

צורי מעם השם עושה שמים וארץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֹּהַר

הַזֹּהַר הַמְּתַרְגֵּם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

הַמְּנַקֵּד

עַל הַמִּשָּׁה הַמְּשִׁי תּוֹרָה

מִהַתְנַא הָאֱלֹקִי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי זִיע"א

פְּרֻשֵׁת תִּי שָׂרָה

תְּרַגּוּם קַל וְנִחְמָד לְמַעַן יִרְוֶיךָ חֵלּוּמֵךְ בּוֹ

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"

בעיה"ק בית שמש תובב"א

אלול תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות,

לכל החברים וידידים, ולכל אחד ואחד מישראל,

לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

לעילוי נשמת

מרת הינדע לאה, מנחם מוניש וחנה בר"ב יצחק אהרון
הרב צבי יצחק, נטע מאיר, מלכה דבורה בר"ב גבריאל הכהן

לקנות הספרים במחיר מסובסד:

אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו

ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8

Ramat Beth Shemesh 99093, Israel

Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

ספר הזוהר הקדוש חב"ל ישראל ד"ה דינמי עם לשון הקודש – ממוקד מופסק ומחולק לקטעים מסודר על הפרשיות

פְּרַעֲשֵׁת וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים. רַבֵּי יוֹסִי פִתַּח וְאָמַר, (יונה א) וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיַּטְלֶהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֵד הַיָּם מוֹעֵפוֹ. כָּאִן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל מָה הַטַּעַם הִרְעִישׁ הַיָּם עַל יוֹנָה וְלֹא הִרְעִישָׁה הָאָרֶץ עָלָיו, כִּיּוֹן שִׁתְּיָה הוֹלֵךְ כְּדֵי שְׂלֹא תִשָּׁרַח עָלָיו הַשְּׂכִינָה? לָמָּה הַיָּם [הַעֲלִיזוּ] הָיָה אוֹחֵז בּוֹ כְּשִׁתְּיָה הוֹלֵךְ?

אֲלָא וַדַּאי הָיָה הַדְּבָר בְּמַקְוֵמוֹ. יָם שְׁנִינּוּ, הַיָּם דּוֹמָה לְרַקִּיעַ, וְהַרְקִיעַ לְכִסָּא הַכְּבוֹד, וּמַשּׁוּם כֶּךָ הַיָּם אָחֵז בּוֹ וְנִטַּל אוֹתוֹ [מַשּׁוּם שִׁתְּיָה בּוֹרַח] בְּרַח מִלְּפָנֵי הַיָּם [ג"א וּמִלְּפָנֵי הַיָּם בּוֹ שִׁרְתָּה יִרְאַה בְּמַקְוֵמוֹ], וְרַק הַיָּם בּוֹ יָד בְּמַקְוֵמוֹ [ג"א תִּשָּׁרַח הָיָד בְּמַקְוֵמָה].

וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיַּטְלֶהוּ אֶל הַיָּם. לְמַדְנּוּ, כְּשִׁתְּיָה נּוֹטְלִים אוֹתוֹ וּמַטְבְּעִים אֶת יִרְכִּיו בֵּינֵם - הַיָּם הָיָה שׁוֹכֵךְ. מְרִימִים אוֹתוֹ - וְהַיָּם רוֹעֵשׁ. כָּל מָה שְׁמַטְבְּעִים אוֹתוֹ - כֶּךָ הָיָה הַיָּם שׁוֹכֵךְ. עַד

נְשֵׁהוּא אָמַר שְׂאוּנִי וְהִטִּילְנִי אֶל הַיָּם. מִיָּד וַיִּשְׂאוּ
אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם.

כִּיּוֹן שְׁנַזְרַק בַּיָּם, פָּרַחַה מִמֶּנּוּ נִשְׁמָתוֹ וְעִלְתָּה
עַד כִּסֵּא הַמַּלְאָךְ וְגִדּוּנָה לְפָנָיו, וְחִזְרָה לוֹ
נִשְׁמָתוֹ, וְנִבְנַם בְּפִי הַדָּג הַהוּא וַיִּמַּת הַדָּג. לְאַחַר
מִכֵּן הִתְקַיֵּם אוֹתוֹ הַדָּג, וּפְרָשׁוּתָּהּ. (דף קכא ע"ב)

בֵּא רֵאֵה, בְּשַׁעַה שְׂאָדָם עוֹלָה עַל מִטָּתוֹ בְּכָל
לַיְלָה וְלַיְלָה, נִשְׁמָתוֹ יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ וְגִדּוּנִית
לְפָנָיו בֵּית הַדִּין שָׁל הַמַּלְאָךְ. אִם זָכָא לְהִתְקַיֵּם -
חִזְוֶרַת לְעוֹלָם תְּהִי.

וְחִדְיִן הוּא בְּשָׁנֵי גּוֹנִים, שְׁחֲרֵי אֵין דְּנִים אֶת
הָאִישׁ עַל הַרְעוֹת שְׂהוּא עֵתִיד וּמְזֻמָּן
לְעֲשׂוֹת, שְׂפָתוֹב (כְּרֵאשִׁית כֵּא) כִּי שְׁמַע אֱלֹהִים וְגוֹ'
בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. וְלֹא תֵאמַר שְׂדָנִים אוֹתוֹ עַל
הַטּוֹבוֹת שְׂעֲשֵׂה לְחוֹד, אֶלֶּא לְהִיטִיב לוֹ עַל
אוֹתָם טוֹבוֹת שָׁל עֲבָשׁוֹ, כְּמוֹ שְׂנֵת־כֵּאֶר. וְדָנִים
אוֹתוֹ עַל זְכוֹת שְׂעֵתִיד לְעֲשׂוֹת, וּבְשִׁבְלָם הוּא
נִצּוֹל, אֵף עַל גַּב שְׂהוּא כְּעֵת רְשָׁע. מִשּׁוּם

שְׁתַּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה חֶסֶד עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת,
 וְכָל דְּרָכָיו שְׂהוּא עוֹשֶׂה - לְהִיטִיב לְכָל, וְלֹא דָן
 אֶת הָאָדָם עַל הַרְעוֹת שְׂהוּא עֲתִיד לַעֲשׂוֹת,
 וּמִשׁוּם כֵּן נִדוֹן הָאָדָם לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

**בַּא רֵאָה, בִּיּוֹן שְׂהַטִּילוּ אֶת יוֹנָה לַיָּם מַה
 כְּתוּב? וַיַּעֲמַד הַיָּם מוֹעֵפוֹ. הַיָּם הָעֲלִיּוֹן.
 מַה זֶה וַיַּעֲמַד? שְׂעַמַד בְּקִיּוּמוֹ כְּרֵאוּי. הוּא
 בְּעַמִּידָה כְּשֶׁהֲרָגוּ שׁוֹכְרֵי. בְּשַׁעַת שְׂתִדִּין שְׂרוּי
 בְּעוֹלָם, אֹתוֹ בֵּית הַדִּין הוּא כְּמוֹ אִשָּׁה
 שְׂמֵתַעֲבָרַת וּמְקַשָּׁה לְלֶדֶת, וּכְשֶׁמוּלִידָה, שׁוֹכְרֵ
 הֲרָגוּ. כֵּן גַּם בְּשִׂתְדִין שׁוֹרָה בְּעוֹלָם, לֹא שׁוֹכְרֵ
 וְלֹא נָח עַד שְׂנַעֲשֶׂה הַדִּין בְּרִשְׁעִים, וְאִזּוּ הוּא
 הַמְּנוּחָה שְׂלוֹ, לַעֲמַד בְּמָקוֹם שְׂלָם וְלַעֲמַד
 בְּקִיּוּמוֹ. זֶהוּ שְׂכַתוּב (מְשַׁלֵּי יֵא) וּבְאֵבֶד רִשְׁעִים רָנָה.
 וְזֶה בְּאֵרְנוּ.**

**בְּאֵבֶד רִשְׁעִים רָנָה. וְחֲרֵי כְּתוּב (יחזקאל יח) הֶחֱפִין
 אֶחֱפִין מוֹת רִשָּׁע? וְחֲרֵי אִין נַחַת לְפָנֵי
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה דִין בְּרִשְׁעִים? אֵלֹא**

בְּאֵן קֶדֶם שְׁנַשְׁלָמָה הַסָּאָה - וְכֵאֵן אַחַר שְׁנַשְׁלָמָה
הַסָּאָה [יש לו נחת].

תּוֹסֵפֶתָא

וַיְהִיּוּ תַיִי שָׂרָה. גּוֹף תַּמְשָׁנָה, אָנוּ קְרוֹבִים הָיִינוּ,
שָׁמַעְנוּ קוֹל מִתְּהַפֵּךְ מִמַּעַלָּה לְמַטָּה
מִתְּפִשֵׁט בְּעוֹלָם, קוֹל מְשִׁבַּר הָרִים וּמְשִׁבַּר סְלָעִים
תּוֹקִים, רוּחֹת תּוֹקוֹת עוֹלוֹת. אֲזַיִנוּ פְּתוּחוֹת.

הָיָה אֹמֵר בְּמִסְעָיו, אָקִיץ בְּקוֹץ תֵּיִשָׁנִים
הַדּוֹמָמִים. שָׁנָה בְּחוֹרֵיהֶם (בְּעֵינֵיהֶם),
עוֹמְדִים עַל עַמּוּדֵם. תַּמְלִךְ שְׁמִדְבָר, [וְלֹא עָבְרוּ, נִמְצְאוּ]
שׁוֹמְרֵי הַשְּׁעָרִים, שְׁלֵטוֹן שֶׁל תִּילוֹת רַבִּים עוֹמֵד עַל
עַמּוּדוֹ.

בְּלָם לֹא מְרַגִּישִׁים וְלֹא יוֹדְעִים שֶׁהִסְפֵּר פְּתוּחַ
וּבְשֵׁם נִכְתָּבִים, וְדוֹמָה עוֹמֵד וְנוֹטֵל
בְּחֻשְׁבוֹן, וְשׁוֹכְנֵי עֶפְרַיִם שָׁבִים לְחוּץ, וְקָרֵב טוֹב
לְהַמְנֹת בָּהֶם, אֵינָם חוֹשְׁקִים בְּגִלְגּוֹל וְהַפּוּךְ.

נוֹפְלִים וְלֹא עוֹמְדִים, נִמְחִים הַחַיִּיבִים מִסְפָּרוֹ שֶׁל
דוֹמָה, מִי יִבְקֹשׁ אוֹתָם וּמִי יֵשֵׁב

בְּחֻשְׁבוֹנוֹתֵיהֶם. אוי לָהֶם! אוי לְחַיֵּיהֶם! אוי
 לְרַגְשׁוֹת שְׁלָהֶם [לְנַפְשׁוֹתָם]! בְּשִׁבְלֵם נֵאמַר (תהלים סט)
 יִמְחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים וְגו'.

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה. מֵה שׁוֹנָה כָּאֵן שְׁפִתּוֹכָה מִיִּתְתָּה
 בַּתּוֹרָה מְכֹל נְשׁוֹת הָעוֹלָם שְׁלֹא כְּתוֹכָה
 כִּד מִיִּתְתֵּן בַּתּוֹרָה? אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְלֹא?! וְהִנֵּה
 כְּתוֹב (בראשית לה) וַתָּמַת רָחֵל וַתִּקְבֹּר בְּדֶרֶךְ
 אֶפְרָתָה, וְכָתוּב (במדבר כ) וַתָּמַת שָׁם מֵרִים וְגו',
 וְכָתוּב (בראשית לה) וַתָּמַת דְּבוֹרָה ^(דף קכב ע"א) מִיִּנְקָת
 רַבָּקָה, וְכָתוּב (בראשית לח) וַתָּמַת בַּת שׁוּעַ אִשְׁתּוֹ
 יְהוֹדָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּכֹלֵם לֹא כְּתוּב כְּמוֹ שְׁפִתּוֹכָה
 בְּשָׂרָה, שֶׁנֵּאמַר וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה
 וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. שְׁחֵרֵי
 כְּכֹלֵם לֹא נִמְנָו יָמִים וְשָׁנִים כְּמוֹ לְשָׂרָה, וְכִכְלָם
 לֹא כְּתוּב פְּרָשָׁה אַחַת לְבִדָּה כְּמוֹ לְשָׂרָה. אֵלֶּא
 סוּד הוּא, מִשּׁוּם אוֹתָהּ חֲדָרְנָה שְׁכָל חַיִּים
 וְחַשְׁנִים שֶׁל אָדָם תְּלוּיִים בָּהּ [שִׁדוּ חַיֵּי הָאִשָּׁה חֲדָרְנָה].

פֶּתַח וְאָמַר, (קהלת ה) וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ כְּכֹל הִיא מִלֶּךְ
 לְשָׂדֶה נִיעֵבַד. וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ כְּכֹל הִיא וַדַּאי,
 שְׁתֵּי מִשָּׁם יוֹצְאוֹת הַרוּחוֹת וְהַנְּשָׁמוֹת וְתוֹעֵלֹת
 לְעוֹלָם. מִלֶּךְ לְשָׂדֶה נִיעֵבַד, מִי הַמֶּלֶךְ? זֶה הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא. לְשָׂדֶה נִיעֵבַד, כְּשֶׁהוּא נִתְקַן כְּרֵאוֹי.
 וּמִלֶּךְ זֶה הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן שְׁמֵת־חֵבֶר לְשָׂדֶה כְּשֶׁהוּא
 נִיעֵבַד. מִי הַשָּׂדֶה? זֶה הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּרַכּוֹ ה',
 שְׁכָתוֹב (בראשית כז) כְּרִית שָׂדֶה אֲשֶׁר בְּרַכּוֹ ה'.
 שְׁכָתוֹהוּא [נַעֲשֶׂה] נִיעֵבַד וְנִתְקַן כְּכֹל מֵה שְׁצַרְיֶךְ לוֹ
 כְּרֵאוֹי, אִזּוּ הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן מִתְּחִבֶּר עִמּוֹ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מִלֶּךְ לְשָׂדֶה נִיעֵבַד - כְּמֵה
 גּוֹנִים סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים כָּאֵן. מִלֶּךְ - זֶה
 הַשְּׂכִינָה שְׁאִין שׁוֹרָה בְּבֵית לְחֵתִקֵּן כָּה אֶלֵא
 בְּזִמְן שְׁנִשָּׂא אָדָם וּמִדְּוִג עִם אִשְׁתּוֹ לְהוֹלִיד
 וְלַעֲשׂוֹת פְּרוֹת, וְהִיא מוֹצִיָּאָה נְשָׁמוֹת לְהַשְׁרוֹת
 כָּה, וּמִשׁוֹם כֶּךָ לְשָׂדֶה נִיעֵבַד וְלֵא אַחֵר.

דָּבָר אַחֵר, מִלֶּךְ - זֶה אִשָּׁה יִרְאֵת ה', כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר (משלי לא) אִשָּׁה יִרְאֵת ה' הִיא

תִּתְהַלֵּל. לְשָׁדָה נִעְבָּד - זוֹ אִשָּׁה זָרָה, כָּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (שם ז) לְשִׁמְרָךְ מֵאִשָּׁה זָרָה. מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ
 שָׁדָה וַיֵּשׁ שָׁדָה. יֵשׁ שָׁדָה שָׁפֵל הַבְּרָכוֹת
 וְהַקְּדוּשׁוֹת בּוֹ שׁוֹרוֹת, כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כְּרִיחַ שָׁדָה
 אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה', וַיֵּשׁ שָׁדָה שָׁפֵל חֲרָבֵן וְטַמְאָה
 וּכְלִיזֵן וְהָרֵג וְקָרְבוֹת שְׂרוּיִים בּוֹ, וְהַמְלִיךְ הָיָה
 לְפַעֲמִים שֶׁהוּא נִעְבָּד לְשָׁדָה הַזֹּאת, שְׂפָתוֹב (שם ל)
 תַּחַת שְׁלוֹשׁ רִגְזֵה אֶרֶץ ^(דף קכב ע"ב) וְגו' תַּחַת עֶבֶד כִּי
 יִמְלוֹךְ וְגו' וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבֻרָתָהּ. וְהַמְלִיךְ הָיָה
 מִתְּכֶסֶה אֹרֹז וְנִחְשָׁף עַד שֶׁנִּמְטָהּ וּמִתְחַבֵּר
 לְמַעְלָה.

וּמִשּׁוּם כִּי הַשְּׁעִיר שָׁל רֹאשׁ חֲדָשׁ, מִשּׁוּם
 שֶׁנֶּבְרָד הַשָּׁדָה הַהוּא מִן הַמְלִיךְ הַקְּדוּשׁ
 וְלֹא שׁוֹרוֹת בַּשָּׁדָה הַזֹּאת בְּרָכוֹת מִן הַמְלִיךְ הַזֹּאת.
 וְכִשְׁהוּא נִעְבָּד לְשָׁדָה הַזֹּאת, אִזּוֹ כָּתוּב (דברים כב) כִּי
 בַשָּׁדָה מִצָּאָהּ וְגו'. כִּי בַשָּׁדָה, כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר.

בֹּא רֵאָה, כָּאֵה תָּוָה לְעוֹלָם וְנִדְבָקָה בְּנִחְשׁ תָּוָה,
 וְהַטִּיל בָּהּ זַמְתָּה, וְגִרְמָה מְוֹת לְעוֹלָם

וּלְבַעֲלָהּ. בָּאָה שָׂרָה וַיְרָדָה וְעִלְתָּה וְלֹא נִדְבָקָה
בוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יג) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם
הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. בָּא נַח לְעוֹלָם, מַה
כָּתוּב? (שם ט) וַיֵּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְנַל וְגו'.

וּמִשּׁוּם שֶׁאַבְרָהָם וְשָׂרָה לֹא נִדְבָקוּ בוֹ, מִשּׁוּם
כִּי זָכְתָה לְחַיִּים עֲלִיוֹנִים לָהּ וּלְבַעֲלָהּ
וּלְכַנְיָהּ אַחֲרֶיהָ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נא) הַבֵּיטוּ אֶל
צוּר חֲצִבְתָּם וְאֶל מַקְבַּת בּוֹר גִּבְרָתָם. וְעַל כֵּן
וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה, שֶׁזָּכְתָה בָּהֶם בְּכָלָם. וְלֹא כָּתוּב
בְּכָל הַנָּשִׁים וַיְהִי חַיֵּי חַוָּה, וְכֵן בְּכָלָם. הִיא
נִדְבָקָה בַּחַיִּים, וְעַל כֵּן שָׁלָה הָיוּ הַחַיִּים.

תּוֹסֵפֶת

אֲשֶׁר־י מִי שֶׁמְקַטֵּין אֶת עַצְמוֹ בְּעוֹלָם. כַּמָּה הוּא
גְּדוֹל וְעֲלִיּוֹן בְּעוֹלָם הַהוּא. וְכִי פֶתַח
רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה: מִי שֶׁהוּא קָטָן - הוּא גְּדוֹל. מִי
שֶׁהוּא גְּדוֹל - הוּא קָטָן. שֶׁכָּתוּב וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה
וְגו'. מֵאָה שֶׁהוּא חֲשֵׁבּוֹן גְּדוֹל, כָּתוּב בוֹ שָׁנָה.
קָטָן הַשָּׁנִים אַחַד הַקָּטָן אוֹתוֹ. שְׁבַע שֶׁהוּא

חֲשַׁבּוֹן קָטָן, הַגְּדִיל אוֹתוֹ וְרַבָּה אוֹתוֹ, שְׁכַתּוֹב
שָׁנִים.

בֵּן רֵאָה שְׁאִינוּ מְגִדֵּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלֶּה
לְמִי שְׁמִקְטִין, וְלֹא מִקְטִין אֵלֶּה לְמַתְגַּדֵּל.
אֲשֶׁרִי הוּא מִי שְׁמִקְטִין אֶת עֲצָמוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה,
כִּי הוּא גָדוֹל בְּעֵלּוּי לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם. עַד כָּאן. מִי
שְׁפָסַק יִפְסַק. מִי שְׁקַצֵּר יִתְקַצֵּר. מִי שְׁקַצֵּר
יִתְאַרֵךְ. רְצוֹנוֹ לֹאֵר, מִי שְׁפּוֹסֵק בְּדַבְרֵי תוֹרָה
עַל דְּבָרִים בְּטִלִּים - יִפְסְקוּ חַיָּו מִן הָעוֹלָם הַזֶּה,
וְדִינוֹ קָיָם בְּעוֹלָם הַהוּא. מִי שְׁמִקְצֵר בְּאֵמֶן וְלֹא
מֵאֲרִיף תוֹף מְנוּחָה - יִתְקַצֵּר מֵהַחַיִּים שֶׁל הָעוֹלָם
הַזֶּה. מִי שְׁאוֹמֵר אַחַד, צָרִיף לְחַטָּף הָאֵל"ף
וְלִקְצֵר אֶת הַקְּרִיאָה שְׁלָה, וְלֹא יִתְעַכֵּב בְּאוֹת
חוּץ כָּלֵל, וּמִי שֶׁיַּעֲשֶׂה אֶת זֶה יִתְאַרְכוּ יָמָיו. [א"ל]

תְּחִדוּשִׁים שֶׁהִגִּידוּ לְרַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי בִּישׁוּבָה שֶׁל מַעְלָה. [ע"ב הַתּוֹסֵפֶת]

וַיִּתְיֶיף חַיֵּי שָׂרָה. אוֹתָם הַחַיִּים בְּלָם לְמַעְלָה. מֵאָה
שָׁנָה לְמַעְלָה, וְעֹשְׂרִים שָׁנָה לְמַעְלָה, וְשִׁבְעַ
שָׁנִים לְמַעְלָה, בְּלָם הָיוּ כְּרֵאוּי.

אמר רבי שמעון, ^(דף קכג ע"א) בא ראה את סוד הדברה,
מה שונה בכלם שאמר שנה שנה, ובאותם
שבע אמר שנים, שפתוב מאה שנה ועשרים שנה,
ואחר כך שבע שנים? אלא הכל אחד. מאה שנה
- הכלל של הכל [נ"א הכל באחד בסוד של מאה ברכות בכל יום.

ובן עשרים שנה, שנכלל העליון, הנסתר של כל הנסתרים. ומשום כך פתוב שנה,
חסוד של היחוד]. הקדוש ברוך הוא שנכלל ממקום
עליון, הנסתר של כל הנסתרים במאה, בסוד של
מאה ברכות של כל יום, ובן עשרים שנה. ומשום
כך פתוב שנה, סוד היחוד, שלא נפרדים
המחשבה והיזבל לעולמים.

שבע השנים הללו התפרדו ויצאו מכלל הנסתר
שלמעלה. ואף על גב שהכל יחוד אחד,
אבל נפרדים בדין ורחמים בכמה צדדים ודרכים
מה שלא היה כך למעלה. ומשום כך פתוב שנה,
סוד היחוד שלא נפרד לעולמים. שבע השנים
הללו נפרדים בדין ורחמים בכמה צדדים ודרכים
מה שאין כן למעלה. ומשום כך בשבע השנים
הללו פתוב בהם שנים ולא שנה. וכלם נקראים

חַיִּים. וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה, שָׁהִיו מִמָּשׁ, שְׁנַבְרָאוֹ
וְהַתְקַיְמוֹ לְמַעַלָּה.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, הִנֵּה פִרְשׁוּתָּהּ, שְׁהָרִי פֶּאֶשֶׁר נִעְקַד
יִצְחָק, הוּא הָיָה בֶּן שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעַ שָׁנִים,
וְכִיּוֹן שְׁנַעֲקָהּ, מִתָּה שָׂרָה, שְׁכַתּוֹב וַיָּבֵא אֶבְרָהָם
לְסֵפֶד לְשָׂרָה וְלִבְכָתֶהָ. מֵאִין בָּא? מִתַּר הַמִּרְיָה
בָּא, מִלְּעַקֵּד אֶת יִצְחָק. וְאוֹתָם שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעַ שָׁנִים
מִיּוֹם שְׁנֹולֵד יִצְחָק וְעַד הַשְּׁעָה שְׁנַעֲקָהּ, הֵם הָיוּ חַיֵּי
שָׂרָה. וַדַּאי בְּחֻשְׁבוֹן וַיְהִי"ו בְּגִימְטְרִיא שְׁלֹשִׁים
וְשִׁבְעַ שָׁנִים הָיוּ, כְּמוֹ שְׁנַתְבְּאָר, מִשְׁנֹולֵד יִצְחָק וְעַד
שְׁנַעֲקָהּ.

רַבִּי יוֹסִי פָתַח וְאָמַר, (תהלים צח) מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַה'
שִׁיר חֲדָשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ
וְזָרַע קָרְשׁוֹ. הַפְּסוּק תְּהִי בְּאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים
שְׁהַפְּרוֹת אָמְרוּ אוֹתוֹ, בְּכַתּוֹב (שמואל א' ו) וַיִּשְׁרָנָה
הַפְּרוֹת בְּדָרְךָ, שָׁהִיו אוֹמְרוֹת שִׁירָה חֲדָשָׁה. וְאִיזוֹ
שִׁירָה הֵן אָמְרוּ? מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַה' שִׁיר חֲדָשׁ כִּי
נִפְלְאוֹת עָשָׂה.

כָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל, שְׁכָל מַה שְּׁפָרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא בְּעוֹלָם, כֵּלָם אוֹמְרִים שִׁירָה וְתִשְׁכָּחוּת
 לְפָנָיו, בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה. וְאִם תֵּאמֶר שֶׁהֵם
 מֵעֲצָמָם [ד"א ה"ו] אוֹמְרִים אֶת הַשִּׁירָה חֲזוּ - כִּי זֶה
 וּדְאִי! שְׁוֹתוּ סוּד עֲלִיזוֹן. אֲכַל אֵלֹהִים, הַתְּאָרוֹן הֵיחָ עַל
 גִּבּוֹן. וְכִיּוֹן שְׁתֵּאָרוֹן גִּשְׁקָל עֲלֵיהֶם וְשָׁמוּהוּ לְמַעְלָה,
 חֵן שָׂרוּ [ג"א לא שְׁכָבוּ] שִׁירָה, שְׁתֵּרִי בֵּיּוֹן שְׁנַנְטַל מִחֵן
 הַתְּאָרוֹן, הָיוּ גוֹעוֹת בְּדַרְךְ שְׁאֵר הַפְּרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם
 וְלֹא אָמְרוּ שִׁירָה. וּדְאִי שְׁתֵּאָרוֹן (דף קכג ע"ב) שְׁעַל גִּבּוֹן
 עֲשֵׂה אוֹתָן לְזַמֵּר.

מְזֻמֹּר. תֵּרִי בַּאֲרָנוֹ, וְנִתְבָּאֵר, וְכִכֵּל כְּתוּב מְזֻמֹּר
 לְדוֹד אוֹ לְדוֹד מְזֻמֹּר, וְכֵאֵן לֹא אָמַר דָּוִד
 כָּלֵל. אֲלֵא מְזֻמֹּר, שְׁעֵתִידָה רוּחַ הַקִּדְשׁ לְזַמֵּר אוֹתוֹ
 בְּזִמְן שְׁיָקִים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִן
 הָעֶפֶר, וְאִזּוּ שִׁירוּ לַה' שִׁיר חֲדָשׁ. אִזּוּ הוּא חֲדָשׁ.
 שְׁתֵּרִי שִׁירָה כִּזּוֹ לֹא נֶאֱמְרָה מִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם.

תּוֹסֵפֶתָא

רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי יְהוּדָה הֵלֵךְ לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי
 חֲזִיָּא. אָמַר לוֹ, יֵאמֹר מִר אִם שָׁמַע אֶת
 הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת, אֵיךְ אָמְרוּ בְּעֵלְי הַבְּרִיתָא שְׁפָרְשׁוּהָ
 בְּעֵינֵי הַנְּשָׁמָה. אָמַר, אֲשֶׁרִי חֵלְקָם שֶׁל הַצְּדִיקִים
 בְּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכָּךְ הַתּוֹרָה הִיא בְּלִבָּם כְּמַעֲיָן גְּדוֹל
 שֶׁל מַיִם, שֶׁאֵף עַל גַּב שְׁסוֹתָמִים אוֹתוֹ - מִרְבֵּ
 הַמַּיִם פּוֹתְחִים מְעֵינֹת שְׁנוֹבְעִים לְכָל עֵבֶר.

בֵּא תִשְׁמַע, רַבִּי יוֹסִי, אֲהוּב אֶתָּה. אֲנִי אָמַר לְךָ
 בַּפְּרָשָׁה הַזֹּאת, לְעוֹלָם אֵין גּוֹף הָאָדָם נִכְנָם
 בְּחֻשְׁבוֹן הַצְּדִיקִים עַל יַד הַדּוּמָה, עַד שֶׁתִּרְאֶה
 הַנְּשָׁמָה פְּנֵקָם סִימָן שְׁנוֹתָנִים לָהּ הַכְּרוּבִים בְּגֵן
 עֵדֶן.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲנִי שָׁמַעְתִּי שֶׁהִנֵּה הַנְּשָׁמָה, אַחַר
 שְׁנִכְנָסָת לְשָׁם, הִיא הוֹלֶכֶת לְעוֹלֹת
 לְמִקוּמָה לְמַעְלָה, וְלֹא לָרֶדֶת לְמַטָּה. אֲבָל קִדְּם
 שֶׁתַּעֲלֶה וְתִכָּנַם, נַעֲשִׂית אֶפְסוּרֹפּוּם הַגּוֹף עַל יַד

דומה, ומראה לו שראוי הוא לקבל שכר ארבע מאות עולמות.

אמר רבי תיבא, הנה רבי אלעזר אמר, שהרי דומה יודע קדם, משום שמכריזים עליה בגן עדן. אבל אני כן שמעתי - שבזמן שנותנים לה פנקס, חוזרת על הגוף להכניסו בפתק של הצדיקים על ידי דומה. והו שכתוב אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני. מה זה כסף השדה? זה הכסף של ארבע מאות העולמות שנותנים לו לירשה.

בשרב יוסף הנה שומע הפרשה הזו מראשי הישיבה, הנה אומר: מי שהוא עפר, מה הוא [ריק] זוכה לזה? מי יזכה ומי יקום? והו שכתוב (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'.

אמר רבי אבא, בא ראה מה שכתוב, וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף. והו הכסף הגדול שהם עולמות וכסופים. ארבע מאות שקל כסף - ארבע מאות

עוֹלָמוֹת וְהִנָּאוֹת וְכִסּוּפִים. עֵבֶר לַסֵּחֵר - רַב נַחֲמָן
אָמַר, שְׂיַעֲבֹר כָּל שְׂעָרֵי שָׁמַיִם וִירוּשָׁלַיִם שֶׁל
מֵעֵלָה, וְאִין מוֹחָה בְּיָדוֹ.

בֵּלָא רֵאֵה מַה פְּתוּב, וְאַחֲרֵי כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת
שָׂרָה אִשְׁתּוֹ. וְנִמְנָה עִם שְׂאָר הַצַּדִּיקִים
בְּחִבּוּרָתָם מִפְּתַק שֶׁל הַמַּמְנָה עַל יְדֵי דוּמָה. אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, כִּדְ לַמְדֵנוּ, כָּל אוֹתָם שְׂפִתוּבִים בְּיַדִּי
דוּמָה וּמַמְנִים עַל יָדוֹ, יָקוּמוּ לְזִמְן שְׁעֵתִיד לְהַחְיֹת
שׁוֹכְנֵי עָפָר. אוֹי לְרָשָׁעִים שְׂאִינָם פְּתוּבִים עַל יָדוֹ
בְּפִתְקָא, שְׂיֵאבְרוּ בְּנִיהָנָם לְעוֹלָמִים, וְעַל זֶה נֶאֱמַר
(דניאל יב) וּבִעַת הַחַיָּא יִמְלִט עִמָּךְ כָּל הַנְּמַצָּא פְּתוּב

בַּסֵּפֶר. עַד כֵּאן תּוֹסַפְתָּא

זִהָר:

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, פְּתוּב (קהלת א) אִין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת
הַשָּׁמֶשׁ, וְכֵאן שִׁירָה זוֹ הִיא חֲדָשׁ, וְהִיא
תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, שְׁחֵרֵי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ הִיא, וּמִי הִיא?
זוֹ הַלְּבָנָה. וְאִזּוּ יֵשׁ חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. מַה הַטַּעַם?
מִשּׁוּם כִּי נִפְלְאוֹת עֲשָׂה. וּמִי הֵם הַנְּפִלְאוֹת? זֶה

שְׂפָתַי הוֹשִׁיעָה לִּי יְמִינוֹ וְזִרְעֵי קִדְשׁוֹ. הוֹשִׁיעָה לִּי,
אֵת מִי? (דף קכד ע"א) אֵת אֹתָהּ הַדְרָגָה שְׂאֵמְרָה אֵת
הַשִּׁירָה הַזֶּה, מִשּׁוּם שְׂפָתָם נִסְמְכָה בְּיָמִין וּבְשִׂמְאֵל.
הוֹשִׁיעָה לִּי יְמִינוֹ, וְדַאי לְאֹתָהּ הַדְרָגָה שֶׁל הַמְזֻמָּר
הַזֶּה. מָתַי? בְּזִמְנֵי שְׂיָקוּמוֹ מִתֵּי עוֹלָם וַיִּתְעוֹרְרוּ מִן
הָעֶפֶר, וְאִזְּי הָיָה חֲדָשׁ מַה שְּׁלֹא נַעֲשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה.
רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, בְּזִמְנֵי שִׁיעֲשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
נְקָמוֹת בְּעוֹלָם בְּשָׂבִיל יִשְׂרָאֵל, אִזְּי תֵּאמַר
הַשִּׁירָה [הַזֶּה], שְׁתֵּרִי אַחֲרַי כִּי יִתְעוֹרְרוּ מִן הָעֶפֶר
הַמֵּתִים שֶׁל הָעוֹלָם וַיִּתְחַדָּשׁ הָעוֹלָם בְּקִיּוּם שְׁלָם,
שְׁלֹא יִהְיֶה [כַּבְּתַחֲלָה שְׁחֵמֹת שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהִנְחֵשׁ] [נ"א בְּרַת
וּמִתָּה בְּעוֹלָם, וְנַעֲבֹר הִנְחֵשׁ מִהָעוֹלָם שֶׁהוּא גָּרָם] גָּרָם מוֹת בְּעוֹלָם
לְכָל, וְנִטְמָא הָעוֹלָם וְנִחְשְׁבוּ פָּנָיו.

בֵּא רְאֵה, כְּתוּב (בראשית ג) וְאִיכָּה אֲשִׁית בֵּינִי וּבֵין
הָאֲשֵׁה. מַה זֶה וְאִיכָּה? כְּכָתוּב (איוב ט) חָלְפוּ
עִם אֲנִיּוֹת אֲבָהּ. שְׁהֵנָּה כְּמַה אֲנִיּוֹת וּסְפִינּוֹת
מִשׁוּמְטוֹת בְּתוֹךְ הַיָּם הַגָּדוֹל, וַיֵּשׁ אֲנִיּוֹת וּסְפִינּוֹת

נְפָרְדוֹת זוּ מִזוּ. וְאוֹתָן הָאֲנִיּוֹת שֶׁתִּנְחַשׁ הַזֶּה שָׁט
בְּתוֹכָן, נִקְרְאוֹת אֲנִיּוֹת אֵבֶה.

בִּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה - זוֹ אִשָּׁה יִרְאֵת ה'. וּבֵין זֶרְעֶךָ
- אֵלֹה שְׂאֵר עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
וּמַזְלוֹת. וּבֵין זֶרְעָה - אֵלֹה יִשְׂרָאֵל. הוּא יִשׁוּפֶךָ רֹאשׁ
- זֶה הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁעֲתִיד לְבַעַר אוֹתוֹ מִן
הָעוֹלָם, שְׁכַתוֹב (ישעיה כד) בְּלַע הַמּוֹת לְנֹצֵחַ, וְכַתוּב
(זכריה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֲעֲבִיר מִן הָאָרֶץ.

רֹאשׁ - זֶה לְעֲתִיד לָבֹא כְּשִׁיתְעוֹרְרוּ הַמֵּתִים,
שְׁחֵרֵי אֵז הָעוֹלָם יִהְיֶה רֹא"שׁ, שְׁיִתְקַיֵּם
בְּרֹא"שׁ, שֶׁהוּא הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. וְאַתָּה תִּשׁוּפְנֵנו עֵקֶב
- זֶה בְּעוֹלָם תְּוֵה, כְּעֵת שֶׁהוּא עֵקֶב וְאִינוּ בְּקִיּוֹם,
וְאוֹתוֹ הִנְחֵשׁ נוֹשֵׁךְ אֵת הָעוֹלָם וּמְחַשֵּׁךְ פְּנֵי
הַכְּרִיּוֹת.

כֹּא רְאֵה, הַיָּמִים שֶׁל אָדָם נִבְרָאוּ וְעָמְדוּ בְּאוֹתָם
הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, כִּינּוֹן שֶׁהֵם תִּימּוֹ לְהַתְקַיֵּם
בְּאוֹתָן הַדְּרָגוֹת, שְׁכַתוֹב (תהלים ז) יָמֵי שָׁנוֹתֵינוּ כְּהֵם
שְׁבָעִים שָׁנָה וְגו'. מִכָּאן וְהַלָּאֵה אֵין דְּרָגָה

לְהִתְקַיֵּם, וּמִשׁוּם כֹּךְ וְרַחֲבֵ"ם עָמַל וְאָוֶן, וְהֵם כֹּלֵי
הָיוּ.

אָבֵל אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁל הַצְּדִיקִים (דף קכד ע"ב) הָיוּ
וְהִתְקַיְּמוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה, וְכֵן
וְאֵלֶּה יָמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם. וְאִם תֹּאמַר, כֹּךְ גַּם
כְּתוּב בְּיִשְׁמָעֵאל, שְׁפָתוֹב (בראשית כה) שְׁנֵי חַיֵּי
יִשְׁמָעֵאל? אֵלֶּה שְׁחֹר בְּתִשׁוּבָה, וְעַל כֵּן קָרָא
בְּיָמָיו וַיְהִי.

וְתָמַת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע. רַבִּי אֲבָא אָמַר, כְּמוֹ
זֶה לֹא הָיוּ כָּכָל נְשׂוֹת הָעוֹלָם, שֶׁחֲרֵי נֶאֱמַר
חֲשַׁבּוֹן יָמֶיהָ וְשִׁנּוּתֶיהָ וְקִיּוּמָהּ פְּעוּלָם וְאוֹתוֹ
הַמְּקוֹם שָׁבוּ הִיא נִקְבְּרָה. אֵלֶּה לְהִרְאוֹת שֶׁלֹּא
הִיְתָה כְּמוֹ שָׂרָה כָּכָל נְשׂוֹת הָעוֹלָם.

וְאִם תֹּאמַר הִנֵּה מְרִים, שְׁפָתוֹב (במדבר כ) וְתָמַת שֵׁם
מְרִים וְתִקְבַּר שֵׁם - זֶה פֶּא לְהִרְאוֹת אֶת
סְרַחוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁחֲרֵי הַיָּמִים לֹא הָלְכוּ
בְּיִשְׂרָאֵל אֵלֶּה פְּזוּבוֹת מְרִים. אָבֵל לֹא נֶאֱמַר
כְּמִיתָתָה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּשָׂרָה.

רַבִּי יְהוֹדָה פָּתַח, (קהלת י) אֲשֶׁרֶיךָ אֶרֶץ שְׁמַלְכֶךָ בֵּן
 חוּרִים וְשֶׁרֶיךָ בָּעֵת יֹאכְלוּ. הַפְּסוּק הַזֶּה
 בְּאֵרוֹתָי הַחֲבָרִים, אֲבָל יֵשׁ לָנוּ לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ,
 שְׂאֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדוּשׁ פָּרוּךְ הוּא נָתַן לָהֶם
 תּוֹרָה לְדַעַת כָּל הַדְרָכִים הַנִּסְתָּרוֹת וּלְגַלוֹת לָהֶם
 סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים, וַחֲרִי זֶה נִתְּבָאֵר.

אֲשֶׁרֶיךָ אֶרֶץ - זוֹ אֶרֶץ תְּחִיִּים, מִשּׁוֹם שֶׁהַמֶּלֶךְ
 שָׁלַח מִזְמִין לָהּ כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁהִתְבְּרַכָּה
 מִהָאֲבוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, הַסּוּד שֶׁל וַא"ו, שֶׁהוּא עוֹמֵד
 לְהַרְיֵק עָלֶיהָ בְּרָכוֹת תָּמִיד, וְהוּא בֵּן חוּרִים, בֵּן
 הַיּוֹבֵל שְׂמוּצִיא אֶת הָעֲבָדִים לְחֵרוֹת, בֵּן הָעוֹלָם
 הָעֲלִיּוֹן שְׂמוּצִיא תָּמִיד אֶת כָּל תְּחִיִּים וְכָל הָאוֹר
 וְכָל שְׂמֵן מִשְׁחָה, וְהַכֹּל מִשְׁפִּיעַ תִּבְּנֵן תִּבְּכוֹר תְּזִיחַ
 לְאֶרֶץ חַיִּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ד) בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל,
 וּמִשּׁוֹם כֶּךָ אֲשֶׁרִי"ךָ אֶרֶץ.

וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר אִי לָךְ אֶרֶץ שְׁמַלְכֶךָ נְעַר, כְּמוֹ
 שֶׁבְּאֵרוֹתָי, שֶׁהָאֶרֶץ הַתַּחְתּוֹנָה חַיִּי וְהָעוֹלָם
 הָעֲלִיּוֹן לֹא יוֹנְקִים אֵלָּא מִתּוֹךְ שְׁלֵמוֹן [שָׁל מִעֲלָה] שֶׁל

הַעֲרָלָה, וְהַכֹּל מֵאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁנִּקְרָא נֶעֱר, כְּמוֹ
שֶׁבְּאֵרוֹה - אוֹי לְאֶרֶץ שְׂצָרִיכָה לִינֵק בָּהּ.

בא ראה, הַנֶּעֱר הָיָה ^(דף קכה ע"א) אֵינן לוֹ מִעֲצָמוֹ כְּלוּם,
רַק כְּשֶׁנּוֹטֵל בְּרָכוֹת לְעֵתִים יְדוּעִים, וְכָל
הַפְּעָמִים שֶׁנִּמְנָעוּ מִמֶּנּוּ, וְנִפְגְּמָה הַלְּבָנָה וְנִחַשְׁכָּת,
וְהַבְּרָכוֹת נִמְנָעוֹת מִמֶּנּוּ. אוֹי לְעוֹלָם שְׂצָרִיךְ לִינֵק
בַּשָּׁעָה הַזֹּאת. וְעוֹד, בְּכַמָּה דִּינִים נִדוֹן הָעוֹלָם הַזֶּה
מִיָּד יוֹנֵק מִמֶּנּוּ, שֶׁהַכֹּל מִתְקַיֵּם בְּדִין וְנִעֲשֶׂה,
וְנִתְבְּאֵר [כָּד].

בא ראה, וְהִתְמַת שָׂרָה בְּקִרְיַת אֲרַבַּע - סוּד הוּא,
מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הָיְתָה מִיְתַתָּה עַל יְדֵי אוֹתוֹ
הַנֶּחֱשׁ עֲקָלְתוֹן, וְלֹא שָׁלַט בָּהּ כְּמוֹ שְׂאֵר בְּנֵי
הָעוֹלָם שֶׁשׁוֹלֵט בָּהֶם, וְעַל יְדוֹ מִתּוֹ בְּנֵי הָעוֹלָם
מִיּוֹם שֶׁנָּרַם לָהֶם אָדָם, פָּרַט לְמִשׁ"ה וְאַחֲרָיו
וּמְרִי"ם, שֶׁכָּתוּב בָּהֶם עַל פִּי ה'. וּמִשּׁוּם כְּבוֹד
הַשְּׂכִינָה לֹא כָּתוּב בְּמְרִים עַל פִּי ה'.

אבל בְּשָׂרָה כָּתוּב בְּקִרְיַת אֲרַבַּע. הַסוּד שֶׁל קִרְיַת
אֲרַבַּע בְּסוּד עֲלִיּוֹן, וְלֹא עַל יְדֵי אַחֲרָה. בְּקִרְיַת

אֲרַבְעָה, וְלֹא בְּנִחָשׁ. בְּקִרְיַת אֲרַבְעָה, הֵיא חֲבֵרוֹן.
 וְשֶׁהִתְחַבֵּר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עִם הָאֲבוֹת, וְעַל כֵּן לֹא הִיָּתְהָה
 מִיָּתְהָה בְּיַד אַחַר אֵלָּא בְּקִרְיַת אֲרַבְעָה.

בא ראה, באֲשֶׁר הֵימִים שֶׁל אָדָם הִתְקַיְמוּ
 בְּדִרְגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת, מִתְקַיֵּם הָאָדָם בְּעוֹלָם.
 כִּיּוֹן שֶׁלֹּא מִתְקַיֵּם בְּדִרְגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, יוֹצֵאִים
 וַיּוֹרְדִים לְמַטָּה, עַד שֶׁקָּרְבִים לְדִרְגָה הַזֹּאת שְׂבִיבָה
 שׁוֹרָה הַמְּנוֹת. וְאִזּוּ נּוֹטְלֵת רְשׁוֹת לְהוֹצִיא הַנְּשֻׁמָּה,
 וְטָסָה הָעוֹלָם בְּפַעַם אַחַת וְנוֹטְלֵת הַנְּשֻׁמָּה, וּמְטַמֵּא
 אֶת הַגּוֹף וְנִשְׁאָר טָמֵא. אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים שֶׁלֹּא
 נְטַמְּאוּ וְלֹא נִשְׁאָרָה בָּהֶם טָמְאָה.

ובא ראה, באֲמַצַּע הָרְקִיעַ נִקְשָׁר דָּרָךְ אֶחָד
 מִבְּהֵימָה, וְהוּא נִחָשׁ הָרְקִיעַ, שֶׁכָּל הַכּוֹכָבִים
 הַדְּרָקִים כְּלָם קְשׁוּרִים בּוֹ וְעוֹמְדִים בּוֹ תְּלֵי תְּלִים,
 וְהֵם מְמַנִּים ^[בצד] עַל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁפִּסְתָּר.

בְּדִרְגַּמַּת זֶה פְּמָה קְבוּצוֹת מְלֹאכֵי דִין יוֹצֵאוֹת
 לְעוֹלָם מִזֶּה הַנְּחָשׁ הָעֲלִיּוֹן הַקְּדָמוֹן
 וְשֶׁהִתְפַּתָּה בּוֹ אָדָם, וְכָלֵם מְמַנִּים בְּסִתָּר מַעֲשֵׂי

הָעוֹלָם, וּמֵשׁוּם כָּךְ, בָּא אָדָם לְהִטָּהֵר -
(דף קכה ע"ב)
מִמַּיִעִים אוֹתוֹ מִלְמַעְלָה, וְהַסִּיּוֹעַ שֶׁל רַבּוֹ מִקִּיף
אוֹתוֹ וְנִשְׁמַר וְנִקְרָא קְדוֹשׁ.

בָּא הָאָדָם לְהִטָּמֵא - בַּמָּה חֲבִילוֹת שֶׁל אוֹרוֹת
מִזְדַּמְנִים לוֹ, וְכֵלָם [סוּבְבִים] שׁוֹרִים בּוֹ
וּמִסּוּבְבִים אוֹתוֹ וּמִטְמָאִים אוֹתוֹ, וְנִקְרָא טָמֵא.
וְכֵלָם הוֹלְכִים וּמְכַרְיִזִים לְפָנָיו טָמֵא טָמֵא, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג) וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא. וְכֵלָם קְשׁוּרִים
בְּאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הַקְּדֻמוֹנִי וְנִסְתָּרִים בְּכַפָּה מֵעֲשִׂים
שֶׁל הָעוֹלָם.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים מִטְבָּרְיָא לְלוּד.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, תִּמְהַנֵּי עַל אוֹתוֹ בְּלָעָם
הַרְשָׁע, שֶׁכָּל מַעֲשֵׂי אוֹתוֹ הַרְשָׁע הָיוּ מֵצֵד הַטְּמָאָה,
וְכֵאֵן לְמִדְנֵוּ סוּד אֶחָד - שֶׁכָּל מִינֵי נְחָשִׁים שֶׁל
הָעוֹלָם, כֻּלָּם קְשׁוּרִים וְיוֹצְאִים מֵאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ
הַקְּדֻמוֹנִי, שֶׁהוּא רוּחַ טְמָאָה מְזַהֶמֶת. וּמֵשׁוּם כָּךְ
כָּל הַבְּשָׂפִים שֶׁל הָעוֹלָם נִקְרָאִים בְּשֵׁם הַזֶּה נְחָשִׁים

[ועקרבים], וְכֻלָּם יּוֹצְאִים מִן הַצַּד הַזֶּה. וּמִי שֶׁנִּמְשָׁךְ
לָזֶה, הֵינָה הוּא נְטֻמָּא.

וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא שְׂרוּצָה לְהַטְמִיא כְּדִי לְמִשְׁךְ עָלָיו
אוֹתוֹ הַצַּד שֶׁל רוּחַ טְמֵאָה. שְׁהָרֵי שְׁנִינּוּ, כְּמוֹ
שֶׁמְעוֹרֵר הָאָדָם - כִּךְ גַּם מוֹשֶׁךְ עָלָיו מְלַמְעָלָה. אִם
הוּא מְעוֹרֵר בְּצַד הַקְּדוּשָׁה - מוֹשֶׁךְ עָלָיו קְדוּשָׁה
מְלַמְעָלָה וּמִתְקַדֵּשׁ. וְאִם הוּא מְעוֹרֵר בְּצַד הַטְּמֵאָה
- כִּךְ מוֹשֶׁךְ עָלָיו רוּחַ הַטְּמֵאָה וְנְטֻמָּא. שְׁהָרֵי נֹאמַר
עַל מֵה שֶׁשְׁנִינּוּ, כֹּא אָדָם לְהַטְמִיא - מְטֻמְאִים
אוֹתוֹ.

מִשּׁוֹם כִּךְ אוֹתוֹ בְּלָעָם הָרָשָׁע, כְּדִי לְמִשְׁךְ עָלָיו
רוּחַ טְמֵאָה מֵאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הָעֲלִיּוֹן, הֵינָה
נְטֻמָּא בְּכָל לַיְלָה עִם אֶתְוֵנוּ, וְהֵינָה עוֹשֶׂה עִמָּה
מַעֲשֵׂי אִישׁוֹת כְּדִי לְהַטְמִיא וְלְמִשְׁךְ עָלָיו רוּחַ
טְמֵאָה, וְאִז עֹשֶׂה כְּשִׁפּוֹ וּמַעֲשָׂיו.

וְרֵאשִׁית מַעֲשָׂיו הֵינָה נוֹטֵל נְחָשׁ מֵאוֹתָם נְחָשִׁים,
וְקוֹשֵׁר אוֹתוֹ לְפָנָיו, וְקוֹרֵעַ אֶת
רֵאשׁוֹ, וּמוֹצִיא אֶת לְשׁוֹנוֹ, וְנוֹטֵל עֲשָׂבִים יְרוּעִים

וְשׂוֹרֵף הַכֹּל, וְעוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ קְטֹרֶת אַחַת. אַחַר כֵּן
נֹטֵל אֶת רֹאשׁ אֹתוֹ הַנִּחָשׁ וְקוֹרֵעַ אֹתוֹ לְאַרְבָּעָה
צַדִּים, וְעוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ קְטֹרֶת אַחֶרֶת.

וְעוֹשֶׂה עֲנוּל אַחֵר, וְהִיא אֹמֵר דְּפוּרִים וְעוֹשֶׂה
מַעֲשִׂים אַחֲרֵים, עַד שֶׁמֶשֶׁךְ עָלָיו רוּחוֹת
טְמֵאוֹת וּמוֹדִיעוֹת לוֹ מֵהַ שְׂצֹרֶה, וְעוֹשֶׂה בָּהֶם
מַעֲשִׂים כְּפִי מֵהַ שֵׁהֶם יוֹדְעִים מִצַּד אֹתוֹ הַנִּחָשׁ
שֶׁל הַרְקִיעַ. מִשָּׁם נִמְשָׁךְ בְּמַעֲשָׂיו וּבְכַשְׁפּוֹ, עַד
שֶׁמֶשֶׁךְ עָלָיו רוּחַ מֵאוֹתוֹ הַנִּחָשׁ הַקָּדְמוֹנִי.

וּמִכָּאֵן הָיָה יוֹדֵעַ יְדִיעוֹת וּכְשָׁפִים וְקִסְמִים.
וּמִשׁוּם כֵּן כָּתוּב, וְלֹא הֵלֵךְ בְּפַעַם
בְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחָשִׁים. נְחָשִׁים וְדַאי. וְהֶעֱקָר
וְהִשְׁרֵשׁ בְּטַמְאָה הוּא כִּמוֹ שֶׁנִּתְּבָאָר, וְאַחַר כֵּן
רֵאשִׁית הַכֹּל אֵינוֹ אֶלָּא בְּנִחָשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לָמָּה כָּל מֵינֵי כְּשָׁפִים וְקִסְמִים לֹא
נִמְצְאוּ אֶלָּא בְּנָשִׁים? אָמַר לוֹ, כֵּן לְמִדְּנוֹ,
מִשָּׁבַא נְחָשׁ עַל חוּהַ, הַטִּיל בָּהּ וְהִמָּא. הַטִּיל בָּהּ
וְלֹא בְּבַעֲלָהּ. אָמַר, כֵּן זֶה וְדַאי! בָּא רַבִּי יוֹסֵי וְנָשַׁק

לְרַבִּי יִצְחָק. אָמַר, כַּמָּה פְּעָמִים שָׁאַלְתִּי עַל הַדָּבָר
הַזֶּה וְלֹא זָכִיתִי בּוֹ, אֵלֶּיךָ פָּעַת.

אָמַר לוֹ, כָּל הַמַּעֲשִׂים הַלְלוּ וְכָל מִה שֶׁיִּדְעַ בְּלִעָם,
מֵאַיִזָּה מְקוֹם לָמַד אֹתָם? אָמַר לוֹ, מֵאַבְיוֹ.
אֲבָל בְּאֹתָם תִּרְרִי קָדָם, שֶׁהִיא אֶרֶץ קָדָם, לָמַד
כָּל הַכְּשָׁפִים וְכָל מִינֵי קַסָּמִים, מִשּׁוֹם שֶׁבְּאֹתָם
הִתְהַרְיָם הֵם הַמְּלֻאָכִים עֲזָ"א וְעֲזָ"ל שֶׁהִפִּיל אֹתָם
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִן הַשָּׁמַיִם, וְהֵם קְשׁוּרִים
בְּשִׁלְשָׁלוֹת שֶׁל בְּרוּל, וּמוֹדִיעִים בְּשָׁפִים לְבְנֵי
אָדָם. וּמִשָּׁם הָיָה יוֹדֵעַ בְּלִעָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מִן אֶרֶם
יִנְחֲנִי בְּלֶק מְלֶךְ מוֹאָב מִתִּרְרִי קָדָם.

אָמַר לוֹ, וְהִרִי פְתוּב וְלֹא הִלְךְ בְּפַעַם בְּפַעַם
לְקִרְאָת נְחָשִׁים וַיִּשֶׁת אֶל הַמַּדְבָּר פְּנִיּוֹ?
אָמַר לוֹ, הַצַּד הַתַּחְתּוֹן שָׁבָא מְרוּחַ הַטְּמֵאָה
שֶׁלְמַעְלָה הִיא רוּחַ טְמֵאָה שֶׁשׁוֹלֶטת בַּמַּדְבָּר,
כְּשֶׁעָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הָעֵגֹל כִּדְרֵי לְהַטְמֵא עִמּוֹ,
שֶׁהוּא תַחְתּוֹן. וּבְכָל (דף קבו ע"ב) עָשָׂה אֶת כְּשָׁפָיו, כִּדְרֵי
שִׁיּוּבֵל לְעַקֵּר אֶת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יָכַל.

אמר רבי יוסי, מה שאמרת בראשונה, שבאשר
הנחש בא על חוה הטיל בה זיהמא - זה
יפה. אבל הרי שנינו, שבאשר עמדו ישראל על
הר סיני, פסקה מהם הזיהמא. וכשישראל קבלו
תורה, פסקה מהם הזיהמא. אבל שאר העמים
עובדי עכו"ם שלא קבלו התורה, לא פסקה מהם
הזיהמא.

אמר לו, יפה אמרת! אבל בא ראה, התורה לא
נתנה אלא לזכרים, שכתוב (דברים ד) וזאת
התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. שהרי
נשים פטורות ממצוות התורה.

ועוד, שכלם חזרו לזהמתן כמו בראשונה אחר
שחטאו, ומהאשה קשה להפריד את
הזיהמא יותר מהגבר, ומשום כך נמצאו נשים
בכשפים ובזיהמא הזו יותר מאשר בגברים. שהרי
הנשים באות מצד השמאל ודבוקות בדין הקשה,
והצד הזה נדבק בהם יותר מבגברים, כמו

שְׁנֵת־בְּיָר, מִשּׁוֹם שְׂבָאוֹת מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה, וְהַכֹּל
נִדְבָק וְהוֹלֵךְ אַחֵר מִיָּנֹ.

כֵּן רֵאָה שְׂכָךְ הוּא כְּמוֹ שְׂאֵמֶרְתִּי - שְׂכַלְעָם הָיָה
נִטְמָא בְּרֵאשׁוֹנָה כְּרִי לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו רוּחַ שְׁל
טְמָאָה. כְּמוֹ זֶה הָאִשָּׁה בְּיָמֵי טְמָאָתָה יֵשׁ לְאָדָם
לְהַשְׁמֵר מִמֶּנָּה, מִשּׁוֹם שֶׁנִּדְבָקָת בְּרוּחַ שְׁל טְמָאָה,
וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן אִם הִיא תַעֲשֶׂה כְּשָׂפִים - יִצְלִיחוּ
בְיָדָהּ יוֹתֵר מִבְּזִמְן אַחֵר, שְׁחֲרֵי רוּחַ טְמָאָה שׁוֹרָה
עִמָּהּ, וְעַל כֵּן לְכֹל מֵה שְׂמֵת־קִרְבָּת - נִטְמָא, כֹּל
שְׂכֵן מִי שְׂקִרְב אֵלֶיהָ. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׂחֲקֹדוֹשׁ
כְּרוּךְ הוּא נָתַן לָהֶם תּוֹרָה וְאָמַר לָהֶם (ויקרא יח) וְאֵל
אִשָּׁה בְּנִדָּת טְמָאָתָה לֹא תִקְרַב לְגִלּוֹת עֲרוֹתָהּ אֲנִי
ה'.

אָמַר לוֹ, מִי שְׂמֵס־תִּכַּל בְּצַפְצוּפֵי הָעוֹפוֹת לָמָּה
נִקְרָא נְחָשׁ? אָמַר לוֹ, שְׂחֵנָה מֵאוֹתוֹ הַצַּד
כְּאֵה, שְׂרוּחַ טְמָאָה שׁוֹרָה עַל הָעוֹף (דף קכז ע"א) הַהוּא
וּמִוִּדְיַע דְּבָרִים בְּעוֹלָם. וְכֹל רוּחַ טְמָאָה דְּבוֹקִים
בְּנְחָשׁ וּבְאוֹת לְעוֹלָם, וְאִין מִי שְׂיִנְצַל מִפְּנֵי בְּעוֹלָם,

שְׁתַּרְי הוּא נִמְצָא עִם הַכֹּל עַד הַזְּמַן שֶׁעֲתִיד הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲבִירוֹ מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר,
 שְׁכַתּוֹב (ישעיה בח) בְּלַע הַמָּוֶת לַנְּצִיחַ וּמָחָה ה' אֱלֹהִים
 דְּמָעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְגו'. וְכַתּוֹב (זכריה ג) וְאֵת רוּחַ
 הַטְּמֵאָה אֶעֱבִיר מִן הָאָרֶץ וְגו'.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲבָרְהָם יָדַע בְּאוֹתָהּ הַמְּעָרָה
 סִימָן, וְלָבוֹ וּרְצוֹנוֹ הָיוּ שָׁם, מִשּׁוּם שֶׁמִּקְדָּם
 לָבֵן נִכְנָס לְשָׁם וּרְאָה אֶת אָדָם וְחָוָה טְמוּנִים שָׁם.
 וּמִנֵּין הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהֵם הָיוּ? אֵלֶּא רָאָה דְמוּתוֹ
 וְהִסְתַּכַּל, וְנִפְתַּח לוֹ פֶּתַח אַחַד שֶׁל גֵּן עֵדֶן שָׁם,
 וְאוֹתָהּ דְמוּת שֶׁל אָדָם הָיְתָה עוֹמֶדֶת אֲצֵלוֹ.

וּבֵא וּרְאָה, כָּל מִי שֶׁמִּסְתַּכַּל בְּדְמוּתוֹ שֶׁל אָדָם,
 אֵינּוֹ נִצּוֹל מִמִּיתָה לְעוֹלָמִים, מִשּׁוּם שֶׁהֵנָּה
 בְּשַׁעַת שֶׁאָדָם מִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, הוּא רוֹאֶה אֶת
 אָדָם, וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן מֵת. אֲבָל אֲבָרְהָם הִסְתַּכַּל בּוֹ
 וּרְאָה דְמוּתוֹ וְהִתְקַיֵּים, וּרְאָה הָאֹר שֶׁמֵּאִיר
 בְּמְעָרָה, וְגַר אַחַד הוֹלֵק. אִזּוֹ הִתְאַוָּה אֲבָרְהָם

לְמַדְרוֹ בַּמָּקוֹם הַהוּא, וְלִבּוֹ וּרְצוֹנוֹ הָיוּ תָּמִיד
בַּמַּעֲרָה.

בֵּן רֵאָה, בָּעֵת אֲבָרָהָם עָשָׂה בְּחֻכְמָה בְּזִמְנָה
שֶׁבִקֵּשׁ קִבְרָה לְשָׂרָה, שְׁחֵרֵי בְּשִׁבְקָשׁ, לֹא
בִקֵּשׁ אֶת הַמַּעֲרָה בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְלֹא אָמַר שְׂרוּצָה
לְהַפְרִד מֵהֶם, אֲלֵא אָמַר, תָּנוּ לִי אֲחֵזת קִבְרָה עִמָּכֶם
וְאֶקְבְּרָה מִתִּי מִלְּפָנַי. וְאִם תֹּאמַר שֶׁעֲפֹרוֹן לֹא הָיָה
שָׁם - הוּא הָיָה שָׁם, שְׁכַתוֹב וְעֲפֹרוֹן יֵשֵׁב בְּתוֹךְ
בְּנֵי חַת. וְאֲבָרָהָם לֹא אָמַר לוֹ בְּאוֹתָהּ שְׂעָה כְּלוּם.
אֲלֵא מָה שֶׁאָמַר לָהֶם אָמַר, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב וַיִּדְבֵּר
אֵל בְּנֵי חַת וְגו'. וְכִי עוֹלָה בְּרַעְיָתָךְ
שֶׁאֲבָרָהָם רָצָה לְהַקְבֵּר בִּינֵיהֶם בֵּין הַטְּמֵאִים, אוֹ
שֶׁתְּשׁוּקָתוֹ הָיְתָה עִמָּהֶם? אֲלֵא עָשָׂה בְּחֻכְמָה.

וְלְמַדְנוּ ^(דף קבו ע"ב) כָּאֵן דְּרַךְ אֶרֶץ בְּמָה שֶׁעָשָׂה
אֲבָרָהָם, שְׁחֵרֵי מִשּׁוּם שֶׁתְּשׁוּקָתוֹ וּרְצוֹנוֹ
הָיוּ בַּמַּעֲרָה הַהִיא - אֵף עַל גַּב שְׁחֵיָה שָׁם, לֹא רָצָה
לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ מִיָּד אוֹתוֹ תְּרַצוֹן שְׁחֵיָה לוֹ בַּמַּעֲרָה,

ובקש בתחלה מה שלא צריך לאותם אחרים ולא
לעפרון.

כיון שאמרו לו לפני עפרון, שמענו אדני נשיא
אלהים אתה בתוכנו וגו' - מה פתוב?
ועפרון ישב בתוך בני חת. פתוב ישב. מראשית
הדברים שאמר אברהם שם היתה. אז אמר, שמעוני
ופגעו לי בעפרון בן צחר, ויתן לי את מערת
המכילה אשר לו וגו'. ואם תאמר בשביל כבודי,
יותר מכם אני עושה, שלא רציתי בכם. פתובכם
- כדי להקבר ביניכם, שרציתי בכם, כדי שלא
אפרד מכם.

רבי אלעזר אמר, בשעה שנכנס אברהם למערה,
איך נכנס? משום שהיה רץ אחר אותו
העגל, שפתוב ואל הכקר רץ אברהם וגו', ואותו
בן כקר ברח עד אותה המערה, ונכנס אחריו,
וראה מה שראתה.

עוד, משום שהוא התפלל כל יום ויום, והיה
יוצא עד אותה השדה שהיתה מעלה

ריחות עליונים, וראתה האור שיוצא מתוך המערה
 והתפלל שם, ושם דבר עמו הקדוש ברוך הוא.
 ומשום כך רצה אותה, שתשוקתו היתה תמיד
 באותו המקום.

ואם תאמר, אם כך, למה לא רצה אותה עד
 עכשו? כרי שלא יבחינו בו, הואיל ולא
 צריך אותה. כעת שהצטרף אותה, אמר, הנה
 השעה לבקש אותה.

בא ראה, אם עפרון היה רואה במערה מה
 שראה בה אנבהם, לא היה מוכר אותה
 לעולמים, אלא ודאי לא ראה בה ולא כלום,
 שהרי אין הדבר נגלה אלא לבעליו, ומשום כך
 לאברהם התנלתה ולא לעפרון. לאברהם
 התנלתה - שלו היתה. לעפרון לא היתה מתנלתה
 - שלא היה לו בה חלק. ומשום כך לא התנלתה ^{דף}
 לעפרון כלום, ולא היה רואה אלא חשכה,
 ועל כן מכר אותה.

וְמָה שְׁלֵא בִקְשׁ אַבְרָהָם בְּרֵאשׁוֹנָה שְׂיִמְכַר לוֹ
מִכָּר, שְׁהֵרִי אַבְרָהָם לֹא אָמַר אֵלָּא - וַיִּתֵּן
לִי אֶת מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר לוֹ וְגו', בְּכֶסֶף מָלֵא
יִתְּנָה לִי וְגו'. וְהוּא אָמַר, הַשְׂדֵה נָתַתִּי לָךְ
וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נָתַתִּיהָ וְגו'. מִשּׁוּם שְׁהַכֵּל
תָּיָה מָאוּם עַל עֶפְרוֹן, שְׁלֵא יָדַע מַה הִיא.

וּבֵא וּרְאֵה, בְּשִׁנְכֵנִם אַבְרָהָם בְּתַחֲלָה לַמְעָרָה,
רְאֵה שָׁם אוֹר, וְנִזְרַק לְפָנָיו עֶפֶר, וְהַתְנַלּוּ לוֹ
שְׁנֵי קִבְרִים. בֵּינֵתִים עָלָה אָדָם בְּדַמּוֹתָו, וּרְאֵה אֶת
אַבְרָהָם וְתִיבָה, וּבּוֹ [תִּיבָה] יָדַע אַבְרָהָם שְׁשָׁם [תִּיבָה] הוּא
עֲתִיד לְהִקְבֹּר.

אָמַר לוֹ אַבְרָהָם: בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, הֲאִם טִיְרָה
שְׂאִינָה מִקְרָה יֵשׁ כָּאֵן? אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, הַטְּמִין אוֹתִי כָּאֵן, וּמֵאוֹתוֹ הַזְּמַן עַד
עַכְשָׁו נְטַמְנְתִי כִּמוֹ דָּג בַּחֲפִיְרָה עַד שְׂאִתָּה כָּאֵת
לְעוֹלָם. עַכְשָׁו מִכָּאֵן וְאֵילָךְ הִנֵּה קִיּוּם לִי וְלְעוֹלָם
יֵשׁ בְּשִׁבְלִיךָ.

רֵאָה מֵה כְּתוּב - וַיִּקָּם הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ.
 מִמָּשׁ קִיָּמָה הִיָּתָה לָּהּ מֵה שְׁלֵא הִיָּתָה לָּהּ
 עַד עֵתָהּ. רַבִּי אַבְאָ אָמַר, וַיִּקָּם הַשָּׂדֶה - וַיֵּדְאֵי
 קִיָּמָה מִמָּשׁ, שָׁקָם וְהִתְעַלָּה לְפָנָי אַבְרָהָם, מִשּׁוּם
 שָׁעַד עֲכָשׁוּ לֹא נִרְאָה שָׁם כְּלוּם, וְעֲכָשׁוּ, מֵה שְׁתָּיָה
 טָמוּן - קָם וְהִתְעַלָּה, וְאִזּוּ קָם הַכֹּל כְּמִשְׁפָּטוֹ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּשָׁעָה שְׁנַכְנַם אַבְרָהָם לַמְּעָרָה
 וְהַכְּנִים לָשָׁם אֶת שָׂרָה, קָמוּ אָדָם וַחֲוָה,
 וְלֹא קָבְלוּ לְהַקְבֵּר שָׁם. אָמְרוּ: וּמָה אָנוּ כְּבוֹשָׁה
 לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם מִשּׁוּם אוֹתוֹ
 הַחֲטָא שְׁנַרְמְנוּ, וּכְעַת תִּתּוּסֵף לָנוּ כּוֹשָׁה אַחֲרָת -
 מִפְּנֵי הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שְׁכַבְכֶם?

אָמַר אַבְרָהָם: הֲרִינִי מִזְמַן לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא
 עֲבוּרָךְ שְׁלֵא תִתְבַּיֵּשׁ לְפָנָיו לְעוֹלָמִים. מִיָּד -
 וְאַחֲרֵי כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת (דף קבח ע"ב) שָׂרָה אִשְׁתּוֹ. מֵה
 זֶה וְאַחֲרֵי כֵן? אַחַר שְׁקַבְלָה עָלָיו אַבְרָהָם אֶת הַדְּבָר
 הַזֶּה.

אָדָם נִכְנָם לְמִקוּמוֹ - חֲוָה לֹא נִכְנָסָה, עַד שֶׁקָּרַב
אֲבָרָהָם וְהִכְנִים אוֹתָהּ אֵצֶל אָדָם וְקִבֵּל
אוֹתָהּ בְּשִׁבְלֹו. וְהוּא שֶׁפָּתוּב וְאַחֲרֵי כֵן קָבַר אֲבָרָהָם
אֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ, וְלֹא כָּתוּב לְשָׂרָה, אֵלֶּא אֶת
שָׂרָה, לְרַבּוֹת חֲוָה. וְאִיזוֹ הַתִּישְׁבוּ בְּמִקוּמָם כְּרֵאוּי.
וְהוּא שֶׁפָּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
בְּהַכְרָאָם, וְשָׁנִינוּ בְּאֲבָרָהָם.

תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ - זֶה אָדָם וְחֲוָה. לֹא
כָּתוּב אֵלֶּה הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, אֵלֶּא
תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם הָאָרֶץ, וְלֹא תוֹלְדוֹת כֵּן אָדָם. וְהֵם
הַתִּקְיָמוּ בְּשִׁבְלֵי אֲבָרָהָם. וּמִנֵּיין לָנוּ שֶׁהַתִּקְיָמוּ
בְּשִׁבְלֵי אֲבָרָהָם? שֶׁפָּתוּב וַיָּקָם הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה
אֲשֶׁר בּוֹ לְאֲבָרָהָם. וְעַד שֶׁבָּא אֲבָרָהָם לֹא הַתִּקְיָמוּ
אָדָם וְחֲוָה בְּמִקוּמָם בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׂאל אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲבִיו. אָמַר,
הַמְּעָרָה הַזֹּאת אֵינָה כְּפוּלָה, שְׁחֲרֵי כָּתוּב
מְעָרַת הַמְּכַפֵּלָה, וְאַחַר כֵּן הַכָּתוּב קָרָא לָהּ מְעָרַת
שָׂדֶה הַמְּכַפֵּלָה. מְכַפֵּלָה הוּא קָרָא לְשָׂדֶה.

אמר לו, כך קורא לה - מערת המכפלה, כמו
שנאמר ויתן לי את מערת המכפלה, אבל
נדאי, חידו, המערה היא מכפלה, ולא השדה
נקרא מכפלה. אלא השדה והמערה נקראים על
שם מכפלה, שדה המכפלה נדאי, ולא המערה,
שתרי המערה היא בשדה, ואותו השדה עומד
בדבר אחר.

בא ראה, תחת ירושלים נכפלה כל ארץ ישראל,
והיא עומדת למעלה ולמטה. כמו בן
ירושלים למעלה - ירושלים מטה. אחוזה למעלה
ואחוזה למטה. ירושלים למעלה אחוזה בשני
צדדים - למעלה ולמטה [ירושלים למטה אחוזה בשני צדדים -
למעלה ולמטה], ומשום כך היא כפולה.

ועל בן השדה הזו מאותה מכפלה היא שבו היא
שורה. כמו בן כתוב בריח השדה אשר ברכו
ה', למעלה ^(דף קכט ע"א) ולמטה, ומשום כך שדה
המכפלה נדאי, ולא שדה כפול.

עוד סוד הדבר - שרה המכילה ודאי. מי
המכילה? [ה'] שפישם הקדוש שהיא
מכילה. הכל עומד יחד, ובשכילה אמר בדרך
נסתר ה' מכילה, שלא היתה פישם הקדוש אות
אחרת מכילה פרט לזה.

ואף על גב שמערת המכילה היתה ודאי, שהיא
מערה בתוך מערה, אבל על שם אחר
נקראת מערת המכילה, כמו שנאמר. ואנרם
ידע, וכשאמר לבני חת, כסה את הדבר, ואמר
ויפן לי את מערת המכילה, על שם שהיא מערה
כפולה, והתורה לא קראה לה אלא מערת שרה
המכילה פראוי.

והקדוש ברוך הוא עשה את הכל שימצא
העולם תזה, כמו
שלמעלה, ולהדביק זה עם זה שיהיה כבודו
למעלה ולמטה. אשרי חלקם של הצדיקים
שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם בעולם הזה
ובעולם הבא.

וְאַבְרָהָם וְקָן כָּא בְּיָמַיּוּם וְה' בְּרַךְ אֶת אַבְרָהָם
 בְּכָל. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים סח) אֲשֶׁרִי
 תִּבְחָר וּתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצֵרֶיךָ. הַפְּסוּק הַזֶּה נִתְּבָאָר,
 אֲבָל אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שְׂדֵרְכִיו בְּשָׂרוֹת לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא הִתְרַצָּה בּוֹ לְקָרְבוֹ אֵלָיו.

כָּא רֵאֵת, אַבְרָהָם הִתְקַרַּב אֵלָיו, וְתִשׁוּקְתּוֹ הִיָּתָה
 כָּל יוֹם בְּזוֹה. וְלֹא הִתְקַרַּב אַבְרָהָם בְּיוֹם אֶחָד
 אִזּוּ בְּפַעַם אַחַת, אֲלָא מִעֲשָׂיו קָרְבוּהוּ בְּכָל יָמָיו
 מִדְּרָגָה לְדְרָגָה, עַד שֶׁהִתְעַלָּה בְּדְרָגָתּוֹ.

בְּשִׁתְּיָהּ וְקָן וְנִבְנִים לְדְרָגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת כְּרֵאוֹי,
 שְׂפָתוֹב וְאַבְרָהָם וְקָן, וְאִזּוּ כָּא בְּיָמַיּוּם,
 בְּאֹתָם יָמַיּוּם עֲלִיּוֹנִים, בְּאֹתָם יָמַיּוּם יְדוּעִים בְּסוּד
 הָאִמוּנָה. וְה' בְּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל. שְׂמִשָּׁם
 יוֹצֵאוֹת כָּל הַכְּרָכוֹת וְכָל טוֹב.

אֲשֶׁרִיָּהֶם בְּעָלֵי תִּתְּשׁוּבָה, שְׁתֵּרִי בְּשַׁעָה אַחַת
 בְּיוֹם אֶחָד [בְּפַעַם אַחַת] בְּרַגְעֵ אֶחָד

(דף קכט ע"ב)
 קְרָבִים לְקַב"ה, מַח שְׁלֹא הִיָּתָה כֶּךָ אֲפִלוּ לְצַדִּיקִים
 גְּמוּרִים שֶׁהִתְקַרְבוּ לְקַב"ה בְּכַמָּה שָׁנִים. אַבְרָהָם

לא נכנסם באותם הימים העליונים עד שהיה זקן,
כמו שנאמר. וכן דוד, שכתוב (מלכים א א) והמלך
דוד זקן בא בימים. אבל בעל התשובה מיד נכנס
ונדבק בקפ"ה.

רבי יוסי אמר, שנינו, המקום שבעלי התשובה
עומדים בעולם תהוא, אין לצדיקים גמורים
רשות לעמד בו, משום שהם קרובים למלך יותר
מכלם, והם מושבים עליהם ברצון הלב יותר
וככה רב להתקרב למלך.

בא ראה, כמה מקומות מתקנים לקפ"ה בעולם
תהוא, ובכלם בית מושבים לצדיקים, כל
אחד ואחד לפי דרגתו פראוי לו.

כתוב (תהלים סה) אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך,
שהקרוש פרוך הוא מקרב אותם אליו,
שעולים אותם הנשמות ממטה למעלה ולהאחז
בנחלתם שנתקנה להן. ישכן חצריך - אלו
המקומות והדרגות שפחויץ, ומי הם? כמו שנאמר

(זכריה ג) וְנָתַתִּי לָךְ מַהֲלָכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה.
וְזוֹהִי דַרְגָּה בֵּין קְדוֹשִׁים עֲלִיוֹנִים.

וּמִי שְׂוֹפְאִים לַדַּרְגָּה הַזֹּאת הֵם שְׁלִיחִים שֶׁל רַבּוֹן
הָעוֹלָם, כְּמוֹ אוֹתָם הַמַּלְאָכִים, וְתָמִיד עוֹשִׂים
שְׁלִיחוֹת בְּרַצוֹן רַבּוֹנָם, מִשּׁוֹם שֶׁאֵלּוּ [הַתְּקַדְּשׁוּ] תָּמִיד
בְּקַדְשָׁהּ וְלֹא נִטְמָאוּ. כְּמוֹ כֵּן מִי שֶׁנִּטְמָא בְּעוֹלָם
הַזֶּה, הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה, וְכִשְׂוֹעֵצֵאת
מִמֶּנּוּ נִשְׁמָתוֹ, מִטְמָאִים אוֹתוֹ, וּמְדוּרוֹ בֵּין אוֹתָם
הַטְּמֵאִים, וְאֵלּוּ הֵם הַמְּוִיָּקִים שֶׁל הָעוֹלָם. כְּמוֹ
שֶׁמְּשִׁיךְ אָדָם אֶת עֵצְמוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה - כִּךָּ הוּא
מְדוּרוֹ וְנִמְשָׁךְ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם [וְאוֹתָן רוּחוֹת הַטְּמֵאוֹת מִטְמָאוֹת
אוֹתוֹ וּמְכַנְּסוֹת אוֹתוֹ לְגִיהֶנָם].

בֵּא רֵאָה, מִי שֶׁמֵּתְקַדֵּשׁ וְשׂוֹמֵר אֶת עֵצְמוֹ בְּעוֹלָם
הַזֶּה שֶׁלֹּא יִטְמָא, מְדוּרוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה בֵּין
אוֹתָם קְדוֹשִׁים (דף קל ע"א) עֲלִיוֹנִים וְעוֹשִׂים תָּמִיד
שְׁלִיחוֹת, וְאֵלּוּ עוֹמְדִים בְּחֶצֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת
כו) אֵת חֶצֶר הַמִּשְׁכָּן.

וַיֵּשׁ אַחֲרֵיהֶם שָׂהֵם בְּפָנִים יוֹתֵר שְׂאִינָם בְּחֶצֶר, אֲלֵא
בַּבַּיִת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים סה) נִשְׁבָּעָה בְּטוֹב
בַּיִתְךָ. אָמַר דָּוִד, נִשְׁבָּעָה בְּטוֹב בַּיִתְךָ. בֵּינוֹן שֶׁאֵמַר
יִשְׁכֵּן חֶצְרֶיךָ, לָמָּה כָּתוּב נִשְׁבָּעָה בְּטוֹב בַּיִתְךָ?
יִשְׁבַּע בְּטוֹב בַּיִתְךָ הֲיֵיחָ צְרִיךְ לְהִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
יִשְׁכֵּן! אֲלֵא הֲרֵי שְׂנִינוּ, אִין יְשִׁיבָה בְּעֶזְרָה אֲלֵא
לְמַלְכֵי דָוִד לְבָדָם.

וַיֵּשׁ מְקוֹם לְחֶסֶדִים עֲלִיוֹנִים שֶׁנִּכְנָסִים לְפָנִים, וּמִי
הֵם? בְּכָתוּב (במדבר ג) וְהַחֲנִינִים לְפָנַי הַמְּשַׁכְּנִין
קִדְמָה לְפָנַי אֶהְיֶה מוֹעֵד מוֹרְחָה מִלְּשָׁה וְאַחֲרָיוּ וּכְנִיּוֹ
וּגְוִי. וְכַמָּה מְדוּרִים עַל מְדוּרִים וְאִזְרוֹת עַל אִזְרוֹת
נִפְרָדִים בְּעוֹלָם הַהוּא, וְכָל אֶחָד מִתְּבַיֵּשׁ מֵאִזְרוֹ
חֶבְרוֹ. כְּמוֹ שֶׁתְּמַעֲשִׂים נִפְרָדִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּךְ גַּם
מְקוֹמוֹת וְאִזְרוֹת נִפְרָדִים בְּעוֹלָם הַהוּא.

וּבֵא וּרְאֵה, הֲרֵי נֶאֱמַר שֶׁאֶפְלוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה,
כְּשֶׁאָדָם יֵשֵׁן עַל מִטָּתוֹ וְהַנְּשָׁמוֹת צְרִיכוֹת
לְשׁוּמְט בְּעוֹלָם וַיִּצְאוּ מִתּוֹךְ הַגּוֹף, אִין כָּל נְשָׁמָה
וְנְשָׁמָה עוֹלָה וּמְשׁוּמְטָת לְרִאוֹת בְּכָבוֹד סְבֵר פְּנֵי

עתיק הימים, אלא כמו שנמשך תמיד וכפי
המעשים, כך נשמתו עולה.

אם נמא - הוא ישן והנשמה יוצאת, וכל אותן
רוחות נמאות לזקחות אותה, ונדבקת בהן
באותן הדרגות התחתונות שמשוטטות בעולם,
והם מודיעות לה דברים שקרובים לבא לעולם.
ולפעמים שמודיעים לה דברים בוזבים וצוחקים
עליה, ורחי פרשותה.

ואם זוכה אדם, כשהוא ישן ונשמתו עולה,
הולכת ושטה ובקעת בין הרוחות
הנמאות הללו, וכלם מכריזים ואומרים: פנו
מקום, פנו. זה אינו מצדנו! והיא עולה בין אותם
הקדושים, ומודיעים לה דבר אחר אמת.

וכשיוקדת, כל אותם מחנות של ערפוב רוצים
להתקרב אליה לדעת אותו הדבר,
והם מודיעים לה דברים אחרים. והדבור ההוא
שנוטלת בתוך אותם קדושים בין אותם
האחרים הוא בתבואה בתוך התבן. וזה [מי] הוא

זוֹכָה יוֹתֵר בְּעוֹד שֶׁהוּא עוֹמֵד וְהַנְּשָׂמָה עוֹמֶדֶת
בְּעוֹלָם הַזֶּה.

כְּמוֹ כִּן בְּשִׁינְיָצְאוֹת הַנְּשָׂמוֹת מִהַגּוֹף מִהָעוֹלָם הַזֶּה,
רוֹצוֹת לְעֵלוֹת, וְכַמָּה שׁוֹמְרֵי הַפֶּתַח וּמַחְנֹנֹת
מִיִּקְיָם נִמְצְאִים. אִם הֵם מְצַדִּים - בְּלֵם אוֹחֲזִים
בָּהֶם בְּאוֹתָן הַנְּפֹשׁוֹת, וּמוֹסְרִים אוֹתָם בְּיַד דּוֹמָה
לְהַכְנִיסָם לַגִּיהֶנֶם.

וְאַחַר כֵּן עוֹלוֹת וְאוֹחֲזִים בָּהֶם, וְהֵם נוֹטְלִים
אוֹתָם, וּמְכַרְיִים בָּהֶם: אֵלֹהֵי הֵם שֶׁעָבְרוּ
עַל מְצוֹת רַבּוֹנָם. וְכֵן מְשׁוֹטְמוֹת בְּכָל הָעוֹלָם.
וְאַחַר כֵּן מַחְזִירִים אוֹתָם לַגִּיהֶנֶם, וְכֵן עַד שְׁנַיִם
עָשָׂר חֲדָשִׁים. אַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשִׁים הֵם שׁוֹכְבִים
בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂרָאוּי לָהֶם. אוֹתָם הַנְּשָׂמוֹת שׁוֹכְבוֹ
עוֹלוֹת לְמַעְלָה, כְּמוֹ שְׁנֵת־בְּאֵר, וְזוֹכוֹת
בְּמִקְוֹמוֹתֵיהֶם.

בֵּא רְאֵה, אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים שֶׁנִּגְנְזוּ לָהֶם בְּמָה
טוֹבוֹת לְעוֹלָם הַהוּא, וְאִין מְקוֹם פְּנִימֵי בְּכָל
אוֹתָם בְּאוֹתָם שִׁינְיָדְעִים אֶת סוֹד רַבּוֹנָם וַיּוֹדְעִים

לְדַבֵּק בָּהֶם בְּכָל יוֹם. עַל אֱלֹהֵינוּ כָּתוּב (ישעיה סד) עֵינַי
 לֹא רָאִיתָה אֱלֹהִים וּזְלַתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ.

מַה זֶה לְמַחֲכָה לּוֹ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לב) חֲכָה אֶת
 אֵיזֹב בְּדַבָּרִים. וְאֱלֹהֵינוּ הֵם שְׂדוּחֵי חַקִּים לְדַבָּר שֶׁל
 חֲכָמָה וּמְדִינָה אֹתָהּ וּמְחַכִּים לְדַעַת אֶת בְּרוּר
 הַדָּבָר, וְהֵם מְכַרִּים לְרַבּוֹנָם. אֱלֹהֵינוּ הֵם שְׂרַבּוֹנָם
 מִשְׁתַּבַּח בָּהֶם בְּכָל יוֹם. אֱלֹהֵינוּ הֵם שְׂנַכְנָסִים בֵּין
 עֲלִיּוֹנִים קְדוֹשִׁים, וְאֱלֹהֵינוּ נַכְנָסִים בְּכָל הַשְּׁעָרִים
 שְׁלֹמֶעֱלָה, וְאֵין מִי שְׁיִמְחָה בְיָדָם. אֲשֶׁרֵי חֶלְקָם
 בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבֹּא.

בֹּא רֵאֵה, אֲבָרְהָם נַכְנָס לְדַעַת וּלְהַדְבִּיק בְּרַבּוֹנוֹ
 בְּרֵאֵוֵי לְאַחַר שֶׁהִקְדִּים אֶת מַעֲשָׂיו
 שֶׁבְּרֵאשׁוֹנָה, וְזָכָה לְאוֹתָם הַיָּמִים הָעֲלִיּוֹנִים,
 וְהִתְבָּרַךְ מִהַמָּקוֹם שֶׁכָּל הַתְּכֻנֹת יוֹצְאוֹת מִשָּׁם,
 שֶׁכָּתוּב וְה' בֵּרַךְ אֶת אֲבָרְהָם בְּכָל. מַה זֶה בְּכָל?
 הַמָּקוֹם שֶׁל הַנֶּהָר שְׂאֵין פּוֹסְקִים מִיָּמָיו לְעוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי תִּיבֵי, בֹּא רֵאֵה שֶׁאֲבָרְהָם לֹא רָצָה
 לְהִתְעַרֵּב עִם נְשׂוֹת הָעוֹלָם וּלְהַדְבִּיק בְּשֵׂאֵר

הַעַמִּים עֹזְבֵי בֹכָבִים וּמְזֹלוֹת, מִשׁוּם שְׁנֵשׂוֹת
 שָׂאָר הַעַמִּים עֹזְבֵי בֹכָבִים וּמְזֹלוֹת הֵם מְטַמְּאוֹת
 אֶת הַגְּבָרִים שְׁלָהֶם וּלְאוֹתָם שְׁנַדְבָּקִים בָּהֶם. מִשׁוּם
 שְׂכַשְׂא־בָרָהֶם יֵדַע אֶת הַחֲכָמָה, יֵדַע הָעֶקֶר וְהַשְּׂרֵשׁ,
 וּמֵאִיזָה מְקוֹם יּוֹצְאוֹת וּמִשׁוֹטְטוֹת רוּחוֹת טַמְּאוֹת
 בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן הַשְּׂבִיעַ אֶת עַבְדּוֹ שְׁלֹא יִקַּח אִשָּׁה
 לְבָנוּ מִשָּׂאָר הַעַמִּים.

מדרש הנעלם

וַיְהִי־וַ. רַבּוֹתֵינוּ פְתָחוּ בַפֶּסוּק תְּזַח (שיר ז) לְכָה דוֹרֵי
 נִיצָא הַשְּׂדָה נְלִינָה בַפְּפָרִים. שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ,
 הַיּוֹצֵא לְדָרְךָ יִתְפַּלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת: תְּפִלָּה שֶׁהִיא
 חוֹבָה שֶׁל יוֹם, וְתְפִלַּת הַדָּרְךָ עַל הַדָּרְךָ שֶׁהִיא
 עוֹשֶׂה, וְתְפִלָּה שֶׁיִּחְזֹר לְבֵיתוֹ לְשָׁלוֹם. וַיֹּאמֶר אֶת
 הַשְּׁלֵשָׁה הָאֵלוֹ, אֲפֹלוּ בְּאַחַד יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ,
 שְׁשָׁנֵינוּ, כָּל שְׂאֵלוֹתָיו שֶׁל אָדָם יָכוֹל לְכַלֵּל אוֹתָן
 בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מַעֲשָׂיו שֶׁל אָדָם בְּתוֹבִים
 בְּסִפְרָה, הֵן טוֹב וְהֵן רַע, וְעַל כֵּן עֲתִיד

לְתֵת אֶת הַדִּין. שְׁשָׁנֵינוּ, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב,
 מִה שְׁפָתוֹב (תהלים קל"ט) גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ - אוֹתָם
 הַדְּבָרִים שְׁעָשָׂה הַגָּלִם, שְׁשָׁנֵינוּ מִשְׁנִיחַ בְּעוֹלָם הַבָּא,
 בְּלָם רָאוּ עֵינֶיךָ שְׁעֵינֶתָ בָּהֶם. וְעַל סִפְרָךְ בְּלָם
 יִכְתְּבוּ - לִתֵּן עֲלֵיהֶם דִּין וְחֶשְׁבוֹן לְעוֹלָם הַבָּא.
 הַלְכָךְ יִקְרִים אָדָם תִּפְלָתוֹ תָּמִיד וַיִּזְעִיל לוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִין אָדָם עוֹשֶׂה עֲבֵרוֹת אֵלָּא מִי
 שְׁהוּא גָלִם וְלֹא אָדָם, וְהֵינּוּ אוֹתוֹ שְׁלֹא
 מִסְתַּבֵּל בְּנִשְׁמָה הַקְּדוּשָׁה, אֵלָּא כָּל מַעֲשָׂיו
 כְּבִהְמָה הוּוּ שְׁאִין מִשְׁנַחַת וְאִין יוֹדְעַת. אָמַר רַבִּי
 בּוֹ, וְכִי גָלִם נִקְרָא דָּוִד שְׁאָמַר אֶת הַפְּסוּק תְּהִי?
 אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק, אָדָם תְּרַאשׁוֹן אָמְרוּ, גָּלְמִי
 רָאוּ עֵינֶיךָ. קָדָם שְׁזַרְקָתָ בִּי נִשְׁמָה, רָאוּ
 עֵינֶיךָ לַעֲשׂוֹת בְּדַמוֹתַי בְּנִי אָדָם שְׁיִדְמוּ לִי. וְעַל
 סִפְרָךְ בְּלָם יִכְתְּבוּ, מִי הֵם? יָמִים יִצְרוּ, בַּצּוּרָה הוּוּ
 שְׁלִי. וְלֹא אֶחָד בָּהֶם, שְׁלֹא נִשְׁאָר אֶחָד מֵהֶם.

אָמַר רַבִּי בּוֹ, לָמָּה? אָמַר לוֹ, בַּאֲרֵאָה, בְּלָם
שָׁדְמוּ לוֹ אוֹ בְּרָמּוֹ שָׁלוֹ, לֹא מִתּוֹ בְּמִיתַת
גַּפְשָׁם, וְכָלָם לָקוּ בְּאוֹתוֹ עֲנִין מִמָּשׁ.

בַּאֲרֵאָה, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דְּמוּתוֹ שֶׁל אָדָם
הִרְאֵשׁוֹן וַיִּפְּיוּ הָיָה בְּזֵהר הַרְקִיעַ הָעֲלִיּוֹן שֶׁעַל
גַּבֵּי שָׁאֵר הַרְקִיעִים, וּכְאוֹתוֹ הָאֹר שֶׁגִּנְנוּ הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְצַדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא. וְכָל אוֹתָם שֶׁהָיוּ
רְמוּזִים בּוֹ מְדָמוּתוֹ שֶׁל אָדָם הִרְאֵשׁוֹן, בּוֹ הֵם לָקוּ
וּמִתּוֹ.

שָׁכַךְ דְּרַבּוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא - נוֹתֵן עֵשֶׂר
לְאָדָם, לָמָּה? לָזוֹן אֶת הָעֲנִיִּים וְלַעֲשׂוֹת
מִצְוֹתָיו. אֵינּוּ עוֹשֶׂה אֶת זֶה וּמִתְנַאֵה [וְאֵם נִתְגַּלָּה בּוֹ]
בְּעֵשֶׂר הַהוּא - בּוֹ יִלְקָה, שְׁכַתוֹב (קַהֲלַת ה) עֵשֶׂר
שָׁמֹר לְבַעֲלָיו לְרַעְתּוֹ. נוֹתֵן לוֹ בָּנִים, לָמָּה? לְלַמֵּד
אוֹתָם דְּרָךְ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו,
כְּמוֹ שְׁאֵמֹר בְּאַבְרָהָם (בְּרֵאשִׁית יח) כִּי יִדְעֵתִיו לְמַעַן
אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בָּנָיו וְאֶת כָּל בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ
דְּרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְגו'. הוּא לֹא עוֹשֶׂה אֶת זֶה

ומתנאיה בהם - בהם הוא לוקה, שכתוב (איוב יח)
לא ניין לו ולא נכד בעמו וגו'. וכן כמו זה, כשנותן
הקדוש ברוך הוא מיפי טוב עליון של אדם
הראשון להם, למה? כדי לשמר מצוותיו ולעשות
רצונו. לא עשו כך אלא התנאו בו - בו לוקים,
ביפי הנה.

אמר רב יהודה, כשברא הקדוש ברוך הוא את
אדם הראשון, הנה גלם מרם שזרק בו
נשמה, וקרא לאותו המלאך הממנה על צורות
בני אדם, ואמר לו: עיין וצר בדמות הווי ששה
בני אדם. והווי שכתוב (בראשית ה) ויולד בדמותו
כצלמו ויקרא את שמו שת, כלומר שתא יש.

אמר רבי יצחק, מאותו עפר ממש שנברא אדם
הראשון, לקח הקדוש ברוך הוא לברא
את ששת אלה, וקרא לו שת יש. והווי שכתוב
ויולד בדמותו כצלמו, מאותה העסה שנברא
הגלם שלו. ועל כך נאמר נלמי ראו עיניך,
ועינת בו לעשות [בו] שדומים לו. ועל ספרך כלם

יִבְתְּבוּ, מִי הֵם? כָּלֵם שְׁלֵא שָׁמְרוּ מַה שָּׁנָתָן
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לָהֶם וְנִטְרְדוּ מִן הָעוֹלָם [וְנִדְוֵנוּ]

בְּאוֹתוֹ תְּדַיֵּן].

שְׁנֵינוּ שָׁם, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מְצֵאֵנוּ
שְׁשָׁלֵשׁ מִשְׁמְרוֹת הוּא הַלְּיָלָה, וְלְכָל
אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ עֵינָיו לְקַבֵּ"ה בְּאָדָם, כְּשִׁיּוֹצֵאת
נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ וְנִשְׁאָר אוֹתוֹ גָּלָם יָשֵׁן עַל מִטָּתוֹ,
וְנִשְׁמָתוֹ עוֹלָה בְּכָל לַיְלָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם הִיא צְדִיקָה - שְׂמִיחִים
עָמָה, וְאִם לֹא - דוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה. אָמַר רַב
יְהוּדָה אָמַר רַב, מַה שְּׁכָתוֹב (שִׁיר ה) הַשְּׁבַעְתִּי
אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם אִם תִּמְצְאוּ אֶת הַדָּרִי מַה
תִּגִּידוּ לוֹ שְׁחוֹלַת אֶתְכֶם אֲנִי.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַשְּׁבַעְתִּי
אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם - הַנְּשָׁמָה אוֹמְרַת
לְאוֹתָם הַנְּשָׁמוֹת הַזּוֹכוֹת לְהַכָּנִס לְיְרוּשָׁלַיִם שֶׁל
מַעֲלָה, וְהֵם הַנִּקְרְאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם עַל
שְׂזוֹכוֹת לְכָנִס שָׁם, וְלִפְיֶכָךְ הַנְּשָׁמָה אוֹמְרַת לָהֶם

הַשְּׂבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם, אִם תִּמְצְאוּ אֶת
 דּוֹדֵי - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַב אָמַר, זֶה זִיו
 הָאִם פִּקְלָרְיָה שֶׁל מַעֲלָה. מַה תִּגִּידוּ לוֹ שְׁחוֹלַת
 אֶהְבָּה אָנִי, לְהַנּוֹת מִחַיּוֹ שְׁלוֹ וּלְהַסְתּוֹפֵף בְּצֵלוֹ.

רַב הוֹנָא אָמַר, שְׁחוֹלַת אֶהְבָּה אָנִי - אוֹתָהּ
 הַתְּשׁוּקָה וְהַכְּסוּף שְׁכַסְפִּיתִי בְּעוֹלָם עַל
 הַכֹּל, לְפִיכֹךְ אָנִי חוֹלָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, זֶה
 אֶהְבָּה שְׂאוּהֶבֶת הַנְּשָׂמָה לְגוֹף. שְׂכִינֹן שְׁנֵשְׁלָם
 קָצוּ שֶׁל גּוֹף, אוֹתָם הַיָּמִים שְׁנִגְזְרוּ עָלָיו, כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר וַיְהִי חַיִּי שָׂרָה, מַה כָּתוּב? וַיִּקָּם
 אֲבָרְחָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וְגו'.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מַה כָּתוּב בַּפְּסוּק
 קָדָם זֶה? שְׂכַתוּב וַתָּמַת שָׂרָה בְּקָרְיַת
 אֲרָבַע הִיא חֲבֵרוֹן בְּאֶרֶץ בְּנֵעִז.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אֶת הָאָדָם וְהַבְּנִים בּוֹ אֲרַבְּעָה דְבָרִים
 הַנִּחְלָקִים בְּגוֹף. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַמְּחַבְּרִים בְּגוֹף.
 רַבִּי יִצְחָק אָמַר הַנִּחְלָקִים בְּגוֹף, שֶׁהֵם חוֹלְקִים

לְהַתְּפַרֵּשׁ כָּל אֶחָד לְיִסּוּדוֹ בְּשִׁינָא הָאָדָם מִן
הָעוֹלָם הַזֶּה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַמְּחַכְּרִים בְּגוֹף
בְּחַיָּיו, מִשְׁמַע מֵהַפְּסוּק שְׁפָתוֹב וְתַמַּת שָׂרָה - זֶה
הַגּוֹף. בְּקִרְיַת אַרְבַּע - אֵלּוּ אַרְבַּעַת הַיִּסּוּדוֹת. הִיא
חֲבֵרוֹן - שָׁהִיו מְחַכְּרִים בְּגוֹפּוֹ בְּחַיָּיו. בְּאַרְיָן בְּנֶעַן
- בְּעוֹלָם הַזֶּה הַבּוֹחֵר אָדָם בְּזִמְן מוֹעֵט.

וַיָּבֵא אֲבָרְהָם לְסֹפֵד לְשָׂרָה וְלִבְכַתָּהּ. הִינּוּ [שְׁפָתוֹב]
שִׁשְׁנֵינוּ, כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים נִפְשׁוּ שָׁל אָדָם
פּוֹקֶדֶת לְגוֹפּוֹ וּמִתְאַבְּקֶת עָלָיו. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (אִיּוֹב יד)
אִךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וְנִפְשׁוּ עָלָיו תְּאֵבֵל. כִּמוֹ זֶה,
וַיָּבֵא אֲבָרְהָם לְסֹפֵד לְשָׂרָה וְלִבְכַתָּהּ. וַיָּבֵא אֲבָרְהָם
- זוֹ הִיא הַנְּשֻׁמָּה. לְסֹפֵד לְשָׂרָה - זֶה הַגּוֹף.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעַת שְׁחֵנְשָׁמָה זוֹכָה וְעוֹלָה
לְמָקוֹם מְעֻלָּתָהּ, הַגּוֹף שׁוֹכֵב בְּשָׁלוֹם וַיִּנּוּחַ
עַל מִשְׁכָּבוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (ישעיה נז) יָבֹא שָׁלוֹם יִנּוּחוּ
עַל מִשְׁכְּבוֹתָם הַלֵּךְ נִכְחוּ. מַה זֶה הַלֵּךְ נִכְחוּ?

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַנְּשֻׁמָּה הַלֵּךְ נִכְחוּ לְמָקוֹם הָעֶדֶן
הַגָּנוּז לָהּ. מַה מִּשְׁמִיעַ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,

מִיָּה נִשְׁמַע נִכְחָה כְּתוּב בְּה"א. וּבִשְׁעָה שְׂאִינָה
זוֹכָה, וְהִיא רְאוּיָה לְקַבֵּל עֲנִשָּׁה, הוֹלֶכֶת מִשׁוּמְמַת
וּמִבְּקֶרֶת בְּכָל יוֹם אֶת הַגּוֹף וְאֶת הַקֶּבֶר.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עֲצָם הַקּוֹלִיּוֹת [נרד] תִּקְנֶשֶׁה הַיּוֹה,
בְּשֶׁהוֹלֵךְ בְּסִרְיָחוֹת לְכָאן וּלְכָאן, הוֹלֵךְ
וּמִבְּקֶרֶת אֶת מְקוֹמוֹ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֲדָשִׁים. כִּדְ הַנִּשְׁמָה
הַהִיא שְׂרָאוּיָה לְקַבֵּל עֲנִשׁ, הוֹלֶכֶת בַּחוּץ בְּעוֹלָם,
וּפּוֹקֶדֶת אֶת מְקוֹמָה שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֲדָשִׁים בְּבֵיתִי
הַקְּבָרוֹת וּבְעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, פֶּאֶר רְאִיָּה שְׂפָתוֹב וַיִּקָּם אֲבָרְהָם
מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶפְאֵ, וְהָרִי
שְׁנֵינִי שְׂפָאֲשֶׁר הַנִּשְׁמָה הִיא בְּשִׁלְמוֹת עֲלִיזוֹנָה,
נוֹסֶפֶת לָהּ ה"א, וְנִקְרָאת אֲבָרְהָם בְּשִׁלְמוֹת
עֲלִיזוֹנָה, וְכָאן אֶתָּה אֹמֵר פֶּאֲשֶׁר אֵינִי צְדִיק כָּל
כֵּן, שְׂפָתוֹב וַיִּקָּם אֲבָרְהָם. עֲשִׂיתָ שְׂמִי שְׂיוֹשֵׁב
בְּכִסֵּא יוֹרֵד לְתוֹךְ קָמָן תַּחְתּוֹנִין?

אָלֵא כִּדְ גּוֹרְתִי - וַיִּקָּם אֲבָרְהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ.
שְׂאֹמֵר רַבִּי בּוֹ אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, בְּשֶׁהַנִּשְׁמָה

ראויה לעלות למקום עדנה, קדם מננה על הגוף
הקדוש שיוצאת משם, ואחר כך עולה למקום
מעלתה. זהו שכתוב ויקם אנרקהם מעל פני מתו,
זה הגוף.

וידבר אל בני חת - אלו שאר גופות הצדיקים
שהם [ד"א בני] חתחתים ונהלמים בעולם
למען יראת קונם, חתים על שהם שוכני עפר.
ולמה צריכה אותם? אמר רבי יהודה, הכל
בתובים במנין, ועל [שתייה, ד"א זה היה אותו] הגוף במנין
עמקם. ומה אמר להם בדרך פיוס ובדרך כבוד?

גר ותושב אנכי עמכם וגו'. שהגוף תזה יהיה
במנין אחד עמכם בחבור תזה. אמר רבי,
ראה מה כתוב, ויענו בני חת את אנרקהם וגו'.
כמו כן בדרך כבוד, בדרך פיוס. זהו שכתוב
שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו.

מה זה נשיא אלהים אתה? אמר רבי פנחס, קדם
שיצא הצדיק מן העולם, בת קול יוצאת בכל
יום על אותם הצדיקים בגן עדן: הכינו מקום

לְפָלוּנִי שְׁיָבֵא לְכָאן. וְעַל כֵּן הֵם אוֹמְרִים, מֵאֵת
 אֱלֹהִים מְלַמְעָלָה אֶתְּהָ נְשִׂיא כָּכָל יוֹם כְּתוּכְנוּ.
 בְּמִבְחַר קְבָרֵינוּ, בְּמִבְחַר הַצְּדִיקִים, בְּחִבּוּרַת
 הַצְּדִיקִים הַמִּבְחָרִים מִנֵּה אוֹתוֹ, הַכְּנִיסָהוּ בְּחֻשְׁבוֹן
 עֲמָנוּ, וְאִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִמְנַע אֶת הַמִּנְיָן, כִּי כִלְנוּ
 שְׂמֵחִים בּוֹ וּמְקַדִּימִים לוֹ שְׁלוֹם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן ^(דף קכד ע"א) פִּי, בֵּא רֵאֵה, כִּינּוֹן
 שְׁהַנְשָׂמָה פּוֹנְעַת בָּהֶם וְתִדּוֹן, לְאַחַר כֵּךְ
 פּוֹנְעַת לְאוֹתוֹ הַמְּלֶאךָ הַמְּמַנָּה עֲלֵיהֶם. שְׁשָׁנֵינוּ,
 מְלֶאךָ הַמְּמַנָּה עַל כְּתֵי הַקְּבָרוֹת וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְהוּא
 מְכַרִּיז בִּינֵיהֶם כָּכָל יוֹם עַל הַצְּדִיקִים הַעֲתִידִים
 לְכַנֵּם בִּינֵיהֶם, וּמִיָּד פּוֹנְעַת בּוֹ כִּדִּי לְשֹׁכֵן הַגּוֹף
 בְּחֻשְׁקָט וּבְכַטָּחָה וּבְמִנוּחָה וּבְחִנּוּאָה [עֲלִינָה]. וְהוּ
 שְׂכָתוּב וַיְדַבֵּר אֵל עֶפְרוֹן.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, זֶה הַמְּלֶאךָ הַנִּקְרָא דוּמָה. וְלָמָּה
 נִתְכַּנָּה שְׁמוֹ עֶפְרוֹן? עַל שֶׁהוּא מְמַנָּה עַל
 שׁוֹכְנֵי עֶפְרָה, וְהַפְּקֵדוֹ בְּיָדוֹ כָּל פְּנֻקְסֵי הַצְּדִיקִים

וְחִבּוּרֹת הַחֲסִידִים הַשּׁוֹכְנִים בְּעֶפְרָה, וְהוּא עֲתִיד
לְהוֹצִיאָם בְּחֻשְׁבוֹן.

וְלַמְדָּנוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לְעֲתִיד לָבֵא בְּשִׁיבְקוֹד
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת הַמֵּתִים,
יִקְרָא לְמִלְאָךְ הַמְּמַנֶּה עַל הַקְּבָרוֹת, וְדוֹמָה שְׁמוֹ,
וַיִּתְבַּע מִמֶּנּוּ מִנֵּין כָּל הַמֵּתִים הַצְּדִיקִים וְהַחֲסִידִים
וְאוֹתָם גְּרִי הַצָּדֵק וְשִׁנְהָרְגוּ עַל שְׁמוֹ, וְהוּא מוֹצִיאָם
בְּחֻשְׁבוֹן כְּמוֹ שֶׁנִּמְטָלָם בְּחֻשְׁבוֹן. וְהוּ שְׂכָתוֹב (ישעיה ט)
הַמוֹצִיא בְּמִסְפָּר צָבָאָם וְגו' אִישׁ לֹא נֶעְדָּר.

וְלַמְדָּנוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַבִּי יַעֲקֹב, נִפְשׁוֹת
הַרְשָׁעִים נִתּוֹנּוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל מִלְאָךְ זֶה
שֶׁשְׁמוֹ דוֹמָה לְהַכְּנִיסָם בְּגִיהֶנֶם וְלְדוֹן שָׁם. וְכִיּוֹן
שֶׁנִּמְסָרוֹת בְּיָדוֹ, שׁוֹב אֵינָן חוֹזְרוֹת, עַד שֶׁיִּכְנָסוּ
לְגִיהֶנֶם. וְזֶה יִרְאֵת דָּוִד שֶׁנִּתְיָרָא כְּשֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ
עוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צד) לוֹלִי ה' עֲזָרְתָה לִּי כִּמְעַט
שְׁכָנָה דוֹמָה נִפְשֵׁי. אָמַר רַבִּי יִיסָא, הַנְּשָׂמָה
פּוֹנְעֵת לוֹ לְהַכְּנִים אוֹתוֹ גּוֹף עִם שְׂאָר גּוּפוֹת

הַצַּדִּיקִים בְּחֻשְׁבוֹנָם. זֶהוּ שְׂפָתוֹב וַיִּדְבַר אֵל
עֶפְרוֹן וַגּוֹ'.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, הַמְּלֶאךָ קוֹדֵם וְאוֹמֵר לוֹ:
רְאֵה מָה כָּתוּב לְמַעַלָּה - וְעֶפְרוֹן יֵשֵׁב
בְּתוֹךְ בְּנֵי חֵת. שִׁחַתּוּ לְשֹׁכְנֵי בְּעֶפְרָה, וְהוּא מִקְדָּיִם
וְאוֹמֵר לוֹ לְהַכְנִיִם אוֹתוֹ הַגּוֹף בְּחֻשְׁבוֹן הַצַּדִּיקִים.
זֶהוּ שְׂפָתוֹב וַיַּעַן עֶפְרוֹן הַחֵתִי אֶת אַבְרָהָם בְּאֶזְנֵי
בְּנֵי חֵת לְכָל בָּאֵי שַׁעַר עִירוֹ לֵאמֹר. מָה זֶה לְכָל
בָּאֵי שַׁעַר עִירוֹ? רַב נַחֲמָן אָמַר, אוֹתָם שְׁנַכְנְסוּ
בְּכַתֵּב חֻשְׁבוֹן פְּנֻקְסוֹ. שֶׁאָמַר רַב נַחֲמָן, וְכִּי נִגְזַר
[על] חֻשְׁבוֹן, עַל יַד הַדּוֹמָה נִכְנְסִים לְבֵתֵי הַקְּבָרוֹת,
וּבְחֻשְׁבוֹן הַפֶּתַק עֲתִיד לְהוֹצִיא אוֹתָם, וְהוּא
מִמֶּנּוּהָ עַל שׂוֹכְנֵי הָעֶפְרָה.

מָה זֶה הַשְּׂדָה נְתַתִּי לָךְ וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ? אָמַר
רַבִּי יוֹסֵי, אוֹצַר שֶׁל שְׁלוֹהָ וּמְנוּחָה רַבָּה.
אָמַר רַבִּי שְׁלוֹם בַּר מְנַיִמִי, אִין לָךְ כָּל צַדִּיק
וְצַדִּיק מֵאוֹתָם הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה שְׂאִין לוֹ
מֵאתִים עוֹלָמוֹת וְכַסּוּפִים בְּשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה. זֶהוּ

שְׁכַתוֹב (שיר ה) וּמֵאֲתִים לְנִטְרִים אֶת פְּרִיו.
וּמֵאֲתִים עַל שְׁמוֹסְרִים עֲצָמָם בְּכָל יוֹם כְּאֵלוֹ
נִהְרְגוּ עַל קִדְשַׁת שְׁמוֹ, וְנִצְחוּ כְּמוֹ הַפְּסוּק הַזֶּה.
[וְכִדּוֹ אָמְרוּ בְּפִסּוּק הַזֶּה] שְׁכַתָּב וְאֶהְבֶּתָּ אֶת ה' וְגו'.

וְלִמְדֵנוּ, כָּל הַמְּכַוֵּן אֶת לְבוֹ בְּפִסּוּק הַזֶּה כִּדְרֵי
לְמַסַּר נַפְשׁוֹ עַל קִדְשַׁת שְׁמוֹ, מֵעֲלָה
עָלָיו הַכֶּתוּב כְּאֵלוֹ נִהְרַג בְּכָל יוֹם עָלָיו. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב (תהלים מד) כִּי עָלֶיךָ הִרְגֵנוּ כָּל הַיּוֹם. אָמַר
רַב נְחֻמָּן, כָּל הַמוֹסֵר נַפְשׁוֹ בְּפִסּוּק זֶה, נוֹחַל
אַרְבַּע מֵאוֹת עוֹלָמוֹת לְעוֹלָם הַבָּא. אָמַר רַב
יוֹסֵף, וְהֵרִי שְׁנֵינּוּ מֵאֲתִים? אָמַר רַב נְחֻמָּן,
מֵאֲתִים עַל הַתּוֹרָה - וּמֵאֲתֵם עַל שְׁמַסַּר עֲצָמוֹ
בְּכָל יוֹם עַל קִדְשַׁת שְׁמוֹ.

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בְּיָמִים וְגו'. מִשָּׁנָה: אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר, עַל כָּל פָּנִים כִּדּוֹ הוּא,
שֶׁהַמִּשָּׁנָה הַזֶּה יָפָה, שְׁנַעֲשִׂית הַנְּשָׂמָה, הֵהוּא
שְׁכַתוֹב בּוֹ (יחזקאל א) וְהָיָה אוֹפֵן אֶחָד בְּאֶרֶץ אֲצֵל

החיות לארבעת פניו, כמו שאמור באותה
הברייתא הראשונה.

אמר לו רבי אבא, יאמר לנו מר מאותה
המשנה. אמר לו, כך התפרש בשלש
עשרה מדות הרחמים בפרשה שלו, אבל פאן
יש לנו לומר. פתח ואמר, (שיר ו) אחת היא יונתי
תפתי אחת היא לאמה וגו'. אמר רבי אלעזר,
מה היא שאנו קוראים פאן בשיר השירים לשון
נקבה, ושם בתורה לשון זכר?

אלא, אמר רבי אלעזר, פאן בתורה נקרא
בלשון זכר אצל הגוף, מפני שהגוף
אצל הנשמה באשה אצל הזכר, והנשמה בלפי
מעלה בנקבה בפני הזכר, וכל אחד יורש
מעלתו.

שנינו שם, בארבע פעמים [במשנה] בשעה בכל יום
הערן מניף על הגן, ויוצא מאותם
הטפות נהר גדול המתחלק לארבעה ראשים,
ושמונה וארבעים טפות מניף בכל יום, ומשם

שְׂבָעִים אֵילָנֵי הַגֶּן. וְהוּא שְׂכַת־טוֹב (תהלים קד) יִשְׂבְּעוּ
 עֲצֵי ה'. רַבִּי תַנְחֹם אָמַר, מִכָּאֵן (שם) מִשְׁקָה
 הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו. אֵיזוֹ הִיא עֲלֵיָהּ? וְהוּא עֵדֶן. וְעֵדֶן
 בְּאֵיזָה מְקוֹם הוּא? רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לְמַעַלָּה
 מֵעֲרֻבוֹת הוּא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּעֲרֻבוֹת הוּא,
 שְׁחָרֵי שְׁנֵינוּ, שָׁם נִגְנִי חַיִּים טוֹבִים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם
 וְנִשְׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים, וְהַנְּנוּז הָעֲלִיּוֹן. הוּא עֵדֶן
 לְמַטָּה מִבֵּינֵן בְּנֵי־הָאָרֶץ וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ שִׁפְעַ
 בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, שְׁמוֹנֶה וָאַרְבָּעִים נְבִיאִים עָמְדוּ
 לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, וְכָל אֶחָד נָטַל בְּחֻלְקוֹ
 תְּמִצִּית טָפָה אַחַת מֵאוֹתָם טָפוֹת שֶׁל עֵדֶן, שֶׁהֵם
 שְׁמוֹנֶה וָאַרְבָּעִים טָפוֹת. וְכֵּן אִם כָּל נְבִיא שֶׁנָּטַל
 טָפָה אַחַת מֵהֵן הִיָּתָה מֵעֲלָתוֹ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל
 כָּל הַשָּׂאָר - אָדָם הָרֵאשׁוֹן שֶׁהָיָה מְקַבֵּל מִשְׁמוֹנֶה
 וָאַרְבָּעִים לֹא כָּל שֶׁבֶן. מִכָּאֵן אֶתָּה לָמַד בְּפֶה
 הִיָּתָה חֲכָמָתוֹ.

רַבִּי בָּא אָמַר רַב בְּהֵנָּא, וְכִי מַאֲיִן הָיָה לָהֶם
 לְנִבְיָאִים מֵאוֹתָן הַטְּפוֹת? אֵלָּא כֹּד שְׁנִינֵנוּ,
 בְּכָל טַפָּה וְטַפָּה הִיוּצֵאת מֵעֵדֶן, רוּחַ חֲכָמָה
 יוּצֵאת עִמוֹ, וְעַל כֵּן נִגְזַר בְּמִשְׁנָה: יֵשׁ מִיָּם
 שְׁמֹנְדָּלִים חֲכָמִים, וְיֵשׁ מִיָּם שְׁמֹנְדָּלִים טְפָשִׁים.
 וְאוֹתָם הַמִּיָּם שְׁמֹנְדָּלִים חֲכָמִים, אוֹתָם הַמִּיָּם הֵיוּ
 מִטְּפוֹת שֶׁל עֵדֶן.

שְׁאֵאמַר רַבִּי יוֹסִי, הַמִּיָּם שְׁפָקָה טְפוֹת יוֹשְׁבֵי
 [נ"א יתרים] מְכַל אוֹתָם אַרְבַּעַת הַנְּהָרוֹת
 הָרֵאשׁוֹנִים, הוּא שְׁפָתוֹב (בראשית ט) שֵׁם הָאֶחָד
 פִּישׁוֹן. מַה זֶה שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן? הַמִּיָּחַד מִכָּל
 פִּישׁוֹן, וְהוּא הַנוֹפֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְלִפְיֵךְ
 הָיְתָה חֲכָמַת [לְיִשְׂרָאֵל] מִצְרַיִם יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם.
 וּמִשְׁנֵנְזָרָה הַנְּזָרָה שְׁאֵבְדָה חֲכָמַת מִצְרַיִם, נָטַל
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָם הַטְּפוֹת
 וְזָרַק אוֹתָם בְּאוֹתוֹ הַנָּן, בְּאוֹתוֹ הַנְּהָר שֶׁל גֵּן עֵדֶן,
 שְׁפָתוֹב (שם) וְנָהַר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַנָּן.
 וְזֶה הָיָה מוֹלִיד אַרְבַּעַת אַחֲרֵיָם, וְהָאֶחָד הַמִּיָּחַד

הנולד ממנו פישון היתה. משננטלו אלו הטפות
שלא יצאו מהגן, אברהם החכמה ממצרים.

ומאותה הרוח שהיתה יוצאת מעדן, תמצו
[ומצו] כל נביא ונביא, והינו שפתוב
מתהלך בגן לרוח היום. ונגזו זה בגן עדן לעתיד
לבא, וזה הוא הנחר שראה יחזקאל בגבולותו,
ועל כן אמר הכתוב (ישעיה יא) כי מלאה הארץ
דעה את ה' וגו'. שאותם מים תמיד מנדלים
היריעה בעולם.

שנו רבותינו, כל נשמתן של צדיקים למעלה,
בעדן הן. ומה ממה ששורד מעדן ישגא
החכמה בעולם - לעומדים בו ונהנים מהנאותיו
וכסופיו על אחת כמה וכמה.

אמר רבי יצחק, כיון שהנשמה זוכה לפני
בשערי ירושלים של מעלה, מיבא"ל
השר הנדול הולך עמה ומקדים לה שלום.
מלאכי השרת תמהים בה ושואלים עליה (שיר ג)
מי זאת עלה מן המדבר. מי זאת עלה בין

הַעֲלִינָה מִתְּנוּפָה הַחֵרֵב שְׂדוּמָה לְהַבֵּל, שְׁפָתוֹב
 (תהלים קמד) אָדָם לְהַבֵּל דָּמָה. הוּא מְשִׁיב וְאוֹמֵר, (שיר
 ו) אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמְתִּי. אַחַת הִיא - מִיַּחֲדָת הִיא.
 אַחַת הִיא לְאַמָּה - לְאַמָּה זֶה הִיא כִּסּוּס הַכְּבוֹד
 שֶׁהִיא אִם לְנִשְׁמָה וְיולָדָת לָהּ, שְׁנַנְזָרָה מִמֶּנָּה.

רְאוּהָ בְּנוֹת וַיֵּאשְׁרוּהָ - אֵלֶּי שְׂאֵר הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵן
 בְּמַעֲלָתָן לְמַעְלָה, וְהֵם הַנְּקָרְאוֹת בְּנוֹת
 יְרוּשָׁלַיִם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הִנֵּה חֲזַרְנוּ עַל מַה
 שֶׁאִמְרָנוּ - אֵלֶּי נְקָרְאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְהֵאֲחֵרוֹת
 נְקָרְאוֹת בְּנוֹת לוֹט. רְאוּהָ בְּנוֹת וַיֵּאשְׁרוּהָ - שְׂאֵר
 הַנְּשָׁמוֹת מְשַׁבְּחוֹת לָהּ וְאוֹמְרוֹת שְׁלוֹם בּוֹאֵהָ.
 מְלָכוֹת וּפִילֹגְשִׁים - מְלָכוֹת אֵלֶּי הָאֲבוֹת שֶׁהֵם
 מְלָכוֹת, וּפִילֹגְשִׁים הֵם גִּירֵי הַצֶּדֶק. כָּלֶם מְשַׁבְּחוֹת
 וּמְקַלְסוֹת אוֹתָהּ עַד שֶׁנִּכְנְסָת לְמַעְלָה, וְאִזֵּי הַנְּשָׁמָה
 בְּמַעֲלָתָהּ וּמִתְקַיְמָת אַרְיִכוֹת יָמִים. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
 וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בְּיָמָיו. נִכְנְסִים בְּאַרְיִכוֹת יָמִים
 לְעוֹלָם הַבָּא.

רבי אבא הוּקֵן קָם עַל רַגְלָיו וְאָמַר, מְנוּחָה וְשָׁלוֹם
עֲצָמוֹת יְהוּי לָךְ, רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁתַּחֲוֶרֶף עִמָּרָה
לְיִשְׁנָה. שְׁשָׁנֵינוּ בְּפָרִיטָא הֲרֵאשׁוּנָה, שְׁכִינָן
שְׁתַּחֲוֶמָה הִיא בְּשִׁלְמוֹתָהּ בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן [לְזִמְנוֹ אַחַר
נְכַנְסִים], לֹא שָׁבָה לְגוֹף, אֶלָּא נִבְרְאוֹת מִמְּנָה נְשָׁמוֹת
אַחֲרוֹת שְׁיִוְצָאוֹת מִמְּנָה, וְהִיא נִשְׁאַרְת בְּקִיּוֹם, עַד
שָׁבָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי וְדַרְשׁ, וְמָה אִם בְּעוֹלָם
הָיָה שְׁהוּא הֶבֶל, וְהַגּוֹף שְׁהוּא טְפָה סְרוּחָה, נְכַנְסֵת
בּוֹ אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה - לְעֵתִיד לָבֵא שְׁיִצְרְפוּ בָּלָם
וְיִהְיֶה הַגּוֹף מְבַחֵר בְּקִיּוֹם וְתִשְׁלוֹם יוֹתֵר, אֵינּוּ דִין
לְהַפְּנִים אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה בּוֹ בְּכָל הַתְּשָׁלוּמִים
וְהַעֲלוּיִים שָׁפָה?

אָמַר רַבִּי אֶחָא, אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה [בּוֹ בְּכָל הַתְּשָׁלוּמִים וְהַעֲלוּיִים
שָׁפָה] מִמָּשׁ, וְאוֹתוֹ הַגּוֹף מִמָּשׁ עֵתִיד תִּקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲמִידוֹן בְּקִיּוֹמָן לְעֵתִיד לָבֵא, אֲבָל
שְׁנִיחָם יְהוּי שְׁלָמִים בְּתִשְׁלוֹם הַדַּעַת לְהַשִּׁיג מֵהַ
שְׁלָא הַשִּׁיגוּ בְּעוֹלָם הָיָה.

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וְגו'. רַבִּי בּוֹ אָמַר רַבִּי
 יוֹחָנָן, [בְּאוֹתָם הַיָּמִים] בְּאוֹתוֹ עוֹלָם שֶׁהוּא
 יָמִים, וְלֹא בְּעוֹלָם הַיּוֹם שֶׁהוּא לַיְלָה. אָמַר רַבִּי
 יַעֲקֹב, בְּאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת שֶׁהֵם יָמִים, בְּאוֹתָם
 הַהֲנָאוֹת וְהַכְּסוּפִים שֶׁהוּא נוֹחַל. וְה' בִּרְדָּךְ אֶת
 אַבְרָהָם בְּכָל. בְּאוֹתָהּ הַמְּשֻׁרָה [נ"א הַמְּעֻשָׂר] שֶׁנִּתְּנָן לוֹ
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁמוֹ, שֶׁהוּא אוֹת ה"א, שֶׁבָּה
 נִבְרָא הָעוֹלָם.

וְלַמְדָּנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִטְטְרוּ"ן שֶׁר הַפְּנִים,
 שֶׁהוּא נֶעַר עֶבֶד מֵרַבּוֹ הָאָדוֹן הַמּוֹשֵׁל
 עָלָיו, מְמַנֶּה עַל הַנְּשֻׁמָּה בְּכָל יוֹם לְהַסְפִּיק לָהּ
 מֵאוֹתוֹ הָאֹר שֶׁנֶּצְטוּהָ, וְהוּא עֵתִיד לְקַחַת תְּשׁוּבוֹן
 פְּתִיק בְּבִתִּי הַקְּבָרוֹת מְדוּמָה, וְלְהִרְאוֹת אוֹתוֹ
 לְפָנַי רַבּוֹ, וְהוּא עֵתִיד לַעֲשׂוֹת שְׂאוֹר אוֹתוֹ
 הָעֵצִים תַּחַת הָאָרֶץ, לְתַקֵּן אֶת הַגּוֹפּוֹת וְלְקַיְּמָם
 בְּשִׁלְמוֹת שֶׁל גּוֹף בְּלִי הַנְּשֻׁמָּה, [בְּזִמְנָן] שֶׁתְּקַדּוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא יִשְׁלַח אוֹתָהּ לְמְקוּמָהּ.

אמר רבי יצחק, באותה שעה מה כתוב?
ויאמר אנרָהם אל עבדו זקן ביתו
המושל וגו'. מהו אל עבדו? אם בחכמה הוה
נסתכל, מה זה אל עבדו? אמר רבי נהוראי, לא
נסתכל אלא במה שאמר עבדו, עבדו של מקום,
[זקן ביתו] הקרוב לעבודתו, ומי הוא? זה מטטרו"ן,
כפי שאמרנו. שהוא עתיד ליפות את הגוף
בבתי הקברות.

זהו שכתוב ויאמר אנרָהם אל עבדו, זה
מטטרו"ן עבדו של מקום. זקן ביתו,
שהוא תחלת בריותיו של מקום. המשל בכל
אשר לו, שנתן לו הקדוש ברוך הוא ממשלה
על כל צבאותיו.

ולמדנו, אמר רבי שמעון אמר רבי יוסי אמר
רב, כל צבאותיו של אותו עבד
נוטלים אור ונהנים מזיו הנשמה. שלמדנו, אור
הנשמה לעולם תבא גדול מאור הכפסא. וחרו
מהכפסא נטלה הנשמה? אלא זה לפי הראוי לו,

וְזֶה לְפִי הִרְאֵנִי לוֹ. רַב נִחְמָן אָמַר, גְּדוֹל מְאֹד
הַכֶּסֶּא מִמֶּשֶׁשׁ, שְׂפָתַיִם (יחזקאל א) דְּמוּת כְּמֵרְאָה
אָדָם עָלָיו מְלַמְעָלָה. מַה זֶה עָלָיו? עַל זַחְרוֹ.

וּכְשֶׁהוּא הוֹלֵךְ לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוּתוֹ, כָּל צְבָאוֹתָיו
וְהַמְרַבָּה שָׁלוֹ נְזוּנִים מֵאוֹתוֹ הוֹתֵר.
וְהוּא שֶׁהִנְשָׂמָה אוֹמֶרֶת לוֹ, [שְׂפָתַיִם] שִׁים נָא יְדָךְ,
כְּלוּמַר סִיעֲתָךְ. תַּחַת יְרֵכֵי - וְהוּא אוֹר הַנְּשַׁפֵּעַ מִן
הַנְּשָׂמָה עֲלֵיהֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם, כֶּךָ קַבְּלָנוּ, בְּשַׁעֲהָ
שְׁוֵה הוֹלֵךְ בְּשְׁלִיחוּתוֹ שָׁל מְקוֹם, הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ הוּא מִנִּיעַ כָּל צְבָאוֹתָיו שָׁל מֵעֵלָה בְּאוֹת
אַחַת מִשְׁמוֹ. אָמַר רַב הוֹנָא, כֶּךָ יְרֵכֵי בְּגִימְטָרִיא
ר"ם. כְּלוּמַר, הַנְּשָׂמָה אוֹמֶרֶת שִׁים נָא יְדָךְ,
סִיעֲתָךְ, תַּחַת מֵעֵלָתוֹ שָׁל רָם וְנִשְׂא הַמּוֹשֵׁל עַל
הַכֹּל. וְלֵאחֶר שְׂצוּהָ סִיעֵת הָעֲלִיוֹנִים תַּחַת יְדוֹ, אֲנִי
מִשְׁבִּיעְךָ שְׂבוּעָה גְּדוֹלָה בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ -
הוֹאִיל וְאָמַר בְּה' שֶׁהוּא הַכֹּל, לָמָּה נֶאֱמַר

אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁהוּא אָדוֹן עַל
הַכֹּל. בְּבֵת אַחַת וּבְרַגַע אֶחָד הוּא מְנַיֵעַ לְכֹל, וְכֹל
בְּאֵין נְגִדוֹ. רַבִּי יִצְחָק אֹמֵר עַל שְׁתֵּי אֹתִיּוֹת
מִשְׁמוֹ, לְהוֹרֹת שֶׁהוּא הַכֹּל וְאֵין אַחַר בְּלָתוֹ.

וְאֵשְׁבִיעֶךָ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ. אָמַר
רַב הוֹנָא, וְאִם הָיִיתִי עִמָּהֶם שָׁל בְּעָלֵי
הַבְּרִיתָא כְּשֶׁנָּלוּ הַסּוּד תָּזֶה, לֹא נִפְרָד הָיִיתִי מֵהֶם
כִּי, שְׁחֵרִי אֲנִי רוֹאֶה עִמָּקִים רַבִּים כְּפִיהֶם שֶׁנָּלוּ
וְלֹא רְאוּיִים לְכֹל אָדָם. בֹּא רְאֵה, שְׁבוּעַת הַבְּרִית
הַזֹּאת נִשְׁבַּעַת הַנְּשָׁמָה, שְׁכַתוֹב אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה
לְבָנִי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִכָּאֵן מִשְׁמָע, שֶׁהוֹאִיל וְאַתָּה
הוֹלֵךְ בְּשְׁלִיחוֹת זֶה, לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי.
כְּלוּמַר שֶׁלֹּא תִקַּח גּוֹף לְבָנִי [לְבָנִי] לְהַכְנִים בְּגוֹף
אַחַר, בְּגוֹף זֶה, בְּגוֹף שְׂאֵינִי רְאוּי לוֹ, אֲלֵא בְּהוּא
מִמֶּשׁ שֶׁהוּא שְׁלִי, בְּהוּא מִמֶּשׁ שְׂיִצְאֵתִי מִמֶּנּוּ. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב כִּי אִם אֵל אֶרְצִי וְאֵל מוֹלְדָתִי תִלְךָ.

אמר רבי יוסי, מהו ולקחת אשה לבני ליצחק?
 אמר רבי יצחק, אותו הגוף שנצטער עמי
 באותו העולם ולא היה לו הנאה וכסוף בו מפני
 יראת קונו, אותו הגוף ממש תקח לצחק עמו
 בשמחת הצדיקים הו, לצחק עמו בשמחת
 הקדוש ברוך הוא, לצחק עמו שעכשו עת שחוק
 בעולם. זהו שכתוב (תהלים קכו) אז ימלא שחוק פיני
 וגו'.

אמר רבי יהודה בר יצחק, בא תשמע, אין
 מלאך אחד עושה אלא שליחות אחת,
 ולא שתי שליחויות בבת אחת. ולמדנו, אמר
 רבי אבא, מלאך אחד, אשר קסת הסופר
 במתניו, עתיד לתרשים כל אחד ואחד על
 מצחו, ולאחר בן השר הנדול הולך לתקן כל
 אחד ואחד ולהעמידו לקבל נשמתו. זהו
 שכתוב הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה.
 מה זה לפניך? לפני שליחותך.

רַבִּי [אַלְעָזָר] אֵלִיעֶזֶר הֶלֶךְ לְרֵאוֹת אֶת רַבֵּן יוֹחָנָן
בֶּן זַכַּאי רַבּוֹ, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הָיָה רֹאשׁ חֹדֶשׁ.
בְּשֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו, אָמַר לוֹ, הַבָּאֵר שְׂמַנְקָה מִכָּל
בְּטַנְפָּת, וּמִמְלָאִים אוֹתוֹ וְנוֹבֵעַ מִשָּׁלוֹ יוֹתֵר, מָה
רוֹצֵה כָּאֵן? אָמַר לוֹ, תֵּיב אָדָם לְהִקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ.
אָמַר לוֹ, לֹא כֹךָ אֶמְרָתִי, אֶלָּא אֲנִי רוֹצֵה בְּפִנְיֶךָ
שֶׁדָּבַר חֹדֶשׁ יֵשׁ אֶצְלֶךָ מֵאוֹתָם הַעֲמֻקִּים שְׂאֵתָה
עֵתִיד לְשָׂאֵל.

אָמַר לוֹ, רְאִיתִי אֶת הָאֹר הָרֵאוֹשׁוֹן תְּהִיה
שְׂמִסְעוֹתָיו עֲשָׂרָה, וְנוֹסֵעַ בְּעֲשָׂרָה,
וּבִסּוֹד שָׁל עֲשָׂרָה מְנַהִיג אֶת הַכֹּל, וּבְאוֹתֵינוֹת שָׁל
עֲשָׂרָה עוֹשֶׂה אֶת מַעֲשָׂיו. וְלְמַדְנּוּ, עֲשָׂרָה
בְּתַקִּים, עֲשָׂרָה מִבְּתַחוֹת שָׁל בֵּית חוֹלִים בְּיָדוֹ,
וְעֲשָׂרָה בְּתַקִּים נוֹטֵל בְּגַן עֵדֶן לְהִתְקוֹן אֶרֶץ עַל
גּוֹפּוֹת הַצַּדִּיקִים.

אָמַר לוֹ, אֵלִיעֶזֶר בְּנִי, תְּהִיֵת רוֹצֵה יוֹתֵר מִמְּלֶאכֶךָ
קְדוֹשׁ שָׁל הָעוֹלָם, בְּעֲשָׂרָה נִבְרָא, בְּעֲשָׂרָה
מְנַהֵג. בְּעֲשָׂרָה חִכְסָא תְּקַדּוֹשׁ. בְּעֲשָׂרָה תַּתּוֹרָה,

הוא בַּעֲשָׂרָה מִסְעוֹתָיו. בַּעֲשָׂרָה עוֹלָמוֹת.
עֲלִיוֹנִים [בַּעֲשָׂרָה]. וְאַחַד עֲלִיוֹן עַל הַכֹּל בְּרוּךְ הוּא.

וְאָמַר לָךְ דְּבָר, דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַמְּשֻׁנָּה הַיְתָה
בְּוָת. מַה פְּתוּב? וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה
גַמְלִים מִגְּמְלֵי אֲדָנָיו וַיֵּלֶךְ. אָמַר לוֹ, רַבִּי, זְכִיתִי
לְפָסוּק הַזֶּה, אֲבָל וְכָל טוֹב אֲדָנָיו בְּיָדוֹ מֵהוּ?
אָמַר לוֹ, הוּא שְׁמוֹ שֶׁל רַבּוֹ שֶׁהֵלֶךְ אֵלָיו לְהַכְנִיסוֹ
וּלְהַנְהִיג [וּלְהַגִּיז] אוֹתוֹ. אָמַר, זֶהוּ וַדַּאי, כִּי שְׁמִי
בְּקִרְבּוֹ.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי אַבְהוֹ, בַּא רְאִיה, מִי שְׂיִדְע
אֵת שְׁמוֹ עַל בְּרִיו, יוֹדֵעַ שֶׁהוּא וְשְׁמוֹ
אַחַד, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׁמוֹ אַחַד, שְׂפָתוֹב
(זכריה יד) ה' אַחַד וְגו'. [בְּלָם] בְּלוֹמַר, הַשֵּׁם זֶהוּ
אַחַד.

אָמַר רַבִּי אַבְהֵא, יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל בַּפְּרָשָׁה תַּזוּ:
וַיִּבְרַךְ הַגְּמְלִים מַחוּץ לְעִיר אֶל בְּאֵר
הַמַּיִם. אָמַר רַבִּי אַבְהֵא, מַחוּץ לְעִיר - זֶהוּ בֵּית
הַקְּבָרוֹת. אֶל בְּאֵר הַמַּיִם - שְׁלִמְדָנוּ, הַנְּקַדְמִים

בְּבִתֵּי הַקְּבָרוֹת - אוֹתָם שָׁשָׁאוּ וְנָתְנוּ בַּתּוֹרָה.
שְׁתֵּי שָׁנֵינוּ, בְּשָׁנֵיכֶם אָדָם לְקַבֵּר, מִה שָׁשָׂאוּ
אוֹתוֹ בַּתְּחִלָּה - אִם קָבַע עֵתִים לַתּוֹרָה, שְׂכַתוֹב
(ישעיה לג) וְהָיָה אֱמוּנַת עֲתִדָּךְ וְגו'. וּבְשִׁיעָא, אֵינּוּ
דִּין [לְגוּמָם] לְחַקִּימָם בַּתְּחִלָּה.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, לָעֵת עָרַב - וְהוּ יוֹם שְׁשִׁי,
שֶׁהוּא עָרַב הַשַּׁבָּת, שָׂאוּ הַזְּמַן לְהַעֲמִיד
אֶת הַמֵּתִים. מִה מְשַׁמְעַ? שְׁשִׁינּוּ. שְׁשֵׁת אֲלֵפֵי
שָׁנִים הוּא הָעוֹלָם, וְהוּא אֶלֶף הַשְּׁשִׁי שֶׁהוּא סִיּוּם
הַכּוֹל. וְהֵינּוּ לָעֵת עָרַב, זְמַן סִיּוּם הַכּוֹל. לָעֵת יָצְאָת
הַשְּׂאֵבֹת - אֵלּוּ הֵם תְּלִמְיָדֵי חֲכָמִים הַשּׂוֹאֲבִים
מִימֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהוּא עֵת לְיָצְאָת וּלְהַתְנַעֵר מִן
הָעֶפֶר.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, עוֹד יֵשׁ לְדַעַת, שְׁשִׁינּוּ, אוֹתָם
הַמֵּתֵעֶסְקִים לְדַעַת אֶת בּוֹרְאָם בְּעוֹלָם
הַזֶּה וְנִשְׁמָתָם בְּתִשְׁלוּמָה לְעוֹלָם הַבָּא, זְכוּ
לְיָצְאָת מְשֻׁבְעוֹת הַנְּשָׁמָה, הוֹלֵךְ לְדַעַת מִי הוּא
גּוֹפֵה מִמֶּשׁ וּמֵה הוּא. הִנֵּה אֲנִי נֹצֵב עַל עֵינִי

הַמַּיִם, אַף עַל גַּב שֶׁתְּלַמִּיד חָכָם הוּא, הוֹלֵךְ אַחַר
הַתְּשׁוּלוֹם, שְׂפָתוֹב וְהָיָה הָעֲלָמָה הַיְצִיאַת לְשֹׂאֵב
וְאָמַרְתִּי אֵלֶיָּהּ הַשְּׂקִינִי נָא מֵעַט מַיִם מִבֵּידְךָ -
אָמַר לִי רָמֹז יְדִיעָתוֹ מִמָּה שֶׁהַשְּׂנֵת.

וְאָמְרָה אֵלַי גַּם אֶתָּה שְׂתֵּה - אַף אֶתָּה עֶבֶד
[כְּמוֹד] כְּמוֹנִי, וְלֹא נִתְחַלַּף לִי [עַל] יְדִיעָתְךָ
בִּידִיעָתוֹ שֶׁל מָקוֹם בְּרוּךְ הוּא, וְצָרִיךְ אֶתָּה
לְהַשְׁיֵג, שֶׁאֶתָּה נִבְרָא כְּמוֹנִי.

וְגַם לְגַמְלִיךְ אֲשֶׁאֵב - כְּלוּמַר, יְדִיעַת הַשְּׂנֵת
שֶׁלֹּא הַשְּׁיֵגוֹ סִיעָתְךָ, וְיִדְעָתִי כִּי מֵעֲלָה יֵשׁ
לִי עֲלֶיךָ וְהֵינְךָ נִבְרָא אֶתָּה מִזִּיּוֹ הַנִּתּוֹן אֶצְלֶךָ.
אִם הוּא אוֹמֵר סִימָן זֶה יְהִי מְסוּר בְּיָדֵי עַל כָּל
דְּבָרִים אֵלוֹ, וְאִדְעַ שְׁהִיא הָאִשָּׁה, הוּא הַגּוֹף
מֵאוֹתָהּ הַנְּשָׂמָה, הַשְּׂבוּעָה שֶׁהַשְּׂבִיעֵנִי.

וַיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וְגו'. רַבִּי יִצְחָק אָמַר
רַבִּי יְהוּדָה, בְּעוֹד שֶׁכָּל הָעֲנִינִים הוּא רוֹצֵה
לְנַסּוֹת עַל הַגּוֹף, מַה פְּתוּב? וְהֵנָּה רַבְּקָה יִצְאָתָּה,
וְהוּ הַגּוֹף קְרוֹשׁ שֶׁנִּתְעַסַּק בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְכִתֵּת

גופו לְהַשִּׁיג וְלַדַּעַת אֶת קוֹנוֹ. אֲשֶׁר יִלְדָה
לְבַת־וַיָּאֵל - אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּתוֹ שֶׁל אֵל. בֶּן
מַלְכָּה - בֶּן מַלְכָּה שֶׁל עוֹלָם. אִשְׁתֵּי נָחוּר אַחֵי
אַבְרָהָם - חֲבֵרַת הַשֶּׁכֶל, גּוֹף שֶׁנִּדְרָק בַּשֶּׁכֶל, וְהִיא
אֵחַ הַנְּשֻׁמָּה. וְכָדָה עַל שְׂכָמָה - מִשָּׂא הַחֲכָמָה
עָלֶיהָ.

וַיִּרְץ הָעֶבֶד לִקְרֹאתָהּ - זֶה מִטְרֹו"ן. וַיֹּאמֶר
הַגְּמִיאִינִי מְעַט מִיָּם מִבְּרֶךְ - אָמַר לִי רְמֹז
חֲכָמָה בִּידִיעַת פּוֹרְאָה מִמָּה שֶׁעַם קָתָּ בְּעוֹלָם
שֶׁיִּצְאָתָּ מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי אֲבָא, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁנוּ, אַחֲרֵי
כֵן זֶה מַה כָּתוּב? וְאַשֶּׁם הַגִּזְוִם עַל אֲפָה וְהַצְּמִידִים
עַל יְדֵיהָ.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, אוֹתָם הָעֲצָמוֹת שֶׁנִּפְזְרוּ לְכָאן
וּלְכָאן, הוּא צוֹמֵד אוֹתָם וְשׁוֹקֵלָם זֶה עַל
זֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נח) וְעֲצָמֹתַיִךְ יַחְלִיזִין. אָמַר
רַבִּי אֲבָא, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אוֹתוֹ הַגּוֹף עוֹמֵד בְּאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁם נִכְנָם בּוֹ נִשְׁמָתוֹ.

אמר רבי יוחנן, מי מוליך הגוף לארץ ישראל?
 אמר רבי זירא, הקדוש ברוך הוא עושה
 מחלות תחת הארץ, והם מתנלנלים והולכים
 לארץ ישראל. והו' שכתוב (שם כו) וארץ רפאים
 תפיל.

אמר רבי יצחק, גבריאל"ל מוליך אותם לארץ
 ישראל, מניין לנו? שכתוב (בראשית כד) התלכי
 עם האישה הזו, וכתוב שם (דניאל ט) והאיש גבריאל.
 אמר רבי יוסי, מהו שכתוב ולרבקה אח ושמו
 לבן? אמר רבי יצחק, אין יצר הרע בטל מן
 העולם. אף על פי שכלו לא נמצא - קצתו נמצא.
 בא ראה, בתחלה פשהיה מטל בעולם הזה,
 נקרא לזט. לעולם הבא [וגדל] יבטל מן
 העולם, אבל [לעתיד לבא] לא כלו, ונקרא לבן, לא
 מנוול כבראשונה, אלא כמי שרוחין מנווילו. למה
 צריך לבן? אמר רבי שמעון, לעשות פריה ורביה
 צריך. שאמר רבי שמעון, אם אין יצר הרע נמצא,
 פריה ורביה אינו מצוי.

בא תשמע, כיון שהגוף נבנה ועומד בקיומו, מה
פֶּתוּב? וַיִּשְׁלַחוּ אֶת רַבֵּקָה אַחֲתָם וְגו'. מה זה
וְאֵת מִנְקָתָהּ? זה פֶּתַח הַתְּנוּעָה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, זה
פֶּתַח הַגּוּף.

רַבִּי אֲבָהוּ פָּתַח בְּפֶסוּק הַזֶּה, (שיר ד) אֲתִי מִלְּבָנוֹן
כָּלָה אֲתִי מִלְּבָנוֹן תָּבֹאִי וְגו'. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ,
כיון שהגוף נבנה על קיומו ומביאין אותו לְקַבֵּל
נִשְׁמָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הַנְּשָׁמָה מִמִּתְנַת אֱלֹוִ
וַיּוֹצֵאת לְקִרְאָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ
בְּשָׂדֵה. וְהוּא שְׁפָתוֹב אֲתִי מִלְּבָנוֹן כָּלָה, זוֹ הִיא
הַנְּשָׁמָה. תְּשׁוּרֵי מֵרֵאשׁ אֲמָנָה, הִינוּ שְׁפָתוֹב וַיִּשְׂא
עֵינָיו וַיֵּרֵא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם הַנְּשָׁמָה הִיא, יָפָה אֲבָרְהָם
כְּפִי שְׂאֵמְרָנוּ. אֲבָל מַה זֶה יִצְחָק? אָמַר רַבִּי
אֲבָהוּ, הִנֵּה הַחֲבָרִים אָמְרוּ שְׁעַכְשָׁו נִקְרָא יִצְחָק עַל
שֵׁם הַשְּׂמִיחָה הַרְבֵּה שֶׁבָּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בְּתַחֲלָה נִקְרָאת הַנְּשָׁמָה אֲבָרְהָם
וְהַגּוּף שָׂרָה. עַכְשָׁו נִקְרָאת הַנְּשָׁמָה יִצְחָק

וְהַגּוֹף רִבְקָה. שָׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
אֲרַבְעִים יוֹם קָדַם קִיּוֹם הַגּוֹף מִמִּתְּנַת הַנְּשָׁמָה לַגּוֹף
בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּאִיזָה מְקוֹם? בְּמְקוֹם הַמְּקוֹדֵשׁ.

אָמַר רַבִּי אֲפֵהוּ, בֵּא רְאֵה, וַיִּקַּח אֶת רִבְקָה וַתְּהִי
לוֹ לְאִשָּׁה וַיֵּאֱהָבָהּ וַיִּנְחָם וַיִּצְחַק אַחֲרֵי אִמּוֹ.
אוֹהֵב אֶת אֹתוֹ הַגּוֹף וּמִתְנַחֵם עִמּוֹ, וְהוּא עֵת
לְשַׂחֵק וְהַחֲדוּתָהּ בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֲרִי כָּל הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת הַתְּפָרָדָה
לָנוּ, אֲבָל לֹא יִכְלָנוּ לְדַעַת מֵהוּ. וַיִּסַּף
אֲבָרְתָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וַשְׁמָה קְטוּרָה. וְלִשְׁקוּל הַדַּעַת
כָּל הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת לְסִתְרָה.

כְּשָׁבָא רַב דִּימִי, אָמַר, הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת שְׁמַעְתִּי וְלֹא
נִזְכַּרְתִּי. אָמְרוּ שְׁעָלְיוֹנִים תְּקִיפִים לֹא
וּמְנוּחָה לְגִלּוֹת, וְאָנוּ מַה נֵּאמַר? קָם רַבִּי יְהוּדָה
וְאָמַר, מִיִּשְׁבֵּית חֲבֵרִינוּ בְּעָלֵי הַמִּשְׁנָה גְלוּיָהּ.

קָמוּ וְתִלְכוּ הוּא וְרַבִּי יִיסָא וְרַבִּי חִיָּיא. מָצְאוּ אֶת
רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהָיָה מְגִלָּה אֶת
סוּדוֹת הַתְּפָלִין. נִכְנְסוּ לְפָנָיו וְאָמְרוּ, בְּמַה מִתְעַסֵּק

מר? אָמַר לָהֶם, אֶת טַעַם הַתְּפִלִּין אָמַרְתִּי, שְׁהָרִי
אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שְׁמִנִּיחַ תְּפִלִּין וַיִּודַע אֶת הַטַּעַם שְׁלָהֶן.
אָמְרוּ, אִם נֹחַ לְפָנֵי מֶר, יֹאמֶר לָנוּ הַדָּבָר. אָמְרוּ,
שְׁמַעְנוּ מֵאֲבִיךָ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּאַהֲבָה רַבָּה שֶׁהֵיטָה לּוֹ עִם יִשְׂרָאֵל אָמַר לָהֶם
לַעֲשׂוֹת לוֹ בֵּית מִשְׁכָּן כְּמוֹ הַמְּרַכְּבָה הָעֲלִיזָה
שְׁלִמְעֵלָה, וַיָּבִיא אֶת דִּיּוּרוֹ עִמָּהֶם. זֶהוּ שְׁכַתוֹב
(שְׁמוֹת כה) וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם. וְשְׁמַעְנוּ
מֵאֲבִיךָ, שֶׁכָּאֵן סָתוּם הַטַּעַם שֶׁל הַתְּפִלִּין בַּפֶּסוּק
הַזֶּה.

אָמַר לוֹ, בֵּא רְאֵה, כְּמוֹ הָעֲלִיזָה נַעֲשֶׂה הַמִּקְדָּשׁ
בְּמִרְכָּבוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, וְאַחַר כֵּן הַשָּׂרָה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת דִּיּוּרוֹ עִמָּהֶם כְּעִנְיַן הַזֶּה.
וְכֵמוֹ כֵּן הַתְּעוֹרְרוּ הַחֲבָרִים בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה בְּטַעַם
הַתְּפִלִּין, שֶׁיְהִיָּה אוֹתוֹ הָאִישׁ דְּגָמָא שֶׁל הַמְּרַכְּבוֹת
הָעֲלִיזוֹת, מְרַכְּבָה תַּחְתּוֹנָה מְרַכְּבָה עֲלִיזָה,
לְהַבִּיא אֶת מַלְכוּתוֹ וַיִּשְׂרָה דִּיּוּרוֹ עֲלָיו.

וְשֵׁנִינוּ, יֵשׁ בּוֹ סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים וְדִגְמָתָם, וַיֵּשׁ בּוֹ
 שָׁלֹשׁ מְרַכְבוֹת, דְּגִמַּת הָעֲלִיּוֹנִים
 הַקְדוּשִׁים סוּדוֹת שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשְּׁמוֹת
 הַקְדוּשִׁים, שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת, מְרַכְבוֹת שָׁלֹשׁ
 אוֹתִיּוֹת, אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שׁוֹלֵט עַל אַרְבַּע. וְעַל בֵּין
 סוּד הַשִּׁי"ן שֶׁל שְׁלֹשָׁה כְּתָרִים, וְשִׁי"ן שֶׁל אַרְבָּעָה
 כְּתָרִים, שְׁלֹשָׁה מְלָכִים שׁוֹלְטִים בְּגוֹף, תְּפִלִּין עֲלָיו,
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה. אֵלּוֹ תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ.
 הַתְּפִלִּין שֶׁל זְרוּעַ אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת.

הַלֵּב רוֹכֵב, דְּגִמָּא שֶׁל הַמְרַכְבָּה הַתַּחְתּוֹנָה,
 וְהַתַּחְתּוֹן רוֹכֵב. עוֹד שֵׁנִינוּ, זֶה הַרְכָּב שֶׁל
 הַזְרוּעַ לְמַטָּה. וְהַלֵּב רוֹכֵב, דְּגִמָּא שֶׁהוּא לְמַטָּה,
 וְנִמְסְרוּ בְּיָדוֹ לְהַכְנִים אוֹתָם כָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם. כִּי
 הַלֵּב רוֹכֵב לְמַטָּה, וְנִמְסְרוּ בְּיָדוֹ כָּל אֵיבָרֵי הַגּוֹף.
 וּמַעְלָיו אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת עַל הַמַּחַ, שֶׁהוּא הָרֹאשׁ.
 אֲבָל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלִיט עֲלִיּוֹן,
 הַמְלִיךְ מִתְּכַל. [וְרוּחַ] וְסוּד הַתְּחַכְמָה הַזֶּה הוּא כָּמוֹ
 שֶׁתְּמַקְדֵּשׁ, שְׁכַתוֹב וְעוֹשֶׂה בְּרוּךְ אֶחָד מִקְצֵה מִזְחָה

וּכְרוּב אֶחָד מִקְצָה. וְעֲלֵיהֶם דִּיּוּר הַמֶּלֶךְ בְּאַרְבַּע
אוֹתוֹת שְׁתֵּי מֵרֻכְבוֹת.

וּכְמוֹ זֶה הֵלֵב וְהַמַּח, הֵלֵב מִכָּאן וְהַמַּח מִכָּאן,
וְעֲלֵיהֶם מְדוּרוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּאַרְבַּע [אַרְבַּע] פְּרָשִׁיּוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִכָּאן
וְהִלָּאָה סוּדוֹת הַכְּתָרִים, הָאוֹתוֹת וְהַפְּרָשִׁיּוֹת
בְּגוּפָם וּבְרִצּוֹעוֹתֵיהֶם. הֵלְכָה לְמִשְׁה מְסִינֵי וְהֶרְמִזוּ
שָׁלָחם הַתְּנַלְתָּה, וְהַטַּעַם שֶׁל הַכֹּל בְּשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה
מִדּוֹת [הַרְחָמִים].

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶלְמָלֵא לֹא בָאתִי אֶלֶּא עֲבוּר
הַסּוּד הַזֶּה - דִּי לִי. אָמְרוּ לוֹ, אֲשֶׁרִי חֶלְקֶךָ
בְּעוֹלָם הַבָּא, שְׁכָל רָז אֵינּוּ אָנוּם לָךְ. אָמְרוּ לוֹ,
בָּאנוּ לְפָנֶי מֵר לְדַעַת אֶת סוּד הַפְּסוּק הַזֶּה, וַיִּסַּף
אֲבָרְתָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וַשְׁמָה קַטוּרָה.

אָמַר, פִּרוּשׁ שֶׁל הַפְּסוּק הַזֶּה כְּמוֹ שְׁגָלוּ חֲבֵרֵינוּ
בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שְׁכַבְאֲשֶׁר הִנְשָׁמָה תָּבוּא
בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף הַקְּדוּשׁ שָׁלָה, הִנֵּה הַדְּבָרִים הָיוּ עַל

הַרְשָׁעִים שִׁיקוּמוֹ וַיִּבְשִׂירוּ אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, וַיִּתֵּן לָהֶם
מִזֵּו כְּבוֹדוֹ שִׁידְעוּ וַיִּשׁוּבוּ וַיִּזְכוּ זְכוּת שְׁלֵמָה.

וּבְשָׂרָאָה אֶת זֶה שְׁלֵמָה, הָיָה [תַּמְחָה תַּרְבֵּית] תַּרְבֵּיהָ
וְאָמַר, (קהלת ח) וַיִּבְנֶן רְאִיתִי רְשָׁעִים
קִבְּרִים וּבָאוּ וּמִמְקוֹם קְדוֹשׁ יִהְיֶיכוּ, שִׁיבֹאוּ וַיַּחֲיוּ
בְּמִקְוֹם קְדוֹשׁ.

וְשִׁנִּינוּ. אָמַר רַבִּי אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כְּתוּב
(ירמיה ג) הִיחַפֵּךְ כּוֹשֵׁי עוֹרוֹ וְנָמַר
חֲבִרְבְּרֵתִיו. כִּי הַרְשָׁעִים שְׁלֵא זָכוּ לָשׁוּב בְּעוֹלָם
הָיָה וְלֹהֲקֻטֵּיר מַעֲשִׂים טוֹבִים, לְעוֹלָם לֹא יִקְטִירוּ
בְּעוֹלָם הַבָּא. רְאֵה מַה כְּתוּב, וַיִּסַּף אֲבָרְהָם וַיִּקַּח
אִשָּׁה, וַיִּשְׂרׁוּצָה לַעֲשׂוֹת לָהֶם נִשְׁמָה לְגוֹפָם וּלְקַרְבָּם
בְּתִשׁוּבָה, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ
בְּחַרְוֹן.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא רְאֵה מַה כְּתוּב, וַתֵּלֶד לוֹ
אֶת זִמְרֹן וְאֶת יִקְשָׁן. תַּרְבֵּיהָ מַעֲשִׂים רָעִים
עַד שֶׁנִּגְרָשִׁים מִן הָעוֹלָם, שְׁכַתּוּב וַיִּשְׁלַחם מֵעַל
יִצְחָק בְּנוֹ. וְעַלֵּיהֶם נֶאֱמַר (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל

אֲדַמַת עֶפֶר יִקְיָצוּ וְגו'. וְעַל הָאֲחֵרִים נֵאמַר
וְהַמְשַׁבְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֶהרַת הַרְקִיעַ וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה מְשַׁמֵּעַ עַל הַפְּרָשָׁה, וּמְשַׁמֵּעַ
שְׂאוֹתוֹ זְמַן [נִקְרָא] [אֶבֶר] שֵׁם [הַנְּשֻׁמָּה] אֲבָרָהּ,
וּבְמִקוֹמוֹ נִקְרְאָתָה יִצְחָק, כִּי שְׂאֵמְרָנוּ. וְזֶהוּ שְׂכַת־טוֹב
וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אֲבָרָהּ וַיִּבְרַךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק
כִּנּוּ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחֵי רַאִי. עִם יְדִיעַת חַיִּי
שֶׁהוּא חַי הָעוֹלָמִים, לְדַעַת וּלְהַשְׁיִיג מֵה שְׁלֵא הַשְׁיִיג
בְּעוֹלָם תְּהִיָּה. וְזֶהוּ שְׂכַת־טוֹב (ישעיה יא) כִּי מְלָאָה הָאָרֶץ
דְּעָה אֶת ה'.

(עד כאן מדרש הנעלם)

זֶהֱרָ:

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, (קהלת יב) וַיֵּשֶׁב הָעֶפֶר עַל
הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר נִתְּנָה. בֵּא רֵאֵה, כְּשֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֶת הָאָדָם, נָטַל עֶפְרוֹ מִמְּקוֹם הַמְּקֻדָּשׁ, וּבָנָה
אֶת גּוֹפּוֹ מֵאַרְבַּעַת הָעֲדָרִים שֶׁל הָעוֹלָם, שְׂבָלָם
נִתְּנוּ לוֹ כַּח. אַחֲרַי כֶּן הִרִיק עָלָיו רוּחַ חַיִּים, כְּמוֹ
שֶׁנֵּאמַר (בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשִׁמַת חַיִּים וְגו'.

אחר כך קם וידע שהוא ממעלה ומטה, ואז
נדבק וידע את החכמה העליונה.

כמו זה כל אדם שפעולם הוא כלול ממעלה
ומטה, וכל אותם שיודעים להתקדש
פעולם הנה כראוי, כשמולידים בן, מושכים
עליו רוח קדשה מהמקום שכל הקדושים
יוצאים ממנו, ואלו נקראים בנים לקב"ה. משום
שהגוף נעשה בקדשה כראוי, כך גם נותנים לו
רוח במקום עליון קדוש כראוי, ויהי זה
נתבאר.

בא ראה, בשעה שעתיד אדם לתת חשבון
מעשיו מרם יצא מן העולם, אותו היום
הוא יום החשבון שגוף ונשמה נותנים חשבון.
אחר כך הנשמה נפרדת ממנו, והגוף שב לארץ,
והכל שב למקומו שנלקח משם, ויהי פשוטה.
עד הזמן שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיות
מתים, הכל ננוז לפניו.

וְאוֹתוֹ גּוֹף מִמֶּשׁ וְאוֹתָהּ נִשְׁמָה מִמֶּשׁ עֲתִיד
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהָשִׁיב לְעוֹלָם כְּמוֹ
מִקְדָּם וּלְחַדֵּשׁ אֶת פְּנֵי הָעוֹלָם. וְהוּא שְׂפָתוֹב (ישעיה
כו) יִחְיוּ מִתִּיבָה נְבִלְתִּי יְקוּמוּן. וְאוֹתָהּ הַנִּשְׁמָה
מִמֶּשׁ וְנִנּוּחָה לְפָנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשָׂבָה
לְמִקְוָמָה כְּפִי דְרַבָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהָרוּחַ תָּשׁוּב
אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה. וּבְזִמְן שֶׁתְּקַדּוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עֲתִיד לְהַחְיוֹת מֵתִים, עֲתִיד הוּא לְהַרְיֵק טַל
מִרֵּאשׁוֹ עֲלֵיהֶם, וּבְאוֹתוֹ הַטַּל כָּלָם יְקוּמוּ
מִהַעֲפָר.

וְהוּא שְׂפָתוֹב (שם) כִּי טַל אִזְרוֹת טַלְיָה. מַה זֶה טַל
אִזְרוֹת? אִזְרוֹת מִמֶּשׁ מֵאוֹתָם הָאִזְרוֹת שֶׁל
מַעֲלָה שְׂפָתָם עֲתִיד לְהַרְיֵק חַיִּים לְעוֹלָם, מִשׁוּם
שֶׁעֵץ (דף קלא ע"א) חַיִּים יָרִיק חַיִּים שֶׁלֹּא פּוֹסְקִים
לְעוֹלָמִים. שֶׁתִּירֵי עֲבָשׁוּ פּוֹסְקִים מִשׁוּם שֶׁתִּנְחַשׁ
הָרַע תִּזְהַ שׁוֹלֵט וְתִלְבְּנָה מִתְכַּפֶּסֶת. וּמִשׁוּם כִּד
כְּבִיכּוֹל פּוֹסְקִים מִיָּמִו, וְתַחֲיִים לֹא שׁוֹלְטִים
בְּעוֹלָם בְּרֵאשִׁי.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן אוֹתוֹ יִצַּר הָרַע, שֶׁהוּא הַנֶּחֱשׁ הָרַע,
 יִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 יַעֲבִיר אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ
 הַטְּמֵאָה אֲעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְאַחַר שֶׁהוּא יַעֲבֵר מִן
 הָעוֹלָם, הַלְבָּנָה לֹא תִתְכַּפֶּה. וְהַנֶּחֱרָשׁ שֶׁשׁוֹפֵעַ
 וְיוֹצֵא, לֹא יִפְסְקוּ מַעֲיָנָיו. וְאִז כְּתוּב (ישעיה ל) וְהָיָה
 אֹר הַלְבָּנָה כְּאֹר הַחֲמָה וְאֹר הַחֲמָה יִהְיֶה
 שְׂבָעִתִּים כְּאֹר שְׂבָעַת הַיָּמִים וְגו'.

אָמַר רַבִּי תוֹקֵיָה, אִם תֵּאמַר שְׂכָל הַגּוֹפּוֹת שֶׁל
 הָעוֹלָם יִקּוּמוּ וְיִתְעוֹרְרוּ מִן הָעֶפֶר - אוֹתָם
 הַגּוֹפּוֹת שֶׁנִּשְׁטְעוּ בְּנִשְׁמָה אַחַת מֵהַ יְהִיָה מֵהֶם?
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אוֹתָם הַגּוֹפּוֹת שֶׁלֹּא זָכוּ וְלֹא
 הִצְלִיחוּ, תְּרִי הֵם כְּלֹא הָיוּ. כְּמוֹ שֶׁהָיוּ עֵץ יָבֵשׁ
 בְּעוֹלָם תְּהוּא, כִּדְ גַם בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן. וְהַגּוֹף
 הַאֲחֵרוֹן שֶׁנִּשְׁטַע וְהִצְלִיחַ וְנִטַּל שְׂרָשָׁיו כְּרֵאוֹ
 יִקּוּם.

וְעַלְיוֹ כְּתוּב (ירמיה יז) וְהָיָה כְּעֵץ כִּשְׂתוּל עַל מַיִם
 וְגו' וְהָיָה עֲלֵהוּ רַעֲנָן וְגו'. שֶׁעָשָׂה פְּרוֹת

וְנָטַע שָׂרָשִׁים וְהִצְלִיחַ כְּרָאוּי. וְעַל אוֹתוֹ גּוֹף
 ראשון שלא עָשָׂה פְרוֹת וְלֹא נָטַע שָׂרָשִׁים [ולא זָכָה
 ולא תְּצַלִּים], כָּתוּב (שם) וְהָיָה כְּעֶרְעֵר כְּעֶרְבָה וְלֹא
 יִרְאֶה כִּי יָבוֹא טוֹב וְגו'. כִּי יָבוֹא טוֹב - זוֹ תְּחִיֵּת
 הַמַּתִּים.

וַיֵּאִיר אוֹתוֹ הָאֹזֵר שְׁעֵתִיד לְהָאִיר לְצַדִּיקִים
 שְׁחָיָה גְנוּז לְפָנָיו מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם,
 שְׁכָתוּב (בראשית א) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאֹזֵר כִּי טוֹב.
 וְאִז עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְיֹת הַמַּתִּים,
 וְכָתוּב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ
 צִדְקָה וְגו'. וְאִז יִתְנַבֵּר הַטּוֹב בְּעוֹלָם, וְאוֹתוֹ
 שֶׁנִּבְרָא בַּעֲבַר מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאֶמְרֵנוּ, וְאִז
 אוֹתָם הַגּוֹפִים הַרְאֵשׁוֹנִים יִהְיוּ כְּלֹא הָיוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְהַרְיֵק עַל אוֹתָם הַגּוֹפִים רוּחֹת אַחֲרוֹת,
 וְאִם זֹכִים בָּהֶם - יִקּוּמוּ בְּעוֹלָם כְּרָאוּי, וְאִם לֹא
 - יִהְיוּ אַפְרַת תַּחַת רַגְלֵי הַצַּדִּיקִים, שְׁכָתוּב (דניאל
 יב) וְרַבִּים מִיָּשָׁנִי אֲדַמַּת עֶפְרַיִם יִקְיִצּוּ וְגו', וְהַכֹּל

יובם ויזעוד לפני הקדוש ברוך הוא, והם כלם
במנין, כמו שנאמר (ישעיה ב) המוציא במספר
צבאם וגו'.

בא ראה, הרי נאמר, כל אותם המתים שבארץ
ישראל יקומו בראשונה, משום שהקדוש
ברוך הוא יתעורר עליהם ויקים אותם. עליהם
כתוב יחיו מתיף. אלו הם שבארץ ישראל.
נבלתי יקומו - אלו הם שבתוף ארצות אחרות,
שלא כתובה בהם תחייה, אלא קימה. שהרי רוח
החיים לא תשרה אלא בארץ ישראל הקדושה,
ומשום כך כתוב בהם יחיו מתיף, ואותם
שבחוץ יברא הגוף שלהם, ויקומו גוף בלי רוח.
אחר כך יתגלגלו תחת העפר עד שיגיעו לארץ
ישראל, ושם יקבלו נשמה, ולא ברשות אחרת,
כדי שיתקומו בעולם כראוי.

רבי אלעזר ורבי ייסא היו יושבים לילה אחד
ועוסקים בתורה. אמר רבי אלעזר, בא
ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא עתיד לתחיות

את המתים, כל אותם הנשמות שיתעוררו
 לפניו, בלם עומדות דמיות דמיות לפניו,
 באותה דמות ממש שהיו בעולם הזה, ויוריד
 אותם הקדוש ברוך הוא ויקרא להם בשמות,
 כמו שנאמר (שם) לבלם בשם יקרא. וכל נשמה
 תכנס למקומה, ויקומו בקיום בעולם כראוי,
 ואז יהיה העולם שלם. ועל אותו הזמן כתוב (שם)
 (כה) וחרפת עמו יסיר וגו'. מה זה וחרפת עמו
 יסיר? זה יצר הרע שמתחשיך את פני הבריות
 ושולט בהם.

אמר רבי יוסי, הרי ראינו, כל זמן שאדם עומד
 ברוח הזו - אינו טמא. יצאה נשמתו
 מפניו - הוא טמא. אמר לו, ודאי שזה כך, וכך
 נאמר, שהרי אותו יצר הרע, כשנוטל את הרוח
 של האדם, הוא מטמא אותו, ונשאר גוף טמא.
 ונשאר עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות,
 בשמם בתייהם הם טמאים, שהרי יש להם
 נשמות מצד הטמאה, וכשמתרוקנת מפניו
 אותה טמאה, נשאר הגוף בלי טמאה כלל.

מִשׁוּם כִּי (דף קלא ע"ב) מִי שְׁנִדְבַק בְּאִשָּׁה שֶׁל שָׂאֵר
 הָעַמִּים עֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת,
 הוּא נִטְמָא, וְאוֹתוֹ בֶּן שִׁינּוּלַד לוֹ יִקְבֵּל עָלָיו רוּחַ
 שֶׁל טְמֵאָה. וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי מֵצַד אָבִיו הוּא כָּא
 מִיִּשְׂרָאֵל, לָמָּה יִקְבֵּל עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה?

כֵּן רָאִה, שְׁהָרִי בְּרֵאשׁוֹנָה נִטְמָא אָבִיו בְּשַׁעֲה
 שְׁנִדְבַק עִם אוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁהִיא טְמֵאָה, וְכִיּוֹן
 שֶׁהָאֵב נִטְמָא בְּאוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁהִיא טְמֵאָה, כָּל שֶׁכֵּן
 שְׂאוֹתוֹ הַכֵּן שְׁנוּלַד מִמֶּנָּה יִקְבֵּל עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה.
 וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁעֵבֵר עַל הַתּוֹרָה, שְׁכַתּוּב (שְׁמוֹת ל"ד)
 כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר, כִּי ה' קִנְאָ שָׁמוֹ, מִשׁוּם
 שֶׁהוּא מְקַנָּא עַל בְּרִית הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כֵּן רָאִה, שְׁהָרִי נֹאמַר שְׁכִיּוֹן
 שְׂיָדַע אֲבָרְהָם אָבִינוּ חֲכָמָה, רָצָה לְהַפְרִד
 מִכָּל שָׂאֵר הָעַמִּים וְלֹא לְהִדְבַק בָּהֶם, וּמִשׁוּם כִּי
 כְּתוּב: וְאִשְׁפִּיעַךָ בַּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְגו'.
 מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְדֹאֵי. [מ"ה] סוּד הוּא, כִּמוֹ שְׁנֹאמַר

(מלאכי ב) וּבָעַל בַּת אֵל נָכַר. אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ,
אָנֹכִי בְמִדְיָק. כָּתוּב כֵּן אֲשֶׁר אָנֹכִי, וְכָתוּב שָׁם
(ישעיה מד) אָנֹכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ. וְכָל זֶה כִּדְרֵי לֹא לְהַטְמִיא
עִמָּהֶם.

בֵּן רֵאָה, מִי שְׂמֵכָנִים אֶת הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת
בְּאִשָּׁה תְּהִיָּא שֶׁל שְׂאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
בּוֹכָבִים וּמְזוֹלוֹת, גּוֹרֵם לְטִמְאָה מְקוּם אֲחֵר, וְעַל זֶה
כָּתוּב (משלי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רְגָזָה אֶרֶץ וְגו'. וְאִם עַל
גַּב שְׂהַשְׁבִּיעַ אוֹתוֹ בְּבְרִית הַזֹּאת, לֹא כָּטָא בּוֹ
אֲבָרָהֶם, עַד שֶׁתְּפַלֵּל תְּפַלְּתוֹ לְפָנֵי הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ
הוּא וְאָמַר, ה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְגו', הוּא יִשְׁלַח
מִלְּאֲכוֹ. וְדַאי זֶה מִלְּאֲךָ הַבְּרִית כִּדְרֵי שִׁישְׁמֹר הַבְּרִית
הַזֹּאת וְלֹא יִטְמָא בֵּין אוֹתָם הָעַמִּים.

רַק אֶת בְּנֵי לֹא תֵשֵׁב שָׁמָּה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
שֶׁיִּדְעוּ אֲבָרָהֶם שֶׁהֵנָּה בְּכָלֶם לֹא תִּהְיֶה מִי
שֶׁתְּפִיר אֶת הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא, רַק הוּא לְבָדוֹ, וְלֹא
רָצָה שִׁתְּהַיָּה מְדוּרוֹ שֶׁל יִצְחָק בִּינֵיהֶם, אֲלֵא שִׁתְּהַיָּה
מְדוּרוֹ עִמּוֹ, וְיִצְחָק יִלְמַד מִמֶּנּוּ תָּמִיד אֶת דְּרָךְ

הַקְּרוֹשׁ כָּרוֹךְ הוּא וְלֹא יִסְטָה יְמִינָה וְשִׁמְאַלָּהּ, וְעַל
בֶּן לֹא רָצָה אֲבָרְתָם שְׁמֹדוֹרוֹ שֶׁל יִצְחָק יִהְיֶה שָׁם.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, וְדַאי שְׂזֻכוֹתוֹ שֶׁל אֲבָרְתָם הֵיטָה
לְפָנַי הָעֶבֶד הַהוּא, שְׁהַיּוֹם הַהוּא יִצְאָה,
וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם הַגִּיעַ לְעֵין הַמַּיִם, שְׁכַתוֹב וְאָבִא
הַיּוֹם אֶל הָעֵינַן. וְהִנֵּה פִּרְשׁוּתָהּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט) גַּל עֵינַי
וְאֲבִיטָה נִפְלְאוֹת מַתּוֹרֶתְךָ. כַּמָּה מַפְשִׁים
הָאֲנָשִׁים שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא מִסְתַּכְּלִים לְהַשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה, מִשּׁוֹם שֶׁהַתּוֹרָה כָּל הַחַיִּים וְכָל הַחֲרוֹת
וְכָל הַטּוֹב בְּעוֹלָם הִזָּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. [החירות ההיא

שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה וְשֶׁל הַבָּא הִיא] [ג"א החירות ההיא שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא הִיא הַחַיִּים
בְּעוֹלָם הַזֶּה] הַחַיִּים הֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׂזֻכּוֹ לַיָּמִים
שֶׁלֹּא מִיָּמִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כג) אֵת
מִסְפַּר יָמֶיךָ אֲמַלֵּא. וְלַיָּמִים אֲרַכִּים בְּעוֹלָם הַבָּא,
מִשּׁוֹם שֶׁהֵם חַיִּים שְׂלֵמִים, הֵם חַיִּים שֶׁל שְׂמֻחָה,
חַיִּים בְּלִי עֲצָבוֹת, חַיִּים שֶׁהֵם חַיִּים. חֲרוֹת בְּעוֹלָם

הִיָּה, חרות שָׁל הַכֹּל. שָׁכַל מִי שְׁמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה,
אֵין יְכוּלִים לְשַׁלֵּט עָלָיו כָּל הָעַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם.

וְאִם תֹּאמַר, אוֹתָם בְּנֵי הַשְּׂמֵד? גְּזֵרָה הִיא
מִלְמַעְלָה, כְּמוֹ רַבִּי עֲקִיבָא וַחֲבֵרָיו, וְכֹדֶן
עֲלֵתָה בְּמַחְשָׁבָה. חרות שָׁל מִלְּאֵךְ הַמּוֹת שְׁלֹא
יְכוּל לְשַׁלֵּט עָלָיו, וְכֹדֶן זֶה וְדֹאֵי. שְׂאֵם אָדָם הִיָּה
נִדְבָק בְּעֵץ הַחַיִּים, שְׁהִיא הַתּוֹרָה, לֹא הִיָּה גוֹרֵם
מּוֹת לוֹ וּלְכָל הָעוֹלָם.

וּמִשּׁוּם כֵּן, בְּשִׁנְתֵּן הַקְּדוּשׁ פְּרוּךְ הוּא תּוֹרָה
לְיִשְׂרָאֵל, מַה פְּתוּב בָּהּ? חָרוּת עַל
הַלְחַת, וְהִרֵי פִרְשׁוּתָהּ. וְאֵלְמִלָּא הֵם לֹא תִמְאֵוּ
וְעִזְבוּ אֶת עֵץ הַחַיִּים, לֹא הָיוּ גוֹרְמִים מּוֹת
לְעוֹלָם כְּבַתְּחִלָּה. וְהַקְּדוּשׁ פְּרוּךְ הוּא אָמַר, (תהלים
פב) אֲנִי אֶמְרָתִי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֲלִיוֹן בְּלָכֶם.
חַבְלָתֶם אֶת עֲצָמְכֶם - אֲכֹן כְּאָדָם תִּמּוֹתוֹן וְגו'.

וְעַל כֵּן, כָּל מִי שְׁמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, אֵין יְכוּל
לְשַׁלֵּט עָלָיו הַנְּחָשׁ הָרַע הַחוּא שְׁהַחֲשִׁיד אֶת
הָעוֹלָם.

אמר רבי ייסא, אם כן, למה משה מת? שאם
 כן, בינון שלא חטא - לא ימות! [ולמה ימות?] ^{דף}
 אמר לו, ודאי מת, אבל לא שלט בו אמרנו,
 אלא לא מת על ידו ולא נטמא בו, ולא מת ^{דף}
 ודאי. אלא נדבק בשכינה והלך לחיי עולם.

וזה נקרא חי, כמו שבארנו שפתוב (שמואל ב כג)
 ובניהו בן יהונדע בן איש חי וגו'. ועל כן,
 כל מי שמשתדל בתורה, יש לו חרות מן הכל
 בעולם הזה משעבוד של שאר העמים עובדי
 עבודת כוכבים ומזלות. חרות בעולם הבא,
 משום שלא יתבעו ממנו דין בעולם ההוא כלל.

בא ראה פמה סודות עליונים יש בתורה,
 משום כך פתוב (משלי ג) יקרה היא מפנינים.
 פמה גנזים טמונים יש בה. ועל כן, כשהסתכל
 דוד ברוח של החכמה וידע פמה נפלאות
 יוצאים מן התורה.

פֶּתַח וְאָמַר (תהלים קי"ט) גַּל עֵינַי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת
מִתּוֹרְתֶיךָ. בֹּא רְאֵה, וַיְהִי הוּא טָרַם בְּלֶה
לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת. יֹצֵאת? בָּאָה הִיא צָרִיף
לְהִיזוֹת! מַה זֶה יֹצֵאת? שְׁתַּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
הוֹצִיא אוֹתָה מִכָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעִיר, שְׂכָלָם
רָשָׁעִים, וְהִיא יוֹצֵאת מִהַכָּלֵל שְׁלָחָם. וַתֵּרַד
הָעֵינָה כְּתוֹב בְּה"א, סוּר הוּא שְׂפָנִישָׁה שָׁם אֶת
בְּאֵר מְרִים, וּמִשׁוֹם כֶּךָ כְּתוֹב הָעֵינָה בְּה"א, וְעָלוּ
לָהּ הַמַּיִם.

דָּבָר אַחֵר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת, כְּכַתוּב יֹצֵאת
לְשֹׂאב מַיִם. לָמָּה יוֹצֵאת וְלֹא הוֹלִכּוֹת
וְלֹא בָאוֹת? אֵלֶּה מִשׁוֹם שְׂטֵמוֹנוֹת הָיוּ כָּל הַיּוֹם,
וּבְאוֹתָה שְׁעָה יוֹצֵאת לְשֹׂאב מַיִם. וְסִימָן לְקַח
בְּיָדוֹ.

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁהִגִּיעַ הָעֶבֶד לְחָרֵן וּמָצָא אֶת רִבְקָה
לְעֵת עָרֵב, הִיא זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה. בְּאוֹתָה
שְׁעָה שְׁהִגִּיעַ יִצְחָק לְחַתְּפִלָּל תְּפִלַּת מִנְחָה,
בְּאוֹתָה שְׁעָה הִגִּיעַ הָעֶבֶד אֶל רִבְקָה. וּבִשְׁעָה

ההיא שהגיע יצחק לתפלת מנחה כבתחלה,
הגיעה רבקה אליו, שהכל ימצא במקומו
שצריך קראוי, והכל הגיע בסוד החכמה, ועל
כן בא העבד לבאר המים, סוד הפתוח (שיר ד)
מעין ננים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון.
ובארנוהו, והכל הוא סוד.

רבי שמעון בא לטבריה והיה עמו רבי אבא.
אמר רבי שמעון לרבי אבא, גלה, שחרי
אנו ראינו שאיש אחד הגיע כעת אלינו ודברים
חדשים בפיו, והם דברי תורה. אמר רבי אבא,
הנה ידעתי שפכל מקום שפמר הולך, הקדוש
ברוך הוא שולח לו מלאכים טסים בכנפים
להשתעשע בו.

בעודם הולכים, הרים רבי שמעון את עיניו,
וראה איש שהיה רץ והולך. ישבו רבי
שמעון ורבי אבא. כשהגיע אליהם, אמר לו רבי
שמעון, מי אתה? אמר לו, אני יהודי, ובאתי
מפוטקיא, ואני הלכתי לסתרו [לאהל] של בר

יִוְחָאֵי, שְׁנַמְנֵנוּ הַחֲבָרִים בְּדַבָּרִים יְדוּעִים וְשִׁלְחוּנֵי
אֵלָיו. אָמַר לוֹ, אָמַר בְּנֵי. אָמַר לוֹ, אַתָּה בַר
יִוְחָאֵי? אָמַר לוֹ, אֲנִי בַר יִוְחָאֵי.

אָמַר לוֹ, הֲרֵי אָמַרְנוּ שְׁלֹא יִפְסִיק אָדָם בְּתַפְלָתוֹ
בֵּינוּ לְבֵין הַכְּתָל, כַּפְתּוּב (ישעיה לח) וַיִּסַּב
חֻזְקָתוֹ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וְגו'. וּמִי שְׂמַתְפִּיל, אָסוּר
לְעַבֵר אַרְבַּע אַמּוֹת סְמוּךְ לוֹ, וּבְאֵרוֹ לְאַרְבַּע
הָאַמּוֹת הִלְלוּ לְכָל צַד, פָּרַט לְפָנָיו. וְאָמְרוּ שְׁלֹא
יִתְפִּיל אָדָם מֵאַחֲרֵי רַבּוֹ וְכו', וְנַמְנֵנוּ בְּכָל
הַדַּבָּרִים הִלְלוּ.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים לט) שְׁמָעָה תִּפְלָתִי ה' וְשִׁוְעָתִי
הֵאֱזִינָה אֵל דְּמַעְתִּי אֵל תִּתְחַרֵּשׁ. מָה הַטַּעַם
שְׁמָעָה וְלֹא שָׁמַע? בְּמָקוֹם אֶחָד כְּתוּב שָׁמַע ה'
וְחֲנִנִי וְגו', וּבְמָקוֹם אַחֵר שְׁמָעָה. אֵלֶּא בְּכָל
מָקוֹם לְפַעְמִים שָׁמַע לְזָכַר, וְלְפַעְמִים שְׁמָעָה
לְנִקְבָה. שְׁמָעָה - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם י"ז) שְׁמָעָה ה'
צִדֵּק וְגו'. שָׁמַע - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ל) שָׁמַע ה'
וְחֲנִנִי, (משלי א) שָׁמַע בְּנֵי, (דברים כו) הִסִּיבַת וְשָׁמַע.

וְכֹאֵן שְׁמָעָה תִּפְלְתִי ה', מִשּׁוֹם שְׁוִה [שְׁהִיא]
 הַדְּרָגָה שְׁמִקְבֻלָּת כָּל הַתְּפִלוֹת שֶׁל
 הָעוֹלָם. וְהָרִי שְׁנִינוּ שְׁעוֹשָׁה מֵהֶם עֲטָרָה וְשֵׁם
 אוֹתָהּ בְּרֹאשׁ שֶׁל צַדִּיק חֵי הָעוֹלָמִים, שְׁכַתוֹב
 (מְשֻׁלִי י) בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק, וְעַל בֵּן שְׁמָעָה
 תִּפְלְתִי ה'.

שְׁמָעָה תִּפְלְתִי ה' - זוֹ תִּפְלָה שְׁבִלְחַשׁ. וְשׁוּעָתִי
 הַאֲוִינָה - זוֹ תִּפְלָה שְׁאָדָם מֵרִים קוֹלוֹ
 בְּצַרְתּוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת ב) וַתַּעַל שׁוּעָתָם אֶל
 הָאֱלֹהִים. וּמָה זֶה שׁוּעָתָם? אֵלֶּא שְׁכַת־תְּפִלוֹתוֹ
 מֵרִים קוֹלוֹ וְזוֹקֵף עֵינָיו לְמַעְלָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (ישעיה
 כב) וְשׁוּעַ אֶל הַהָר. וְהַתְּפִלָּה הַזֹּאת (דף קלב ע"ב) מְשַׁבְּרַת
 שְׁעָרִים וְדוֹפְקַת [ס"א וְדוֹסְקַת] אוֹתָם לְהַכְנִים אֶת
 תְּפִלוֹתוֹ. אֵל דְּמַעְתִּי אֶל תְּחַרֵּשׁ - זֹאת נִכְנָסֶת לְפָנַי
 הַמְּלֹךְ וְאִין שְׁעַר שְׁעוֹמֵד לְפָנֶיהָ, וְלְעוֹלָם לֹא תִזְרוּ
 דְּמַעוֹת רִיקָם.

עוֹד, הִנֵּה כְּתוּב כָּאֵן שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת: תִּפְלָה, שׁוּעָה,
 דְּמַעָה. כְּנִגּוּד אֵלּוּ שְׁלֹשׁ אַחֲרִים: כִּי גַר אֲנֹכִי

עמך, אחר כך תושב, אחר כך ככל אבותי, עקר העולם.

בא ראה, תפלה של אדם מעמך, משום ששתי תפלות הן - אחת מישוב ואחת מעמך, והן אחת בנגד שתי דרגות - תפלה של יד ותפלה של ראש. כלפי יום ולילה, והכל אחד. אף כאן תפלה מישוב כלפי תפלה של יד, לתקן אותה כמו [במי] שמתקן את הפלה ומקשט אותה להכניסה לחפה, כך גם מקשטים אותה בסוד המרכבה ומחנותיה, יוצר משרתים ואשר משרתיו והאופנים וחיות הקדש וכו'.

ועל זה תפלה מישוב. ביון שנכנסת למלך העליון והוא בא לקבל אותה, אז אנו עומדים לפני המלך העליון, שחרי אז [מדרגה] תזכר מתחבר עם הנקבה, ומשום כך לא יפסיק בין נאלה לתפלה

[ונאלה ותפלה הן שתי דרגות, הסוד של צדיק וצדקה, יוסף ורחל].

ומשום שאדם עומד לפני המלך העליון, נוטל ארבע אמות לתפלתו, והקימוה

שְׁבַשְׁעוּר [ד"א בְּשַׁעוּר] הַסֵּרַט חָבַל שָׁל יוֹצֵר כּוֹל. וְכָל
 מִה שֶׁבָּא בְּצַד הַזְּכָר, צָרִיךְ לְאָדָם לַעֲמֹד בְּקִיּוּמוֹ
 וּבְמוֹדֵקָה [ס"א וַיִּבְדְּקָה]. כְּמוֹ כֵּן כִּשְׁהוּא בּוֹרֵעַ, בּוֹרֵעַ
 בְּכַרוּךְ. וּכְשֶׁהוּא זוֹקֵת, זוֹקֵה בְּשֵׁם, כִּדְי לְהִרְאוֹת
 אֶת שְׂבַח הַזְּכָר עַל הַנְּקֻבָּה.

וּבֹא וּרְאֵה, שְׁתֵּרֵי אֲמִרְנוּ אֵל יִתְפַּלֵּל אָדָם אַחֲזֵרֵי
 רַבּוֹ, וְנִתְבָּאֵר, בְּכַתוּב (דברים י) אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ
 תִּירָא. אֶת - לְכָלֵּל שְׁצָרֶיךָ לִירָא מִרְבּוֹ כְּמוֹרָא
 הַשְּׂכִינָה, וּיְרֵאת תִּלְמִיד הוּא רַבּוֹ. מִשּׁוּם כִּךְ
 בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה לֹא יֵשִׁים אוֹתוֹ הַמוֹרָא לְפָנָיו [ד"א
 לְתַפְּלָה], אֲלֵא אֶת מוֹרָא תְּקַדּוּשׁ כְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ
 וְלֹא מוֹרָא אַחֵר.

וּבֹא וּרְאֵה, אֶת תְּפִלַּת מְנַחֵה תִּקְוֵן יִצְחָק, וּדְאֵי
 כְּמוֹ שֶׁתִּקְוֵן אַבְרָהָם תְּפִלַּת הַבֶּקֶר כְּנֶגֶד
 אוֹתָהּ הַדְּרָגָה שְׁנֵדִבֵּק בָּהּ. וְכֵן [כָּד] יִצְחָק תִּקְוֵן
 תְּפִלַּת מְנַחֵה כְּנֶגֶד אוֹתָהּ דְּרָגָה שְׁנֵדִבֵּק בָּהּ. וְעַל
 כֵּן תְּפִלַּת מְנַחֵה מִכַּאֲשֶׁר נוֹטָה הַשְּׂמֵשׁ לְרֵדָת
 בְּדִרְגָּתוֹ לְצַד מַעְרָב.

שְׁחֵרֵי בְּטָרָם נָטָה הַשָּׁמַשׁ לְצַד מִעֶרֶב, נִקְרָא יוֹם
מִן הַפֶּקֶד עַד הַזְּמַן הַהוּא, שְׁפָתוֹב (תהלים
כג) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִם תֹּאמַר עַד חַשְׁכָּה -
בֹּא רְאֵה, שְׁפָתוֹב (ירמיה ו) אֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם
כִּי יָנְטוּ צִלְיֵי עֶרֶב. כִּי פָּנָה הַיּוֹם - כְּנִגְדַת תְּפִלַּת
הַפֶּקֶד, שְׁפָתוֹב חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם, שְׁחֵרֵי אִו
הַשָּׁמַשׁ הִיא לְצַד מִזְרָח. כִּיּוֹן שְׁנִנְטָה הַשָּׁמַשׁ וַיֵּרֵד
לְצַד מִעֶרֶב, חֵרֵי אִו הוּא זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה,
וְכִבֵּר פָּנָה הַיּוֹם וּבָאוּ צִלְיֵי עֶרֶב וְהִתְעוֹרַר הַדִּין
הַקָּשָׁה בְּעוֹלָם.

וּפָּנָה הַיּוֹם שְׁחֵרֵי הַדְּרָגָה שֶׁל חֶסֶד, וְנָטוּ צִלְיֵי
עֶרֶב שְׁחֵרֵי הַדְּרָגָה שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, וְאִו
נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְנִשְׂרַף תְּחִיבָל. וְעַל כֵּן שָׁנִינוּ
שְׁחֵרֵי אָדָם וְחֵרֵי בְּתִפְלַת הַמִּנְחָה, שְׁחֵרֵי הַזְּמַן
שְׁשָׁרוּי הַדִּין הַקָּשָׁה בְּעוֹלָם. יַעֲקֹב תִּקַּן תְּפִלַּת
עֶרְבִית, שְׁחֵרֵי הוּא תִּקַּן אוֹתָהּ וְזוֹן אוֹתָהּ בְּכָל
מָה שְׁצָרִיד, וְדָאֵי שְׁוֹא"ו תִּקַּן אֶת ה"א, וְה"א
נִזְוִינִית מִוֹא"ו, שְׁאִינֵן לָהּ אִוֹר מִשָּׁל עֲצָמָה בְּלָל.

וּמִשׁוּם כִּדְ תַפְלֵת עַרְבִית רְשׁוּת, שְׁהָרִי נִכְלָלָת
 בְּתַפְלֵת הַיּוֹם כִּדְרִי שְׁתֵּהִיחַ מְאִירָה,
 וּכְעַת לֹא זֶה הַזְּמַן. וּבְאַרְנוּ אוֹתָהּ, שְׁהָרִי לֹא
 הִתְנַלְּחָה אֹרֶךְ הַיּוֹם שְׁיֵאִיר לָהּ, וְהִיא שׁוֹלְפֵת
 בְּחִשְׁבָּה עַד זְמַן חֲצוֹת הַלַּיְלָה, כְּשֶׁתִּקְדוּשׁ כְּרוּךְ
 הוּא מְשַׁתְּעֵשֶׁע עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן הָעֵדֶן, וְאִז הַזְּמַן
 שְׁהָאָדָם יִשְׁתַּעֲשַׁע [וְלִלְמַד] בְּתוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְּפָאֵר.

בֹּא רְאֵה, דְּוֹד בָּא וְאָמַר שְׁלֹשֶׁת זְמַנֵּי הַתַּפְלוֹת
 הַלָּלוּ, שְׁכַתּוּב (תהלים נה) עָרַב וּבִקֵּר וְצַהֲרִים,
 הַנִּיחַ שְׁלֹשָׁה. וְהוּא לֹא הִתְפַּלֵּל אֵלָּא שְׁנַיִם מֵהֶם,
 שְׁכַתּוּב אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה, וְלֹא יוֹתֵר. זֶה לְתַפְלֵת
 הַבִּקֵּר - וְזֶה לְתַפְלֵת הַמְּנַחָה. מִשׁוּם כִּדְ דִּיק
 אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה. בַּבִּקֵּר, שְׁהִיא שְׁעַת הַחֲסֵד,
 מִסְּפִיק לוֹ בְּחֲסֵד בְּאֲשִׁיחָה. וּבַמְּנַחָה, שְׁהִיא שְׁעַת
 הַדִּין תִּקְנֵשֶׁה, צְרוּךְ הַמְּיָה, וּמִשׁוּם כִּדְ וְאַהֲמָה. אַחַר
 כִּדְ בְּשִׁנְחֻלָּק הַלַּיְלָה, תִּיחַ קָם לְשִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת
 כְּרֵאוֹי, (דף קלג ע"א) שְׁכַתּוּב (תהלים סב) וּבְלַיְלָה שִׁירָה עִמִּי,

וְהָרִי נִתְּפָאֵר.

קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְהִלְכוּ. הִלְךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ עִמּוֹ עַד
מְבַרְיָה. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֹּא
רְאֵה, תְּפִלוֹת כְּנֶגֶד תְּמִידִין תִּקְנוּם הַחֲכָמִים שָׁל
אֲנִישֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה, מִשּׁוּם שֶׁנִּמְצְאוֹת שְׁתֵּי
שְׁפָתַיִךְ (במדבר כח) אֶת הַכֶּבֶשׂ אַחַד תַּעֲשֶׂה בַּכָּר
וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים, וְהֵם
נִקְרָבִים בְּשֵׁנֵי הַזְּמַנִּים הַלָּלוּ שָׁל הַיּוֹם, שֶׁהֵם זְמַנֵּי
הַתְּפִלָּה.

אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ, הֲרִי בַּתְּחִלָּה הָאֲבוֹת תִּקְנוּ אֶת
הַתְּפִלוֹת הַלָּלוּ, וְמָה שֶׁתִּקְנוּ אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק
הוּא הָעֶקֶר. וְמָה שֶׁתִּקְנוּ יַעֲקֹב שְׁהוּא הַמְּשַׁבַּח שָׁל
הָאֲבוֹת, לָמָּה הִיא רְשׁוּת וְלֹא עֶקֶר כְּמוֹ אֵלּוּ?

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הֲרִי נִתְבָּאֵר, אֲבָל בֹּא רְאֵה, שְׁנֵי
הַזְּמַנִּים הַלָּלוּ שָׁל שְׁתֵּי הַתְּפִלוֹת אֵינָם אֵלָּא
לְחִבְרָת אֶת יַעֲקֹב לְגוֹדְלוֹ. כִּיּוֹן שֶׁהִתְחַבְּרוּ זֶה עִם זֶה,
אֵינָנו צְרִיכִים יוֹתֵר. שְׁכִיּוֹן שֶׁנִּתְּנָה הָאֲשָׁה בֵּין שְׁתֵּי
הַזְּרוּעוֹת וּמִתְחַבְּרָת בְּנוֹתָ, לֹא צָרִיךְ יוֹתֵר, וְעַל כֵּן
אֵנוּ צְרִיכִים לְעוֹדֵר שְׁתֵּי הַזְּרוּעוֹת בְּגִלְלֵי שְׁנֵי תְּנָה

בִּינֵיהֶם. כִּיּוֹן אֲשֶׁר־יֵאָמַר בִּינֵיהֶם, הַגּוֹף וְהָאֵשֶׁת, אִי
וְדַבְרֵיהֶם בְּלִחַשׁ שְׂלֵא לְהַזְכִּיר.

וּמִשּׁוֹם כֵּן, יַעֲקֹב מְשַׁמֵּשׁ בַּמָּרוֹם שְׁנֵינוּ. מַה זֶה
בַּמָּרוֹם? כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צב) וְאַתָּה
מָרוֹם לְעוֹלָם ה'! וְהַכֹּל הוּא סוּד לְיִוְדָעֵי הַדִּין. כִּי
רַבִּי אַבְרָהָם וְהַיְתוּדֵי הַהוּא וְנִשְׁקוּ אֶת יְדוֹ. אָמַר רַבִּי
אַבְרָהָם, עַד הַיּוֹם הַזֶּה לֹא לְמִדַּתִּי בְּדַבַּר הַזֶּה, רַק
עֲבָשׁוּ. אֲשֶׁר־י חֲלָקִי שְׂזָכִיתִי לְשִׁמְעַתּוֹ.

וַיִּבְאֶתָּה יַצְחָק הָאֱהֻלָּה שְׂרָה אִמּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵפִי,
הַפְּסוּק הַזֶּה קָשָׁה. הָאֱהֻלָּה? הִיא צָרִיף
לְהַיּוֹת לְאֶהֱלֵ שְׂרָה אִמּוֹ! מַה זֶה הָאֱהֻלָּה? שְׁחִזְרָה
לְשֵׁם הַשְּׂכִינָה. מִשּׁוֹם שֶׁכָּל זְמַן שֶׁשְׂרָה הִיָּתָה קְיָמָת
בְּעוֹלָם, לֹא זָזָה מִמְּנַח הַשְּׂכִינָה, וְנִרְ הִיא דוֹלֵק
מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת וְהִיא מֵאִיר אֶת כָּל אוֹתָם
יְמוֹת הַשָּׁבוּעַ. אַחַר שְׁמִתָּה, כָּבָה אוֹתוֹ הַנֵּר. כִּיּוֹן
שְׂבָאָה רַבָּקָה, חִזְרָה הַשְּׂכִינָה וְהַדְּלִיקָה אֶת הַנֵּר.
שְׂרָה אִמּוֹ - שְׁדַמְתָּה לְשְׂרָה בְּכָל מַעֲשֵׂיהָ.

רבי יהודה אָמר, כְּמוֹ שְׂדֵמוֹתוֹ שֶׁל יִצְחָק הֵיטָה
בְּדֵמוֹתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, וְכָל מִי שֶׁרָאָה אֶת
יִצְחָק אָמר זֶה וְדַאי אַבְרָהָם שֶׁהוּלִיד אֶת יִצְחָק -
כִּי גַם דְּמוּתָהּ שֶׁל רִבְקָה מִפֶּשׁ הֵיטָה בְּדֵמוֹתָהּ שֶׁל
שָׂרָה, וּמִשׁוּם כִּי שָׂרָה אָמוּ וְדַאי.

אָמר רבי אֶלְעָזָר, בְּכָל כִּי זֶה, אֲכַל פֶּאֶר רֵאָה, זֶהוּ
סוּד. שְׂאֵף עַל גַּב שֶׁשָׂרָה מֵתָה, דְּמוּתָהּ לֹא
זוּה מִן חַבִּית, וְלֹא נִרְאָתָה שָׁם מִיּוֹם שִׁמְתָה עַד
שֶׁבָּאָה רִבְקָה. כִּיּוֹן שֶׁנִּכְנְסָה רִבְקָה, נִרְאָתָה
דְּמוּתָהּ שֶׁל שָׂרָה, שְׁכֵתוֹב וַיִּבְאֶה יִצְחָק הָאֵהֱלָה
וּגו'. מִיָּד שָׂרָה אָמוּ נִרְאָתָה שָׁם. וְלֹא הָיָה רוּאָה,
בִּק יִצְחָק לְבַדּוֹ כְּשֶׁנִּכְנְסִים לְשָׁם, וְעַל כֵּן וַיִּנָּחֵם יִצְחָק
אַחֲרֵי אָמוּ. [ס"א מֵה זֶה אַחֲרֵי אָמוּ? אַחֲרֵי] שְׂאֵמוּ נִרְאָתָה
וְהוֹדַמְנָה בַּחֲבִית, וְעַל כֵּן לֹא כֵתוּב אַחֲרֵי מִיתַת
אָמוּ, אֶלָּא אַחֲרֵי אָמוּ.

רבי שְׁמַעוֹן אָמר, מֵה שְׁוֹנָה שְׁכֵתוֹב בְּיִצְחָק, וַיִּקַּח
אֶת רִבְקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיִּבְאֶהָ? כִּיּוֹן
שֶׁאָמר וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה, לֹא יִדְעֵנוּ שֶׁהוּא אֶהָב

אוֹתָהּ? שְׁחַרֵּי כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם אוֹהֲבִים אֶת
 נְשׂוֹתֵיהֶם. מַה שׁוֹנֶה בְּיַצְחָק שְׂפָתוֹב בּוֹ וַיֵּאֱהָבָהּ?
 אֵלֶּא וְדַאי הִתְעוֹרְרוֹת שֶׁל הָאֱהָבָה שֶׁל הַזִּכָּר
 לְאִשָּׁה אֵינָה אֵלֶּא בְּשִׂמְאֵל, שְׂפָתוֹב (שִׁיר א)
 שְׂמֵאֵלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי. וְחֲשָׁךְ וְלִילָה יֵם יַחַד,
 וְהַשְּׂמֵאֵל מְעוֹרֵר תְּמִיד אֶהָבָה לְנִקְבָּה וְאוֹחֵז בָּהּ.
 וְעַל כֵּן, אֵיךְ עַל גַּב שְׂאֵבְרָהֶם [ס"א הַיָּה] אוֹהֵב אֶת
 שְׂרָה, לֹא כְּתוֹב בּוֹ וַיֵּאֱהָבָהּ, אֵלֶּא בְּיַצְחָק. וְאִם
 תֵּאמַר וַיֵּאֱהָב יַעֲקֹב אֶת רָחֵל - תֵּצֵד שֶׁל יַצְחָק
 שְׁחָיָה בּוֹ עֲשָׂה לוֹ.

בֹּא רֵאֵה, בְּשִׂאֵבְרָהֶם רָאֵה אֶת שְׂרָה [ס"א אֶת רַבְקָה],
 הִיָּה מְחַבֵּק אוֹתָהּ וְלֹא יוֹתֵר. אֲבָל יַצְחָק
 שֶׁהוּא בְּעֵלָהּ, אֹחֵז בָּהּ וְשֵׁם אֶת זְרוּעוֹ תַּחַת רֵאשֶׁהּ,
 שְׂפָתוֹב שְׂמֵאֵלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי וַיִּמְיֵנוּ תְּחַבְּקֵנִי. אַחַר
 כֵּן בֹּא יַעֲקֹב וְשִׁמְשׁ מִפְּתוֹ, וְהוֹלִיד שְׁנַיִם עֲשָׂר
 שָׁבָטִים, כֻּלָּם כְּרֵאוֹי.

וּבֹא וּרְאֵה, כָּל הָאֲבוֹת הִלְכוּ בְּסוֹד (דף קלב ע"ב) אַחַד,
 וְכֻלָּם שִׁמְשׁוּ בְּאַרְבַּע נְשִׁים כָּל אֶחָד מֵהֶם.

אֲבָרְתָם בְּאַרְבַּע - שָׂרָה וְהָגָר וְשֵׁתִי פִּילִגְשִׁים,
שְׁפָתוֹב וְלִבִּי הַפִּילִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם. פִּילִגְשִׁים
- שְׁתַּיִם. הִנֵּה אַרְבַּע.

יִצְחָק בְּסוּד שֶׁל אַרְבַּע שָׁל הַצַּד שֶׁל רִבְקָה,
שְׁפָתוֹב וַיִּקַּח אֶת רִבְקָה - אַחֵד. וַתְּהִי לוֹ
לְאִשָּׁה - שְׁתַּיִם. וַיֵּאֱהָבָהּ - שְׁלֹשׁ. וַיִּנָּחַם יִצְחָק
אֶחָרֵי אָמוֹ - הִנֵּה אַרְבַּע. בְּנֶגֶד זֶה הָיוּ לְיַעֲקֹב
אַרְבַּע נָשִׁים. וְהִכֹּל בְּסוּד אַחֵד.

רַבִּי חַיִּיא אָמַר, אֲבָרְתָם וַיִּצְחָק שְׁמֹשׁוֹ כֹּל אַחֵד
עִם אִשָּׁה אַחַת בְּסוּד שֶׁל קֹדֶשׁ. אֲבָרְתָם עִם
שָׂרָה, יִצְחָק עִם רִבְקָה. וּבְנֶגֶד שְׁנֵיהֶם הָיוּ אַרְבַּע
נָשִׁים לְיַעֲקֹב בְּשְׁנֵי חֳלָקִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עָלוּ
הַדְּבָרִים לְמִקְוָמָם, שְׁתַּרְי הַכֹּל נַעֲשֶׂה בְּסוּד קְדוּשָׁה,
וְהִכֹּל בְּסוּד אַחֵד.

וַיִּסְּף אֲבָרְתָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וַשְׁמָה קְמוּרָה. קְמוּרָה
זוֹ הִיא הָגָר. שְׁתַּרְי שְׁנֵינוּ, אַחֵר שְׁנַפְרָדָה
הָגָר מֵאַבְרָהָם וַמָּעַתָּה אַחֵר גְּלוּלֵי אֲבִיָּה, אַחֵר כְּדֵי
נִקְוָרָה לְמַעֲשִׂים בְּשָׂרִים, וּמִשׁוּם כְּדֵי הַשְׁתַּנָּה שְׁמָה

וּנְקִרְאָהּ קְטוּרָה בְּמַעֲשֵׂים בְּשָׂרִים, וְשַׁלַּח אֲבָרָהָם
 וּלְקַח אוֹתָהּ לְאִשָּׁה. מִכָּאן שְׁשֹׁנוּי שֵׁם מִכִּפּוּר עַל
 חַטָּאִים, וְעַל כֵּן הִשְׁתַּנָּה שְׁמָהּ.

וַיִּסַּף אֲבָרָהָם. מַה זֶה וַיִּסַּף? אִם הֵאמֵר שֶׁהוּא
 הוֹסִיף עַל שָׂרָה - לֹא כֵן! אֵלֶּה בְיָמֵי שָׂרָה
 הוֹדוּנוּ עִמָּה פַּעַם אַחַת, וְאַחַר כֵּן גִּרְשׁ אוֹתָהּ עַל
 עִסְקֵי יִשְׁמָעֵאל, וְאַחַר כֵּן וַיִּסַּף, כְּמוֹ מִקְדָּם פַּעַם
 אַחֲרַת עַל מַה שֶּׁנִּשְׁאַל אוֹתָהּ בְּרֵאשׁוֹנָה. וְלִפְנֵי
 שְׁשֹׁנָתָה מִעֲשִׂיהָ, כֵּן גַּם שִׁנָּה שְׁמָהּ.

כֹּל רֵאֵה, שֶׁאֵמֵר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיְבִאֶהָ וַיִּצְחַק
 הָאֱלֹהִים שָׂרָה אִמּוֹ - שֶׁהִתְנַלְתָּה דְמוּת שָׂרָה,
 וַיִּצְחַק הִתְנַחַם אַחֲרֵי שֶׁהִתְנַלְתָּה אִמּוֹ וְאֵת דְמוּתָהּ
 הָיָה רוֹאֶה כָּל יוֹם. וְאַבְרָהָם, אֵף עַל גַּב שְׁשֹׁנָה,
 לֹא נִכְנַם לְאוֹתוֹ הַבַּיִת, וְלֹא הִכְנִים אֶת אוֹתָהּ
 הָאִשָּׁה לְשֵׁם כְּדֵי שֶׁשִּׁפְחָה לֹא תִירָשׁ גְּבֻרָתָהּ.
 וְכֵאֵל שָׂרָה לֹא נִרְאָתָה אִשָּׁה אַחֲרַת, אֵלֶּה רִבְקָה.
 וְאַף עַל גַּב שֶׁאֲבָרָהָם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁדְמוּתָהּ שֶׁל שָׂרָה
 נִנְלָתָה שָׁם, הַשָּׂאִיר לְיִצְחָק אוֹתוֹ הָאֱלֹהִים,

לראות את הדמות של אמו בכל יום. יצחק ולא
אברהם. זהו שפתוב ויתן אברהם את כל אשר לו
ליצחק. את כל אשר לו בוקא, זו אותה הדמות
של שרה באותו המשכן.

דבר אחר ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק,
סוד האמונה העליונה שידבק יצחק בדרגות
חלקו בראוי. בא ראה, כאן נכללו [מים עם אש] אש
עם מים. וראי אש נושא מים. משמע ויתן אברהם
את כל אשר לו ליצחק, זה המים שנכללים באש.
ובראשונה נכללו יחד אש ומים. מתי? בשעה
שעקד את יצחק לעשות בו דין, אז נכללה האש
במים. וכאן נכללו מים באש, שחכל יהיה בסוד
האמונה העליונה.

ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם
מתנות. מה זה מתנות? אלו הצדדים
הדרגות התחתונות שהם שמות של צדדי רוח
הטמאה כדי להשלים את הדרגות, והתעלה יצחק
על הכל באמונה העליונה בראוי.

בְּנֵי הַפִּילֻגְשִׁים - אֵלֹהֵי הָיוּ בְּנֵי קַטוֹרָה. פִּילֻגְשׁ
 בְּרֵאשׁוֹנָה, וּפִילֻגְשׁ כְּעַתָּה. רַבִּי חֵיָא אָמַר,
 פִּילֻגְשִׁים מִמָּוֶשׁ. וַיִּשְׁלַחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ - שְׁלֹא
 לְשַׁלֵּט אֲצֵל יִצְחָק. בְּעוֹדָנוּ חַי - בְּעוֹד שְׂאֲבָרָהֵם
 חָיָה חַי וְקַיָּים בְּעוֹלָם, שְׁלֹא יִתְגַּדְּלוּ בּוֹ אַחֵר כְּפֹה,
 וְכִדְרֵי שְׂיִצְחָק יִתְקַן בְּצַד תְּדִין תְּקַשָּׁה תְּעֵלִיּוֹן
 שְׂיִתְגַּבֵּר עַל כָּלֵם וְכָלֵם יִכְנַעוּ לְפָנָיו. קִדְמָה אֶל
 אֶרֶץ קָדֶם - מִשׁוֹם שְׁשָׁם הֵם צְדִדֵי הַכְּשָׁפִים
 הַטְּמֵאִים.

בֵּא רֵאָה, כְּתוּב (מלכים-א ה) וַתֵּרֶב חֲכָמַת שְׁלֹמֹה
 מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קָדֶם. אֵלֹהֵי הֵם שְׁחִיו מִבְּנֵי
 [הֵם] בְּנֵי פִילֻגְשִׁים שָׁל אֲבָרָהֵם. וַחֲרֵי בְּאֶרְנוּ שְׁחֲרֵי
 בְּאוֹתָם חֲרֵי קָדֶם הֵם מְלֻמְדִים כְּשָׁפִים לְבְנֵי אָדָם,
 וּמְאוֹתָהּ אֶרֶץ קָדֶם יֵצְאוּ לָבֶן וּבְעוֹר וּבְלָעָם, וְכָלֵם
 מִכְּשָׁפִים, וַחֲרֵי בְּאֶרוֹהוּ.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מב) מִי נָתַן לְמִשְׁפָּה
 יַעֲקֹב (דף קלד ע"א) וַיִּשְׂרָאֵל לְבַזוּיִם הֲלֹא ה' וְגו'.

בֵּא רֵאָה, מוֹמֵן שְׁנֵיחֲרֵב בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, הַכְּרָכוֹת

לא שורות בעולם ונמנעות, כביכול נמנעות
ממעלה ומטה, וכל אותן שאר הדרגות
התחתונות מתנפרות והולכות ושולטות על
ישראל, משום שהם נרמו בחטאיהם.

הפסוק היה אין מתישבים דבריו, שכתוב מי
נתן למשפה יעקב. כיון שאמר מי נתן
למשפה יעקב וישראל, מה זה חטאנו לו? היה
צריך להיות חטאו לו! ואם אמר חטאנו לו,
מהו ולא אבנו? ולא אבינו צריך להיות!

אלא בשעה שגהר המקדש ונשרף ההיכל
והעם הגלה, רצתה השכינה להעקר
ממקומה וללכת עמהם בגלות. אמרה: אלך
בראשונה לראות את ביתי והיכלי, ואפקד את
מקומות הכהנים והלוים שהיו עובדים בביתי.

אמר רבי אלעזר, באותה שעה הסתכלה פנסת
ישראל למעלה וראתה את בעלה מסתלק
ממנה למעלה למעלה. ירדה למטה, נכנסה
לבית והסתכלה בכל אותם המקומות, ונשמע

קול למעלה למעלה, ונשמע קול למטה. זהו
שפתוב (ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי
תמרורים רחל מבכה על בניה וגו', ובארוה.

ביון שנבנסה לגלות, הסתכלה על העם,
וראתה שדוחקים אותם ורומסים אותם
בגלות בין רגלי שאר העמים. אז אמרה: (ישעיה
מב) מי נתן למשסה יעקב וגו'. והם אומרים:
הלא ה' זו תטאנו לו. והיא אומרת: ולא אבו
בדרךיו הלוך ולא שמעו בתורתו.

ובשעה שעתיד תקדוש ברוך הוא לפקד את
עמו, בנסת ישראל תשוב מן הגלות
בראשונה. [אומר לה תקדוש ברוך הוא]: תלכי לבית בדי
שפית המקדש יבנה בהתחלה. ויאמר לה
תקדוש ברוך הוא: קומי מן העפר. היא שבה
ואמרת: לאיזה מקום אלך? ביתי חרב, והיכלי
נשרף באש.

עד שתקדוש ברוך הוא יבנה את בית המקדש
בראשונה ויתקין את ההיכל ויבנה את

קְרִית יְרוּשָׁלַיִם, וְאַחַר כֵּן יָקִים אוֹתָהּ מִן הָעָפָר.
וְהוּא שְׂפָתוֹב (תהלים קמז) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' וְגו'. בּוֹנֵה
יְרוּשָׁלַיִם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל
יִבְנֶם. וַיֹּאמֶר לָהּ: (ישעיה נב) הִתְנַעַרִי מֵעָפָר קוֹמִי
שְׂבִי יְרוּשָׁלַם וְגו'. וַיִּבְנֶם אֶת נְלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל. וְהוּ
שְׂפָתוֹב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' - בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן
- נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִבְנֶם. וְאִזּוּ הָרֹפֵא לְשִׁבּוּרֵי לֵב
וּמַחְבֵּשׁ לְעֵצָבוֹתָם, זֶה תַּחֲנִית הַמַּתִּים, וְכֵתוֹב
(יחזקאל לו) וְאֵת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֵת
אֲשֶׁר בְּחֻקֵי תִלְכוּ וְגו'. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן
וְאָמֵן.

**ספר זוהר השפּת – לְאַבוֹת וּפְנִים, זְמַנִּים עִם זְמַנִּים
עִם לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ – מְנוקָד מְפָסֵק וּמְחַוֵּל לְקַטְעִים
מְסוּדָר עַל הַפְּרָשׁוֹת**

צורי מעם השם עושה שמים וארץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֹּהַר

הַזֹּהַר הַמְּתַרְגֵּם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

הַמְּנַקֵּד

עַל חֲמֻשָּׁה הַמְּשִׁי תּוֹרָה

מִהַתְנַא הָאֱלֹקִי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי זִיע"א

פְּרָשֵׁת תּוֹלְדוֹת

תְּרַגּוּם קַל וְנִחְמָד לְמַעַן יִרְוֶיךָ חֵלּוּמֵךְ בּוֹ

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"

בעיה"ק בית שמש תובב"א

אלול תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות,

לכל החברים וידידים, ולכל אחד ואחד מישראל,

לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

לעילוי נשמת

מרת הינדע לאה, מנחם מוניש וחנה בר"ב יצחק אהרון
הרב צבי יצחק, נטע מאיר, מלכה דבורה בר"ב גבריאל הכהן

לקנות הספרים במחיר מסובסד:

אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו

ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8

Ramat Beth Shemesh 99093, Israel

Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

ספר הזוהר הקדוש חב"ל ישראל ב"ה דינמי עם לשון הקודש – ממוקד מופסק ומחולק לקטעים מסודר על הפרשיות

פְּרִישַׁת תּוֹלְדוֹת

וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק וְגו'. פֶּתַח רַבִּי חֵיִיא וְאָמַר,
 (תהלים קו) מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל
 תְּהִלָּתוֹ. בֹּא רֵאֵה, בְּשָׂרְצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 וְעָלָה בְּרָצוֹן לְפָנָיו לְבָרֵא אֶת הָעוֹלָם, הִיָּה
 מִסְתַּכֵּל בַּתּוֹרָה וּבוֹרֵא אוֹתוֹ, וּבְכֹל מַעֲשֵׂה
 וּמַעֲשֵׂה שֶׁבָרֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם, הִיָּה
 מִסְתַּכֵּל בַּתּוֹרָה וּבוֹרֵא אוֹתוֹ. זֶהוּ שֶׁכַּתּוּב (משלי ח)
 וְאֶהְיָ אֶצְלוֹ אֱמוּנָה וְאֶתְיָה ^(דף קלד ע"ב) שֶׁעֲשׂוּעִים יוֹם
 יוֹם. אֵל תִּקְרֵי אֱמוּנָה אֵלֶּה אֱמוּנָה.

בְּשָׂרְצָה לְבָרֵא אָדָם, אֲמָרָה הַתּוֹרָה לְפָנָיו: אִם
 הָאָדָם יִבְרֵא וְאַחַר כֵּן יִחַטֵּא וְאֶתָּה
 תִּדְוֵן אוֹתוֹ, לָמָּה יִהְיֶה מַעֲשֵׂי יְדִיךָ לְחַנּוּם, שֶׁחֲרֵי
 לֹא יוּכַל לְסַבֵּל אֶת דִּינְךָ? אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא: הִנֵּה תִקְנַנְתִּי תִשׁוּבָה טָרָם שֶׁבָרֵאתִי אֶת
 הָעוֹלָם. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם בְּשָׂעָה
 שֶׁעֲשֵׂה אוֹתוֹ וּבָרֵא אֶת הָאָדָם, אָמַר לוֹ: עוֹלָם,

עוֹלָם, אַתָּה וְחַקוֹתֶיךָ לֹא יִתְקַיְמוּ אִלָּא עַל
הַתּוֹרָה.

וּמִשׁוֹם כֵּךְ בָּרָאתִי כֵךְ אֶת הָאָדָם, כִּדְרֵי
שְׂמֵי־תַעֲסֵק בָּהּ, וְאִם לֹא - הֲרִינִי
מִחֲזִירָךְ לְתַחֲוֵי וְנַחֲוֵי, וְהַכֹּל בְּשִׁבִיל הָאָדָם בְּיָם.
וְהוּא שְׂפָתוֹב (ישעיה מה) אֲנֹכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם
עָלֶיךָ בָּרָאתִי. וְהַתּוֹרָה עוֹמְדַת וּמְכַרִּיזָה לְפָנַי בְּנֵי
אָדָם כִּדְרֵי שְׂמֵי־תַעֲסֵקוּ וַיִּשְׁתַּדְּלוּ בָהּ, וְאִין מִי
שְׂיִרְכִין אֲזָנוֹ.

בֹּא רֵאֶה, כָּל מִי שְׂמֵשֶׁתִּדֵּל בַּתּוֹרָה, מְקַיֵּם
הָעוֹלָם וּמְקַיֵּם כָּל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה עַל
תְּקוּנֹתוֹ בָּרְאוּי, וְאִין לָךְ כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר בָּאָדָם
שְׂאִין בְּנִגְדוֹ בְּרִיָּה בְּעוֹלָם. שְׁחֲרֵי כְמוֹ שְׂאָדָם
נִחְלָק לְאֵיבָרִים, וְכֻלָּם עוֹמְדִים דְּרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת
מִתְקַנִּים אֱלוֹ עַל אֱלוֹ וְכֻלָּם גּוֹף אֶחָד - כֵּךְ גַּם
הָעוֹלָם, כָּל אוֹתָם בְּרִיּוֹת כֻּלָּם אֵיבָרִים אֵיבָרִים
וְעוֹמְדִים אֱלוֹ עַל אֱלוֹ, וְכֹאֲשֶׁר כֻּלָּם מִתְקַנִּים -
תִּנְה גּוֹף [אֶחָד] מִמֶּשׁ.

וְהַכֹּל כְּמוֹ שֶׁהַתּוֹרָה. שֶׁהָרִי כָּל הַתּוֹרָה אֵיבָרִים
 וּפְרָקִים וְעוֹמְדִים אֵלּוּ עַל אֵלּוּ, וְכִשְׁכֹּלָם
 נִתְקַנְיִם - נַעֲשִׂים גּוֹף אֶחָד. כִּיּוֹן שֶׁדוֹד הַסֵּתֶכֶל
 בְּמַעֲשֵׂה הַזֶּה, פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קד) מָה רַבּוֹ
 מַעֲשֵׂיךָ ה' בְּלֶם בְּחִכְמָה עֲשִׂיתָ מְלֶאכֶה הָאָרֶץ
 קִנְיָנָךְ.

בַּתּוֹרָה כָּל הַסּוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים חֲתוּמִים שְׁלֹא
 יִכּוּלִים לְהַשִּׁיג. בַּתּוֹרָה כָּל אוֹתָם
 דְּבָרִים עֲלִיּוֹנִים שֶׁהַתְנַלּוֹ וְלֹא הַתְנַלּוֹ. בַּתּוֹרָה הֵם
 כָּל הַדְּבָרִים שֶׁלְמַעַלָּה וְלַמַּטָּה. כָּל הַדְּבָרִים שֶׁל
 הָעוֹלָם הַזֶּה וְכָל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא הֵם
 בַּתּוֹרָה, (דף קלה ע"א) וְאִין מִי שֶׁמְשַׁנְיָח וּמַכִּיר אוֹתָם.
 וּמַשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב (תהלים קו) מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה'
 יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.

בֵּא רְאֵה, בֵּא שְׁלֵמָה וּבְקֶשׁ לַעֲמֹד עַל דְּבָרֵי
 הַתּוֹרָה וְעַל דְּקְדוּקֵי הַתּוֹרָה וְלֹא יִכָּל.
 אָמַר, אָמַרְתִּי אַחֲכָמָה וְהִיא רְחוּקָה מִפְּנֵי. דוֹד

אמר, (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת
מִתּוֹרְתֶיךָ.

בא ראה, כְּתוּב בְּשֵׁלֶמָה (מלכים א-ה) וַיְדַבֵּר שְׁלֹשֶׁת
אֲלָפִים מִשָּׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאַלְף. וְהָרִי
בְּאֵרוֹהוּ שְׁחֲמִשָּׁה וְאַלְף מְעָמִים הָיוּ בְּכָל מִשָּׁל
וּמִשָּׁל שְׁהָיָה אוֹמֵר. וְמָה שְׁלֶמָה, שֶׁהוּא בְּשָׂר
וְדָם, כִּךְ הָיוּ בְּדַבְּרָיו - דְּבָרֵי הַתּוֹרָה שֶׁאָמַר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל אַחַת בְּמָה וְכַמָּה שֶׁבְּכָל
דָּבָר וְדָבָר יֵשׁ בּוֹ כַּמָּה מְשָׁלִים, כַּמָּה שִׁירִים,
כַּמָּה תְּשֻׁבָחוֹת, כַּמָּה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים, כַּמָּה
חֲכָמוֹת, וְעַל כֵּן כְּתוּב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה'.

בא ראה מַה כְּתוּב לְמַעְלָה, וְאַלְה תְּלֹדֵת
יִשְׁמָעֵאל. שֶׁהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר נְשִׂאִים. אַחַר
כֵּן אָמַר וְאַלְה תּוֹלְדֵת יִצְחָק. הַתְּעַלָּה עַל דַּעְתְּךָ
שֶׁכְּתוּב בּוֹ בְּיִשְׁמָעֵאל שֶׁהוּלִיד שְׁנַיִם עָשָׂר
נְשִׂאִים וַיִּצְחָק הוּלִיד שְׁנַיִם בָּנִים, שָׁוָה הַתְּעַלָּה
וְזֶה לֹא הַתְּעַלָּה? עַל כֵּן כְּתוּב מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת
ה'. זֶה יִצְחָק. וַיִּצְחָק הוֹצִיא אֶת יַעֲקֹב, שֶׁהוּא

הָיָה לְבָרוּ יוֹתֵר מִכָּלֶם, שֶׁהוֹלִיד שְׁנַיִם עָשָׂר
 שָׁבָטִים, הַקִּיּוּם שֶׁל מַעֲלָה וּמַטָּה. אֲבָל יִצְחָק
 לְמַעֲלָה בְּקִרְשָׁה עֲלִיּוֹנָה, [וַיִּשְׁמַעֲבֵל] וְעָשׂוּ לְמַטָּה,
 וְעַל כֵּן כָּתוּב מִי יִמְלֹל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל
 תְּהִלָּתוֹ. זֶה יַעֲקֹב. כְּשֶׁנִּדְבַּק הַשָּׁמַשׁ בַּלְּבָנָה, כִּמְחָה
 כּוֹכְבִים מֵאִירִים מֵהֶם.

וְאַלֶּה תּוֹלְדֵת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי,
 מַה שְׁוֹנָה שָׁעַד כָּאֵן לֹא כָתוּב בֶּן אַבְרָהָם
 וְכַעַת אָמַר? אֵלֶּה אֵף עַל גַּב שְׁכָתוּב וַיִּבְרָךְ
 אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ, כְּעַת שְׁמֵת אַבְרָהָם,
 דְּמוֹתוֹ הִיָּתָה כּוֹ, וְנִשְׁאַרְהָ בְּיִצְחָק. שְׁכָל מִי
 שָׁרְאָה אֶת יִצְחָק, הָיָה אוֹמֵר זֶה וַדָּאִי אַבְרָהָם,
 וְהָיָה מַעִיד וְאוֹמֵר, אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק.

רַבִּי יִצְחָק קָם לִילָה אַחֵר ^(דף קלה ע"ב) לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה,
 וְרַבִּי יְהוּדָה קָם בְּקִיסְרֵיָה בַּשָּׁעָה הַחַיָּא.
 אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶקוּם וְאֵלֶיךָ לְרַבִּי יִצְחָק,
 וְאֵעִסֵּק בַּתּוֹרָה וְנִתְחַפֵּר יַחַד. הֲלֵךְ עִמּוֹ חֲזַקְיָה
 בְּנוֹ, שֶׁהָיָה יָלֵד. כְּשֶׁקָּרַב לְשַׁעַר, שָׁמַע אֶת רַבִּי

יִצְחָק שָׁהָיָה אוֹמֵר, וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחֵי רְאִי. הַפְּסוּק הַזֶּה אֵינּוּ רֹאשׁוֹ סוּפוֹ, וְאֵינּוּ סוּפוֹ רֹאשׁוֹ. מַה שְׁוֹנָה שְׁתֵּקֵדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַצֵּרֶךְ לְבָרֶךְ אֶת יִצְחָק מִשּׁוּם שְׁאַבְרָהָם לֹא בָרַךְ אוֹתוֹ? מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁלֹא יתְבָרֶךְ עֲשׂוֹ, וְעַל כֵּן עָלוּ אוֹתָן בְּרָכוֹת לְקַב"ה, וּבְאֲרוּחוֹ. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחֵי רְאִי, מַה זֶה לַחֵי רְאִי? אֵלֶּא שְׁתֵּתִיבֵר עִם הַשְּׂכִינָה, הַבְּאֵר שֶׁל מְלֶאךְ הַבְּרִית גְּרָאָה עָלֶיהָ בְּתַרְנוּמוֹ, וּמִשּׁוּם כֶּךָ בְּרָכוּ.

בִּינְתֵימ דְּפַק רַבִּי יְהוּדָה בַּשַּׁעַר וּנְכַנְס, וְהֵתִתְבְּרוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּעַת זְוֹנָג הַשְּׂכִינָה עָמְנוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַבְּאֵר לַחֵי רְאִי הוּוֹ שְׁאַמְרַת - יָפָה, אֲבָל בְּדָבָר נִשְׁמָע. פְּתַח וְאָמַר, (שִׁיר ה') מַעֲיֵן גְּנִים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנִזְלִים מִן לְבָנוֹן. הַפְּסוּק הַזֶּה נִתְבְּאֵר, אֲבָל הֵינָה פְּרִשׁוּתוֹ, מַעֲיֵן גְּנִים - זֶה אַבְרָהָם. בְּאֵר מַיִם חַיִּים - זֶה יִצְחָק. וְנִזְלִים מִן לְבָנוֹן - זֶה יַעֲקֹב. בְּאֵר מַיִם חַיִּים זֶה יִצְחָק, הֵינּוּ שְׂפָתוֹב וַיֵּשֶׁב יִצְחָק

עם באר לחי ראוי. ומה הבאר? זו השכינה. לחי - זה חי העולמים, צדיק חי העולמים, ואין להפריד אותם. חי הוא בשני עולמות. חי למעלה, שהוא העולם העליון. חי כלפי העולם התחתון. והעולם התחתון בשבילו קנים ומאיר.

בא ראה, הלבנה לא מאירה אלא פשרואה את השמש, וכיון שרואה אותו - מאירה. ועל כן באר לחי ראי הווי וראוי, ואז מאירה ועומדת במים חיים. לחי ראוי, כדי להתמלא ולהיות מאירה מהחי הזה.

בא ראה, פתוב (דף קלו ע"א) (שמואל-ב כו) ובגניהו פן יהוידע פן איש חי, שהיה צדיק והאיר לדורו, כמו החי שלמעלה מאיר לעולם, ובכל זמן הבאר הווי לחי מסתכלת ורואה כדי להאיר, כמו שאמרנו. וישב יצחק עם באר לחי ראוי, הינו שפתוב בקחתו את רבקה, וישב עמה והתאחד עמה, חשף פליטה, שפתוב (שיר ב) שמאלו תחת לראשי. ובא וראה, יצחק היה בקרית ארבע

אַחֲרֵי שְׁמַת אַבְרָהָם. מַה זֶה וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר
 לַחֵי רַאִי? שְׁהַזְדִּיג עִמָּה, וְאָחֻז בְּאוֹתָהּ הַבְּאֵר
 לְעֹזֶרֶת הָאֲהָבָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרָנוּ.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (קהלת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא
 הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח הוּא שָׁם.
 וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ - זֶה הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁמְאִיר לְלִבְנָה. שֶׁבָּאֲשֶׁר
 נִרְאָה עִמָּה, אִזּוֹ מְאִירָה, וּמְאִיר וְזֹרַח מִמָּקוֹם עֲלִיּוֹן
 שֶׁעוֹמֵד עֲלָיו, מִשָּׁם זֹרַח תְּמִיד. וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ -
 לְהַזְדִּיג עִם הַלִּבְנָה. הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם - שֶׁהוּא הַיְמִין,
 וְשָׁם כּוֹ אֶת כַּחוֹ. וּמִשּׁוֹם שֶׁכַּחוֹ כּוֹ, כָּל כַּח הַגּוֹף
 הוּא כְּיְמִין וּכּוֹ הוּא תְּלוּי. אַחֲרַי כֶּף סוֹבֵב אֶל צְפוֹן.
 מְאִיר לְצַד זֶה וּמְאִיר לְצַד זֶה. סוֹבֵב סִבֵּב הוֹלֵךְ
 הָרוֹחַ. כְּרֵאשׁוֹנָה כְּתוּב שֶׁמֶשׁ, וְכַעַת רוּחַ? אֵלָּא
 הַכֹּל אֶחָד וְסוּד אֶחָד, וְכֹל זֶה מִשּׁוֹם שֶׁהַלִּבְנָה
 מוֹאֲרֶת מִמֶּנּוּ וַיִּתְחַבְּרוּ שְׁנֵיהֶם.

בֵּא רֵאָה, כְּשֶׁאַבְרָהָם בָּא לְעוֹלָם, חִבַּק אֶת הַלִּבְנָה
 וְקָרַב אוֹתָהּ. כִּיּוֹן שֶׁבָּא יִצְחָק, אָחֻז בָּהּ וְהִתְחַזַּק
 בָּהּ כְּרֵאוּי וּמִשָּׁף אוֹתָהּ בְּאֲהָבָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר,

שְׁפָתוֹב שְׁמַאלוֹ תַּחַת לְרַאשֵׁי. כִּיּוֹן שְׁפָא יַעֲקֹב, אִז
הַתְּחִיבַר הַשְּׁמַשׁ עִם הַלְּבָנָה וְהַאִירָה, וְנִמְצָא יַעֲקֹב
שָׁלֵם בְּכָל הַצְּדָדִים, וְהַלְּבָנָה הַאִירָה וְנִתְקַנָּה
בְּשָׁנִים עָשָׂר שְׁכָמַיִם.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים קלד) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת
ה' כָּל עַבְדֵי ה' וְגו'. הַפְּסוּק תִּזְהַ בְּאֵרוֹהוּ.
אֲבָל בֵּא רְאֵה, הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת ה', וּמִי יֵהֱמוּ שְׂרָאוּיִים
לְבָרֵךְ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? כָּל עַבְדֵי ה', מִשּׁוֹם
שְׁכָל אָדָם (דף קלו ע"ב) בְּעוֹלָם מִיִּשְׂרָאֵל, אֵיךְ עַל גַּב
שְׁכָלָם רְאוּיִים לְבָרֵךְ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
הַבְּרָכָה שְׁבַשְׁבִּילָם יִתְבָּרְכוּ הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחִתּוֹנִים
מַה הִיא? אוֹתָהּ שְׁמִבְרָכִים אוֹתוֹ עַבְדֵי ה', וְלֹא
בְּלָם. וּמִי יֵהֱמוּ שְׁבַרְכָתָם בְּרָכָה? הָעוֹמְדִים בְּבֵית ה'
בְּלִילוֹת. אֵלֶּה יֵהֱמוּ שְׁעוֹמְדִים בְּחִצּוֹת הַלֵּילָה
וּמִתְעוֹרְרִים לְקִרְא בְּתוֹרָה, אֵלֹו עוֹמְדִים בְּבֵית ה'
בְּלִילוֹת, שְׁתֵּרִי אִז בֵּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן. וְאֵנוּ עוֹמְדִים
בָּאֵן לְהַתְעוֹרֵר בְּדַבְּרֵי תוֹרָה, נֹאמַר בְּדַבְּרֵי יִצְחָק,
שְׂאֵנוּ בּוֹ.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים
שָׁנָה בְּקָחַתּוֹ אֶת רַבֶּקָּה וְגו'. בֶּן אַרְבָּעִים
שָׁנָה, לָמָּה בָּא לְמִנּוֹת כָּאֵן שְׁתִּיחַ בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה
בְּשִׁנְשָׂא אֶת רַבֶּקָּה? אֵלֶּא וַדַּאי תִּירִי נִכְלָל יִצְחָק
בְּצַפּוֹן וְדָרוֹם, בְּאֵשׁ וּמַיִם, וְאִזּוֹ תִּיחַ יִצְחָק בֶּן
אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקָחַתּוֹ אֶת רַבֶּקָּה. כְּמֵרְאָה תִּקְנֶשֶׁת,
יֶרֶק לֶבֶן אָדָם. בַּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים אָחִזוּ בָּהּ כְּשִׁאָחִזוּ בָּהּ
בְּרַבֶּקָּה, וּכְשִׁהוּלִיד, הוּלִיד בֶּן שְׁשִׁים, לְהוּלִיד
כְּרֵאֲוִי, בְּדִי שִׁיִּצֵּא יַעֲקֹב שָׁלֵם מִבֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה
כְּרֵאֲוִי. וְאֵת כָּלֵם אָחִזוּ יַעֲקֹב אַחַר כֶּךָ וַיַּנְעִשָׂה אִישׁ
שָׁלֵם.

בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדֵן אָרָם אָחִזַּת לֶבֶן הָאֲרָמִי,
מָה אִכְפַּת לָנוּ כָּל זֶה, שְׁתִּירִי כְּכֹר נֶאֱמַר
וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת רַבֶּקָּה וְגו', וּכְעַת אָמַר בַּת
בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי, וְאַחַר כֶּךָ מִפְּדֵן אָרָם, וְאַחַר כֶּךָ
אָחִזַּת לֶבֶן הָאֲרָמִי? אֵלֶּא פִּרְשׁוּתָהּ, שְׁתִּיחַתָּה בֵּין
רְשָׁעִים, וְהִיא לֹא עָשְׂתָה כְּמַעֲשֵׂיהֶם. שְׁתִּיחַתָּה בַּת
בְּתוּאֵל, וּמִפְּדֵן אָרָם, וְאַחֲזַת לֶבֶן, וּבְכֵלֵם הָיוּ

רשעים להרע, והיא העלתה מעשים בשרים ולא
עשתה כמעשיהם.

עכשו יש להסתכל, אם רבקה היתה בת עשרים
שנה או יותר, או בת שלש עשרה, או היא
השבה שלה שלא עשתה כמעשיהם, אבל עד עתה
היתה בת שלש שנים, או מה השבה שלה? אמר
רבי יהודה, בת שלש שנים היתה, ועשתה לעבד
את כל אותו המעשה.

אמר רבי יצחק, ואף על גב שכל זה עשתה, לא
ידענו האם מעשיה בשרים או לא.

אלא בא ראה, פתוב בשושנה בין החוחים בין
רעיתי בין הפנות. בשושנה - זו פגסת ישראל.
שהיא בין אוכלוסייה כמו שושנה בין קוצים, וסוד
הדבר - יצחק בא מהצד של אברהם שהוא חסד
עליון, ועושה חסד עם כל הפריות, ואף על גב
שהוא הדין הקשה. ורבקה באה מצד של הדין
הקשה, והתעלתה מביניהם, והתחברה עם
יצחק. שחרי רבקה באה מצד הדין הקשה, ואף

על גב שהיתה מצד הדין הרפה וחוט של חסד
 תלוי בה, ויצחק דין קשה והיא רפה - היו
 פשוטנה בין החותים. ואם לא שהיא רפה, לא
 יכול העולם לסבל את הדין הקשה של יצחק.
 כמו כן הקדוש ברוך הוא מוונג ווונגים בעולם,
 אחד תקיף ואחד רפה, כדי שחבל יתקן
 ויתבסם העולם.

פתח רבי יהודה אחריו ואמר, ויעתר יצחק לה'
 לנכח אשתו, מהו ויעתר? שהקריב לו
 קרבן והתפלל עליה. ואיזה קרבן הקריב?
 הקריב עולה, שכתוב ויעתר לו ה'. כתוב כאן
 ויעתר לו ה', וכתוב שם (שמואל-ב כא) ויעתר
 אלהים לארץ וגו'. מה לחלן קרבן - אף כאן
 קרבן. כתוב ויעתר יצחק, וכתוב ויעתר לו.
 שיצאה אש מלמעלה בנגד האש שלמטה.

דבר אחר ויעתר יצחק - שהתפלל תפלתו
 וחתר חתיכה למעלה אל המול שעל
 הפנים, שחרי באותו מקום תלויים הפנים,

שְׁכַתוֹב וּתְתַפְּלֵל עַל ה', וְאִזּוּ וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'. אֵל
 תִּקְרִי וַיַּעֲתֵר לוֹ אֵלָא וַיַּחֲתֵר לוֹ. חֲתִידָה חֲתֵר לוֹ
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקַבֵּל אוֹתוֹ, וְאִזּוּ - וּתְתֵר
 רַבָּקָה אֲשֶׁתּוֹ.

בַּא רְאֵה, עֶשְׂרִים שָׁנָה הִשְׁתַּתָּה יִצְחָק עִם אֲשֶׁתּוֹ
 וְלֹא הוֹלִידָה, עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. מִשׁוּם
 שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְתַרְצָה בְּתַפְלוֹת הַצַּדִּיקִים
 בְּשָׁעָה שְׁמֵבִקְשִׁים לְפָנָיו אֵת תְּפִלָּתָם עַל מַה
 שֶׁהִצְטַרְכוּ. מָה הַטַּעַם? בְּדִי שִׁיתְרַבָּה וַיִּתּוּסֶפֶף
 מִשַּׁחַת קִדְשׁ לְכָל מִי ^(דף קלז ע"ב) שֶׁצָּרִיךְ בְּתַפְלוֹת
 הַצַּדִּיקִים.

בַּא רְאֵה, אֲבָרְהָם לֹא הִתְפַּלֵּל לְפָנָי הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא שְׁיִתֵּן לוֹ בָּנִים, אִף עַל גַּב שִׁשְׂרָה
 הִיְתָה עֲקָרָה. וְאִם תֵּאמַר, הִרִי כָּתוּב הֵן לִי לֹא
 נִתְתָּה זֶרַע - הֵהוּא לֹא מִשׁוּם תְּפִלָּה הִיְתָה [הֵהוּא לֹא
 צָרִיךְ בָּנִים], אֵלָא כְּמִי שֶׁמִּסְפָּר לְפָנָי רַבּוֹנוֹ. אֲבָל
 יִצְחָק הִתְפַּלֵּל עַל אֲשֶׁתּוֹ מִשׁוּם שֶׁהוּא הִיְתָה יוֹדֵעַ
 שֶׁהוּא לֹא עֲקָרָה, אֵלָא אֲשֶׁתּוֹ. שְׁיִצְחָק הִיְתָה יוֹדֵעַ

בסוד החכמה שיעקב עתיד להוציא ממנו
בתרים שבטים, אבל לא ידע אם באשה הזו או
באחרת, ועל כן לנכח אשתו ולא לנכח רבקה.

אמר אותו תיילד, בננו של רבי יהודה, אם כך,
למה לא אהב יצחק את יעקב כל כך כמו
עשו הזאיל והיה יודע שהוא עתיד לקיים ממנו
שנים עשר שבטים? אמר לו, יפה אמרת, אלא
כל מין אוהב את מינו ונמשך והולך מין אחר
מינו.

בא ראה, עשו יצא אדם, פכתוב ויצא הראשון
ארמוני בלו ונו', והוא המין של יצחק, שהוא
הדין הקשה שלמעלה, ויצא ממנו עשו, הדין
הקשה למטה, שדומה למינו, וכל מין הולך למינו,
ועל כן אהב את עשו יותר מיעקב, פכתוב ויאהב
יצחק את עשו כי ציד בפיו. פכתוב פאן כי ציד
בפיו, וכתוב שם (בראשית ו) על כן יאמר בנמרד נפור
ציד לפני ה'.

אמר רבי יצחק, כְּתוּב וַיִּתְרַצְצוּ הַפְּנִים בְּקִרְבָּה
 וַתֹּאמֶר אִם בֵּן לְמָה זֶה אָנֹכִי וַתִּלְךְ לְדָרֶשׁ
 אֵת ה'. לְאִיזָה מָקוֹם הִלְכָה? לְבֵית הַמִּדְרָשׁ שֶׁל
 שָׁם וְעָבַר. וַיִּתְרַצְצוּ הַפְּנִים בְּקִרְבָּה - שֶׁשָּׁם הָיָה
 אוֹתוֹ עֲשׂוֹ הַרְשָׁע נִלְחָם בְּקִרְבַּ עִם יַעֲקֹב. וַיִּתְרַצְצוּ
 - נִשְׁפְּרוּ כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, רִצִּין אֶת מַחוּ. נִשְׁפְּרוּ זֶה
 עִם זֶה וְנִחְלְקוּ. בֹּא רֵאא, הֵצַד הָיָה שָׂרוּכְבַּ נְחָשׁ,
 וַצַּד זֶה שָׂרוּכְבַּ עַל הַכֶּסֶּא הַשָּׁלֵם הַקְּדוֹשׁ בְּצַד ^{דף}
 הַשְּׂמֵשׁ, לְשִׁמְשׁ עִם הַלְּבָנָה. (קלח ע"א)

וּבֹא וּרֵאא, מִשּׁוֹם שֶׁנִּמְשַׁךְ עֲשׂוֹ אַחֲרֵי אוֹתוֹ נְחָשׁ,
 הִלְךְ אֵתוֹ יַעֲקֹב בְּעַקְמִימוֹת. כְּמוֹ הַנְּחָשׁ
 שֶׁהוּא חָכָם וְהוּא הוֹלֵךְ בְּעַקְמִימוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 וַחֲנָחֵשׁ הָיָה עָרוֹם וְגו', חָכָם. וְהַמַּעֲשִׂים שֶׁל יַעֲקֹב
 כְּלַפִּיּוֹ הָיוּ לוֹ כְּמוֹ נְחָשׁ, וְכִּי צָרִיךְ לוֹ כְּדֵי לְמַשְׁךְ
 אֵת עֲשׂוֹ אַחֲרֵי אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ, וַיִּפְרַד מִמֶּנּוּ, וְלֹא יִהְיֶה
 לוֹ חֵלֶק עִמּוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וְשִׁנִּינוּ, בֹּא
 לְהַרְגֵךְ - הַקָּדָם אֶתָּה וְהַרְגֵּ אוֹתוֹ. כְּתוּב (הוֹשֵׁעַ יב)
 בְּפִטְוֵן עָקַב אֶת אַחִיו, שֶׁהִשְׁרָה אוֹתוֹ לְמַטָּה בְּאוֹתוֹ

הַעֲקֵב, זֶהוּ שְׂפָתוֹב וַיְדוּ אַחֲוֹת בַּעֲקֵב עֲשׂוּ, שְׂשָׁם
אֶת יְדוּ עַל אוֹתוֹ עֲקֵב לְהַכְנִיעוֹ.

דָּבָר אַחַר וַיְדוּ אַחֲוֹת - שְׂלֵא יִכַּל לְצֵאת מִמֶּנּוּ
מִכָּל וְכָל, אֶלֶּא וַיְדוּ אַחֲוֹת בַּעֲקֵב עֲשׂוּ -
זוּ הַלְבָּנָה שְׁהַתְּכֶסָּה אוֹרָה מִשׁוּם הַעֲקֵב שְׂל
עֲשׂוּ, וְעַל כֵּן הַצְּטָרֵךְ לוֹ לְלָכֵת עִמּוֹ בְּחֻכְמָה כְּדִי
לְדַחוֹתוֹ לְמִטָּה וַיְדַבֵּק בְּמִקוּמוֹ.

וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא קָרָא לוֹ
יַעֲקֹב וַדַּאי. כֵּא רְאָה, כְּתוּב הֵכִי קָרָא
שְׁמוֹ יַעֲקֹב. לֹא כְּתוּב נִקְרָא שְׁמוֹ, אֶלֶּא קָרָא
שְׁמוֹ. וַיַּעֲקֹבֵנִי, וַדַּאי רְאָה אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ
הוּא, שְׁהֲרִי אוֹתוֹ הִנְחָשׁ הַקְּדוֹמוֹנִי הוּא חָכָם
לְהֲרַע. כִּיּוֹן שָׁבֵא יַעֲקֹב, אָמַר, הֲרִי וַדַּאי חָכָם
כְּנָגְדוֹ, וּמִשׁוּם כֵּךְ קָרָא לוֹ יַעֲקֹב.

הֲרִי הַקְּמֵנוּ בְּכָל מְקוֹם, וַיִּקְרָא סְתָם זוּ הוּא
הִדְרָגָה הָאֲחֵרוֹנָה, כְּכַתוּב וַיִּקְרָא אֶל מִטָּה
וְגו'. וְכֵאן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, בְּכָל מְקוֹם שְׁמוֹ
לֹא נִקְרָא [אֶלֶּא] עַל יְדֵי כֵּן אָדָם. בְּמִקוֹם אַחַר מֵה

בַּתּוֹב? (בראשית לג) וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לַיַּעֲקֹב אֵל. אָמַר לוֹ, אֲנִי
אֱלֹהֵי בְּעָלְיוֹנִים, וְאַתָּה אֱלֹהֵי בַּתְּחַתּוֹנִים.

וּבֵּא וּרְאֵה, יַעֲקֹב הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁעָשׂוּ הָיָה לוֹ
לְהַדְבִּיק בְּאֹתוֹ נֶחֱשׁ עַקְלָתוֹן, וְעַל כֵּן בְּכָל
מַעֲשָׂיו נִמְשָׁךְ עָלָיו בְּנֶחֱשׁ עַקְלָתוֹן אַחֵר, (דף קלח ע"ב)
בְּחֻכְמָה, בְּעַקְמוּמִיּוֹת, וְכֹךְ צָרִיךְ. וְזֶה בָּא כְּמוֹ
זֶה מֵה שֶׁאָמַר רַבֵּי שְׂמַעוֹן, מֵה שֶׁכָּתוּב (בראשית א)
וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּיִמִּים הַגְּדֹלִים - זֶה יַעֲקֹב
וְעָשׂוּ. וְאַתָּה כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֵשֶׁת - אֵלֶּיךָ שָׂאָר
הַדְּרָגוֹת שֶׁבִּינֵיהֶם. וְדַאי שֶׁיַּעֲקֹב נַעֲשֶׂה חָכָם
כְּנֶגֶד אֹתוֹ הַנֶּחֱשׁ הַאֲחֵר, וְכֹךְ צָרִיךְ.

וּמִשׁוּם כֹּךְ בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ שָׁעִיר אַחֵד, כִּדְרֵי
לְהַמְשִׁיכוֹ לְמִקוּמוֹ וַיִּפְרֹד מִן הַלְבָנָה,
וְכֵן בִּימֵי הַכַּפּוּרִים לְהַקְרִיב אֹתוֹ הַשָּׁעִיר, וְזֶה
בְּחֻכְמָה לְשִׁלֹּט עָלָיו וְלֹא יוּכַל לְהַרְעוֹ, שֶׁכָּתוּב
(ויקרא טו) וְנִשְׂאָה הַשָּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם אֶל
אֶרֶץ גְּזֵרָה, וּבְאֶרְוַהּ שָׂנְאָה עָשׂוּ, שֶׁהוּא שָׁעִיר,

והכל בחכמה וברמאות בלפיו. מה הטעם?
 משום שכתוב (תהלים יח) ועם עקש תתפתל, משום
 שהוא נחש רע, עקם רוח, חכם להרע, מסטין
 למעלה ומסטין למטה.

ומשום כך ישראל מקדימים ומתחכמים לו
 בחכמה, בעקמימות, כרי שלא יוכל
 להרע ולשלט. ועל כן יעקב, שהוא בסוד האמונה,
 כל מעשיו כלפי עשו משום שלא נתן מקום לנחש
 שהוא לטמא את המקדש, ולא יקרב אליו ולא
 ישלט בעולם. ועל כן לא הצטרף לאברהם
 להתנהג בעקמימות, ולא ליצחק, משום שעשו,
 שהוא הצד של הנחש הוא, טרם בא לעולם.
 אבל יעקב, שהוא בעל הבית, צריך לו לעמוד בנגד
 אותו הנחש שלא תהיה לו כלל שליטה לטמא
 את בית המקדש של יעקב, ועל כן צריך ליעקב
 יותר מכל בני העולם, ומשום כך ישראל קדושים
 נבחרו לחלק גורלו של הקדוש ברוך הוא, שכתוב
 (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים, הַצַּד שֶׁל אַבְרָהָם נָרַם לָהֶם
 לְהַתְגַּדֵּל וּזְכוּתוֹ סִיעָה לָהֶם, הוּא הָיָה
 מַחֲנֵךְ אוֹתָם בְּמִצְוֹת, שְׂכָתוֹב כִּי יִדְעֵתוּ לְמַעַן
 יִצְוֶה אֶת בָּנָיו וְגו', לְרַבּוֹת יַעֲקֹב וְעֵשָׂו. וַיִּגְדְּלוּ
 הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂו אִישׁ יָדַע צִיד וְגו'. אָמַר רַבִּי
 אֶלְעָזָר, כָּל אֶחָד וְאֶחָד נִפְרַד לְדַרְבּוֹ, ^(דף קלט ע"א) זֶה
 לְצַד הָאֱמוּנָה - וְזֶה לְצַד שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה.

וְכֵן הָיָה בְּמַעֲשֵׂים שֶׁל רַבְקָה, שֶׁשָּׂם כָּל אֶחָד הַלָּךְ
 לְצַדוֹ. שְׂכָאֲשֶׁר הִיא הַשְׁתַּדְּלָה בְּמַעֲשֵׂים
 בְּיָרִים, אוֹ שְׂעֵבְרָה סָמוּךְ לְמָקוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אֶת
 מִצְוֹת הַתּוֹרָה, הָיָה יַעֲקֹב שָׂמַח וְדוֹחֵק לְצֵאתָ.
 וּכְשֶׁחִיָּתָה הוֹלֶכֶת סָמוּךְ לְמָקוֹם שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה,
 אוֹתוֹ הִרְשַׁע הִכָּה לְצֵאתָ, וּבִאֲרוּחֹו. וּמִשׁוֹם כֵּן,
 בְּשִׁנְבְּרָאוֹ וַיִּצְאוּ לְעוֹלָם, כָּל אֶחָד נִפְרַד וְהַלָּךְ
 וּנְמַשֵּׁךְ לְמָקוֹמוֹ שְׂרָאוֹי לוֹ. וְעַל כֵּן וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים
 וַיְהִי עֲשׂו אִישׁ יָדַע צִיד וְגו'.

וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת עֲשׂו כִּי צִיד בְּפִיו. הָרִי
 פִּרְשׁוּהוֹ, ^[בְּמִן] שְׂכָתוֹב אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ

שָׁדָה. וְכָתוּב שָׁם (בראשית י) הוּא הָיָה גִבֹר צִיד. [מהו]
 אִישׁ שָׁדָה, לְקַבֵּחַ אֶת בְּנֵי הָאָדָם וּלְהַרְגֵם אוֹתָם.
 וְהוּא אָמַר שְׁעָשָׂה תַפְלָה, וְצַד אוֹתוֹ בְּפִיו. אִישׁ
 שָׁדָה, מִשּׁוֹם שְׁחָלַק גּוֹרְלוֹ אִינוּ בּוֹשׁוּב, אֵלָּא
 בְּמָקוֹם חָרֵב, בַּמִּדְבָּר, בַּשָּׂדֶה, וְעַל זֶה אִישׁ שָׁדָה.
 וְאִם תֹּאמַר, אֵיךְ יִצְחָק לֹא יָדַע אֶת כָּל מַעֲשָׂיו
 הַרְעִים שֶׁל עֲשׂוֹ, וְהִרִי הַשְּׂכִינָה הִיָּתָה עִמּוֹ?
 שָׂאֵם לֹא שָׂרְתָה עִמּוֹ שְׂכִינָה, אֵיךְ יָכֹל לְבָרֵךְ אֶת
 יַעֲקֹב בְּשַׁעַת שְׁבָרָךְ אוֹתוֹ? אֵלָּא וְדַאי שְׂשִׁכְיָנָה
 הִיָּתָה דָּרָה עִמּוֹ בְּבֵית וְדָרָה עִמּוֹ תַּמִּיד, אֲבָל לוֹ
 הוֹדִיעָה לוֹ, בְּדֵי שִׁיתְבָּרַךְ יַעֲקֹב בְּלֵי דַעְתּוֹ, אֵלָּא
 בְּדַעְתּוֹ שֶׁל תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְכֹךְ צָרִיךְ, שֶׁבְּשַׁעַת
 תְּהִיָּא שְׂנַבְנָם יַעֲקֹב לְפָנָי אָבִיו, נִבְנָסָה עִמּוֹ
 שְׂכִינָה, וְאִזּוֹ רָאָה יִצְחָק בְּדַעְתּוֹ שְׂרָאוּי לְבָרְכָה
 וַיִּתְבָּרַךְ מִדַּעַת הַשְּׂכִינָה.

בֵּא רְאִיהָ, [פַּעַם אַחַת] הָיָה יוֹשֵׁב רַבִּי שְׁמַעוֹן וְשֶׁאֵר
 הַחֲבָרִים. נִבְנָם לְפָנָיו רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. אָמְרוּ
 לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּבַר גְּדוֹל רָצִינוּ לְבַקֵּשׁ לְפָנֶיךָ

בְּעֵינַיִם שֶׁל יַעֲקֹב וְעָשׂוּ, אִיךָ לֹא רָצָה יַעֲקֹב לָתֵת
 לְעָשׂוּ תַבְּשִׁיל עֲדָשִׁים עַד שְׁמֹכַר לוֹ אֶת בְּכוֹרָתוֹ?
 וְעוֹד, שְׂאֵמֶר עָשׂוּ לְיִצְחָק אָבִיו, וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה
 בְּעַמִּים. אָמֵר לָהֶם, בַּשָּׁעָה הַזֹּאת אַתֶּם חַיִּיבִים
 לְקַבֵּל מַלְקוֹת, שְׁהֶאֱמַנְתֶּם לְדַבְרֵי עָשׂוּ וְשִׁקְרָתֶם
 לְדַבְרֵי יַעֲקֹב, שְׁחֲרֵי הַכְּתוּב מֵעִיד עָלָיו וַיַּעֲקֹב אִישׁ
 תָּם, וְעוֹד כְּתוּב תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב. אֲלֵא כֵּן הוּא
 עֵינָנו שֶׁל יַעֲקֹב עִם עָשׂוּ, מִשּׁוּם שֶׁעָשׂוּ הָיָה שׁוֹנֵא
 אֶת הַבְּכוֹרָה בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהָיָה רוֹצֵה מִיַּעֲקֹב שְׁיִקַּח
 אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ אֶפְלוּ בְּלִי כֶסֶף. זֶהוּ שְׁכַתּוּב וַיֵּאבֵל
 וַיִּשֶׁת וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹז עָשׂוּ אֶת הַבְּכוֹרָה.

וַיָּזַד יַעֲקֹב נָזִיד וַיָּבֵא עָשׂוּ מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵיף.
 אָמֵר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיָּזַד יַעֲקֹב - תֵּינָה פִּרְשׁוּהָ
 שְׁחֲרֵי בַשְּׁבִיל הָאֵבֵל שֶׁל אַבְרָהָם זֶה הָיָה, אֲבָל וַיָּזַד
 יִצְחָק נָזִיד הָיָה צָרוּךְ לְהִיּוֹת! אֲלֵא וַיָּזַד יַעֲקֹב נָזִיד,
 שֶׁהוּא הָיָה יוֹדֵעַ אֶת הַשָּׂרֵשׁ (דף קלט ע"ב) שֶׁלוֹ בְּאוֹתוֹ צַד
 שְׁנֹדֵבֵק בּוֹ, מִשּׁוּם כֵּן עָשָׂה תַבְּשִׁילִים אֲדָמִים,
 עֲדָשִׁים תַבְּשִׁיל אָדָם, שְׁהַתַּבְּשִׁיל הָיָה מְשַׁבֵּר אֶת
 הַכַּחַ וְהַחֲזֹק שֶׁל הָדָם הָאָדָם כִּדְרֵי לְשַׁבֵּר אֶת חֲזֹקוֹ

וכחו, ומשום כך עשה לו בחכמה כמו אותו
הצבע האדם.

ועל התבשיל ההוא נמפר לו לעבד ומכר בכורתו
ליעקב, ובשעה ההיא ידע יעקב, שבשכיל
שעיר אחד שיקריבו ישראל לדרגה שלו, יתהפך
לעבד לבניו ולא יקטרג להם. ובכל הלך יעקב
עם עשו בחכמה, משום אותה הדרגה של עשו
החכם, ולא יכל לשלט, ונכנע ולא נטמא [כו]
ביתו, והוא יגן עליו.

[ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה. למה פתוב פאמון
האדם? אלא משום שכל מה שיש בו - אדם, כמו שנאמר ויצא הראשון ארמוני.
ותבשילו אדם, שפתוב מן האדם האדם הזה. וארצו אדמה, שפתוב ארצה שעיר
שדה אדם. ואנשיו אדמים, שפתוב הוא עשו אבי אדם. ומי שעתיד להפרע
ממנו אדם, שפתוב דורי אה ואדם. ולבושו אדם, שפתוב מדוע אדם ללבושך.
וכתוב מי זה בא מאדם.]

אמר רבי יהודה, וכן בלבן נראה כך, משום
שחרי הוא היה מכשף, פפתוב (בראשית כ)
נתשתי ויברכני ה' בגלגלי. ואף על נב שיעקב

נִקְרָא אִישׁ שְׁלָם, מִשּׁוּם כֶּךָ הָיָה שְׁלָם, עִם מִי
 שֶׁהֶצְטַרְף לוֹ לְלָכֶת עִמּוֹ בְּרַחֲמִים הָיָה הוֹלֵף, וְעִם
 מִי שֶׁהֶצְטַרְף לוֹ לְלָכֶת עִמּוֹ בְּדִין קָשָׁה
 וּבְעֶקְמֵימוֹת הָיָה הוֹלֵף, מִשּׁוּם שִׁשְׁנֵי חֲלָקִים הָיוּ
 בוֹ, וְעָלְיוֹ כְּתוּב (תהלים יח) עִם חֶסֶד תִּתְחַסֵּד וְעִם
 עֵקֶשׁ תִּתְפַּתֵּל. עִם חֶסֶד בְּצַד חֶסֶד"ה, וְעִם
 הָעֵקֶשׁ בְּצַד שֶׁל חֲדָיִן הַקָּשָׁה, הַכֹּל כְּרֵאוּי.

וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכָד הַרְעַב הָרֵאשׁוֹן וְגו'. רַבִּי
 יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (שם יא) ה' צַדִּיק יִבְחֶן
 וְרָשָׁע וְאָהֵב [ר"ת נֶחֱשׁ] חָמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ. כִּמְהָ
 מַעֲשֵׂי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְתַקְנִים, וְכֹל מֵהָ
 שֶׁהוּא עוֹשֶׂה - הַכֹּל עַל חֲדָיִן וְהֶאֱמַת, כְּכַתוּב
 (דברים לב) הַצּוֹר תָּמִים פָּעֵלוּ כִּי כָל דְרָכָיו מִשְׁפָּט
 אֵל אֱמוּנָה וַאֲיִן עוֹל צַדִּיק וַיִּשָּׂר הוּא.

בֵּא רֵאָה, לֹא הָן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם
 הָרֵאשׁוֹן עַד שֶׁצָּנָה אוֹתוֹ לְתוֹעֵלָתוֹ שְׁלֵא
 יִסְמָה לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ לְדַרְךְ אֶחָדָת כְּדִי שְׁלֵא יִטְמָא,

והוא לא נשמר, ועבר על מצוות אדונו, ואחר

כן דן אותו בדין. (דף קמ ע"א)

ועם כל זה לא דן אותו כראוי לו, והאריך עמו
את רגזו והתקיים יום אחד שהוא אלה
שנים, פרט לאותם שבועים שנים שפסר לדוד
המלך, שלא היה לו מעצמו כלום.

כמו כן אינו דן את האדם כמעשיו הרעים
שהוא עושה תמיד, שאם כך לא יכול
העולם להתקיים, אלא תקדוש פרוץ הוא מאריך
רגזו עם צדיקים, ועם רשעים יותר מהצדיקים.
עם הרשעים כדי שישונו בתשובה שלמה,
שיתקיימו בעולם הזה ובעולם הבא, ככתוב
(יחזקאל לג) **הי אני נאם ה' וגו' אם אחפץ וגו' כי
אם בשוב רשע מדרך וחייה. וחייה בעולם הזה,
וחייה בעולם הבא. ועל כן מאריך להם את רגזו
תמיד. או כדי שיצא מהם גזע טוב בעולם כמו
שהוציא את אברהם מתרח, שהוא גזע טוב
ושרש וחלק טוב לעולם.**

אבל הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים
 תמיד בכל המעשים שהם עושים, משום
 שהוא יודע שלא יסמו ימינה ושמאלה, ומשום
 כך פוחד אותם, לא בשבילו, שהרי הוא יודע
 את היצר וכח האמונה שלהם, אלא כדי להרים
 ראשם בשבילם.

כמו זה עשה לו לאברהם, שכתוב (בראשית כב)
 והאלהים נסה את אברהם. מה זה נסה?
 הרמת נס, כמו שנאמר (ישעיה סב) הרימו נס, שאני
 נס, הרים דגלו בכל העולם. ואף על גב שזה
 נתפאר, בשביל זה הקדוש ברוך הוא הרים את
 דגלו של אברהם בעיני כלם. זהו שכתוב נסה
 את אברהם. אף כך הקדוש ברוך הוא, כדי
 להרים את דגל הצדיקים, הוא פוחד אותם
 להרים את ראשם בכל העולם.

צדיק יבחו, מה הטעם? אמר רבי שמעון,
 משום שהקדוש ברוך הוא, בשמתרצה
 בצדיקים, מה כתוב? (ישעיה נג) וזה' תפיץ דפאו

החלי, ובארוהו. אבל משום שרצונו של הקדוש ברוך הוא לא מתרצה אלא בנשמה, אבל בגוף לא. שחרי הנשמה דומה לנשמה של מעלה, והגוף אינו ראוי להאחז למעלה, ואף על גב שדמות הגוף היא בסוד עליון.

(דף קמ ע"ב)

ובא וראה, בזמן שהקדוש ברוך הוא מרצה מנשמת האדם להנות [להאיר] בה, הוא מכה את הגוף כדי שתשלט הנשמה, שחרי בעוד הנשמה עם הגוף, הנשמה לא יכולה לשלט. שפאשר יש רע [נשבר] לגוף, הנשמה שולטת. צדיק יבחן, מה זה צדיק יבחן? כמו שנאמר (ישעיה כח) אכן בחן. כך גם צדיק יבחן, מתוך אותו. באכן בחן הו' שהיא פנת יקרת, כך גם צדיק יבחן.

ורשע ואהב חמם שנאה נפשו (תהלים יא). מה זה שנאה נפשו? התעלה על דעתך שהקדוש ברוך הוא הוא שנפשו שונאת את הרשע החוץ? אלא אותה דרגה שכל הנשמות תלויות בה, שנאה נפשו של הרשע החוץ שלא רוצה אותה

כָּלֵל, לֹא רוּצָה אוֹתָהּ לֹא בְּעוֹלָם הָיָה וְלֹא בְּעוֹלָם
הַבָּא, וּמַשׁוּם כִּי כְּתוּב וְרָשָׁע וְאֵיֵב חָמָס שְׁנֵאָה
נִפְשׁוֹ, וְדַאי. דְּבַר אַחַר שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר
(עמוס ו) נִשְׁפַּע אֲדַנִּי יְיָ הִנֵּה בְּנִפְשׁוֹ, וּמַשׁוּם כִּי צְדִיק
יִבְחֵן.

בֹּא רֵאָה, בְּשִׁפְרָא הַקְּרוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָאָדָם,
צְוָה אוֹתוֹ לְהִיטִיב לוֹ. נָתַן לוֹ חֲכָמָה, הִתְעַלָּה
בְּדַרְדְּרָתוֹ לְמַעְלָה. בְּשִׁירְד לְמַטָּה, רָאָה תְּשׁוּקַת
הַיֵּצֵר הָרַע וְנִדְבַק בּוֹ, וְשָׁכַח כָּל מַה שֶּׁהִתְעַלָּה
[שְׁהַסְתַּכַּל] בְּכַבּוֹד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל רַבּוֹ.

בֹּא נַח, בְּהִתְחַלָּה כְּתוּב (בראשית ו) נַח אִישׁ צְדִיק
תָּמִים הָיָה, וְאַחַר כִּי יָרַד לְמַטָּה, וְרָאָה יַיִן
חֲזָק שְׁלֵא צָלוּל, מִיּוֹם אֶחָד, וְשָׁתָה מִמֶּנּוּ וְהִשְׁתַּכַּר
וְהִתְנַלָּה, בְּכְתוּב וַיִּשְׁתֶּה מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְנַל בְּתוֹךְ
אֶהְלָה.

בֹּא אֲבָרְהָם, הִתְעַלָּה בְּחֲכָמָה, וְהִסְתַּכַּל בְּכַבּוֹד
רַבּוֹנוֹ. אַחַר כִּי וַיְהִי רָעֵב בְּאֶרֶץ וַיֵּרַד אֲבָרְהָם
מִצְרַיִמָה לָגוּר שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעֵב בְּאֶרֶץ וְגו'. מַה

בְּתוֹב אַחַר כֵּךְ? וַיַּעַל אֲבָרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִשְׁתּוֹ
 וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הַנְּנֻבָה, וְהִתְעַלָּה לְדַרְגָתוֹ
 הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁחִיְתָה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, וְנִכְנַם בְּשָׁלוֹם
 וַיֵּצֵא בְּשָׁלוֹם.

בָּא יִצְחָק, מַה בְּתוֹב? וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכָד
 הָרָעַב הָרֵאשׁוֹן וְגו', וְהִלֵּךְ יִצְחָק וְהִתְעַלָּה
 מִשָּׁם אַחַר כֵּךְ בְּשָׁלוֹם. וְאֵת כָּל הַצְּדִיקִים בּוֹחֵן
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּדְרֵי לְהָרִים אֶת רֵאשֵׁם בְּעוֹלָם
 הָזֶה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

מִדְרָשׁ הַנִּעְלָם

וְאֵלֶּה תוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אֲבָרָהָם אֲבָרָהָם הוֹלִיד
 אֶת יִצְחָק. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, הַדּוֹדָאִים נָתְנוּ
 רֵיחַ וְגו'. שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, לְעֵתִיד לָבֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מְחַיֶּה אֶת הַמֵּתִים וַיִּנְעַר אוֹתָם מֵעֶפְרָם שְׁלֵא
 יְהִיוּ בְּנֵי עֶפְרָם כְּמֹת שְׁחִיזוֹ בַּתְּחִלָּה שֶׁנִּבְרְאוּ מֵעֶפְרָר
 מִפֶּשֶׁל, דְּבָר שְׂאִינוֹ מִתְקַיֵּם. וְהוּא שְׁפָתוֹב (בראשית ב')
 וַיֵּצֵר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָר מִן הָאֲדָמָה.

וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה יִתְנַעְרוּ מֵעֶפֶר מֵאוֹתוֹ הַבְּנִין,
 וַיַּעֲמֵדוּ בְּבִנְיָן מְקַיָּם לְהִיּוֹת לָהֶם קִיּוּם.
 זֶהוּ שְׁפָתוֹב (ישעיה נב) הַתְּנַעֲרֵי מֵעֶפֶר קוּמֵי שְׂבִי
 יְרוּשָׁלַיִם. יִתְקַיְמוּ בְּקִיּוּם, וַיַּעֲלוּ מִתַּחַת לְאָרֶץ,
 וַיִּקְבְּלוּ נִשְׁמָתָם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יֵצִיף
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל מִינֵי רֵיחוֹת שְׁבִנָּן עֵדוֹן
 עֲלֵיהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב הַדּוֹדָאִים נְתָנוּ רֵיחַ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵל תִּקְרָא הַדּוֹדָאִים אֵלָּא
 הַדּוֹדִים. זֶהוּ הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה שֶׁהֵם דּוֹדִים
 וְרַעִים זֶה עִם זֶה. רַב נַחֲמָן אָמַר דּוֹדָאִים מִמָּשׁ. מָה
 הַדּוֹדָאִים מוֹלִידִים אֶהְבָּה בְּעוֹלָם, אֵף הֵם מוֹלִידִים
 אֶהְבָּה בְּעוֹלָם. וּמָה זֶה נְתָנוּ רֵיחַ? כְּשֶׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם,
 לְדַעַת וּלְהַכִּיר אֶת בּוֹרְאָם.

וְעַל פְּתַחֲנוּ - אֵלּוּ פְּתַחֵי שָׁמַיִם שֶׁהֵם פְּתוּחִים
 לְהוֹרִיד נִשְׁמוֹת לַפְּגָרִים. כָּל מְגִדִים - אֵלּוּ
 הַנְּשָׁמוֹת. חֲדָשִׁים גַּם יִשָּׁנִים - אוֹתָם שְׂיִצְאוּ
 נִשְׁמָתָם מִהַיּוֹם כִּמְהָ שָׁנִים וְאוֹתָם שְׂיִצְאוּ נִשְׁמָתָם
 מִיָּמִים מוֹעָטִים וְזָכוּ כְּכִשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם לְהַכְפִּיֵם

בְּעוֹלָם הַבַּא, כִּלְמֵ עֲתִידִים לַיִרד כְּבַת אַחַת לְהַכְנִים
בְּגוֹפּוֹת הַמוֹכְנִים לָהֶם.

אָמַר רַבִּי אֶחָא פֶּר יַעֲקֹב, בַּת קוֹל יוֹצֵאת
וְאוֹמְרַת: חֲדָשִׁים גַּם יִשָּׁנִים דְּוִדִים צִפְנִיתִי
לָךְ. צִפְנִיתִי אוֹתָם בְּאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת. לָךְ -
בְּשִׁבְלָךְ, בְּשִׁבְלֵי שְׂאֵתָה גּוֹף קְדוֹשׁ וְנָקִי. דְּבַר אַחַר
הַדּוֹרָאִים [נְתָנוּ רִיחַ] - אֵלּוּ מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם. נְתָנוּ רִיחַ -
אֵלּוּ הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵם רִיחַ הָעוֹלָם. נְתָנוּ - הַשְּׂאִירוּ,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כא) וְלֹא נָתַן סִיחּוֹן אֶת יִשְׂרָאֵל.

שְׁלֵמֵדְנוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁלֵשׁ כְּתוּבֵי שְׁלֵ
מִלְּאֲכֵי הַשָּׂרַת הוֹלְכִים בְּכָל חֲדָשׁ
וּבְכָל שַׁבַּת לְלוֹזֵת לְנִשְׁמָה עַד מְקוֹם מַעֲלָתָהּ. וּבְמֵי
נָקִים אֶת עַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגִדִים? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
אֵלּוּ הֵן הַגּוֹפּוֹת שֶׁהֵם עוֹמְדִים בְּפִתְחֵי קְבָרוֹת
לְקַבֵּל נִשְׁמָתָן, וְדוֹמָה נוֹתֵן פֶּתַח שְׁלֵ חֶשְׁבוֹן, וְהוּא
מִכְרִיז וְאוֹמֵר: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, חֲדָשִׁים גַּם יִשָּׁנִים,
אוֹתָם שֶׁנִּקְבְּרוּ מִכְּמָה יָמִים וְאוֹתָם שֶׁנִּקְבְּרוּ מוֹמֵן
מוֹעֵט - כִּלְמֵ צִפְנִיתִי לָךְ, לְהוֹצִיא אוֹתָם בְּחֶשְׁבוֹן.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, עֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְשַׁמַּח בְּאוֹתוֹ זְמַן עִם הַצְּדִיקִים לְהַשְׂרֹת
 שְׂכִינְתוֹ עִמָּהֶם, וְהַכֹּל יִשְׂמְחוּ בְּאוֹתָהּ שְׂמֻחָה, זֶהוּ
 שְׂפָתוֹב (שם קד) יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
 עֲתִידִים הַצְּדִיקִים בְּאוֹתוֹ זְמַן לְבָרֵא עוֹלָמוֹת
 וּלְהַחֲיוֹת מֵתִים.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, וְהָרִי שְׁנִינוּ (קהלת א) אֵינִן כָּל חֲדָשׁ
 תַּחַת הַשָּׁמַשׁ? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא
 שְׁמַע, בְּעוֹד שְׁהַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם וַיִּרְבוּ, כָּל הָעוֹלָם
 אֵינּוּ בְּקִיּוֹם, וּכְשֶׁהַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם, אֵינִי הָעוֹלָם
 מֵתִקְיָם. וְעֲתִידִים לְהַחֲיוֹת מֵתִים כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ,
 (זכריה ח) עַד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וְזִקְנוֹת בְּרַחֲבוֹת יְרוּשָׁלַיִם
 וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרַב יָמִים, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב
 לְמַעַלָּה.

בְּאוֹתוֹ זְמַן יִשְׁנִנוּ הַצְּדִיקִים דַּעַת שְׁלֵמָה. שְׂאֲמַר
 רַבִּי יוֹסִי, בִּיּוֹם שְׂשִׁשְׁמַח הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 בְּמַעֲשָׂיו, עֲתִידִים הַצְּדִיקִים לְהַכִּיר אוֹתוֹ בְּלִבָּם,
 וְאִז תִּרְפָּה הַחֲשֻׁכָּה בְּלִבָּם כְּאִלּוּ רָאוּ אוֹתוֹ בְּעֵינָיו.

וְהוּא שְׁפָתוֹב (ישעיה כח) וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ
זֶה וְגו'.

וְשִׁמְחַת הַנְּשָׂמָה בְּנוֹף יֵתֵר מִכָּלֶם, עַל שִׁיחֵיו
שְׁנֵיהֶם קַיָּמִים וַיִּדְעוּ וַיִּשְׁיִנוּ אֶת בּוֹרְאֵם
וַיִּהְיֶנוּ מִזִּיו הַשְּׂכִינָה, וְזֶהוּ הַטּוֹב הַגָּנוּז לְצַדִּיקִים
לְעֵתִיד לָבֵא. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן
אַבְרָהָם. אֵלֹהֵם תּוֹלְדוֹת הַשְּׂמֻחָה וְהַשְּׂחֹק שִׁיחֵהָ
בְּעוֹלָם בְּאוֹתוֹ זְמַן. בֶּן אַבְרָהָם - הִיא הַנְּשָׂמָה
הַזּוֹכָה לְכֹף וְלִהְיוֹת שְׂלֵמָה בְּמַעֲלָתָהּ. אַבְרָהָם
הוֹלִיד אֶת יִצְחָק - הַנְּשָׂמָה מוֹלִידָה הַשְּׂמֻחָה
וְהַשְּׂחֹק הַזֶּה בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי תִּיָּא, זֶה שִׁשְׁנֵינוּ שְׁעֵתִיד
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה לְצַדִּיקִים
לְעֵתִיד לָבֵא מַה הִיא? אָמַר לוֹ, טָרָם הִלַּכְתִּי לְפָנֶי
אוֹתָם הַמַּלְאָכִים הַקְּדוּשִׁים, בַּעֲלֵי הַמַּשְׁנָה, כִּי
נִשְׁמַע לִי. כִּיּוֹן שִׁשְׁמַעְתִּי אֶת זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי
אַלְעָזָר, הִתְיַשֵּׁב בְּלִפְנֵי. שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת
הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לָבֵא כִּמוֹ זֶה שְׁפָתוֹב (שמות כד)

וַיִּחְזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. וְזֶה הוּא שְׁשָׁנֵינוּ
נִזְוָנִים.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּמָקוֹם אֶחָד שְׁנֵינוּ נִהְנִים,
וּבְמָקוֹם אֲחֵר שְׁנֵינוּ נִזְוָנִים. מַה בֵּין זֶה
לְזֶה? אֵלָּא כִּךְ אָמַר אָבִי, הַצְּדִיקִים שְׁלֵא זָכוּ כָּל
כֶּךְ, נִהְנִים מֵאוֹתוֹ זִיו, שְׁלֵא יִשְׁנֵנוּ כָּל כֶּךְ. אֲבָל
הַצְּדִיקִים שְׁזָכוּ, נִזְוָנִים עַד שִׁישְׁנֵנוּ הַשְּׁנָה שְׁלֵמָה.
וַאִין אֲכִילָה וְשִׁתְיָה אֵלָּא זוּ, וְזוּ הִיא הַסְּעוּדָה
וְהָאֲכִילָה. וּמַנֵּין לָנוּ זֶה? מִמַּשָּׂה, שְׁכַתּוֹב (שְׁמוֹת ל"ד)
וַיְהִי שָׁם עִם ה' אֲרַבְעִים יוֹם וְאֲרַבְעִים לַיְלָה לָחֶם
לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. מַה הַטַּעַם לָחֶם לֹא אָכַל
וּמַיִם לֹא שָׁתָה? מִפְּנֵי שִׁתְיָה נִזְוֵן מִסְּעוּדָה אַחֲרַת,
מֵאוֹתוֹ זִיו שֶׁל מַעְלָה. וּכְמוֹ כֵּן סְעוּדָתָם שֶׁל
צְדִיקִים לְעֵתִיד לָבֵא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, סְעוּדַת הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לָבֵא
לְשִׁמְחַת בְּשִׂמְחָתוֹ, זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (תְּהִלִּים ל"ד)
יִשְׁמְעוּ עַנְוִים וַיִּשְׂמְחוּ. רַב הוֹנָא אָמַר, מִכָּאן (שֵׁם ה)
וַיִּשְׂמְחוּ כָּל חוֹסֵי כֶּךְ לְעוֹלָם יְרִנְנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק,

זו וזה ישנם לעתיד לבא. ולמדנו, אמר רבי יוסי, בין המשמר בענביו מששת ימי בראשית - אלו דברים עתיקים שלא נגלו לאדם מיום שנברא העולם, ועתידים להתגלות לצדיקים לעתיד לבא, וזו היא השתיה והאכילה, ודאי זו היא.

אמר רבי יהודה ברבי שלום, אם פן מהו לוייתן ומה השור, שכתוב (איוב ט) כי בול תרים ישאו לו? אמר רבי יוסי, והנה כתוב (ישעיה כז) פעת ההיא יפקד ה' בחרבו הקשה והגדולה והחזקה על לוייתן נחש ברח ועל לוייתן נחש עקלתון והרג את התנין אשר בים. הנה כאן שלשה. אלא רמז הוא שרמז על המלכיות. אמר רבי תנחום, אין לומר על מה שאמרו רבותינו, ודאי כך זה.

אמר רבי יצחק, אני הייתי לפני רבי יהושע ושאלתי על הדבר הזה. אמרתי, הסעודה הזו של הצדיקים לעתיד לבא האם כך הוא? לא התישבה בלבי, שהנה אמר רבי אלעזר, סעודת הצדיקים לעתיד לבא כמו זה שכתוב (שמות כד)

וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אָמַר רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ, יָפָה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכֹךְ הוּא.

עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הָאֲמוּנָה הִזוּ שְׂאֵמְרוּ
רַבּוֹתֵינוּ לְרַב הָעוֹלָם שְׂמוֹמְנִים הֵם לְסַעוּדָה
הִזוּ שֶׁל לְוִיָּתָן וְהַשּׁוֹר הַהוּא, וְלִשְׁתּוֹת יֵין טוֹב
שְׂמֵשְׁמֵר מִכְּשֵׁנְבָרָא הָעוֹלָם, פְּסוּק מְצֵאוֹ וְדַרְשׁוֹ,
שְׂכָתוֹב (ויקרא כו) וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכֶם לְשַׁבַּע.

שְׂאֵמַר רַבִּי זִירָא, כָּל מֵינֵי פְתוּי פְתָה הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְהַחֲזִירָם לְמוֹטָב, וְזֶה
הוּא יוֹתֵר מִכָּלָם, שְׂאֵמַר לָהֶם וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכֶם
לְשַׁבַּע, וּבְקָלְלוֹת - וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ, וְזֶה
קָשָׁה לָהֶם מִן הַכֹּל. מָה הַטַּעַם? שְׂכָתוֹב (שמות מז)
מִי יִתֵּן מוֹתֵנוּ בְיַד ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגו'.

אָמַר רַבִּי זִירָא, מְלַמֵּד שְׂמֵשׁוֹם הָאֲכִילָה מְסָרוּ
נַפְשָׁם לְמוֹת בְּיָדָם. בֵּינָן שְׂרָאָה הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא תִּאֲוָתָם, אָמַר לָהֶם: אִם תִּשְׁמָעוּ לְקוֹל
הַמְצוּוֹת - וַאֲכַלְתֶּם לְשַׁבַּע, בְּדִי לְהַנִּיחַ דַּעְתָּם. כְּמוֹ
כֵּן רָאוּ רַבּוֹתֵינוּ שְׂהַגְלוֹת נִמְשָׁכָת, הִסְתַּמְכוּ עַל

פְּסוּקֵי הַתּוֹרָה, וְאָמְרוּ שְׁעֵתִידִים לְאָכַל וְלִשְׁמַח
בְּסֵעוּדָה גְּדוֹלָה שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת
לָהֶם, וְעַל כֵּן רַב הָעוֹלָם סָבְלוּ אֶת הַגְּלוּת מִשׁוּם
אוֹתָהּ הַסֵּעוּדָה.

אָמַר רַבֵּי יוֹחָנָן, אֵינן לָנוּ לְסִתַּר אֶת אֲמוּנַת הַכֹּל,
אֲלֵא לְקַיָּם אוֹתָהּ. שְׁחַרֵי הַתּוֹרָה מְעִידָה עַל
זֶה שְׁחַרֵי אָנוּ יוֹדְעִים אֶת אֲמוּנַת הַצְּדִיקִים,
וְהַכְּסוּף שְׁלָהֶם מַה הוּא? שְׁכַתוּב (שיר א) נְגִילָה
וְנִשְׁמְחָה בָּךְ, וְלֹא בְּאִכִּילָהּ. נִזְכִּירָה דְּדִיךְ מִיַּיִן.
וְאוֹתָהּ סֵעוּדָה שְׂמֹנְמָנִים אֱלֵיָהּ, יְהִיָּה לָנוּ חֵלֶק
לְחַנוּת מִמֶּנָּה, וְזוֹ הִיא הַשְּׂמִימָה וְהַשְּׂחֹק. וְאֵלֶּה
תּוֹלְדֹת יִצְחָק - שִׁיִּצְחָקוּ הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לְבֹא.
אֲבָרְתֶם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק - וְכוּת הַנִּשְׂמָה מוֹלִיד
הַשְּׂחֹק הִזֵּה וְהַשְּׂמִימָה בְּעוֹלָם.

וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אֶרְבָּעִים שָׁנָה. רַבֵּי בּוֹ בָּשִׂם רַבֵּי
יוֹסִי פָּתַח וְאָמַר, (שיר א) יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת
פִּיהוּ וְגו', בְּכַמָּה מַעֲלוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, שְׁשָׁנִינוּ,
אָמַר רַבֵּי אֲחָא בַר יַעֲקֹב, כָּל מַה שְּׂבָרָא הַקְּדוֹשׁ

ברוך הוא בעולמות שלו, חוץ ממנו, היו בשתוף.
 והאם אמר כך רבי אחא? הם ושלום! שחרי בדבר
 הוזה תרבה המחלקת בעולם. שאם תאמר בן,
 המלאכים שהם נבראים רוח הקדש ממש, יאמר
 שיש בהם שתוף, חרי כל הפנים שלהם ושלנו
 שוים.

אמר רבי אבא, בדבר הוזה התרבה המחלקת
 בעולם, שחרי שנינו במשנתנו, שכל מה
 שעשה הקדוש ברוך הוא - עשה כמו הגוף
 והנשמה. ואם תאמר שחרי אין למלאכים גוף -
 כך זה, אבל אינם יכולים לעשות מעשה עד
 שתשתתף עמם הנשמה הקדושה התיא, שהיא
 סיוע שלמעלה. ובגונים הללו, כל מה שעושה,
 צריך את אותו סיוע שלמעלה ממנו.

אמר רבי יוסי, בשעה התיא שעתידי הקדוש ברוך
 הוא להחיות מתים, והנה סוף כל [הצרות]
 עמקים [עתיקים] יהיה בארבעים, ונגזר הדין - (דברים כה)
 ארבעים יפנו לא יסוף. סוף הליכתם של ישראל

במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קדם
תחית הגוף ממתנת לו הנשמה בארץ ישראל.
בשנת הארבעים יקומו הגופות מן העפר.
בארבעים נכלא הנשם, זהו שכתוב (בראשית ז) ויהי
הנשם על הארץ ארבעים יום, וכתוב ויהי מקץ
ארבעים יום ויפתח נח.

זמן גאלתם של ישראל בשנת הארבעים הוא,
ובחמשים בא ישוב העולם, שהיא היוכל.
החזרת הנשמה לגוף בשנת הארבעים שהמתנה
לו בארץ ישראל. זהו שכתוב ויהי יצחק בן
ארבעים שנה, שהמתין לגוף.

בקחתו את רבקה - בהכנסתה בגוף המזמן לו.
באותה שעה בהכנסתה בו, אין תאותם
וכסופם אלא להנות מזיו השכינה ולזון מזיוה. זהו
שכתוב (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו. אמר רבי
אבא, ישקני - יפרנסני. שאין פרנסתם אלא
להנות ולזון מזיוה של מעלה. אמר רבי יוסי, סוף
הפסוק מוכיח, שכתוב כי טובים ודיך מיין.

בַּת בְּתוּיָאל - בַּת בָּתוּ שֶׁל אֵל. רַב הוֹנָא אָמַר,
 לֹא כָּךְ הוּא. וְאֲנִי הֵיטִי בְּכַרְבֵי הַיָּם וְשָׁמַעְתִּי
 שֶׁהֵיוּ קוֹרְאִים לְאוֹתוֹ הָעֵצִים שֶׁעַל הַשְּׂדֵרָה, אוֹתוֹ
 שֶׁנִּשְׁאָר בַּקֶּבֶר מִכָּל הַגּוֹף - בְּתוּיָאל הָאֲרָמִי.
 שֶׁאֶלְתִּי עָלָיו. אָמְרוּ שֶׁהוּא בְּרֵאשׁ [דוּמָה] הַנְּחָשׁ,
 שֶׁהוּא רַמְאִי, וְאוֹתוֹ הָעֵצִים הוּא רַמְאִי מִכָּל שְׂאָר
 הָעֵצִמוֹת.

שֶׁלְמִדְנֹה, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לָמָּה נִשְׁאָר בְּקִיּוּם
 אוֹתוֹ הָעֵצִים יוֹתֵר מִכָּל שְׂאָר
 הָעֵצִמוֹת? מִשּׁוּם שֶׁהוּא רַמְאִי, וְאֵינּוּ סוֹבֵל טַעַם
 שֶׁל הַמְּזוֹן שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם כְּמוֹ שְׂאָר הָעֵצִמוֹת,
 וּמִשּׁוּם כִּךָ הוּא חֹזֵק מִכָּל הָעֵצִמוֹת, וְהוּא יִהְיֶה
 הָעֶקֶר שֶׁחַגּוּף נִבְנָה מִמֶּנּוּ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב בַּת בְּתוּיָאל
 הָאֲרָמִי.

וְלְמִדְנֹה, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הוּא רַמְאִי וּמַעוֹלָם
 רַמְאִי, וְשִׁכְּנָה יֵצֵר הָרַע שֶׁהוּא רַמְאִי. זֶהוּ
 שְׁכַתּוּב בַּת בְּתוּיָאל הָאֲרָמִי - עֵצִים רַמְאִי. מִפְּדוּן
 אָדָם - מִצְּמִד רַמְאִי, כְּמוֹ שֶׁשְׁנִינּוּ פְּדוּתָא דְתוּרָא,

שְׁהוּא צָמֵד. אַחֹת לָבֵן - אַחֹת יֵצֵר הָרַע הָאֲרָמִי.
כְּמוֹ שֶׁשָּׂנִינוּ, בַּתְּחִלָּה שֶׁהָיָה מְנוּל בְּחַטָּאוֹת בְּזוֹה
הָעוֹלָם נִקְרָא לוֹט. לְעֵתִיד לָבֵא שְׁלֵא יִהְיֶה מְנוּל
כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּמִי שָׂרוּחִין וּמִטְבִּיל אֶת טַמְאָתוֹ,
קוֹרְאִים לוֹ לָבֵן. עַל כָּל פְּנִים אֵין יֵצֵר הָרַע כְּטִל
מִן הָעוֹלָם.

בֵּיא שְׁמַע שְׂכָךְ אָנוּ בְּאֲרָנוּ בְּבְרִיתָא. שְׁתֵּי בְנוֹת
לוֹט, שֶׁהֵן שְׁנֵי כַחוֹת הַגּוֹף הַמְעוֹרְרוֹת אֶת
יֵצֵר הָרַע, עֲבָשׁוּ שְׂאִינוּ כָּל כָּךְ מְנוּל וְנִטְבֵּל
מִלְּכַלּוֹכוֹ נִקְרָא לָבֵן, וְאוֹתָן שְׁתֵּי בְנוֹת אֵינָן כְּטִלוֹת
מִמֶּש. זְהוּ שְׂכָתוֹב (בראשית כט) וּלְלָבֵן שְׁתֵּי בְנוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּךְ הוּא. שֶׁם כְּתוּב בְּכִירָה
וְצַעֲיָרָה, וְכֵאֵן כְּתוּב גְּדוּלָה וְקַטְנָה. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי, אֲבָל אֵינָן כְּכַח לַעֲשׂוֹת רָע וְלַהֲתַעוֹרֵר
לְיֵצֵר הָרַע כְּמִתְחִלָּה, מִשְׁמַע שְׂכָתוֹב שֶׁם הַגְּדוּלָה
לְאֵה, שְׁלֵאָה מִכַּחַה וּמִרְשָׁעָתָה. וְשֶׁם הַקַּטְנָה רַחֵל,
שְׂאִין בָּהּ כַּח הַמְתַעוֹרֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כג)
וּכְרַחֵל לְפָנַי גּוֹזְזִיָּה נְאֻלְמָה.

אמר רב הונא, זה יצר הרע, ושתי בנותיו
 מתחלפות מכות שהיו בראשונה.
 בתחלה לופט, מקלל מנוול. עכשו לבן, מלבן,
 שאינו מקלל ומנוול בנוולו בבראשונה. בתחלה
 שתי בנותיו תוקות, כל אחת ואחת בכחה, ועכשו
 שם תגדלה לאה - לאה בלא כח, לאה בלא חזוק,
 לאה ממעשיה הראשונים. ושם תקטנה רחל, כמו
 שאמרנו, ולא כמות שהיו בראשונה.

אמר רב אחא בר יעקב, בא ראה מה כתוב,
 ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה
 היא. אמר רבי אחא, מפני מה היא עקרה? מפני
 שייצר הרע אינו נמצא בכח בעולם, ועל כן אין
 נמצא פריה ורביה זולתי בתפלה. ומה כתוב?
 ויעתר לו ה' ותתר רבקה אשתו. כיון שמתעורר
 יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם כן, מה הפרש בין העולם הזה
 לאותו זמן? ועוד, שהנה הכתוב אמר
 שתקדוש ברוך הוא עשה. אמר רבי אחא, כן

הוא, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵעִיר אוֹתוֹ לְעֵנֵן הַהוּא
 שְׁצַרְיָה לְזוּג, וְלֹא לְכָל שָׁעָה, שְׂיִתְיָה תָמִיד עִם
 אָדָם כְּמוֹ כָּעֵת, שֶׁהוּא נִמְצָא תָמִיד וְחוֹטְאִים בּוֹ
 בְּנֵי אָדָם, אֵלָּא לְאוֹתוֹ זְוֹנֵג לְבָדוֹ. וְהַתְּעוֹרְרוֹת
 הַהֵיא תִּתְּיָה הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ
 שְׁכַתוּב (יחזקאל לו) וְהִסִּירְתִּי אֶת לֵב הָאָבֶן מִבְּשַׂרְכֶם
 וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר. מַה זֶה לֵב בָּשָׂר? אָמַר רַבִּי
 יְהוּדָה, לֵב לְהוֹצִיא בָּשָׂר, וְלֹא לְדַבֵּר אַחֵר.

רַבִּי יִצְחָק בְּרַבִּי יוֹסִי הָיָה בָּא מִקְפּוֹטְקִיָּא לְלוּד.
 פָּנַע בּוֹ רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק,
 תֵּאמַר שְׁחַבְרִינוּ חֲכָמֵי הַבְּרִיתָא הַתְּעוֹרְרוּ לְעֵנֵן
 הַזֶּה שְׂיִצֵּר הָרַע יִשְׁתַּבַּח מִן הָעוֹלָם, פָּרַט לְאוֹתָהּ
 שְׁעַת הַזְּוֹנֵג. אָמַר לוֹ, תִּיָּה, כִּי צַרְיָה יֵצֵר הָרַע
 לְעוֹלָם בְּגַשְׁם לְעוֹלָם. שְׂאֵלְמַלְא יֵצֵר הָרַע, חֲדוֹת
 הַשְּׂמוּעָה לֹא תִּתְּיָה, אֲבָל לֹא מְנַוֶּלֶת כְּבָרָא שׁוֹנָה
 לְחַטָּא בּוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה י"א) לֹא יִרְעוּ וְלֹא
 יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קְדוֹשֵׁי וְגו'.

אמר רבי שמעון, הוא הלב שמדורו של יצר הרע
 בו. רבי אליעזר אומר, לב טוב בנין הגוף
 והנשמה, ומשום כך כתוב (דברים ו) ואהבת את ה'
 אלהיך בכל לבבך, שהוא עקר הכל.

בשפא רב פהנא, אומר, כך אומרים משמם של
 בעלי הגריתא: שני בנינים של הגוף הם
 - הכבד והלב. שאמר רבי שמעון אמר רבי יהודה,
 הכבד והלב מנהיגים את הגוף בכל צדי איבריו.
 המנהיג של הראש הוא המוח, אבל של הגוף הם
 שנים. והראשון הוא הכבד, והשני הלב. והינו
 שכתוב בפרשה ויתרצצו הבנים בקרבה, אלו שני
 בניני הגוף.

מה הטעם ויתרצצו? משום שמחלב [מתעורר] נשכח
 היצר הרע. ויתרצצו? [שאלו] וישליו היה צריך
 להיות! אלא, אמר רב הונא, ויתרצצו - וישברו,
 כלומר, נשבר פחם וחילם. אמר רבי יהודה, הגוף
 מהו אומר? אם פן למה זה אנכי, ולמה נבראתי?
 מיד - ותלך לדרש את ה'.

וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּכַתְּנֶיךָ וְשְׁנֵי לְאֻמִּים וְגו'.
 אֵלּוּ הַשְּׁנֵי גְּאִים - הַכְּבֵד וְהַלֵּב. רַבִּי יוֹסִי
 אָמַר, הַמַּח וְהַלֵּב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַמַּח אֵין בְּכֻלָּל
 זֶה, מִשְׁמַע שְׁכַתּוֹב בְּכַתְּנֶיךָ, וְאֵין הַמַּח בְּפִטְוֹן אֱלֹא
 בְּרֵאשׁ. וְשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמַּעַיִן וְגו', וְרַב יַעֲבֹד צְעִיר.
 זֶהוּ הַכְּבֵד, שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל וְהוּא מְשַׁמֵּשׁ לְפָנָי
 הַלֵּב. שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכְּבֵד קוֹלְטֵי הַדָּם וּמְשַׁמֵּשׁ
 בּוֹ לְפָנָי הַלֵּב.

וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי. אָמַר רַב פִּהְנָא, הַכְּבֵד
 הוּא הָרֵאשׁוֹן, וְהוּא אֲדָמוֹנִי. לָמָּה הוּא
 אֲדָמוֹנִי? עַל שְׁבוּלַע אֶת הַדָּם תְּחַלֶּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
 אָמַר, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ רֵאשׁוֹן? עַל שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן
 לְבִלְעַת הַדָּם מִכָּל הַמַּאֲכָל, וְהוּא רֵאשׁוֹן לְדָם, אֲבָל
 לֹא לִיצִירָתוֹ. וּבְמָה נִבְאָר וְרַב יַעֲבֹד צְעִיר? עַל
 שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל בְּשַׁעֲזוֹרוֹ מִן הַלֵּב, וְהוּא עוֹבֵד לְלֵב.
 אָמַר רַבִּי אַבְא, לָמָּה בָּאָה הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת? אֱלֹא
 לְהִרְאוֹת לְבָנָי הָעוֹלָם, שֶׁאֵין עַל גַּב
 שְׁתֵּשֵׁלְמוֹת תְּהִיָּה בְּאֶרֶץ - בְּרַכּוֹ וּמְבַעֵוֹ שֶׁל

העולם לא ישתנה. רבי ייסא אמר, בא ראה, הכבוד הוא הצד ציד, והוא ציד בפיו, והלב הוא החושב, והוא ישב אהלים. זהו שכתוב ויזר יעקב נזיר, חושב מחשבות, נושא ונותן בתורה.

ויזר יעקב נזיר, רבי בא בשם רבי אחא אמר, לעולם טבעו של עולם אינו משתנה, בא ראה, מה פתיב, ויזר יעקב נזיר, כמו שנאמר (שמות יח) אשר זרו עליהם, ותרנומו: שחשבו. כלומר, הלב חושב ומתרחק בתורה בידיעת בוראו. מה פתוב? ויבא עשו מן השדה והוא עיף. הכבוד שדרך טבעו לצאת ולצוד ציד בפיו לבלע ואינו מוצא, נקרא עיף, והוא אומר ללב: עד שאתה מתרחק בדברים אלו בדברי תורה, תרחק באכילה ובשתיה לקיים גופך. זהו שכתוב ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה, כי כן דרבי לבלע הדם ולשגר לשאר האברים, כי עיף אנכי, בלא אכילה ושתיה.

וְהֵלֵב אֹמֵר: תֵּן לִי הָרֵאשׁוֹן וְהַמְּבָחַר מִכָּל מַה
שֶׁתְּבַלֵּעַ, תֵּן לִי בְּכֹרֶתְךָ. זֶה שְׂפָתוֹב מְבָרַח
כִּיּוֹם אֶת בְּכֹרֶתְךָ לִי, רֵאשִׁית הַתְּאֵנָה. עַד שֶׁהֵלֵב
מִהֲרִיר וְחֹשֵׁב בַּמֵּאֲכָל, פּוֹלֵעַ הַכֶּבֶד. שְׂאֵלְמֵלֵא
אוֹתוֹ כְּסוּף וְהֲרִהוֹר שָׁל הֵלֵב בַּמֵּאֲכָל, לֹא יוֹכְלוּ
הַכֶּבֶד וְהַאֲבָרִים לְבַלֵּעַ. שְׂאֵמֵר רַבִּי יוֹסִי, בֵּן דִּרְדָּ
הַעֲבָדִים - שְׂאֵינָם אוֹכְלִים עַד שֶׁהֲאֲדוֹן אוֹכֵל.

אֵמֵר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב לְאַחַר בֵּן, וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו
לֶחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים. מַה זֶה עֲדָשִׁים? עַגְלָנִלִּים
בְּגִלְגָּלִת, וְהַגְּלָנִל סוֹבֵב בְּעוֹלָם, כְּלוֹמֵר שְׂלֵא נִשְׁכַּח
מִדְּרָכּוֹ. כִּי הוּא בֵּן אָדָם, בְּאוֹתוֹ זְמַן, אֵף עַל גֵּב
שָׁפַל אוֹתוֹ חֶסֶד וְכְבוֹד וּשְׂלֵמוֹת יִהְיוּ, דְּרָכּוֹ שָׁל
הָעוֹלָם לְאַכֵּל וּלְשִׁתּוֹת לֹא יִשְׁתַּכַּח.

מִשְׁנָה. שְׁנֵינּוּ, אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם מְנִשְׁבוֹת,
וְעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ כְּרוּף הוּא לְהִתְעוֹרֵר רוּחַ
אֶחָד לְקַיֵּם הַגּוֹף שִׁיְהִיָּה כְּלוּל מֵאַרְבַּע רוּחוֹת. זֶהוּ
שְׂפָתוֹב (יחזקאל לו) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת כֹּאִי הָרוּחַ. בְּאַרְבַּע

לא כתוב, אלא מארבע רוחות העולם, שיהא
כלול מארבעתם.

ולמדנו, אותו הרוח הוא רוח המוליד, הוא הרוח
האוכל ושותה, ואין בין העולם הזה
לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד, ואין
בין עולם הזה לתחית המתים אלא נקיות והשגת
ידיעה. רב נחמן אמר, ואריכות ימים.

אמר רב יוסף, וכי ימות המשיח ותחית המתים
אינם אחד? אמר לו, לא, ששנינו, בית
המקדש קודם לקבוץ גלויות, קבוץ גלויות קודם
לתחית המתים, ותחית המתים האחרון שפבלם.
מנין לנו? שכתוב (תהלים קמו) בונה ירושלים ה' נדחי
ישראל יבנם. הרופא לשבורי לב ומחפש
לעצבותם. זו היא תחית המתים שהיא הרפואה
לשבורי לב על מתיחם. בונה ירושלים תחלה,
ואחריו נדחי ישראל יבנם, והרופא לשבורי לב
אחרון על הכל.

שְׁנֵינּוּ, אַרְבָּעִים שָׁנָה קוֹדֵם הַקְּבוּיָן גְּלִיּוֹת לַתְּחִיַת
הַמֵּתִים, כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ וַיְהִי יִצְחָק בֶּן
אַרְבָּעִים שָׁנָה. אַרְבָּעִים הַשָּׁנָה הִלְלוּ מַה מַּעֲשִׂיהֶם?
אָמַר רַב פִּהְנָא אָמַר רַבִּי פְּרוּקָא, מִקְּבוּיָן גְּלִיּוֹת
עַד תְּחִיַת הַמֵּתִים כַּמָּה צְרוּת, כַּמָּה מְלַחְמוֹת
יִתְעוֹרְרוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וְאַשְׁרֵי הַנְּמַלֵּט מֵהֶם, שְׂפָתוֹב
(דניאל יב) בָּעֵת הַהִיא יִמְלֹט עִמּוֹד כָּל הַנְּמַצָּא כְּתוֹב
בַּסֵּפֶר.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מִכָּאן, יִתְבָּרְרוּ וַיִּתְלַבְּנוּ וַיִּצְרְפוּ
רַבִּים. רַבִּי יִצְחָק אָמַר מִכָּאן, (זכריה יג)
וַיִּצְרְפוּתֵיכֶם בְּצִרְפָּה אֶת הַכֶּסֶף וּבְחִנְתֵיכֶם כִּבְחֹן אֶת
הַזָּהָב. וּבְאֹתָם הִנְיָמִים יִהְיוּ יָמִים אֲשֶׁר יֹאמְרוּ אִין
לִי בָּהֶם חֲפִיץ. וּמִשָּׁעָה שְׁיַעֲבְרוּ הַצְּרוּת עַד תְּחִיַת
הַמֵּתִים אַרְבָּעִים שָׁנָה.

רַב הוֹנָא אָמַר, בַּא רְאִיה, כִּי אַרְבָּעִים שָׁנָה הָלְכוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וְגו' אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל
ה' - כְּמוֹ בֶן [הַגּוֹף] פָּאין. אָמַר רַב יוֹסֵף, כָּל אֱלוֹ
דְּבָר אֶחָד אָמְרוּ. וְלִסוּף אַרְבָּעִים שָׁנָה, שְׁהַצְּרוּת

יעברו והרשעים יכלו, יהיו המתים שוכני עפר.
 מה הטעם? משום שכתוב (נחום א) לא תקום פעמים
 צרה, ודי להם במה שעברו. ומזמן תחית המתים
 יתישב העולם בישובו, והו שכתוב פיוס הוא
 יהיה ה' אחר ושמו אחר.

רבי אלעזר בן ערד היה יושב, והיה מצטער
 בנפשו מאד. נכנס לפניו רבי יהושע. אמר
 לו, מראה האור של מאור העולם למה חשוכים?
 אמר לו, מראה ופחד רב נכנס בי, שחרי אני
 רואה מה שהתעוררו חברינו בעלי הפריתא,
 ששורה עליהם רוח של קדושים, וההוא שהעירו
 שבששאי יהיה גאלה, יפה. אבל אני רואה אריכות
 יתר על אותם שוכני עפר, שבאלף הששי לזמן
 ארבע מאות ושמונה שנים מכנו יהיו עומדים כל
 שוכני עפר בקיומם.

ומשום כך העירו חברינו על הפסוק שקרא להם
 בני חת, ח"ת - שיתעוררו לח"ת שנה,
 וחינו שכתוב (ויקרא כה) בשנת היובל הזאת תשבו

איש אל אחותו. כשישתלים הוא"ת, שהוא חמשת
אלפים וארבע מאות ושמונה, תשובו איש אל
אחותו, אל נשמתו, שהיא אחותו ונחלתו.

[עידן] אמר רבי יהושע, שנה לא יהיה לך קשה,
שתי שנים, שלש בתות הן: של צדיקים גמורים,
ושל רשעים גמורים, ושל בינונים. צדיקים גמורים
יקומו בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום כמה
שנים, שהם קודמים בתחלה בשנת הארבעים של
קבוץ גלויות. והאחרונים בלם לזמן ארבע מאות
ושמונה שנה לאלף הששי, כמו שאמרנו. מי יזכה
לארץ תהיה? מי יתקיים בקיום דתו בין הזמן תהיה,
ועל כן אני מצטער בנפשי.

אמר לו, רבי, הנה שנים, יהי אור - יהי ר"ו. תור
ואמר, בתשובה יתקדם הכל. אמר רבי
יהושע, אם לא שאמרת כה, חסמנו את הפיות
לצפות לגאולה כל יום, שכתוב (יחזקאל לג) חסן
ישועות. מהו ישועות? אלו המצפים ישועות בכל
יום.

מִהִי דַעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר? הֲיֵנוּ מֵה שְׁכַתוֹב
וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדַמַּת עֶפְרָיִם יִקְיָצוּ. מִמִּשְׁמַע
שְׁכַתוֹב מִיִּשְׁנֵי, אֵלּוּ הֵם הַצְּדִיקִים הַנִּקְדָּמִים
בְּחֵינָם קֹדֶם זֶה. וְכַמָּה שָׁנִים הֵם נִקְדָּמִים? רַבִּי
יְהוּדָה אֹמֵר, מֵאַתִּים וְעֶשְׂרֵי שָׁנִים. רַבִּי יִצְחָק
אֹמֵר, רַד"י שָׁנָה, שְׁכַתוֹב (במדבר כד) וַיִּרְדֵּי מִיַּעֲקֹב
וְגו'. יר"ד שָׁנָה נִקְדָּמִים הַצְּדִיקִים לְשָׂאֵר כָּל אָדָם.
רַב גַּחְמָן אֹמֵר, לְפִי הַשְּׁעוֹר שֶׁנִּבְלָה בְּעֶפְרָיִם. אָמַר
לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, אִם בֵּן, הִרְבֵּה תַחֲיִוֹת הָיוּ, אֵלֶּא כָּל
הַתַּחֲיִוֹת יִהְיוּ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר בְּחֻזּוֹן,
(דניאל י) וְאַמֶּת הַדָּבָר וְצָבָא גְדוֹל.

וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכָּד הַרְעַב הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר תָּהָה
בִּימֵי אַבְרָהָם. רַבִּי אֶבְרָהָם פָּתַח וְאָמַר, (שיר א)
עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסָבוֹ נִרְדֵּי נָתַן רֵיחוֹ. שְׁשָׁנֵינוּ, אֲרַבְעַ
תְּקוּפוֹת וְאַרְבָּעָה זְמַנִּים מְשָׁנִים זֶה מִזֶּה יַעֲבְרוּ
הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לָבֵא. הָאֶחָד - אוֹתוֹ זְמַן יִשְׁנֵא
הַחֲכָמָה בְּעוֹלָם וַיִּשְׁנֵנוּ הַשָּׁנָה מֵה שְׁלֵא הַשִּׁנּוּ בְּזֶה
הָעוֹלָם. שְׁשָׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, הַשָּׁנָה הַצְּדִיקִים
לְעֵתִיד לָבֵא יוֹתֵר מִמִּלְאֲכֵי הַשָּׂרָת, שְׁכַתוֹב (ישעיה

יא) כמים לים מכסים, השני תתעסקו. (חסר) (עד כאן

מדרש הנעלם)

וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא,
 כמו שאמר אברהם, משום ששכינה
 היתה עמו ועם אשתו, ובשביל השכינה הוא
 אמר, שפתוב (משלי ז) אמר לחכמה אחתי אתי, ועל
 בן התחזק ואמר אחתי היא. עזר, אברהם ויצחק
 כך ראוי, שוראי משום הפסוק שפתוב (שיר ה)
 אחתי רעייתי יונתי תמתי, ומשום כך ודאי נראה
 להם לומר אחתי היא, ועל בן מתחזקים הצדיקים
 בקב"ה.

ויהי כי ארכו לו שם הימים וגו'. את רבקה אשתו
 - ויקא, [וזו השכינה. כמו שעבודה ורה פתוב פה ויקומו לצחק,
 כך גם מצחק את] זו שכינה שהיתה עם רבקה. דבר
 אחר, וכי תעלה על דעתך שיצחק תיה משמש
 מפתו ביום? שחרי שנינו, ישראל הם קדושים ולא
 משמשים מפתם ביום, ויצחק שהיה קדוש תיה
 משמש מפתו ביום?.

אַלָּא וּדְאֵי שְׂאֲבִימְלָךְ הָיָה חָכָם, וְהוּא הִסְתַּכַּל
בְּאִיצְטַגְנִינֹתוֹ שֶׁהוּא חֲלוֹן. כָּתוּב כָּאֵן בְּעַד
הַחֲלוֹן, וְכָתוּב שָׁם (שׁוֹפְטִים ה) בְּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה
וּתְיַבֵּב אִם סִיכָרָא. מַה לְּחַלֵּן בְּאִיצְטַגְנִינֹת, אַף
כָּאֵן בְּאִיצְטַגְנִינֹת. וְרָאָה שְׁלֵא הָיָה כְּמוֹ שְׂאֹמֵר
יִצְחָק, אַלָּא וּדְאֵי הוּא מִצְחָק עֲמָה, וְהִיא אִשְׁתּוֹ.
וְאִזּוּ וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר וְגו'. רַבִּי יוֹסִי
אָמַר, נָאָה הָיָה לְאֲבִימֶלֶךְ לַעֲשׂוֹת לְיִצְחָק כְּמוֹ
שֶׁעָשָׂה לְאַבְרָהָם, רַק שָׁוְיָה הוֹכִיחַ אוֹתוֹ תְּקַדּוּשׁ
כְּרוּךְ הוּא כְּרָאשׁוֹנָה.

בֵּא רֵאָה, כָּתוּב כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵינִי יֹרֵאת אֱלֹהִים
בְּמָקוֹם תְּוֵה. אָמַר רַבִּי אַבְרָא, מִשׁוּם כֶּךָ אָמַר
אַחֲתִי הִיא, כִּדִּי לְחַדְיֵבֵק בְּשִׁכְיֵנָה, שְׁכַתוּב אָמַר
לְחַכְמָה אַחֲתִי אֶת. מַה תַּטְעִים? מִשׁוּם שְׁכַפָּהֶם לֹא
הִיָּתָה אֲמוּנָה. שָׂאֵם נִמְצְאָה בָּהֶם אֲמוּנָה, לֹא הָיָה
צְרִיף, אֲבָל מִתּוֹךְ שְׁלֵא הִיָּתָה בִּינֵיהֶם אֲמוּנָה אָמַר
כֶּךָ, וּמִשׁוּם כֶּךָ אָמַר, כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵינִי יֹרֵאת
אֱלֹהִים (דף קמא ע"א) בְּמָקוֹם תְּוֵה. אֵינִי יֹרֵאת אֱלֹהִים, זֹו

תְּאֲמוּנָה.

אמר רבי אלעזר, משום שלא שזרה השכינה
מחוץ לארץ הקדושה, ועל זה אין יראת
אלהים במקום הזה, שזה לא מקומו ולא שזרה
באין. ויצחק החזיק בו באמונה, שראה שהנה
השכינה שזרה בתוך אשתו.

ויצו אבימלך את כל העם לאמר הנניע פאיש
הזה ובאשתו מות יומת בא ראה כמה
מאריך להם הקדוש ברוך הוא לרשעים משום
אותו החסד שעשה עם האבות הקדושים, שהרי
משום זה לא שלטו בישראל עד לאחר דורות
אחרונים. יפה עשה אבימלך שעשה חסד עם
יצחק שאמר לו (לאברהם) הנה ארצי לפניך בטוב
בעיניך שב.

רבי יהודה אמר, חבל על הרשעים שחסדם
אינו שלם. בא ראה, עפרון אמר
בהתחלה, (בראשית כג) אנני שמעני השדה נתתי לך
והמעה אשר בו לך נתתה וגו'. ואחר כך
אמר, ארץ ארבע מאת שקל כסף וגו'. וכתוב

וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן וְגו', עֵבֶר לַסַּחַר. אֵיךְ כָּאֵן
 כְּתוּב בְּרֵאשׁוֹנָה הִנֵּה אֶרְצֵי לְפָנֶיךָ וְגו', וְאַחַר כֵּן
 אָמַר לוֹ לֵךְ מֵעַפְרָנוֹ כִּי עֲצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד. אָמַר
 לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ - שְׁלֹא
 לָקַח מִשָּׁל אֲבִימֶלֶךְ כְּלוּם, וּשְׁלָחוֹ עִם כָּל מְמוֹנּוֹ,
 וְאַחַר כֵּן הִלֵּךְ אַחֲרָיו לְכָרוֹת עִמּוֹ בְּרִית.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יָפָה עָשָׂה יִצְחָק, שֶׁחֲרִי
 מִשׁוּם שְׂיַדַּע אֶת סוּד הַחֲכָמָה הַשְּׁתֵּי־ל
 וְחֶפֶר בְּאֵר מַיִם, כִּדְרֵי לְהַתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה כְּרֵאוּי.
 כֵּן אַבְרָהָם הַשְּׁתֵּי־ל וְחֶפֶר בְּאֵר מַיִם [כֵּן יִצְחָק].
 יַעֲקֹב מְצָא אוֹתָהּ מְתַקְנֶת וַיֵּשֶׁב עִלֶיהָ, וְכָלֵם
 הִלְכוּ אַחֲרָיו וְהַשְּׁתֵּי־לוֹ, כִּדְרֵי לְהַתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה
 הַשְּׁלֵמָה כְּרֵאוּי.

וְכַעַת יִשְׂרָאֵל מִתְחַזְקִים בּוֹ בַּסּוּדוֹת שֶׁל מְצוּוֹת
 הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּל יוֹם וַיּוֹם מִתְחַזֵּק אָדָם
 בְּצִיצִית, שֶׁהִיא מְצוּוָה, וְאָדָם מִתְעַטֵּף בָּהּ. כֵּן גַּם
 בַּתְּכַלִּין שְׁמִנִּית עַל רֵאשׁוֹ וּבִזְרוּעוֹ, שֶׁהוּא סוּד
 עֲלִיזוֹן כְּרֵאוּי, מִשׁוּם שֶׁתְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא

בְּאָדָם שְׁמַתְעִיטָר בּוּ בְּתַפְלִין וּמַתְעִיטָף בְּצִיצִית,
וְהַכֹּל סוּד הָאֱמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה.

וְעַל בֵּן, מִי שֶׁלֹּא מַתְעִיטָף בְּזָה וְלֹא מַתְעִיטָר
לְהַתְחִיב בְּתַפְלִין בְּכָל יוֹם, דּוֹמָה לוֹ שְׂאִין
שׁוֹרָה עִמּוֹ הָאֱמוּנָה, וְסָר מִמֶּנּוּ פֶּחַד רַבּוֹנוֹ,
וְתַפְלָתוֹ אֵינָה תַּפְלָה כְּרֵאוּי. וּמִשּׁוֹם כֶּךָ הָיוּ
הָאֲבוֹת מַתְחִיבִים בְּתוֹךְ הָאֱמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה,
מִשּׁוֹם שֶׁבָּאָר הָעֲלִיוֹנָה שֶׁל סוּד הָאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה
שׁוֹרָה בּוֹ.

וַיַּעֲתִק מִשָּׁם וַיַּחֲפֹר בָּאָר אַחֲרַת וְגו'. רַבִּי חִיָּיא
פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה נח) וְנִחַדְהָ ה' תְּמִיד
וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחֲצָחוֹת נִפְשָׁךְ וְעֲצַמְתֶּיךָ יַחֲלִיץ וְגו'.
הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֲרוּהוֹ וְנִתְבָּאָר. אֲבָל בְּפְסוּק הַזֶּה
בּוֹ תְּחִיבִין בְּעֲלֵי הָאֱמוּנָה שֶׁהַבְּטִיחַ לָהֶם לְעוֹלָם
הַבָּא. וְנִחַדְהָ ה' תְּמִיד - בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.
וְנִחַדְהָ ה', כִּיּוֹן שֶׁאָמַר וְנִחַדְהָ ה', לָמָּה תְּמִיד? אֵלֶּא
זֶה הַתְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבִים שֶׁהוּא הַתְּחִיב תַּחַת
זְרוּעוֹ שֶׁל יִצְחָק, וְזֶהוּ תַּחֲלִיק לְעוֹלָם הַבָּא. מִנֵּין

לנו? מדוד, שכתוב (תהלים כג) יִנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק
לְמַעַן שְׁמוֹ.

והשביע בצחצחות נפשך - זו האספקלריה
המאירה שכל הנשמות נהנות
להסתכל ולהתענג בתוכה. ועצמתיך יחליץ -
הפסוק הזה אין ראשו סופו. אם נשמתו של
הצדיק [עולה למעלה, נ"א נהנית באור של מעלה], מה זה
ועצמתיך יחליץ? אלא הנה פרשוה, זו תחית
המתים. שעתיך הקדוש פרוץ הוא להחיות את
המתים ולתקן את עצמות האדם שיהיו
בבראשונה בנוף שלם, והנשמה מוסיפה אור
בתוך האספקלריה המאירה שתאיר עם הנוף
לברית שלם פראוי.

ומשום כך כתוב והיית כגן רוח. מה זה כגן
רוח? שלא פוסקים מימיו העליונים
לעולם ולעולמי עולמים. והגן [והנוף] תוה נשקה
במנו ומתרוה במנו תמיד. (דף קמא ע"ב) וכמוצא מים

- זה הנָהָר הַהוּא שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא מֵעֶדֶן, וְלֹא פּוֹסְקִים מִיָּמָיו לְעוֹלָמִים.

בֹּא רֵא, בָּאֵר שֶׁל מַיִם נוֹבְעִים זֶהוּ סוּד עֲלִיּוֹן
בְּתוֹךְ סוּד הָאֱמוּנָה. בָּאֵר שְׂיֵשׁ בָּהּ מוֹצֵא
מַיִם, וְהִיא בָּאֵר שְׂמַת־מִלְּאֵת מְמוֹצֵא הַמַּיִם
הַהוּא, וְהֵם שְׁתֵּי דְרָגוֹת שֶׁהֵן אַחַת, זָכָר וּנְקֵבָה
יַחַד בְּרֵאוי.

וּבֹא וּרֵא, אוֹתוֹ מוֹצֵא מַיִם וְאוֹתָהּ בָּאֵר הֵם
אֶחָד, וְהַכֹּל נִקְרָא בָּאֵר, שְׁחֵרֵי אוֹתוֹ
הַמְּקוֹר שְׂמִכְנִים וְלֹא פּוֹסֵק לְעוֹלָמִים, וְהַבָּאֵר
מִתְמַלֵּאת. וּמֵי שְׂמִסְתַּכֵּל בְּבָאֵר הַזֶּה, מְסַתַּכֵּל
בְּסוּד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הָאֱמוּנָה. וְזֶהוּ סִימֵן הָאֲבוֹת -
שְׂמִשְׁתַּדְּלִים לְחַפֵּר בָּאֵר מַיִם בְּתוֹךְ סוּד עֲלִיּוֹן,
וְאִין לְחַפְרִיד בֵּין הַמְּקוֹר וְהַבָּאֵר, וְהַכֹּל אֶחָד.

וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחֹבוֹת - רָמֵז שְׁעֵתִידִים בְּנֵיו
לְעַבֵּד וּלְתַקֵּן אֶת הַבָּאֵר הַזֶּה בְּרֵאוי
בְּסוּד הַקְּרִבְנוֹת וְהָעוֹלוֹת. כְּמוֹ כֵּן, (בראשית ב')
וַיִּנְחֵהוּ בְּנֵן עֶדֶן לְעִבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָתָהּ. אֵלֶּה הַקְּרִבְנוֹת

וְהַעוֹלוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה יִתְפָּשְׁטוּ מֵעִינוֹתָיו לְכָל
הַצְּדִדִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ה) וַיִּפּוּצוּ מֵעִינֹתַיִךְ
חוּצָה בְּרַחוּבֹת פְּלָגֵי מַיִם, וּמִשּׁוּם כֵּן וַיִּקְרָא
שְׁמָה רַחוּבוֹת.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (שם א) חֲכָמוֹת בְּחוּץ
תִּרְנָה בְּרַחוּבוֹת תֵּיתֵן קוֹלָהּ. הַפְּסוּק הַזֶּה
הוּא סוּד עֲלִיּוֹן. מַה זֶה חֲכָמוֹת? אֵלּוּ הַחֲכָמָה
הָעֲלִיּוֹנָה וְהַחֲכָמָה הַקְּטַנָּה שֶׁנִּכְלָלָת בְּעֲלִיּוֹנָה
וְשׁוּרָה בָּהּ.

בְּחוּץ תִּרְנָה - בֵּא רֵאָה, הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה הִיא
סְתוּמָה שֶׁל כָּל הַסְּתוּמִים, וְלֹא נוֹדַעַת
וְאֵינָה בְּגִלוּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כח) לֹא יֵדַע אֲנוֹשׁ
עֲרֶכְבָּהּ וְגו'. כְּשֶׁמִּתְפָּשְׁטָת לְהֵאִיר, מְאִירָה בְּסוּד
הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא נִבְרָא מִמְּנָה, כְּפִי
שֶׁשְׁנִינוּ, הָעוֹלָם הַבָּא נִבְרָא בִּי"ד, וְהַחֲכָמָה הַזֹּאת
נִכְסִית שֵׁם, וְהֵם אֶחָד בְּזִמְנֵי שְׁמֵתֵי צַב [שְׁמֵתֵי צַב נ"א
שְׁנַעֲשָׂה] הַכֹּל בְּסוּד שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, כְּפִי שֶׁאֲמַרְנוּ.

אז היא השמחה להיות מאירה, והכל בחשאי,
שלא נשמע בחוץ לעולמים.

עוד רוצה להתפשט, ויוצאים מן המקום הזה
אש ומים ורוח, כמו שנתפאר, ונעשים
קול אחד שיוצא בחוץ ונשמע, כמו שנתפאר.
אז משם ולהלן זהו חוץ. הרי בפנים הוא
בחשאי, שלא נשמע לעולמים. עכשו שנסמע
הסוד נקרא בחוץ. מכאן צריך אדם להתקין את
מעשהו ולבקש.

ברחבות - מי הרחובות? זה הרקיע שהוא שבו
מאירים כל הכוכבים, והוא המעין
שאינו מימיו פוסקים, כמו שנאמר (בראשית ב) ונחר
יצא מערן להשקות את הגן. והוא רחובות, ושם
תתן קולה, עליונה ותחתונה, והכל אחר.

ומשום זה אמר שלמה, (משלי כד) הכן בחוץ
מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן
בחוץ, כמו שנאמר, שפתוב בחוץ תרנה, שחרי
מכאן עומד המעשה להתתקן ודבר לשאלה,

שְׁפָתוֹב (דברים ד) כִּי שָׁאַל נָא לַיָּמִים רֵאשֵׁנִים וְגו',
וּלְמַקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קִצֵּה הַשָּׁמַיִם.

וְעֵתְדָה בַּשָּׁדָה לָךְ - זוֹ הַשָּׁדָה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'.
וְאַחַר שְׂיַדַע הָאָדָם אֶת סוֹד הַחֲכָמָה
וַיִּתְקִין אֶת עַצְמוֹ בָּהּ, מַה פְּתוּב אַחַר כָּךְ?
וּבְנִיתָ בֵּיתְךָ. זוֹ הַנְּשָׂמָה שֶׁל אָדָם בְּנוֹפוֹ,
שְׂיִתְתִּקֵּן וַיַּעֲשֶׂה אִישׁ שָׁלֵם. וְעַל כֵּן, כְּשֶׁחָפַר
יִצְחָק וַעֲשֶׂה בְּאֵר בְּשָׁלוֹם, לְאוֹתוֹ הַשָּׁלוֹם [שְׂיִתְתִּיךָ
שָׁלֵם] קָרָא רְחוּבוֹת, וְהַכֹּל כָּרְאוּ. אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים
שְׂמַעְשִׂיָהֶם לְקַב"ה לְקַיִם אֶת הָעוֹלָם, שְׁפָתוֹב כִּי
יִשְׂרָיִם יִשְׁכְּנוּ אֶרֶץ, יִשְׁכְּנוּ אֶרֶץ, וְהָרִי פִּרְשׁוֹתָ.

וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, פְּתוּב
(בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְלַחֲשָׁךְ
קָרָא לַיְלָה. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ וְנִתְבְּאֵר. אֲבָל
בֹּא רְאֵה, כָּל מַעֲשֵׂי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כֹּלָם יָם
דְּבָרֵי אֱמֶת, וְהַכֹּל בְּסוֹד עֲלִיּוֹן. וְכָל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה
כֹּלָם דְּבָרֵי אֱמוּנָה וְסוֹדוֹת עֲלִיּוֹנִים כָּרְאוּ.

וּבֵּא וּרְאֵה, לֹא זָכָה יִצְחָק כְּמוֹ אַבְרָהָם, שְׁלֹא
סָמוּ עֵינָיו וְלֹא כָהוּ. אֲבָל כָּאֵן הוּא סוּד
עֲלִיּוֹן, סוּד הָאֱמוּנָה, כְּמוֹ שְׁנֵת־כַּאֵר, שְׂכַת־וֹב
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם. זֶה אַבְרָהָם, שְׁהוּא אוֹר
הַיּוֹם, וְאוֹרוֹ הוֹלֵךְ וּמֵאִיר וּמִתְחַיֵּק בְּתַקוּן
(דף קמב ע"א)
הַיּוֹם.

וּמִשׁוּם כֵּךְ מַה כְּתוּב? וְאַבְרָהָם זָקֵן כָּאֵ בְּיָמָיו,
כָּאוֹתָם הָאוֹרוֹת שְׂמֵאִירִים. וְהוּא זָקֵן,
[ומאיר. אז הולך ומאיר] כְּמוֹ שְׁנֵאֵמַר (מְשַׁלֵּי ה) הוֹלֵךְ וְאוֹר
עַד גְּבוּל הַיּוֹם, וּמִשׁוּם כֵּךְ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר
יוֹם. וְלִחְשֵׁף קָרָא לְיֵלֶה - זֶה יִצְחָק, שְׁהוּא חֲשֵׁף,
וְהוּא הוֹלֵךְ לְקַבֵּל לְתוֹכוֹ אֶת הַלְיֵלֶה. וּמִשׁוּם כֵּךְ,
כְּשֵׁהוּא זָקֵן מַה כְּתוּב? וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק
וַתִּכְהִי עֵינָיו מִרְאֵת. כֵּךְ זֶה וַדַּאי, שְׂרָצָה
לְהַחְשֵׁף וּלְהַדְבֵּק [בַּחֲשֵׁף] בְּדַרְגָּתוֹ כְּרֵאוּי.

כָּאֵ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְנִשְׁק יָדָיו. אָמַר לוֹ, יָפָה.
אַבְרָהָם מֵאִיר מִצַּד שֶׁל דַּרְגָּתוֹ, יִצְחָק נְחֲשֵׁף
מִהַצַּד שֶׁל דַּרְגָּתוֹ, וַיַּעֲקֹב לָמָּה, שְׂכַת־וֹב וְעֵינָיו

יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזְקֵן? אָמַר לוֹ, כִּי זֶה וְדָאֵי, כְּתוּב
 כָּבְדוּ וְלֹא כְהוּ. כְּתוּב מִזְקֵן וְלֹא מִזְקֵנִי. אֵלֶּי
 מִזְקֵן - מִזְקֵן שֶׁל יִצְחָק, מֵאוֹתוֹ צַד כָּבְדוּ. לֹא
 יוּכַל לְרֵאוֹת לְהִסְתַּכֵּל כְּרֵאוֹי, אֲבָל לֹא כְהוּ.
 אֲבָל יִצְחָק כְּהוּ וְדָאֵי מִכָּל וְכָל, וְנַעֲשֶׂה חֲשׂוֹן,
 שְׁחֵרֵי אִזּוּ נֶאֱחָזוּ בּוֹ חֲלִילָה, וְהִתְקַיֵּם וְלִחֲשׂוֹן קָרָא
 לְיִלָּה.

וַיִּקְרָא אֶת עֲשׂוֹ בְנוֹ הַגָּדֹל. שְׁנִכְלָל מִצְדוֹ שֶׁל
 הַדִּין הַקָּשָׁה. וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא זְקֵנִיתִי לֹא
 יִדְעֵתִי יוֹם מוֹתִי. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים
 פד) אֲשֶׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ בֶּן וְגו'. אֲשֶׁרֵי הָאִישׁ
 שְׂמֵת־חֹזֵק בְּקִבְ"ה וְשָׁם בּוֹ אֶת תְּקֵפוֹ.

יְכוּל פְּחִנְנִיָּה מִיִּשְׂאֵל וְעֲזוּרָיָה שְׂהִתְחַזְקוּ וְאָמְרוּ,
 (דניאל ג) הֵן אֲתָנּוּ אֱלֹהֵינוּ שְׂאָנּוּ עוֹזְבֵדִים
 יְכוּל לְהַצִּילֵנוּ מִתּוֹךְ כְּבִשָּׁן הָאִישׁ הַיּוֹקֶדֶת, וּמִיָּדָךְ
 הַמְּלֶךְ יִצִּיל.

בֹּא רֵאָה, שָׂאֵם לֹא יִצִּיל וְלֹא יַעֲמֵד עֲלֵיהֶם
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, נִמְצָא שְׂשֵׁמוֹ שֶׁל

הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יִתְקַדֵּשׁ בְּעֵינֵי הַכֹּל, כְּמוֹ
שֶׁאָמְרוּ. אֵלֹא כִּיּוֹן שִׁדְעוּ שְׁלֹא אָמְרוּ כְּרֵאוּי,
חֲזְרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לֹא יְדוּעַ לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלֶךְ וְגו' .
כִּיּוֹן יִצִּיל כִּיּוֹן לֹא יִצִּיל, יְדוּעַ לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלֶךְ
וְגו' . וְשָׁנִינוּ שִׁיחֻקָאֵל הוֹדִיעַ לָהֶם דְּבַר, וְשָׁמְעוּ
וְקִבְּלוּ מִמֶּנּוּ, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עֹמֵד
עֲלֵיהֶם, כְּדִי שִׁיִּקְבְּלוּ שְׂכָר, וְאִז חֲזְרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן
לֹא יְדוּעַ לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלֶךְ וְגו' .

אֵלֹא לֹא יִתְחַזַּק אָדָם שִׁיאֲמַר, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא יִצִּילֵנִי, אִו יַעֲשֶׂה לִי כֶּף וְכַף. אֲבָל
יְשִׁים אֶת כַּחוּ בַּקֶּב"ה שִׁיִּסִּיעַ לוֹ, כְּשֶׁהוּא
מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתָם הַמְּצוּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה וְלִלְבֹּת
בְּדַרְךְ אֱמֶת. שֶׁכִּיּוֹן שֶׁאָדָם בָּא לְהַטָּהֵר, וְדַאי
מְסִיעִים לוֹ. וּבְזֶה יִתְחַזַּק בַּקֶּב"ה שֶׁהוּא יִסִּיעַ לוֹ,
וְיִתְחַזַּק כּוֹ, שֶׁלֹּא יְשִׁים אֶת כַּחוּ בְּטַחוּנוֹ בְּאַחֵר.
וּמִשׁוּם כֶּף, עוֹז לוֹ כֶּף מְסִלוֹת בְּלִבָּבָם. שִׁיעֲשֶׂה
לְבוֹ כְּרֵאוּי בְּלִי הִרְהוֹר אַחֵר, אֵלֹא

בְּמִסְלָה הַזֶּה שֶׁהִיא מְתִישֶׁבֶת לְעֵבֶר בְּכָל מְקוֹם
שֶׁצָּרִיךְ, כִּדְּנָם.

דָּבָר אַחֵר אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לוֹ בְּדָ - עוֹז כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כט) ה' עוֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן. מִשּׁוֹם
שֶׁצָּרִיךְ לְאָדָם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה לְשִׁמּוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׂכָל מִי שֶׁמֵתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה
וְאִינוֹ מְשִׁתַּדֵּל לְשִׁמָּה, טוֹב לוֹ שְׂלֵא נִבְרָא.
מִסְלוֹת בְּלִבְכֶם, מַה זֶה מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם? כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שם סח) סֵלוֹ לָרֵכֵב בְּעֵרְבוֹת בִּיהַ שְׁמוֹ. זֶה
הַתּוֹרָה הַחַיָּא שֶׁהוּא הַשְׁתַּדֵּל בָּהּ לְהַרִים אֶת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלַעֲשׂוֹתוֹ חֲטִיבָה בְּעוֹלָם.

בֵּא רֵאָה, כָּל מַעֲשָׂיו שֶׁל יַעֲקֹב הָיוּ לְשִׁמּוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִשּׁוֹם כִּדְּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הָיָה עִמּוֹ תָּמִיד, שְׂלֵא זֶה מִמֶּנּוּ הַשְׁכִּינָה.
שֶׁהָרִי בְּשַׁעַת שֶׁקָּרָא לוֹ יִצְחָק אֶת עֵשָׂו בְּנוֹ, יַעֲקֹב
לֹא הָיָה שָׂם, וְהַשְׁכִּינָה הוֹדִיעָה לְרַבְקָה, וְרַבְקָה
הוֹדִיעָה לְיַעֲקֹב.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בֵּא רְאֵה, אִם חָם וְחָלִילָה בְּאֹתוֹ
 זְמַן הָיָה מִתְבָּרֵךְ עֲשׂוֹ, לֹא הָיָה שׁוֹלֵט יַעֲקֹב
 לְעוֹלָמִים. אֲלָא מַעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זֶה הָיָה,
 וְהִכַּל בָּא בְּמִקוֹמוֹ בְּרֵאשִׁי. בֵּא רְאֵה, כְּתוּב
 וּרְבִקָּה אֶחָבֶת אֶת יַעֲקֹב, וְזֶה נִתְבָּאֵר. וּמִשׁוּם כֶּךָ
 שְׁלָחַה בְּשִׁבִיל יַעֲקֹב, הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אֶת אָבִיךָ
 מְדַבֵּר אֶל עֲשׂו אַחִיךָ לֵאמֹר.

וְעַתָּה בְּנֵי שָׁמַע בְּקִלִּי וְגו'. בְּזְמַן הַהוּא עָרַב
 פָּסַח הָיָה, וְצָרִיךְ הַיֵּצֵר הָרַע לְהִתְבַּעַר
 וּלְשַׁלֵּט הַלְבָנָה, סוּד (דף קמב ע"ב) הַאֲמוּנָה, וְלָכֵן עֲשִׂתָּה
 שְׁנֵי תַבְשִׁילִים.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כָּאֵן רָמֵז שְׁעֵתִידִים בְּנֵי יַעֲקֹב
 לְהַקְרִיב שְׁנֵי שְׁעִירִים, אֶחָד לַה' וְאֶחָד
 לְעִזָּאוֹל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. מִשׁוּם כֶּךָ הַקְּרִיבָה שְׁנֵי
 גְדֵי עִזִּים - אֶחָד בְּשִׁבִיל הַדְּרָגָה שְׁלֹמֶעֱלָה, וְאֶחָד
 בְּדִי לְהַכְנִיעַ אֶת דְּרָגָתוֹ שֶׁל עֲשׂו שְׁלֹא יִשְׁלֹט עַל
 יַעֲקֹב, וְעַל כֵּן שְׁנֵי גְדֵי עִזִּים, וּמִשְׁנִיָּהֶם טָעַם
 יַצְחָק וְאָכַל.

וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיִּשְׁתֵּה. וַיָּבֵא לוֹ יַיִן, רָמֵז רָמֵז -
 מִמָּקוֹם רְחוֹק קָרַב אוֹתוֹ מֵאוֹתוֹ מָקוֹם
 [שֶׁל עֲשׂוֹן]. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, רָמֵז מֵהַיַּיִן הַהוּא שֶׁכָּל
 הַשְּׂמֵחָה נִמְצָאת בּוֹ כִּי לְשִׂמְחָה אֵת יִצְחָק,
 שֶׁצָּרִיךְ שְׂמֵחָה, כְּשֶׁרוֹצִים שְׂמֵחָה לְשִׂמְחָה אֵת צַד
 [הַלְלוּם] שָׁלוֹ, וְעַל כֵּן וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיִּשְׁתֵּה.

וַתִּקַּח רַבֶּקָה אֶת בְּגָדֵי עֵשָׂו וְגו'. אֵלּוּ הַלְבוּשִׁים
 שֶׁהָרוּיחַ עֵשָׂו מִנְמָרוֹד, וְאֵלֶּה לְבוּשֵׁי
 כְּבוֹד, שֶׁהָיוּ מֵאָדָם הָרֵאשׁוֹן, וּבָאוּ לְיַד נְמָרוֹד,
 וּבָהֶם הָיָה צַד צִידָה נְמָרוֹד, שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית י) הוּא
 הָיָה גִבּוֹר צִיד לְפָנָיו ה' וְגו'. וְעֵשָׂו יָצָא לַשָּׂדֶה
 וּנְלַחַם בְּקָרֵב עִם נְמָרוֹד וְחָרַג אוֹתוֹ, וְלָקַח מִמֶּנּוּ
 אֶת הַלְבוּשִׁים הַלְלוֹ. וְהוּ שֶׁכְּתוּב וַיָּבֵא עֵשָׂו מִן
 הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵיפָה. וּבְאֵרוֹהָ, כְּתוּב כָּאֵן וְהוּא עֵיפָה,
 וְכְתוּב שָׁם (יִרְמִיָּה ד) כִּי עֵיפָה נִפְשֵׁי לְהַרְגֵימָם.

וְעֵשָׂו הָיָה מֵעֵלָּה אֵת אוֹתָם הַלְבוּשִׁים לְרַבֶּקָה,
 וּבָהֶם הָיָה יוֹצֵא וְצַד צִיד, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם
 לֹא לָקַח אוֹתָם, וַיָּצָא לַשָּׂדֶה וְהִתְעַכֵּב שָׁם.

וּכְשֶׁעָשׂוּ הָיָה לֹבֵשׁ אוֹתָם, לֹא הָיוּ מִעֲלִים
 רִיחוֹת כָּלָל. כִּיּוֹן שִׁיעֲקֹב לְבַשׁ אוֹתָם, אִזּוּ שָׁבָה
 הָאֲבֵרָה לְמִקוּמָה וְהֵעֵלוּ רִיחוֹת, מִשׁוּם שִׁפְיֹו שֶׁל
 יַעֲקֹב הָיָה יָפְיֹו שֶׁל אָדָם, וּמִשׁוּם כֶּף חֲזָרוּ כִּשְׁעָה
 חֵהיָא לְמִקוּמָם וְהֵעֵלוּ רִיחוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יָפְיֹו שֶׁל יַעֲקֹב [הָיָה] שֶׁהוּא יָפְיֹו
 שֶׁל אָדָם אֵיךְ אֶפְשָׁר? וְהֲרִי שְׁנִינֹו, תַּפּוּחַ
 עֵקֶבוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן מִכְּהָה גַּלְגַּל חֲמָה, וְאִם
 הֵאמַר שֶׁכֶּף הָיָה יַעֲקֹב? אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר,
 וְדַאי שֶׁכֶּף הָיָה. כְּרֵאשׁוֹנָה מָרָם חָטָא אָדָם
 הָרֵאשׁוֹן, לֹא הָיוּ יְכוּלִים כָּל הַכְּרִיּוֹת לְהִסְתַּכֵּל
 בְּיָפְיֹו. כִּיּוֹן שֶׁחָטָא, הִשְׁתַּנָּה יָפְיֹו וְרוּמוֹ הִנְמַךְ,
 וְנִעְשָׂה בֶן מֵאָה אַמּוֹת.

וְבֵא וּרְאֵה, יָפְיֹו שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן הוּא סוּד,
 שֶׁהָאֲמוּנָה הָעֲלִיּוֹנָה תְלוּיָה בְיָפְיֹו הַהוּא,
 וּמִשׁוּם כֶּף (תהלים ז) וַיְהִי נֹעַם ה' אֶלְהֵינוּ עֲלֵינוּ,
 וְכַתוּב (שם כו) לְחַזוֹת כְּנֹעַם ה'. וְזֵהוּ וְדַאי יָפְיֹו שֶׁל
 יַעֲקֹב, וְהַכֹּל הוּא סוּד עֲלִיּוֹן.

וַיֵּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. בֹּא רֵאֵה, וַיֵּרַח
אֶת רֵיחַ הַבְּגָדִים לֹא כְּתוֹב, אֲלֵא רֵיחַ
בְּגָדָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם קד) עָטָה אֹזֶר כַּשְּׁלֵמָה
נוֹטָה שָׁמַיִם כִּי־רִיעָה. דְּבַר אַחֵר [נִהּ הוּא] וַיֵּרַח אֶת
רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ - שְׁפִינֹן שֶׁהִלְבִּישׁ אוֹתָם
יַעֲקֹב, הֶעֱלוּ רֵיחוֹת בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה. וְעַד שֶׁלֹּא
הָרִיחַ [שְׁהָרִיחַ] אֶת רֵיחַ לְבוּשׁוֹ לֹא בִרְךְ אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי
אִז [לֹא] יָדַע שֶׁהוּא רֵאִוִי לְהַתְּבָרֵךְ. שָׂאֵם לֹא רֵאִוִי
לְהַתְּבָרֵךְ, לֹא הָיוּ עוֹלִים כָּל הַרֵיחוֹת הַקְּדוּשִׁים
הַלְלוּ עִמּוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוֹב וַיֵּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו
וַיְבָרְכֵהוּ.

וַיֹּאמֶר רֵאֵה רֵיחַ בְּנֵי כְּרִית שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'.
וַיֹּאמֶר - דְּבַר נִסְתָּר הוּא. יֵשׁ אוֹמְרִים
שֶׁהִיָּתָה הַשְּׂכִינָה, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁיִּצְחָק הָיָה.
כְּרִית שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה' - מִי הַשְּׂדֵה? זֶה שְׂדֵה
הַתְּפוּחִים, הַשְּׂדֵה שֶׁהָאֲבוֹת הֶעֱלִיזוּנִים [הוֹמְרִים]
סוֹמְכִים אוֹתוֹ וּמְתַקְּנִים אוֹתוֹ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ
 וְרַב דָּגָן וְתִירוֹשׁ. אָמַר רַבִּי אֲבָא, הַפְּסוּק
 הַזֶּה בְּאַרוּחוֹ, אֲבָל [פְּתַח רַבִּי אֲבָא וְאָמַר] פֶּאֶר רֵאֵה, שִׁיר
 הַמַּעֲלוֹת אֶל ה' בַּעֲרַתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כַּמָּה
 שִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, וְהַכֹּל בְּיַדִּי לְחַתֵּקִין אֶת בְּרִנָּתוֹ
 וְלַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל-ב' ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד
 שֵׁם. וְהַשִּׁירָה הַזֹּאת אָמַר [לוי] בְּשִׁרְאָה הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה
 לְיַעֲקֹב [שֶׁל יַעֲקֹב].

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר הַשִּׁירָה הַזֹּאת [שְׁחַרְיָ]
 בַּשָּׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ אָבִיו גְּזֵשָׁה נָא וְאַמְשֹׁךְ בְּנֵי
 הָאֶתָּה זֶה בְּנֵי עָשׂוּ אִם לֹא. אִז [מִשׁוּם] שְׁחַתִּיחַ [תְּנִיחַ]
 יַעֲקֹב בַּעֲרָה גְדוֹלָה, שֶׁשָּׁחַד שְׁאָבִיו יִפְרֹ
 אוֹתוֹ וַיִּוָּדַע לְפָנָיו. מַה כָּתוּב? וְלֹא הִפְרִיזוּ כִּי הָיוּ
 יָדָיו בְּיַדֵּי עָשׂוּ אֶחָיו שְׁעָרֹת וַיִּבְרַכְהוּ. אִז אָמַר,
 אֶל ה' בַּעֲרַתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי.

ה' הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשִּׁפְּתַת שֶׁקָּר מִלְּשׁוֹן רַמְיָה. זוּהִי
 הַדְּרָגָה שֶׁעָשׂוּ שְׂרוּי בָּהּ, שֶׁהִיא שִׁפְתַת הַשֶּׁקֶר

[מה הוא]. שִׁפְתַי שְׁקֵר, בַּשָּׁעָה שֶׁהֵבִיא אוֹתוֹ הִנָּחֵשׁ
קָלָלוֹת עַל הָעוֹלָם, וּבִהֲתַחֲכָמוֹת וּבְעַקְמֵימוֹת
הֵבִיא קָלָלוֹת, שֶׁהִתְקַלֵּל הָעוֹלָם.

בֹּא רֵאֵה, בַּשָּׁעָה שֶׁאָמַר יִצְחָק לַעֲשׂוֹ, וַיֵּצֵא
הַשָּׂדֶה וַצֹּדֵה לִי צִידָה, בְּה"א, וּבְאַרְוָה,
וַיֵּצֵא עֲשׂוֹ בְּדִי שִׁיתְבָּרַךְ מִיִּצְחָק, שֶׁאָמַר לוֹ
וַאֲבָרְכָכָה לְפָנַי ה'. שֶׁאֵלּוֹ אָמַר וַאֲבָרְכָכָה וְלֹא
יִזְתֵּר - יָפֵה. כִּיזֶן שֶׁאָמַר לְפָנַי ה', בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה
הַזֵּדִיעִזֵּע כִּסֵּא כְבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
אָמְרָה, וְמָה שֶׁיֵּצֵא נָחֵשׁ מֵאוֹתָן הַקָּלָלוֹת וַיִּשְׁאַר
יַעֲקֹב.

בַּשָּׁעָה הַהִיא הַזֵּדִימֵן מִיבְּאֵל, וּבֹא לְפָנַי יַעֲקֹב
וְהַשְׂכִּינָה עִמּוֹ. וַיֵּדַע יִצְחָק, וְרֵאֵה אֶת
זֶן עֲדֹן עִם יַעֲקֹב וּבְרָכּוֹ לְפָנָיו. וּבְשִׁנְכֵנִם עֲשׂוֹ,
נְכֵנִם עִמּוֹ גִּיהֵנִם, וְעַל כֵּן וַיִּתְרַד יִצְחָק חֲרָדָה
גְּדֻלָּה עַד מְאֹד, שֶׁחָשַׁב שֶׁעֲשׂוֹ לֹא הָיָה בְּצַד
הַחוּא. פָּתַח וְאָמַר, וַאֲבָרְכָהוּ זֶם בְּרוּךְ יְהִיָּה.

מִשׁוּם כִּי הוֹדִינָנוּ יַעֲקֹב בְּחִכְמָה וּבְעַקְמוּמֵיּוֹת
שָׁהֲבִיא בְּרָכוֹת עַל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא כְּמוֹ
אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְנִנְטְלוּ מֵאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ, שֶׁהוּא
שִׁפְתַּי שֶׁקָר. שִׁכְמָה שֶׁקָר אָמַר, וְכִכְמָה דְבָרֵי שֶׁקָר
עָשָׂה כִּדֵּי לְהַטְעוֹת וּלְהַבִּיא קַלְלוֹת עַל הָעוֹלָם.
מִשׁוּם כִּי בָּא יַעֲקֹב בְּחִכְמָה וְהַטְעָה אֶת אָבִיו,
כִּדֵּי לְהַבִּיא בְּרָכוֹת עַל הָעוֹלָם וְלִטַל מִמֶּנּוּ מַה
שֶׁמִּנַּע מִן הָעוֹלָם. וּמִדָּה כִּנְגֵד מִדָּה הִיָּתָה, וְעַל
כֵּן כְּתוּב (תהלים קט) וַיֵּאֱתָב קַלְלָה וַתְּבוֹאֶהוּ וְלֹא
חִפֵּץ בְּבִרְכָה וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. עָלָיו כְּתוּב (בראשית ג)
אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה.
וְנִשְׁאָר בּוֹ לְדוּרֵי דוּרוֹת, וְכֹא יַעֲקֹב וְנִטַל מִמֶּנּוּ
הַבְּרָכוֹת.

וּמִמֵּיּוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן נֹעַד יַעֲקֹב לִטַל
מִהַנְּחָשׁ הַהוּא אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת הַלְלוֹ,
וְהוּא נִשְׁאָר עִם קַלְלוֹת וְלֹא יֵצֵא מֵהֶם. וְדוּד
אָמַר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, (תהלים קב) מַה יִּתֵּן לָךְ וּמַה יִּסְיֶף
לָךְ לְשׁוֹן רְמִיָה חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוּנִים. מָה אֲכַפֵּת
לְאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הָרַע שֶׁהֲבִיא קַלְלוֹת עַל הָעוֹלָם,

כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ, נִחַשׁ נֹשֵׁף וּמְכִיתָ, וְאִין לֹא מִמֶּנּוּ
הַנָּאָה.

לְשׁוֹן רְמִיָּה - שָׂרְפָה אֶת אָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְהִבִּיא
רַע עָלָיו וְעַל הָעוֹלָם. אַחַר כֵּךְ פָּא יַעֲקֹב
וְנָטַל מִשָּׁלוֹ אֶת כָּל אוֹתָם הַבְּרָכוֹת. חֲצִי גְבוּר
שְׁנוּנִים - זֶה עָשׂוּ שֶׁשָּׂמַר שִׁנְאָה [שְׁהַפְחִיד] לְיַעֲקֹב
עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׁטַם עָשׂוּ אֶת
יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה וְגו' . [פֶּא רֵאָה].

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ
- הִנֵּה מִלְמַעְלָה וּמִמַּטָּה בְּחִבּוּר אַחַד. וְרַב
דָּגָן וְתִירָשׁ - הִנֵּה פִרְשׁוּתָהּ, אֲבָל בְּפִתּוּב וְלֹא
רְאִיתִי צַדִּיק נֶעְצָב וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשׁ לָחֶם. פֶּא רֵאָה,
נֶעַר הָיִיתִי וְגו', וּבְאֵרוּתָהּ - הַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר
אוֹתוֹ שָׂרוֹ שֶׁל עוֹלָם וְכוּ'. וּמִשׁוּם כֵּךְ אָמַר וְרַב
דָּגָן וְתִירָשׁ.

יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֵמִים - בְּזִמְנֵי
שֶׁשָּׁלַט שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלַיִם,
שְׁפָתוֹב וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגו' מִבִּיָּאִים אִישׁ

מנחתו וגו'. וישתחו לך לאמים - בזמן שיבא
מלך המשיח, שכתוב וישתחו לו כל מלכים.
רבי יהודה אומר, הכל בזמן שיבא המלך
המשיח, ככתוב (תהלים עב) וישתחו לו כל מלכים
כל גוים יעבדוהו.

הנה גביר לאחיה. הנה, ולא אומר היה או
תהיה. אלא זה סוד עליון של האמונה,
שהאותיות הללו הן סודות האמונה. ה' למעלה,
וא"ו באמצע, ה' אחר כך. ומשום כך אומר הנה
גביר לאחיה, לשלט עליהם ולרדות אותם בזמן
שבא דוד המלך. רבי יוסי אומר, הכל הוא בזמן
שיבא מלך המשיח, שחרי משום שעבדו ישראל
על דברי התורה, אז ופרקת עלו מעל צוארה.

ויתן לך האלהים. רבי יוסי אומר, כל
הפרכות הללו מצד של חלקו של יעקב
היו ומשלו הוא נטל. והפרכות האלו הנה רוצה
יצחק לברך את עשו, ומשום כך עשה הקדוש
ברוך הוא, ונרם ליעקב לטל משלו.

בַּיָּא רֵאָה, בְּשַׁעָה שְׁאוֹתוֹ הִנָּחַשׁ הִבִּיא קָלְלוֹת עַל
הָעוֹלָם וְהָאָדָמָה הַתְּקַלְלָה - מַה כָּתוּב?
 (בראשית ג)
וְלָאָדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ
וְגו', אֲרוּרָה הָאָדָמָה בְּעִבּוּרְךָ וְגו'. שְׁלֵא תִהְיֶה
עוֹשֶׂה פְרוֹת וְגִדּוּלִים כְּרֵאוּי. כְּנָגֵד זֶה וּמִשְׁמֵי
הָאָרֶץ. בְּעֶצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה - כְּנָגֵד זֶה מִטַּל
הַשָּׁמַיִם. וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ - כְּנָגֵד זֶה וְרֹב
דָּגָן וְתִירֹשׁ. בְּזַעַת אִפְיֶךָ תֹאכַל לֶחֶם - כְּנָגֵד זֶה
יַעֲבֹדוך עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים, שֶׁהֵם יַעֲבֹדוּ
אֶת הָאָרֶץ וַיַּעֲבֹדוּ בַשָּׂדֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סא)
וּבְנֵי נֶכֶד אֲפִרְיֶכֶם וּכְרִמִּיכֶם. וְהִכַּל נָטַל יַעֲקֹב
זֶה כְּנָגֵד זֶה, וּמִשְׁלוֹ נָטַל. וְהִקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא גָרַם
לְיַעֲקֹב שִׁיטַל אֶת הַבְּרָכוֹת הַלְלוּ לְהַדְבִּיק
בְּמִקוֹמוֹ וְחִלְקוֹ, וַעֲשׂוּ שִׁדְבָק בְּמִקוֹמוֹ וְחִלְקוֹ.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, וְהִנֵּה רָאינוּ שְׁמִשְׁמֵי הָאָרֶץ
וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם, אוֹתָן בְּרָכוֹת נָטַל עֲשׂוּ
אֲחֵר כְּךָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר תִּנֵּה מִשְׁמֵי הָאָרֶץ יִהְיֶה
מוֹשָׁבְךָ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מֵעַל.

אמר רבי שמעון, לא זה כזה ולא זה כזה, כמה
 נפרדות הדרגות. ביצקב כתוב ויתן לך
 האלהים - וכה כתוב יהיה. ביצקב כתוב מטל
 השמים ומשמני הארץ - בעשו כתוב משמני
 הארץ ומטל השמים, שהנה זה אינו כזה.

והדרגות נפרדות כמה וכמה, משום שכזה של
 יצקב כתוב בו, ויתן לך האלהים
 מטל השמים - זה הטל העליון שעשופע מעתיק
 הימים, שנקרא טל השמים, השמים של מעלה,
 הטל שעשופע בדרגת השמים, ומשם לשדה
 התפוחים הקדושים. ומשמני הארץ - וזו הארץ
 שלמעלה, ארץ החיים. בעשו כתוב ומשמני הארץ, ביצקב משמני
 ארץ החיים שלמעלה, ויורש אותה בארץ
 שלמעלה ובשמים של מעלה, ובעשו בארץ של
 כאן למטה, ובשמים של כאן למטה. יצקב
 למעלה למעלה, ועשו למטה למטה.

עוד, יצקב למעלה ולמטה, ועשו למטה. ואף
 על גב שכתוב ויהי כאשר תריד ופרקת

עָלוּ מֵעַל צְוֹאֲרָךְ - מִזֶּה שָׁל כָּאֵן לְמִטָּה, אֲבָל
 לְמַעַלָּה לֹא כְּלוּם, שְׁכַת־וֹב (דברים לב) כִּי חֶלֶק ה'
 עָמְו יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ. כֹּא רָאָה, כְּשָׁעָה
 שָׁהֵת־חִילוֹ לְפָל אֶת בְּרֻכּוֹתֵיהֶם יַעֲקֹב וְעָשׂו,
 יַעֲקֹב נָטַל חֶלְקוֹ שְׁלֹמֵעָלָה, וְעָשׂו נָטַל חֶלְקוֹ
 שְׁלֹמֵמִטָּה.

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנִיָּא אָמַר לְרַבִּי
 אֶלְעָזָר, כְּלוּם שְׁמַעְתָּ מֵאַבְיָד לָמָּה לֹא
 הִתְקַיְּמוּ הַבְּרֻכּוֹת שְׁבַרְךָ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב, וְאוֹתָן
 הַבְּרֻכּוֹת שְׁבַרְךָ יִצְחָק אֶת עָשׂו כֹּלָם הִתְקַיְּמוּ?
 אָמַר לוֹ, כֹּל אוֹתָם הַבְּרֻכּוֹת מִתְקַיְּמוֹת,
 וּבְרֻכּוֹת אַחֲרוֹת שְׁבַרְךָ הִקְדוּשׁ כָּרוּךְ
 הוּא אֶת יַעֲקֹב. אֲבָל מִיָּד יַעֲקֹב נָטַל לְמַעַלָּה,
 וְעָשׂו נָטַל לְמִטָּה. אַחַר כֵּן כְּשִׁיקוּם מִלֶּךְ
 הַמְּשִׁיחַ, יִטַּל יַעֲקֹב לְמַעַלָּה וּלְמִטָּה, וְיֵאבֵד עָשׂו
 מִן הַכֹּל, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ חֶלֶק וְנִחְלָה וְזַכְרוֹן
 בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (עובדיה א) וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב
 אִישׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִבָּחַ וּבֵית עָשׂו לְקֶשׁ וְגו'.

שִׂיאֲבֹד עֲשׂוּ מִן הַכֹּל, וַיַּעֲקֹב יִירָשׁ שְׁנֵי עוֹלָמוֹת
- הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא.

וּבְזִמְנֵי הַזֶּה כָּתוּב, (שם) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים כְּהַר צִיּוֹן
לְשֹׁפֵט אֶת הָרַר עֲשׂוּ וְהִיָּתָה לְה' הַמְּלוּכָה.
אוֹתָהּ מַלְכוּת עֲשׂוּ שְׁנַטְלָ בְּעוֹלָם הַזֶּה, נָתַן לוֹ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא [תְּהִיָּה לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא] לְבַדּוֹ. וְכִי
עָבְדוּ אֵינָה מַלְכוּת מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֵלֶּא
אִם עַל גַּב שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט לְמַעְלָה
וּלְמַטָּה, הִנֵּה נָתַן לְשָׂאֵר הָעַמִּים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד
חֵלֶק וְנִחְלָה בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ, וּבְזִמְנֵי
הַזֶּה יִשָּׁל מִכָּלֵם אֶת הַמְּלָכוֹת וְכִלָּה תְּהִיָּה שְׁלוֹ,
שְׁכַתוֹב וְהִיָּתָה לְה' הַמְּלוּכָה, לוֹ לְבַדּוֹ, שְׁכַתוֹב
(זכריה יד) וְהִיָּה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא
יְהִיָּה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד.

וַיְהִי אֵךְ יֵצֵא יֵצֵא יַעֲקֹב וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר,
אֵךְ יֵצֵא יֵצֵא - שְׁתֵּי הַיְצִיאוֹת הֵלְלוּ לְמָה?
אֵלֶּא (דף קמ"ד ע"א) אַחַת שָׁל הַשְּׂכִינָה, וְאַחַת שָׁל יַעֲקֹב.
שְׁתֵּינָה כְּשִׁנְכֵם יַעֲקֹב, הַשְּׂכִינָה נְכַנְסָה עִמּוֹ

וְהִתְבָּרַךְ לְפָנַי הַשְּׂכִינָה. שְׂיִצְחָק הָיָה אוֹמֵר אֶת
הַבְּרָכוֹת, וְהַשְּׂכִינָה מוֹדָה לָהֶם עֲלֵיהֶם. וְכִשְׂיִצְאָה
יַעֲקֹב, הַשְּׂכִינָה יִצְאָה עִמּוֹ. וְהוּא שָׁכַתוּב אֶת יִצְאָה
יִצְאָה יַעֲקֹב. שְׂתֵי יִצְיֵאוֹת יַחַד.

וְעֵשָׂו אָחִיו בָּא מֵצִידוֹ. לֹא כָתוּב מִן הַצִּיד,
אֶלָּא מֵצִידוֹ, שֶׁהוּא הַצִּידָה שְׁלוֹ, שֶׁלֹּא
הָיְתָה בּוֹ בְּרָכָה, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ צִוְּנָתָה וְאוֹמְרָתָה,
(מְשָׁלִי כג) אֵל תִּלְחֶם אֶת לָחֶם רַע עֵינַי.

וַיַּעֲשֵׂה גַם הוּא מִטְעָמִים וְגו'. יָקוּם אָבִי - דְּבוּרוֹ
הָיָה בְּעֵזוֹתָ, בְּתַקִּיפוֹת הָרוּחַ, דְּבַר שְׂאִין
בּוֹ טַעַם, יָקוּם אָבִי. בֹּא רְאֵה מַה בֵּין יַעֲקֹב
לְעֵשָׂו. יַעֲקֹב אָמַר בְּבוֹשָׁה שֶׁל אָבִיו, בְּעֵנָוָה. מַה
כָּתוּב? וַיָּבֵא אֵל אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי. מַה בֵּין זֶה
לְזֶה? אֶלָּא שֶׁלֹּא רָצָה לְזַעֲזַע אוֹתוֹ, דְּבַר בְּלִשׁוֹן
תַּחֲנוּנִים: קוּם נָא שָׁבָה וְאֶכְלָה מֵצִידִי. וְעֵשָׂו
אָמַר: יָקוּם אָבִי, כְּמִי שֶׁלֹּא דְבַר עִמּוֹ.

בֹּא רְאֵה, בְּשַׁעַה שְׂנֵכְנֵם עֵשָׂו - נִכְנֵם עִמּוֹ
גִּיהֵנָם. הַזִּדְעוּע יִצְחָק וּפְחַד, שְׁכָתוּב וַיִּתְרַד

יִצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה עַד מְאֹד. כִּיּוֹן שְׂכַתּוֹב וַיִּחַרְד
 יִצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה - דִּי. מַה זֶה [גְדֹלָה] עַד מְאֹד?
 אֵלֶּה שְׂלֵא הִיְתָה יִרְאָה וְאִימָה גְדוּלָה שְׂנַפְלָה עַל
 יִצְחָק מִיּוֹם שְׂנַבְרָא. וְאִפְלוּ כַּשְׁעָה תְּהִיָּא שְׂנַעְקָד
 יִצְחָק עַל נְפִי הַמְּזַבַּח וְרִאָה [שְׂכִינָה] סְכִין עָלָיו, לֹא
 הוֹדְעָה כַּשְׁעָה תְּהִיָּא שְׂנַבְנָם עֲשׂוּ וְרִאָה גִיהֲנָם
 שְׂנַבְנָם עֲמוּ. אִזְ אָמַר, כְּפָרָם תָּבֵא וְאֶבְרַכְהוּ גַם
 כְּרוּךְ יִהְיֶה, מִשׁוּם [שְׂרָאָתָה] שְׂרָאִיתִי שְׂכִינָה שְׂמוּדָה
 עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת.

דְּבַר אַחֲרֵי, יִצְחָק אָמַר וְאֶבְרַכְהוּ, יִצְאָ קוּל
 וְאָמַר גַּם כְּרוּךְ יִהְיֶה. רָצָה יִצְחָק לְקַלֵּל
 אֶת יַעֲקֹב, אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא: יִצְחָק,
 אֶת עֲצָמְךָ אֶתָּה מְקַלֵּל, שְׂחֲרִי כְּבָר אֶמְרָתְ לֹ
 אֶרְרִיךְ אֶרֶז וּמְבַרְכִיךָ כְּרוּךְ.

בֵּא רִאָה, כְּלָם הוֹדוּ עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, עֲלִיוֹנִים
 וְתַחְתּוֹנִים, וְאִפְלוּ חֶלֶק גּוֹרְלוֹ שֶׁל עֲשׂו
 הוֹדָה עֲלֵיהֶם, וְהוּא בִּרְךְ אוֹתוֹ, וְהוֹדָה עַל אוֹתָן
 הַבְּרָכוֹת, וְהַעֲלָהוּ עַל רֵאשׁוֹ לְמַעְלָה. מַנִּין לָנוּ?

שְׂכַתוֹב וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא
 אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בִּרְכָתֵנִי. וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי - מִשּׁוֹם
 שְׁחֵחֲזִיק בּוֹ יַעֲקֹב. וְכִי אֵיךְ יָכוֹל אָדָם, שֶׁהוּא גּוֹף
 וּבָשָׂר, לְחֵחֲזִיק בְּמִלְאָךְ שֶׁהוּא רוּחַ מִמָּשׁ, שְׂכַתוֹב
 עֲשֵׂה מִלְאָכֶיךָ רוּחֹת מְשַׁרְתֵּיךָ אֵשׁ לְהַט? (תהלים קד)

אֵלֶּא, מִכָּאן שְׂמִלְאָכִים שְׁלוּחֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, בְּשִׁירְדִים לְעוֹלָם הַזֶּה, גְּלוּמִים
 וּמְתַגְלָמִים, וּמְתַלְבָּשִׁים בְּגוֹף כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם
 הַזֶּה, מִשּׁוֹם שֶׁכֵּךְ רָאוּי שְׂלֹא לְשַׁנּוֹת מִמְּנַהֵג אוֹתוֹ
 הַמָּקוֹם שֶׁהוֹלְכִים לָשֵׁם.

וְהִנֵּה נֹאמֵר, שְׂכַתוֹב עָלָה מִשָּׁה לְמַעְלָה מֵהַ
 כְּתוּב? (שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים
 יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמִים לֹא
 שָׁתָה, מִשּׁוֹם הַמְּנַהֵג, שְׂלֹא לְשַׁנּוֹת מִהַמָּקוֹם
 הַהוּא שֶׁהִלְךְ לָשֵׁם. וְאוֹתָם הַמִּלְאָכִים, בְּשִׁירְדוֹ
 לְמַטָּה, כְּתוּב (בראשית יח) וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת
 הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ. וְכֵן כָּאן, בְּשִׁירְד לְמַטָּה הַמִּלְאָךְ
 הַזֶּה, לֹא נֹאבֵק עִם יַעֲקֹב אֵלֶּא מִתּוֹךְ שְׁחֵחָה

מִלְכָּשׁ בְּגוֹף כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל כֵּן נֶאֱבָר
עִמּוֹ כֹּל אוֹתוֹ הַלְיָלָה.

בֹּא רְאֵה, מִשּׁוֹם שֶׁהַשְּׁלֵטוֹן שֶׁל אֱלֹהִים אֵינוֹ אֶלָּא
בְּלַיְלָה וְדַאִי, וּמִשּׁוֹם כֶּךָ הַשְּׁלֵיטָה שֶׁל עֲשׂוֹ
אֵינָה אֶלָּא בְּנִלּוֹת, שֶׁהִיא הַלְיָלָה, וְעַל כֵּן בְּלַיְלָה
הַתְּחִיב עִם יַעֲקֹב וְנֶאֱבָר עִמּוֹ. וְכִשְׁפָּא הַבְּקָר,
נְחֻלֵּשׁ כַּחוֹ וְלֹא יָכֹל, וְאִזּוֹ הַתְּנַבֵּר יַעֲקֹב, מִשּׁוֹם
שֶׁשְׁלֵטוֹנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב בַּיּוֹם.

וּמִשּׁוֹם כֶּךָ בְּתוֹב, (ישעיה כ"א) מִשְׁפָּא דוּמָה אֱלִי
קָרָא מִשְׁעִיר שֶׁמֶר מַה בְּלַיְלָה שֶׁמֶר מַה
בְּלַיְלָה. שֶׁהָרִי אִזּוֹ הַשְּׁלֵטוֹן הוּא שֶׁל עֲשׂוֹ, שֶׁהוּא
שְׁעִיר, הוּא בְּלַיְלָה. וּמִשּׁוֹם כֶּךָ נְחֻלֵּשׁ כְּשֶׁפָּא
הַבְּקָר, וְאִזּוֹ וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר.

וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלַּחֲךָ כִּי אִם ^(דף קמ"ב ע"ב) בִּרְכָתֵנִי. כִּי
אִם בִּרְכָתֵנִי? כִּי אִם תְּבָרַכְנִי הֲיִה אֶרְיָךְ
לְהִיּוֹת! מַה זֶה כִּי אִם בִּרְכָתֵנִי? אִם תּוֹדָה עַל
אוֹתָן הַבְּרָכוֹת שֶׁבָּרַךְ אוֹתִי אֶפָּא וְלֹא תִהְיֶה
מִקְטָרֵג עָלַי בְּגִלְלָם. מַה בְּתוֹב? וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב

יֹאמֶר עוֹד שְׁמֹךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל וְגו'. לָמָּה
 יִשְׂרָאֵל? אָמַר לוֹ, בְּעַל בְּרַחֲמֵי יֵשׁ לִי לְשִׁמְשׁ
 אוֹתְךָ, שְׁחַרֵי אַתָּה הַתְּעַטְרָת בְּכַחֲךָ לְמַעַלָּה
 בְּדַרְנָה עֲלִיוֹנָה, וַדַּאי יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֹךְ.

כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים. מַה זֶה עִם אֱלֹהִים? וְכִי
 תַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שְׁעֲלִיו הָיָה אוֹמֵר? אֵלָּא
 אָמַר לוֹ, שָׂרִיתָ לְהַתְּחַבֵּר וּלְהַזְדַּוֵּג עִם אֱלֹהִים
 בְּחַבּוּר, בְּזוּוֹג שֶׁל הַשְּׁמֵשׁ עִם הַלְּבָנָה. וְעַל כֵּן לֹא
 כָּתוּב עַל [אֵת] אֱלֹהִים, אֵלָּא עִם אֱלֹהִים, בְּחַבּוּר
 וְזוּוֹג אַחֵר.

דָּבָר אַחֵר וַיֹּאמֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר
 אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ. אֵת
 כָּאֵן, וַיֹּאמֶר לֹא יֹאמֶר עוֹד שְׁמֹךְ יַעֲקֹב כִּי אִם
 יִשְׂרָאֵל. וְאִז הַתְּעַטְר יַעֲקֹב בְּדַרְנָתוֹ לְהִיּוֹת הַכָּלָל
 שֶׁל הָאֲבוֹת. מַה כָּתוּב? וַיְבָרֶךְ אֶתְּךָ שָׁם. מַה זֶה
 וַיְבָרֶךְ אֶתְּךָ שָׁם? שְׁהוֹדָה לוֹ עַל כָּל הַבְּרָכוֹת
 שֶׁבָרַךְ אוֹתוֹ אָבִיו.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי טז) בְּרָצוֹת ה' דְּרָכֵי
 אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ בֹּא רֵאֵה כִּמָּה
 יֵשׁ לְאָדָם שְׁתִּיתְקַן אֶת שְׂבִילָיו עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא כִּדְרֵי לַעֲשׂוֹת אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, שְׁחֵרֵי
 פְּרִשׁוּתָהּ, שְׁוֹדְאֵי שְׁנֵי מְלָאכִים שְׁלִיחִים יֵשׁ לְאָדָם
 מִלְּמַעְלָה לְהַזְדַּיֵּג עִמוֹ, אֶחָד לְיָמִין וְאֶחָד
 לְשְׂמָאל, וְהֵם מְעִידִים עַל הָאָדָם בְּכָל מָה שֶׁהוּא
 עוֹשֶׂה, הֵם נִמְצָאִים שָׁם, וְקוֹרְאִים לָהֶם יֵצֵר טוֹב
 וְיֵצֵר רָע.

בֹּא הָאָדָם לְהִטָּהֵר וּלְהַשְׁתַּדֵּל בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה -
 אוֹתוֹ יֵצֵר הַטּוֹב שֶׁהַזְדַּיֵּג עִמוֹ, כְּכֹר הַתְּנַבֵּר
 עַל אוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע וְהַשְּׁלִים עִמוֹ וְהַתְּהַפֵּךְ לוֹ
 לְעֵבֶד. וּכְשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ לְהִטָּמֵא, אוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע
 מִתְּחִיל וּמִתְנַבֵּר עַל אוֹתוֹ יֵצֵר טוֹב, וְחֵרֵי בְּאֶרְנוֹ,
 וְדַאי כְּשֶׁאוֹתוֹ הָאָדָם בֹּא לְהִטָּהֵר, כְּכִמָּה כִּחַ
 הַתְּחִיל הָאָדָם כְּשֶׁהַתְּנַבֵּר אוֹתוֹ יֵצֵר טוֹב, אִזּוֹ
 אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, שְׂאוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע נִכְנָע לְפָנָיו
 הַיֵּצֵר הַטּוֹב. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי יב) טוֹב
 נִקְלָה וְעֵבֶד לוֹ. מַה זֶה וְעֵבֶד לוֹ? זֶה יֵצֵר הָרָע.

וְאִזּוּ כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה, אִזּוּ גַם
אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, זֶה יֵצֵר הָרַע וּמֵה שֶׁבֵּא מִצְדּוֹ.

בֹּא רֵאה, מִשּׁוֹם שֶׁיַּעֲקֹב בָּטַח בַּקֶּב"ה וְכָל דְרָכָיו
הָיוּ לְשֵׁמוֹ, עַל כֵּן אוֹיְבָיו יִשְׁלִים אֹתוֹ. וְזֶה

[וְהָ] סֵמָא"ל, הַכֹּחַ וְהַחֹזֶק שֶׁל עֲשׂוֹ, שֶׁהַשְּׁלִים עִם
יַעֲקֹב. וּמִשּׁוֹם שֶׁהַשְּׁלִים עִם יַעֲקֹב וְהוֹדָה לוֹ עַל

אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, אִזּוּ הַשְּׁלִים עִמּוֹ עֲשׂוֹ. [אִזּוּ הוֹדָה לוֹ

עֲשׂוֹ, שֶׁכִּתּוּב יֵשׁ לִי רֵב אֲחִי יְהִי לִי אֲשֶׁר לֹא, שֶׁחֲרִי הוֹדָה לוֹ עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת

שָׁלוֹ בַחֲרָב] וְעַד שֶׁלֹּא הַשְּׁלִים יַעֲקֹב עִם אוֹתוֹ הִמְמַנָּה

שֶׁנִּתְמַנָּה עָלָיו, לֹא הַשְּׁלִים עִמּוֹ עֲשׂוֹ. מִשּׁוֹם כֹּה־,

בְּכָל מְקוֹם הַכֹּחַ שֶׁל מִטָּה תְלוּי בַכֹּחַ שֶׁל מַעֲלָה.

וַיִּחַרְד וַיִּצְחַק תְּרַדָּה גְדֹלָה עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי

אֵפוֹא. מִי אֵפוֹא - מֵה זֶה מִי אֵפוֹא?

הֲיֵה צָרִיךְ לְהִיזֹת מִי הוּא זֶה! אֵלֶּא מִי אֵפוֹא -

שֶׁשָּׁם עֲמָדָה הַשְּׁכִינָה כְּשֶׁבִרְךְ יִצְחַק אֶת יַעֲקֹב,

וְעַל כֵּן אָמַר מִי אֵפוֹא, מִי הוּא שֶׁעוֹמֵד כָּאִן

וּמוֹדָה עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת שֶׁבִרְכֵיתִי אוֹתוֹ? וַדַּאי

גם פרוך יהיה! שהנה הקדוש פרוך הוא הסכים
לאותן הכרכות.

רבי יהודה אמר, משום אותה החרדה שהחריד
יעקב את יצחק אביו, נענש יעקב פענש
של יוסף שחרד חרדה כזו בשעה שאמרו לו
זאת מצאנו. יצחק אמר מי אפוא - באיפה
נענש יעקב, שכתוב איפה הם רעים, ושם יוסף
נאבד, ונענש יעקב. ואף על גב שהקדוש פרוך
הוא הסכים על ידו באותן הכרכות, הוא נענש
באיפה, שכתוב איפה הם רעים, ומשם נאבד
ממנו ונענש כל אותו הענש.

ויחרד יצחק חרדה גדלה. מה זה גדלה? כתוב
כאן גדלה, וכתוב שם (דברים יח) ואת
האש הגדלה הזאת וגו'. שנכנס עמו גיהנם. עד
מאד - מה זה עד מאד? כתוב כאן מאד, וכתוב
שם (בראשית א) והנה טוב מאד. זה מלאך המות.
אז אמר מי אפוא.

בְּשִׁמְעַע עֲשׂוּ אֶת דְּבָרֵי אָבִיו וְנֹו'. אָמַר רַבִּי
 חֲזִינָא, כַּמָּה רַעוּת עֲשׂוּ אוֹתָן דְּמַעוּת
 אֲשַׁכְּחָה וְהוֹצִיא עֲשׂוּ לְפָנַי אָבִיו כְּדֵי שְׂיִתְכַרְדּוּ
 מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם שְׁתֵּיהּ מִחֲשִׁיב דְּבַר אָבִיו יוֹתֵר. הֲכִי
 קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב. [וּבְאֵרֵיהּ] הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ - קָרָא
 שְׁמוֹ אוֹתוֹ שְׁקָרָא לוֹ. הוֹצִיא הַשְּׁמַעַת קוֹל שְׁל
 רַק בְּשִׁבִיל קְלוּז. לֹא כְּתוּב הֲכִי נִקְרָא שְׁמוֹ,
 אֱלֹא קָרָא שְׁמוֹ.

וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעָמִים. זֶה - מַה הוּא זֶה? [אֱלֹא]
 וַיַּעֲקֹבֵנִי פְּעָמִים הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת!
 אֱלֹא דְבַר אֶחָד הָיָה פְּעָמִים - בְּכַרְתִּי, הִתְחַזֵּיר לוֹ
 פְּעַם אַחֲרַת בְּרַכְתִּי. זֶה פְּעָמִים. כִּמוֹ כֵּן (כְּרֵאשִׁית
מִנּוּ) כִּי עָתָה שִׁבְנוּ זֶה פְּעָמִים. דְּבַר אֶחָד פְּעָמִים.
 אֶחָד שְׁתֵּיהּ הִתְחַזֵּרְתִּי לוֹ, וְלֹא נִתְּיָה כְּבוֹשָׁה לְפָנַי
 אוֹתוֹ אָדָם. שִׁבְנוּ - בְּשָׁנוּ. אָנוּ כְּבוֹשָׁה מִמֶּנּוּ,
 וּכְבָר הִתְחַזֵּרְנוּ.

כִּמוֹ זֶה אָמַר אֵיזֹב, (אֵיזֹב יט) וְתַחֲשַׁבֵנִי לְאוֹיֵב לָךְ.
 חֲזַר אֵיזֹב - אוֹיֵב. וּפְרָשׁוּהָ שְׁכַתוּב אֲשֶׁר

בשערה ישופני וגו'. אמר לפניו: רבנו של
עולם, שמא רוח סערה עברה לפניך? וכאן
בברתי לקח, והנה עתה חזר הדבר ונטל
ברכתי.

הן גביר שמתיו לך וגו', ולך אפוא מה אעשה
בני. ולך אפוא - אין עומד פה מי שישכים
עליך. מה אעשה בני. אז ברח אותו בעולם הזה,
והסתכל בדרגתו ואמר ועל חרבך תחיה, שחרי
כך ראוי לך לשפך דמים ולעשות קרבות, ועל
כן אמר מה אעשה בני.

רבי אלעזר אמר, ולך אפוא מה אעשה - כיון
שאמר את זה, למה בני? אלא אמר לו,
ולך אפוא מה אעשה שאתה בדין ובחרב ובדם
אני רואה אותך, ואת אחיך בדרך שלמה. אלא
בני, בני ודאי. אני נרמתי לך משום שאתה בני,
ועל כן ועל חרבך תחיה ואת אחיך תעבד. ועדין
לא התקיים, שחרי לא עבד עשו את יעקב,
משום שיעקב לא רצה אותו עכשו, והוא חזר

וְקָרָא לוֹ אֲדוֹנֵי כַּמָּה פְּעָמִים, מִשּׁוֹם שֶׁהִסְתַּכַּל
 לְמִרְחוֹק וְהֵעֵלָה אוֹתוֹ לְסוֹף הַיָּמִים, כְּמוֹ
 שֶׁאָמְרָנוּ.

רַבֵּי חֲזִיָּא וְרַבֵּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. בְּעוֹדָם
 הוֹלְכִים רָאוּ אֶת רַבֵּי יוֹסִי תוֹקֵן שֶׁהָיָה
 הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם. יָשְׁבוּ עַד שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם. בִּינּוֹן
 שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם, אָמְרוּ, עֲכָשׁוּ הַדֶּרֶךְ מִתְקַנֵּת
 לְפָנֵינוּ. הִלְכוּ. אָמַר רַבֵּי חֲזִיָּא, עֵת לַעֲשׂוֹת לָהּ.
 פָּתַח רַבֵּי יוֹסִי וְאָמַר, (מִשְׁלֵי לֹא) פִּיָּה פְתַחָה
 בְּחֻכְמָה וְתוֹרַת חֻסָּד עַל לְשׁוֹנָהּ. פִּיָּה פְתַחָה
 בְּחֻכְמָה - זוֹ בְּנֻסַּת יִשְׂרָאֵל. וְתוֹרַת חֻסָּד עַל
 לְשׁוֹנָהּ - אֵלּוּ הֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם לְשׁוֹן הַתּוֹרָה
 שֶׁמְדַבְּרִים בָּהּ יָמִים וְלַיְלֹת.

פִּיָּה פְתַחָה בְּחֻכְמָה - זוֹ ב' שֶׁל בְּרֵאשִׁית,
 וּפְרָשׁוּתָהּ. וְתוֹרַת חֻסָּד עַל לְשׁוֹנָהּ - זֶה
 אֲבָרָתָם, שֶׁכּוּ בָּרָא אֶת הָעוֹלָם וְכוּ מְדַבֵּר תָּמִיד.
 ב' סְתוּמָה מְצַד זֶה, וּפְתוּחָה מְצַד זֶה. סְתוּמָה
 מְצַד זֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרָי. פְתוּחָה

מצד זה כְּדִי לְהַאִיר [לְהַדִּיר] פְּנֵיהָ כָּל־פִּי מִעֲלָהּ,
 וּפְתוּחָהּ מִצַּד זֶה כְּדִי לְקַבֵּל מִלְמַעְלָה, וְהִיא
 אֲכִסְדָּרָה לְקַבֵּל. וּמִשׁוֹם כֶּךָ עֹמְדַת כְּרֹאשׁ
 הַתּוֹרָה וּמִתְמַלֵּאת אַחֲרַיִךְ כֶּךָ. פִּיהָ פְּתוּחָהּ
 בְּחֻכְמָהּ, בְּחֻכְמָהּ וְדַאי, שְׂכָתוֹב כְּרֹאשִׁית כְּרֹא
 אֱלֹהִים, כְּתִרְגוּמוֹ. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה -
 שְׁתֵּרֵי אַחֲרַיִךְ כֶּךָ מְסַפֵּר וְאוֹמֵר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי
 אֹר וַיְהִי אֹר.

פִּיהָ פְּתוּחָהּ בְּחֻכְמָה - זוּ ה' [הַרְאֵשׁוֹנָה] שֶׁל הַשֵּׁם
 הַקָּדוֹשׁ שֶׁהַכֹּל בָּהּ, וְהִיא סְתוּמָה וְגִלּוּיָהּ,
 כְּלוּלָהּ מִמַּעְלָה וּמִפָּתָהּ, חֶסֶד שֶׁל מִעְלָה וּמִפָּתָהּ.
 פִּיהָ פְּתוּחָהּ בְּחֻכְמָה - מִשׁוֹם שֶׁהִיא סְתוּמָה שְׂאִין
 נוֹדַעַת כָּל־ל, שְׂכָתוֹב וְנִעְלָמָה מֵעֵינַי כָּל חֵי
 וּמַעֲוֵף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה. וּבְשִׁמְתְּחִילָה לְהַתְּפַשֵּׁט
 בְּחֻכְמָה שְׂנִדְבָקָה בָּהּ, וְהִיא כְּתוּבָהּ, [וְהִיא]
 מוֹצִיָּאה קוֹל, שֶׁהִיא תּוֹרַת חֶסֶד.

פִּיהָ פְּתוּחָהּ בְּחֻכְמָה - זוּ ה"א הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁהִיא
 דְּבוּר, וְתִדְבּוּר תְּלוּי בְּחֻכְמָה. וְתוֹרַת חֶסֶד

על לשונה - זה הקול שעומד על הדבור
 להנהיגו. ותורת חסד - זה יעקב, (דף קמה ע"ב) שהוא
 על לשונה, להנהיג הדבור ולאחז אותו, שהרי
 אין דבור בלי קול, ובארוה.

פתח רבי תי"א אחריו ואמר, (משלי ח) אני חכמה
 שכנתי ערמה ודעת מזמות אמצא. אני
 חכמה - זו בנסת ישראל. שכנתי ערמה - זה
 יעקב שהוא חכם. ודעת מזמות אמצא - זה
 יצחק, שהיתה לו דעת מזמות לברך את עשו.
 ומשום שחכמה השתתפה עם יעקב, שהוא
 ערמה - ודעת מזמות אמצא, שהתברך יעקב
 מאביו, ושרו עליו כל הברכות, והתקומו בו
 ובבניו לעולם ולעולמי עולמים.

מהן התקומו בעולם הזה, ובכלן יתקומו לזמן
 מלך המשיח, שאז יהיו ישראל גוי אחד
 בארץ ועם אחד לקדוש-ברוך-הוא. זהו שכתוב
 ועשיתי אתם לגוי אחד בארץ. וישלטו למעלה
 ולמטה, שכתוב (דניאל ז) והנה עם עגבי השמים

בְּכֵן אָדָם בָּא. זֶה מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ, שְׂכַתוֹב (שם ב)
 וּבִימֵיהֶם שָׁל אֱלֹהֵי הַמְּלָכִים יַעֲמִיד אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם
 מִלְּכוּת. וְעַל כֵּן רָצָה יַעֲקֹב שְׂיַעֲבְדוּ בְּרִכּוֹתָיו
 לְאוֹתוֹ עֲתִיד לָבֵא, וְלֹא נִטַּל אוֹתָם לְאַלְתֵּר.

פָּתַח רַבִּי יִיסָא אַחֲרָיו וְאָמַר, (ירמיה ל) וְאַתָּה אֵל
 תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם ה' וְאַל תַּחַת
 יִשְׂרָאֵל וְגו'. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּחוֹ. אֲבָל בַּשָּׁעָה
 הַהִיא שְׂיַצֵּא יַעֲקֹב מִלְּפָנַי אֲבִיו עִם אוֹתָן
 הַבְּרָכוֹת, הַסִּפְּתֵיכֵם בְּעֲצָמוֹ וְאָמַר: הִנֵּה הַבְּרָכוֹת
 הָלְלוּ אֲנִי רוֹצֵה לְהַעֲבִירָן לְאַחַר כָּף, לְאַרְבֵּי
 הַיָּמִים. וְהָיָה יֵרָא וּפּוֹחֵד. יֵצֵא קוֹל וְאָמַר: וְאַתָּה
 אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם ה' כִּי אַתָּה אֲנִי. לֹא
 אֵעֻז אֹתָךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה. כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעֶךָ
 מִרְחוֹק, לְאוֹתוֹ הַזְּמַן שְׂאַתָּה מַעֲבִיר אוֹתָן, אֵת
 אוֹתָן הַבְּרָכוֹת.

וְאַתָּה וְרַעֲךָ מֵאַרְצֵי שְׂבָיִם, שְׂאַרְף עַל גִּבְשֵׁיכֶם
 נוֹטַל עֲשׂו בְּרִכּוֹתָיו וַיִּשְׁתַּעֲבְדוּ בְּכַנְיָה, אֲנִי
 אוֹצִיא אוֹתָם מִיַּדְיוֹ, אִזְ כַּנְיָה יִשְׁתַּעֲבְדוּ בּוֹ. וְשָׁב

יַעֲקֹב, לְאוֹתָן הַבְּרָכוֹת. וְשָׁב יַעֲקֹב - זוֹ הַשְּׂכִינָה
 [שְׁהִיא עִם יַעֲקֹב]. וְשָׁב יַעֲקֹב וַדָּאִי. וְשָׁקַט וְשָׁאֲנָן, כְּמוֹ
 שְׂבִיאוֹתָהּ, מֵאוֹתָן מַלְכֵי־וַת: מִבְּבָל, וּמִדְּבִי, וּמִיִּזְרָאֵל,
 וּמֵאֲדוּם. שָׁהֵם הָיוּ שֶׁהִשְׁתַּעֲבְדוּ בְּיִשְׂרָאֵל. וְאִין
 מִחֲרִיד - לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

הָלָכוּ. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וַדָּאִי כָּל
 מָה שְׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֶרֶץ,
 הַכֹּל הָיָה בְּסוּד הַחֲכָמָה, וְהַכֹּל בְּדִי לְהִרְאוֹת אֶת
 הַחֲכָמָה הָעֲלִיזָה לְבְנֵי הָאָדָם בְּדִי שְׁלֵמָדוֹ
 מִהַמַּעֲשֶׂה הַהוּא אֶת סוּדוֹת הַחֲכָמָה, וְהַכֹּל יָהֵם
 בְּרֵאוֹי, וְכָל מַעֲשָׂיו בְּרַבִּי הַתּוֹרָה, מִשׁוּם שְׁדַרְכֵי
 הַתּוֹרָה יָהֵם בְּרַבִּי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִין דְּבַר
 קָטָן שְׁאִין בּוֹ כְּמָה דְרַבִּים וְשְׂבִילִים וְסוּדוֹת שֶׁל
 חֲכָמָה עֲלִיזָה.

בֵּיא רֵאָה, שְׁחֲרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַבְדַּי הָיָה אוֹמֵר
 שְׁלֵשׁ מֵאוֹת הָלָכוֹת בְּסוּקוֹת בְּסוּד הַחֲכָמָה
 הָעֲלִיזָה בְּכַסּוּק וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בֵּית
 מִטְרָד בֵּית מִי זָהָב, וְלֹא נָלָח אוֹתָם אֶלָּא לְרַבִּי

אֲלִיעֶזֶר שֶׁהָיָה עִמּוֹ, כִּדְרֵי לְדַעַת שְׁכֵמָה סוּדוֹת
עֲלִיזוֹנִים הֵם בְּכָל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה, שֶׁהוּא בַּתּוֹרָה,
וּבְכָל דְּבָר וְדָבָר, הִיא חֲכָמָה וְתוֹרַת אֱמֶת.
מִשּׁוּם כֵּן דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הֵם דְּבָרִים קְדוֹשִׁים
לְהִרְאוֹת מִמֶּנָּה נִפְלְאוֹת, כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר נֹל עֵינַי
וְאֶבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ.

בִּיא רֵאָה, בְּשַׁעַת שְׁעֵיכֶם הִנָּחַשׁ הַהוּא אֶת אָדָם
וְאֶת אִשְׁתּוֹ, שֶׁקָּרַב לְאִשָּׁה וְהִטִּיל כָּה זֶהְמָא,
וְהִתְפַּתָּה בּוֹ אָדָם, אִזּוֹ נִטְמָא הָעוֹלָם, וְהִתְקַלְלָה
בְּשִׁבְלֹו הָאֲדָמָה, וְגַרְם מוֹת לְכָל הָעוֹלָם, וְעַמֵּד
הָעוֹלָם לְהַפְרֵעַ מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁבָּא עֵץ הַחַיִּים וְכִפָּה
[וּכְפָר] עַל אָדָם, וְהִכְנִיעַ אוֹתוֹ הִנָּחַשׁ שְׁלֵא יִשְׁלַט
לְעוֹלָמִים עַל זְרַעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב.

שֶׁהָרִי בְּזִמְן שֶׁהִקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל שְׁעִיר, הָיָה נִכְנָע
אוֹתוֹ הִנָּחַשׁ וְהִתְהַפֵּךְ לְעֶבֶד, כִּמּוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר, וְעַל כֵּן הִקְרִיב יַעֲקֹב לְאָבִיו שְׁנֵי
שְׁעִירִים. אַחַד לְהִכְנִיעַ אֶת עֲשׂוֹ, שֶׁהוּא שְׁעִיר,

וְאַחַד בְּשִׁבְלֵי הַדְרָגָה שֶׁהִיְתָה תְלוּיָה בְעֵשׂוֹ וְנִדְבַק
בוֹ וְנִתְבָּאֵר.

וּמִשּׁוֹם כֵּךְ עָמַד הָעוֹלָם עַד שֶׁתָּבֵא אִשָּׁה כְּמוֹ
חַוָּה, וּבֵן אָדָם כְּמוֹ אָדָם, וַיַּעֲקֹמוּ
וַיַּחְכְּמוּ (דף קמו ע"א) אֶת אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הָרַע וְאוֹתוֹ שָׂרוּב
עָלָיו, וְהִכֵּל נִתְבָּאֵר.

פָּתַח וְאָמַר, וַיְהִי עֵשׂוֹ אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שְׂדֵה,
וְהָרִי נֹאמַר וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהָלִים.
אִישׁ תָּם - גֹּבֵר שְׁלֵם, כְּתִרְנוֹמוֹ. יֹשֵׁב אֲהָלִים -
לָמָּה הוּא תָם? מִשּׁוֹם שֶׁהוּא יֹשֵׁב אֲהָלִים, שְׂאוּחֵז
אֶת שְׁנֵי הַצְּדָדִים, אֶת אֲבָרְהָם וְאֶת יִצְחָק. וְעַל כֵּן
יַעֲקֹב בְּצִדוֹ שֶׁל יִצְחָק בָּא אֶל עֵשׂוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֹּאמַר,
שֶׁכְּתוּב עִם חָסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עֵקֶשׁ תִּתְפַּתֵּל.
וּכְשֶׁבָא עִם בְּרָכוֹת - עִם סִיּוּעַ שְׁלִמְעָלָה הוּא בָּא,
עִם סִיּוּעַ שֶׁל אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק, וּמִשּׁוֹם כֵּךְ זֶה הָיָה
בְּחֻכְמָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

בָּא רֵאָה, כְּשֶׁיַּעֲקֹב הִתְעוֹרַר אֶל סַמְא"ל, דְּרָגָתוֹ
שֶׁל עֵשׂוֹ, וְקִבֵּל עָלָיו אֶת יַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹב נִצַּח

אותו בכמה צדדים - נצח את הנחש בכמה ועקמומיות, ולא נצח, רק מהשעיר. ואף על גב שהכל אחר, נצח כמו כן את סמא"ל בנצחון אחר ונצח אותו. זהו שכתוב ויאבק איש עמו עד עלות השחר. וירא כי לא יכל לו.

בא ראה כמה היתה זכותו של יעקב, שהוא בא ורצה להעבירו מן העולם, ואותו הלילה היה הלילה שנבראה בו הלבנה, ויעקב נשאר לבדו, שלא היה מישהו אחר עמו. ששנינו, אל יצא אדם יחידי בלילה, וכל שכן בלילה שנבראו בו המאורות, שהרי הלבנה חסרה, שכתוב יהי מאר"ת חסר. ואותו הלילה נשאר לבדו, משום שכאשר הלבנה בחסרונה, הנחש הרע מתגבר ושולט, ואז בא סמא"ל וקטרג עליו, ורצה להאבירו מן העולם.

ויעקב היה חזק בכל הצדדים, בצד של יצחק ובצד של אברהם, שהם היו חזקו של יעקב. בא לימין, וראה את אברהם חזק בחזק

הַיּוֹם, בְּצַד הַיְמִינִי שֶׁל הַחֶסֶד. בָּא לְשִׁמְאֵל, רָאָה
 אֶת יַעֲקֹב חָזַק בְּדִין הַקָּשָׁה. בָּא לְגוֹף, רָאָה אֶת
 יַעֲקֹב חָזַק מִשְׁנֵי הַצְּדָדִים הֶלְלוּ שְׁמֵיכִיפִים אוֹתוֹ
 אֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד מִכָּאן. אֲוִי, וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ
 וַיֵּנַע בְּכַף יָרְכוֹ, שֶׁהוּא מְקוּם מְחוּץ לְגוֹף, וְהוּא
 עֲמוּד אֶחָד שֶׁל הַגּוֹף. אֲוִי, וַתִּקַּע כַּף יָרֵךְ יַעֲקֹב
 בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ וְגו'.

כִּיּוֹן שֶׁהִתְעוֹרַר הַבֶּקֶר וְעָבַר הַלַּיְלָה, הִתְנַבֵּר
 יַעֲקֹב, וְנִחַלֵּשׁ כַּחוֹ שֶׁל סַמָּא"ל, אָז אָמַר
 שְׁלַחֲנִי, שֶׁהִנֵּיעַ הַזְּמַן לוֹמַר אֶת שִׁירַת הַבֶּקֶר. וְרָצָה
 לְלַכֵּת, וְהוֹדָה לוֹ עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, וְהוֹסִיף לוֹ
 בְּרָכָה אַחֲרַת, שְׁפָתוֹב וַיְבָרֵךְ אֶתוֹ שָׁם.

בָּא רָאָה כִּמְהַ בְּרָכוֹת הַתְּבָרָךְ יַעֲקֹב: אַחַת שֶׁל
 אָבִיו בְּאוֹתָהּ הִתְעַקְמוֹת, וְהִרְוִיחַ אֶת כָּל
 אוֹתָן הַבְּרָכוֹת. וְאַחַת שֶׁל הַשְּׂכִינָה, שֶׁבָרַךְ אוֹתוֹ
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁתָּיָה בָּא מִלְכָן, שְׁפָתוֹב
 וַיְבָרֵךְ אֱלֹהִים אֶת יַעֲקֹב. וְאַחַת שֶׁבָרַךְ אוֹתוֹ
 הַמְּלֶאךָ הַהוּא, הַמְּמַנֶּה שֶׁל עֲשׂוֹ. וְאַחַת בְּרָכָה

אַחֲרַת שְׁבִרְךָ אוֹתוֹ אָבִיו כְּשֶׁהֲלַךְ לְפָנָיו אָרַם,
שְׁכַתוֹב וַיֹּאֵל שְׂרֵי יְבִרְךָ אֶתְךָ וְגו'.

בְּזִמְנֵן הָהוּא שְׂרָאָה יַעֲקֹב אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל הַפְּרָכוֹת
הַלְלוֹ, אָמַר, בְּאִיזוֹ בְּרָכָה מֵהֶם אֲשַׁתְּמֵשׁ
בְּעֵת? אָמַר, בְּעֵת אֲשַׁתְּמֵשׁ בַּחֲלָשָׁה שְׁכָהֵן, וּמִי
הִיא? זוֹ הָאֲחֵרוֹנָה, שְׁבִרְךָ אוֹתוֹ אָבִיו. וְאִם עַל גַּב
שְׁהִיא חֲזָקָה, אָמַר, אֵינָה חֲזָקָה בְּשִׁלְטוֹן הָעוֹלָם
תְּזַה כְּרֵאשׁוֹנָה.

אָמַר יַעֲקֹב, אֶפְלָל עֲבָשׁוֹ אֶת זוֹ וְאֲשַׁתְּמֵשׁ בָּהּ,
וְאֶעֱבִיר אֶת כָּל אוֹתָן הָאֲחֵרוֹת לְזִמְנֵן
שְׁאֲעֲטִירְךָ לִי וּלְבָנֵי אַחֲרַי, מִתִּי? בְּזִמְנֵן שְׁיִתְּכַנְסוּ כָּל
הָעַמִּים לְהַעֲבִיר אֶת בְּנֵי מִן הָעוֹלָם, שְׁכַתוֹב כָּל
גּוֹיִם סְבִיבֵנִי בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילֵם. סְבִיבֵנִי גַם סְבִיבֵנִי
וְגו'. סְבִיבֵנִי כְּדַבְרֵי וְגו'. הִנֵּה כָּאֵן שְׁלָשָׁה, כָּל־פִּי
שְׁלָשָׁה שְׁנַשְׂאָרוֹ. אַחַת - אוֹתָן הַפְּרָכוֹת הַרֵאשׁוֹנוֹת
שֶׁל אָבִיו. שְׁתֵּי - אוֹתָן בְּרָכוֹת שְׁבִרְךָ אוֹתוֹ
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁלֹשׁ - אוֹתָן הַפְּרָכוֹת שְׁבִרְךָ
אוֹתוֹ הַמְּלֵאךָ הַהוּא.

אָמַר יַעֲקֹב, לְשֵׁם צָרִיךְ אוֹתָן, אֵל הַמְּלָכִים וְכָל
הָעַמִּים שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, וְאַעֲבִיר אוֹתָן לְשֵׁם,
וּבָעֵת כְּלִפִּי עֲשׂוּ דֵי לִי בָּזָה. לְמַלְכָּךְ שֶׁהָיוּ לוֹ בַּמָּה
לְגִיוֹנוֹת תְּחֻקִּים, בַּמָּה בַּעֲלֵי לוֹחָמֵי קָרְבוֹת
לְהִלָּחֵם בַּקָּרְבוֹת, שְׂמוֹמָנִים כְּלִפִּי מְלָכִים תְּחֻקִּים
לְהִלָּחֵם בָּהֶם קָרְבוֹת. בִּינְתֵימָם שָׁמַע עַל (דף קמו ע"ב)
שׂוֹדֵד אֶחָד רוֹצֵחַ. אָמַר, בְּנֵי הַשְּׁעָרִים הִלְלוּ יִלְכוּ
לְשֵׁם. אָמְרוּ לוֹ, מִכָּל הַלְּגִיוֹנוֹת שֶׁלְּךָ אֵינְךָ שׂוֹלֵחַ
לְשֵׁם אֵלָּא אֵלֹהֵינוּ? אָמַר, כְּלִפִּי אוֹתוֹ הַשׂוֹדֵד דֵּי
בְּאֵלֹהֵי שֶׁהָרִי כָּל לְגִיוֹנוֹתַי וּבַעֲלֵי הַקָּרֵב אֲעַבִּיר
אוֹתָם לְאוֹתָם הַמְּלָכִים תְּחֻקִּים. בְּיוֹם הַקָּרֵב
כְּשִׁיצְטָרְכוּ לִי, יִהְיוּ.

אִתָּה כֶּךָ יַעֲקֹב אָמַר כְּלִפִּי עֲשׂוּ, דֵּי לִי כָּעֵת
בַּקָּרְבוֹת הִלְלוּ. אֲבָל לְזִמְנֵי הַחַוָּא שִׁיצְרְכוּ
לְבָנֵי כְּלִפִּי כָּל הַמְּלָכִים וְהַשְּׁלִיטִים שֶׁל כָּל
הָעוֹלָם, אֲעֲלֶה אוֹתָם. כְּשִׁינִיעַ אוֹתוֹ הַזִּמְנֵי,
יִתְעוֹרְרוּ אוֹתָן הַקָּרְבוֹת מִכָּל הַצְּדָדִים, וַיִּתְקַּים
הָעוֹלָם עַל קִיּוּמוֹ כְּרֵאוּנִי. וַיִּמְתִּיזוּם תְּהוּא וְהִלָּאָה
תְּקוּמָה הַמְּלָכוֹת הָיוּ עַל כָּל שְׂאֵר מְלָכוֹת אַחֲרָת,

כְּמוֹ שֶׁבְּאַרוֹהָ, שֶׁכְּתוּב (דניאל ב) תְּכַתֵּת וְתִכְלֶה כָּל
אֵלוֹ הַמַּלְכִּיּוֹת וְהִיא תִקּוּם לְעוֹלָם. וְהִינּוּ הָאֲבֹנִים
הַהֵיאָ שֶׁנִּגְזְרוּ מִן הַהָר וְלֹא בְיַדִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
מִשָּׁם רָעָה אֲבֹנֵי יִשְׂרָאֵל. מִי הָאֲבֹנֵי הַזֶּה? זֶה כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהָאֲבֹנֵי הַזֶּה אֲשֶׁר שִׁמְתִי
מִצֵּבָה וְגו'.

רַבִּי חֵיִיא אָמַר, מִכָּאֵן, (ישעיה י) שָׂאֵר יָשׁוּב שָׂאֵר
יַעֲקֹב - אֵלֶּי הַבְּרָכוֹת הָאֲחֵרוֹת שֶׁנִּשְׁאָרוּ.
וְכָתוּב (מיכה ה) וְהָיָה שְׂאֵרֵי יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב
עַמִּים רַבִּים. [אֵלֶּי בְּרָכוֹת אֲחֵרוֹת. כְּתוּב וְהָיָה שְׂאֵרֵי יַעֲקֹב] בְּגוֹיִם
בְּלֹם, וְלֹא רַק בְּעֵשׂוֹ. וְכָתוּב וְהָיָה שְׂאֵרֵי יַעֲקֹב וְגו'
כְּטַל מֵאֵת ה'.

פֶּתַח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, (מלאכי א) בֵּן יִכְבֵּד אָב
וְעַבְדֵּי אֲדַנְיָו. בֵּן זֶה עֵשׂוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה אָדָם
בְּעוֹלָם שֶׁיִּכְבֵּד אֶת אָבִיו כְּמוֹ שֶׁעֵשׂוֹ כְּבָד אֶת
אָבִיו, וְאוֹתוֹ הִכְבֹּד שֶׁכְּבָד אוֹתוֹ הַשְּׁלִיט אוֹתוֹ
בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְעָבַד אֱדֹנָיו - זֶה אֱלִיעֶזֶר עָבַד אַבְרָהָם,
 וּבְאַרְוֵהָ. שְׁחֵרֵי אָדָם שֶׁהָיָה בָּא לְחָרֵן
 בְּכַמָּה עֶשְׂרֵי וּכְכַמָּה מִתְנֹות וְאוֹצְרוֹת וּנְמָלִים
 מְטֻעֹנִים, שְׁלֹא אָמַר לְבְתוּאֵל וּלְכֵן שָׁהוּא אוֹהֵבוֹ
 שֶׁל אַבְרָהָם אוֹ אִישׁ אַחֵר שֶׁבָּא עִם פִּיּוֹם שֶׁל
 אַבְרָהָם, אֲלֵא מָרָם יִדְבֵר אֶת דְּבָרוֹ מֶה כָּתוּב?
 וַיֹּאמֶר עָבַד אַבְרָהָם אֲנֹכִי, וְאַחֵר כֶּף אֲדֹנֵי אֱדֹנֵי,
 כִּדִּי שֶׁיִּכְבֵּד אֶת אַבְרָהָם, אוֹתוֹ הַכְּבוֹד וְאוֹתוֹ
 הַחֶסֶד הָאֲרִיךְ לוֹ לְכַמָּה פְּעָמִים.

כֶּף עֲשׂוֹ, הַכְּבוֹד הַהוּא שֶׁכְּבֵד אֶת אֲבִיו הָאֲרִיךְ
 לוֹ כָּל הַפְּעָמִים הֵלְלוּ שִׁישְׁלֵט בְּעוֹלָם הַזֶּה,
 וְאוֹתָן הַדְּמָעוֹת הוֹרִידוּ אֶת יִשְׂרָאֵל לְשַׁעֲבֹדוֹ עַד
 שִׁישׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל לְקִדּוּשׁ-כְּרוּךְ-הוּא בְּכַבְיָהּ
 וּבְדָמָעוֹת, שֶׁכְּתוּב (יִרְמִיָּה ל"א) בְּכַבְיָ יָבֹאוּ וְגו', וְאִז
 כְּתוּב (עוֹבְדִיָּה א) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט
 אֶת הַר עֲשׂוֹ וְהִיתָה לְה' הַמְּלוּכָה. כְּרוּךְ ה'
 לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

צורי מעם השם עושה שמים וארץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֹּהַר

הַזֹּהַר הַמְּתַרְגֵּם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

הַמְּנַקֵּד

עַל הַמִּשָּׁה הַמְּשִׁי תּוֹרָה

מִהַתְּנָא הָאֱלֹקִי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי זִיע"א

פְּרָשַׁת וַיֵּצֵא

תְּרַגְוִם קַל וְנִחְמָד לְמַעַן יִרְוֶיךָ חֵלּוּמֵךְ בּוֹ

יֵצֵא לְאוֹר עַל יְדֵי "מִפְּעַל הַזֹּהַר הָעוֹלָמִי"

בַּעִיָּה "ק בֵּית שְׁמִשׁ תּוֹבֵב" א

אֱלוֹל תַּש"ע לַפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות,

לכל החברים וידידים, ולכל אחד ואחד מישראל,

לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

לעילוי נשמת

מרת הינדע לאה, מנחם מוניש וחנה בר"ב יצחק אהרון
הרב צבי יצחק, נטע מאיר, מלכה דבורה בר"ב גבריאל הכהן

לקנות הספרים במחיר מסובסד:

אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו

ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8

Ramat Beth Shemesh 99093, Israel

Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

פְּרִשְׁת וַיֵּצֵא יַעֲקֹב

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. רַבִּי חֵינַי פָּתַח וְאָמַר, (קהלת א) וַזָּרַח הַשָּׁמֶשׁ וּבָא הַשָּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׂוֹאֵף זֹרַח הוּא שָׁם. הַפְּסוּק הֵיחָּ בְּאֵרוֹהוּ, אֲבָל וַזָּרַח הַשָּׁמֶשׁ - זֶה יַעֲקֹב בְּשֶׁהָיָה בְּבֵּאֵר שֶׁבַע. וּבָא הַשָּׁמֶשׁ - בְּשֶׁהֵלֵךְ לְחָרָן, שְׂפָתוֹב וַיֵּלֶן שָׁם כִּי בָּא הַשָּׁמֶשׁ. וְאֵל מְקוֹמוֹ שׂוֹאֵף (דף קמז ע"א) זֹרַח, שְׂפָתוֹב וַיֵּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא.

וּבָא וּרְאֵה, אֵף עַל גַּב שֶׁהַשָּׁמֶשׁ מֵאִיר לְכָל הָעוֹלָם, מִסְּעוֹתָיו הֵם בְּשָׁנֵי צְדָדִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הוֹלֵךְ אֵל דְּרוֹם וְסוֹבֵב אֵל צָפוֹן, מִשׁוֹם שָׁזָה יָמִין וְזָה שְׂמָאל. [וּמִשׁוֹם] וְשׂוֹפֵעַ וַיֵּצֵא כָּל יוֹם מִצַּד הַמְּזֻרָה, וְהוֹלֵךְ לְצַד הַדְּרוֹם [שֶׁל מִעֲרָב], וְאַחֵר כֶּךָ לְצַד הַצָּפוֹן, וּמִצַּד הַצָּפוֹן לְצַד הַמִּעֲרָב, וְאִז הַשָּׁמֶשׁ מִתְּכַנֵּם וַיֵּצֵא לְצַד מִעֲרָב. יוֹצֵא מִמְּזֻרָה, שְׂפָתוֹב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע. וְהוֹלֵךְ לַמִּעֲרָב, שְׂפָתוֹב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, יוֹצֵא מִכְּלָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
שְׁפָתוֹב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע, וְהוֹלִיךְ
לְרֵשׁוֹת אַחֲרָת, שְׁפָתוֹב וַיִּלְךְ תְּרַנָּה. [יוֹצֵא מִמְּזוּרָה, שְׁפָתוֹב

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע, זוּ הַשְּׁמִיטָה שְׁנוּמְלָת מִהַעֲמֵק הָעֲלִיּוֹן הָאוֹר שְׁמַאִיר, וְהוֹלִכָת

לְמַעְרָב, שְׁפָתוֹב וַיִּלְךְ תְּרַנָּה, הַמָּקוֹם שֶׁחָדִין וְהָרְגוּ שָׁם].

רַבִּי יוֹסִי מִבְּאֵר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּגִלּוֹת. בְּרֵאשׁוֹנָה
הָיָה יוֹרֵד אוֹר מִן הָעֵמֶק הָעֲלִיּוֹן, וַיַּעֲקֹב הָיָה
נוֹטֵל אוֹתוֹ וְהוֹלִיךְ לְבְּאֵר שֶׁבַע, הַבְּאֵר שֶׁחֲפְרוּהָ
שָׂרִיס, שֶׁהָיָה מֵאִיר מִשָּׁם, וְהַשְּׁלִים אוֹתָהּ הַבְּאֵר
בְּכָל הַשְּׁלֵמוֹת. וּבִימֵי הַגִּלּוֹת נָסַע מִבְּאֵר שֶׁבַע הַזֶּה
וְהָלַךְ לְחֲרַנָּה, שְׁפָתוֹב וַיִּלְךְ תְּרַנָּה, בְּלוֹמַר חֲרוֹן
אַף. וּמָה הוּא חֲרוֹן אַפּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא?
הַדְּרָגָה הַרְעָה, הָאֶרֶץ שֶׁל רֵשׁוֹת אַחֲרָת.

אָמַר רַבִּי חֲיִיא, בְּשִׁתּוּלְךָ הַשְּׁמֵשׁ לְמַעְרָב, הַמַּעְרָב
הָיָה נִקְרָא מְקוֹמוֹ שֶׁל הַשְּׁמֵשׁ, הַכֶּסֶף שֶׁלוֹ,
מְקוֹם שֶׁשׁוּלְטָ עֲלָיו. וְהוּא שְׁפָתוֹב אֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף
זוֹרַח הוּא שָׁם. שִׁתּוּלְךָ אֵלָיו לְהֵאִיר עֲלָיו, וְנוֹטֵל
אֶת כָּל הָאוֹרוֹת וְכוֹנֵם אוֹתָם אֵלָיו.

וְהִינּוּ כְמוֹ שְׁשָׁנֵינוּ שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנִיחַ תְּפִלִּין, [ס"א וְלְמַדְנֵנוּ, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנִיחַ תְּפִלִּין, שְׂבָתוֹב

נִשְׁבַּע ה' בְּיָמֵינוּ וּבְרוּעַ עֵזוֹ. וְשָׁנֵינוּ, יָמֵינוּ - זוֹ הַתּוֹרָה, שְׂבָתוֹב מִיָּמֵינוּ אֵשׁ דַּת לָמוֹ.

וּבְרוּעַ עֵזוֹ - אֵלֵינוּ תְּפִלִּין. וּבְלִים נִטְלָה יַעֲקֹב וּמֵאַסַּף לְצַד מַעֲרָב. וְהַלְבָּנָה אוֹסְפָת

לְכַסּוֹף כָּל אוֹתָם הָאִזְרוֹת וְהַגְּרוֹת שְׁנוּטֵל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ וּמֵאִיר לָהּ, וְזֶה

שְׁשָׁנֵינוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנִיחַ תְּפִלִּין] מֵשׁוֹם שְׁנוּטֵל אֵת כָּל

הַבְּתָרִים הָעֲלִיזִים, וּמִי הֵם? הַסּוּד שֶׁל הָאֵב

הָעֲלִיזִין וְסוּד הָאֵם הָעֲלִיזָה, וְהֵם הַתְּפִלִּין שְׂבָרֵאשׁ,

כְּמוֹ שְׁשָׁנֵינוּ, כִּי הֵן גְּדוּל נוּטֵל בְּרֵאשׁ. וְאַחַר שְׁנוּטֵל

הָאֵב וְהָאֵם, נוּטֵל הַיָּמִין וְהַשְּׂמֹאל, וְנִמְצָא [שֶׁהַקְדוּשׁ

בְּרוּךְ הוּא] שְׁנוּטֵל הַכֹּל.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, תְּפִאֲרַת יִשְׂרָאֵל נוּטֵל הַכֹּל,

וּכְשֶׁנִּמְשָׁכַת בְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה, נוּטֵלָת

אֶף כָּאֵן הַכֹּל, עוֹלָם הַזְּכָר שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,

וּבֵן עוֹלָם ^(דף קמו ע"ב) הַנְּקֵבָה שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

כְּמוֹ שְׁשִׁיּוּצָאִים כָּל הָאִזְרוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כִּךְ גַּם

נוּטֵל הַכֹּל הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁתְּרֵי זֶה כְּמוֹ זֶה, וּמֵשׁוֹם

כִּךְ בָּאָר שְׁבַע זֶה הַיּוֹבֵל, בָּאָר [שְׁבַע] זוֹ הַשְּׂמִיטָה.

[שֶׁתְּרֵי זֶה כְּמוֹ זֶה] [הַכֹּל לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא] וְהַשְּׂמִיטָה [הַזֶּה] אֵינוֹ מֵאִיר

אֵלֶּא מִן הַיּוֹבֵל, [וְהוּא נוֹטֵל לְתוֹךְ הָאוֹרוֹת וּמְכַנִּים תּוֹךְ הַשְּׂמֵטָה]
 וּמִשׁוֹם כֶּף וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיִּלְךְ חֲרָנָה, וְזֶה
 הַמַּעֲרָב שֶׁהִיא הַשְּׂמֵטָה.

רַבִּי שְׂמַעוֹן אָמַר, וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע - זֶה
 הַמַּעֲרָב, שְׁנַת הַשְּׂמֵטָה. וַיִּלְךְ חֲרָנָה - זוֹ שְׁנַת
 הָעֶרְלָה, מִשׁוֹם שֶׁיֵּצֵא מִרְשׁוֹת הַקְּדוּשָׁה לְרִשׁוֹת
 אַחֲרַת, שֶׁהִיא בּוֹרַח מֵאֲחִיו, כְּמוֹ שְׁנַת־בְּאֵר.

תּוֹסֵפֶתָא

בְּנֵי הָעוֹלָם, אֲהוּבֵי עֲלִיּוֹן, בְּחִירֵי הַמַּמְשָׁלָה, קָרְבוֹ
 שְׂמַעוּ. מִי חָכֵם בְּכֶם, בְּעֲלֵי הָעֵינָיִם בְּהַשְׂכִּיל,
 יבֹא וַיֵּדַע. בְּשַׁעַה שֶׁהָרֵאשׁ תִּלְבֵּן נֹטֵל שְׁלֵשׁ אוֹתִיּוֹת
 וְחֻקֵּי אוֹתָם בְּחֻקֵּיכֶם תְּחַקִּיקוֹת, אַחַת א', אַחַת
 י', וְאַחַת ו', וְנִחְקֵק אִי"ן - הָא' הָרֵאשׁ הָעֲלִיּוֹן שֶׁל
 הַכֹּל טָמוּן שֶׁל כָּל הַשְּׂמוּנִים, י' הוּא עֲלִיַת הַרְצוֹן,
 נִתְקַן מִן הָרֵאשׁ לְמַעְלָה, וַיֵּרֶד לְמַטָּה. יֵצֵא וְהוֹצִיא
 שְׁלֵשִׁים וּשְׁנַיִם שְׂבִילִים, עַד שֶׁנִּחְקְקוּ בְּאַבְנֵים
 יְקָרוֹת שְׁלוֹהֵטוֹת, וְנִקְשְׂרוּ עִם הָאוֹת נו"ן, שֶׁהִיא
 זָכָר וְנִקְבָּה, שְׁנֵי אוֹתֵבַיִם. קָשָׁר חֲזָק, בְּהֵם נִתְקַנּוּ,

והשם הקדוש נקשר בהם, מהם נמצא המזון לכל
 [בהם], נתקנו העולמות.

ועל כן נחקקה ו' פשוטה, הכלל של שתיים: נ'
 כפופה נקבה אחת, י' שהיא הרצון שמוציא
 שבילים הבה בין האותיות ועשה את הרקיע של
 יעקב בין שתי רוחות, והטיל בין האיברים
 דבורים. עד שיירד לנ' הזו, שהיא כפופה, וחברו
 אותה יחד, צפון ודרום, אחר כך נקשרו יחד. הנ'
 הכפופה הזו נקראת באר שבע ומתמלאת מייעקב
 להשקות את כל עדרי הצאן, ועל כן ויצא יעקב
 מבאר שבע וילך חרנה. עוד, מבאר שבע למעלה,
 שחרי מפנה יוצא אחר כך להשקות את חרנה,
 שהיא הבאר שלמטה, חרון אף ה', חרב ה', דין,
 בית חדין, אלהים. ועל כן אלהים באו גזים
 בנחלתך. עד כאן התוספתא.

וכאשר הגיע לבית אל, שהיא ברשות הקדושה,
 מה כתוב? ויפגע במקום. מי המקום?
 רבי תיירא אמר, זהו מקומו שאמרנו, שכתוב ואל

מקומו שואף [זורח הוא שם]. ויגלן שם כי בא השמש,
כמו שפאמר שואף זורח הוא שם, שהרי הוא
בא כדי להאיר לו.

ויקח מאבני המקום. לא כתוב אבני המקום
אלא מאבני המקום. אלו הם אבנים
יקרות מרגליות טובות שהן שתיים עשרה אבנים
עליונות, ככתוב שתיים עשרה אבנים. ותחת
אלו שנים עשר אלה ורבבות אבנים פסולות,
ובלן נקראות אבנים, ומשום כך מאבני המקום
ולא אבני [המקום], זה המקום שאמר.

וישם מראשתיו. מראשתיו של מי? אלא
מראשתיו של המקום שהוא. מה זה
מראשתיו? אם תאמר כמי ששם תחת ראשו -
לא. אלא מראשתיו - לארבעה [ראשי] צדדי
העולם. שלש אבנים לצד (דף קמח ע"א) צפון, ושלש
לצד מערב, ושלש לצד דרום, ושלש לצד מזרח.
והמקום שהוא עליהם להתקן בהם.

וְאִזּוּ וַיֵּשֶׁב בַּמָּקוֹם הַהוּא. [וַיֵּשֶׁב, י"ב מְרַגְלִיּוֹת לְמַטָּה, וְכָל
 אוֹתָן מְרַגְלוֹת שָׁמַן עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה הָרִי מִן כ"ב.] כִּיּוֹן שְׁנַת־קָנָה
 הַמַּטָּה, שָׁכַב בָּהּ. מִי שָׁכַב בָּהּ? הַשָּׁמַשׁ. וְעַל כֵּן
 כָּתוּב בַּיַּעֲקֹב וַיֵּשֶׁב עַל הַמַּטָּה, שְׁהָרִי לוֹ רְאוּיָה
 וְלֹא לְאַחֵר. וְעַל כֵּן וַיֵּשֶׁב בַּמָּקוֹם הַהוּא, וּמִשׁוֹם
 כָּךְ כָּתוּב וְנִרְחַ הַשָּׁמַשׁ וּבָא הַשָּׁמַשׁ.

רַבִּי יִצְחָק הָיָה יוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד לְפָנָי מְעַרְת
 אֲפִיקוֹתָא. עָבַר אִישׁ אֶחָד וּשְׁנֵי בָנִים עִמּוֹ,
 וְהָיָה אֶחָד לְאַחֵר אוֹמֵר, חֹזֵק הַשָּׁמַשׁ הָיָה הוּא
 מִצַּד הַדְּרוֹם, וְאֵין הָעוֹלָם מְתַקֵּים אֵלָּא עַל
 הָרוֹחַ, מִשׁוֹם שְׁהָרוֹחַ הֵיא קִיּוֹם הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּל
 הַצְּדָדִים, וְאֵלְמָלָא שְׁהוּא עוֹמֵד בַּשְּׁלֵמוֹת, אֵין
 הָעוֹלָם יָכוֹל לְהִתְקַיֵּים.

אָמַר לוֹ אֶחָיו הַקָּטָן, אֵלְמָלָא יַעֲקֹב, לֹא הִתְקַיֵּים
 הָעוֹלָם. בֹּא רְאֵה, בַּשָּׁעָה שִׁיַּחֲדוּ בָנָיו אֶת
 הַיַּחֲדוּד שְׁלֵמָעֵלָה וְאָמְרוּ (דְּבָרִים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה'
 אֵלֵהִינוּ ה' אֶחָד, זוּהִי הַשְּׁלֵמוֹת הָעֲלִיּוֹנָה
 לְהִתְיַחֵד בַּיַּחֲדוּד אֶחָד, אֵזִי הִתְחַבֵּר יַעֲקֹב אֲבִיהֶם,

וְנָטַל אֶת בֵּיתוֹ, וַיֵּשֶׁב בּוֹ בְּחִבּוֹר אֶחָד עִם
הָאֲבוֹת, לְהִתְחַבֵּר זָכָר וּנְקֵבָה יַחַד.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשַׁתְּתֵּף עִמָּהֶם וְאֲשַׁמַּע מָה
הֵם אוֹמְרִים. פָּתַח אוֹתוֹ הָאִישׁ וְאָמַר,
קוֹמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרוֹן עֵינֶךָ. קוֹמָה ה'
לְמַנוּחָתְךָ - בְּמִי שְׂאוֹמֵר יָקוּם הַמְּלֶךְ לְבֵית
מְנוּחַת מִשְׁכָּנוֹ.

שְׁנַיִם הֵם הָיוּ שְׂאוֹמְרוֹ קוֹמָה ה' - מִשָּׁה וְדָוִד.
מִשָּׁה אָמַר, (במדבר י) קוֹמָה ה' וַיִּפְצְנוּ
אִיבֵיהָ. וְדָוִד אָמַר (תהלים קלב) קוֹמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ.
מָה הַהֲבִידֵל בֵּינֵיהֶם? אֵלֶּא מִשָּׁה, בְּמוֹ מִי שְׂמַצְנֶה
אֶת בֵּיתוֹ הוּא אָמַר. מִשָּׁה צָוָה אוֹתָהּ לְהִלָּחֵם
קָרֵב בְּנֶגֶד שׁוֹנְאָיו, וְדָוִד הוֹמִין אוֹתָהּ לְמַנוּחָתָהּ.
בְּמוֹ שְׂמִזְמִין [לז] אֶת רַבּוֹ, מוֹמִין אֶת הַמְּלֶךְ
וְהַגְּבִירָה עִמוֹ. זֶהוּ שְׂפָתוֹב קוֹמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ
אַתָּה וְאַרוֹן עֵינֶךָ, בְּדִי שְׂלֵא לְהַפְרִידֵם.

בְּחֻנֵּיךָ יִלְבָּשׁוּ צַדִּיק וְחַסִּידֶיךָ יִרְנְנוּ. מִכָּאן
לְמַדְנוּ, שְׂמִי שְׂמִזְמִין אֶת הַמְּלֶךְ, יִשְׁנֶה

את מעשיו כְּדֵי לָתֵת שְׂמֵחָה לַמֶּלֶךְ. אִם (דף קמח ע"ב)
 דָּרָךְ הַמֶּלֶךְ שְׂמֵשֶׁמְחִים אוֹתוֹ בַּדְּחָנִים פְּשׁוּטִים -
 יִסְדֵּר לְפָנָיו בַּדְּחָנִים נִכְבָּדִים וְשָׂרִים גְּדוֹלִים, וְאִם
 לֹא - זֶה לֹא [משום] שְׂמֵחַת הַמֶּלֶךְ.

בֵּן רֵאָה, דוֹד הַזְּמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה
 לְמִנוּחָה, מָה עֲשֶׂה? שָׁנָה אֶת בַּדְּחָנֵי הַמֶּלֶךְ
 בְּשָׂבִיל שָׂרִים וְנִכְבָּדִים, וּמִי הֵם? שְׂכָתוֹב כְּהֵנִיךְ
 יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֶּיךָ יִרְגְּנוּ. וְחִסְדֶּיךָ יִרְגְּנוּ? הֲיֵה
 צָרִיךְ לְהִיּוֹת לְוִיֶּיךָ יִרְגְּנוּ! שְׂחָרֵי הַלְוִיִּים הֵם
 בַּדְּחָנֵי הַמֶּלֶךְ, וְכַעַת דוֹד שְׂחֵזְמִין אוֹתוֹ לְמִנוּחָה,
 עֲשֶׂה אֶת הַכְּתָנִים וְהַחֲסִידִים שִׁיחִיו הֵם בַּדְּחָנֵי
 הַמֶּלֶךְ.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, דוֹד, אֵינִי רוֹצֵה
 לְהַטְרִיחַ עָלֶיךָ. [אלו] אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, דוֹד, לֹא
 אָמַר לוֹ דוֹד, רַבּוֹנִי, [לא כֵּה, אֶלֶּא] כְּשֵׁאתָה
 בְּהִיכָלְךָ, אֲתָה עוֹשֶׂה רְצוֹנְךָ. כְּעַת שְׂחֵזְמִנְתִּי
 אוֹתְךָ, הַדְּבָר עוֹמֵד בְּרְצוֹנִי לְקָרֵב אֶת אֵלֹהֵי שָׂחָם
 יוֹתֵר חֲשׁוֹנִים, אֵף עַל גַּב שְׂאִין דְּרָכָם בְּזוֹת.

מכאן למדנו, שמי שהוא כביתו, יסדר דרכו
 ומעשהו כרצונו. אם מזמינים אותו,
 יעשה את רצונו של מארחו כמו שמסדר עליו,
 שהרי דוד החליף לוים וסדר פתנים, והקדוש
 ברוך הוא הקים את הדבר כרצונו.

אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני
 משיחך. הסדור שסדרתי לא ישוב אחור.
 אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, תייה, אפלו
 בכלים שלי לא אשתמש, אלא בכלים שלך. ולא
 זו הקדוש ברוך הוא משם עד שנתן לו אוצרות
 ומתנות, שכתוב נשבע ה' לדוד אמת לא ישוב
 מפנה מפרי בטנך אשית לכסא לך. בא רבי
 יצחק ונשק לו. אמר, אם לא באתי לדך הו
 אלא לשמע את זה - די לי.

פתח בן אחר שלו ואמר, ויצא יעקב מבאר
 שבע וילך חרנה, הינו שכתוב (בראשית ב'
 על בן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק
 באשתו. דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך

חֲרָנָה - רָמַז כְּשֵׁיִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ
וְהִגְלוּ בֵּין הָעַמִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איכה א) וַיֵּצֵא מִן
בֵּית צִיּוֹן כָּל הַדְּרָה, וְכָתוּב גַּלְתָּה יְהוּדָה מֵעֵנִי
וְגו'.

פֶּתַח הָאֵחֵר הַקָּטָן וְאָמַר, וַיִּפְנַע בַּמָּקוֹם וַיֵּלֶן
שֵׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ וְגו'. מַה זֶה וַיִּפְנַע
בַּמָּקוֹם? לְמַלְךְ שֶׁהוֹלֵךְ לְבֵית הַגְּבִירָה, צָרִיךְ
לִפְנֵי אֹתָהּ וּלְבָשֵׁם אֹתָהּ בְּדָבָרִים כְּדֵי שֶׁלֹּא
תִּמְצָא אֶצְלוֹ כְּהַפְקָר, וְלֹא עוֹד, אֵלָּא שֶׁאֶפְלוּ יֵשׁ
לוֹ מִטָּה שֶׁל זָהָב וְכִסְתוֹת מְרַקְמוֹת מַעֲשֵׂה רוֹקֵם
לִישָׁן בָּהֶם, וְהֵיא מְתַקְנֶת לוֹ מִטָּתוֹ מֵאֲבָנִים
בְּאֶרֶץ, וּבְחֶדֶר שֶׁל תְּבִנָּה יַעֲזֹב אֶת שְׁלוֹ וַיֵּלֶן
בָּהֶם, לְתֵת לָהּ גִּחַת, וְכֵדֵי שִׁיחֶיהָ הָרָצוֹן שֶׁלָּהֶם
יַחַד בְּלִי אָנָּם. כְּמוֹ שֶׁלְּמִדְּנוּ כָּאֵן, שֶׁפִּיּוֹן שֶׁחֵלְךְ
אֵלֶיָּהּ, מַה פֶּתוּב? [וַיֵּלֶן שֵׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ, לְחֲרָאוֹת שֶׁאִסוּר לוֹ לְאָדָם
לְשִׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ בַּיּוֹם] וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מְרֵאֲשֶׁתּוֹ
וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא, כְּדֵי לְתֵת לָהּ גִּחַת שֶׁאֶפְלוּ
אֲבָנֵי הַבַּיִת אֲהוּבִים לְפָנָיו לְלוֹן בָּהֶם [שְׁכָתוּב וַיִּשְׁכַּב

בְּכַה רַבִּי יִצְחָק, [וְהוֹדִי] וְשָׁמַח. אָמַר, אֵלֹהֵי
 הַמְּרַנְנָלִיּוֹת תַּחַת יְדֵיכֶם, וְלֹא אֵלֶיךָ
 אֲחֵרֵיכֶם? אָמְרוּ לוֹ, אַתָּה תִּלְךָ לְדַרְכֶּךָ, וְאֲנִי
 נִכְנֵם לָעִיר לְהִלּוּלָא שְׁל בְּנֵי זָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
 עֲבָשׁוּ יֵשׁ לִי לְלָכֶת לְדַרְכֵי. (דף קמט ע"א) הֲלֵךְ לוֹ וְסִדֵּר
 אֶת הַדְּבָרִים לְפָנַי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
 וְדַאי יָפָה אָמְרוּ, וְהַכֹּל נֶאֱמַר בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.
 אָמַר, הַדְּבָרִים הִלְלוּ הֵם מִבְּנֵי בְּנֵי שְׁל רַבִּי
 צְדוּק תַחֲלֹשׁ הֵם. מָה הַטַּעַם נִקְרָא תַלְשׁ? מִשׁוּם
 שְׁאֲרַבְּעִים שָׁנָה הִתְעַנְּהָ עַל יְרוּשָׁלַיִם שְׁלֹא תִחַרַב
 בְּיָמֶיהָ, וְהָיָה מִפְּרֹשׁ עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר שְׁל הַתּוֹרָה
 סוּדוֹת עֲלִיזוֹנִים וְנוֹתֵן בָּהֶם דְּרֹךְ לְבָנֵי הָעוֹלָם
 לְהַתְנַהֵג בָּהֶם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הָיוּ [אֵלֶּי] יָמִים מוֹעֲטִים עַד
 שְׁפַנְשֵׁתִי אוֹתוֹ הָאִישׁ, וּבְנֵי הַקְּטָן עִמּוֹ.
 אָמַרְתִּי לוֹ, אֵיפָה בְּנֵךְ הָאֲחֵר? אָמַר לִי, עָשִׂיתִי
 לוֹ הִלּוּלָא, וְנִשְׂאָר עִם אִשְׁתּוֹ. כִּיּוֹן שְׁהַכִּיר אוֹתִי,
 אָמַר לִי, חֲיִיךְ שְׁלֹא תוֹמַנְתִּי אוֹתְךָ לְחַתְנַת בְּנֵי
 מִשׁוּם שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים: אֶחָד - שְׁלֹא יִדְעֵתִי בְךָ

ולא הכרתי אותך, שפך מזמינים את האדם -
 כפי כבודו, ואולי אתה איש גדול ויפגם כבודך.
 ואחד - אולי אתה הולך לדרךך בחפזון ולא
 אמריח עליך. ואחד - שלא תתבייש לפני אנשי
 החבורה, שדרבנו - שכל אותם שאוכלים על
 שלחן חתן ובלה, בלם נותנים להם אוצרות
 ומתנות. אמרתי לו, הקדוש ברוך הוא ידון
 אותך לטוב. אמרתי לו, מה שמך? אמר לי,
 צדוק הקטן. באותה שעה למדתי ממנו שלשה
 עשר [תריסר] סודות עליונים בתורה, ומבנו
 שלשה, אחד בנבואה, ואחד [ושנים] בתלום.

ואמר, מה בין נבואה לתלום? נבואה בעולם
 היא של זכר, ותלום בעולם הנקבה,
 ומנה לזה ביש דרגות יורד. הנבואה בימין
 ובשמאל, ותלום בשמאל. ותלום נפרד לבמה
 דרגות למטה, משום כך תלום הוא בכל
 העולם, אבל כפי דרגתו. כך נראה, כפי האדם
 כך דרגתו, הנבואה אינה מתפשטת אלא
 במקומה.

בַּא רָאָה מַה כָּתוּב, וַיַּחֲלֹם וַהֲנִיחַ סֵלָם מִצָּב
 אֶרֶצָה וְרָאָשׁוּ מִגִּיעַ הַשְּׁמַיְמָה וַהֲנִיחַ מִלְּאֲכִי
 אֱלֹהִים עֲלֵימָם וַיִּרְדּוּ בּוֹ. פָּתַח וְאָמַר, (יחזקאל א)
 הָיָה הָיָה דְבַר ה' אֶל יְחֻזְקָאֵל בֶּן בּוּזִי הַכַּהֵן
 בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים עַל נְהַר כְּבָר וַתְּהִי עֲלָיו שָׁם יַד
 ה'. הָיָה הָיָה - נִבְּוָאָה לְשַׁעֲרֵי הַיְתָה, שְׁהַצְמִיחָה
 עַל הַגְּלוּת מִשׁוּם שְׁהַשְׁכִּינָה יְרֵדָה עִם יִשְׂרָאֵל
 לְגִלּוּת, וְרָאָה יְחֻזְקָאֵל מַה שְּׁרָאָה לְפִי שַׁעֲרָה. וְאָמַר
 עַל נֶבֶשׂ שְׂאוֹתוֹ הַמָּקוֹם לֹא רָאִוּ לָזֶה, מִשׁוּם כִּד
 הָיָה הָיָה. מַה זֶה הָיָה הָיָה? אֵלֶּא הָיָה לְמַעְלָה -
 הָיָה לְמַטָּה, שְׁכַת־טוֹב סֵלָם מִצָּב אֶרֶצָה וְרָאָשׁוּ
 מִגִּיעַ הַשְּׁמַיְמָה. נוֹטֵל [אוֹתוֹ] לְמַעְלָה וְנוֹטֵל [אוֹתוֹ]
 לְמַטָּה. הָיָה הָיָה - אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה.

בַּא רָאָה, הַסֵּלָם הָיָה מִחֲזִיק בְּשֵׁנֵי עוֹלָמוֹת -
 בְּמַעְלָה וּבְמַטָּה. בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים עַל נְהַר כְּבָר.
 בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים - בְּמָקוֹם שְׁהַגְּלוּת שׁוֹרָה בּוֹ, וְעִם
 כָּל זֶה, עַל נְהַר כְּבָר. מַה זֶה נְהַר כְּבָר? אֵלֶּא
 שְׁהָיָה כְּבָר מִקֶּדֶם לָבוֹ, (דף קמט ע"ב) שְׁהַשְׁכִּינָה שׁוֹרָה
 עֲלָיו, שְׁכַת־טוֹב וְנְהַר יִצְא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן

וגו'. וזה הוא נהר אחד מאותם ארבעה הנהרות.
ומשום ששָׁרָה עָלְיוּ מִקְדָּם לָכֵן וְהָיָה עָלָיו כָּבֵד
- שורה בו עכָּשׁוּ, וְהִתְנַלָּה לִיחֻזְקָאָל.

בא ראה, ויחלם, וכי יעקב הקדוש, שהוא
השלים של האבות, התנלה עליו בחלום,
ובמקום הקדוש הזה לא ראה [לו] אלא בחלום?
אלא יעקב בזמן שהוא לא היה נשוי, ויצחק היה
בנים. ואם תאמר שהיה אחר כך, כשנשא, כתוב
ויארא בחלום? שם המקום נרם, ויצחק היה
בנים, ועל כן כתוב בו חלום.

ואחר שפא לארץ הקדושה עם השבטים,
ונשלמה [בהם] להם עקרת הבית ואם
הבנים שמתה, כתוב ויֵרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וְגו',
וכתוב (בראשית מו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמֵרְאֵת
הַלְּיָלָה. כֵּן לֹא כֵתוּב בּוֹ חֵלּוֹם, שְׁחֵרֵי הָיָה
מִדְּרָגָה אַחֲרַת עֲלִיּוֹנָה.

בא ראה, החלום הוא על ידי נבריאל, שהוא
למטה, בדרגה הששית מנבואה. מראה -

על ידי הדרגה ההיא של החיה ההיא ששולטת
 בלידה. ואם תאמר, הנה פתוב (דניאל ח) נבריא
 הן להלך את המראה - כך זה נדאי, שמראה
 דבריו יותר סתומים, ובחלום מפרש יותר,
 ומפרש את הסתומים של המראה. ועל כן נפקד
 נבריא, שיפרש את דברי המראה, שהוא יותר
 סתום.

ועל כן פתוב במראה - וירא, וארא. מה
 הפעם? משום שהוא מראה, כמו המראה
 הנה שגראים פתובו כל הדמיות, ומשום כך
 וארא, ראיתי דמותו. באל שדי, שהוא המראה,
 שגראית פתובו דמות אחרת, וכל הדמיות
 העליונות נראות בו.

משום כך, יעקב באותו הזמן, פתוב ויחלם והנה
 סלם מצב ארצה [וראשו]. מה זה סלם?
 הדרגה ששאר הדרגות תלויות בה, והוא יסוד
 העולם. וראשו מניע השמימה, כך הוא להתקשר
 עמו. וראשו מניע השמימה, מי ראשו? ראשו של

אותו סָלָם. ומי הוא? זה שְׁפָתוֹב בּוֹ (בראשית מז) ראש
הַמָּטָה. מִשׁוֹם שֶׁהוּא רֹאשׁ לַמָּטָה הַזֶּה וּמִמָּנְה
מֵאִיר. מִגִּיעַ הַשְּׂמִימָה, מִשׁוֹם שֶׁהוּא סִיּוֹם הַגּוֹף,
וְעוֹמֵד בֵּין עֲלִיּוֹן וְתַחְתּוֹן, כְּמוֹ שֶׁתְּכַרִּית הוּא סִיּוֹם
הַגּוֹף וְעוֹמֵד בֵּין הַיְרֻכִּים וְהַגּוֹף, וְעַל זֶה מִגִּיעַ
הַשְּׂמִימָה.

וְהִנֵּה מִלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וְיֹרְדִים בּוֹ, אֱלוֹ
הַמְּמַנִּים שָׁל כָּל הָעַמִּים, שֶׁהֵם עוֹלִים
וְיֹרְדִים בְּסָלָם הַזֶּה. כְּשִׁישְׂרָאֵל חוֹטְאִים, נִשְׁפָּל
הַסָּלָם הַזֶּה, וְעוֹלִים אוֹתָם הַמְּמַנִּים. וּכְשִׁישְׂרָאֵל
מִכְשִׁירִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, מִתְעַלָּה הַסָּלָם הַזֶּה, וְכָל
הַמְּמַנִּים יֹרְדִים לַמָּטָה וְעוֹבְרֵי שְׁלִטוֹנָם. הַכֹּל עוֹמֵד
בְּסָלָם הַזֶּה. כָּאֵן רָאָה יַעֲקֹב בְּחִלּוֹמוֹ אֶת שְׁלִטוֹנוֹ
שֶׁל עֶשָׂו וְאֶת שְׁלִטוֹן שָׂאֵר הָעַמִּים.

דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה מִלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וְיֹרְדִים בּוֹ,
בְּמִי? בְּאוֹתוֹ רֹאשׁוֹ שֶׁל אוֹתוֹ סָלָם.
שְׂכַשְׂמֵס־תֵּלֵק רֹאשׁוֹ מִמֶּנּוּ - הַסָּלָם נִכְנָע, וְעוֹלִים

כָּל הַמְּמַנִּים. וּכְשֶׁמֶתְחַבֵּר רֵאשׁוֹ בְּאוֹתוֹ סֵלָם -
מִתְעַלָּה, וְכָל הַמְּמַנִּים יוֹרְדִים. וְהַכֹּל דָּבָר אֶחָד.

כְּתוּב (מלכים א' ג) נִרְאָה ה' אֶל שְׁלֹמֹה בַּחֲלוֹם הַלַּיְלָה
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׂאֵל מָה אֲתָן לָךְ. וְאִם
תֹּאמַר, כָּאֵן בַּחֲלוֹם, וְכִי אֵיוֹן ^(דף קן ע"א) רֵשׁוֹת יֵשׁ
לְחֲלוֹם בְּזוֹה? אֵלֶּא כָּאֵן נִכְלָלֶת דִּרְגָה בְּדִרְגָה,
הַדִּרְגָה הָעֲלִיזָה עִם הַדִּרְגָה הַתַּחְתּוֹנָה. מִשּׁוּם שְׁעָד
עֲבָשׁוֹ שְׁלֹמֹה לֹא הָיָה שָׁלֵם. כִּיּוֹן שֶׁנִּשְׁלַם, כְּתוּב
(שם ה) וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשְׁלֹמֹה, וְכְתוּב (שם) וַתִּרְבֵּ
חֲכָמַת שְׁלֹמֹה. שְׁעָמְדָה הַלְּבָנָה בְּשְׁלֹמוֹתָהּ, וּבֵית
הַמִּקְדָּשׁ נִבְנָה, וְאִזּוֹ הָיָה רוֹאֶה שְׁלֹמֹה אֶת הַחֲכָמָה
עֵינֵי בְּעֵינָיו, וְלֹא הִצְטַרְךְ לְחֲלוֹם.

אַחַר שְׁחַטָּא, הִצְטַרְךְ לְחֲלוֹם כְּבִרְאֵשׁוֹנָה, וְעַל כֵּן
כְּתוּב (שם יא) הִנְרָאָה אֱלֹוֵי פְּעָמִים. וְכִי
פְּעָמִים הָיָה וְלֹא יוֹתֵר? אֵלֶּא צַד הַחֲלוֹם הָיָה לוֹ
פְּעָמִים, וְצַד הַחֲכָמָה הָיָה בְּכָל יוֹם.

וְעַם כָּל זֶה הִצַּד שֶׁל הַחֲלוֹם הָיָה יוֹתֵר עַל כָּל
שְׂאָר בְּנֵי הָאָדָם, מִשּׁוּם שֶׁנִּכְלָלָה דִּרְגָה עִם

דְּרָגָה, מֵרָא"ה בְּמֵרָא"ה. וְהִנֵּה כָּאֵן כְּסוּף יָמָיו יוֹתֵר
 חֲשׂוֹף, וְזֶה מִשׁוֹם שְׁחָטָא, וְהִלְבְּנָה עֲמֻדָה לְהַפְגִּים.
 מָה הַטַּעַם? מִשׁוֹם שֶׁלֹּא שָׁמַר אֶת בְּרִית הַקֹּדֶשׁ
 בְּהַתְּעַסְקוֹתָיו עִם נָשִׁים נְכַרְיֹת, וְזֶה הַתֵּנָאי
 שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשָׂה עִם דָּוִד, שְׂכָתוֹב (תהלים
 קלב) אִם יִשְׁמְרוּ בְּנֵיךָ בְּרִיתִי וְגו', נָם בְּנֵיהֶם עֲדֵי עַד
 יֵשְׁבוּ לְכִסֵּא לְךָ.

מַה זֶה עֲדֵי עַד? הֵינּוּ שְׂכָתוֹב (דברים יא) כִּימֵי
 הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ. וּמִשׁוֹם שֶׁשְׁלֹמֹה לֹא שָׁמַר
 אֶת הַבְּרִית הַזֶּה כְּרֵאוֹי, הִתְחִילָה הִלְבְּנָה לְהַפְגִּים,
 וְעַל כֵּן בְּסוּף הַצְּטִירָה אֶת הַחֲלוּם, וְכֵן יַעֲקֹב
 הַצְּטִירָה אֶת הַחֲלוּם, כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ.

רְעִיָא מְהִימְנָא

הַשְּׁלֹמֹה מֵהַשְּׁמִטוֹת (סימן ז)

וַיַּחֲלוּם וְהִנֵּה סָלָם מְצָב אֲרֻצָּה (בראשית כח). וְהִנֵּה
 סָלָם - זֶה תְּפִלָּה. מְצָב אֲרֻצָּה -
 שְׂמֵת־תְּפִלָּים בְּנֵי אָדָם לוֹ בְּאֲרֶץ, שֶׁהוּא שְׂכִינָה,
 וּמִנֵּיעַ לַשָּׁמַיִם שֶׁהוּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר

בו (מלכים א ה) ואתה תשמע השמים, וסוד הדבר
 - (תהלים ח) ה' אדגנו מה אדיר שמך בכל הארץ
 וגומר. ובזמן שמודיע להם הקדוש ברוך הוא
 ושכינתו שעולה באותה התפלה, מיד - והנה
 מלאכי אלהים עלים ויורדים בו. בו - באותו
 אדם.

כלם פותחים בנפיהם לקבל שכינה באותה
 התפלה. והו' שכתוב (יחזקאל א) ובנפיהם
 פרוות מלמעלה. וזה עלים, שכינה על בנפיהם,
 ויורדים בו. מה זה בו? בקדוש-ברוך-הוא,
 שהקדוש ברוך הוא יורד עליהם לקבל שכינתו,
 ומיחד הקדוש ברוך הוא באותו האיש בתפלתו,
 ששכינה היא מצוה כלולה בשם יהו"ה, היא
 תחיה שלו, ומצוה בלי מחשבה אין לה עליה.
 ומחשבה היא אדם, יו"ד ה"א וא"ו ה"א,
 תפארת מצוה, המלכות כלולה מארבע חיות
 המרפבה, כלולה מארבע אותיות, היא הנקבה
 שלו, הפנים שלו, פני הרחמים, עבודה אמרתי
 (שמות לג) אם אין פניך הלכים וגומר.

וּמִצַּד הַצַּדִּיק נִקְרְאת אַחֲרָיו, חַיָּה כְּלוּלָה
 שְׂמוּנָה עֲשָׂרָה חֲלִיּוֹת שְׂאֲחֹרֵי הָאָדָם,
 שְׂדוּמָה לְשִׁדְרָה שְׂכָפָה שְׂמוּנָה עֲשָׂרָה חֲלִיּוֹת, הִיא
 אַחֲרֵי לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְקָדָם לְמַחֲשָׁבָה,
 שְׂנַאֲמַר בָּהּ עֲלָה בְּמַחֲשָׁבָה, מֵה שְׂאִיִּן בֵּין בְּאָדָם
 שֶׁל אַחֲרֵי, שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע, שֶׁהוּא אַחֲרֵי
 לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית וְקָדָם לְפִרְעָנוֹת.

קָמוּ תַנְאִים וְאֲמוֹרָאִים וְאָמְרוּ, רוּעָה תַנְאֲמָן,
 בְּרוּךְ אַתָּה לְאֵל עֲלִיּוֹן, הוּא יְקִים לְךָ
 בְּקִשְׁתְּךָ כִּבְלֵי. קָם וְקָן עֲלִיּוֹן בִּינִיחָם וְאָמַר, רוּעָה
 תַנְאֲמָן, בְּךָ הִתְקַבְּלִים פְּסוּק זֶה שְׂנַאֲמַר (ישעיה סב)
 וְאֵל תִּתְּנוּ דְמֵי לוֹ, שְׁחֲרֵי עֲלִיּוֹנִים וְתַחֲתוֹנִים
 מְקַנְנִים בְּצִלְמֶךָ, מַחֲנוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהֵם
 מִתְּשִׁיבָה הָעֲלִיּוֹנָה, וּמַחֲנוֹת הַגְּבִירָה שֶׁהֵם
 מִתְּשִׁיבָה הַתַּחֲתוֹנָה, עֲלֶיךָ נֹאמַר וְהִנֵּה מִלְּאֲבֵי
 אֱלֹהִים עֲלִים וְיִרְדִּים בּוֹ. בְּךָ עוֹלִים מַחֲנוֹת
 הַשְּׂכִינָה בְּתַפְלָה, וְיִרְדִּים מַחֲנוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא לְשְׂכִינָתוֹ בְּכַמָּה שִׁירִים וְנִגְנוּנִים שֶׁל תַּפְלָה.

אתה הוא הקרוב לקדוש-ברוך-הוא בתפלתך,
 שיהא קרבן לקדוש ברוך הוא ושכינתו
 באיזהו מקומן, בצו את בני ישראל וכו'. שתקנו
 בעלי המשנה קרבנות התפלה מצד הימין, ששם
 כהן איש חסד, ותקנו ומירות שיהם שיר הלזים
 אחריהם מצד הגבורה, והוד ברכה של דוד
 נקשרה בשמאל של גבורה. ואחרן ברכתו בהוד
 נקשר בחסד, והו שכתוב (תהלים טו) נעמות בימינו
 נצח.

שמע ישראל של היחוד כולל ברכו וקדשה,
 שהוא קדוש קדוש קדוש, ובכרה מצד
 הימין, והו שכתוב (במדבר ו) דבר אל אהרן ואל
 בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל. וקדשה
 מצד הלזים עמוד האמצעי, תקשר של ימין
 ושמאל, והוא קשר של תפלין של ראש, שהוא
 האם העליונה.

תפלין על ראשו כמו שבאר והו בעלי המשנה,
 תפלין של רבון העולם מה כתוב כהן?

והוא קָשָׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל יָד, שְׂכִינָה תַּחְתּוֹנָה.
 וְזֶה שֶׁבָּאוּ בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה, הִרְאָהוּ לְמִשָּׁה קָשָׁר
 שֶׁל תְּפִלִּין. ש' שֶׁלָּךְ מִשָּׁה, כּוֹלֵל שֶׁלֹּשׁ פְּנֵי
 הָאֲבוֹת לְמַעַלָּה שֶׁתִּקְנוּ שֶׁלֹּשׁ תְּפִלוֹת, שְׁסִימָנָם:
 "שְׁחֵרִית" מְנַחֵה "עֲרַבִּית. מ"ה שֶׁלָּךְ תְּפִלַּת
 הַשְּׂפָת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (בראשית א) וַיְרֹדוּ בְּדַגַּת הַיָּם
 וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְבְהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ, וְנִבְלְלָהּ
 מִרְכָּבָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל אֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה, וְאָדָם
 הִרְאָשׁוֹן לְמַעַלָּה, וּבֵת זִיגוֹ לְמִשָּׁה, אִם כָּל חַי,
 שֶׁהוּא צַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים.

וְלִכְּנֹ, אֶהְרֹן אֵף עַל נֹב שֶׁהוּא יָמִין, בְּאֵרוֹהוּ
 רַבּוֹתֵינוּ, אֶהְרֹן שׁוֹשְׁבֵין הַגְּבִירָה הָיָה.
 רוּעָה הַנְּאֻמָּן, יַעֲקֹב הוּא הַכּוֹלֵל שְׁלֹשֶׁת הָאֲבוֹת,
 שָׁבוּ רֹכְבֵי אָדָם הִרְאָשׁוֹן, וְלֹא לְחַנָּם הַקִּימוּ בְּעֵלֵי
 הַמִּשְׁנָה, יָפִיו שֶׁל יַעֲקֹב כִּיפִיו שֶׁל אָדָם הִרְאָשׁוֹן.
 אָמַר הַמְּנוּרָה הַקְּדוּשָׁה, רוּעָה הַנְּאֻמָּן, רְאִינוּ
 שְׁכַפֵּל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמֵךְ וְאָמַר
 מִשָּׁה מִשָּׁה, לְכָלֵל אוֹתָךְ בְּמִרְכָּבָה הָעֲלִיּוֹנָה

ובמרכבה התחתונה, להכליל בך אדם הראשון
מצדו של אנקהם, ולהכליל בך חנה מצד של
אחרון דוד ושלמה.

למה לא כפל את שם יעקב בך? אמר לו
מנורה הקדושה, משום שקרא לו יעקב
וקרא לו ישראל. יעקב לשון לשון עקב, שהינו
נקבה, שלמדנו, עקבו של אדם הראשון מכהה
בלגל חמה. ונקרא ישראל, ששם ראש זכר ראש
לנקבה, שהינו עקב. וזהו שאמר הקדוש ברוך
הוא לנחש, (שם ג) הוא ישופך ראש ואתה
תשופנו עקב, וזה גרם שכינה בגלות, שפאמר
בה (משלי כב) עקב ענוה יראת ה'.

שמת רבי שמעון ושמוחו ראשי הישיבה ואמרו
לפניו, פה השכינה, סיני, מי יכול לעמד
[לפניו], שהקדוש ברוך הוא ושכינתו מדברים
עמו, וששים רבות של הישיבה התחתונים
מדברים עמו, ואת ששים רבוא של הישיבה

הַעֲלִיזָנָה כַּךְ מְדַבְּרִים עִמּוֹ. עַל פִּיךָ נֵאמַר וְהִנֵּה
מִלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וְגוֹמֵר.

דָּבָר אַחֵר וַיִּחַלֵּם וְהִנֵּה סֵלָם. פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן
וְאָמַר, סִינַי זֶה סֵלָם, וְהוּא בְּ"ל, וְסוּד
הַדָּבָר - (ישעיה יט) הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עַ"ב בְּ"ל. עַב
זֶה יו"ד ה"י וְי"ו ה"י. וְעוֹד - יו"ד. יו"ד ה"א.
יו"ד ה"א וְא"ו. יו"ד ה"א וְא"ו ה"א - זֶה מֵאָה
וְשָׁלְשִׁים. הָאוֹתִיּוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת עוֹלוֹת לְשִׁבְעִים
וְשָׁנִים. הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן תּוֹלְדוֹתֵיהֶן עוֹלוֹת לְמֵאָה
וְשָׁלְשִׁים. עַ"ב בְּ"ל מְאֵתִים וְשָׁתַיִם כְּחֻשְׁבוֹן כָּ"ר.

אַתָּה הוּא הַבֵּן, הָרוּעָה הַנְּאֻמָּן, עֲלִיךָ נֵאמַר
(תהלים ב) נִשְׁקוּ בָר. אַתָּה הוּא רַבֵּן שֶׁל
יִשְׂרָאֵל, גְּדוֹל לְמִטָּה, רַבֵּן שֶׁל מִלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת,
כָּ"ר לְמַעְלָה, בֵּן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְנִיתוֹ,
[חֶסֶד "גַּם" לְחַשְׁלִים לְמֵאֵתִים אַרְבָּעִים וְחַמְשָׁה] עֲלֵיהֶם נֵאמַר לְגַבִּי
מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף (שמות ב) גַּם יְהוָה הָעֶבֶר חֲטָאתְךָ
לֹא תָמוּת. כָּ"ג"ג" תָּזָה הַתְּכַפֵּר דָּוָד, וְזֶהוּ שְׁעוֹר

שָׁל הַחֲלָה, אֲרַבְעִים וְשָׁלֹשׁ בְּיָצִים וְתוֹסֶפֶת חֲמִשׁ
בְּיָצָה, רָמוּז (ויקרא ה) וַחֲמִשָּׁתָיו יִסַּף עָלָיו.

אֲשֶׁרִי הַתְּפִלָּה הַיּוֹצֵאת מִפִּיךָ, כָּמוֹ שֶׁהִקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא יָרַד עַל הַר סִינַי וְנֹאמַר בּוֹ
(דברים כט) כִּי אֵת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֹה עֲמָנוּ עֲמַד הַיּוֹם
[וְנֹו] וְאֵת אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֹה עֲמָנוּ הַיּוֹם, כִּךְ
בְּשֵׁאתָה מִשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה וּבְתִפְלָה, הִקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְכַנֵּם עֲלֵינוּנִים וְתַחֲתוֹנִים, וְכָל הַנְּשָׁמוֹת
הַלְלוּ שְׁהִיוּ וְשַׁעֲתִידִין לְהִיּוֹת, וְכָל מַחֲנוֹת
הַמַּלְאָכִים, וְיוֹרֵד בְּצִלְמֶךָ לְקַבֵּל תְּפִלָּתְךָ
וְתוֹרָתְךָ, מִשׁוּם שֶׁמִּחֲשַׁבְתָּךְ לְיִיחָד אֵת הִקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עִם שְׁכִינָתוֹ בְּכָל הַמַּחֲנוֹת שְׁלוֹ
לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, בְּתוֹרָתְךָ וּבְתִפְלָתְךָ הִקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְצַרֵּף מִחֲשָׁבָה טוֹבָה לְמַעֲשֵׂה, וְכָמוֹ
שֶׁהוּא אָמַר אֲנֹכִי, וְהֵם אָמְרוּ (שמות כד) נַעֲשֵׂה
וְנִשְׁמָע.

כִּךְ הִקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֵׂה לְכָל הַמַּחֲנוֹת, וְהֵם
שׁוֹתְקִים וְשׁוֹמְעִים לְדְבָרְךָ, מִשׁוּם שֶׁרְצוֹנְךָ

בָּהֶם לַיַּחַד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׂכִינְתּוֹ בְּכָל
 הַמַּחֲנוֹת שְׁלוֹ. וְכָל מֵה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַבְּטִיחַ
 וְהוֹדָה לַעֲשׂוֹת לָךְ חֲכָמָה מְכֻמָּה טוֹבוֹת שְׂאִין לָהֶם
 סוּף, בָּלָם אוֹמְרִים נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

וּמִשּׁוּם זֶה אָמְרוּ (תהלים קג) בָּרְכוּ ה' [בל] מִלְּאֲכִיו
 גְּבֵרֵי כַח וְנוֹמֵר, וְהַחֲזִיק בְּךָ, שְׁהֲרֵי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׂכִינְתּוֹ וְכָל הַמַּחֲנוֹת שְׁלוֹ וְשֶׁל
 שְׂכִינְתּוֹ הַסְּכִימוּ לַעֲשׂוֹת כָּל רְצוֹנְךָ, וַיּוֹתֵר מִדְּאִי
 הוּא כָּתוּב עַל יָדְךָ, וְלֹא נִפְל דְּבָר קָטָן מִכְּתִיבַת
 יָדְךָ שְׁלֹא הִתְקַיַּם. אֲשֶׁרֵי הָאִישׁ שְׂאֵדוֹנוֹ מִחֲשִׁיב
 אוֹתוֹ כְּנוֹפוֹ וְעוֹשֶׂה לוֹ כְּבוֹד כְּדָמוֹתוֹ לְהִיּוֹת שׁוֹקֵל
 דְּבָרֵי פִיו בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה כְּמוֹ לְמוֹד בְּחַר סִינִי,
 וְאִין אֶחָד שְׁפוֹתַח פִּיו לְקַטְרֵג, אֶלָּא עֲלִיוֹנִים
 וְתַחְתּוֹנִים בְּהַסְּכָמָה אַחַת בְּרָצוֹן אֶחָד: ע"ב מההשמטות.

וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עֲלָיו וְגו'. כָּאֵן רָאָה יַעֲקֹב הַקְּשָׁר
 שֶׁל הָאֱמוּנָה כְּאֶחָד. נֹצֵב עֲלָיו, וְכָתוּב (מלכים
 א כב) וּמֶלֶךְ אִין כְּאֵדוֹם נֹצֵב מֶלֶךְ. [נציב מלח] רָאָה,
 שְׁכָל הַדְּרָגוֹת עוֹמְדוֹת כְּלָן יַחַד עַל אוֹתוֹ הַסֵּלָם

לְקָשֶׁר הַכֹּל בְּקָשֶׁר אֶחָד, מִשּׁוּם שְׁאוֹתוֹ הַסֵּלָם נִתֵּן
 בֵּין שְׁנֵי צַדִּדִּים. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (בראשית כח) אֲנִי ה' אֱלֹהֵי
 אֲבֹרָהֶם אֲבִיךָ וְאֱלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ וְגו'. אֵלֹהֵי הֵם
 שְׁנֵי צַדִּדִּים, בְּיָמִין וּבְשִׁמְאֵל.

דָּבָר אַחֵר וְהֵנָּה ה' נֹצֵב עָלָיו [ויאמר] - עַל יַעֲקֹב,
 שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה מְרַכְּבָה קְדוּשָׁה, יָמִין וּשְׁמְאֵל,
 וַיַּעֲקֹב בְּתוֹכָם, וּכְנֻסֵת יִשְׂרָאֵל לְהַקְשֶׁר בִּינֵיהֶם.
 זֶהוּ שְׂפָתוֹב אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם אֲבִיךָ וְאֱלֹהֵי
 יִצְחָק. מִנֵּין לָנוּ שְׁיַעֲקֹב בְּאִמְצַע? מִשְׁמַע שְׂפָתוֹב
 אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם אֲבִיךָ וְאֱלֹהֵי יִצְחָק [הָאָרֶץ], וְלֹא
 בְּתוֹב וְאֱלֹהֵי יִצְחָק אֲבִיךָ. שְׁפִינֹן שְׁנִקְשֶׁר עִם
 אֲבֹרָהֶם, נִמְצָא שֶׁהוּא בְּאִמְצַע. וְאַחֵר כִּף, הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר אֵתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ - הֵנָּה הַכֹּל מְרַכְּבָה
 קְדוּשָׁה אַחַת. וְכֵאֵן הוּא רָאָה שְׁיִהְיֶה שְׁלֵמוֹת
 הָאֲבוֹת.

בֹּא רֵאֵה, אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם אֲבִיךָ, שְׁפִינֹן שֶׁאָמַר
 אֲבֹרָהֶם אֲבִיךָ, וְרֵאֵי שֶׁהוּא בְּאִמְצַע. וְאֱלֹהֵי
 יִצְחָק, כֵּאֵן נִרְמָז שְׁקִשׁוֹר לְשְׁנֵי צַדִּדִּים וְאוֹחֵז

אותם. קשור לצד אחר - שכתוב אברהם אביך.
 וקשור לצד אחר - שכתוב ואלהי יצחק. תוספת
 וא"ו ליצחק, להראות שיעקב אחוז לשני צדדים.
 ועד שיעקב לא נשא, לא נאמר בגלוי יותר,
 ונאמר בגלוי למי שמכיר דרכי התורה.
 אחר שנשא והוליד, נאמר לו בגלוי. זהו שכתוב
 (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי
 ישראל. מכאן למדנו, מי שלא נשלם למטה - לא
 נשלם למעלה. שונה יעקב, שנשלם למעלה
 ולמטה, אבל לא בגלוי.

ואם תאמר שנשלם באותה השעה - לא. אלא
 ראה שישלם לאחר זמן. ואם תאמר, הנה
 כתוב והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך?
 אלא השגחת הקדוש ברוך הוא ושמירתו לא
 נעזבה מיעקב לעולמים בכל מה שהצטרף לו
 בעולם הזה, אבל בעולם העליון עד שנשלם.

וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום
 הזה ואנכי לא ידעתי. וכי תמיתה הוא

שלא ידע? אלא מה זה ואנכי לא ידעתי? כמו
שנאמר (שמואל א' יג) ופני ה' לא חליתי. אמר, וכי כל
זה התנלה לי ולא הסתכלתי לדעת אנכי, ולהכנס
תחת פני השכינה ולהיות שלם?

בא ראה, פתוב (בראשית כה) ותאמר אם בין לפה זה
אנכי. כל יום ויום ראתה רבקה את אור
השכינה, (דף קז ע"ב) שהשכינה היתה במשכנה,
והתפללה שם. כיון שראתה צרתה במעיה, מה
פתוב? ותלך לדרש את ה'. יצאה מהדרגה הזו
לדרגה אחרת, שהיא הוי"ה. משום כך אמר יעקב,
וכי כל כך ראיתי ואנכי לא ידעתי? משום שהיה
לבו ולא נכנס תחת פני השכינה.

מיד - ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה. הדבר
הזה הוא לשני הצדדים. מה נורא המקום
הזה - אחד על אותו המקום שאמר בראשונה,
ואחד על אות הברית הקדוש, שלא צריך
להכיל.

וַאֲפֹּאֵר עַל גַּב שֵׁהֶם לְשָׁנֵי צְדָדִים - הוּא אֶחָד.
 אָמַר, אֵינִן זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים. אֵינִן זֶה
 לְהִיּוֹת בְּטֵל, אֵינִן זֶה לְהַמְצִיא לְבָדוֹ, זֶה לֹא
 הַעֲמִידָה שָׁלוֹ, אֶלְאֵ בֵּית אֱלֹהִים, לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ
 וּלְעֲשׂוֹת בּוֹ פִּרוֹת וּלְהַרְיֵק לוֹ בְּרָכוֹת מִכָּל אֵיבָרֵי
 הַגּוּף, שְׁוֵהוּ הַשַּׁעַר שֶׁל כָּל הַגּוּף. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וְזֶה
 שַׁעַר הַשָּׁמַיִם. זֶה הַשַּׁעַר שֶׁל הַגּוּף וְדַאי, שַׁעַר
 הוּא לְהַרְיֵק בְּרָכוֹת לְמַטָּה, אֶחָזוּ לְמַעְלָה וְאֶחָזוּ
 לְמַטָּה. אֶחָזוּ לְמַעְלָה - שְׂכָתוֹב וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם.
 לְמַטָּה [אֶחָזוּ] - שְׂכָתוֹב אֵינִן זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים.
 וְעַל זֶה, וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה נִּזְרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה. וּבְנֵי
 אָדָם אֵינָם מִשְׁנִיחִים בְּכַבּוֹד שְׂבוּ לְהִיּוֹת בּוֹ שָׁלֵם
 לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. בָּא אָבִיו וּנְשָׁקוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּשִׁשְׁמַעְתִּי אוֹתָם הַדְּבָרִים
 מִפִּי, בְּכִיתִי וְאָמַרְתִּי, בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן
 שְׁלֹא בְטֵל מִן הָעוֹלָם הַחֲכָמָה הָעֲלִיוֹנָה. הִלְבַּתִּי
 עִמָּם עַד שֶׁלֹּשׁ פָּרָסָאוֹת עַד שֶׁנִּכְנַסְתִּי עִמָּהֶם
 לְעִיר. לֹא הִסְפִּיקוּ לְהַכְנִים, עַד שֶׁשָּׂדַךְ אוֹתוֹ

הַאִישׁ אֶת בְּנוֹ, וְאָמְרוּ לוֹ, דְּבַרְיָךְ לֹא יִהְיוּ
לְבַטְלָהּ.

אָמַרְתִּי, זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שֶׁהַדְּבָרִים
הֶלְלוּ יֵהם בְּלָם בְּסוּד הַחֲכָמָה
וְלִהְרֵאוֹת דְּבָרִים אֲחֵרִים. כְּשֶׁסִּדְרְתִּי הַדְּבָרִים
לְפָנַי רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לִי, אֵל תֹּאמַר שֶׁהַדְּבָרִים
הֶלְלוּ יֵהם שֶׁל תִּינּוֹק, אֵלֶּא יֵהם דְּבָרִים שֶׁל סוּדוֹת
עֲלִיוֹנִים, וְהַכֹּל רְשׁוּמִים בְּסוּד הַחֲכָמָה.

וַיִּדְרַר יַעֲקֹב נֶדָר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי
וְגו'. אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, כִּינּוּן שֶׁכָּל זֶה
הַבְּטִיחַ לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לָמָּה לֹא הֵאֱמִין,
שֶׁאָמַר אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְגו'? אֵלֶּא, אָמַר
יַעֲקֹב, חֲלוּם חֲלַמְתִּי, וְהַחֲלוּמוֹת - מֵהֶם אֵמֶת
וּמֵהֶם לֹא אֵמֶת, וְאִם יִתְקַיֵּם, הֲרִי יִדְעֵתִי שֶׁהוּא
חֲלוּם אֵמֶת. וְעַל כֵּן אָמַר אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי
וְגו', כְּמוֹ שֶׁחֲלַמְתִּי, וְהָיָה ה' לִי לֵאלֹהִים. אֲנִי
אֶהְיֶה מוֹשֵׁךְ בְּרִכּוֹת מִהַמַּעֲיָן שֶׁל חֲנַחֵל שֶׁל הַכֹּל
לְמָקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא אֱלֹהִים.

בַּיּוֹם הַהוּא, יִשְׂרָאֵל יִשָּׂא בְּאִמְצָעוֹ, הַכֹּל הוּא
 נוֹטֵל בְּרֵאשׁוֹנָה מִהַמָּקוֹר שֶׁל הַכֹּל, וְאַחַר
 שֵׁינִיעַ אֵלָיו, מִמֶּנּוּ שׁוֹפֵעַ וּמִמְשִׁיךְ לְמָקוֹם הַזֶּה,
 מִשָּׁמַע שְׂפָתוֹב וְהָיָה ה' לִי - בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר
 הַכֹּל - לְאֱלֹהִים. כְּמוֹ שְׂאֵלֵהִים יִהְיֶה שׁוֹמֵר
 וְעוֹשֶׂה לִּי כָּל אוֹתוֹת הַטּוֹבוֹת, אֵף אֲנִי אֶהְיֶה
 מוֹשִׁיךְ לוֹ מִהַמָּקוֹם שְׁלִי כָּל אוֹתוֹת הַבְּרָכוֹת,
 וְיִתְחַבֵּר בּוֹ הַקָּשֶׁר שֶׁל הַכֹּל. מָתִי? וְשִׁבְתִּי
 בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, כְּשֶׁאֶהְיֶה יוֹשֵׁב בַּדְרָגָה
 שְׁלִי, וְאֶהְיֶה יוֹשֵׁב בַּדְרָגָה שֶׁל שָׁלוֹם לְתֵקֵן אֶת
 בֵּית אָבִי, וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם דּוֹקָא, אִזּוֹ וְהָיָה ה' לִי
 לְאֱלֹהִים.

דָּבָר אַחַר וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, שְׁשֵׁם
 הֵיא הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, שָׁם אֲשֵׁתֵלֶם. וְהָיָה
 ה' לִי לְאֱלֹהִים. בְּמָקוֹם הַזֶּה אֵעֲלֶה [נִתְעַלָּה] מַדְרָגָה
 זוֹ לְדְרָגָה אַחֶרֶת כְּרֵאוֹי, וְשָׁם אֵעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ.

רַבִּי חֵיָא פִּתַח וְאָמַר, דְּבָרֵי עֲוֹנוֹת נִבְרוּ מִנִּי
 פִּשְׁעֵינוּ אֶתְּהָ תְּכַפְּרֵם. תְּפָסוּק הַזֶּה קָשָׁה,

נְשִׂינְיָן סוּפוּ רֵאשׁוּ וְאִינְ רֵאשׁוּ סוּפוּ. אֵלֶּא דְדוּד
 בְּקִשׁ עַל עֲצָמוּ, וְאַחַר כֵּךְ בְּקִשׁ עַל הַכֹּל (תהלים
 סה) דְּבִרֵי עֲזוֹת נְבָרוּ מִנִּי. אָמַר דְדוּד, אֲנִי יִדְעָתִי
 בְּעֲצָמִי שְׁחָטָאתִי, אֲכַל כִּמְהָ רְשָׁעִים הֵם בְּעוֹלָם
 שְׁחָטָנוּבָרוּ חֲטָאֵיהֶם עֲלֵיהֶם יוֹתֵר מִמִּנִּי. הוּאֵיל
 וְכוּ, (דף קנא ע"א) לִי וְלָהֶם, פְּשָׁעֵינוּ אַתָּה תִּכְפְּרֵם.

בֵּיא רֵאֵה, בְּשַׁעָה שְׂרָבִים הָרְשָׁעִים בְּעוֹלָם, הֵם
 עוֹלִים עַד אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁסַפְרֵי הָרְשָׁעִים
 נִפְתָּחוּ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (ח'בית) דִּין יוֹשֵׁב וּסְפָרִים
 נִפְתָּחִים, וְאוֹתוֹ סֵפֶר [חדין עומד עליה], [למעלה מראשו של דוד
 הוא] מִשׁוּם כֵּךְ דְּבִרֵי עֲזוֹת נְבָרוּ מִנִּי, וְעַל כֵּן
 פְּשָׁעֵינוּ אַתָּה תִּכְפְּרֵם.

יַעֲקֹב כְּמוֹ כֵּן מִשׁוּם כֵּךְ לֹא הֵאֱמִין. אִם תֵּאמַר
 שְׁלֹא הֵאֱמִין בְּקְדוּשַׁ-בְּרוּךְ-הוּא - לֹא.
 אֵלֶּא שְׁלֹא הֵאֱמִין בְּעֲצָמוּ. אוּלַי יַחֲטֵא, וְאוֹתוֹ
 הַחֲטֵא יִמְנַע אוֹתוֹ שְׁלֹא יָשׁוּב בְּשָׁלוֹם וְתִסְתַּלַּק
 מִמֶּנּוּ הַשְּׂמִירָה, וּמִשׁוּם כֵּךְ לֹא הֵאֱמִין בְּעֲצָמוּ.
 וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים אֲפִלוּ רַחֲמִים, בְּשִׁשְׁאָשׁוּב

בְּשָׁלוֹם, אָשִׁים כְּנַגְדֵי אֶת הַדִּין, מִשׁוֹם [שְׁחַר] שְׂאֵנִי
עוֹבֵד לְפָנָיו תָּמִיד.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, אָמַר יַעֲקֹב, כָּעֵת אֵינִי צָרִיד
אֶת הַדִּין. כְּשֶׁאֲשׁוּב לְבֵית אָבִי אֶתְכַלֵּל
בְּדִין וְאֶתְקַשֵּׁר בּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא כֹה, אֶלָּא
אָמַר, עֲבָשׁוּ אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, אֵינִי צָרִיד
שֶׁתְּדִין יִשְׁמַר אוֹתִי עַד שֶׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית
אָבִי. אֲבָל כִּיּוֹן שֶׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם, אֲכַלִּיל אֶת
הַרְחָמִים בְּדִין, וְאֶתְקַשֵּׁר בְּקַשֵּׁר נְאֻמָּן לְהַכְלִיל
הַכֹּל יַחַד. וְהֵאֱבֹן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמַתִּי מִצָּבָה יִהְיֶה
בֵּית אֱלֹהִים, שְׁחַרֵי אֲזוּ הַכֹּל יִהְיֶה קַשֵּׁר אַחֵר,
וְהֵאֱבֹן הַזֶּה מִתְּפָרְקַת מִיָּמִין וּמִשְׁמָאל, מִתְּפָרְקַת
מִמַּעַלָּה וּמִמַּטָּה, מִשׁוֹם [נִה] שְׂאֵתָן מַעַשֵׁר מְכַל.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, הִנֵּה כָּתוּב וַיִּקַּח מֵאֲבִי
הַמָּקוֹם. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהֵאֱבֹן הַזֶּה עֲלִיוֹנָה
[על] כִּמְהָ אֲבָנִים לְמָקוֹם מוֹשְׁבָה לְשָׂרוֹת עֲלֵיהֶם,
[וְהוּ שְׁכֵתוֹב] וְחַרֵי כָּתוּב וְהֵאֱבֹן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמַתִּי
מִצָּבָה - [עֲלִיוֹנָה הִנֵּה צָרִיד לְהִיוֹתָ] מִשׁוֹם [כִּיּוֹן] שֶׁאָמַר אֵין

וזה כי אם בית אלהים, כּאן הרים אותה מצבה
 עליונה, משום שתלה בה כל השבח של זה,
 שאין זה לקיים [למטה] כי אם בית אלהים, ויפה.
 ועל כן אשר שמתי מצבה.

יהיה בית אלהים, לעולמים. בית אלהים? בית
 ה' היה צריך להיות, כמו שנאמר לבנין
 את בית ה', וכן (תהלים קכב) בית ה' נלך. אלא
 מקום בית הדין הוא משני צדדים עליונים -
 מצד היובל שהוא אלהים חיים, ומצד של
 יצחק אלהים.

אמר רבי אלעזר, היובל, אף על גב שהדינים
 [יוצאים] מתעוררים ממנה וכלם רחמים
 [ודינים], כל השמחות יוצאות ממנה, והוא שמחת
 [והוא מרות] הכל. אלא בית אלהים - הצד של הדין
 הקשה. אם לטוב, בצד [היובל] השמאל מתעוררת
 בו אהבה, כמו שנאמר שמאלו תחת לראשי.
 אם לרע, בצד השמאל מתעורר בו דין קשה,
 כמו שנאמר מצפון תפתח הרעה על כל ישבי

הָאָרְיָן. וְדַאי בֵּית אֱלֹהִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בֵּית
 אֱלֹהִים, הֵינּוּ שְׂכַתוֹב קַרְיַת מְלָךְ רַב. יֵשׁ מְלָךְ
 סְתָם וְיֵשׁ מְלָךְ רַב. וְדַאי שְׁהַעוֹלָם הָעֲלִיזוֹן הוּא
 מְלָךְ רַב, וְזוּהִי קַרְיַת מְלָךְ רַב.

רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי חֲזַקְיָה הָיוּ יוֹשְׁבֵי תַחַת
 הָאֵילָנוֹת שֶׁל שִׁדְהָ אֹנָנוּ. נִרְדָּם רַבִּי חֲזִיָּא,
 וְרָאָה אֶת אֱלִיָּהוּ. אָמַר, מֵהוֹכַחַת הַדָּרָךְ שֶׁל מֵר
 מֵאִיר הַשְּׁדָה. אָמַר, כָּעֵת בָּאתִי לְהוֹדִיעַ שְׁקִרוּבָה
 יְרוּשָׁלַיִם לְהַתְרַב, וְכָל אוֹתָן קַרְיֹת הַחֲכָמִים,
 מִשׁוּם שִׁירוּשָׁלַיִם הִיא דִין, וְעַל דִּין עוֹמְדָת וְעַל
 דִּין תַּתְרַב, וְהֵנָּה נִתְּנָה רְשׁוּת לְסַמָּא"ל עָלֶיהָ וְעַל
 גְּבוּרֵי הָעוֹלָם, וּבָאתִי לְהוֹדִיעַ לְחֲכָמִים אוּלַי
 יֵאָרִיכוּ אֶת שְׁנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, שְׁחֲרֵי כָּל זְמַן
 שְׁנַמְצָאת בָּהּ תוֹרָה - הִיא עוֹמְדָת, מִשׁוּם
 שְׁתַּתְּוֹרָה עֵץ הַחַיִּים הָעוֹמֵד עָלֶיהָ. כָּל זְמַן
 שְׁתַּתְּוֹרָה מִתְּעוֹרְרָת לְמַטָּה - עֵץ הַחַיִּים לֹא זֶה
 לְמַעְלָה. פְּסָקָה הַתוֹרָה לְמַטָּה - עֵץ הַחַיִּים
 מִסְתַּלֵּק [מִמֶּנָּה] מִן הָעוֹלָם.

וְעַל כֵּן, כָּל זְמַן שֶׁהַחֲכָמִים יִשְׁמְחוּ בַּתּוֹרָה, לֹא יוּכַל עֲלֵיהֶם סַמָּא"ל, שֶׁהֲרִי כָּתוּב הַקַּל קוֹל יַעֲקֹב וְהִיָּדִים יָדֵי עֲשׂוֹ. זוֹ הַתּוֹרָה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁנִּקְרְאת קוֹל יַעֲקֹב. בְּעוֹד שְׂאוֹתוֹ קוֹל לֹא פּוֹסֵק, הַדְּבָר שׁוֹלֵט וְיֻכָּל, וְעַל כֵּן לֹא צָרִיךְ לְהַפְסִיק בַּתּוֹרָה. וְהַתְּעוֹרֵר (דף קנא ע"ב) רַבִּי חֵינָא, וְהִלְכוּ וְאָמְרוּ אֶת הַדְּבָר הַזֶּה לַחֲכָמִים.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, הַכֹּל יוֹדְעִים אֶת זֶה, וְכֵן הוּא, שֶׁכָּתוּב אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר שָׂוֵא שֶׁקָּד שׁוֹמֵר. אֵלּוּ הֵם שֶׁמְשַׁתְּדָּלִים בַּתּוֹרָה, הַקְּרִיָּה הַקְּדוּשָׁה עוֹמְדָת עֲלֵיהֶם, וְלֹא עַל הַגְּבֻרִים הַגְּבֻרִים שֶׁל הָעוֹלָם, חֵינּוּ שֶׁכָּתוּב אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר וְגו'.

וַיֵּרָא וְהִנֵּה בָּאָר בַּשָּׂדֶה וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים ג) מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אֲבֻשָׁלוֹם בְּנֵו. בַּפְּסוּק הַזֶּה הַתְּעוֹרְרוּ הַחֲבֵרִים, אֲבָל מִזְמוֹר לְדָוִד, לָמָּה אָמַר שִׁירָה? אִם מִשׁוֹם שֶׁבְּנֵו הוּא שֶׁקָּם עֲלָיו, יוֹתֵר קִינָה תִּהְיֶה צָרִיךְ

להיות, שהרי הרע עליו על האדם קצת
 מקרוביו משאחר הרבה. אלא מזמור לדוד,
 אמר שירה, וכך בקש דוד, שחשב שהקדוש
 ברוך הוא סלק את חטאו לעולם תהוא. כיון
 שראה שכאן בעולם היה רוצה לגבות ממנו,
 שמת.

עוד, שראה שעליונים ממנו היו בעולם
 שברחו, וכלם לבדם. יעקב ברח,
 שכתוב (הושע יב) ויברח יעקב שדה ארם, וברח
 לבדו. משה ברח, שכתוב (שמות כ) ויברח משה
 מפני פרעה, וברח לבדו. ודוד ברח, כל אותם
 שליטי הארץ וכל אותם גבורי הארץ וראשי
 ישראל, כלם ברחו עמו, וסוכבים מימינו
 ומשמאלו לשמר אותו מפל הצדדים. כיון
 שראה השבח היה, אמר שירה.

ואמר רבי יהודה, כלם פגשו את הפאר הזו.
 ולמה דוד לא פגש בה? אלא דוד בעל
 שנאה היה כנגדו [של הפאר] באותו הזמן, ומשום

כך לא פנש בה. את יעקב ומשה קבלה אותם
הבאר בשמחה ורצתה להתקרב עמם. ועל כן,
כיון שראתה אותם הבאר הזו, עלו המים אליה
כאשה ששמחה עם בעלה.

ואם תאמר, הנה אליהו ברח ולא פנש בה,
למה? אלא אליהו הוא למטה מן הבאר,
ולא למעלה, כמו שהיו משה ויעקב, ומשום כך
הוא מלאך ועושה שליחות. ומשום שיעקב
ומשה הם למעלה מן הבאר, הבאר שמחה
אליהם ועלתה לקבל אותם כאשה ששמחה
לבעלה ומקבלת אותו.

וירא והנה באר בשדה. סוד הוא שראה את
הבאר הזו למעלה, זה כמו זה. כתוב
שלשה עשרי צאן רבצים עליה. אם הם
שלשה, למה כתוב ונאספו שמה כל העדרים?
אלא הם שלשה: דרום, מזרח, צפון. דרום מן
הצד הזה, וצפון מהצד הזה, ומזרח ביניהם.
ואלו עומדים על הבאר הזו ואוחזים אותה

וּמִמְלָאִים אוֹתָהּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי מִן הַבָּאָר
הַהִיא יִשְׁקוּ הָעֵדְרִים. הֵינּוּ שְׂפָתוֹב יִשְׁקוּ כָּל
חֵיתוֹ שָׂדֵי.

תּוֹסֶפֶתָא

וַיֵּרָא וְהִנֵּה בָאָר בַּשָּׂדֶה. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כָּתוּב
(ישעיה נא) שִׁמְעוּ אֵלַי רֹדְפֵי צֶדֶק. אוֹתָם
הַמְבַקְשִׁים סוּד הָאֱמוּנָה, אוֹתָם שֶׁנִּדְבְּקוּ בְּקִשְׁר
הָאֱמוּנָה, אוֹתָם שִׁיזְדָּעִים דְּרַבִּי הַמְלִיךְ הָעֲלִיזוֹן
[קִרְבוּ שִׁמְעוּ].

בְּשִׁעוּלִים שְׁנַיִם וַיֵּצְאוּ לְקִרְאָת אֶחָד - מְקַבְּלִים
אוֹתוֹ בֵּין שְׁתֵּי זְרוּעוֹת. שְׁנַיִם יוֹרְדִים
לְמַטָּה, שְׁנַיִם הֵם, אֶחָד פִּינִיָּהֶם. שְׁנֵי אֵלֶּה מוֹשֵׁב
הַנְּבִיאִים, הַמְּקוֹם שִׁיזְנָקִים בּוֹ, אֶחָד פִּינִיָּהֶם,
שֶׁהוּא מֵת־חֶפֶר בְּכֹל, הוּא נוֹטֵל הַכֹּל.

אוֹתָהּ בָּאָר קְדוּשָׁה עוֹמְדָת תַּחְתִּיָּהֶם, הִיא שְׂדֵה
הַתְּפוּחִים הַקְּדוּשִׁים. מֵהַבָּאָר הֵזוּ מְשֻׁקִים
הָעֵדְרִים, כָּל אוֹתָן הַמְּרַכְּבוֹת, כָּל אוֹתָם בְּעֲלֵי
כְּנָפִים. שְׁלֹשָׁה קִיָּמִים רוֹבְצִים [עוֹמְדִים] עַל הַבָּאָר

הזו. הבאר הזו מתמלאת מהם. זהו שכתוב כי
 מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו'. זה נקרא
 אדנ"י, ועל זה כתוב אדני אלהים אתה החלות,
 וכתוב והאר פניך על מקדשך השמים למען
 אדנ"י. אדון כל הארץ. זהו שכתוב הנה ארון
 הברית אדון כל הארץ. ע"כ התוספתא.

ונאם פו שמה כל העדרים, הינו שכתוב (קהלת
 « כל הנחלים הלכים את הים. ונגלו
 את האבן - מעבירים מפנה את תקף הדין
 הקשה, אותו שקפא ונקרש, [מים זכים] שאז נקרא
 אבן, ולא יוצאים מפנה מים החוצה. וכשאותם
 הנחלים באים, מתחזק הדרום, שהוא הימין,
 ולא יכול הצפון להקריש את המים, פנהר הזה,
 בשמימיו רבים, לא קופאים ונקרשים המים,
 כמו נהר שמימיו מועטים.

ועל כן, כשאותם נחלים באים, מתחזק הדרום,
 שהוא הימין, והמים מפשירים ושופעים
 ומשקים את העדרים, כמו שאמרנו, שכתוב

יִשְׁקוּ כָּל חֵיתוֹ שָׂדֵי. וְהָשִׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן עַל פִּי
הַבְּאֵר, לְמַקּוֹמָהּ, מִשּׁוּם שֶׁהָעוֹלָם צָרִיךְ אֶת הַדִּין
שָׁלָה, שֶׁתְּהִיָּה בְּדִין, לְהוֹכִיחַ אֶת הָרָשָׁעִים בָּהּ.

בַּא רְאֵה, כְּשֵׁי־עֵקֵב הָיָה יוֹשֵׁב עַל הַבְּאֵר וְרָאָה
הַמַּיִם עוֹלִים אֵלָיו, יָדַע שֶׁשָּׁם תּוֹדֵמָן לוֹ
אֲשֶׁתּוֹ. וְכֵן בְּמִשְׁחָה, כְּשֵׁי־יֹשֵׁב עַל הַבְּאֵר, כִּינּוּן
שֶׁרָאָה שֶׁהַמַּיִם עוֹלִים אֵלָיו, יָדַע שֶׁאֲשֶׁתּוֹ תּוֹדֵמָן
לוֹ לְשָׁם. וְכֵךְ הָיָה לִי־עֵקֵב, שֶׁשָּׁם הוֹדֵמָנָה לוֹ
אֲשֶׁתּוֹ, כִּמּוֹ שֶׁכֶּתוּב עוֹדְנוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְרָחֵל
בָּאָה עִם הַצֹּאן. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת רָחֵל
וְגו'. מִשְׁחָה, שֶׁכֶּתוּב (שְׁמוֹת ב') וַיִּבְאוּ הָרְעִים וַיִּגְרָשׁוּם
וְגו', וְשָׁם הוֹדֵמָנָה לוֹ צְפוּרָה, (דף קנב ע"ב) מִשּׁוּם
שֶׁאֲוֹתָהּ הַבְּאֵר גְּרָמָה לָהֶם.

בַּא רְאֵה, הַבְּאֵר הַזֶּה כְּתוּבָה שְׁבַע פְּעָמִים
בַּפָּרָשָׁה הַזֹּאת, מִשּׁוּם שֶׁהִיא רְמִז לְשֶׁבַע. וְכֵךְ
נִקְרְאתָ בְּאֵר שְׁבַע. [וּמִשּׁוּם] הַבְּאֵר הַזֶּה נִזְכָּרַת שְׁבַע
פְּעָמִים בַּפָּרָשָׁה הַזֹּאת, שֶׁכֶּתוּב וַיִּרְא וְהִנֵּה בְּאֵר
בְּשָׂדֵה. כִּי מִן הַבְּאֵר תֵּהִיָּא. וְהָאֶבֶן גְּדֻלָּה עַל פִּי

הַבָּאֵר. וְנִאָסְפוּ שָׁמָּה כָּל הַעֲדָרִים וְגו' מֵעַל פִּי
הַבָּאֵר. וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֹּאן וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן עַל
פִּי הַבָּאֵר. וְנָלְלוּ אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאֵר. וַיִּגַּל
אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאֵר. הֲרִי שְׂבָעָה, וּבִוְדָאֵי
שָׂבָרָה זֶה.

בְּמִשְׁחָה לֹא כָתוּב אֵלָּא פַּעַם אַחַת, שְׂכַתוּב
וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאֵר.
מִשׁוּם שְׂמִשְׁחָה נִפְרָד מִכָּל וְכָל מִהַפְּיֵת שְׂלֵמֻטָּה,
וַיַּעֲקֹב לֹא נִפְרָד בְּלָל. בְּמִשְׁחָה אַחַד, כְּכַתוּב (שִׁיר
ו) אַחַת הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי. אַחַת הִיא לְאַמָּה.
וּמִשׁוּם כִּי מִשְׁחָה הִיָּה בְּעַל הַפִּיֵת וְהִתְעַלָּה
לְמַעְלָה. בְּמִשְׁחָה כְּתוּב וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאֵר. בְּיַעֲקֹב -
וַיֵּרָא וְהִנֵּה בָּאֵר בַּשָּׂדֶה, וְלֹא כְּתוּב וַיֵּשֶׁב עַל
הַבָּאֵר.

דָּבָר אַחֵר וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבָּאֵר שְׂבַע וַיִּלֶּךְ חֲרָנָה -
רַבִּי אֲבָא פָתַח וְאָמַר, (תהלים קו) אֲשֶׁרִי שְׂמִרִי
מִשְׁפָּט עֲשֵׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. אֲשֶׁרִי שְׂמִרִי
מִשְׁפָּט, אֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל שְׂתַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן

לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת לְהִשְׁתַּדֵּל בָּהּ יָמִים וְלֵילוֹת,
 שְׁחֵרֵי כָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, יֵשׁ לוֹ חֲרוֹת
 מִהַכּוֹל, חֲרוֹת מִן הַמְּנוֹת, שְׁלֹא יִכּוֹל לְשַׁלֵּט עָלָיו,
 וְחֵרֵי פִרְשׁוּתָהּ, מִשּׁוּם שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה
 וְנִיָּאֲחֻז בָּהּ, נִיָּאֲחֻז בְּעֵץ הַחַיִּים. וְאִם מִרְפָּה אֶת
 עֲצָמוֹ מִעֵץ הַחַיִּים, תִּנָּה עֵץ הַמְּנוֹת שׁוֹרָה עָלָיו
 וְנִיָּאֲחֻז בּוֹ. וְהוּא שְׁכָתוּב (משלי כד) הַתְּרַפִּית בְּיוֹם
 צָרָה צָר כְּחֻכָּה. הַתְּרַפִּית - אִם מִרְפָּה יָדָיו מִן
 הַתּוֹרָה.

בְּיוֹם צָרָה צָר כְּחֻכָּה, מַה זֶה צָר כְּחֻכָּה? צָר
 כַּחַ בַּח. שְׁחֵרֵי הִיא תָּמִיד לְיָמִין,
 וְשִׁמְיֶרְתָּה תָּמִיד עַל בֶּן אָדָם כַּאֲשֶׁר הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי
 הַתּוֹרָה, וְאִזּוֹ דוֹחָה אֶת הָרַע הַחוּצָה שְׁלֹא יִקְרַב
 לְבֶן הָאָדָם וְלֹא יוֹכֵל לְקַטְרַג לוֹ. וְכַשֶּׁאָדָם סוֹטָה
 מִדַּרְכֵי הַתּוֹרָה וּמִתְרַפֶּה מִמְּנָתָה, אֲזִי צָר כַּח בַּח,
 מִשּׁוּם שֶׁאֹתוֹ הָרַע, שֶׁהוּא הַשְּׂמָאֵל, שׁוֹלֵט עַל
 הָאָדָם, וְדוֹחָה אֶת הַ"כַּח" הַזֶּה הַחוּצָה, עַד
 שְׁדוֹחַק אוֹתוֹ מְקוֹם בְּצָרָה.

דְּבַר אַחַר צַר פְּחָכָה - שְׂכַאֲשֶׁר בֶּן אָדָם אוֹחֵז
 בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה, נֶאֱהָב לְמַעַלָּה וְנֶאֱהָב
 לְמַטָּה, וְהוּא אֶהוּב שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל-ב' יב) וְה' אֲהַבּוּ, שֶׁתִּיָּה אֶהוּב שֶׁל
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹהֵב אוֹתוֹ. וְכִשְׁאָדָם סוֹטָה
 מִדַּרְכֵי הַתּוֹרָה, אֲזַי צַר כַּח כַּה, צַר שְׁלוֹ וְכַעַל
 שֶׁנֶּאֱהָה הוּא אֵלָיו, וְשׁוֹלֵט עָלָיו אוֹתוֹ שֶׁנֶּקְרָא רַע,
 עַד שֶׁמִּקְטָרְג בּוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְכַעוֹלָם הַבָּא.

בֵּא רֵאָה, הָרַע הַזֶּה, שֶׁהוּא יֵצֵר הָרַע, שׁוֹלֵט עַל
 הָעוֹלָם בְּכַמָּה צַדִּדִּים, וְכַמָּה שְׁלֵטוֹן יֵשׁ לוֹ
 בְּעוֹלָם, וְהוּא נֶחֱשׂ תַקִּיף שֶׁחֲטָא בּוֹ אָדָם,
 וְנִבְשָׁלִים בּוֹ בְּנֵי הָעוֹלָם וּמוֹשְׁכִים אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם,
 עַד שֶׁמוֹצִיא לָהֶם אֶת נַשְׁמוֹתֵיהֶם.

וּבֵא וּרְאָה, כְּשֶׁהוּא שׁוֹלֵט, שׁוֹלֵט עַל הַגּוֹף.
 וְכִיּוֹן שֶׁשׁוֹלֵט עַל הַגּוֹף, יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ
 הַנְּשָׁמָה, מִשׁוּם שֶׁהַגּוֹף נִטְמָא, וְהַנְּשָׁמָה עוֹלָה,
 וְאִין שׁוֹלֵט עָלָיו עַד שֶׁנוֹטֵל רְשׁוּת. וְכַמָּה יֵהם
 שֶׁבָּאִים מִצְדוֹ וְשׁוֹלְטִים עַל הָעוֹלָם, וְחַרֵּי שְׁנִינּוּ

שָׁכַל מֵעֵשִׂי הָעוֹלָם שֶׁנַּעֲשִׂים וְשׁוֹלְטִים בָּהֶם, וַיֵּשׁ לוֹ מִמְּנִים וְשִׁמְשִׁים, בְּלֹם שִׁמְשִׁים בְּמֵעֵשִׂי הָעוֹלָם.

וְעַל כֵּן הוּא גִין שֶׁל הַשְּׂמַאל, וְהַרִי פִרְשׁוֹהָ שֵׁשׁ גִין לְיָמִין וַיֵּשׁ גִין לְשִׂמַאל, וְהַגִין שֶׁל הַשְּׂמַאל הַזֶּה הוּא גִין כָּל בְּשָׂר. נִקְרָא גִין כָּל בְּשָׂר, לֹא נִקְרָא גִין כָּל רוּחַ, וְסוּד הַדְּבָר - זֶהוּ גִין [כָּל בְּשָׂר] וְזֶהוּ גִין. זֶה גִין עַל בְּשָׂר, וְזֶה עַל רוּחַ. מִשּׁוֹם כֵּךְ זֶה פְּנִימִי וְזֶה חִיצוֹנִי, זֶה יָמִין וְזֶה שְׂמַאל, זֶה קְדוּשׁ וְזֶה טָמֵא, וְהַנִּה פִרְשׁוֹהָ.

וּבֵא וּרְאֵה סוּד עֲלִיזוֹן קְדוּשׁ שֶׁל הָאֱמוּנָה, הַסוּד שֶׁל עוֹלָם הַזְּכוּר וְעוֹלָם הַנְּקֻבָּה, וְכָל קְדוּשׁ הַקְּדוּשִׁים בּוֹ, וְכָל סוּדוֹת הָאֱמוּנָה מִכָּאן יֵצְאוּ, וְכָל הַחַיִּים וְכָל הַחַרוֹת, וְכָל הַטּוֹבוֹת וְכָל (דף קנג ע"א) הָאֲזוּרוֹת הֵם מִכָּאן, וְכָל הַבְּרָכוֹת וְטָלְלֵי נְדָבוֹת, וְכָל הָאֲהָבָה שֶׁל הָאֲהָבוֹת הַכֹּל מֵהַצַּד הַזֶּה, סוּד הַדְּרוֹם.

מַצַּד הַצָּפוֹן מִתְּפִשְׁטוֹת הַדְּרָגוֹת עַד שְׁמִנְיָעָה
 לְמִטָּה פְּסֻלַת הַזָּהָב, בְּצַד הַטְּמֵאָה,
 לְכַלּוֹף טְמֵא, וְאוֹחֵז אֶת זֶה לְמַעְלָה, וְאוֹחֵז אֶת
 זֶה לְמִטָּה. וְכֵאֵן מְזַדְּוֹנִים זָכָר וּנְקֵבָה יַחַד, וְהֵם
 רוֹכְבֵי נְחֹשׁ, הַסּוֹד שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה, וְזֶה סוֹד
 עֲוֹנוֹ"ל.

וּמִכֵּאֵן נִפְרְדוֹת הַדְּרָגוֹת וַיּוֹצְאִים כִּמְהָ צְדָדִים
 לְעוֹלָם, שְׁמֵת־פִּשְׁטִים מִכֵּאֵן וְשׁוֹלְטִים
 עַל הָעוֹלָם, וּבָלָם צְדָדֵי הַטְּמֵאָה, וּמִמְנִים שָׂרִים
 לְתוֹף הָעוֹלָם. בֵּא רְאֵה, בְּשִׁינְיָא עֲשׂו לְעוֹלָם,
 כִּלּוֹ אָדָם כְּשׁוֹשְׁנָה בְּשַׁעַר כְּמוֹ הַשַּׁעִיר, וּמִשָּׁם
 אֵלּוּפִים, מְגַנְנִים מְגַנְנִים [שְׁנִים עֶשֶׂר] שְׁשׁוֹלְטִים
 בְּעוֹלָם, וְהֵנָּה פִּרְשׁוּתָּהּ.

בֵּא רְאֵה, אֲשֶׁרֵי שְׁמַרֵי מִשְׁפָּט - שְׁשׁוֹמְרִים
 הַיְאֻמוֹנָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשׁוּם
 שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא מִשְׁפָּט, וְצָרִיךְ לְאָדָם
 לְשָׁמֵר שְׁלֵא יִסָּתֵה לְדָרְךְ אַחֲרָתָּה, אֵלּא שִׁיחֵיָהּ

שומר משפט, משום שהקדוש ברוך הוא הוא
משפט, שכל דרכיו משפט.

עשה צדקה בכל עת - וכי בכל עת יכול אדם
לעשות צדקה? אלא מי שמשתדל בדרך
התורה ועושה צדקה עם אותם שצריכים אותה.
שכל מי שעושה צדקה עם העני, מרבה אותה
צדקה למעלה ולמטה.

בא ראה, מי שמשתדל בצדקה, אותה צדקה
שעושה עולה למעלה ומגיעה למעלה
לאותו המקום של יעקב, שהוא מרובה עליונה,
וממשיך ברכות למקום שהוא מן המעין של כל
המעינות. ומאותה הצדקה ממשיך ומרבה ברכות
לכל אותם התחתונים ולכל המרובות ולכל
החילות, וכלם מתברכים, ונוספים אורות פראוי,
משום שכלם נקראו עת, וזהו שכתוב עשה צדקה
בכל עת.

בא ראה, בזמן שהיו ישראל בארץ הקדושה, הם
היו מושכים ברכות ממעלה למטה. וכשיצאו

יִשְׂרָאֵל מִן הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, נִבְנְסוּ תַּחַת רְשׁוֹת
אַחֶרֶת, וְנִמְנְעוּ הַבְּרָכוֹת מִן הָעוֹלָם.

בֹּא רֵאֵה, יַעֲקֹב הָיָה תַּחַת רְשׁוֹת קְדוֹשָׁה. כִּיּוֹן
שִׁיִּצֵּא מִן הָאָרֶץ, נִבְנְסוּ לְרְשׁוֹת אַחֶרֶת. וְמָרַם
שִׁנְבְּנִים תַּחַת רְשׁוֹת אַחֶרֶת, הַתְּנַלָּה עָלָיו הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּחֵלוֹם וְרָאָה כָּל מַה שֶּׁרָאָה, וְהִלְכוּ עִמּוֹ
מִלְּאֲכִים קְדוֹשִׁים, עַד שִׁיִּשֵּׁב עַל הַבְּאֵר. וְכִיּוֹן
שִׁיִּשֵּׁב עַל הַבְּאֵר עָלוּ אֵלָיו הַמַּיִם, וְכֵן הָיָה מִשָּׁה,
שֶׁמַּשֵּׁם הַזְּדִמְנָה לוֹ אֲשֶׁתּוֹ. סוּד הַדְּבָר - הַבְּאֵר לֹא
עוֹלָה אֵלָּא כְּשֶׁרוֹאָה אֶת הַקָּשֶׁר שֶׁלָּהּ לְהַתְּחַבֵּר
עִמּוֹ.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל הַפְּסוּקִים הֵלְלוּ קְדוֹשִׁים זֶה עַל
זֶה. בְּרֵאשׁוֹנָה כְּתוּב וַיִּצֵּא יַעֲקֹב מִבְּאֵר
שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. וְלָבֵן הָיָה יוֹשֵׁב בְּחָרָן. לָמָּה נָסַע
מִשָּׁם? שְׁכֵתוֹב וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב רִגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי
קָדֶם. וּמִנֵּיין לָנוּ שְׁכֵתָרָן הָיָה דִּיּוּרוֹ שֶׁל לָבֵן?
שְׁכֵתוֹב וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחֵי מַאִיִן אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ

בַּחֲרֹן אַנְחֵנוּ. וַיֹּאמֶר הַיְדַעְתֶּם אֶת לָבֵן בֶּן נַחֲוֹר
וַיֹּאמְרוּ יָדַעְנוּ. מִשְׁמַע שְׂדֵי־וֹרוֹ שֶׁל לָבֵן הָיָה בַּחֲרֹן.

אֵלֶּא יַעֲקֹב אָמַר, אֲנִי רוֹצֵה לְהַפְנִים בַּשְּׂכִינָה
מִשׁוּם שֶׁאֲנִי רוֹצֵה לְהִתְחַתֵּן. כִּשְׂאֵפֵא נִשְׂאָה
וְשִׁלַּח אֶת הָעֶבֶד, מָצָא עֵינַי הַמַּיִם, וְאִזּוֹ הוֹדַמְנָה
לְאֵפֵא אִשָּׁה, וְהֵנָּה בַּמָּקוֹם הַזֶּה לֹא מָצָאתִי לֹא עֵינַי
וְלֹא בָּאָר וְלֹא מַיִם, וּמָיִד - וַיִּשְׂאָה יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיִּלְךְ
אֶרְצָה בְּנֵי קָדָם, וְשָׁם הוֹדַמְנָה לוֹ בָּאָר, כְּמוֹ
שֶׁאֲמַרְנוּ, וְהוֹדַמְנָה לוֹ אִשְׁתּוֹ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, חֲרֹן, שָׁם הָיָה וַדַּאי, וְהַבָּאָר הוּא
הַיְתָה בַּשְּׂדֵה. שָׂאֵם לֹא כָּף, לָמָּה פָתוּב וְתַרְזִין
וְתִגַּד לְאֵבִיָּה? אֵלֶּא מִשׁוּם שֶׁהָיָה סָמוּךְ לְעִיר.

וַאֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יַעֲקֹב שֶׁהוֹדַמְנָה לוֹ אִשָּׁה עַל
הַבָּאָר, לָמָּה לֹא הוֹדַמְנָה לוֹ לְאֵת, שְׂחֵרֵי
הַעֲמִידָה לוֹ לְיַעֲקֹב כָּל אוֹתָם הַשְּׂכֵבִטִים? אֵלֶּא
שֶׁאֵת לְאֵת לֹא רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזוֹנָה עִם
יַעֲקֹב בְּגִלּוֹי, שְׂכָתוּב וַיְהִי בַּבֶּקֶר וְהֵנָּה הִיא לְאֵת.
[מִבְּלָל] שְׂחֵרֵי קָדָם לֹא הִתְנַגְּלָה תְּדַבֵּר.

וְעוֹד, כְּדֵי לְמַשֵּׁךְ אֶת עֵינָיו וְלָבוֹ שֶׁל יַעֲקֹב בְּיָפִי
 שֶׁל רַחֵל, לַעֲשׂוֹת שָׁם אֶת דִּיּוּרוֹ,
 וּבְשִׁבִילָהּ (דף קנג ע"ב) הַזְדַּוְנָה לוֹ לֵאמֹר וְהִקִּימָה אֶת כָּל
 אוֹתָם הַשְּׂבָטִים. בַּמָּה יֵדַע יַעֲקֹב מִי הִיא רַחֵל?
 אֵלֶּא שְׂאוֹתָם הָרוּעִים אָמְרוּ לוֹ, שְׂכַתוֹב וְהִנֵּה
 רַחֵל בָּתוֹ בָּאָה עִם הַצֹּאן.

בֵּיא רֵאָה מַה כָּתוּב, וַיֹּאמֶר אֶעֱבֹדךָ שִׁבְעַת שָׁנִים
 בְּרַחֵל בְּתוֹךְ הַקְּטָנָה. וְכִי מַה דַּעַתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב
 שֶׁלֹּא אָמַר עֲשֵׂרָה יָרְחִים אוֹ שָׁנָה אַחַת, אֵלֶּא
 שִׁבְעַת שָׁנִים לָמָּה? אֵלֶּא יַעֲקֹב עָשָׂה בְּחֻכְמָה, כְּדֵי
 שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שְׂבִיבִיל הַתְּשׁוּקָה שֶׁל יָפִיָּהּ שֶׁל
 רַחֵל עָשָׂה, אֵלֶּא בְּשִׁבִיל הַחֻכְמָה, שֶׁהִלְבְּנָה בַת
 שִׁבְעַת שָׁנִים הִיא, וְכֹל שִׁבְעַת הַשָּׁנִים הָעֲלִיּוֹנוֹת
 שׁוֹרוֹת הָיוּ עַל יַעֲקֹב טָרָם נָשָׂא אֶת רַחֵל לְשִׁבְתָּ
 עִמָּה כְּרֵאוֹי, שְׁחֵרֵי יַעֲקֹב נָטַל אֶת כָּלָם
 כְּרֵאוֹנוֹת, וְאַחַר כֵּן בָּא אֵלֶיהָ, כְּדֵי לְהַמְצִיא הוּא
 שְׂמִים וְהִיא אֶרְיָן.

וְסוֹד הַדָּבָר - וַיְהִי בְעֵינָיו בְּיָמִים אֲחֵרִים. מַה
 זֶה בְּיָמִים אֲחֵרִים? אֵלָּא כָּל שִׁבְעַת הַשָּׁנִים
 שָׁקַל אוֹתָם בְּעֵינָיו כְּאוֹתָם עֲלִיוֹנִים, שֶׁהֵם
 אֲחֵרִים וְלֹא נִפְרָדִים, וְכֹלָם אֶחָד, שֶׁנִּקְשָׁרִים זֶה
 עִם זֶה. בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ, לְהִיּוֹת כְּדִנְמָה הָעֲלִיוֹנָה.
 בַּאֲרֵאָה שֶׁאֵפְלוּ לָבֵן רָמְזוּ לוֹ כְּאוֹתָם הַשִּׁבְעַת וְלֹא
 יָדַע מָה אָמַר. שֶׁפָּתַח וְאָמַר טוֹב, שֶׁכֶּתוּב
 טוֹב תִּתֵּי וְגו'. אָמַר רַבִּי אֲבָא, כִּי זֶה וַדַּאי, עָבַד
 שִׁבְעַת שָׁנִים לְהַזְדַּיֵּן עִם שְׂמִיטָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
 בַּאֲרֵאָה, בְּכֹל מְקוֹם הַיּוֹבֵל סָתוּם, שֶׁלֹּא
 הִתְנַלָּה, וְהַשְׂמִיטָה הִתְנַלָּתָה.

בַּאֲרֵאָה, בְּשָׁעָה שִׁיעֲקֹב עָבַד שִׁבְעַת שָׁנִים
 רֵאשׁוֹנוֹת, יֵצֵא קוֹל וְאָמַר: יַעֲקֹב, כְּתוּב
 מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. הָעוֹלָם הַנִּסְתָּר שֶׁלְמַעַלָּה
 הַיּוֹבֵל, מִשָּׁם הִרְאֵשִׁית. שֶׁאֵלּוּ שֶׁהֵם נִסְתָּרִים,
 שֶׁלֹּא הִתְנַלָּה לָהֶם, הֵם מִן הַיּוֹבֵל. מִשׁוּם כִּי
 נִסְתָּמוּ מִיַּעֲקֹב שֶׁלֹּא יָדַע, שֶׁחָשַׁב שֶׁחָרִי הֵם מִן
 הַשְׂמִיטָה, וְכִדִּי שִׁיעֲשָׂה רֵאשִׁית מִן הָעוֹלָם

שְׁלֹמֶעֱלָה הַתְּכַסּוֹ מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם שֶׁהַיּוֹבֵל הוּא
נִסְתָּר. וְאַחַר שֶׁעָבְרוּ שְׁנֵי הַיּוֹבֵל הַמְּכֻסִּים, עָשָׂה
שְׁנֵי שְׂמֵטָה הַנְּגָלִים, וְהַתְּעַטָּר בְּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת
וְאַחַז אוֹתָם.

בֹּא רֵאָה, לֵאמֹה הוֹלִידָה שְׂשָׁה בָּנִים וּבַת אַחַת,
וְכָךְ רָאוּי, שֶׁתִּרִי שְׂשָׁה צְדִידִים עוֹמְדִים
עֲלֶיהָ, וְאֵלּוּ שְׂשָׁה וּבַת אַחַת בְּסוּד עֲלִיּוֹן יִצְאָה.
רַחֵל הוֹלִידָה שְׁנֵי צְדִיקִים, וְכָךְ רָאוּי, הִנֵּה
שְׂמֵטָה, שְׁבִין שְׁנֵי צְדִיקִים יוֹשְׁבֵת לְעוֹלָמִים,
שְׂכַת־טוֹב צְדִיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ. צְדִיק לְמַעַלָּה
וְצְדִיק לְמַטָּה. הַצְּדִיק לְמַעַלָּה, מִמֶּנּוּ שׁוֹפְעִים
מִים עֲלִיוֹנִים. הַצְּדִיק לְמַטָּה, מִמֶּנּוּ נוֹבְעַת
הַנְּקֵבָה מִים לְזָכָר בְּתִשׁוּקָה שְׂלֵמָה. צְדִיק מִצַּד
זֶה, וְצְדִיק מִצַּד זֶה. כְּמוֹ שֶׁתִּזְכָּר לְמַעַלָּה יוֹשֵׁב
בֵּין שְׁתֵּי נְקֻבוֹת, כָּךְ גַּם הַנְּקֵבָה לְמַטָּה יוֹשְׁבֵת
בֵּין שְׁנֵי צְדִיקִים.

וְעַל כֵּן יוֹסֵף וּבְנֵי־מִין הֵם שְׁנֵי צְדִיקִים. יוֹסֵף זָכָה
לְהִיּוֹת צְדִיק לְמַעַלָּה, מִשּׁוּם שֶׁשָּׁמַר אֶת

הברית, ובנימין הוא צדיק למטה, לעטר את
השמטה בין שני צדיקים - יוסף הצדיק ובנימין
הצדיק.

וכי בנימין היה צדיק? כן, שכל ימיו לא חטא
באות הברית הזו. ואף על גב שלא הודמן
לו מעשה כמו יוסף, אם כן למה נקרא צדיק?
אלא כל ימי יעקב, כשהיה באכל של יוסף, לא
שמש מפתו. ואם תאמר, שפשטל יוסף
מיעקב, עלם היה ולא נשוי, ואתה אומר שלא
שמש מפתו? אלא אף על גב שהתחנן לאחר
מכנו, לא רצה לשמש מפתו.

ואנו כד שנינו, בשעה ששאל יוסף את בנימין,
אמר לו: יש לך אשה? אמר לו: כן. אמר
לו: יש לך בנים? אמר לו: כן. ואיך נקראים?
אמר לו: על שם אחי וכו', [אמר לו, יש לך בנים? אמר לו,
עתידים לי. והוא תקראם? אמר לו, על שם אחי וגו'] נרא ונעמן וגו',
שכתוב ובני בנימין פלע וכבר וגו', ואתה
אמרת שלא שמש?

[אלא באותה שעה].

אמר לו, כן, שחרי באותה שעה לא היו לו.
 [לאחר שינא מבית האסורים היו לו] ואם תאמר, ובני
 בנימין פלע ובכר, כשנכנסו למצרים, כך זה
 ודאי. שכל זמן שהתאפל יעקב על יוסף, לא
 שמש מטתו והוליד בנים. ואמר בנימין: הנה
 יוסף אחי, אות הכרית של אבא תה, שחרי
 הכרית היא סיום הגוף. כיון שהוא נאבד, אני
 אהיה שומר (דף קנד ע"א) מקומו של אחי.

ואם תאמר, חרי באותו זמן שנאבד לא תה
 צדיק, שצדיק הוא לא תה עד שקרה
 המעשה הזה בו - אלא כלם היו יודעים מייעקב,
 שיעקב תה יודע שהמקום תה ירש יוסף,
 ומשום כך האריך אצל לבן כל כך, עד שישתים
 הגוף, ומי הוא סיום הגוף? הכרית, ועל כן
 כתוב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'.
 שחרי ודאי כעת השתלם הגוף. כיון שהשתלם
 הגוף, אני רוצה ללכת. ומשום כך בנימין ידע
 ושמר את דרך אחיו.

כִּיּוֹן שָׁבָא לְיוֹסֵף וְנִמְצָא, בְּנִימִין חֹזֵר לְבֵיתוֹ
 וְשִׁמְשׁ מִטָּתוֹ [וְהִלְכוּ וְנִבְנְסוּ] וְהוֹלִיד בָּנִים. וְעַל
 בֶּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה אוֹתוֹ צְדִיק לְמִטָּה,
 וְיוֹסֵף צְדִיק לְמַעֲלָה, וּמִשׁוֹם כֶּךָ רָחֵל הוֹלִידָה
 שְׁנֵי בָנִים, וְלָאָה שְׁשָׂה בָנִים וּבָת.

וְעַל זֶה אוֹתָן שְׁבַע הַשָּׁנִים הָרֵאשׁוֹנוֹת מְכֻסּוֹת,
 שְׁלֹא יָדַע בְּהֵן יַעֲקֹב, מִשׁוֹם שְׁחִיו שֶׁל
 הַיּוֹבֵל. וְאוֹתָן שֶׁל שְׁמִטָּה הַתְּנַלּוֹ, וּבְשִׁמִּטָּה
 הַגְּלוּיָה עֶבֶד אֶת הַיּוֹבֵל שְׁחֵתֵבֶסָה, שְׁכַתוֹב
 וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרָחֵל שְׁבַע שָׁנִים. שְׁבַע שָׁנִים סָתָם.
 בְּרָחֵל עֶבֶד שְׁבַע שָׁנִים עֲלִיוֹנוֹת, וְנִבְאָחוּ בְּהֵן בְּשְׁנֵי
 עוֹלָמוֹת. מִכָּאן לְמַדְנֵנוּ, מִתּוֹךְ הַנִּגְלָה בָּא הָאָדָם
 לְנִסְתָּר.

וְאִם תֹּאמַר, אִם כֶּךָ שְׁחֵתֵבֶסָה הָרֵאשׁוֹנוֹת הֵן
 מִהַיּוֹבֵל, הֲרֵי בַיּוֹבֵל כְּתוּב שְׁבַע שָׁנִים
 שְׁבַע פְּעָמִים. שְׁבַע שָׁנִים מְצוּיּוֹת, שְׁבַע פְּעָמִים
 [לֹא מְצוּיּוֹת] אֵיפֹה הֵן? אֵלֶּא אוֹתָם שְׁבַעָה יָמִים
 שְׁשִׁמֵּר בְּחֵתְנָה שֶׁל לָאָה הַשְּׁלִימוֹ אֶת הַחֲשָׁבוֹן,

שְׁתֵּרֵי כָּל יוֹם [פַּעַם אַחַת וְשֶׁבַע אַחַת] [שְׁבַע] נִקְרָא פַּעַם
אַחַת, שְׁכַתוֹב (תהלים קיט) שְׁבַע בַּיּוֹם הַלְלֵתִיךָ עַל
מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךָ. וְכָל שִׁבְעָה מִשְׁתַּלֵּם בְּשִׁבְעָה
יָמִים, ז' בְּכָל יוֹם, שֶׁנִּקְרָא פַּעַם אַחַת.

וּבְרַחֵל לֹא הָיָה בֶן, שְׁלֹא שָׁמַר שִׁבְעָה יָמִים,
אֲלֹא שְׁבַע שָׁנִים שָׁעֲבַד אַחַר כָּךְ. וְאִם
הֵאמֵר, אִם כָּךְ, שָׁנִים שֶׁל שְׁמִטָּה הָיָה לוֹ לַעֲבֹד
קֹדֶם וְאַחַר כָּךְ לְהוֹדוֹג עִם הַשְּׁמִטָּה? אֲלֹא כִּיּוֹן
שָׁקֵב לְעֵלְיוֹ לַעֲבֹד, כְּאִלּוֹ עֲבַד אוֹתָם. כֹּא רַבִּי
אָבָא וְנִשְׁקוּ. אָמַר, כְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שְׁוֹכֵיתִי לְפָסוּק
הַזֶּה, עַל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם כְּתוּב (ישעיה מט) ה' חֲפִיץ
לְמַעַן צְדָקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וַיֵּאדִיר.

עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה שֶׁנֶּאמַר לֵאמֹר הוֹלִידָה
שִׁשָּׁה בָּנִים וּבַת אַחַת - כָּךְ זֶה וְדַאי. רַחֵל
שְׁנֵי בָּנִים וְדַאי, בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת אֲרַבְּעָה. תְּקוּנָם
אֵיךְ עוֹמְדִים? אֲלֹא אוֹתָם אֲרַבְּעָה קְשָׁרִים
שֶׁנִּקְרָאִים אַחֲרֵיהֶם, שְׁכַתוֹב וְכָל אַחֲרֵיהֶם כִּיָּתָה.

שְׁחָרֵי בְּרוּעַ יָמִין שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים, אֶבֶל קָשָׁר
 אֶחָד בְּאִמְצַע שֶׁהוּא גָּדוֹל וְהוּא אַחֲזָר,
 שְׁנֵשְׂאָר בַּחוּץ. וְכֵן אֶחָד בְּרוּעַ שְׂמֹאל, וְכֵן אֶחָד
 בְּיָרֵךְ יָמִין, וְכֵן אֶחָד בְּיָרֵךְ שְׂמֹאל. וְכִשְׁהַכֹּל
 נִתְקַן, נִמְצְאוּ כֻּלָּם בַּיְתָה, לְקַיֵּם אֶת הַפְּסוּק
 שְׁפָתוֹב וְכֹל אַחֲרֵיהֶם בַּיְתָה.

כָּל שְׂאָר הַקְּשָׁרִים, כֻּלָּם נִרְאִים בַּיִשָּׁר, וְאֵלּוּ
 יוֹצְאִים מַחוּץ לְזִרְעוֹת וּמַחוּץ לְיַרְכֵּי
 לְהִרְאוֹת בְּפָנֵי הַשְּׁפָחוֹת. שְׂאֵף עַל גַּב שֶׁהֵם
 בְּמַנְיֵן, אֵינָם חֲשׂוּבִים כְּבָנֵי רַחֵל וְלֵאָה, וּמִשׁוּם
 כֵּן יֵצְאוּ בַּחוּץ.

דָּבָר אַחֵר, אֵלּוּ הֵם הָאֲרָבָעָה שְׁכָל שְׂאָר
 הַקְּשָׁרִים נוֹטְלִים בְּשִׁבְלָם, וְאֵלּוּ נוֹטְלִים
 אוֹתָם. אָמַר רַבִּי אֲבָא, כֵּן זֶה וְדָאֵי, [אָמַר רַבִּי אֲבָא,
 זֶה לֹא זֶה] וְעַל כֵּן הַכֹּל נִתְקַן יַחַד.

וַיֵּרָא ה' כִּי שָׁנוּאָה לֵאָה וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח,
 (תְּהִלִּים קיג) מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַפִּיֹת אִם הַפְּנִים

שְׂמִיחָה הַלְלוּיָהּ. מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת - זוּ רָחֵל,
שֶׁהִיא עֵקֶר הַבַּיִת. אִם הַבָּנִים שְׂמִיחָה - זוּ לֵאמֹה.

דָּבָר אַחֵר מוֹשִׁיבֵי עֵקֶרֶת הַבַּיִת - זוּ שְׂמִיחָה,
שֶׁהִיא עֵקֶר הָעוֹלָם הַזֶּה, עָלְיוֹ הוּא מְנַהֵג.
אִם הַבָּנִים שְׂמִיחָה - זֶה הַיּוֹבֵל, שְׂפָל שְׂמִיחָה וְכָל
חֲדוּה שָׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת תְּלוּוִיִּים בּוֹ, וְהַפְּסוּק הַזֶּה
הוּא הַכָּלָל שָׁל הַכּל, מִשּׁוּם שֶׁזֶה כּוֹלֵל הַכּל
בְּסוּד קְדוּשָׁה, וְעַל זֶה סִיּוּם הַפְּסוּק הַלְלוּיָהּ.

וַיֵּרָא ה' כִּי שְׂנוּאָה לֵאמֹה. וְכִי לָמָּה הִיא שְׂנוּאָה,
וְהָרִי בְּנֵי הַשְּׂנוּאָה אֵינָם בָּנִים מְעֵלִים,
וְרֵאיוֹ שְׂפָל אוֹתָם בָּנִים מְעֵלִים יֵצְאוּ מִלֵּאמֹה,
וְאִתָּה אוֹמֵר שְׂלֵאָה שְׂנוּאָה? אֵלָּה וַהֲאִי הַיּוֹבֵל
הוּא תָמִיד עוֹלָם הַנְּסֻתָר, וְכָל דְּבָרָיו אֵינָם [בְּנֵי] טדף
בְּנִגְלָה, וּמִשּׁוּם כֵּךְ נִסְתָּרוּ מִיַּעֲקֹב כָּל
מְעֵשָׂיו.

בֵּא רֵאָה, הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן הוּא בְּנִגְלָה, וְהוּא
רֵאשִׁית הַכּל לְעֵלוֹת בְּדַרְגוֹתָיו. כִּמּוֹ
שֶׁתְּחַכְּמָה הָעֲלִיוֹנָה הִיא רֵאשִׁית הַכּל, כֵּךְ גַּם

הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן הוּא חֲכָמָה, וְהִיא רֵאשִׁית הַכֹּל,
וּמִשׁוֹם כֶּךָ קוֹרְאִים אֶתָּה, מִשׁוֹם שֶׁהוּא שְׂמֵטָה,
וּבְנֵלּוּי.

וְהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא הַיּוֹבֵל, קוֹרְאִים הוּא,
שֶׁכֵּל דְּבָרָיו הֵם בְּנִסְתָּר, וְסוּד הַדָּבָר
שֶׁל לֵאמֹה, שֶׁכֵּתוּב וַיִּשְׁכַּב עִמָּה בַּלַּיְלָה הוּא, וְעַל
זֶה כָּתוּב (במדבר יח) וְעַבְדְּ הַלְוִי הוּא, כִּדְרֵי לְמִשְׁךָ
מִמֶּנּוּ בְּרִכּוֹת לְכֹל. הוּא - הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן שֶׁנִּסְתָּר
תָּמִיד. וַיַּעֲקֹב בְּמַח שֶׁנִּסְתָּר לֹא נִדְבַק בְּרִצּוֹנוֹ,
אֲלֵא בְּמַח שֶׁנִּגְלָה, וְזֶה סוּד הַכֵּתוּב וְדָבַק
בְּאִשְׁתּוֹ.

וַיֵּרָא ה' כִּי שָׁנוּאָה לֵאמֹה. מִכָּאן שֶׁשׁוֹנֵא אָדָם
עָרוֹת אִמּוֹ [אֲחִיתוֹ], וַיִּתְיַחַד אָדָם עִם אִמּוֹ
בְּכֹל מְקוֹם וְלֹא יִחַשֵׁשׁ, וְהָרִי הַעִירוֹ, בֵּין מִתְיַחַד
עִם אִמּוֹ. וְהַכֹּל הַתְּכֻסָּה מֵיַעֲקֹב, שֶׁהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן
לֹא הִתְנַגְּלָה כֹּלֵל.

כֵּן רֵאָה, בְּשִׁבִיל יַעֲקֹב הַתְּקִיִּים הָעוֹלָם. וְאִם
הִיא מֵר, הִנֵּה בְּשִׁבִילוֹ שֶׁל אֲבָרְהָם, כִּמּוֹ

שנאמר בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא
 באברהם - אלא משום יעקב התקיים אברהם,
 שכתוב (ישעיה כט) כה אמר ה' אל בית יעקב אשר
 פדה את אברהם. ומקדם לכן היה הקדוש ברוך
 הוא בונה עולמות ומחריבם. כיון שבא יעקב,
 השתכללו ממנו העולמות ולא נחרבו
 בבראשונה. והו' שכתוב כה אמר ה' בראי יעקב
 ויצרך ישראל וגו'.

בא ראה מה כתוב, (שמות ד) בני בכרי ישראל,
 וכתוב שלח את בני ויעבדני. ישראל נקרא
 בן לקדוש-ברוך-הוא משום שנדבק בו, כמו
 שנאמר מה שמו ומה שם בנו כי תדע.

בשלאה הולידה את ראובן, מה כתוב?
 ותקרא את שמו ראובן. ראובן
 סתם, משום שנכלל בשלשה צדדים מחברים
 יחד - שמעון ולוי. מה הטעם לוי? כמו שנאמר
 (מלכים א-ז) ליות, החפור של כל הצדדים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאן שְׂפָתוֹב יִתֵּר שְׂאֵת וַיִּתֵּר
 עָז, כְּתַרְנוּמוּ כְבוֹרָה, כְּהִנָּה וּמְלָכוֹת.
 וְהַמְלָכוֹת הֵיא בְּצַד הַגְּבוּרָה, וְעַל כֵּן רְאוּבֵן
 סָתָם.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, רְאוּ כֵּן סָתָם, שְׂנַבְלָל בְּשִׁמְעוֹן
 וְלוֹי. כִּדְ הִיְתָה רַעְתָּה [רַצְוִנָה] שָׁל לְאָה,
 שְׂפָתוֹב הַפְּעַם יִלְוָה אִישֵׁי אֵלֵי כִי יִלְדָתִי לוֹ
 שְׂלָשָׁה בָּנִים. מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ שְׂלָשָׁה שְׂמֵת־חֲבָרִים
 יַחַד.

וּבֵא וּרְאֵה שְׂפָאן הוּא, שְׁהָרִי הַמְרַבָּה הָעֲלִיּוֹנָה
 - הָאֲבוֹת, וְדוֹד הַמְלָךְ שֶׁהִתְחַבֵּר עִמָּם, וְכָל
 הָאַרְבַּע הֵם מְרַבָּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת, הַסּוּד שָׁל הַשֵּׁם
 הַקְּדוֹשׁ. וְעַל כֵּן רְאוּבֵן שְׂמְעוֹן וְלוֹי, אַחַר כִּדְ
 יְהוּדָה שְׁיַרְשׁ מְלָכוֹת, וְעַל כֵּן כָּלֵם בְּמָקוֹם הַזֶּה.

וְכַתּוּב [זֶה אַחַר זֶה שְׂפָתוֹב] (כְּרֵאשִׁית כַּט) הַפְּעַם אוֹדָה אֶת
 ה' וְגו' וַתַּעֲמֹד מְלָדָת. מִשּׁוּם שְׂפָאן
 נִשְׁלָמוּ אַרְבָּעָה עֲמוּדִים. הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', מָה
 הַטַּעַם אָמְרָה בְּזֶה אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְּכָלֵם?

אָלָא מְכַאן, שְׁכָל זְמַן ^(דף קנה ע"א) שְׁכַנְסַת יִשְׂרָאֵל
בְּנִלוֹת, הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ אֵינּוּ שְׁלֵם.

בַּא רְאֵה, אַף עַל גַּב שְׁשֻׁלְשָׁה בָּנִים הָיוּ עַד
שְׁהוֹלִידָה אֶת יְהוּדָה, הַכֶּסֶּא לֹא הַשְּׁלֵם,
וּמִשּׁוּם כִּךְ הַפְּעַם אֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְּכֻלָּם. וְעַל
כֵּן וַתַּעֲמֵד מְלֻקָּדָת. מַה זֶה וַתַּעֲמֵד? שְׁעָמַד הַכֶּסֶּא
עַל תּוֹמְכָיו.

[וַתַּעֲמֵד עַד כְּאֵן] וַתַּעֲמֵד, שְׁהֵינָה עַד כְּאֵן וַתַּעֲמֵד,
בְּיַחְוֹד אַחֲרָ. מְכַאן וּלְמַטָּה הוּא עוֹלָם הַפְּרוּד.
וְאִם תֵּאמַר, אֹתָם שְׁנֵי הַבָּנִים שְׁהוֹלִידָה אַחֲרָ
כִּךְ כְּמוֹ זֶה? לֹא שְׁחֲרֵי אֹתָם הַשְּׁנַיִם הַתְּחִיבָרוּ
עִם אֱלוֹ, מִשּׁוּם שְׁשֻׁשֶׁת הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם הֵם
יַחַד.

וּבַא וְרְאֵה, כָּל שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי הַשְּׁבָטִים הֵם תְּקוּנָה
שֶׁל כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְתַקֵּן הָאוֹר
הָעֲלִיּוֹן הַשְּׁחָר כְּמוֹ שְׁרָאוּי, וּלְהַשִּׁיב אֶת עֵקֶר
הַכֹּל לְמְקוֹמוֹ. כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּמוֹ אַחֲרָ עוֹמְדִים,

וּבְזוֹת נִשְׁלָם הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן כְּמוֹ שֶׁהָעוֹלָם
שְׁלֵמָעֲלָה.

יִשְׁשַׁכֵּר וּבְלוֹן, כָּאֵן נִשְׁלָמוּ שְׁשָׁה בָּנִים, שִׁשִּׁת
הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם. כְּמוֹ כֵּן בְּנֵי
הַשְּׁפָחוֹת הֵם אַרְבַּע, וְהַתְּחִבּוּרֵי עִם אֱלֹהֵי וְאֱלוֹ
אַרְבַּעַת הַקְּשָׁרִים שְׁמַתְּחִבְרִים בָּהֶם, וּבְאֲרוּחָ.
וְעַל כֵּן כְּתוּב (מלכים א' ז') וְכָל אֲחֵרֵיהֶם בְּיָתָהּ. אִם
עַל גַּב שְׁבָנֵי שְׁפָחוֹת הֵם - בְּיָתָהּ.

רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, אִם כֶּךָ, הֲרִי נֹאמֵר, כָּל מֵה
שֶׁהוֹלִיד הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן הוּא פְּרוּד, שְׁתֵּרִי
כְּתוּב וּמִשָּׁם יִפְרָד. מֵה תֹאמֵר בְּיוֹסֵף וּבְנִימִין?
אִם תֹּאמֵר שֶׁעוֹלָם אֶחָד בְּאֵלָה - זֶה אֵינוֹ, שְׁתֵּרִי
לֹא יֵצְאוּ מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְהָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן -
מֵה שֶׁהוֹלִיד, הוֹלִיד לְמִטָּה וְלֹא לְמַעְלָה, וְאִם כֶּךָ
הוּא פְּרוּד.

כֹּא רַבִּי אֲבָא וּנְשָׁקוּ. אָמַר לוֹ, דְּכָר זֶה הוּא
נִסְתָּר, שְׁתֵּרִי הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הַתְּתִקֵּן בְּשָׁנִים
עֶשֶׂר שֶׁל אוֹתָם מִשָּׁלוֹ. אֲבָל כֹּא רָאָה סוּד תְּדַבֵּר,

בְּכָל זְמַן הַצְדִּיק מֵהָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן יוֹצֵא וְנִכְנָם,
 בּוֹ נִכְנָם וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵא, וּמִשׁוֹם כֶּךָ נִכְנָה בַּמָּקוֹם
 הַזֶּה, וְהֶעֱקָר הוּא לְמַעְלָה, וְהֶעֱקָר הוּא לְמַטָּה,
 [צְדִיק, בּוֹ נִכְנָם בּוֹ יוֹצֵא] (דף קנה ע"ב) וְהוּא תָּמִיד בָּעוֹלָם
 הַתְּחִתּוֹן לְעוֹלָם, כְּתוֹב וַיְהִי בְּצֵאת נִפְשָׁה כִּי
 מֵתָה.

בֵּיא רְאֵה, בָּעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן הַזֶּה, הַצְדִּיק נִכְנָם בּוֹ
 וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵא. כְּשֶׁנִּכְנָם הוּא בְּסוּד שָׁל יוֹסֵף
 הַצְדִּיק, וּכְשִׁיוֹצֵא הוּא בְּסוּד שָׁל בְּנֵי־מִין. זֶהוּ
 שְׂכָתוֹב וַיְהִי בְּצֵאת נִפְשָׁה כִּי מֵתָה. מִי נִפְשָׁה?
 זֶה הַצְדִּיק שִׁיוֹצֵא מִמֶּנָּה.

וְזֶה בְּנֵי־מִין, נִקְרָא בֶן אֹנִי, שְׂחֻשְׁבָּה שְׂהוֹלִידָה
 לְמַטָּה בְּעוֹלָם הַפְּרוּד, וְנִשְׁאָרוּ אֶחָד עֶשֶׂר
 בְּאוֹתָם לְמַעְלָה. מַה כְּתוֹב? וְאָבִיו קָרָא לוֹ
 בְּנֵי־מִין, בֶּן יְמִין. שְׂחֵרֵי הַתְּעֵלָה לְמַעְלָה בְּעוֹלָם
 הָעֲלִיּוֹן. שְׂכֵאֲשֶׁר נִאָּבֵד יוֹסֵף, בְּנֵי־מִין הַשְּׁלִים אֶת
 מְקוֹמוֹ. וְעַל בֶּן הַצְדִּיק נִכְנָם וַיֹּצֵא בְּעוֹלָם

התחתון. משום כך יוסף ובנימין וכל השנים
 עָשָׂר, כְּמוֹ שְׁלֹמֹעַלָה בְּיַחְוֹד אַחַד.

הַפַּעַם אוֹדָה אֶת ה'. רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר,
 (תהלים קיא) אוֹדָה ה' בְּכָל לֵבָב בְּסוֹד
 יִשְׂרָאֵל וְעַדָּה. בְּכָל לֵבָב? בְּכָל לֵב הִיא צָרִיךְ
 לְהִיזוֹת! אֵלֶּא דְּוֹד בְּסוֹד עֲלִיּוֹן שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ
 רָצָה לְהוֹדוֹת לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אוֹדָה ה' בְּכָל
 לֵבָב - בְּיִצְרַר טוֹב וּבְיִצְרַר רַע, וְאֵלּוֹ שְׁנֵי הַצְּדָדִים,
 אַחַד יְמִין וְאַחַד שְׂמָאל.

בְּסוֹד יִשְׂרָאֵל וְעַדָּה - אֵלּוֹ הֵם שְׁאֵר הַצְּדָדִים שֶׁל
 הָעוֹלָם הַזֶּה, שְׁתֵּרֵי לֵבָב כְּמוֹ צִפּוֹן וְדָרוֹם.
 בְּסוֹד יִשְׂרָאֵל - אֵלּוֹ הֵם שְׁאֵר צְדָדֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֵם
 שֹׁשֶׁה כְּמוֹ שְׁלֹמֹעַלָה. וְעַדָּה - זֶהוּ הַמָּקוֹם שֶׁל
 יְהוּדָה, וְכַתוּב (תהלים קלב) וְעַדְתִּי זֹו אֶלְמָדָם.
 וְכַתוּב (חושע יב) וַיְהוּדָה עַד רָד עִם אֵל וְגו'. כַּתִּיב
 (תהלים קלח) אוֹדֶךָ בְּכָל לִבִּי נְגִיד אֱלֹהִים אֲזַמְרָנֶךָ. כָּאִן
 בְּמָקוֹם אַחַד נֶאמַר, שְׁכַתוּב נְגִיד אֱלֹהִים אֲזַמְרָנֶךָ,

שְׁתַּרְי לַדְרָגָה הַזֹּאת אָמַר שִׁירָה, לְחַבֵּר אוֹתָהּ
לְיָמִין.

כֵּן רָאָה, יְהוּדָה אָחִיו בְּכָל הַצְּדָדִים. אָחִיו
בְּדָרוֹם, אָחִיו בְּמִזְרָח. שְׁתַּרְי הוּא כֵּן מֵצֵד
הַשְּׂמָאל, וְרֵאשִׁיתוֹ בְּצַפּוֹן, וְאָחִיו בְּדָרוֹם, מִשּׁוֹם
שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְיָמִין וְנֹאֲחֵז בְּנוֹף. מִשּׁוֹם כֵּן, הַפַּעַם
אוֹדָה אֶת ה'. וַתַּעֲמֵד מְלֻכָּת. וַתַּעֲמֵד, שְׁעֵמֻדָּה
בְּקִיּוּם שָׁל הַבְּרִית כְּרֵאוֹי, שְׁתַּרְי הַכֹּל נִתְקַן
מִרְכָּבָה קְדוֹשָׁה.

רַבִּי שְׂמַעוֹן יָצָא לְקַרְיָה. הוֹדִינָן לוֹ רַבִּי אֲבָא
וְרַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי. כִּיּוֹן שָׂרְאָה אוֹתָם,
אָמַר, הַתְּחִדְשׁוּת שָׁל הַתּוֹרָה צְרִיךְ כָּאֵן. יִשְׁבּוּ
שְׁלֵשֶׁת אֱלֹהִים [בְּיָמִים]. כְּשֶׁרָצָה לְלַכֵּת, פָּתַח כָּל אֶחָד
מֵהֶם בְּפִסּוּק.

רַבִּי אֲבָא פָּתַח וְאָמַר, וְה' אָמַר אֵל אֲבָרָם אַחֲרֵי
הַפָּרֶד לֹט מַעֲמוֹ, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה וְגו'.
וְכִי לְפִי הָרְאִיָּה שָׁל אֲבָרָהֶם יוֹרֵשׁ אֶת הָאָרֶץ,
וְלֹא יוֹתֵר? עַד כִּמָּה רוֹאֵה בֵּן אָדָם? שְׁלֵשׁ

פְּרַסְאוֹת, אִו אַרְבַּע אִו חֲמִשׁ פְּרַסְאוֹת, וְהוּא
 אֹמֵר כִּי אֵת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה וְגו'?!
 אֵלֶּה, כִּיּוֹן שְׂאֲרַבַּעַת הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם
 רוֹאֶה, אֵת כָּל הָאָרֶץ רוֹאֶה. שְׁתֵּרֵי
 אַרְבַּעַת הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם הֵם כְּלוֹלֵי שֶׁל כָּל
 הָעוֹלָם. עוֹד, הָרִים אֹתוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל
 אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל ^(דף קנו ע"א) וְהִרְאָה לוֹ שֶׁהִיא קְשׁוּרָה
 בַּצְּדָדֵי הָעוֹלָם, וְהִיָּה רוֹאֶה אֵת הַכּוֹל. כְּמוֹ כֵּן,
 מִי שְׂרוֹאֶה אֵת רַבִּי שְׁמַעוֹן, רוֹאֶה אֵת כָּל
 הָעוֹלָם, הַשְּׂמִיחָה שֶׁל מַעְלָה וּמַטָּה.

פָּתַח רַבִּי חֲזִיָּא וְאָמַר, הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שׂוֹכֵב
 עָלֶיהָ לֵךְ אֶתְנַנֶּה וּלְזִרְעָהּ, וְכִי אֹתוֹ
 הַמָּקוֹם לְבֵדוֹ הַבְּטִיחַ לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 שְׁתֵּרֵי אַרְבַּע אַמּוֹת אִו חֲמִשׁ הָיוּ וְלֹא יוֹתֵר?
 אֵלֶּה בְּאוֹתוֹ זְמַן, בְּאוֹתָם אַרְבַּע אַמּוֹת קַפֵּל
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נִמְצָא
 שְׂאוֹתוֹ מָקוֹם הוּא הַכֶּלֶל שֶׁל כָּל הָאָרֶץ. וְמָה
 אֹתוֹ הַמָּקוֹם הוּא הַכֶּלֶל שֶׁל כָּל הָאָרֶץ - רַבִּי

שְׁמַעוֹן שֶׁהוּא הַמְּאֹר שֶׁל כָּל הָאָרֶץ, עַל אַחַת
בְּמָה וּבְמָה שֶׁשָּׁקוּל בְּכָל הָעוֹלָם.

פָּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, הַפֶּעַם אֹדְהָ אֶת ה', וְכִי
בְּכָל מָה שֶׁהוֹלִידָה לֹא רָאִוּי לְהוֹדוֹת
לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֱלֹה אֱלֹה בְּזוֹהַ? אֱלֹה יְהוּדָה הוּא
הַבֵּן הַרְבִּיעִי לְכַסָּא, וְהוּא מִשְׁלִים אֶת הַכַּסָּא.
וּמִשׁוּם כֵּן יְהוּדָה לְבַדּוֹ תִּקְוֵן הַכַּסָּא וְתוֹמְךָ שֶׁל
כָּל הַתּוֹמְכִים. [שְׁחִיזוֹ שְׁלִשָּׁה, אֲבָרְתָם וַיִּצְחַק וַיַּעֲקֹב, וְאִזּוּ בָּא דְדוּר
מִיְהוּדָה וְהַשְּׁלִים הַכַּסָּא, וְעַל כֵּן נִקְרָא יְהוּדָה, שֶׁהוּא תַּשֵּׁם תְּקַדוּשׁ, וְתַדְלָ"ת
(אַרְבַּע רִגְלָיו) מְרֻגְלוֹת הַכַּסָּא] רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁמַאִיר אֶת כָּל
הָעוֹלָם בַּתּוֹרָה וּבְמָה מְאֹרוֹת מְאִירִים בְּשִׁבְלֹו,
עַל אַחַת בְּמָה וּבְמָה.

וַיִּלְךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוּדָאִים
בַּשָּׂדֶה. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים קד) מָה
רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' כֹּלָם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ מְלֶאכֶה הָאָרֶץ
קִנְיָנָךְ. הַכֶּסֶךְ תָּזַה בְּאֵרוֹהוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֱלֹה
מִי יָכוֹל לְמַנּוֹת אֶת מַעֲשֵׂי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
שֶׁתְּהַנֶּה בְּמָה צְבָאוֹת וּמַחְנוֹת מְשֻׁנִּים זֶה מְזֶה שְׁאִין

לָהֶם חֲשָׁבוֹן, וְכֹלֶם בְּפַעַם אַחַת, כְּמוֹ פְּטִישׁ
שְׁמוּצִיא זִיקִים לְכֹל הַצְּדָדִים בְּפַעַם אַחַת, כְּדִ
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹצִיא כְּמָה מִיָּנִים וּמַחְנוֹת
מִשָּׁנִים זֶה מִזֶּה שְׁאִין לָהֶם חֲשָׁבוֹן, וְכֹלֶם בְּפַעַם
אַחַת.

בֵּיא רֵאָה, בְּדַבּוּר וּבְרוּחַ יַחַד נַעֲשֶׂה הָעוֹלָם,
שְׁכֵתוֹב בְּדַבֵּר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיּו כָּל
צְבָאָם. בְּדַבֵּר ה' - זֶה הַדַּבּוּר. וּבְרוּחַ פִּיּו - זֶה
הָרוּחַ. זֶה בְּלִי זֶה לֹא הוֹלֵךְ, וְנִכְלָלִים זֶה עִם זֶה
וְיוֹצֵאִים מֵהֶם כְּמָה צְבָאוֹת לְצְבָאוֹת, וּמַחְנוֹת
לְמַחְנוֹת, וְהַכֹּל בְּפַעַם אַחַת.

בֵּיא רֵאָה, בְּשֶׁרְצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבְרֵא אֶת
הָעוֹלָמוֹת, הוֹצִיא אֹר נִסְתָּר אַחֵר, שְׁמֵהָאֹר
הַהוּא יוֹצֵאִים וּמְאִירִים כָּל אוֹתָם הָאוֹרוֹת
שֶׁהַתְּנַלּוֹ, וּמְאִירוֹ הָאֹר יוֹצֵאִים וְהַתְּפִשְׁטוּ וְנַעֲשׂוּ
שְׁאֵר הָאוֹרוֹת, וְהוּא הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן.

וְעוֹד, הָאֹר הָעֲלִיּוֹן הֵיזָה הַתְּפִשְׁטוּ וְעֲשֶׂה אִמֵּן, אֹר
שְׁאִינוּ מְאִיר, וְעֲשֶׂה אֶת הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן.

וּמִשׁוּם שֶׁהוּא אוֹר שְׁלֹא מֵאִיר, רוֹצֵה לְהַתְקַשֵּׁר
 לְמַעְלָה, (דף קנו ע"ב) רוֹצֵה לְהַתְקַשֵּׁר לְמַטָּה. וּבִקְשׁוֹר
 שְׁלֹמֶטָה נִקְשָׁר לְהָאִיר בְּקִשְׁרֵי שְׁלֹמֶעְלָה. וְהָאוֹר
 הַזֶּה שְׁאִינּוֹ מֵאִיר בְּקִשְׁרֵי שְׁלֹמֶעְלָה, מוֹצִיא אֶת כָּל
 הַחֲתוּלוֹת וְהַמְחַנּוֹת לְמִינֵיהֶם רַבִּים. וְהוּ שְׁכַתּוֹב מָה
 רַבּוֹ מֵעֲשׂוֹד ה' כִּלְמֵם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ וְגו'.

וְכָל מָה שְׁכַתּוֹרֵן כֶּד גַּם לְמַעְלָה, וְאִין לָךְ דְּדָבָר
 קָטָן בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׁלֹא תְלוּי בְּדָבָר אַחֵר
 עֲלִיּוֹן שֶׁהַתְּמַנָּה עֲלָיו לְמַעְלָה. מִשׁוּם שְׁכַתּוֹתְעוֹרָר
 זֶה שְׁלֹמֶטָה, מְתַעוֹרָר אוֹתוֹ שֶׁהַתְּמַנָּה עֲלָיו לְמַעְלָה,
 שֶׁהַכֹּל נֶאֱחָז וְהָ עִם זֶה.

בֵּיא רְאֵה, כְּתוּב תְּנִי נָא לִי מִדּוֹדָי בְּנֵךְ. לֹא
 הַדּוֹדָאִים הֵם שְׂיִלְדוֹ אֶת רַחֵל, אֲלָא הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא מְגַלְגַּל אֶת הַדְּבָר עַל יְדֵי אוֹתָם הַדּוֹדָאִים
 כִּדֵי שְׂיִצֵּא יִשְׁשָׁכָר, שְׂאוּחָז בְּתוֹרָה יוֹתֵר מִכָּל
 הַשְּׂכֵבְטִים, מִשׁוּם שֶׁהָרִי רַחֵל הָאֲחוּזָה בִּיעֶקֶב לֹא
 הִשְׁאִירָה אוֹתוֹ לְלֵאָה. וְהוּ שְׁכַתּוּב הַמְּעַט בְּחֻתְמֵךְ

את אישי, וכתוב לכן ישכב עמך הלילה תחת
דודאי בנך.

הם גרמו שיצא יששכר לעולם משום שמעלה
הריח של התורה לפני הקדוש ברוך הוא,
והו שכתוב הדודאים נתנו ריח וכו', וכתוב וישכב
עמה בלילה הוא, הוא ודאי, והרי פרשה
שהעולם העליון הוא שנסתר ולא נגלה, משום
שהרי התורה יוצאת מהעולם העליון.

ובכל מקום העולם העליון הוא שלא התגלה,
והרי נאמר ועבד הלוי הוא, כרי להמשיך
ממנו ברכות לכל, ויששכר נאחו בו, ועל כך
קוראים עין החיים, העין שלאותם החיים
העליונים שנקרא הוא ולא אתה.

ואם תאמר שהדודאים הללו פתחו את מעיה של
רחל - לא, שהנה פתוב וישמע אליה אלהים
ויפתח את רחמה. הקדוש ברוך הוא ולא דבר
אחר. משום שאותם הדודאים, אף על פי שכתובם
למעלה, באותו הכח שלהם לא מתמנה פקידת

הַפְּנִים, שְׁהָרֵי הַפְּנִים תְּלוּיִים בְּמֹזֶל, וְלֹא בְּדָבָר
 אַחֵר. וְאִם תֵּאמֹר שְׁהֵנָּה הֵם נִבְרְאוּ לְחֻנָּם - לֹא,
 שְׁהָרֵי אֶפְלוּ ^(דף קנו ע"א) לְדָבָר הַזֶּה הֵם סִיּוּעַ לְאוֹתָם
 שְׁמֵתֶעֱכָבִים, וְאֵינָם עֲקָרוֹת, וְלֹא נִגְזַר עֲלֵיהֶם
 אֵלָּא בְּמֹזֶל.

וַתֵּצֵא לָאָה לְקִרְאָתוֹ וַתֵּאמֶר אֵלַי תְּבוֹא וְגו'.
 הַדָּבָר הַזֶּה הוּא חֲצִפָּה? אֵינּוּ כֵּן, אֵלָּא
 מִכַּאֵן לְמַדְנוּ עֲנוֹתָנוֹתָה שָׁל לָאָה, שְׁלֹא אָמְרָה
 דָּבָר לְפָנַי אַחֻתָּה, וְהִיא הִקְדִּימָה לְדָרְדֵךְ וְאָמְרָה
 לוֹ בְּחֵשַׁאי וְהוֹדִיעָה לוֹ, שְׁהָרֵי זֶה הִיָּה בְּרֵשׁוֹת
 רַחֵל, שְׁכַתוֹב כִּי שָׁכַר שְׁכַרְתִּיךְ. מִרַחֵל נִמְלָה
 רֵשׁוֹת. וּכְדִי שְׁלֹא יִרַע בְּעֵינַי רַחֵל, אָמְרָה לוֹ
 בַּחוּץ, וְלֹא בַּבַּיִת.

וְלֹא עוֹד, אֵלָּא בַּפֶּתַח שֶׁל מִשְׁכַּן לָאָה [לְחוּץ]
 יֵצְאָה הַחוּצָה, וְהַכְּנִיסָה אֶת יַעֲקֹב בַּפֶּתַח
 שְׁבַחוּץ טָרָם שְׁיִכְנִס לְמִשְׁכַּן רַחֵל. מָה הַטַּעַם?
 כִּדִי שְׁלֹא תֵאמֹר דָּבָר לְפָנַי רַחֵל, וְלֹא תִתְחַצֵּף
 לְפָנַי אַחֻתָּה. וְלֹא עוֹד, אֵלָּא אָמְרָה לָאָה, אִם

יבנם יעקב למשפך רחל, אינו דין להוציא
משם, משום כך הקדימה לו בחוץ.

ובל זה למה? אלא שרות הקדש התעוררה
בלאה, וידעה שכל השבטים העליונים
הלו, בלם קדושים, יצאו ממנה, ודחקה השעה
בחיבות לקדוש-פרוך-הוא, ומשום כך קראה
להם שמות בסוד החכמה.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. אמר
רבי יוסי לרבי חייא, בכל פעם [שאנו]
הולכים בדרך ועוסקים בתורה, הקדוש פרוך
הוא מרחיש לנו נסים, וכעת הדרך תזו ארבה
לנו, נתעסק בתורה, והקדוש פרוך הוא יתחבר
עמנו.

פתח רבי חייא ואמר, (שמות יב) פראשן בארבעה
עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות,
וכתוב (דברים טז) שבעת ימים תאכל עליו מצות
לחם עני. לחם עני כתוב. בדבר הזה התעוררו
בו החברים. אבל בא ראה, פשהו ישראל

בְּמִצְרַיִם, הָיוּ בְּרִשׁוֹת אֶתְרֵת. בְּשָׂרָצָה הִקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא לְקָרַב אֹתָם אֵלָיו, נָתַן לָהֶם מְקוֹם
 שָׁל לָחֶם עֲנִי, לָחֶם עֲנִי. מִי הָעֲנִי? זֶה דָּוִד הַמֶּלֶךְ,
 שֶׁכָּתוּב בּוֹ (תהלים פו) כִּי עֲנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי.

וְלָחֶם עֲנִי הָיָה נִקְרָא מִצָּה, נִקְבָּה בְּלִי זָכָר הִיא
 עֲנִי. הִתְקַרְבוּ לַמִּצָּה בְּהִתְחַלָּה. כִּינּוֹן
 שֶׁקָּרְבוּ אֹתָם יוֹתֵר, הַכְּנִים אֹתָם הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא בְּדַרְגוֹת אַחֲרוֹת, וְהִתְחַבֵּר זָכָר עִם נִקְבָּה.
 וְאִז, כְּשֶׁמִּצָּה מִתְחַבֵּרֵת בְּזָכָר, נִקְרָא מִצָּה,
 בְּתוֹסֶפֶת וְא"ו. וְהוּא שֶׁכָּתוּב (דברים ל) כִּי הַמִּצָּה
 הַזֹּאת. מִשׁוּם כִּךְ מִצָּה בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחֵר כִּךְ
 מִצָּה.

בְּעוֹדָם הוֹלְכִים שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁאָמַר: גְּדוּד
 שֶׁל רוֹצְחִים אוֹרְבִים בְּדַרְךְ, סָטוּ
 לְמַעַלָּה, אֵל תִּרְדּוּ לְטִיבָה חֲסִרֵת הַגֵּן שֶׁלְמִטָּה.
 אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מָנָה נִשְׁמָע שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 רוֹצֵה לְשַׁמֵּר אֶת דְּרָכֵינוּ. עָלוּ לְמַעַלָּה וְנִכְנְסוּ
 לְחַר אֶחָד, בֵּין סְלָעִים תּוֹקִים. אָמְרוּ, הוֹאִיל

והקדוש ברוך הוא רצה בדרך חזו, נראה דבר,
או יתרחש לנו גם.

הלכו. ישבו על בקיעי הסלע. עלה להם איש
אחד. תמהו. אמר רבי יוסי, מי אתה?
אמר, אני מאנשי ארקא. אמר לו, ושם יש בני
אדם? אמר, כן, וזרעים וקוצרים, מהם במראה
אחר משנים מפני, ועליתי אליכם להכיר מכם,
מה שמה של הארץ שאתם בה?

אמר לו, ארץ, משום שבאן שורה ארץ החיים,
שבתוב (איוב כח) ארץ ממונה יצא להם. מוז
יצא להם? בשאר הארץ לא יצא להם, ואם
יוצא, לא משבעת המינים. בינתים נכנס
למקומו. תמהו. אמרו, ודאי הקדוש ברוך הוא
רוצה לעזרר אותנו באיזה דבר.

אמר רבי חייא, ודאי על הפסוק הזה שאמרת,
זכרתי שלמדתי מסבי דבר אחד עליון
בפסח, שנתן להם הקדוש ברוך הוא לישראל

הַלֶּחֶם הַזֶּה מֵאֶרֶץ הַחַיִּים, וְאַחַר כֵּן לֶחֶם מִן
הַשָּׁמַיִם, הַלֶּחֶם הַזֶּה, וְהִנֵּה בְּאַרְנוֹ אֶת הַדָּבָר.

עוֹד הָיָה אוֹמֵר, ^(דף קנו ע"ב) שְׂאֵדָם, כְּשִׂיזְעָא לְעוֹלָם
הַזֶּה, לֹא יוֹדֵעַ דָּבָר עַד שְׁטוּעִים לֶחֶם. כִּיּוֹן
שְׂאוּכַל לֶחֶם, מִתְעוֹרֵר לְדַעַת וּלְהַכִּיר. כֵּן
כְּשִׂיזְעָאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים דָּבָר,
עַד שֶׁהִטְעִים לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֶחֶם מִן
הָאֶרֶץ הַזֹּאת, שְׂכַתוֹב אֶרֶץ מִמְּנָה יֵצֵא לֶחֶם, וְאִז
נִבְּנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְדַעַת וּלְהַכִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. וְתִינּוֹק לֹא יוֹדֵעַ וְלֹא מִכִּיר עַד שְׁטוּעִים
לֶחֶם שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה.

יִשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ וְלֹא הִכִּירוּ בַּדְּבָרִים שְׁלִמְעָלָה
עַד שְׂאוּכְלוּ לֶחֶם עֲלִיוֹן, וְאִז יָדְעוּ
וְהִכִּירוּ אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם, וְרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
שִׂיִּשְׂרָאֵל יָדְעוּ יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂרָאוּי לְאֶרֶץ
הַזֹּאת, וְלֹא יָכִלוּ, עַד שֶׁטְּעִמוּ לֶחֶם מֵאוֹתוֹ הַמְּקוֹם,
וְכִי הוּא? שָׁמַיִם, שְׂכַתוֹב ^(שמות טו) הַנְּנִי מִמְּטִיר
לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וְאִז יָדְעוּ וְהִסְתַּכְּלוּ לְאוֹתוֹ

מקום. ועד שאכלו לחם מאותו מקום, [ועד שלא
אכלו לחם באלו המקומות] לא ידעו דבר ולא הכירו.

בא רבי יוסי ונשקו. אמר, ודאי על זה העיר
אותם הקדוש ברוך הוא בזה, ועל פני
הראשית של ישראל לדעת הנה הלחם. קמו
והלכו. בעודם הולכים ראו שני פרות, אחד זכר
ואחד נקבה. אמר רבי יוסי, אין לנו דבר בעולם
שאינו זכר ונקבה, וכל מה שבארץ - כך גם
בנים.

פתח רבי יוסי ואמר, ויבא יעקב מן השדה
בערב ותיצא לאה לקראתו וגו'. ותיצא
לאה לקראתו, מנין ידעה? הרי אמרו שנעה
החמור, ולאה ידעה ויצאה אליו, וגרם לו שייצא
ממנה יששכר. זהו שכתוב יששכר חמור גרם,
אל תקרי גרם אלא גרם, שחמור גרם לו.
אמרה לאה: ודאי ידעתי שאם יבנים יעקב
למשפן רחל, אין לי להוציא אותה, אלא אחכה
לו כאן ויבנים למשפני.

כִּי שָׁכַר שְׂכָרְתִּיךָ בְּדוֹדָי בְּנִי, מַה זֶה בְּדוֹדָי
 בְּנִי? מִשּׁוּם שְׁנוּחַ לְיַעֲקֹב עַל זֶה, שְׂאֵלוֹ
 מִמִּינֵי לְהוֹלִיד. וַיַּעֲקֹב הָיָה יוֹדֵעַ שְׂחֻדְכָּר לֹא
 עוֹמֵד בְּדוֹדָיִם, אֲלֵא לְמַעְלָה.

פָּתַח וְאָמַר, מוֹשִׁיבֵי עֲקֻרַת הַבַּיִת אִם הַבְּנִים
 שְׂמִיחָה הַלְלוּיָהּ. אָמַר רַבִּי חֲזִינָא, רוּחַ
 הַקֹּדֶשׁ אוֹמְרָת: מוֹשִׁיבֵי עֲקֻרַת הַבַּיִת - זֶו רָחֵל.
 אִם הַבְּנִים שְׂמִיחָה - זֶו לֵאָה. מוֹשִׁיבֵי עֲקֻרַת
 הַבַּיִת - זֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. אִם הַבְּנִים שְׂמִיחָה
 [הַלְלוּיָהּ] - זֶה הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. מִשּׁוּם כִּף הַלְלוּיָהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, כָּל הַשְּׂבָטִים הִלְלוּ יְהוָה
 תְּקוּנִים שְׂלֵמָה, וְכֵלָם כְּמוֹ שְׂלֵמָה.
 בֵּא רְאֵה, כִּי שָׁכַר שְׂכָרְתִּיךָ - לְקַחַת מִמֶּנּוּ הַגּוֹף,
 וּמִי הוּא? תּוֹרָה. שָׁכַר שְׂכָרְתִּיךָ - לָךְ, לְגוֹפְךָ
 מִמֶּשׁ. שָׁכַר שְׂכָרְתִּיךָ - (דף קנח ע"א) לְהוֹלִיד אֶת
 דְּמוֹתֶיךָ.

מִכַּאֲן מִי שְׂעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, יוֹרֵשׁ אֶת הָעוֹלָם
 הַבֵּא וַיּוֹרֵשׁ אֶת גַּחְלַת יַעֲקֹב. יוֹרֵשׁ

העולם הבא, שְׂפָתוֹב יִשְׁשָׁכֶר, יִישׁ שְׂכָר, (ירמיה לא)
 כִּי יִישׁ שְׂכָר לְפַעֲלָתֶךָ, וְכָתוֹב (משלי ח) לְהַנְחִיל
 אֶהְיֵי יִישׁ וְאַצְרִיתֵיהֶם אִמְלֵא.

כִּי יִלְדָתִי לוֹ שְׂשָׁה בָנִים. אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, אֵלּוּ
 בְּמַעֲלָה וּבְמַטָּה וְאַרְבַּעַת הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם.
 וּמִי שֶׁמְאַרְיָךְ בְּאַחַד, צָרִיךְ לוֹ לְהַמְלִיךְ אֶת
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה וּלְאַרְבַּעַת
 צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְהֵינּוּ אֶחָד.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כָּתוֹב (שיר ב) עַל הָרִי בְּתָר,
 וְכָתוֹב (שם ח) עַל הָרִי בְּשָׁמַיִם. מִי הֵם הָרִי
 בְּשָׁמַיִם? אֵלּוּ שֵׁשֶׁת הַבָּנִים שֶׁל לְאֹהֶל שְׁכֹנֵי לָלִים
 שְׂשָׁה אַחֲרִים, וְהֵם שְׁנַיִם עֶשְׂרֵה, וְהֵם שְׂשָׁה, מִשּׁוּם
 שֶׁכָּל אֶחָד כָּלוּל בַּחֲבֵרוֹ, וְלֹאֶה עֲלֵיהֶם, לְקַיִם (תהלים
 קיג) אִם הַבָּנִים שְׂמִיחָה הִלְלוּיָהּ.

וְעַל כֵּן כָּתוֹב לֹא תִקַּח הָאִם עַל הַבָּנִים, מִשּׁוּם
 שֶׁהוּא הָעוֹלָם הַנִּסְתָּר וְלֹא הַתְּנַגֵּלָה, וְעַל כֵּן
 שִׁלַּח תִּשְׁלַח אֶת הָאִם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ, מִשּׁוּם
 שֶׁהוּא הָעוֹלָם שְׂנִיטָר וְלֹא הַתְּנַגֵּלָה כָּלָל.

וְאֵת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ, הֵינּוּ שְׂכֵתוֹב כִּי שָׂאֵל נָא
 לְיָמִים רֵאשׁוֹנִים וְגו' וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד
 קִצֵּה הַשָּׁמַיִם. וְכֹל אֵלֹו נִקְרְאוּם הָרִי בְּשָׁמַיִם. מִכָּאן
 וּלְמִטָּה נִקְרְאוּ הָרִי בְּתַר, שְׂכֵתוֹב וּמִשָּׁם יִפְרָד וְהָיָה
 לְאַרְבָּעָה רֵאשִׁים, הַתְּרִים שֶׁל הַפְּרוּד.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּנֵי הַשְּׂפָחוֹת קָשְׁרוּ קָשָׁרִים,
 אַרְבָּעָה קָשָׁרִים שֶׁהֶצְטָרְכוּ לְתַקוּן. וְאָמַר
 רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׂמִשׁוּם כֶּף יוֹצְאִים הַחוּצָה אוֹתָם
 הַקָּשָׁרִים. וְאֵף עַל גַּב שְׂכָלָם אֶחָד, וּמִכָּאן וְהִלָּאָה
 בְּלָם אֶחָד, בְּדַרְדְּוֵי יִשְׂרָאֵל, וְעַל כֵּן כָּל הַשְּׂכָטִים
 עוֹלָיִם בְּעֵדוֹת לְמַעְלָה. וְהוּוֹ שְׂכֵתוֹב (תהלים קכב) שְׂשָׁם
 עָלוּ שְׂכָטִים שְׂכָטִי יְהִי עֵדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשָׁם
 ה'.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּתוּב וַיְהִי כִּבְאִשְׁרֵי יִלְדָה רַחֵל
 אֵת יוֹסֵף וְגו'. מָה רָאָה יַעֲקֹב לְלָכֵת לְדַרְכוֹ
 בְּשִׁנּוּלֵד יוֹסֵף, וּמָרָם שִׁנּוּלֵד יוֹסֵף לֹא רָצָה לְלָכֵת
 לְדַרְכוֹ? אֵלֹא הִנֵּה פִרְשׁוּתָהּ, שָׂרָאָה שִׁנּוּלֵד שְׂמָנוּ
 שֶׁל עֵשׂוּ.

וּבֹא וּרְאֵה, יוֹסֵף הַשְּׁלִים אֶת מְקוֹמוֹ אַחֲרָיו וַיּוֹסֶף
 זָכָה לוֹ, שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק, וְכֹאן סִיּוּם הַגּוֹף. כִּיּוֹן
 שָׂרָאָה יַעֲקֹב שֶׁנִּשְׁלַם הַגּוֹף, רָצָה הַגּוֹף לְלַכֵּת
 לְדַרְכּוֹ, וְסִיּוּם הַגּוֹף הוּא הַכְּרִית, וְעַם כָּל זֶה
 בְּנִימִין הַשְּׁלִים אֶת הַחֲשֵׁבּוֹן, שָׂבוּ נִשְׁלְמוּ שְׁנַיִם
 עֶשְׂרֵי.

וְאִם תֹּאמֶר, וְכִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ יַעֲקֹב שֶׁעַד עַכְשָׁיו
 לֹא הִשְׁתַּלְּמוּ הַשְּׁכֵטִים, אִף עַל גַּב שְׁנוּלָד
 יוֹסֵף, מָה הַטַּעַם לֹא חָפָה עַד שְׁנוּלָד בְּנִימִין
 וַיִּשְׁתַּלְּמוּ הַשְּׁכֵטִים? אֵלֶּא יַעֲקֹב עָשָׂה בְּחֻכְמָה
 וַיֵּדַע תְּדַבֵּר. אָמֵר, וַדַּאי אִם יִשְׁתַּלְּמוּ כָּאן כָּל
 הַשְּׁכֵטִים, הִנֵּה יוֹדֵעֵתִי שֶׁתִּתְקוֹן שָׁל מַעְלָה שְׁרוּי
 עֲלֵיהֶם כְּרֹאוּי, וּכְאֲרֵץ הַזֶּה לֹא צְרִיכִים
 שִׁישְׁתַּלְּמוּ, אֵלֶּא כְּאֲרֵץ הַקְּדוּשָׁה.

כֵּן רֵאָה שְׂכָדָה הוּא, שְׂכָל שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי הַשְּׁכֵטִים
 הֵם תִּתְקוֹן שָׁל הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, וְכִיּוֹן
 שְׁנוּלָד בְּנִימִין, מִתָּה רַחֵל, וְלִקְחָה אֶת הַמְּקוֹם
 הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן הַזֶּה לְהִתְתַּקֵּן בָּהֶם, וְעַל כֵּן לֹא

נולד בְּנִימִין אֶלֶּא בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה. זֶהוּ שְׂכַתוֹב
 וְאֲנִי בְּבֹאֵי מִפְּדוֹן מִתָּה עָלַי רַחֵל בְּאֶרֶץ כְּנַעַן
 בְּדֶרֶךְ, וְשָׁם מִתָּה רַחֵל וְנָטְלָה אֶת הַמָּקוֹם,
 הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן הַזֶּה, לְהִתְיַשֵּׁב בְּבֵית שָׁלֹם. וְכֹל
 זְמַן שֶׁרַחֵל קִיָּמָת, הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן אֵינּוּ נִתְקַן
 בָּהֶם. מִתָּה רַחֵל - נָטְלָה [לְמַעַלָּה] תְּבִית בְּשָׁלְמוֹתָו.

וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה לֹא מִתָּה לֵאמֹה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן?
 אֶלֶּא מִשּׁוֹם שֶׁתְּבִית הוּא בְּעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן
 [הַעֲלִיּוֹן], וְהַכֹּל הָיוּ מִמֶּנּוּ לְהִתְתַּקֵּן, וְלֹא מִן הָעוֹלָם
 הָעֲלִיּוֹן [הַתְּחִתּוֹן], וּמִשּׁוֹם כִּף לֹא מִתָּה בְּאוֹתָהּ
 שָׁעָה. וְכֹל מַעֲשֵׂי לֵאמֹה הֵם בְּנִסְתָּר, מִשּׁוֹם
 שֶׁהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוּא בְּנִסְתָּר וְלֹא בְּנִגְלָה, וּמִשּׁוֹם
 כִּף לֹא נִזְכְּרָה מִיתְתָּה שֶׁל לֵאמֹה בְּמִיתְתָּה שֶׁל
 רַחֵל.

וּבֹא וּרְאֵה שְׂכָף זֶה וְדַאי, מִשּׁוֹם שֶׁהָעוֹלָם
 הָעֲלִיּוֹן כָּל דְּבָרָיו בְּנִסְתָּר, וְהָעוֹלָם [הַעֲלִיּוֹן]
 הַתְּחִתּוֹן כָּל דְּבָרָיו בְּנִגְלָה, מִשּׁוֹם כִּף נִתְבַּסְּתָה
 לֵאמֹה בְּמַעֲרַת הַמַּכְבֵּלָה, וְרַחֵל בְּדֶרֶךְ הַגְּלוּיָהּ. זֶה

בְּנִסְתָּר, וְזוֹ בְּגֵלוֹי. וּבְנִסְתָּר הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן
נִרְשָׁם, שְׂפָתוֹב וְהֵאמֵר לֵאמֹה בְּאֲשָׁרֵי כִי אֲשָׁרוֹנֵי
בְּנוֹת, וּמִשׁוֹם כֶּךָ קָרָא הָשָׁמוֹ אֲשֶׁר. [מִשׁוֹם כֶּךָ כָּל

הַפְּרָכוֹת (דף קנח ע"ב) שֶׁל שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת בְּנִגְלָה וּבְנִסְתָּר, וְעַם כָּל זֶה].

וּמִשׁוֹם כֶּךָ הַכֹּל אַחַד, שְׁתֵּרֵי הַכֹּל הוּא מִן
הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. כֶּךָ גַּם, וּבְכֹל מְקוֹם,
שְׁנֵי עוֹלָמוֹת, זֶה בְּנִגְלָה וְזֶה בְּנִסְתָּר, וְאֵנוּ לֹא
מְבָרְכִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶלָּא בְּשְׁנֵי
עוֹלָמוֹת, שְׂפָתוֹב בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן
הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. מִשׁוֹם כֶּךָ לָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן
קוֹרְאִים הו"א, וְלָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן קוֹרְאִים אַתָּה, ה'
מִשׁוֹם שֶׁהוּא בְּרוּךְ מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן עַל יְדֵי
הַצְּדִיק. וְהוּ שְׂפָתוֹב בְּרוּךְ ה' מְצִיּוֹן שִׁכֵּן יְרוּשָׁלַם
וְגו'. וְדַאי מְצִיּוֹן הוּא בְּרוּךְ.

בֵּא רֵאה, כִּמוֹ כֵּן ה' ה' שְׁנֵי עוֹלָמוֹת הֵם, זֶה
בְּנִגְלָה וְזֶה בְּנִסְתָּר, וְעַל כֵּן מְפָסִיק הַטַּעַם
בְּתוֹכֵם, וּמִהָעוֹלָם הַזֶּה וְעַד הָעוֹלָם הַזֶּה הַכֹּל

אַחַד.

וַיְהִי כִּבְאֲשֶׁר יִלְדָה רַחֵל אֶת יוֹסֵף וְגו'. אָמַר רַבִּי
 יְהוּדָה, בֵּא רֵאאֵה הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל יַעֲקֹב, שְׁלֵא
 רָצָה לְלָכֶת אֵלָּא בְּרֵשׁוֹת לְבָנָי. וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה
 לֹא הָלַךְ פַּעַם אַחֲרַת בְּרֵשׁוֹתָיו? אֵלָּא מִשּׁוּם
 שֶׁפָּחַד יַעֲקֹב שְׁלֵא יַעֲזֹב אוֹתוֹ וַיִּשְׁתַּלְּמוּ שְׁנַיִם
 עָשָׂר שְׁבָטִים בְּאֶרֶץ אַחֲרַת, וְעַל בָּנָי, כִּיּוֹן שֶׁרֵאָה
 שֶׁהַגִּיעָה שְׁעֵתוֹ שֶׁל בְּנֵימִין, כָּרַח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ.

שְׁכִיּוֹן שְׁנוּלָד בְּנֵימִין, נִקְשְׁרָה הַשְּׁכִינָה בְּכָל
 הַשְּׁבָטִים וְנִטְלָה חֲבִית עִם כָּלָם. וַיַּעֲקֹב
 הָיָה יוֹדֵעַ בְּסוֹד הַחֲכָמָה, שֶׁכִּבְאֲשֶׁר יִשְׁתַּלְּמוּ שְׁנַיִם
 עָשָׂר שְׁבָטִים, שֶׁהַשְּׁכִינָה תִתְקַשֵּׁט וְתִתְקַשֵּׁר עִמָּם
 וְרַחֵל תָּמוּת, וְהִיא נוֹטְלָת אֶת חֲבִית.

בֵּא רֵאָה, כִּד לְמַדְנֵי, הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן נִרְאָה
 לַיַּעֲקֹב כְּמוֹ שֶׁנֶּרְאָה לְמֹשֶׁה, אֵלָּא שְׁלֵא
 יִכָּלָה עַד שֶׁהָיוּ שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים בְּחִיבַת
 לְהִתְקַשֵּׁר עִמָּם, וְאִזּוֹ נִטְמַרְתָּה [נִדְמַתָּה] רַחֵל, וְהִיא

נְטִלָה אֶת הַבַּיִת כָּכָל הַשְּׂבָטִים וְהִיְתָה עִקְר
הַבַּיִת, וְאִזּוּ וַדַּאי מוֹשִׁיבֵי עִקְרַת הַבַּיִת.

אָמַר יַעֲקֹב, הִנֵּה הַגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁנִּשְׁלְמוּ שְׁנַיִם
עָשָׂר הַשְּׂבָטִים, וַדַּאי יֵרֵד הָעוֹלָם
שֶׁלְמַעַל לַבַּיִת לְהַתְקַשֵּׁר עִמָּם, וְהַמְסַכְּנָה הַזֹּאת
נִדְחִית לְפָנָיו. אִם תָּמוּת כָּאֵן, לֹא אֵצֶא מִכָּאֵן
לְעוֹלָמִים. וְלֹא עוֹד, אֵלָּא בְּאֶרֶץ הַזֶּה לֹא רָאוּי
לְהַשְׁלִים אֶת הַבַּיִת. מִשּׁוּם כֵּךְ וַיְהִי כֹּאֲשֶׁר יִלְדָה
וְגו', טָרַם יִשְׁתַּלְּמוּ הַשְּׂבָטִים.

שָׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, וַדַּאי יָפִים הֵם כָּל
דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹדָה, וְזֶה עוֹלָה עַל הַכֹּל.
וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה לֹא הִלְךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ מִיֵּד? אֵלָּא
כָּל זְמַן שֶׁרָחַל לֹא הִתְעַבְּרָה מִבְּנֵימִין, הִתְעַכְּב
שָׁם. כִּיּוֹן שֶׁהַגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁל בְּנֵימִין, בָּרַח וְלֹא
בִקֵּשׁ רְשׁוּת, כִּדְרֵי שְׁלֹא יִתְעַכְּב שָׁם, וַיִּתְחַבֵּר
יַעֲקֹב בְּכָל הַשְּׂבָטִים בְּמָקוֹם [שְׁלֹא] שְׁצַרְיָה.

רַבִּי אֲבָא פָתַח, וַיִּלְךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל יִתְרַ חַתָּנוֹ
וְגו'. כֹּא רָאָה, מֹשֶׁה הָיָה רוֹעֵה אֶת צֹאן

חֹתְנָנוּ, וְדִיּוּרוֹ הָיָה עִמּוֹ. וּבְשָׂרָצָה לָלֶכֶת, לֹא
הָלַךְ אֵלָּא בְּרִשּׁוֹתָיו. וַיַּעֲקֹב, שֶׁהָיָה שָׁלֵם, וְדִיּוּרוֹ
תָּמִיד הָיָה עִם לָבֵן, לָמָּה לֹא בִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ רִשּׁוֹת?
אֵלָּא הִרִי נִתְבָּאֵר שֶׁלֹּא יִגְלַגֵּל לָבֵן עִמּוֹ גְּלוּלוֹתִים
וַיִּשְׂאֵר שָׁם, שֶׁהִרִי בְּרִאשׁוֹנָה אָמַר לוֹ, וּמִיֵּד גְּלוּל
עָלְיוֹ גְּלוּלוֹתִים וְנִשְׂאֵר שָׁם, וּבָעֵת פָּחַד מִמֶּנּוּ.

אֲבָל יִתְרוֹ לֹא הָיָה כֶּךָ כְּלִפֵּי מַעֲשֵׂה, מִשּׁוּם שֶׁלָּבֵן
הָיָה מְכַשֶּׁה, וּבְכַשׁוֹף הָיָה כָּל מַעֲשֵׂהוּ
כְּלִפֵּי יַעֲקֹב, וּבָעֵת לֹא רָצָה יַעֲקֹב לְהִתְעַכֵּב שָׁם,
שֶׁהִרִי הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ שׁוּב אֶל אֶרֶץ
אֲבֹתֶיךָ וְגו', וְעַל כֵּן לֹא רָצָה לְהִתְעַכֵּב וְלַעֲזֹב
אֶת מִצְוֹת רַבּוֹנוֹ.

בֵּיא רְאֵה, כְּתוּב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶל רַחֵל וְגו'.
פָּתַח וְאָמַר, (תהלים מו) לְמַנְצַח לְבַנֵּי קִרְחָ עַל
עֲלָמוֹת שִׁיר. בְּפֶסוּק הַזֶּה יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל שֶׁהוּא
סוּד שֶׁל חֲכָמָה, וְכָל הַשִּׁירִים וְהַתְּשֻׁבּוֹת הַלָּלוּ
שֶׁהֵיוּ אוֹמְרִים בְּנֵי קִרְחָ, כִּלְמַד מִחֲדָשִׁים הֵם אוֹתָם
שִׁירִים וְתְשֻׁבּוֹת שֶׁהֵיוּ מְלֻפְּנִים, וְכֵן כָּל אוֹתָם

שירות ותשפחות שאמר דוד וכל אותם שהיו
עמו, כלם היו בסוד עליון, בסוד החכמה.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה את העולם
התחתון כמו העולם העליון, וכל אותם
הסדרים שסדרו דוד ושלמה בנו וכל אותם
נביאי האמת - (דף קנט ע"א) כלם סדרו כמו שלמעלה.

בא ראה, כמו שיש משמרות בארץ - כך גם
בארקיע שמומרים לרבונם ואומרים תמיד
שירה, וכלם עומדים אלו בנגד אלו, והכל
בסדרים של שירות ותשפחות, והרי פרשה
החברים.

עלמות שיר, מה זה עלמות שיר? אלא כמו
שנאמר (שיר ו) ששים המה מלכות
ושמנים פילגשים ועלמות אין מספר. מה זה
ועלמות אין מספר? כמו שנאמר היש מספר
לגודליו. ומשום שאין להם חשבון, כתוב
ועלמות אין מספר.

וְכֹלָם שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת, מִקִּיפִים סְדָרִים, אֱלוֹ
 בְּנֶגֶד אֱלוֹ, לְזִמְרָה וּלְשִׁבְחָה אֶת רְבוּנָם,
 וְאֱלוֹ הֵם עֲלָמוֹת שִׁיר. וּמִשׁוֹם שְׂיֵשׁ עֲלָמוֹת שְׂאִין
 מְזַמְּרוֹת כְּמוֹ אֱלוֹ, אֱלוֹ נִקְרְאוֹת עֲלָמוֹת שִׁיר.

שְׁלֹשָׁה סְדָרִים נִפְרָדִים לְכֹל צַד לְאַרְבַּעַת צְדֵי
 הָעוֹלָם, וּבְכֹל סֵדֶר וְסֵדֶר, שֶׁהוּא לְכֹל
 צַד, שְׁלֹשָׁה סְדָרִים אַחֲרֵים. סֵדֶר רֵאשׁוֹן שְׁלֹשָׁה
 מְזַמְּרֵי - שְׁלֹשָׁה סְדָרִים הֵם, וְהֵם תְּשַׁעַה סְדָרִים,
 מִשׁוֹם שֶׁכָּל סֵדֶר מִהַשְׁלֹשָׁה הֵלְלוּ יֵשׁ לוֹ שְׁלֹשָׁה
 סְדָרִים, וְנִמְצְאוּ שֶׁהֵם תְּשַׁעַה, וְכַמָּה אֲלֵפִים
 וּרְבָבוֹת תַּחְתֵּיהֶם.

תְּשַׁעַת הַסְדָרִים הֵלְלוּ, בְּכֹל מִתְנַהֲגִים בְּאוֹתֵיזוֹת
 רְשׁוּמוֹת, וְכֹל סֵדֶר מִסְתַּכֵּל לְאוֹתָן
 אוֹתֵיזוֹת רְשׁוּמוֹת, [וְחָרִי בְּאֵרוֹהָ וְכֹן לְכֹל סֵדֶר וְסֵדֶר, וּבְכֹל נוֹסְעִים
 בְּאוֹתֵיזוֹת רְשׁוּמוֹת, וְאֱלוֹ עֲלִיזוּנִים כְּאֱלוֹ, וְעוֹמְדִים אֱלוֹ עַל אֱלוֹ] וְכֹל
 מִתְחַבְּרוֹת וְאוֹמְרוֹת שִׁירָה. וּבְשִׁאוֹתָן הָאוֹתֵיזוֹת
 פּוֹרְחוֹת לְתוֹךְ הָאֵוִיר שֶׁל הָרוּחַ [מִהֵיא] הַמְמַנְהָ עַל
 הַכֹּל, אִזּוֹ הֵם נוֹסְעִים, וְהַשִּׁירָה נִמְתְּקָה, וְאוֹת

אחת מכה מלמטה, ואותה אזה עולה ויורדת,
 ושתי אותיות פורחות עליהן. והאזה היו
 מלמטה מעלה סדר מלמטה למעלה ומתחברת
 עמם, ונעשות שלש אותיות, כלם לפי האותיות
 יה"ו, שהן שלש בתוך האספקלריה המאירה.
 מאלו נפרדים שלשה סדרים ואותן שתי
 האותיות, ואותה האזה שעולה מתחברת
 עמהן, והן שלש.

בא ראה, אותן שתי אותיות עליונות שעולות
 באויר, הן כלולות זו בזו, רחמים ברין,
 ומשום כך הן שתיים, והן מן העולם העליון,
 בסוד של זכר. וזו שעולה ומתחברת עמהן היא
 נקבה, ונכללת בשתייהן. כמו שהנקבה נכללת
 בשני צדדים, בימין ובשמאל, ומתחברת עמהם,
 כך גם האזה הנקבה היו שמתחברת עם שתי
 אותיות אחרות, והן בשני צדדים אלו
 העליונים, וזה למטה, והכל הוא אחד, זכר
 ונקבה. [חז"ל] שבאשר נברא העולם, שאותם
 האותיות הן מן העולם העליון, שהם הולידו את

כָּל הַמַּעֲשִׂים לְמַטָּה כְּמוֹ שֶׁלָּקְהָם מִמַּשׁ. וּמִשׁוּם
כָּךְ, מִי שֶׁיִּדְרַע אוֹתָן וְנִזְהָר בָּהֶן, אֶהְיֶה הוּא
לְמַעַלָּה וְאֶהְיֶה לְמַטָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל הָאוֹתִיּוֹת הַלְלוּ, וְכָר
וְנִקְבְּתָה, לְהַכְלִיל יַחַד בְּסוּד הַמַּיִם הָעֲלִיּוֹנִים
וְהַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים, וְהַכֹּל אַחַד, וְזֶהוּ הַיַּחֲוֹד
הַשְּׁלֵם. וּמִשׁוּם כָּךְ, מִי שֶׁמִּכִּיר אוֹתָם וְנִזְהָר
בָּהֶם, אֲשֶׁרֵי חֲלָקוֹ בְּעוֹלָם תְּזֶה וּבְעוֹלָם הַבָּא,
מִשׁוּם שֶׁהוּא עֹקֵר הַיַּחֲוֹד הַשְּׁלֵם כְּרֵאוֹי, שְׁלֹשׁ
שְׁלֹשׁ מִצְדָּה זֶה וּמִצְדָּה זֶה, בְּיַחֲוֹד אַחַד בְּשָׁלְמוֹת
הַכֹּל, וּבְכֹל הַסּוּד שֶׁל הַסֵּדֶר הָעֲלִיּוֹן כְּרֵאוֹי כְּמוֹ
שֶׁלְמַעַלָּה, שְׁאוֹתוֹ סֵדֶר שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה בְּסוּד
אַחַד.

סֵדֶר שְׁנֵי שְׁלֹשָׁה הַדְּרוֹם, שְׁלֹשָׁה סְדָרִים הֵם
לְאוֹתוֹ הַצַּד, וְכֹל סֵדֶר וְסֵדֶר שְׁלֹשָׁה
שְׁלֹשָׁה, וְהֵם תְּשׁוּעָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וְכָךְ נִחְלָקוֹת
הָאוֹתִיּוֹת לְכָל צֶדֶד לְהַתְחַבֵּר הַכֹּל יַחַד. מִשׁוּם
שֶׁיֵּשׁ אוֹתִיּוֹת בְּסוּד שֶׁל נִקְבְּתָה, וְאוֹתִיּוֹת בְּסוּד

שֶׁל זָכָר, וּבְלִן הַתְּחַבְּרוּ יַחַד, וְהֵן אַחַת בְּסוּד
הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הַשָּׁלֵם, וְאַלֵיָּהֶם סְדָרִים מְמַנִּים
שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה, כְּמוֹ שְׁנַת־בְּאֵר, וְהַכֹּל יוֹצֵא
מִהַסְּדָר שֶׁל הָאָבוֹת שְׁלֹמֶעֱלָה, בְּסִדְרַ שְׁנַת־קְנוֹ
אוֹתֵינוּ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ יִה"ו, כְּמוֹ שְׁנַת־בְּאֵר. כָּל
הַסְּדָרִים הֵלְלוּ מִתְנַהֲגִים בְּאוֹתֵינוּ הַיְדוּעוֹת
הֵלְלוּ וְנוֹסְעִים בְּהֵן, וּבְמָה צְבָאוֹת וּרְבָבוֹת בְּלָם
לְמַטָּה שְׁנוֹסְעִים וּמִתְנַהֲגִים בְּסִדְרַ הַזֶּה.

סְדָר שְׁלִישִׁי שְׁלֹשָׁה צְפוֹן, בְּשְׁלֹשָׁה סְדָרִים הֵם
לְאוֹתוֹ הַצַּד, וְהֵם תִּשְׁעָה, וּבְשְׁלֹשָׁה
צְדָדִים שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה לְכָל צַד הֵם תִּשְׁעָה,
וְאוֹתָם סְדָרִים מְשַׁלְּשֵׁת הַצְּדָדִים, כְּמוֹ שְׁנַת־בְּאֵר.
שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים, ^(דף קנט ע"ב) בְּסוּד הָאוֹתֵינוּ שֶׁהֵן שִׁבְעַ
וְעֶשְׂרִים. וְאַף עַל גַּב שֶׁהֵן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם,
שְׁלֵמוֹת הָאוֹתֵינוּ הֵן עֶשְׂרִים וּשִׁבְעַ. וְכֹךְ הַסְּדוּר
שֶׁל הַסְּדָרוֹת הֵלְלוּ.

שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים, לְשְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה סְדָרִים לְכָל
צַד. וְנִמְצְאוּ שְׁלֹשָׁה אֵלֶּה מְצַד זֶה שֶׁהֵם

תְּשַׁעַת, וְשִׁלְשָׁה הֶלְלוּ מִהֲצַד הַזֶּה שְׁהֵם תְּשַׁעַת,
 וְשִׁלְשָׁה הֶלְלוּ מִהֲצַד הַזֶּה שְׁהֵם תְּשַׁעַת, נִמְצְאוּ
 כֻּלָּם שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים.

וְהַסֹּוד שֶׁל הַשִּׁבְעָה וְעֶשְׂרִים הֶלְלוּ הֵן תְּשַׁע
 אוֹתִיּוֹת [הן] שֶׁהֵן בְּסֹוד הַנְּקֻבוֹת, לְחִבְר
 עִמָּהֶם נִקְבָּה עִם אוֹתָם שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵי צְדָדִים
 אַחֲרֵים בְּסֹוד שְׁנַת־בְּאֵר [שֶׁל הַזִּכָּרוֹן], וְהַכֹּל הוּא
 כָּרְאוּי.

בֵּא רְאֵה, כְּמוֹ שֶׁאוֹתָן אוֹתִיּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת שֶׁל
 הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, כִּדְ גַם הָאוֹתִיּוֹת הָאַחֲרוֹת
 לְמִטָּה, אוֹתִיּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת גְּדוּלוֹת, וְאוֹתִיּוֹת
 הַתְּחִתּוֹנוֹת קִטְנוֹת, וְהַכֹּל זֶה כְּמוֹ זֶה. וְכֹל הַסֹּודוֹת
 הֶלְלוּ הֵם בְּסֹוד שֶׁל זָכָר וְנִקְבָּה, הַכֹּל אֶחָד
 בְּשִׁלְמוֹת.

הַשְּׁלֵמָה מִהַהֲשַׁמְמוֹת (סִימֹן נ"א)

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל. בְּשָׂרָה כְּתוּב בְּקִיּוּדָה,
 וּבְרַחֵל כְּתוּב זְכִירָה, לָמָּה? מִשּׁוּם שְׁזָכֹור
 נִרְשָׁם בְּיַעֲקֹב שֶׁהוּא בְּרִית שְׁלוֹם בְּשִׁנְעֵשָׁה יוֹסֵף,

ובמה? בשנטל שור עמו שלא יחזק אותו הצד האחר, ולכן נקרא יוסף בכור, שאותו שור שנטל בכור שורו וראי, ואותו שור שור תם, ויעקב איש תם רבון ושלטי, פעל הפית שאותו שור תם שורה

בתוכו: ע"כ מההשממות

ויזכר אלהים אל רחל, שחרי במזל זה תלוי, ומשום כך פתוב בה זכירה. וה' פקד את שרה - זה לא היה מהמזל. ואם תאמר שחרי הפנים תלויים במזל ולא למטה - כאן בשרה זה לא היה במזל, אלא פתוב וה', הכל יחד.

אם כך, למה פתוב פקידה? אלא וראי הזכירה [הזי] היתה מקדם לכן, והמפתח הנה נמסר למטה, כמו שפתוב (בראשית יז) ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הנה וגו'. אחרי כן כמו זה - כיון שזכר בסוד שלמעלה, אחר כך נאמר בסוד של הנקבה פקידה, שיהיה הכלל של הכל יחד.

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶל רַחֵל. רַבִּי חֲנִינָא פָּתַח וְאָמַר,
 (שמות ו) וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נְאֻקַּת בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרִים מַעֲבִידִים אֶתְּכֶם וְאָזְכֹּר אֶת
 בְּרִיתִי. וְאָזְכֹּר - הָרִי זְכִירָה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא לְמַעַלָּה,
 שֶׁהַמּוֹל תְּהֵא הוּא לְמַעַלָּה בְּזִכְרָה, בָּא עַל פְּקִידָה
 שֶׁהִיא בְּנִלּוֹת לְמִטָּה בְּנִקְבָּה. כְּמוֹ כֵּן וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים
 אֶת רַחֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאָזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי.

בֵּא רְאֵה, כְּתוּב פְּקֹד פְּקֹדֵי אֶתְכֶם. וְכִי פְקֹד
 פְּקֹדֵי? וְהָרִי הַפְּקִידָה עוֹמֶדֶת בְּנִקְבָּה,
 וּבְאֹתוֹ הַזְּמַן הִיָּתָה בְּנִלּוֹת, וְהִיא אוֹמֶרֶת פְּקֹד
 פְּקֹדֵי? אֵלֶּא שְׂכָאן יֵשׁ לְהַסְתַּבֵּל, וְכֵאן סוּד שֶׁל
 הַחֲכָמָה, וְהִיא בְּנִלּוֹת, אִיךְ נִרְאָה לְמִשְׁחָה כָּאן וְאִיךְ
 אָמְרָה פְּקֹד פְּקֹדֵי.

אֵלֶּא כִּךְ לְמִדְנֹה, כְּשֶׁהַשֶּׁמֶשׁ מֵאִיר - הוּא בַּשָּׁמַיִם,
 וְתִקְפוּ וְכַחוּ עַל הָאָרֶץ בְּכָל מְקוֹם. כְּמוֹ כֵּן
 מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. בְּזְמַן שֶׁהַמְּקֹדֵשׁ עָמַד -
 מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, זֶה הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וְכַעַת
 שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּנִלּוֹת - הִיא לְמַעַלָּה, וְהַתְּקוּף מִקּוּף אֶת

ישראל להגן עליהם, ואף על גב שהם בארץ
אחרת.

ובא תראה, שכינה למטה ושכינה למעלה.
שכינה למעלה בשנים עשר תחומים
מרבבות קדושות ושתיים עשרה חיות עליונות.
שכינה למטה בשנים עשר שבטים קדושים. ואז
נכללת השכינה למעלה ולמטה, והכל בפעם
אחת יחד. ואף על גב שבזמן שישראל בגלות
למטה לא נתקנת למעלה, כך גם לא נתקנת
משום שלמטה לא נתקנת, וזהו בגלות עם
ישראל, שהיא בגלות עמהם.

במה נתקנת? למלך שמת בנו, מה עשה? בפה
את מטתו על אבל בנו, ולא התקין לו את
מטתו, אלא נטל קוצים ודרדרים והטיל תחת
מטתו ושכב עליה. כך הקדוש ברוך הוא, כיון
שגלו ישראל ונחרב המקדש, לקח קוצים ודרדרים
ושם תחתיו. והו שכתוב וירא אליו מלאך ה' אליו

בְּלִבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה, מִשּׁוֹם שְׂיִשְׂרָאֵל הָיוּ
בְּגָלוֹת.

פֶּקֶד פְּקֻדָּתִי אֶתְכֶם. מִי שֶׁלֹּא עֹזֵמֵד בְּרִשּׁוֹתָיו, מֶה
מִצְוֶה וּמֶה עוֹשֶׂה? אֵלֶּא פֶּקֶד מְלַמְעֵלָה,
פְּקֻדָּתִי מְלַמְטָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁתִּזְכְּרָה הָיוּ
הִיָּתָה עֲלֶיךָ מִקְדָּם לָכֵן, שְׁפָתוֹב וְאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי.
כִּיּוֹן שְׁפָתוֹב וְאֶזְכֹּר - הִנֵּה זְכִירָה הַתְּמַנְתָּה עֲלֶיךָ,
וּמִשּׁוֹם כֹּךְ אֶמְרָה אַחַר כֹּךְ פֶּקֶד פְּקֻדָּתִי, (דף קס ע"א)
שְׁתִּירִי סִימָן לְקַחַח מִקְדָּם לָכֵן. כָּמוֹ כֵּן שָׂרָה,
שְׁפָתוֹב וַה' פֶּקֶד אֶת שָׂרָה. אֲבָל כָּאֵן רַחֵל, שֶׁלֹּא
נִזְכְּרָה מִקְדָּם לָכֵן, לֹא נֶאֱמַר כֹּה פְּקֻדָּה, אֵלֶּא
זְכִירָה, וְחַכֵּל הוּא בְּזְכִירָה, בַּסּוֹד שֶׁל הַמּוֹל.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חֲזַקְיָה הָיוּ הוֹלְכִים מִקְפּוֹטְקִיָּא
לְלוֹה, וְרַבִּי יְהוּדָה הָיָה רוֹכֵב, וְרַבִּי חֲזַקְיָה עַל
רִגְלָיו. כִּינְתִּים יָרַד רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר, מִכָּאֵן וְהִלְאָה
נִתְעַסַּק בַּתּוֹרָה, כְּפָתוֹב (דברים לב) הָבּוּ גִדְל לְאֵלֵהֵינוּ.

אָמַר לוֹ, אֵלּוֹ הִיֵּינוּ שְׁלֵשָׁה - יָפָה הוּא, שְׁאֶחָד
יֹאמֵר - וְשְׁנַיִם יָשִׁיבוּ לוֹ. אָמַר לוֹ, הַדְּבָרִים

הָלָלוּ שָׁל הַבְּרָכוֹת, מִשּׁוֹם שְׁנוֹכַר שֵׁם אֶחָד שָׁל
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשָׁנִים יָשִׁיבוּ לוֹ. וְהוּ שְׁפָתוֹב
 כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הָבוּ גִדְל לְאַלְהֵינוּ. כִּי שֵׁם ה'
 אֶקְרָא - זֶה אֶחָד שְׁמֵיבְרָה. הָבוּ גִדְל לְאַלְהֵינוּ - אֵלוֹ
 שָׁנִים אַחֲרִים. אֲבָל בַּתּוֹרָה, אֲפִלוּ שָׁנִים יוֹשְׁבִים
 וְנוֹתְנִים גִּדְל וְחֹק שָׁל שְׁבַח הַתּוֹרָה
 לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזַקְיָה, כָּל־פִּי הַבְּרָכוֹת לְמָה
 שְׁלָשָׁה? אָמַר לוֹ, הֲרִי פִרְשׁוּהָ וְנִתְפָּאֵר,
 שְׁפָתוֹב הָבוּ גִדְל לְאַלְהֵינוּ. אֲבָל סוּד הַדְּבָר כָּאֵן,
 שְׁתֵּרִי כָּל הַסּוּדוֹת שָׁל הַבְּרָכוֹת הוּא כָּךְ - אֶחָד
 לְבָרַךְ וְשָׁנִים לְהַשִּׁיב, כִּדִּי שְׁיַעֲלָה הַשְּׁבַח שָׁל
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּסוּד שָׁל שְׁלָשָׁה, אֶחָד מְבָרַךְ
 וְשָׁנִים [אֹמְרִים אָמֵן] שְׁמֹדִים, וְזֶהוּ קִיּוֹם הַבְּרָכוֹת,
 וּבְסוּד עֲלִיּוֹן פְּרָאוֹי, וּבְסוּד שָׁל שְׁלָשָׁה, כְּמוֹ
 שְׁפָאֵרוּהוּ.

בְּעוֹדָם הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שָׁנִינוּ, יֵשׁ
 זְכִירָה לְטוֹב וְיֵשׁ זְכִירָה לְרָע, יֵשׁ

פְּקִידָה לְטוֹב וַיֵּשׁ פְּקִידָה לְרָע. יֵשׁ זְכִירָה לְטוֹב -
 כְּמוֹ שְׂבַאֲרוּתָהּ, שְׂפָתוֹב (ויקרא כו) וְזִכְרָתִי לָהֶם
 בְּרִית רֵאשֵׁנִים וְגו', (בראשית ח) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת
 נְחָ, (שמות ג) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. וַיֵּשׁ זְכִירָה
 לְרָע - שְׂפָתוֹב (תהלים עח) וַיִּזְכֹּר כִּי בָשָׂר הֵמָּה רוּחַ
 הַלֵּךְ וְלֹא יָשׁוּב. פְּקִידָה לְטוֹב - שְׂפָתוֹב (שמות ג)
 פְּקִידָה לְרָע. פְּקִידָה לְרָע - שְׂפָתוֹב (תהלים
 פט) וּפְקִידָתִי בְּשֵׁבֶט פְּשָׁעִים וּבְנִגְעִים עֲוֹנִים. וְכֻלָּם
 סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים.

כָּל אֱלוֹ - זְכִירָה וּפְקִידָה - לְטוֹב, אֱלוֹ הֵן
 דְּרָגוֹת יְדוּעוֹת, סוּד הָאֱמוּנָה, זְכָר וּנְקִבָה,
 סוּד אַחַד, זְכִירָה וּפְקִידָה, אֱלוֹ הֵם לְטוֹב. זְכִירָה
 וּפְקִידָה לְרָע אֱלוֹ הֵם הַסוּד שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר
 שְׁעוֹמֵד בְּסוּד שֶׁל אֱלֹהִים אַחֲרִים. זְכָר וּנְקִבָה
 יַחַד, זְכִירָה בְּזָה וּפְקִידָה בְּזָה, וְאֱלוֹ הֵם שְׁתֵּמִיד
 עוֹמְדִים לְרָע וְאֱלוֹ בְּנִגְדֵי אֱלוֹ. מִכָּאֵן יוֹצְאִים כָּל
 סוּדוֹת הָאֱמוּנָה וְכֻלָּ הַקְּרָשׁוֹת הָעֲלִיּוֹנֹת, כְּמוֹ
 שְׂבַאֲרוּתָהּ, וּמִכָּאֵן יוֹצְאִים כָּל הַמִּינִים הַרְעִים וְכֻלָּ

מִוֹת וְכָל הַצְּדִידִים וְהַמִּינִים הָרָעִים בְּעוֹלָם,
וּבְאַרוּחַ, וְזֶה בְּהַפּוֹךְ מִזֶּה.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כִּי זֶה וְדָאֵי. אֲשֶׁרִי הוּא מִי
שְׁחָלְקוּ מִתְקַיִם בְּצַד הַטּוֹב וְלֹא יִרְכִּין
עַצְמוֹ לְצַד אַחֵר וַיִּנְצֵל מֵהֶם. אָמַר לוֹ רַבִּי
יְהוּדָה, כִּי זֶה וְדָאֵי, וְאֲשֶׁרִי מִי שְׁיִכּוֹל לְהַנְצִיל
מִמֶּנּוּ מִהַצַּד הַהוּא, וְאֲשֶׁרִי־הֶם הַצְּדִיקִים שְׁיִכּוֹלִים
לְהַנְצִיל מֵהֶם וּלְהִלָּחֵם קָרֵב עִם אוֹתוֹ הַצַּד.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, בְּמַה? פָּתַח וְאָמַר, (משלי כד) כִּי
בְּתַחֲבִלוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ מְלַחְמָה. מִי
הַמְּלַחְמָה? זֶה הַמְּלַחְמָה שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּד הָרָע
שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְהִלָּחֵם בּוֹ קָרֵב וּלְשַׁלֵּט עָלָיו
וּלְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ.

בֵּא רֵאָה שְׁיַעֲקֹב כִּי הַשְּׁתִּידֵל אֵצֶל עֵשָׂו מִשּׁוּם
אוֹתוֹ הַצַּד שָׁלוֹ, לְהַתְחַבֵּם עָלָיו וּלְלַבֵּת עִמּוֹ
בְּעַקְמוּמֵיּוֹת בְּכָל מַה שֶׁצָּרִיךְ בְּדִי לְשַׁלֵּט עָלָיו
בְּרֵאשׁ וּבַסּוּף, וְהַכֹּל בְּרֵאשׁוֹ, וְהָרֵאשׁ וְהַסּוּף יַחַד
זֶה כְּמוֹ זֶה, בְּכַתּוּב בְּכַרְתִּי, וְאַחֵר כִּי בְּרַבְתִּי.

הָרֵאשִׁית וְהַסּוֹף יַחַד זֶה כְּמוֹ זֶה, כִּדְרֵי לְשֹׁלֵט
עָלָיו בְּדָרְךְ יִשְׁרָה כְּרֵאוֹי לוֹ, וּמִשׁוֹם כֶּךָ צַדִּיק
הוּא מִי שֶׁנֶּצֶל מֵהֶם וַיְכּוֹל לְשֹׁלֵט עֲלֵיהֶם.

בֹּא רֵאָה, זְכִירָה וּפְקִידָה לְטוֹב הֵם כְּאַחַד בְּסוֹד
הָאֱמוּנָה, וְאַשְׁרֵי הוּא מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל אַחַר
הָאֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יא) אַחֲרֵי ה' יִלְכוּ
כְּאִרְיָה יִשְׂאֵג וְנָו'. אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כֶּךָ הוּא
וַדְּאִי.

וּבֹא וּרְאָה, כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, אֵל יֹאמֶר
עָלֶיךָ זְכִירָנִי וּפְקִידָנִי, מִשׁוֹם שֶׁיֵּשׁ זְכִירָה
וּפְקִידָה לְטוֹב, וְזְכִירָה וּפְקִידָה ^(דף קס ע"ב) לְרָע,
וְעֵתִידִים לְטוֹב אֶת הַדְּבוּר מִפִּי, וּבָאִים לְהַזְכִּיר
חֲטָאֵי הָאָדָם וּלְהַעֲנִישׁוֹ. פָּרַט אִם הוּא צַדִּיק
שָׁלֵם, שֶׁכֵּאֲשֶׁר בּוֹדְקִים אֶת חֲטָאָיו, אוֹתָהּ זְכִירָה
וּפְקִידָה לְרָע לֹא יִמְצְאוּ אוֹתָם, כְּמוֹ עֶזְרָא
שֶׁאָמַר זְכָרָה לִי אֱלֹהֵי לְטוֹבָה.

שֶׁהֵנָּה בְּכָל מְקוֹם שֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, יְכַלֵּל
אֶת עֲצָמוֹ בֵּין רַבִּים, בְּכִלְלֵי שָׁלֵם הַרְבֵּים.

ובא וראה, השונמית, באשר אמר לה אלישע
 (מלכים-ב ד) הִישׁ לְדָבָר לָךְ אֵל הַמֶּלֶךְ אִוּ אֵל שָׂר
 הַצָּבָא, הִישׁ לְדָבָר לָךְ אֵל הַמֶּלֶךְ - אֹתוֹ הַיּוֹם
 הַזֶּה יוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאֹתוֹ הַיּוֹם
 שִׁשּׁוּלְטַת מַלְכוּת תְּרַקִּיעַ לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם,
 וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא הַמֶּלֶךְ הַמְשַׁפֵּט בְּאֹתוֹ
 הַיּוֹמָן, וּמִשׁוֹם כֵּן אָמַר לָהּ הִישׁ לְדָבָר לָךְ אֵל
 הַמֶּלֶךְ.

מה פתוב? ותאמר בתוך עמי אנכי ישבת. מה
 אמרה? לא רוצה להיות רשומה למעלה,
 אלא להכניס את ראשי בין רבים, ולא לצאת
 מהכלל שלהם. וכך צריך לאדם להכלל בכלל
 של רבים ולא להתיחד לבדו, כדי שלא ישגיחו
 עליו להזכיר הטאיו, כמו שאמרנו.

פתח רבי יהודה ואמר, (איוב לח) הנגלו לך שיערי
 מות ושיערי צלמות תראה. הפסוק הזה
 אמר הקדוש ברוך הוא לאיוב כשראה שאיוב
 דוחק עצמו על דין הקדוש ברוך הוא.

בַּא רְאֵה, אֵיבֹב אָמַר הֵן יִקְטְלֵנִי לוֹ אֲיַחֵל. כָּתוּב
 לֹא בְּאֵלֶיךָ, וְקוֹרְאִים לוֹ בְּוַא"ו, וְהַכֹּל הוּא.
 אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכִי אֲנִי הוֹרֵג בְּנֵי
 אָדָם?! הַנְּגִלוּ לְךָ שְׁעָרֵי מָוֶת וְשְׁעָרֵי צַלְמוֹת
 תִּרְאֶה?! בְּמַה שְׁעָרִים פְּתוּחִים בְּאוֹתוֹ הַצַּד,
 וְהַמָּוֶת שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם, וְכֻלָּם סְתוּמִים מִבְּנֵי אָדָם,
 [וְלֹא יְכוּלִים לְהַשְׁמֵר מֵהֶם מְשׁוּם שֶׁהֵם סְתוּמִים מִבְּנֵי אָדָם] שְׁלֹא מִכִּירִים
 אֶת אוֹתָם הַשְׁעָרִים.

וְשְׁעָרֵי צַלְמוֹת תִּרְאֶה. מִי הֵם שְׁעָרֵי מָוֶת וּמִי
 הֵם שְׁעָרֵי צַלְמוֹת? אֵלֶּא מָוֶת וְצַלְמוֹת
 הֵם יַחַד, וְהֵם זְנוּג אֶחָד. מָוֶת - הֵרִי נִתְבָּאֵר, זֶה
 מִלְּאֹךְ הַמָּוֶת, וְהֵרִי פִּרְשׁוּתָהּ. צַלְמוֹת - צֵל מָוֶת,
 זֶהוּ מִי שְׂרוּכֵב עָלָיו, וְהוּא הַצֵּל שָׁלוֹ וְהַכַּחַשׁ שָׁלוֹ
 לְהַזְדַּוֵּג יַחַד בְּקֶשֶׁר אֶחָד, וְהֵם אֶחָד.

וְכָל אוֹתָם הַדְּרָגוֹת שְׁיֹוצְאוֹת מֵהֶם וְנִקְשָׁרוֹת
 בָּהֶם הֵם הַשְׁעָרִים שְׁלָהֶם, כְּמוֹ שְׁלִמְעָלָה,
 כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כד) שָׁאוּ שְׁעָרִים רְאִשֵׁיכֶם וְגו' .
 וְאֵלֶּו [אוֹתָם שְׁעָרִים] נִקְרָאִים נְהָרוֹת וְנִחְלִים. שֵׁשֶׁת

הצדדים של העולם, אף כף הם שערי מות,
 ושערי צלמות מהצד האחר, דרגות ידועות
 ששולטות בעולם. שערי מות ושערי צלמות -
 זה נקבה וזה זכר, ושניהם יחד.

ועל זה אמר הקדוש ברוך הוא לאיוב בשביל
 כל אותם דברים שהוא אמר, (איוב ז) כלה
 ענן ויילך בן יורד שאול לא יעלה, וכל אותם
 שאר דברים. אמר הקדוש ברוך הוא, הנגלו לך
 שערי מות, לדעת שהרי הכל ברשותי, וכלם
 עתידים להתפער מן העולם, שפיתוב (ישעיה כה)
 בלע המות לנצח וגו'.

בא ראה, ויזכר אלהים את רחל וישמע אליה
 אלהים ויפתח את רחמה. פעמים אלהים
 אלהים, למה? אלא אחד מעולם הזכר, ואחד
 מעולם הנקבה, משום שהדבר תלוי במזל.

ובשמת עוררת רחל בשם הנה, שפיתוב יסף
 ה' לי בן אחר, ידע יעקב
 שהיא ראויה להשלים את כל השבטים ולא

תְּתַקֵּים בְּעוֹלָם, מִשּׁוּם כֹּף רָצָה לְלַכֵּת וְלֹא יָכֹל,
 וּכְשֶׁהֲגִיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל בְּנֵימִין, בָּרַח וְהִלֵּךְ לוֹ, כִּדְרֵי
 שְׁהַבִּית לֹא יִשְׁתַּלֵּם בְּאֶרֶץ אַחֲרַת, לְהִתְקַשֵּׁר בּוֹ
 הָעוֹלָם הַקָּדוֹשׁ.

וְהִינּוּ שְׁכַתוֹב (בראשית לא) וַיֹּאמֶר ה' אֶל יַעֲקֹב שׁוּב
 אֶל אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וְלִמּוֹלְדֹתֶיךָ וְאֶהְיֶה עִמָּךְ.
 מַה זֶה וְאֶהְיֶה עִמָּךְ? אֵלֶּךָ אָמַר לוֹ, עַד כָּאן רָחֵל
 הָיְתָה עִמָּךְ עַקֵּר חַבִּית, מִכָּאן וְהִלָּאָה אֲנִי אֶהְיֶה
 עִמָּךְ וְאִטֵּל אֶת חַבִּית עִמָּךְ עִם שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי
 הַשְּׂבָטִים. וְהִינּוּ שְׁכַתוֹב וַאֲנִי כְּבָאִי מִפְּדֵן מִתָּה
 עָלַי רָחֵל. עָלַי הָיָה זֶה, וּבִגְלָלִי הָיָה הַדְּבָר שֶׁהָיָה
 נִדְחָתָה, וּבָאָה בִּיָּרֵת אַחֲרַת וְנִטְלָה אֶת חַבִּית
 בְּשִׁבְלִי לְדוֹר עַמִּי.

וַיֹּאמֶר נִקְבָּה שְׂכָרְךָ עָלַי וְאֶתְנָה. מַה זֶה נִקְבָּה?
 אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אוֹתוֹ רָשַׁע אָמַר, אֲנִי
 רוֹאֶה שְׁיַעֲקֹב לֹא מִסְתַּכֵּל אֵלֶּךָ בְּנִקְבוֹת,
 (דף קסא ע"א) וּמִשּׁוּם זֶה יַעֲבֹד אוֹתִי. אָמַר נִקְבָּה שְׂכָרְךָ, הִנֵּה
 נִקְבָּה, שֶׁהָיָה שְׂכָרְךָ, כְּבָרְאִשׁוֹנָה. וְאֶתְנָה, אָמַר

בְּאִיזוֹ נִקְבָּה הַסְתַּכְּלֹת וְאַתְנָה, וְעַבְדְּ אֹתִי
בְּשִׁבְלָה.

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא תִתֶּן לִי מְאוּמָה. אָמַר יַעֲקֹב,
חֲלִילָה, שְׁתֵּרִי אֲנִי כָּל מַה שְּׁעַשִּׂיתִי,
לְשֵׁם כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ עֲשִׂיתִי, וְעַל כֵּן לֹא
תִתֶּן לִי מְאוּמָה, שְׁתֵּרִי אִין דַּעֲתִי בְּזֹה, אֲלֵא אִם
תַּעֲשֶׂה לִי [אֵת] הַדָּבָר הַזֶּה וְגו'.

וַיִּסַּר בַּיּוֹם הַהוּא אֶת הַתִּישִׁים. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח
וְאָמַר, (תהלים טו) ה' מִי יִגּוֹר בְּאַחֲלָךְ וְגו'.

חֲרִי בְּאַרְגָּנוֹ וּבְאַרְוֵי הַחֲבָרִים, הוֹלֵךְ תָּמִים - זֶה
אַבְרָהָם, שְׂפָאֵשׁר נִמְוֹל נִקְרָא תָּמִים. וּפְעַל צֶדֶק
- זֶה יִצְחָק. וְדַבַּר אֱמֶת - זֶה יַעֲקֹב. וְדַאי שְׂיַעֲקֹב
נִדְבַק בְּאֱמֶת. אִם הוּא בְּאֱמֶת נִדְבַק, מָה הַטַּעַם
עָשָׂה עִם לְבָן בְּצוּרָה הַזֶּה?

אֲלֵא יַעֲקֹב הִבְחִין אֶת שְׁעַת הַמִּוֹל שְׁלוֹ שְׁהִיְתָה,
שְׁמַתָּר לְאָדָם לְבַחַן אֶת שְׁעַתוֹ מָרָם יָשׁוּב
לְאַרְצוֹ, וְאִם מִוֹלוֹ עוֹמֵד בְּמַה שְּׁעוֹשֶׂה - יָפָה,

וְאִם לֹא - אֵל יוֹשִׁיט רַגְלוֹ עַד שְׂיַעֲלֶה [שְׂיַעֲמֹד בְּמָה
שְׂעָשָׂה] אֵלָיו.

כֹּא רֵאָה, כְּתוּב וְעֲנִתָּהּ בִּי צְדָקָתִי בְּיוֹם מִחָר
וְגו'. שְׂחָרִי הוּא לֹא עָשָׂה כִּדְרֵי שְׂיַטֵּל מִשָּׁלוֹ
לְחֻנָּם, אֱלֹהֵי הַכֹּל בְּאֵמֶת וּשְׁלֵמוֹת הִרְצוֹן, וְלֹא
עוֹד, אֱלֹהֵי שְׂחָרֵי נִטְלָה רְשׁוֹת מִלְּבָב, וְעַל כֵּן כְּתוּב
נִחַשְׁתִּי וַיִּבְרַכְנִי ה' בְּגִלְגָּלָה. כִּמְהָ כְּשָׁפִים וּמִינִים
עָשָׂה לָבָן וּכְחֹן אֶת מוֹלוֹ מִשׁוּם יַעֲקֹב, וְהָיָה
מוֹצֵא בְּגִלְגָּל יַעֲקֹב מֵאֵה צֵאן כָּל חֹדֶשׁ, וּמֵאֵה
כְּבָשִׂים וּמֵאֵה עֲזִים יוֹתֵר עַל צֵאָנוּ.

רַבִּי אֲבָא אָמַר, אֱלֹהֵי צֵאן וְאֱלֹהֵי כְּבָשִׂים וְאֱלֹהֵי
עֲזִים הָיָה מֵבִיא לוֹ יַעֲקֹב יוֹתֵר בְּכָל חֹדֶשׁ
וְחֹדֶשׁ. וְהוּא שְׂכָתוּב בִּי מְעַט אֲשֶׁר הָיָה לָהּ לְפָנַי
וַיִּפְרֹץ לָרֶב וַיִּבְרַךְ ה' אֶתְךָ לְרַגְלֵי. וְהַבְּרָכָה
שְׁלֵמַעְלָה אֵינָה פְּחוֹת מֵאֱלֹהֵי מְכָל מִין וּמִין.
נִמְצָא אֱלֹהֵי מֵה־צֵאן, מֵה־כְּבָשִׂים נִמְצָאוּ אֱלֹהֵי,
מֵה־עֲזִים נִמְצָאוּ אֱלֹהֵי, עַל כֵּן מֵה־שְׂשׁוּרָה הַבְּרָכָה

שְׁלֹמֶעֱלָה לֹא פָחוֹת מֵאֶלֶף, עַד שֶׁבְשָׁבִיל יַעֲקֹב
הִתְעַלָּה לָבֶן לְעֵשָׂר רַב.

וּבְשָׂרָצָה יַעֲקֹב לָטַל שְׂכָרוֹ, לֹא מִצָּא אֶלָּא
עֲשָׂרָה מִכָּל מִין וּמִין, וַיַּעֲקֹב חָשַׁב
אוֹתוֹ לְעֵשָׂר רַב. רָאָה בַּמָּה נָטַל מִשָּׁלוֹ מַמָּה
שֶׁהָיָה נוֹתֵן הוּא בְּזִכְוֹתוֹ לְלָבֶן. וְכֹל זֶה שֶׁעָלָה בּוֹ
בְיַעֲקֹב, לֹא הָיָה אֶלָּא בְּזִרְוֹעַ שָׁל אוֹתָם מִקְלוֹת
שֵׁשׁם יִצְלַל הַצֵּאֵן.

בֹּא רָאָה בַּמָּה טָרַח אוֹתוֹ יַעֲקֹב הַשָּׁלֵם אַחֲרֵי
לָבֶן. בָּתוֹב וַיִּשָּׂם דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְגו',
וְהִבִּיא לוֹ כֹּל הָעֵשָׂר הַזֶּה, וְעַם כָּל זֶה לֹא רָצָה
לָבֶן שִׁיתִּיהָ כֶּךָ שְׂכָרוֹ שָׁל יַעֲקֹב, אֶלָּא נָטַל עֲשָׂרָה
מִזֶּה וְעֲשָׂרָה מִזֶּה, וְנָתַן [בְּיַד בְּנָיו] לוֹ וְאָמַר לוֹ: טַל
אֶת אֶלֶף, וְאִם יוֹלִידוּ כְּמוֹ שְׂאֵמֶרֶת - בַּצּוֹרָה הַזֶּה
יִהְיֶה שְׂכָרְךָ. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וְתַחֲלֵף אֶת מִשְׂכָּרְתִּי
עֲשָׂרַת מְנָיִם. [וּבְאֵלוֹ] עֲשָׂרָה מְזֵה וְעֲשָׂרָה מְזֵה,
וְכַתוֹב וַאֲבִיכֵן הִתֵּל בִּי וְתַחֲלֵף אֶת מִשְׂכָּרְתִּי
עֲשָׂרַת מְנָיִם. [וּבְאֵלוֹ הָעֲשָׂרָה] הַשְׁתַּדֵּל אַחֲרֵי הַקּוֹדֵשׁ

בְּרוּךְ הוּא, וּבְרָכוּ. וּמְכַל מַה שְּׁהִתְנַה לְבָן עִם
יַעֲקֹב - חֲזַר בְּדַבּוּרוֹ וְנִטַּל מִיַּעֲקֹב הַכֹּל, עַד
שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו וְנִטַּל מִשָּׁלוֹ בְּזִרְעוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל הַפְּסוּקִים הֵלְלוּ בָּאוֹ
לְהִרְאוֹת הַחֲכָמָה, שֶׁשָּׂנִינוּ שְׂדֵבָרִים
שְׁלֹמֵעֵלָה, מֵהֶם תְּלוּיִים בְּמַעֲשֵׂה, וּמֵהֶם בְּדַבּוּר,
וּמֵהֶם בְּרִצּוֹן הַלֵּב, וּמִי שְׂרוּצָה לְמִשְׁךְ בְּרָכוֹת
בְּתַפְּלָה, בְּדַבּוּר וְרִצּוֹן. וּמֵהֶם שְׁלֹא בְּתַפְּלָה,
אֶלֶּא תְּלוּיִים בְּמַעֲשֵׂה.

בֹּא רְאֵה, יַעֲקֹב הַשָּׁלֵם, כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה, עָשָׂה
בְּחֲכָמָה. כְּתוּב וַיֵּצֵג אֶת הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר
פָּצַל בְּרִהְטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם. הַכֹּל בְּחֲכָמָה,
לְמִשְׁךְ בְּרָכוֹת מִהַמַּעַיִן שֶׁל הַכֹּל לְכֹל הַדְּרָגוֹת
הָעֲלִיּוֹנוֹת שֶׁהֵן חֶלְקוֹ וְגוֹרְלוֹ.

אֵת הַמַּקְלוֹת - אֵיזָה מַקְלוֹת? אֵלוֹ הַדְּרָגוֹת שֶׁהֵן
בֵּית הַדִּין. אֲשֶׁר פָּצַל - שֶׁהַעֲבִיר מֵהֵן אֵת
הַדִּין. בְּרִהְטִים - הֵינּוּ שְׂפָתוֹב (שִׁיר ז) מְלֶךְ אִסּוּר

בְּרֵה־טִים, שְׁוֶה מִהַמְּלֶךְ הַהוּא בְּאוֹת בְּרָכוֹת לְכָל
הַעוֹלָמוֹת.

דָּבָר אַחַר (דף קסא ע"ב) מְלֶךְ אֲסוּר בְּרֵה־טִים - מְלֶךְ זֶה
אֲסוּר וְקָשׁוּר בְּאוֹתָם הַרְהִטִים הַעֲלִיּוֹנִים
שְׁמֵהֶם מִשְׁקִים אֶת הַכֹּל [נִמְשָׁכוֹת בְּרָכוֹת לְכָל] מִן הַמְּלֶךְ
הַעֲלִיּוֹן. בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם - [וּמִשָּׁם מִשְׁקִים כָּל שִׁקְתוֹת הַמַּיִם]
אֵלוֹ הֵם הַנְּחָלִים שְׁיֹצְאִים וּבָאִים עַד שְׁמִנְיָעִים
לְמָקוֹם שְׁשָׁם מִתְּבַנְּסִים. אֲשֶׁר תִּבְאֵן הַצֵּאֵן
לְשִׁתוֹת - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד) יִשְׁקוּ כָּל חֵיתוֹ
שְׁדֵי יִשְׁפְּרוּ בְּרָאִים צְמָאִים. וּבְאוֹתוֹ הַמְּקוֹם שְׁשָׁם
מִתְּבַנְּסִים הַמַּיִם, כֵּלָם בָּאִים לְהִשְׁקוֹת מִפְּנֵי.

וַיִּחְמַנְהָ - מַה זֶה וַיִּחְמַנְהָ? בֵּא רְאֵה, בְּשַׁעֲהָ
שְׁרוּחַ צְפוֹן נוֹשֶׁבֶת, הַמַּיִם קוֹפְאִים
וְלֹא נִמְשָׁכִים לַחוּץ וְלֹא מִשְׁקִים, מִשּׁוֹם שְׁתֵּדִין
תְּלוּי, וְקַר הַצְּפוֹן מִקְפִּיא אֶת הַמַּיִם.
וּבְשִׁמְתֵּעוֹרְרֵת רוּחַ הַדְּרוֹם, מִתְּחַמְּמִים הַמַּיִם
וְהַקְּפִאוֹן שְׁלָהֶם עוֹבֵר וְשׁוֹפְעִים. אִזּוּ הַכֹּל
מִשְׁקִים, מִשּׁוֹם שְׁתַּחֲתָם שֶׁל הַדְּרוֹם מִפְּשִׁירִים

הַמַּיִם, וְכֻלָּם מִתְחַמְּמִים וְשִׁמְחִים לְשִׁתּוֹת מֵאוֹתוֹ
הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַצִּפּוֹן שֶׁהִיא לָהֶם בְּרֵאשׁוֹנָה. זֶהוּ
שְׂפָתוֹב וַיִּחַמְּנָה. וַיִּחַמְּנָה, וְהָרִי [וְלֹא] כָּתוּב וַיִּחַמּוּ.
אֵלֶּא שֶׁהֵם בְּלֹם נִקְבּוֹת.

וְעַל זֶה הַתְּפִיז יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה בְּחֻמָּה,
וְזֶהוּ שְׂפָתוֹב וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מִקַּל לְבָנָה לַח
וְגו'. פֶּתַח [רַבִּי אֶלְעָזָר] וְאָמַר, כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה
יִשְׂרָאֵל לְסִגְלָתוֹ. בֹּא רְאֵה, כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה,
עַד כָּאן לֹא יֵדְעֵנוּ מִי בָחַר אֶת מִי - אִם הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בָחַר אֶת יַעֲקֹב, אִם יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ אֶת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵלֶּא מִמָּה שֶׁנִּלְחַ הַכָּתוּב
יֵדְעֵנוּ שֶׁתְּקַדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִטַּל אֶת יַעֲקֹב לְגוֹרְלוֹ,
שְׂפָתוֹב (דְּבָרִים ל"ב) כִּי חִלַּק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבְלֵי
נַחֲלָתוֹ.

תּוֹסֵפֶתָא

תְּקַשֶּׁר שֶׁל תְּקַשֶּׁר הַטְּהוֹר הָיָה עוֹלָה לְפָנַי
וְלְפָנַי מְרָם שְׂמָצָא מְקוֹם לְבֵית
מוֹשְׁבוֹ. אוֹתוֹ מְקוֹם אֵינּוּ מְקוֹם, לֹא נִמְצָא

לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, נֶאֱבָר מִן הַכֹּל. אֲבִדוֹן הוּא מִן
הַכֹּל, אֲבִדוֹן זָכָר. סמא"ל שְׂיִצְאָה מִהַתּוֹךְ שֶׁל
הַחֹק שֶׁל יִצְחָק, אֲבִדוֹן וּמּוֹת הִיא הַנִּקְבָּה שֶׁלוֹ,
הַנִּחַשׁ הַקְּדֻמוֹנִי, אִשְׁתּוֹ זְנוּנִים, שְׂכֵתוֹב (משלי ה)
רְגֵלֶיהָ יִרְדוּת מְוֹת. וְאֵלֹה שְׂנִים - אֲבִדוֹן וּמּוֹת -
שְׁמָעוּ אֶת תַּקְוַת רִצּוֹן הַמְּלֶךְ.

הַסּוּד וְהַסְתֵּר [הַסְתֵּימ] הַנִּסְתָּר הָעֲלִיּוֹן נֶאֱבָר [הַטְּמִיר]
מִהַכֹּל, טְמִיר מִרְעִיּוֹנוֹת [מַעֲנִינִים] וְהַרְחֻרִים.

[מִי שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר אֵלֹה, נֶאֱבָר מִן הַכֹּל. הַכֹּל בְּהַפּוֹךְ זֶה מְוֹת. אֲשֶׁרִיו שֶׁל אִישׁ שְׁלוֹם,
בְּנִעְקָב שְׁעוֹלָה וְלֹא נִחַשְׁכוּ הַעֲנִינִים בְּעֵשֶׂן מְוֹת, וְנִכָּה לְהַתְקַרֵּב בְּאִמַּת חוֹתֵם הַמְּלֶךְ
הַקְּדוֹשׁ. כֹּא רָאָה, הַטְּמִיר הָעֲלִיּוֹן מִהַכֹּל] מִמֶּנּוּ יִצְאָה הָאוֹת י',
הַנִּקְבָּה הָעֲלִיּוֹנָה. מִהַנִּקְבָּה הָעֲלִיּוֹנָה הִזּוּ יִצְאָה
הַכֹּל, הַמְּשִׁיךְ וְהוֹצִיא ה', הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה שְׁמִשְׁקָה
אֶת הַכֹּל. מְוֹת יִצְאָה ו', הַסּוּד שֶׁל שֵׁשׁ שְׂאוּחֵי אֶת
כָּל הַצְּדָדִים, שֶׁהוּא מִקַּל לְבָנָה לַח וְלוֹז וְעַרְמוֹן.

שְׁתֵּי הַזְּרוּעוֹת שְׂאוּחֹת בּוֹ, אֵלֹה יוֹצְאוֹת
וְאוּחֹת בַּה"א הַתְּחִתּוֹנָה לְחִבְר הַמְּשִׁכּוֹן
יַחַד וְלִהְיוֹת אֶחָד. וְאִזּוּ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מְדוֹת נְהִיּוֹת

אחת. והלָבֵן נֶחֱקַק עַל הַגְּוֹנִים וְעוֹלָה עַל הַגְּוֹנִים
 בְּלִם. וְהוּא שְׂכֵתוֹב מִחֲשֵׁף הַלָּבֵן, וְאִזּוּ נִקְרָא (וכדיה
 ב) ה' אֶחָד וְשָׁמוּ אֶחָד. וְאִזּוּ (תהלים כג) ה' רָעִי לֹא
 אֶחָד, וְכֵתוֹב בְּנֵאוֹת דְּשָׂא יִרְבִּיצֵנִי עַל מִי
 מְנַחוֹת יִנְהַלֵּנִי נִפְשֵׁי יִשׁוּבֵב וְגו'. ע"כ תוספתא.

בֵּא רֵאָה, כִּי גַם יַעֲקֹב בָּחַר אֶת יִרְשָׁתוֹ וְגוֹרְלוֹ
 לְחֻלְקוֹ, וְעָלָה לְמַעְלָה מִכָּל הַדְּרָגוֹת וְנָטַל
 אוֹתוֹ לְגוֹרְלוֹ. מִקַּל לְבָנָה לַח - הֵינּוּ הַדְּרָגָה
 הַלְּבָנָה שֶׁל צַד הַיְמִינִי. וְלוֹז וְעַרְמוֹן - הֵינּוּ הַדְּרָגָה
 הָאֲדָמָה שֶׁל צַד שְׂמָאל.

וַיִּפְצַל בָּהֶם פְּצָלוֹת לְבָנוֹת - שֶׁהַעֲבִיר מִזֶּה אֶת
 הַדִּין וְחִבְר אוֹתוֹ לַיְמִין, וְהוּא נִכְנָס
 בִּינֵיהֶם וְנָטַל אוֹתָם יַחַד וְנִעְשָׂה הַכֹּל אֶחָד בְּשָׁנֵי
 גְּוֹנִים. וְעַם כָּל זֶה מִחֲשֵׁף הַלָּבֵן, שִׁיתְנַלָּה הַלָּבֵן
 עַל הָאָדָם. וְכָל זֶה לָמָּה? לְמַשָּׁף אֶת הַדְּרָגָה הַזֹּאת
 שֶׁל גוֹרְלוֹ בְּרִכּוֹת מִן הַמַּעֲיָן שֶׁל הַכֹּל [שֶׁל הַנֶּחֱמָל],
 וְלָשִׁים אֶת הַדְּרָגָה הַזֹּאת שֶׁהִיא שְׁלֹשׁ כַּאֲחַת.

בְּרֵה־טִים בְּשִׁקְתוֹת הַמִּים - כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, וְאִז
 בְּמַעֲשֵׂה הַזֶּה שֶׁל חֲכָמָה שׁוֹפְעוֹת
 הַבְּרָכוֹת לְמַטָּה וּמִשְׁקִים [וּמִתְבָּרְכִים] כָּל הָעוֹלָמוֹת
 וְשׁוֹרוֹת עֲלֵיהֶם הַבְּרָכוֹת, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁוּהָ (בראשית
 מט) שְׁפָתוֹב בַּבֶּקֶר יֹאכֵל עַד וְגו', וְאַחַר מִכָּאן -
 וְלַעֲרֹב יִחַלֵּק שָׁלֵל, (דף קסב ע"א) שִׁיתְבָּרְכוּ כָּל
 הָעוֹלָמוֹת לְמַטָּה. וַיַּעֲקֹב נָטַל חֵלְקוֹ מֵאוֹתָן
 הַבְּרָכוֹת שֶׁשׁוֹרוֹת עָלָיו לְמַטָּה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא
 חֵלְקוֹ וְגוֹרְלוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

רַבִּי יִיסָא הִקְטִין הָיָה מְצוּי לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן.
 אָמַר לוֹ, זֶה שְׁפָתוֹב (משלי י) בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ
 צַדִּיק, הָיָה צַדִּיק לְהִיּוֹת לְצַדִּיק, מַה זֶה לְרֹאשׁ
 צַדִּיק? אָמַר לוֹ, רֹאשׁ צַדִּיק זֶה הִיא הָעֵטְרָה
 הַקְּדוֹשָׁה, וּבְאַרוּחָה. עוֹד, רֹאשׁ צַדִּיק זֶה יַעֲקֹב,
 שֶׁנָּטַל אֶת הַבְּרָכוֹת וְהִשְׁפִּיעַ אוֹתָם לְצַדִּיק,
 וּמִשָּׁם נִזְרְקוּ לְכָל עֵבֶר, וְכָל הָעוֹלָמוֹת
 מִתְבָּרְכִים.

אֶבֶל הִנֵּה בַּאֲרָנוּ, בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק - [ראש]
 צַדִּיק נִקְרָא אוֹתוֹ הַמָּקוֹם [ראש] שֶׁל
 הַבְּרִית, שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצְאִים מַעֲיָנוֹת הַחוּצָה. הַנִּקְב
 שֶׁל הַכֹּהֵן שֶׁיוֹצֵא מִמֶּנּוּ הַיַּיִן הוּא הָרֹאשׁ, כִּי רֹאשׁ
 צַדִּיק, אוֹתוֹ מָקוֹם, בְּשׂוֹרֵק מַעֲיָנוֹת לְנִקְבָה,
 נִקְרָא רֹאשׁ צַדִּיק. הַצַּדִּיק הוּא רֹאשׁ [ראש לְכָל הַבְּרָכוֹת]
 מִשׁוּם שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת שְׂרוּיֹת בּוֹ.

עוֹד, אוֹתוֹ הָאָדָם שֶׁזוֹכֶה לְשֹׁמֵר אֶת אוֹת בְּרִית
 הַקֹּדֶשׁ וְעוֹשֶׂה אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה נִקְרָא
 צַדִּיק, וּמֵרֹאשׁוֹ וְעַד רַגְלוֹ כִּי נִקְרָא.
 וְכֵשׁ הַבְּרָכוֹת שׁוֹפְעוֹת לְעוֹלָם, הֵן שׁוֹרוֹת עַל
 רֹאשׁוֹ, וּמִמֶּנּוּ עוֹמְדוֹת הַבְּרָכוֹת לְעוֹלָם בְּפָנָיו
 הַקְּדוֹשִׁים הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵקִים.

עוֹד שָׂאֵל רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, כָּתוּב (תהלים לו) נֶעֱרַר
 הַיְיִתִּי נָם זְקִנְתִּי וְגו'. הַפָּסוּק תָּזָה פִּרְשׁוּהוּ
 שֶׁשָּׂרוּ שֶׁל עוֹלָם אָמַר אוֹתוֹ. הוּא אָמַר אוֹתוֹ
 בְּחֻכְמָה יוֹתֵר מִמֶּה שֶׁחֹשְׁבִים בְּנֵי אָדָם. אָמַר לוֹ,
 בְּנֵי, יָפָה הוּא, שֶׁחֲרֵי בִּיחֹד הַקְּדוֹשׁ נִאָּמַר נֶעֱרַר

הייתי גם זקנתי. וכך הוא, ולא ראיתי צדיק
נעזב - זה השבח של היחוד שלא נמצא יום
ללא לילה, שהנה הלילה תמיד נמצא בו,
והצדיק אחוז למעלה ואחוז למטה.

וזרעו מבקש לחם, מה הוא? אלא בשעה
שזרק ונשפע הורע, אינו תובע את
הנקבה, שהרי היא שורה עמו, שאין נפרדת
מפניו לעולמים וזמינה היא אצלו, שהרי אין זרע
שופע אלא בשעה שהנקבה זמינה, (דף קסב ע"ב)
ותשוקת שניהם יחד בדבוק אחד, שאין
נפרדים, ולכן לא צריך לתבע אותה.

אמר לו, ובזמן הגלות לא כך? אמר לו, כתוב
זרעו, ואינו. מתי יוצא? כשהנקבה
בדבוק אחד עם הזכר. ואם תאמר, לא ראיתי
צדיק נעזב - בזמן של הגלות מה היא?

אלא זה אחוז למעלה ולא נעזב לעולמים. בזמן
אחר לא נעזב מהנקבה, אחוז למעלה
ואחוז למטה. אחוז למעלה - בזמן של הגלות.

בְּזִמְנֵי אַחֵר אֹחִזוּ אֶת שְׁנֵי הַצְּדָדִים, לְמַעַלָּה
וּלְמַטָּה, וּלְעוֹלָם אֵינּוּ נִפְּעוּב.

כְּתוּב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֶתְּם אֱלֹהִים בְּרָקִיעַ
הַשָּׁמַיִם, וְהָ צְדִיק, וְאַף עַל גַּב שְׁנֵי אַמְר
בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם, אֵלֶּא בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם וְדֵא,
שֶׁהוּא סִיּוּם הַגּוֹף.

כֵּן רָאָה, שְׁנֵי רְקִיעִים הֵם, וְהֵם תְּרֵאשִׁית
וְהַסִּיּוּם, וְהָ כְּמוֹ זֶה. רֵאשִׁית הַרְקִיעַ
הַשָּׁמַיִם בּוֹ שְׁקוּעִים כָּל הַכּוֹכָבִים, קְטַנִּים
וְגְדוֹלִים, וְזֶהוּ הַרְקִיעַ הָעֶלְיוֹן הַנִּסְתָּר שְׁמֵקִים
הַכֹּל, וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵא הַכֹּל, וְהוּא הַשָּׁמַיִם מִמַּטָּה
לְמַעַלָּה, וְהוּא תְּרֵאשִׁית לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ הַכֹּל.

כֵּן הוּא הַרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם מִמַּעַלָּה לְמַטָּה, שְׁבוֹ
שְׁקוּעִים כָּל הַכּוֹכָבִים, כָּל הָאֲזוּרוֹת
וְהַמְּאֲזוּרוֹת, וְהוּא נוֹטֵל אֶת הַכֹּל, וְזֶה הַסִּיּוּם שֶׁל
הַכֹּל. כְּמוֹ שְׁאֹתוֹ הַרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם, שֶׁהוּא
רֵאשִׁית הַכֹּל, תְּלוּיִים בּוֹ כָּל הָאֲזוּרוֹת, וְנוֹטֵל
אוֹתָם, וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵאִים - כֵּן גַּם זֶה, אוֹתוֹ רְקִיעַ

השמיני תלויים בו כל האורות ונוטל אותם,
ומכנינו יצאו לכל העולמות.

הראשית והסיום עומדים כגון אחד, ועל כן
הוא הנקרא ששופע ויוצא ולא
פוסקים מימיו לעולמים, הכל שיהיה הסיום
כמו הראשית, ומשום כך ויתן אתם אלהים
ברקיע השמים, ולמה? להאיר על הארץ.

ואם על גב ששופע, הכל עומדים כגון אחד,
וזהו ברור הדבר. מה בין זה לזה? אלא
זה מקים וזו את העולם העליון שהוא בו ואת
כל אותם הצדדים העליונים, וזה מקים וזו את
העולם התחתון ואת כל אותם הצדדים
התחתונים.

ואם תאמר, העולם שלמעלה מי הוא? והרי
[הוא] אותו הרקיע השמיני העליון הנסתר
הוא העולם שלמעלה, וכך נקרא, שחרי שני
עולמות הם, כמו שנתפאר. אלא הוא עולם
עליון, וכל אותם שיוצאים מכנינו נקראים על

שְׁמוֹ, וְאוֹתָם שְׂיוֹצְאִים מִן הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן
 נִקְרְאִים עַל שְׁמוֹ, וְכָל זֶה וְזֶה הַכֹּל אַחַד, בְּרוּךְ
 הוּא לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

בא ראה, (תהלים קד) יִשְׁבְּעוּ עֵצִי ה' אֲרוֹי לְבָנוֹן
 אֲשֶׁר נָטַע. מִי הַלְבָּנוֹן? הֲרֵי פִרְשׁוּהוּ
 וְנִתְבָּאֵר. הַפְּסוּק תִּזְהַ, אֲשֶׁר שָׁם צִפְרִים יִקְנְנוּ
 חֲסִידָה בְּרוּשִׁים בֵּיתָה - אֲשֶׁר שָׁם צִפְרִים יִקְנְנוּ,
 בְּאִיזָה מְקוֹם? בְּלְבָנוֹן. וְאֵלּוּ הֵן שְׁתֵּי הַצִּפְרִים
 שְׂאֵמְרָנוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, ^(דף קסג ע"א) וּמֵאֵלּוּ נִפְרְדוֹת
 כַּמָּה צִפְרִים אַחֲרוֹת. אֲכַל אֵלּוּ עֲלִיוֹנוֹת, וְיוֹצֵאת
 מִן לְבָנוֹן, שֶׁהוּא [סְתוּם] לְמַעְלָה, וְסוּד הַדְּבָר -
 וּלְלֶבֶן שְׁתֵּי בָנוֹת וְגו'.

חֲסִידָה בְּרוּשִׁים בֵּיתָה, [וְזוֹ לְאֵת] בְּאוֹתָם שֶׁשָּׂה
 בָּנִים עֲלִיוֹנִים, שֶׁשָּׂת צְדִדֵי הָעוֹלָם,
 כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. לָמָּה נִקְרָא חֲסִידָה? אֵלּא הָעוֹלָם
 הָעֲלִיּוֹן תִּזְהַ, אֵפֶה עַל גַּב שֶׁהוּא נִקְבָּה, קוֹרְאִים לוֹ
 זָכָר. שֶׁכֵּן אֲשֶׁר מִתְפַּשֵּׁט, כָּל טוֹב וְכָל הָאֹזֵר יוֹצֵא
 מִמֶּנּוּ.

וּמְשׁוּם שֶׁהִיא חֲסִידָה, יוֹצֵא [מִשָּׁם] מִמֶּנָּה חֶסֶד,
 שֶׁהוּא הָאֹר הַרְאֵשׁוֹן, שְׂפָתוֹב (בראשית א)
 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר. וְעַל זֶה בְּרוּשִׁים בֵּיתָה.
 בְּרוּשִׁים - אֵל תִּקְרִי בְּרוּשִׁים אֵלָא בְּרָאשִׁים,
 שְׁתֵּרֵי הָעוֹלָם הָאֲחֵר בְּתַחְתּוֹנִים בֵּיתָה, וְהִיא בֵּית
 חֲדִין שֶׁל הָעוֹלָם, וְלִפְעָמִים נִקְרָא כְּמוֹ שְׁלִמְעָלָה
 בְּכָל אוֹתָם הַשְּׂמוֹת.

וְעַל הַמָּקוֹם הַזֶּה כְּתוּב, וַיִּנָּחֶם ה', וַיִּתְעַצֵּב אֵל
 לְבוֹ. חֲרוֹן אַף ה'. שְׁתֵּרֵי בְּמָקוֹם הַזֶּה תָּלוּי.
 שְׁתֵּרֵי כָּל מַה שְׁלִמְעָלָה, הַכֹּל הוּא בְּאֹר, חַיִּים
 לְכָל הַצְּדָדִים, וְעַל בֵּין שְׁנֵינוּ, אֵין עֲצָבוֹת לְפָנֵי
 הַמָּקוֹם, בְּדִיוֹק לְפָנֵי, וְעַל זֶה כְּתוּב (תהלים ק) עֲבָדוּ
 אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בְּאוֹ לְפָנָיו בְּרִנָּה. עֲבָדוּ אֶת ה'
 בְּשִׂמְחָה - בְּנִגּוֹן הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן. בְּאוֹ לְפָנָיו
 בְּרִנָּה - בְּנִגּוֹן הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל
 בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, מִשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב (דברים
 לג) אֲשֶׁרֵיךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְּמוֹךָ עִם נוֹשֵׁעַ בַּח' מִגֵּן
 עֲזָרְךָ וַאֲשֶׁר חָרַב גְּאוֹתֶךָ וַיִּכְחָשׁוּ וְגו'.

וַיַּצַּג אֶת הַמְקָלוֹת אֲשֶׁר פָּצַל בְּרִהְטִים וְגו'.
 פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (משלי ט) אִם חֲכַמְתָּ
 חֲכַמְתָּ לָךְ וְלִצְתָּ לְבַדְּךָ תִּשָּׂא. אִם חֲכַמְתָּ חֲכַמְתָּ
 לָךְ - בֵּא רֵאחָ, אוֹי לְאוֹתָם רִשְׁעֵי הָעוֹלָם שְׂלֵא
 יוֹדְעִים וְלֹא מִשְׁנִיחִים בְּדַבְרֵי תוֹרָה. וּכְשֶׁהֵם
 מִשְׁנִיחִים בָּהּ - מִשּׁוֹם שְׂאִין לָהֶם שִׁבְל, דְּבַרֵּי
 הַתּוֹרָה נִרְאִים בְּעֵינֵיהֶם כְּאִלוּ בְּלָם מְלֵאִים
 רִיקְנוֹת וְאִין בָּהֶם תּוֹעֵלֶת, וְהַכֹּל מִשּׁוֹם שֶׁהֵם
 רִיקְנִים מִדַּעַת וְשִׁבְל, שְׁחֵרֵי כָּל דְּבַרֵּי הַתּוֹרָה,
 בְּלָם דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים וְנִכְבְּדִים, וְכָל דְּבָר וְדָבָר
 שְׂפָתוֹב בָּהּ יִקְרָה הִיא מִפְּנֵינִים וְכָל חֲפָצִים לֹא
 יִשּׁוּן בָּהּ [בַּתּוֹרָה].

וְכָל אוֹתָם הַטְּפָשִׁים אֲטוּמֵי הַלֵּב, כְּשֶׁרוֹאִים
 דְּבַרֵּי תוֹרָה, לֹא דִי לָהֶם שְׂלֵא יוֹדְעִים,
 אֲלֵא שֶׁהֵם אוֹמְרִים שֶׁהֵם דְּבָרִים פְּגוּמִים, דְּבָרִים
 שְׂאִין בָּהֶם תּוֹעֵלֶת. אוֹי לָהֶם כְּשִׁיתַּבַּע אוֹתָם
 הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא אֶת עֲלֵבוֹן הַתּוֹרָה, וַיַּעֲנֶשׁוּ
 עֲנֶשׁ שְׂמוֹרְדִים כְּרַבּוֹנִם.

מה כתוב בתורה? כי לא דבר רק הוא מכם.
 ואם הוא רק - הוא מכם, שְׁהֲרִי כָּל הַתּוֹרָה
 מִלֵּאָה מְכַל אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמְרֻנְלִיּוֹת יְקָרוֹת מְכַל
 הַטּוֹבוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר וְכָל חֲפָצִים
 לֹא יִשּׁוּ בָּהּ, וְאִיךָ יֵאמְרוּ שֶׁהִיא רִיקָה!?

וישלמה המלך אומר, אם חכמת חכמת לך.
 שֶׁכֵּאֲשֶׁר יִתְחַכֵּם אָדָם בַּתּוֹרָה, זוֹהִי
 תוֹעֵלֶת לוֹ, שְׁהֲרִי בַּתּוֹרָה לֹא יָכוֹל לְהוֹסִיף אֶפְלוֹ
 אוֹת אַחַת. וְלִצְטָת לְבַדְּךָ תִּשָּׂא, שְׁהֲרִי הַתּוֹרָה לֹא
 יִנְרַע כְּלוּם מִהַשְּׁבַח שֶׁלָּהּ, וְהַלִּיצָנוֹת הֵינּוּ שֶׁלּוֹ
 וּנְשִׂאָרָת בּוֹ לְהַאֲבִיד אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן
 הָעוֹלָם הַבָּא.

בא ראה, פאָשֶׁר הָאוֹתִיּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת כְּלָן
 מִתְחַבְּרוֹת בַּדְּרָגָה הַזֹּאת, הַסּוֹף שֶׁל כָּל
 הַדְּרָגוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, וּמִתְמַלֵּאת מֵהֶם
 וּמִתְפַּרְקֶת מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, אִזּוֹ הַדְּרָגָה הַזֹּאת
 עוֹמֶדֶת לְהַשְׁקוֹת אֶת כָּל הָעֲדָרִים, כָּל אֶחָד

וְאַחַד כָּרְאוּי לוֹ, וְכָל אֶחָד וְאַחַד נִשְׁקָה מִדִּין
וְרַחֲמִים.

כֹּאֲשֶׁר רָאָה מַה כָּתוּב, וַיֵּצֵג אֶת הַמִּקְלוֹת אֲשֶׁר
פָּעַל בְּרַחֲמִים וְגו'. שִׁיעֲקֹב רָצָה לְתַקֵּן
הַכֹּלֶת עֲרֻבִית, וְלִהְיוֹת לְלִבְנָהּ וְלִהְשָׁקוֹת וּלְכַרְדּוֹ
אוֹתָהּ מִכָּל הַצְּדָדִים, שְׂכַת־טוֹב וַיֵּצֵג אֶת הַמִּקְלוֹת,
אֵלּוּ הַיְנִיָּם וְגִבּוֹרוֹת שִׁיּוּצָאִים מִן הַגִּבּוֹרָה
שְׁלֵמָעֵלָה.

וְכֹאֲשֶׁר יַעֲקֹב רָצָה לְתַקֵּן אֶת הַדְּרָגָה הַזֹּאת, סֵלֶק
אֶת כָּל אוֹתָם הַיְנִיָּם וְהַגִּבּוֹרוֹת
מִמֶּנֶּה, וְהַקִּים אוֹתָם בְּרַחֲמִים, כִּי אוֹתָם אֲרַבְּעַת
הָרַחֲטִים שְׁעוֹמְדִים תַּחַת זוֹ כִּי אֵר חֲפְרוּהָ שָׂרִים,
שְׂכַת־מִלְּאָת מֵאוֹתָם הַנְּחָלִים וְהַמְּעִינֹת
הַעֲלִיּוֹנִים. מִשּׁוֹם שְׂכַאֲשֶׁר הַמִּים יוּצָאִים מִהַכְּבֵּר
הַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת, אֵלּוּ הָאֲרַבְּעָה נוֹטְלִים הַכֹּל, וְעַל
כֵּן נִקְרָאִים רַחֲטִים, וּמִשָּׁם ^(דף קסג ע"ב) כָּלֵם כָּאִים
לְשֵׁתוֹת. וְאוֹתָם הַיְנִיָּם וְגִבּוֹרוֹת, כָּלֵם עוֹמְדִים
שֵׁם לְטַל אֶת כָּל אֶחָד וְאַחַד כָּרְאוּי לוֹ.

אֲשֶׁר תִּבְאֶנָּה הַצֵּאן לְשֵׁתוֹת לְנֹכַח הַצֵּאן, אֵלּוּ
 בְּנֶגֶד אֵלּוּ. וַיַּחֲמֶנָּה, מַה זֶה וַיַּחֲמֶנָּה?
 אֲשֶׁר מִתְעַטְרִים בְּדִין, מִתְחַמְּמִים בְּאוֹתוֹ
 הַדִּין, וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם, וּמְעִינִים
 בְּדַרְכֵי בְּנֵי הָאָדָם, הֵן לְטוֹב הֵן לְרָע.

בֹּא רְאֵה מַה פְּתוּב אַחֲרָיו, וַיַּחֲמוּ הַצֵּאן אֶל
 הַמְּקִלוֹת. מִשּׁוֹם שְׁאוֹתָם הַמְּקִלוֹת הָיוּ
 מִתְחַמְּמִים וּמְשֻׁנְיָחִים בְּדִינֵי הָעוֹלָם, וְנִבְקְדִים
 עֲלָיו, וְנִדְוָנִים אֲנָשִׁים עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל
 ה) בְּגִזְרַת מְלָאכִים הִדְבָּר וּבְבִקְדַת קְדוֹשִׁים
 הִגְזְרָה וְגו'.

רַבִּי חֲזִיא פָּתַח וְאָמַר, (תהלים סג) דְּבִקָּה נִפְשֵׁי
 אַחֲרֵיךָ בִּי תִמְכָּה יְמִינֶךָ. בַּפֶּסוּק הַזֶּה יֵשׁ
 לְהִסְתַּבֵּל, דְּבִקָּה נִפְשֵׁי אַחֲרֵיךָ - מִשּׁוֹם שֶׁדוֹד
 הַמְּלֶךְ הָיָה מְדַבֵּיק תְּמִיד אֶת נִפְשׁוֹ אַחֲרֵי הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא חָשַׁשׁ לְדַבְּרִים אַחֲרָיו שֶׁל
 הָעוֹלָם, אֲלֵא לְהַדְּבִיק נִפְשׁוֹ וּרְצוֹנוֹ בּוֹ. וְכִיּוֹן
 שֶׁהוּא הָיָה נִדְבֵק בְּקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הָיָה תוֹמֵךְ

בו וְלֹא עֹזֵב אוֹתוֹ. מִכָּאן שְׂכַאֲשֶׁר אָדָם כָּא
 לְהַדְבִּיק בְּקִדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אוֹחֵז בוֹ וְלֹא עֹזֵב אוֹתוֹ.

דָּבָר אַחַר דְּבָקָה גַּפְשֵׁי אַחֲרֵיךָ - לְהַתְעַטֵּר
 בְּדַגְתּוֹ לְמַעַלְתָּה. שְׁחֵרֵי כַּאֲשֶׁר נִדְּבַקְתָּ
 הַדְּרָגָה הַחַיָּא [שְׁלוֹ נִתְבָּרְכָתָה, וּכְשֶׁהִתְנַלְתָּה] בְּדַרְגּוֹת
 הָעֲלִיּוֹנוֹת לְעֵלוֹת אַחֲרֵיכֶן, אִזְ תִּיַּמֵּן אוֹחֵז בָּהּ
 לְהַעֲלוֹתָהּ וּלְתַבְּרָתָהּ בְּחִבּוּר אֶחָד כְּרֵאוּנִי, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר וְתִאֲחֲזֵנִי יְמִינְךָ, וְכֵתוּב וַיְמִינֵנוּ תְּחַבְּקֵנִי,
 וְעַל כֵּן בִּי תִּמְכָּה יְמִינְךָ.

וּכְשֶׁאוֹחֵז בוֹ בְּקִדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִזְ כְּתוּב
 שְׂמֵאלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי וַיְמִינֵנוּ
 תְּחַבְּקֵנִי. וְהוּא יַחֲוֵד אֶחָד וְחִבּוּר אֶחָד. וּכְשֶׁהוּא
 חִבּוּר אֶחָד, אִזְ מִתְּמַלְאֵת אוֹתָהּ דְּרָגָה שְׁלוֹ
 וּמִתְבָּרְכָתָה.

וּכְשֶׁמִּתְמַלְאִים כָּל אוֹתָם הַרְהֵטִים, מִתְּמַלְאִים
 לְאַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם, וְכָל
 הָעֲדָרִים מְשֻׁקִּים, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְצִדּוֹ. וּכְשֶׁכָּא

יַעֲקֹב לְתַקֵּן אֶת הַדְרָגָה הַזֹּאת, בְּחַר לוֹ צַד הַיְמִין
 שְׂרָאוּי לוֹ, וְהַצַּד הָאֲחֵר שְׁלֵא רְאוּי לוֹ נִפְרָד מִפְּנֵינוּ,
 כְּמוֹ שְׂפָתוֹב וַיִּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבָדוֹ וְלֹא שָׁתָם עַל
 צֵאן לָבֵן. לְבָדוֹ - הִיא לְבָדוֹ שְׁלֵא יִשְׁתַּמֵּשׁ
 בַּתּוֹעֲבוֹת הָאֲחֵרוֹת שֶׁבְּעֲדָרִים הָאֲחֵרִים. אֲשֶׁרִי
 חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁעֲלִיָּהֶם כְּתוֹב (דברים יד) כִּי עִם
 קְדוֹשׁ אֲתָה לַה' אֱלֹהֶיךָ וּבָךְ בְּחַר ה' וְגו'.

וּבֵא וּרְאֵה, יַעֲקֹב הוּא הַמְּשַׁבֵּחַ שֶׁל הָאֲבוֹת וְהוּא
 הַכֹּלֵל שֶׁל כָּל־עַמּוֹת, וּמִשׁוֹם שֶׁהוּא הַכֹּלֵל שֶׁל
 הַכֹּל, מִשׁוֹם כֵּן הוּא עוֹמֵד לְהַאִיר לְלִבְנָהּ, שְׁיַעֲקֹב
 הוּא עוֹמֵד לְתַקֵּן אֶת הַתְּפִלָּה עֲרֻבִית.

וְכָל הַתְּקוּן הַזֶּה הוּא כְּרֵאוּי לוֹ. כָּל אוֹתָם
 הַעֲדָרִים הַקְּדוֹשִׁים, כָּל־עַמּוֹת הַתְּקוּן הַתְּקוּן
 בְּצִדוֹ, וְהַפְּרִיד חֶלְקוֹ מִחֶלְקָם שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים.
 אֵלּוֹ הַעֲדָרִים הַעֲלִיּוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים בְּקִרְשָׁה עֲלִיוֹנָה,
 וְאֵלּוֹ עֲדָרִים טְמֵאִים בְּטְמֵאוֹת הַטְּמֵאוֹת.

וְחֵרִי בְּאֲרָנוֹ, שְׂפָתוֹב וַיִּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבָדוֹ. וַיִּשֶׁת
 לוֹ - שֶׁהַתְּקוּן תְּקוּנִים לְאֲמוּנָהּ. לְבָדוֹ - כְּמוֹ

שֶׁנֶאֱמַר וּבָרַךְ בְּחַר ה' לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סִגְלָה מִכָּל
הָעַמִּים. וְלֹא שָׁתֶם עַל צֵאן לָבֶן - שֶׁלֹּא שָׁם חָלְקוּ
וּגְזָלוּ עִמָּהֶם.

וְעַל כֵּן יַעֲקֹב, שְׁלֵמוֹת הָאֲבוֹת, הִתְקִין סוּד
הָאֲמוּנָה, וְהִפְרִיד חָלְקוֹ וּגְזָלוֹ מִתְחַלֵּק
וְהַגְזָל שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים. וְעַל זֶה כָּתוּב וְאַתֶּם
הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם.

רַבִּי אֲבָא אָמַר, אֲשֶׁרֵי חָלְקֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם
עֲלִיוֹנִים עַל הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת,
מִשּׁוּם שֶׁדִּרְגָתָם לְמַעְלָה, וְהַדְּרָגוֹת שֶׁל הָעַמִּים
עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת לְמַטָּה. אֵלֹהֵי בְּצַד הַקְּדוּשָׁה,
וְאֵלֹהֵי בְּצַד הַטְּמֵאָה. אֵלֹהֵי לְיָמִין, וְאֵלֹהֵי לְשִׁמְאֹל.

כִּיּוֹן שֶׁנֶּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִהַ כָּתוּב? (איכה ב)
הַשֵּׁיב אַחֲזֹר יָמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב. וּמִשּׁוּם כִּדְ
כָּתוּב הוֹשִׁיעָה יְמִינִךָ וְעֵנְנִי. וְהַשְׁמֵאל מִתְגַּבֵּר
וְהַטְּמֵאָה מִתְחַזְּקֵת, עַד שֶׁיִּבְנֶה הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא
אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וַיִּתְקַן אֶת הָעוֹלָם עַל תְּקוּנֹו,
וַיִּחְזְרוּ דְבָרָיו כְּרָאוֹי, וַיַּעֲבֹר צַד הַטְּמֵאָה מִן

הָעוֹלָם. וְהִנֵּה נֹאמֵר, שְׁפָתוֹב (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ
הַטְּמֵאָה אֶעֱבִיר מִן הָאָרֶץ וְגו', (דף קסד ע"א) וְכָתוֹב
(ישעיה כה) בְּלֶע הַמּוֹת לְנִצַּח וְגו'.

וַיִּשְׂאֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבְדוֹ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב
וְהֵאֱלִילִים כְּלִיל יַחֲלֶף, וְכָתוֹב וְנִשְׁנֵב ה'
לְבְדוֹ בַּיּוֹם הַהוּא. הוּא לְבְדוֹ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דברים
לב) וְאִין עֲמוֹ אֵל נִכְר, מִשּׁוֹם שְׂיִכְלָה כַּח הַטְּמֵאָה
מִן הָעוֹלָם, וְלֹא יִשְׂאֵר לְמַעְלָה וּלְמַטָּה אֵלָּא
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבְדוֹ, וַיִּשְׂרָאֵל לַעֲבוּדָתוֹ, עִם
קְדוֹשׁ. וַיִּקְרָא קְדוֹשׁ, שְׁפָתוֹב (ישעיה ד) וְהָיָה
הַנִּשְׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ
כָּל הַכְּתוֹב לַחַיִּים בִּירוּשָׁלַם. וְאִזּוּ יִהְיֶה מְלֻךְ
יְחִידִי לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְעִם יְחִידִי לַעֲבוּדָתוֹ, כְּמוֹ
שְׁפָתוֹב וּמִי כְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאָרֶץ.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יִיסָא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר
רַבִּי יִיסָא, הִנֵּה שְׂכִינָה אֹצְלֵנוּ, נִתְעַסֵּק
בְּדַבְרֵי תוֹרָה, שְׁכָל מִי שְׁעוֹסֵק בְּדַבְרֵי תוֹרָה
וּמִשְׁתַּדֵּל בָּהּ, זוֹכֵה לְהַמְשִׁיךְ אוֹתָהּ עִמוֹ.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (תהלים יח) חִי ה' וּבָרוּךְ
 צוּרֵי וַיְרוֹם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא
 סוּד. חִי ה', וְכִי לֹא יִדְעֵנוּ שְׁתַּקְדּוּשׁ פְּרוּךְ הוּא
 נִקְרָא חִי? אֵלֶּא אֶפְלוּ צַדִּיק נְמוּר, הוּא נִקְרָא
 חִי, שְׁתַּרִּי חִי - צַדִּיק הוּא לְמַעַלָּה וְצַדִּיק הוּא
 לְמַטָּה. לְמַעַלָּה תַקְדּוּשׁ פְּרוּךְ הוּא נִקְרָא חִי -
 לְמַטָּה תַצַּדִּיק נִקְרָא חִי, שְׁכַתוֹב (שמואל-ב כג)
 וּבְנִיחוּ בֵּן יְהוּדָע בֵּן אִישׁ חִי. לָמָּה נִקְרָא חִי?
 מִשּׁוּם שֶׁהוּא צַדִּיק, שְׁתַּרִּי צַדִּיק נִקְרָא חִי, חִי
 הָעוֹלָמִים. וּבָרוּךְ צוּרֵי - הַכֹּל אֶחָד. חִי וּבָרוּךְ -
 שְׁלֹא נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה. שְׁכַתָּא שֶׁר מִתְחַבְּרִים יַחַד
 נִקְרָא בְּאֵר מַיִם חַיִּים. זֶה נוֹבֵעַ תְּחוּצָה, וְזֶה
 מִתְמַלֵּא מִפְּנֵי.

וַיְרוֹם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל - זֶה הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא
 רָם וְנִשְׂאָ, רָם עַל הַכֹּל, שְׁתַּרִּי מִפְּנֵי יוֹצֵא
 הַכֹּל, [מְקוֹר שְׁלֹא פוֹסֵק] וְכֹל הַנְּבִיעָה שְׁנוֹבֵעַ לְמַלְא
 הַבְּאֵר פְּרָאוֹי, וּמִשָּׁם מִתְפַּרְקֵת לְהָאִיר לְכֹל
 אוֹתָם שְׁלֵמָה. וְכִשְׁמֵת מְלֵאת [ו] הַכֹּל פְּרָאוֹי, אִז
 וַיְרוֹם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

פְּתַח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, (איוב לו) לֹא יִגְרַע מִצַּדִּיק
עֵינָיו וְאֵת מְלָכִים לְכַסֵּא וַיִּשְׁיבֵם לְנֹצַח
וַיִּגְבְּהוּ. בַּא רְאֵה, כְּשֶׁרְשָׁעִים לֹא שׁוֹלְטִים בְּעוֹלָם
וְנֹאכְדִים מִמֶּנּוּ [מִהָעוֹלָם], אִזְ הַצַּדִּיק שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם.
זֶהוּ שְׂפָתוֹב לֹא יִחְיֶה רָשָׁע וּמִשְׁפַּט עֲנִיִּים יִתֵּן.
מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? לֹא יִגְרַע מִצַּדִּיק עֵינָיו. מַה זֶה
עֵינָיו? כְּמוֹ שֶׁנֶּאמַר (תהלים לה) עֵינֵי ה' אֵל צַדִּיקִים.
וְאֵת מְלָכִים לְכַסֵּא - אֵלֹהֵי הֵם הַמְּלָכִים
הַשׁוֹלְטִים שֶׁנֶּאֱחָזִים בְּכַסֵּא. וַיִּשְׁיבֵם
לְנֹצַח - שֶׁהִתְקַיְּמוּ בְּכַסֵּא בְּקִיּוּם שָׁלֵם. וַיִּגְבְּהוּ -
לְמַה וַיִּגְבְּהוּ? לְשֵׁלֵט בְּעוֹלָם, וַיִּתְקַיְּמוּ הַכַּסֵּא עַל
עַמּוּדָיו. דְּבָר אַחֵר וַיִּגְבְּהוּ - שֶׁנּוֹטְטִים אֵת הַכַּסֵּא
וּמַעֲמִידִים אוֹתוֹ לְמַעַלָּה לְהֶאֱחָזוּ בְּמְקוֹמוֹ כְּרֵאוֹי,
וְאִזְ הַכֹּל יִחוּד אֶחָד.

בְּעוֹרְדֵם הוֹלְכִים רְאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה בָּא, וְעָלָם
אֶחָד עָמוּ רוֹכֵב עַל כְּתֵפוֹ. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, וַדַּאי שֶׁהָאִישׁ הַזֶּה הוּא יְהוּדִי, וּכְרִי

לְזוֹת אֲנָשִׁים הוּא בָּא. אָמַר רַבִּי יִיסָא, נְזֻכָּה
אָנוּ בּוּ בְּרֵאשׁוֹנָה.

בְּשִׁתְּנֵי אֵלֵיהֶם, אָמַר רַבִּי יִיסָא, אֵיפֹה הִכְלִי
[הַמְּדָה שֶׁל הַעֲמִיר] עִם מֵאֲכִלֵי הַדֶּרֶךְ? אָמַר,
בְּדֵי שְׂיִזְבוּ [בּוּ] אֲנָשִׁים, שְׁחֵרֵי יֵשׁ לִי שְׁנֵי בָּנִים,
וְהִגִּיעַ הַצָּבָא לָעִיר וְנִשְׁבּוּ, וְכָעֵת אָנִי הוֹלֵךְ בְּדֵי
שְׂיִזְבוּ בָּהֶם בְּנֵי אָדָם. זְכוּ עִמּוֹ וְנִתְּנוּ לוֹ לֶאֱכֹל.

בֵּינֵתִים פֶּתַח אוֹתוֹ יְהוּדֵי וְאָמַר, (בַּמְדַּבֵּר כַּח) אֵת
קַרְבְּנֵי לְחָמִי לְאִשֵּׁי וְגו'. הַקְּרָבָן שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם בְּדֵי לְזוֹן אֵת הָעוֹלָם
וְלִתֵּת בְּלִפְלָה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, שְׁחֵרֵי
בְּהַתְּעוֹרְרוֹת שְׁלֻמְטָה מִתְּעוֹרָר לְמַעְלָה, וּבְזָה
מִתְּכַלְכְּלִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּרֵאשׁוֹי.

אֵת קַרְבְּנֵי לְחָמִי - זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שִׁיר ה) אֲכִלְתִּי
יְעָרֵי עִם דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יֵינִי עִם חֶלְבִּי. לְאִשֵּׁי
- זֶהוּ שְׂפָתוֹב אֲכִלוּ רַעִים וְגו'. וְכֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא צָוָה לְעוֹרָר מְזוֹן לְמַעְלָה [לְמַטָּה] בְּדֵי לְעוֹרָר
מְזוֹן [לְמַעְלָה] לְמַטָּה מִהַמְּזוֹן הַהוּא - מִי שְׁנוֹתָן

לְקַיֵּם נֶפֶשׁ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מְבַרֵךְ אוֹתוֹ, וַיַּעִיר לוֹ מִזּוֹן שְׁלֹמֶעֱלָה,
 וַיִּתְבַּרֵךְ הָעוֹלָם בְּשִׁבְלֹו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וַדַּאי זֶה הַסּוּד כְּרֵאוֹי, וַיִּפֶּה
 אָמַר. אָמַר רַבִּי יִיסָא, וַדַּאי עַל זֶה אָמַר
 אוֹתוֹ, שְׁלֵא יִזְלִיל אָדָם בְּשׁוֹם אָדָם אַחַד בְּעוֹלָם,
 בְּשִׁתֵּי צוּרוֹת וְכִינּוּ לְאִישׁ הַזֶּה.

פָּתַח וְאָמַר, הַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר (דף קסד ע"ב) רַבִּי אֶלְעָזָר,
 אֶת קַרְבְּנִי לַחֲמִי לְאִישִׁי. אֶת קַרְבְּנִי - הַסּוּד
 שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁפָתוֹב אֶת, אֶת דּוֹקָא. קַרְבְּנִי
 - זֶהוּ קַרְבֵּן וְקָשָׁר לְהַתְקַשֵּׁר. לַחֲמִי - זֶה הַמִּזּוֹן
 שֶׁבָּא מִלְּמַעְלָה בְּהַתְעוֹרְרוֹת שְׁלֹמֶעֱלָה. לְאִישִׁי -
 לְהַבְלִיל שְׂאֵר הַתְּיָלוֹת הָאֲחֵרִים שֶׁהִצְטַרְכוּ לְהוֹזִין
 כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרֵאוֹי לוֹ. רֵיחַ גִּיחְחִי - זֶה הַרְצוֹן
 וְהַקָּשָׁר שֶׁאוֹחֵז אֶת הַכֹּל בְּסוּד הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן.

תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ, מִי הוּא מוֹעֲדוֹ?
 בְּזִמְן שְׁמַתְעוֹרֵר אֲבָרָהֶם לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ,
 שְׁפָתוֹב (בראשית כב) וַיִּשְׁכֶּם אֲבָרָהֶם בְּבֶקֶר, וּבְזִמְן

שְׁנַעְקָד יִצְחָק עַל גְּבִי הַמּוֹזְבָּת, שְׂאוֹתָהּ הַשָּׁעָה
 הִיָּתָה בֵּין הָעַרְבִים. וְאָמַר רַבִּי [הַיֵּיא] יִיסָא, אִם כָּךְ,
 זֶה שְׂכָתוֹב בְּמוֹעֲדוֹ הָיָה צָרִיךְ לְהִיזֵת בְּמוֹעֲדִים!
 אָמַר לוֹ, אוֹתָהּ הַשָּׁעָה נִכְלָל אֵשׁ בְּמִים וּמִים בְּאֵשׁ,
 וּמִשׁוֹם כָּךְ כָּתוֹב בְּמוֹעֲדוֹ.

בֵּיא רֵאָה, בְּכָל הַקְּרָבָנוֹת לֹא כָתוֹב כְּמוֹ שְׂכָתוֹב
 כָּאֵן תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי. תִּשְׁמְרוּ - הַסּוּד שֶׁל
 שְׁמֹר, שְׁחֹא צָרִיךְ לְהַקְרִיב לְמַעַלָּה, שְׂכָתוֹב
 תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ, בְּיָמִין וּבְשְׂמָאל, כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר בְּאַנְרָהֶם וַיִּצְחָק, וְהַכֹּל בְּסוּד עֲלִיּוֹן.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, אֵלְמָלֵא לֹא בָאתִי לְבֵאֵן אֵלָא
 לְשִׁמְעַת הַדְּבָרִים הַלְלוּ - דִּי לִי. אֲשֶׁרִיהֶם
 יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. עַל זֶה כָּתוֹב
 (ישעיה ה) וְעַמֶּךָ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ נִצְר
 מִטְּעִי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהַתְּפֹאֵר.

וְלָבָן הַלֵּךְ לְגוֹזֵז אֶת צֵאֲנוּ וְגו'. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַה
 זֶה תְּרָפִים? אֵלָא עֲבוּדָה זָרָה. וְלָמָּה נִקְרָאִים
 תְּרָפִים? לְגַנְאֵי הָיָה, כְּמוֹ שְׁשִׁנִּינוּ בְּמִקּוֹם הַתְּרָף.

וּמַנִּין לָנוּ שְׁהִיוּ עֲבוּדָה זָרָה? שְׂפָתוֹב לָמָּה גְּנֻבָתְךָ
 אֶת אֱלֹהֵי וְכָתוֹב עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ וְגו'.
 וְלָבֶן הַמִּכְשָׁף שֶׁל כָּל הַמִּכְשָׁפִים שֶׁל הָעוֹלָם הָיָה,
 וּבִזְוָה הָיָה יוֹדֵעַ אֶת כָּל מַה שְׂרוּצָה לְדַעַת.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, בְּקַסָּם גִּעְשָׂה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר,
 בְּנַחֲשׁ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא גִעְשׂוּ אֵלָּא
 בְּשָׁעוֹת יְדוּעוֹת. וְלָמָּה נִקְרְאִים תְּרַפִּים? מִשּׁוּם
 שְׂמֵכִים אֶת הַשָּׁעָה הַזֹּאת, וְהַשָּׁעָה מִרְפָּה הָיָה, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר רַב עֲתָה תִּרְפֶּה יָדְךָ.

כְּשֶׁהָאֱמִן עוֹשֶׂה אוֹתוֹ, אוֹתוֹ שִׁיּוֹדֵעַ רְגָעִים
 וְשָׁעוֹת עוֹמֵד עָלָיו וְאוֹמֵר: כְּעֵת
 הַרְפָּה וְכָעֵת עֲשֵׂה. וְלֹא תִמְצָא מִעֲשֵׂה שְׂצָרִיד
 שְׂיִרְפוּ מִמֶּנּוּ אֵלָּא זֶה. וְהוּא מְדַבֵּר תָּמִיד וְנוֹתֵן
 עֲצוֹת רָעוֹת לְהִרְעֵ לְנַפְשׁ הָאָדָם.

וְרַחֵל פְּחֻדָּה, מִשּׁוּם שֶׁנִּתְּן עֲצָה לְהִרְעֵ לְיַעֲקֹב,
 וּבְשִׁבִיל בְּוִיזוֹן עֲבוּדָה זָרָה שָׁמָּה אוֹתָם
 תַּחֲתֶיהָ עַד שֶׁאֵין יְכוּלִים לְדַבֵּר. שְׁחֵרֵי כְּשֶׁהוּא
 מְתַקֵּן לְדַבֵּר, מְכַבְּדִים וּמְרַבִּיִצִים לְפָנָיו. וְכָעֵת מַה

כְּתוּב? וַתֵּשֶׁב עֲלֵיהֶם. זָכַר וּנְקָבָה הָיוּ, וַעֲבוּדוֹת רַבּוֹת עוֹשִׂים טָרָם מְדַבְּרִים. וּמִשׁוֹם כֶּךָ הִתְעַכֵּב לָבֵן שְׁלֵשָׁה יָמִים, שְׁלֹא יֵדַע שְׁפָרַח יַעֲקֹב, שְׁכַתוֹב וַיֵּיבֵד לְלָבֵן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח יַעֲקֹב.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹנָתָן, הַזְּמִין עֲצֵמוֹ בְּשֵׁלֵשָׁה דְבָרִים: הַזְּדַרְזוּ בְּכָל הַכְּשָׁפִים שֶׁהָיוּ לוֹ, וְהַזְּדַרְזוּ בְּכָלֵי זֵיַן כִּדְי לְאַבְדֹּת אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם, שְׁכַתוֹב (דברים ב') אֶרְמִי אֲבִד אָבִי. כִּיִּזֵּן שְׁרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁרָצָה לְאַבְדֹּת אֶת יַעֲקֹב, מַה כְּתוּב? הַשְּׁמַר לָךְ פֶּן תִּדְבַּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע. וְהִינּוּ שְׁכַתוֹב יֵשׁ לְאֵל יָדַי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע. בְּמַה פְּטַח? בַּכְּשָׁפִים שֶׁהָיוּ בְּיָדוֹ.

בַּיָּא רֵאשִׁי, לָבֵן הִלָּךְ בַּיּוֹם אַחַד הַדְּרָךְ שֶׁהִלָּךְ יַעֲקֹב שְׁבָעָה יָמִים כִּדְי לַעֲקֹר אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם. אַחַד עַל שֶׁהִלָּךְ, וְאַחַד עַל אוֹתָם הַתְּרָפִים. וְאַף עַל גַּב שְׁדַחַל הִיא שְׁעֵשְׂתָה כִּדְי לַעֲקֹר אֶת אֲבִיָּהּ מֵאַחֲרֵי עֲבוּדָה זָרָה - נִעְנְשָׁה שְׁלֹא גִדְּלָה אֶת בְּנֵי־מִין, וְלֹא

עמדה עמו שעה אחת בשביל הצער של אביה,
 אף על גב שהתכונה לטוב.

רבי יצחק אמר, כל אותה התוכחה שהיתה
 ליעקב עם לבן, החזיר לו ללבן להודות
 לקדוש-ברוך-הוא, שפתוב ראה אלהים עד ביני
 וביניך. בא ראה, פתוב אלהי אנברתם ואלהי נחור
 ישפטו בינינו. חזר אותו הרשע לתקלתו. כיון
 שאמר אלהי אנברתם, חזר ואמר ואלהי נחור. (דף קסה

(א"ע)

וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. מה הטעם בפחד
 יצחק ולא באלהי אנברתם? אלא שלא
 רצה להטריח את הימין בשביל לבן, ולא עוד,
 אלא שלא צריך לאדם - אף על גב שגשבע באמת
 - להשבע במקום העליון של הכל.

אמר רבי יוסי, ודאי לקיום [לשבועה] פראוי גשבע
 כך יעקב, וכך ראוי. ויעקב השגיח בדבר.
 אמר, הרי הוא אמר אלהי אנברתם, ועוב את אבא.
 אני אשלים את הכל. מיד - וישבע יעקב בפחד

אָבִיו יִצְחָק. דָּבָר אַחֵר, לְהַכְלִיל בְּדִין, לַעֲמֹד עַל
לְבֵן.

השלמה מההשמטות (בין סימן נא - נב) רעיא
מהימנא פתח רבי שמעון השייך לדף קס"ה ע"א
אצל ויַעֲקֹב הֵלֵךְ תִּמְצָא בַחֲלֹק ג' דף רכ"ה ע"ב

(עד כאן מההשמטות)

וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. רַבִּי
אָבָא פִתַּח וְאָמַר, (בראשית ה) זָכָר וּנְקֵבָה
בְּרָאם וְגו'. פֶּמָה יֵשׁ לָנוּ לְהַסְתַּכֵּל בְּדַבְרֵי הַתּוֹרָה.
אִי לָהֶם לְאוֹתָם אֲמוּמֵי הַלֵּב וּסְתוּמֵי הָעֵינַיִם. הִנֵּה
הַתּוֹרָה קוֹרֵאת לְפָנֵיהֶם, (משלי ט) לָבוֹ לְחַמּוֹ בְּלַחְמֵי
וַשְׁתּוֹ בֵּינָם מְסֻכְתֵּי. מִי פָתִי יָסַר הִנָּה. חֶסֶד לֵב
אֲמָרָה לוֹ, וַאֲיֵן מִי שִׁישְׁגִּיחַ.

בֵּא רְאֵה, בְּפָסוּק תִּזְהַ יֵשׁ סוּדוֹת עֲלִיזִים, הוּא
בְּפָנִים וְהוּא בְּחוּץ. זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאם, נִשְׁמָע
לְצוּרָה הוּזוּ וְנִשְׁמָע לְצוּרָה הוּזוּ, וְנִשְׁמָע שְׁתֵּשְׁמֵשׁ
וְהַלְבָּנָה הֵם בְּחִפּוֹר אַחֵר, שְׁפָתוֹב בְּרָאם, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (חבקוק ג) שְׁמֵשׁ יָרַח עֲמֹד זְבֻלָּה. וְנִשְׁמָע

שָׁאֲרָם וַחֲוָה נִבְרְאוּ יַחַד בְּזוּוּג אַחֵר, וְכִיּוֹן שְׁנַמְצָאוּ
בְּזוּוּג אַחֵר, מִיָּד וַיִּבְרָךְ אֹתָם, שְׂאִין הַבְּרָכָה שׁוֹרָה
אֵלָּא בְּמָקוֹם שְׁנַמְצָאִים זָכָר וּנְקֵבָה.

בַּאֲ רֵאָה, בְּשִׁינְאָ יַעֲקֹב לְלֶכֶת לְחָרָן, הָיָה לְבָדוּ,
שְׂלֵא נִשְׂא, מַה פְּתוּב? וַיִּפְּנַע בְּמָקוֹם וְגו',
וְלֵא הַשִּׁיבוּ לוֹ אֵלָּא בְּחֵלּוֹם. כָּעֵת שְׁנִשְׂא, וְהָיָה בַּא
עִם כָּל הַשְּׂבָטִים, כְּבִיכּוֹל הַמַּחֲנֹת הָעֲלִיּוֹנִים פְּנִשׁוּ
בוֹ וְהַתְּחַנְּנוּ לוֹ, שְׂכַתוּב וַיִּפְּנַעוּ בוֹ. הֵם חָזְרוּ
לְהַפְּנִישׁ בוֹ. בְּרֵאשׁוֹנָה - וַיִּפְּנַע הוּא בְּמָקוֹם, וְכָעֵת
הֵם - וַיִּפְּנַעוּ בוֹ.

מִשׁוֹם שְׂבָשְׂבִיל יַעֲקֹב וּבְאֹתָם הַשְּׂבָטִים הֵם
מִשְׂקִים, מִן הַמִּים שֶׁל הַיָּם הַגְּדוֹל. וְלֵא
עוֹד, אֵלָּא בְּרֵאשׁוֹנָה בְּלִילָה בְּחֵלּוֹם, וְכָעֵת בְּמֵרֵאָה
הָעִיז וּבִיּוֹם. וְהוּ שְׂכַתוּב וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כִּי אֲשֶׁר רָאִים
מִתְּנִה אֱלֹהִים זֶה וְגו'.

בַּמָּה (דף קסה ע"ב) הַבִּיר אֹתָם? אֵלָּא רָאָה שְׂהֵם הָיוּ
אֹתָם שְׂרָאָה בְּחֵלּוֹם, מִשׁוֹם כֶּךָ קָרָא לָהֶם
מִתְּנִים, מִתְּנֹת שְׁנֵרָאוּ לְמַעְלָה וּמִתְּנֹת שְׁנֵרָאוּ

לְמַטָּה. לָמָּה נִתְגַּלּוּ לְפָנָיו אוֹתוֹ? אֵלֶּיךָ הַשְּׂכִינָה
הִלָּכָה אֵלָיו לְטַל אֶת בֵּיתוֹ, וּמִצָּפָה לְבִנְיָמִין לְטַל
אֶת הַבַּיִת עִם יַעֲקֹב כְּרֵאוֹי, וְאִז כָּתוּב וְשָׁב יַעֲקֹב
וְשָׁקַט וְשָׁאֲנָן וְאִין מִתְרִיד. כְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן
וְאָמֵן.

סֵתְרֵי תוֹרָה

וְזָרַח הַשָּׁמֶשׁ וּבָא הַשָּׁמֶשׁ. מָה רָאָה שְׁלֹמֹה
הַמֶּלֶךְ שִׁירָאשִׁית סֵפֶר הַחֻכְמָה שְׁלוֹ הוּא
מִכָּאֵן? אֵלֶּיךָ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
הִקִּים אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה עַל שְׂבָעָה הַבָּלִים, וְהָעוֹלָם
עוֹמֵד עֲלֵיהֶם.

וְהֵם הָעֲמוּדִים וְהַתּוֹמְכִים, קִיּוּם הָעוֹלָם.

שְׁמֹשׁוֹם כֶּךָ נִקְרָאוּ הַבָּלִים: (ס"א בְּהַבֵּל זֶה שְׁיִוִּצָא

מִפִּי שֶׁל אָדָם וּמִתְקַנֵּם בּוֹ, וְהַתְעוּרְרוּ חֲכָמִים אִין הָעוֹלָם מִתְקַנֵּם אֵלֶּיךָ בְּהַבֵּל פִּיָּהֶם
שֶׁל תִּינּוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן. דְּבָר אַחֵר, עַל שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה
וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוּת הַסְּדִים. הַתּוֹרָה - זֶה יַעֲקֹב, הָעֲבוּדָה - זֶה יִצְחָק, גְּמִילוּת
הַסְּדִים - זֶה אַבְרָהָם. שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלּוּ הֵם עֲמוּדִים עֲלִיוֹנִים, שְׁלֹשָׁה מִן שְׂבָעָה
הַבָּלִים) מָה הַגּוֹף אֵינּוּ מִתְקַיֵּם בְּלִי הַבֵּל - אֵת כֶּךָ

הָעוֹלָם אֵינּוּ מִתְקַיֵּם אֲלֵא עַל הַהֶבְלִים שֶׁאָמַר
שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, וְהֵם שִׁבְעָה, שִׁבְתוֹב הַכֹּל הֶבְלִים
אָמַר קִהְלַת הַכֹּל הֶבְלִים הַכֹּל הֶבֶל. הֲרֵי שִׁבְעָה.

וְאִם תֹּאמַר, אִם כָּךְ שִׁאוֹתָן מִרְגְּלֵיֹת מוֹבוֹת
שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, הִנֵּה בְּמָקוֹם אֲחֵר
כְּתוּב הֶבְלִים רְעִים, וְהֵן חֲרִבֵּן הָעוֹלָם, כְּמוֹ (קִהְלַת
ו) זֶה הֶבֶל וְחֲלִי רָע הוּא. זֶה הֶבֶל וְרַעוּת רוּחַ.
אֲלֵא וַדָּאִי [אֵלִין], אֵף עַל גַּב שִׁשְׁבָּעָה הַהֶבְלִים
הֶלְלוּ, שֶׁהֵם קְדוּשִׁים, קִיּוּם הָעוֹלָם, יֵשׁ כְּנֶגֶד אֱלֹהֵי
שִׁבְעָה הֶבְלִים שֶׁכֹּל דִּינֵי הָעוֹלָם יוֹצֵאִים וּמֵהֶם
מִתְפַּשְׁטִים [הֶבְלִים אַחֲרֵים, וְהַכֹּל קִיּוּם שֶׁל הַגְּלוּת (שֶׁל הָעוֹלָם), מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ

בָּאלוֹ שִׁבְעָה הֶבְלִים שֶׁכֹּל דִּינֵי הָעוֹלָם יוֹצֵאִים וּמִתְפַּשְׁטִים מִמֶּנּוּ] וְנִקְרָאִים
הֶבְלִים אַחֲרֵים לְהַלְקוֹת בְּנֵי אָדָם וּלְתַקְנָם שִׁיֻּלְכוּ
בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְנִקְרָאִים הֶבֶל שֶׁשׁוֹרָה בָּהֶם חֲלִי
רָע, הֶבֶל שֶׁהוּא רַעוּת רוּחַ. וְהֵם תְּקִיּוּם [שֶׁל הָעוֹלָם]
שֶׁבְּגִלְגָּלָם בְּנֵי אָדָם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל וּפּוֹחֲדִים
מִתְקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעַל כֵּן רַבִּים הֵם הַהֶבְלִים
שֶׁמִּתְפַּשְׁטִים מִשִּׁבְעָה הֶלְלוּ.

וְהִרְאֵשִׁית שֶׁהוּא אָמַר, סוּד הַשָּׁמֶשׁ, שֶׁהוּא
הַכֵּל שְׁמֵקִים אֶת הָעוֹלָם, וְהוּא
הַסּוּד לְהַכְנִים אֶת הָאָדָם לְתוֹךְ הָאֱמוּנָה
הָעֲלִיוֹנָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִשׁוֹם כֵּן, כָּל
מִה שֶׁתַּחַת תְּדַרְגָּה הוּזוּ אֵינּוּ סוּד הָאֱמוּנָה, וְעַל
כֵּן כָּתוּב (שם ב) וְאִין יִתְרוֹן תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, בְּכֹל
אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַחַת הַשָּׁמֶשׁ, שְׁחֵרֵי מִתַּחַת לָזֶה לֹא
צָרִיךְ לְהִדְבֵּק.

הַשָּׁמֶשׁ וְהַלְבָּנָה הֵם אֶחָד בְּלֵי פְרוּד. וְאִם עַל
גַּב שֶׁהַלְבָּנָה הִיא תַחַת הַשָּׁמֶשׁ, הַכֵּל
הוּא שָׁמֶשׁ בְּלֵי פְרוּד, וְתַחַת לָזֶה הַכֵּל הוּא רְעוּת
רוּחַ וְאֶסוּר לְהִדְבֵּק בּוֹ.

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב, בְּקֶשֶׁר שֶׁל הַסְּתוּם, מִתּוֹךְ הַסְּתֵר
הַסְּתוּם יוֹצֵא, זֶהר הָאֶסְפֵּק לְרִיחַ הַמְּאִירָה
כְּלוּלָה מִשְׁנֵי גִוְנִים שְׁמֵת־חֲבָרִים יָחַד. כִּיּוֹן שֶׁאֵלוֹ
נִכְלְלוּ זֶה עִם זֶה, נִרְאִים בּוֹ כָּל הַגִּוְנִים. הוּא
אֶרְנָמָן. כָּל מְרֵאָה הָאֹרֹת כְּלוּלִים בּוֹ. רְעוּת

וְשׁוּב, אֹתָם הָאֲזָרוֹת לֹא מִתְעַכְּבִים לְרֵאוֹת,
חֲבוֹר אַחַד הֵם מִתְחַבְּרִים בְּזֵהָר הַהוּא.

בְּזֵה"ר הָיָה שׁוֹרָה מִי שְׁשׁוֹרָה, הוּא שֵׁם לְאוֹתוֹ
הַנְּסֻתָר שְׁלֹא יְדוּעַ כְּלָל, נִקְרָא קוֹל
יַעֲקֹב, בְּזֵה נִרְאִית הָאֲמוּנָה שֶׁל הַכֹּל. אוֹתוֹ
נִסְתָּר שְׁלֹא יְדוּעַ כְּלָל, בְּזֵה שׁוֹרָה יְהו"ה. הוּא
הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּל הַצְּדָדִים, הָעֲלִיּוֹן וְהַתַּחְתּוֹן
נִמְצָא כָּאן, יַעֲקֹב הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל הָאֲבוֹת שְׁאֲחוֹז
מִכָּל הַצְּדָדִים. הַזֵּהר הָיָה עַל בְּחִירַת הַשֵּׁם הָיָה
נִקְרָא, שְׁכֵתוֹב יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּחֶרְתִּיךְ. שְׁנֵי שְׁמוֹת
נִקְרָא - יַעֲקֹב וַיִּשְׂרָאֵל. בְּרֵאשׁוֹנָה יַעֲקֹב, וְאַחַר
כֵּן יִשְׂרָאֵל.

הַסְתָּר שֶׁל הַסְתָּר הָיָה, כְּשֶׁהָיָה בְּהַתְחַלָּה בְּסוֹף
הָיָה שֶׁל הַמְחַשְּׁבָה, שֶׁהוּא הַפְּרוּשׁ שֶׁל
הַתּוֹרָה שְׁכֵתוֹב, וְהוּא הַתּוֹרָה שְׁכֵתוֹב עַל פֶּה. וְעַל כֵּן
נִקְרָא בָּאֵר, שְׁנַאֲמַר (דְּבָרִים א) הוּאִיל מִשָּׁה בָּאֵר
אֵת הַתּוֹרָה. בְּאִ"ר הוּא לְאוֹתוֹ שְׁנִקְרָא שְׁבַע,
שְׁכֵתוֹב וַיִּבְנֶהוּ שְׁבַע שָׁנִים. וְהִינּוּ קוֹל גְּדוֹל.

וְסוּף הַמַּחֲשָׁבָה הַזֶּה הוּא בְּאֵר שְׁבַע. וַיַּעֲקֹב
 נִכְנָם בְּרֹאשׁ הַזֶּה לְאַמוֹנָה. כִּיּוֹן שְׁנֵדְבֵק
 בְּאַמוֹנָה הַזֶּה, הֵצֵרָף לוֹ לְהַפְחֵן בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם
 שְׁנֵנְכָחֵנוּ אֲבוֹתָיו, שְׁנֵנְכָנְסוּ בְּשָׁלוֹם וַיֵּצְאוּ בְּשָׁלוֹם.

אָדָם נִכְנָם וְלֹא נִשְׁמַר, וְהַתְּפִתָּה אַחֲרֶיהָ, וְחָטָא
 בְּאוֹתָהּ אִשָּׁת זְנוּנִים, הִנְחָשׁ הַקְּדָמוֹנִי. נַח
 נִכְנָם וְלֹא נִשְׁמַר, וְהַתְּפִתָּה אַחֲרֶיהָ וְחָטָא,
 שְׁכַתּוֹב וַיִּשְׁתֶּה מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְנַל בְּתוֹךְ אֶהְלָה.
 אֲבָרְהָם נִכְנָם וַיֵּצֵא, שְׁכַתּוֹב וַיֵּרֵד אֲבָרְהָם מִצְרֵימָה,
 וְכַתּוֹב וַיַּעַל אֲבָרְהָם מִמִּצְרַיִם. יִצְחָק נִכְנָם וַיֵּצֵא,
 שְׁכַתּוֹב וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל אַבְיִמֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים
 בְּרָרָה, וְכַתּוֹב וַיַּעַל מִשָּׁם בְּיַד שְׁבַע.

יַעֲקֹב, כִּיּוֹן שְׁנֵנְכָנְסוּ בְּאַמוֹנָה, הֵצֵטְרָף לְהַכְנִים
 מִנְחָה לַצַּד הַהוּא, מִשּׁוֹם שְׁמִי שְׁנֵנְצַל
 מִשָּׁם הוּא אֶהוֹב וְנִבְחָר שָׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מַה
 כְּתוֹב? וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שְׁבַע, הַסֵּתֵר שָׁל סוּד
 הַאַמוֹנָה. וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה - הַצַּד שָׁל אִשָּׁת זְנוּנִים, אִשָּׁה
 מִנְּאֻפָּת.

יִסְתַּר הַסִּתְרִים מִתּוֹךְ הַתְּקוּף שֶׁל אֲזוּרוֹ שֶׁל יִצְחָק
 [ויצא] מִתּוֹךְ שְׁמֵרֵי תַיִן, יִצְאָה צוּרָה מְרַכֶּבֶת
 אַחַת כּוֹלֶלֶת אַחַד זָכָר וְנִקְבָּה, אֲדָמָה כְּמוֹ שׁוֹשְׁנָה,
 נִפְרָדִים לְכַמָּה צְדָדִים וְשִׁבְלִים. הַזָּכָר נִקְרָא
 סמא"ל, וְנִקְבָּתוֹ כְּלוּלָה בְּתוֹכוֹ תָּמִיד. כְּמוֹ שֶׁהוּא
 בְּצַד הַקִּדְשָׁה, כִּי גַם בְּצַד הָאֲחֵר זָכָר וְנִקְבָּה
 כְּלוּלִים זֶה עִם זֶה. הַנִּקְבָּה עִם סמא"ל, נֶחֱשׂ,
 נִקְרָאת אִשָּׁת וְנוֹנִים, קִיץ כָּל בְּשָׂר, קִיץ הַיָּמִים.

שְׁתֵּי רוּחוֹת רָעוֹת נִדְבָּקוֹת יַחַד. רוּחַ הַזָּכָר דְּבָרָה.
 רוּחַ הַנִּקְבָּה בְּכַמָּה דְרָכִים וְשִׁבְלִים נִפְרָדֶת,
 וְנִדְבָּקֶת בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ שֶׁל הַזָּכָר. מְקַשֶּׁטֶת אֶת
 עֲצָמָה בְּכַמָּה תְּכֵשִׁיטִים, כְּמוֹ זוֹנָה, מְרַחֶקֶת,
 עוֹמְדֶת בְּרֵאשׁ הַדְרָכִים וְהַשִּׁבְלִים לְפִתּוֹת בְּנֵי
 אָדָם.

הַשׁוֹמֵטָה שֶׁקָּרַב אֵלֶיהָ, מַחְזִיקָה בּוֹ וּמְנַשֶּׁקֶת אוֹתוֹ,
 מוֹזְנֶת לוֹ יַיִן הַמְּשֻׁמֵּר שֶׁל מְרוֹרֶת פְּתָנִים.
 כִּיּוֹן שִׁשׁוֹתָהּ, סוֹמֵטָה אַחֲרֶיהָ. אַחֵר שָׂרוּאָה אוֹתוֹ

וְסוּטָה אַחֲרֶיהָ מִדְרֹךְ הָאֵמֶת, מִפְּשִׁיטָה אֶת עֲצֻמָּה
מִכָּל אוֹתָם הַתְּקוּנִים שֶׁהֵיטָה מְתַקְנֵת לַשּׁוּטָה הַזֹּה.

הַתְּקוּנִים שָׁלַח לְפִתּוֹת בְּנֵי אָדָם: שֶׁעֲרוֹתֶיהָ
מְתַקְנִים אֲדָמִים בַּשּׁוֹשְׁנָה, פְּנִיָּה
לְבָנִים וְאֲדָמִים, בְּאֻזְנֶיהָ תְּלוּיִים שֶׁשָּׂא תְּקוּנִים שֶׁל
אֲטוּן מְצָרִים, תְּלוּיִים עַל צְוֹאֲרָה כָּל חִילוֹת אֶרֶץ
קָדָם, פִּיָּה מְתַקֵּן כַּפְּתִיחָה דְקָה יָפָה בְּתַקּוּנֶיהָ,
לְשׁוֹן חֲדָה כַּחֲרָב, וְדְבָרֶיהָ חֲלָקִים כַּשֶּׁמֶן, שֶׁפִּתּוֹתֶיהָ
יָפוֹת אֲדָמוֹת בַּשּׁוֹשְׁנָה מְתוֹקוֹת בְּכָל הַמְּתִיקוֹת
שֶׁל הָעוֹלָם, לְבוֹשָׁה אֲרָגְמָן, מְתַקְנֵת בְּאֲרָבָעִים
תְּקוּנִים חֹסֵר אַחֵר.

שׁוּטָה [וְהָ] שֶׁסּוּטָה אַחֲרֶיהָ וְשׁוֹתָה מִכּוֹס תִּינֵן
וְעוֹשָׂה עִמָּה נְאוּפִים וְסוּטָה אַחֲרֶיהָ, מָה
הִיא עוֹשָׂה? מִשְׁאִירָה אוֹתוֹ יֵשֵׁן בַּמָּטָה, וְעוֹלָה
לְמַעְלָה וּמְלַשִּׁינָה עֲלָיו, וְנוֹטְלָת רְשׁוֹת וַיּוֹרְדָת.
מִתְעוֹרֵר הַשּׁוּטָה הַזֹּה, וְחוֹשֵׁב לְצַחֹק עִמָּה כְּמוֹ
בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהוּא מְסִירָה אֶת תְּקוּנֶיהָ מִמֶּנָּה,
וְחוֹזֶרֶת לְגִבּוֹר תָּזֶק שְׁעוֹמֵד בְּגִבּוֹדוֹ, לְבוֹשׁ בְּלָבוֹשׁ

שָׁל אִישׁ לֹהֶטֶת, בְּפֶחַד חֶזֶק מְרִית עֲצָמָה וְנִפְשָׁה
 עֲרָמָה, מִלֶּאֱחָ בְּעֵינַיִם מִפְחִידוֹת, חָרַב שְׁנוֹנָה בְּיָדוֹ
 [בְּיָדָה]. טָפוֹת מְרִירוֹת תְּלוּיוֹת מִתְחַרֵּב הֵחִיא. הוֹרַג
 אֶת הַשּׁוֹטֵה הַהוּא, וְזוֹרֵק אוֹתוֹ לְתוֹךְ גֵּיהֶנָם.

יַעֲקֹב יָרַד אֵלָיָה וְהִלֵּךְ לְמִקְוֵמָה, שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּלֶךְ
 חֲרָנָה, וְרָאָה אֶת כָּל תְּקוּן הַבַּיִת, וְנִצַּל
 מִמָּנָה. הַזְכָּר שְׁלֵה סְמַ"ל, הִרְעַ לְפָנָיו, וַיֵּרַד לְעָרֹךְ
 בּוֹ קָרַב וְלֹא יָכַל לוֹ, שֶׁכְּתוּב וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ וְגו'.
 אֲזִי נִצַּל מִן הַכֹּל, וְהִשְׁתַּלֵּם בְּשָׁלְמוֹת, וְהִתְעַלָּה
 בְּדַרְגָּה שְׁלֵמָה וְנִקְרָא יִשְׂרָאֵל. אֲזִי עָלָה לְדַרְגָּה
 עֲלִיוֹנָה וְנִשְׁלַם בְּכֹל וְנִתְּיָה הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי, וְעָלִיו
 בְּתוֹב וְהִפְרִיחַ הַתֵּיבֹן וְגו'.

מֵהוּ וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ? לוֹ לֹא יָכַל, אֲבָל נִגַע בְּכַף
 יָרְכוֹ שֶׁהֵם נָדָב וְאֶבְיָהוּא שֶׁיֵּצְאוּ מִיָּרְכוֹ שֶׁל

אֶתְרוֹן, [בְּסִפְתַּי אִשׁ זָרָה. וְהָרִי הִתְעוֹרְרוּ לְשִׁמְרֵד מֵאִשָּׁה זָרָה וְגו', וְתִפְסָה אוֹתָם
 בְּרִשׁוֹתָהּ. בֵּא רָאָה מַה בְּתוֹב בְּיַעֲקֹב הַשְּׁלָם] [וְעַל יַעֲקֹב בְּתוֹב] וְהִפְרִיחַ
 הַתֵּיבֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרַח מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.

וַיַּחֲלֹם וַהֲנִיחַ סֵלָם מִצַּב אֶרְצָה וְרֵאשׁוּ מִגִּיעַ
הַשָּׁמַיְמָה. הַחֲלוֹם, הַמְדַרְגָּה הַשְּׁשִׁית
מֵאוֹתָן שְׁתֵּי דַרְגוֹת הַנְּבוּאָה עַד אוֹתָהּ הַדַּרְגָּה, הֵן
שֵׁשׁ דַּרְגוֹת, וְעַל כֵּן הַחֲלוֹם אֶחָד מִשְּׁשִׁים דַּרְגוֹת
שֶׁל נְבוּאָה. סֵלָם, רָאָה אֶת בְּנֵי שְׁעֵתִידִים לְקַבֵּל
תּוֹרָה בְּהַר סִינַי. סֵלָם זֶה סִינַי [בְּגִימְטְרִיא], מִשׁוֹם
שֶׁהוּא נֶעוּץ בְּאֶרֶץ וְחוֹשֵׁב בְּעֲלִיָּה לַשָּׁמַיִם, וְכָל
הַמְדַרְבָּבוֹת [הַקְדוּשׁוֹת] וְהַמַּחֲנוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, כָּלֵם
יּוֹרְדִים [יָרְדוּ] לְשֵׁם עִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁנִּתֵּן
לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה.

וְהַכֹּל רָאָה. רָאָה אֶת מַטְטְרוֹ"ן זְמַן חֲבִית שֶׁשׁוֹלֵט
בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ, שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּשִׁלְטוֹן עַל
הָעוֹלָם [הַיָּהוּ], בְּשִׁלְטוֹן שֶׁל שֵׁם שַׁד"י. וְעוֹלָה לְמַעְלָה
בְּעֲלִיַּת שֵׁם רַבּוֹנוֹ הוּי"ה, הַמְקוֹם שֶׁיַּעֲקֹב הִשְׁלֵם בּוֹ
לְאַחַר מִבְּנֵי. וְרֵאשׁוּ שֶׁל שֵׁם שַׁד"י הוּא י', וְזֶה מִגִּיעַ
הַשָּׁמַיְמָה. כִּיּוֹן שֶׁהַגִּיעָה וְעֲלִתָּהּ הָאוֹת הַזֶּה לְמְקוֹם
הַהוּא, הַשְּׁלֵם וְנִקְרָא בְּאוֹתוֹ שֵׁם שֶׁל רַבּוֹנוֹ הוּי"ה.

וְהִנֵּה מִלְאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. אֹתָם
הַמִּלְאֲכִים הַקְּדוּשִׁים שְׁקֵרוּבִים לַמַּלְכוּת
עוֹלָיִם, וְאֹתָם הָאֲחֵרִים שְׂאִינָם קְרוּבִים יוֹרְדִים.
וְעוֹד, בּוֹ הֵם עוֹלִים וְיֹרְדִים. כְּשֶׁהוּא עוֹלָה, עוֹלִים
עִמּוֹ. כְּשֶׁהוּא יוֹרֵד, יוֹרְדִים עִמּוֹ. מִלְאֲכֵי אֱלֹהִים -
שְׁתֵּימֵם עֲשֶׂרָה מִרְגְּלֵיזוֹת טוֹבוֹת, וְהֵן: מִיכָא"ל,
קַדְמִיא"ל, פַּדָּא"ל, גַּבְרִיא"ל, צַדְקִיא"ל, חַסְדִּיא"ל,
רַפָּא"ל, רוּיא"ל, סְמוּרִיא"ל, נוּרִיא"ל, יַפִּיא"ל,
עֵנָא"ל. אֵלֶּפֶי שְׁנַנְאָן, שְׁנַנְאָן - שׁו"ר נְשׁו"ר אֲרִיא"ה.
וְ אָדָם, בּוֹלֵל זָכָר וּנְקֵבָה. וְהֵם עוֹלִים כְּשֶׁהוּא
עוֹלָה, וְאֵלּוּ יוֹרְדִים כְּשֶׁהוּא יוֹרֵד.

וְעוֹד, כָּל אֹתָם שְׂשׁוּלְטִים כְּשֶׁלְטוֹן הָעוֹלָם הַזֶּה
עוֹלִים עַל יְדוֹ, וְכָל אֹתָם שְׂשׁוּרְדִים יוֹרְדִים
עַל יְדוֹ, בְּכֹל בְּסֻלָּם הַזֶּה. הוּי"ה שׁוּלְטַן עַל הַכּוֹל,
שְׂכַתוֹב וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עֲלָיו. כְּשֶׁהִתְעוֹרַר, כְּתוּב אִין
זַה בִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים וְזַה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם. בֵּית
אֱלֹהִים וְדָאִי, וְהוּא הַשְּׁעַר לְהַכְּנִס פְּנִימָה, שְׂכַתוֹב
(תְּחִלִּים קִיח) כְּתָחוּ לִי שְׁעָרֵי צַדִּיק אָבוּא בָּם אֹדְדָה יָה
זַה הַשְּׁעַר לָהּ! זַה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם הַכּוֹל אַחֲרָה.

וַיֵּרָא וְהִנֵּה בָּאָר בְּשָׂדֶה וְהִנֵּה שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי
 צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ. בָּאָר - הַדְּרָגָה שֶׁל אֲדוֹן
 כָּל הָאָרֶץ. בְּשָׂדֶה - שָׂדֶה הַתְּפוּחִים הַקְּדוּשִׁים.
 שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן - שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת קְדוּשׁוֹת
 מִתְּקַנּוֹת עַל אוֹתָהּ הַבָּאָר, וְהֵן נִצְ"ח וְהו"ד וְהִיסוּד
 שֶׁל הָעוֹלָם. וְאֵלוּ מוֹשְׁכוֹת מִים מְלֻמְעָלָה וּמְמֻלָּאִים
 אֶת הַבָּאָר הַזֹּאת.

מִשּׁוּם שֶׁהַמְּקוֹר הֵחִוָּא, יְסוּד הָעוֹלָם, כְּשִׁשְׁוֹרָה
 בַּבָּאָר הַזֶּה, הוּא עוֹשֶׂה פִּירוֹת וְנוֹבֵעַ תְּמִיד,
 וְאוֹתָהּ הַבָּאָר מִתְּמַלֵּאת מִמֶּנּוּ. כִּיּוֹן שֶׁהַתְּמַלְּאָה,
 וְדַאי כִּי מִן הַבָּאָר הֵחִיָּא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים, אֵלוּ הֵם
 כָּל הָאוֹכְלוֹסִים וְהַמְּחַנּוֹת הַקְּדוּשִׁים, שְׁכָלָם
 מְשֻׁקִּים וְשׁוֹתִים מִהַבָּאָר הֵחִיָּא, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד
 כָּרְאוּ לּוֹ.

וְהָאֵבֶן גְּדֻלָּה עַל פִּי הַבָּאָר - זוֹ הָאֵבֶן שְׁמִמְנָה
 בּוֹשָׁלִים בְּנֵי הָעוֹלָם, אֵבֶן נֶגְפָה וְצוּר
 מְכֻשׁוּל, שְׁעוֹמְדָת תְּמִיד עַל פִּי הַבָּאָר הַזֶּה, עַל

פְּקַדְתָּהּ לְתַבְעַת הַדִּין שָׁל כָּל הָעוֹלָם שְׁלֵא יִרַד מְזוֹן
וְטוֹב לְעוֹלָם.

וְנֶאֱסָפוּ שָׁמָּה כָּל הָעֲדָרִים. לֹא כְּתוֹב וְנֶאֱסָפוּ
שָׁמָּה הָעֲדָרִים, אֲלָא כָּל הָעֲדָרִים.
הַמַּחְנוֹת הַקְּדוּשִׁים לְמַעְלָה וְהַמַּחְנוֹת הַקְּדוּשִׁים
לְמַטָּה. אֱלֹהֵי בְּשִׁירִים וְתִשְׁבָּחוֹת לְמַעְלָה, וְאֱלֹהֵי
בְּתַפְלוֹת וּבִקְשׁוֹת לְמַטָּה. אֱלֹהֵי מִיַּד וְגִלְלוּ אֶת
הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. מְגִלְגָּלִים אֹתָהּ וּמַעֲבִירִים
אֹתָהּ מִן הַקֹּדֶשׁ וּמִסְתַּלְקֶת מִן הַדִּין. מִיַּד וְהִשְׁקוּ
אֶת הַצֵּאֵן. נוֹסְעִים מִלְּאֲכִים עֲלִיוֹנִים לְמַעְלָה,
וְנוֹסְעִים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה.

אַחַר כֵּן וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן, עַל פְּקַדְתַּת הַבְּאֵר הַזֶּה,
שֶׁתְּהִיָּה מְעַטְרַת [מְזַמֶּנֶת] לְפָנָיו וְלְתַבְעַת הַדִּין
שָׁל הָעוֹלָם, לְהַנְהִיג הָעוֹלָם בְּדִין, וְכֵן צָרִיךְ, שְׁחֵרֵי
אֵין הָעוֹלָם יָכוֹל לְעַמֵּד אֲלָא עַל דִּין, שֶׁהַכֹּל יִתְּיָה
בְּאֵמֶת וְזָכוּת.

בִּיּוֹן שֶׁנִּשְׁלַם יַעֲקֹב, לֹא הִצְטַרַּךְ לְאֶבֶן הַזֶּה סִיּוּעַ
אַחַר. מַה כְּתוֹב? וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגְדַּל אֶת הָאֶבֶן.

וַיִּגַּל וַנְּלָלוּ, וְלֹא כָתוּב וַיִּסַּר וְהִסִּירוּ, אֲלֵא [ויגל]
 וַנְּלָלוּ, הִינּוּ הָעֲרֵבוּב שֶׁל הַשָּׁטָן שְׂמֵעֵרֶכְבִּים אוֹתוֹ
 שֶׁלֹּא יוּכַל לְקַטְרְגוֹ. וַיַּעֲקֹב לְבִדּוֹ, לֹא הִצְטַרְדָּה לְסִיוַע
 אַחֵר, אֲלֵא הוּא לְבִדּוֹ. שְׁחֵרֵי יַעֲקֹב הָיָה בְּחִיר
 הָאֲבוֹת. שְׂפִיזוֹן שְׂיִכַּל לְעֵשׂוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, יְכוּל
 לְמַעֲלָה, וּבְכַל צָרִיד מַעֲשֵׂה.

שְׁנֵי עוֹלָמוֹת יֵרֵשׁ יַעֲקֹב - אֶחָד הָעוֹלָם שְׂנֵגְלָה,
 וְאֶחָד הָעוֹלָם שְׁחֵתֶכֶסֶת, כְּמוֹ שֶׁהֵם מִמָּשׁ.
 מֵאֶחָד יֵצְאוּ שְׂשָׁה שְׂכָבִיִּים, וּמֵאֶחָד יֵצְאוּ שְׁנֵי
 שְׂכָבִיִּים. הָעוֹלָם הַמְּכַסֶּה הוֹצִיא שְׂשָׁה צָרְדִים,
 וְהָעוֹלָם הַמְּנַגֵּחַ הוֹצִיא שְׁנַיִם, וְאוֹתָם שְׁנֵי הַכְּרוּבִים
 שְׁתַּחֲתִיָּה. וַיַּעֲקֹב נִמְצָא בֵּין שְׁנֵי עוֹלָמוֹת, בְּדַמוֹתָם
 מִמָּשׁ, וּמִשׁוּם כֶּךָ כָּל דְּבָרֵי לֵאמֹר הָיוּ בְּנִכְסָה, וְשָׁל
 רַחֵל בְּהַתְנַלּוֹת.

מִשְׁנָה. בְּנֵי עֲלִיזוֹן, קְדוֹשִׁים עֲלִיזוֹנִים, בְּרוּכֵי
 [בְּנִי] הָעוֹלָם, מִחַ הָאֵגוֹז, הַתְּכַנְסוּ
 לְדַעַת. הִנֵּה צַפּוֹר יוֹרֶדֶת בְּכָל יוֹם, מִתְּעוֹרֶרֶת

בְּנֵן. שְׁלֵהֶבֶת אֵשׁ בְּכַנְפֶיהָ, בְּיָדֶיהָ שָׁלַשׁ מְגִרֹת
שְׁנוֹנוֹת כְּחֶרֶב, מִפְתָּחוֹת שָׁל גְּזָזִים בְּיַד יָמִין.

קוֹרָא בְּחֵיל וְאוֹמֵר: מִי מִכֶּם שָׁפְנִיו מְאִירוֹת,
שְׁנַכְנֵם וַיֵּצֵא וְהִחְזִיק בְּעֵץ הַחַיִּים, הִגִּיעַ
לְעֵנָפוֹ, אָחֹז בְּשָׂרָשָׁיו, אֲכַל מִפְרִיו הַמְתוֹק
מִדְּבַשׁ, נוֹתֵן חַיִּים לְנֶפֶשׁ וְרַפּוּאָה לְעֵצָמוֹ?

הַשָּׂמֶר מִהֲרֵהוּר רַע, מִהֲרֵהוּר שְׁמֵשְׁקֵר בְּעֵץ
הַחַיִּים, מְטַמֵּא הַנְּהָר וְהַנַּחַל הַמְקוֹזֵר שֶׁל
יִשְׂרָאֵל, שְׁנוֹתֵן מָוֶת לְנֶפֶשׁ וְשָׂקֵר לְעֵצָמוֹ, אֵין לוֹ
כָּלֵל קִיּוּם.

הַהֲרֵהוּר שְׁמֵטַמֵּא אוֹתוֹ הַמְקוֹזֵר שָׁלוֹ, עוֹשֶׂה עֵץ
שֶׁל שָׂקֵר, מְשׁוּם שְׁאוֹתוֹ הַהֲרֵהוּר
עוֹלָה וּמַחְלִיף נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ. עֵץ הַחַיִּים
מִסְתַּלֵּק, וְעֵץ הַמָּוֶת מִחְזִיק בּוֹ, מוֹשֵׁף מְשֵׁם
הַנֶּפֶשׁ.

אֵין לוֹ שְׁנַעֲקֵר בַּהֲרֵהוּר הַהוּא מֵתוֹף עֵץ הַחַיִּים
וְנִדְבֵק בְּעֵץ הַמָּוֶת, אֵין בּוֹ עֵנָפִים, לֹא רוּאָה
טוֹב לְעוֹלָמִים, הוּא יֵבֵשׁ כְּלֵי לַחֹת כָּלֵל, פְּרִיו

מֵר כַּלְעָנָה, עָלְיוּ נֹאמֵר (ירמיה יז) וְהָיָה כְּעָרְעָר
כְּעָרְבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא טוֹב וְגו'.

מִשּׁוֹם שֶׁהִתְהוֹר טוֹב עוֹלָה לְמַעְלָה, אוֹחֵז בְּעֵץ
הַחַיִּים, מִחֲזִיק בְּעֵנָפָיו, אוֹכֵל מִפְּרִי, כָּל
הַקִּדְשׁוֹת וְכָל הַבְּרָכוֹת יוֹצֵאוֹת מִמֶּנּוּ, מוֹרִישׁ
חַיִּים לְנַפְשׁ וְרַפּוּאָה לְעַצְמוֹ, עָלְיוּ נֹאמֵר (שם)
וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שָׂרָשָׁיו
וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא חֵם וְגו'.

כָּל דְּבָרֵי הָעוֹלָם הוֹלְכִים אַחֲרֵי הַמַּחְשָׁבָה
וְהַתְּהוֹר, וְעַל כֵּן (ויקרא יא) וְהִתְקַדְשְׁתֶּם
וְהֵייתֶם קְדָשִׁים, מִשּׁוֹם שֶׁכָּל הַקִּדְשׁוֹת שֶׁל
הָעוֹלָם מוֹצִיא וּמוֹשֵׁךְ בְּתִהְיוֹת טוֹב.

מִי שֶׁנִּטְמָא בְּתִהְיוֹת רַע, כְּשֶׁבָּא לְהוֹדוֹת עִם
אִשְׁתּוֹ וְשֵׁם רְצוֹנוֹ וְתִהְיוֹתוֹ בְּאִשְׁתּוֹ אַחֲרָת,
וְזוֹרֵעַ זֵרַע בְּתִהְיוֹת אַחֲרָת, זֶהוּ שֶׁמִּחְלִיף אֶת
הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנִים שֶׁלְמַעְלָה, הַדְּרָגָה שֶׁל קִדְשׁ
בְּעִבּוֹר הַדְּרָגָה שֶׁל הַטְּמָאָה. כִּמוֹ שֶׁתִּהְיוֹתוֹ שֶׁלּוֹ

עוֹשֶׂה חֲלוּפִים לְמַטָּה, אֵף כִּי עוֹשֶׂה חֲלוּפִים
לְמַעְלָה.

כְּמוֹ שְׁנוּפוֹ שֶׁל אוֹתוֹ בֵּן שִׁיּוּלִיד נִקְרָא בֵּן
תְּמוּרָה, כִּי גַם בְּנֶפֶשׁ נִקְרָא בֵּן תְּמוּרָה,
שֶׁתְּרִי לֹא מוֹשֵׁךְ מְשִׁיכָה קְדוֹשָׁה בְּהִרְחוֹר הַהוּא,
וְנִפְשׁוֹ מִתְחַלְּפֵת בְּדַרְגָּה אַחֲרָת.

יַעֲקֹב הַשָּׁלֵם שֶׁל הַכֹּל, גָּלוּי לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ פְּרוּךְ
הוּא שֶׁכָּל דְּרָכָיו הֵיוּ בְּאֵמֶת, וְהִרְחוֹר שֶׁל
אֵמֶת הִרְחַר תָּמִיד בְּכֹל, בְּאוֹתוֹ הִלְיָלָה שֶׁשֶׁמֶשׁ
עִם אִשְׁתּוֹ לֵאמֹר, הִרְחוֹר שְׁלֹו הָיָה בְּרַחֵל.
מְשַׁמֵּשׁ עִם לֵאמֹר וְחוֹשֵׁב עַל רַחֵל. וְהַמְקוֹר שְׁלֹו
הָלַךְ בְּהִרְחוֹר הַהוּא שְׁלֹו.

וְלֹא לְדַעַת, שֶׁתְּרִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ, מִשּׁוּם כִּי לֹא
עָלָה רְאוּבֵן בְּשֵׁם. הַקְּדוֹשׁ פְּרוּךְ הוּא שֶׁהָיָה
יוֹדֵעַ, הִרְאָה לוֹ וְאָמַר, רְאוּ בֵּן שְׁנוּלָד בְּעוֹלָם.
וְעַל בֵּן פְּתוּב (יִרְמִיָּה בֵּן) אִם יִסְתַּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים
וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ. אֵל תִּקְרִי אֶרְאֶנּוּ אֵלָּא אֶרְאֶנּוּ,
שִׁיִּם תִּכְלוּ בּוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁתִּגְלֶה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ

בְּרוּךְ הוּא שְׁתַּרְי זֶה הָיָה לֹא לְדַעְתּוֹ וּבְדַרְךְ אִמֶּת
הִרְהַר בְּרִצּוֹנוֹ יַעֲקֹב, לֹא נִפְסַל מִתּוֹךְ הַשְּׂכָטִים
הַקְדוּשִׁים, שָׂאֵם לֹא כָף - הָיָה נִפְסַל.

וּמִשּׁוֹם שֶׁהִתְרַחַר הוּא עָקַר וְעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה,
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁתַּיָּה יוֹדֵעַ אוֹתוֹ
הִתְרַחַר בְּמָקוֹם שְׁנֵדֶבֶק, בְּאוֹתָהּ הַטָּפָה
הָרֵאשׁוֹנָה נִשְׁמָרָה לוֹ הַבְּכוֹרָה, שְׂכַתוֹב (ד"ה א ב)
כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְגו'. נִתְּנָה בְּכוֹרָתוֹ לְיוֹסֵף.
בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהִתְרַחַר הִלֵּךְ וְנִדְבַק בַּטָּפָה
הַחַיָּא, שָׁם נִדְבַק וְנִמְסְרָה אוֹתָהּ הַבְּכוֹרָה, וְנִטְלָה
הַבְּכוֹרָה מִרְאוּבֵן, וְנִמְסְרָה לְמָקוֹם שֶׁהִתְרַחַר
נִדְבַק בָּהּ. בְּרַחֵל הִרְהַר וְנִדְבַק תְּרִצּוֹן - בְּרַחֵל
נִדְבְּקָה הַבְּכוֹרָה, וְחָפַל תּוֹר אַחַר הִתְרַחַר
וְחַמְחֻשָּׁבָה.

כִּמוֹ כֵּן הִתְרַחַר וְחַמְחֻשָּׁבָה עוֹשִׂים מַעֲשֵׂה,
וְנִמְשָׁכֶת מְשִׁיכָה בְּכָל מָה שְׁנִדְבַק אָדָם
בִּפְתָר, שְׂכַתוֹב (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אִשֶׁת הַמֵּת
הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יִבְמָה יִבֵּא עָלֶיהָ. וְכֹאן צָרִיךְ

הַרְהוֹר וְרָצוֹן לְהַתְדַבֵּק, וּבְאוֹתוֹ הָרָצוֹן וּמַחְשָׁבָה
מוֹשֵׁד מְשִׁיכָה וְעוֹשֶׂה הַמַּעֲשֶׂה שְׁצָרִיךְ, וְלֹא
יִכָּלֶה שֵׁם הַמֵּת מִן הָעוֹלָם.

וְיִסְתַּר זֶה, (איו"ב לד) אִם יְשִׁים אֱלֹיו לְבוֹ רוּחוֹ
וְנִשְׁמָתוֹ אֱלֹיו יֵאָסֵף. שְׁהַרִי וְדַאי הָרָצוֹן
וְהַמַּחְשָׁבָה מוֹשְׁכִים מְשִׁיכָה וְעוֹשִׂים מַעֲשֶׂה בְּכָל
מַה שְׁצָרִיךְ. וְעַל כֵּן בַּתְּפִלָּה צָרִיךְ רָצוֹן וְהַרְהוֹר
לְבוֹנוֹ, וְכֵן בְּכָל אוֹתָן הָעֲבוֹדוֹת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא - הַהַרְהוֹר וְהַמַּחְשָׁבָה עוֹשִׂים מַעֲשֶׂה,
וּמוֹשְׁכִים מְשִׁיכָה בְּכָל מַה שְׁצָרִיךְ.

וַיִּלְךְ רֵאשִׁיב בְּיַמֵּי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוּדָאִים
בַּשָּׂדֶה וְגו'. שְׁנִינּוּ, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אֵין
מִתְבָּרְכֵת אֶלָּא בְּצַד יָמִין, וּמִשּׁוֹם כַּף, בְּעוֹד
שְׂמֵתָעוֹרֵר הַיָּמִין לְכוֹס שֶׁל בְּרָכָה, הַשְּׂמֵאל לֹא
תִּסְיַע לְשָׁם, שְׁהַרִי הַיָּמִין מוֹצֵא עֲלֶיהָ כּוֹס הַהוּא
לְעוֹרֵר כְּלָפִי הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן.

וְהַיִּסְתַּר הַזֶּה, וַיִּלְךְ רֵאשִׁיב, זֶה צַד הַדְּרוֹם, מִשּׁוֹם
כַּף הַגָּלוּ בְּדְרוֹם, שֶׁהוּא רֵאשׁ לְשָׁנִים

עָשָׂר הַתְּחוּמִים, וְתִשׁוּקְתּוֹ שֶׁל צַד הַדְּרוֹם לְמִצְאָה
עָלָה וְתִקְרַבְתָּ לְגִבְיָהָ לְבִרְךְ אוֹתָהּ.

מַה כָּתוּב? וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה. הֲלֹךְ לְחַפֵּשׂ
בְּכָל אוֹתָם הַגְּנוּזִים שָׁלָה, וּמִצְאָה בַּשָּׂדֶה הָיוּ
אוֹתָם הַדוּדָאִים, וְעָלִיָּהֶם נֹאמַר הַדוּדָאִים נָתַנוּ
רִיחַ, וְאוֹתָם שְׁנֵי כְרוּבִים שָׁהֶם הַתְּקוּנִים שָׁלָה,
לְהַעִיר הַתְּעוֹרְרוֹת לְמַעְלָה, שְׁתֵּרֵי כָּל אוֹתָם
הַתְּקוּנִים שֶׁל הַשָּׂדֶה הָיוּ אֵין תְּקוּן שִׁיעוּרָר כְּלַפֵּי
מַעְלָה, רַק הַכְּרוּבִים.

מָתִי צַד הַדְּרוֹם מִתְּעוֹרָר אֵלֶיהָ לְמִצְאָה עָלָה
לְבִרְךְ אוֹתָהּ? בְּיָמֵי קְצִיר חֲטִיִּם, בְּזִמְנָה
שֶׁמִּחְלָקֶת חֶלֶק שָׁלַל לְאוּכְלוּסִיָּהּ, וְכָל קוֹצְרֵי
הַשָּׂדֶה. מִיָּד - וַיָּבֵא אֹתָם אֶל לֵאָה אִמּוֹ. מַעְלָה
רִיחַ וְהַתְּעוֹרְרוֹת לָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, הָעוֹלָם
הַנִּכְסָה, מִשׁוּם שִׁמְעִיר [שִׁיעוּרָר] בְּרָכוֹת לָעוֹלָם
הַתְּחִתּוֹן.

וּבֵאֵשֶׁר מִתְּבַרְכָּת, אוֹתָם הַדוּדָאִים לֹקְחִים
וְנוֹתְנִים לְכָל הָעוֹלָמוֹת, שְׂכַתוֹב

הַדּוֹדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ וְעַל פְּתַחֲנֵינוּ כָּל מְגָדִים.
 בְּאֲשֶׁר הֵם נָתְנוּ רֵיחַ, אוֹתוֹ הָרֵיחַ לוֹקַח אוֹתוֹ
 צַד הַדָּרוֹם לְהַתְעוֹרֵר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. מִיָּד - עַל
 פְּתַחֲנֵינוּ כָּל מְגָדִים, וְכָל טוֹב לֹא חָסַר [הַכּל]
 מִהָעוֹלָם.

הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן לֹא מִתְעוֹרֵר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן,
 אֲלָא בְּשֵׁאוֹתֶם דּוֹדָאִים נוֹתְנִים רֵיחַ
 לַיָּמִין. כִּיּוֹן אֲשֶׁהֶם נוֹתְנִים רֵיחַ לַיָּמִין, וְהַיָּמִין
 מִתְעוֹרֵר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, מִיָּד הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן
 מִתְעוֹרֵר לְשֵׁאל מַה אֲשַׁצְרִיף. מַה פְּתוּב? וַתֹּאמֶר
 רַחֵל אֵל לֵאמֹר תִּנֵּי נָא לִי מִדּוֹדָאִי בְּנֵה. תֵּן לִי
 בְּרָכוֹת מֵאוֹתָהּ הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל אוֹתָם דּוֹדָאִים
 שְׂמֵתְעוֹרֵר לְצַד הַיָּמִין.

אִז הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן בְּשִׂמְחָה, בְּשִׂעֲשׂוּעַ, מְשִׁיב
 אֵלֶיהָ, וְאוֹמְרַת הַמַּעַט בְּחַתְּפָה אֶת אִישִׁי,
 כְּאִם אֵל בְּתָהּ. וְאִם כֹּה, בַּעֲלָהּ שֶׁל הָעוֹלָם
 הָעֲלִיּוֹן הוּא יַעֲקֹב? לֹא כֹה, אֲלָא תִשׁוּבַת הָאֵב
 תְּמִיד אֵינָהּ אֲלָא כְּלַפֵּי חֲבַת חוּן, [שְׁחִיא] שְׁחַבַּת

הוּזוּ אֶהְבֵּתוּ אֵלַיָּה תָּמִיד, מִשּׁוּם שֶׁהִיא בַּת יְחִידָה
 בֵּין שְׁשֵׁה בָּנִים, וְלִכְּל אוֹתָם שֵׁשֶׁת הַבָּנִים חֵלֶק
 לָהֶם חֵלְקִים וְאוֹצְרוֹת וּמִתְנוֹת, וְלֹא לֹא חֵלֶק,
 וְאִין לָהּ יִרְשָׁה כְּלוּם, וְעַל כֵּן זֶה הוּא מִשְׁנֵיחַ כָּה
 בְּתִשׁוּקָה וְאַהֲבָה יוֹתֵר מִן הַכֹּל.

בְּאַהֲבָה שָׁלוֹ הוּא קוֹרֵא לָהּ בַּת. לֹא הִסְפִּיק לוֹ
 זֶה, וְקָרָא לָהּ אָחוֹת. לֹא הִסְפִּיק לוֹ
 זֶה, קָרָא לָהּ אִם בְּשֵׁם אָמוֹ. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה,
 קָרָא לָהּ בְּשֵׁמוֹ, שְׁכַתוֹב וְהַחֲכָמָה מֵאִין תִּמְצֵא,
 חֲכָמָה וְדָאִי. וְעַל כֵּן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן אוֹמְרַת לָהּ,
 הַמְעַט קִחְתִּיד אֶת אִישִׁי, שְׁכָל אֶהְבֵּתוּ נִמְשָׁכָה
 לָךְ אֵלַיִךְ וְעַל זֶה, בְּשַׁעֲשׁוּעַ וְאַהֲבָה הָאִם אֶל
 הַבַּת.

מַה הִיא מְשִׁיבָה? לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה. בְּכֹל
 מְקוֹם לָכֵן הִיא שְׁבוּעָה. יִשְׁכַּב, מַה זֶה
 יִשְׁכַּב? אֵלָּא שְׁכִיבָה בְּכֹל מְקוֹם הִיא תִּקּוֹן
 הַנִּקְבָּה לְזִכָּר לְהַכְּנִים כָּה צִיּוֹר שָׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת.
 וְזֵהוּ יִשְׁכַּב, י"ש כ"ב. י"ש זֵהוּ הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן,

[כ"ב סוד] הסוד של התורה, נקדה טמירה
 שמתעוררים אליה כ"ב אותיות. וזהו יש"ב.
 י"ש - העולם הבא, שכתוב (משלי א) להנחיל
 אוהבי יש. כ"ב - נקדה עליונה שמכניסה כל
 כ"ב האותיות, הסוד של כל התורה. וזהו
 יש"ב. לא כתוב יש"ב עמו יעקב, אלא יש"ב
 עמו, אותו הטמיר שראוי להתעורר אליו,
 והכל בהתעוררות של אותם [שכלם] דודאים,
 והכל כתוב באהבה.

ויבא יעקב מן השדה בערב. ויבא יעקב - זו
 תפארת הקדושה, מאותה השדה
 שלוקחת את כל הברכות, שכתוב בו אשר
 ברכו ה'. בערב, למה בערב? אלא בערב
 שכתוב (בראשית כד) ויצא יצחק לשוח בשדה
 לפני ערב. בזמן שהתעורר יצחק אביו לשדה
 היו ולקח אותו, שחרי יצחק לא מתעורר לשדה
 היו. כיון שהסתלק יעקב משם בערב, השאיר
 את השדה היו ליצחק אביו, והוא עלה באותו
 הזמן למעלה.

מַה כָּתוּב? וַיֵּצֵא לְאֵה לְקִרְאָתוֹ. הַאִם
הָעֲלִיזָה, לִבְנֵי הַיְחִיד. וַתֹּאמֶר אֵלַי תְּבוּא,
תַּחַת בְּנֵפִי, לְבָרֶךְ אוֹתְךָ וּלְהַרְוֹת אוֹתְךָ
בְּתַפְנוּקִים וְעֵדוּנִים עֲלִיזוּנִים. הִנֵּה עֵת רְצוֹן וְעֵנַג
לְתֵת לְךָ נַחַת רוּחַ עֲלִיזָה לְאוֹתָהּ הַשְּׂדֵה מְרֹם
שִׁישָׁרֶף בַּחוּק שֶׁל יִצְחָק.

בִּיּוֹן שְׁלֻקָּה אֶת יַעֲקֹב תַּחַת בְּנֵפִיהָ, אִזּוּ וַיִּשְׁכַּב
עָמָה בַּלַּיְלָה הוּא. הוּא - שְׁנִסְתָּר מִן הַכֹּל.
הוּא - שָׁפֵל הַבְּרָכוֹת וְכֹל הַקְּדוּשׁוֹת יוֹצְאוֹת
מִשָּׁם. לֹא כָתוּב יַעֲקֹב, אֶלָּא הוּא, מִי שָׁרְאוּי
לְהַתְעוֹרֵר אֵלֶיהָ.

וְטָרַם מִזְמַן אֵלֶיהָ תַּחַת בְּנֵפִיהָ, מִי שְׁלוּקָה
אוֹתָם הַקְּדוּשִׁים [הַקְּדוּשׁוֹת] וְהַבְּרָכוֹת, לֹא
מִתְמַלֵּא מִהַנְקֻדָּה הַטְּמִירָה, הָעוֹלָם הָעֲלִיזוֹן
הַהוּא. וְעַל כֵּן הַדּוֹדָאִים מְעוֹרְרִים הַכֹּל, וְהַכֹּל
כְּמוֹ שְׁסוּד עֲלִיזוֹן. רְאוּבֵן, מַה זֶה רְאוּבֵן? הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא שֶׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ, שְׁכָתוּב (תהלים מו)
לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת ה' אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ.

וַיִּקַּח לוֹ מִקַּל לְבָנָה וְגו'. מִשָּׁנָה. הָרָצוֹן שֶׁל
 הַמַּעֲשֵׂה, קִשְׁרֵי הָאֱמוּנָה, קוֹל הַקּוֹל שֶׁל
 הַקּוֹלוֹת, מִתְעוֹרָר מִמַּעַלָּה לְמַטָּה. אָנוּ הֵיינו
 פְּתוּחֵי עֵינַיִם. הַנִּלְגָּל סוֹכֵב מִמַּעַלָּה לְכַמָּה
 צְדָדִים, קוֹל שֶׁל נְעִימוֹת הַתְּעוֹרָר. הַתְּעוֹרָרוּ
 יְשָׁנִים נְרָדָמִים שֶׁשָּׁנָה בְּנִחְיָרֵיהֶם, וְלֹא יוֹדְעִים
 וְלֹא מִסְתַּכְּלִים וְלֹא רוֹאִים, אֲטוּמֵי אֲזוּנִים, כְּבִדֵי
 לֵב, יְשָׁנִים וְאִין יוֹדְעִים, הַתּוֹרָה עוֹמְדָת לְפָנֵיהֶם
 וְלֹא מִשְׁנִיחִים וְלֹא יוֹדְעִים בַּמָּה מִסְתַּכְּלִים,
 רוֹאִים וְלֹא רוֹאִים. הַתּוֹרָה מְרִימָה קוֹלוֹת:
 הַסְתַּכְּלוּ מִפְּשִׁים, יִפְתְּחוּ הָעֵינַיִם וְתִדְעוּ. אִין מִי
 שֶׁיִּשְׁנִיחַ, אִין מִי שֶׁיִּרְכִּין אֲזוּנוֹ. עַד מָתִי תִהְיוּ
 בְּתוֹךְ הַחֲשִׁכָה שֶׁל רְצוֹנְכֶם? הַסְתַּכְּלוּ לְדַעַת,
 וַיִּתְנַגֵּל לָכֶם הָאֹזֶר הַמַּאִיר.

בְּזִמְן שֶׁיַּעֲקֹב הַשָּׁלֵם, מִתּוֹךְ הַצָּרָה שֶׁל הָאָרֶץ
 וְרֵשׁוֹת אַחֲרָת, בְּתוֹךְ דְּרָגוֹת זְרוֹת דְּחָה
 אֶת בָּלָם, וּבְחַר חֶלֶק גּוֹרְלוֹ וַנִּחַלְתּוּ, הָאֹזֶר מִתּוֹךְ
 הַחֲשִׁכָה, חֲכָמָה מִתּוֹךְ תַּפְּשׁוֹת, וְכִבֵּד אֶת
 רְבוֹנוֹ, בְּשִׁתְּיָה עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַרְשׁוֹת שֶׁל אֵל זָר.

עַל בֶּן כְּתוּב (ישעיה כט) לֹא עָתָה יְבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא
עָתָה פָּנָיו יִחְוָרוּ.

וַיִּבְקַח לוֹ יַעֲקֹב (בראשית ל), בָּחַר לוֹ לְחֻלְקוֹ וּלְגוֹרְלוֹ,
מִקַּל לְבָנָה לַח, צַד יָמִין, גִּזּוֹן לְבָן. לַח, הוּא
צַד שֶׁל הַיָּמִים. וְלוֹז, זֶה צַד שֶׁל הַשָּׁמַיִם, אָדָם
בְּיָרֵד. וְעַרְמוֹן, כָּלוּל זֶה בְּזֶה. וְכֵלָם אוֹחֵז הַיָּמִין
הַלְבָּן בְּצַבְעוֹ וְעוֹלָה בָהֶם, שְׂכֵתוֹב מִחֲשֵׁף הַלְבָּן,
שָׂאֵף עַל גַּב שְׂאוֹחֵז לְשָׁנֵי הַצְּדָדִים, לוֹקַח [נוֹטָה]
חֻלְקוֹ לְצַד יָמִין, וְנִחְקַק בְּכֵלָם, בְּצַד זֶה וּבְצַד זֶה,
אִז נִקְרָא גֵבֶר שָׁלֵם, שָׁלֵם בְּכֹל.

מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? (שם) וְהָיָה בְּכֹל יַחַם הַצֵּאֵן
הַמְקֻשָּׁרוֹת וְשָׁם יַעֲקֹב אֶת הַמְקֻלוֹת וְגו'.

סֵתֵר הַסִּתְרִים לְחֻכְמֵי לֵב נִמְסָר. בְּתוֹךְ מַחְנֹת
עֲלִיזִים קְדוֹשִׁים יֵשׁ מְדֻרְגוֹת עֲלִיזוֹת אֱלֹהֵי עַל אֱלֹהֵי,
אֱלֹהֵי פְּנִימִים וְאֱלֹהֵי לְבַחוּץ. אֱלֹהֵי הַפְּנִימִים
מִתְחַבְּרִים בְּמִלְךְ הַקְּדוֹשׁ, וּמִתְחַבְּרִים בְּיִשְׂרָאֵל,
בְּנִים קְדוֹשִׁים לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֱלֹהֵי נִקְרָאוֹת

הצאן המקשרות, מחנות של אלו מקשרות, מעלה ומטה.

בשעה שהתשוקה שלהם לגבי הוחר העליון של מעלה, עמוד האמצעי, יעקב השלם לקח אותם המקלות, תפלין של ראש, ברהטים, מקום ומושב, להנחת התפלין. ומכאן לוקחים אור וזיו כל החילות ומחנות העליונים, אלו שמתקשרים למעלה ומתקשרים למטה. כיון שאלו לוקחים מתוך הרהטים שקתות המים, אז אלו היו מקורות ונביעות להוריד למטה ולתת לכלם.

ומשום כך הפריש יעקב בין המדרגות העליונות הקדושות למדרגות האחרות של שאר העמים, כמו שנאמר (בראשית ל) וישת לו עדרים לברו ולא שתם על צאן לבן. ואלו עדרים הפריד לו לעצמו, שלא יהיה לו חלק בשאר האמות, וכמו שהפריש לו מדרגות האמונה למעלה לחלקו ולגורלו, כך צריך להפריש מדרגות של מחנות

קדושים לְמִטָּה, לְקָשֶׁר אוֹתָם עִמּוֹ בְּאֵלוֹ תְּהִיכְלוֹת
שֶׁל תְּגִבִּירָה.

וְכֻלָּם רְשׁוּמִים בְּסִימָן שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ
שֶׁיִּשְׂרָאֵל רְשׁוּמִים לְמִטָּה בֵּין כָּל שְׂאֵר
הָאֲמוֹת, אִף מִדְּרָגוֹת שֶׁל מַחְנוֹת עֲלִיּוֹנִים רְשׁוּמִים
הֵם לְחֶלְקוֹ [שֶׁל מְקַדְּשָׁה] שֶׁל תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בֵּין כָּל
שְׂאֵר הַחִלּוֹת וּמַחְנוֹת עֲלִיּוֹנִים. וְעַל זֶה בֵּרַר יַעֲקֹב
אֶת אֱלוֹי לְחֶלְקוֹ וְגוֹרְלוֹ, רְשׁוּמִים לְחֶלֶק [בְּסוּד] שֶׁל
הָאֲמוֹנָה, [מִשׁוּם כִּי בְּתוֹב כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה וְיִשְׂרָאֵל לְסִגְלָתוֹ. יְהוָה עֲלִיּוֹן
הוּא, בֵּרַר חֶלְקוֹ וְגוֹרְלוֹ סוּד הָאֲמוֹנָה] אִף כִּי תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בֵּרַר לוֹ מִכָּל שְׂאֵר צְבָאוֹת וּמַחְנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם.

וּמַחְנוֹת עֲלִיּוֹנִים נִפְרָדִים אֵלּוֹ מֵאֵלוֹ. בְּשַׁעַח שְׂזִיחַר
שֶׁל אִישׁ בְּהֶאֱרַת הַשְּׂכִינָה מִתְּנַלָּה, כָּל
הַמְּדַרְגּוֹת הָאֲחֵרוֹת הָאֵלוֹ מִתְּבַיְשׁוֹת, וּמִתְּכַסּוֹת
מִהַזְּחַר הַהוּא, וְלֹא יָכֻלוּ לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו. וְכֻלָּם אֵלוֹ
הַתְּקוּנִים [מִדְּרָגוֹת] הַקְּדוּשִׁים, שֶׁהֵם תְּקוּנִים שְׁלוֹם.
בְּשַׁעַח שְׂמִתְנַלָּה הַזְּחַר הַהוּא, מִיָּד שְׂמִחִים וְעוֹלִים
לְהִתְקַרֵּב עִמּוֹ וּלְהִתְקַשֵּׁר אֵצְלוֹ, וְהוּא בָּהֶם נִתְקַן,

וְסוּד זֶה - (בראשית ל) וְהָיָה הָעֵטָפִים לְלֶבֶן וְהַקְּשָׁרִים לְיַעֲקֹב.

וְצָרִיךְ לְבָרַר [לְבָרַר] וּלְהַבְדִּיל מִדְּרָגוֹת קְדוּשׁוֹת [ס"א
לְחֻלְקוֹ] שֶׁל חֻלְקוֹ מֵאלוֹ הַמְּדְרָגוֹת שֶׁל שְׂאֵר
הָעַמִּים, וּבְכָלֵם צָרִיךְ יַעֲקֹב הַקְּדוּשׁ [בְּכוֹר שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְהִתְקַרֵּב], וְעַל זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא פָּתַב בְּתוֹרָה,
אֲמוּנָה שְׁלוֹ, בְּתוֹךְ צִדְרֵי [ס"א סְתָרִי] מַלְאִים אֵלָיו. אֲשֶׁרֵי
חֻלְקוֹ.

וַיַּעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים.
בְּמִשְׁנָה. חֲזָקֵי הַשָּׂרִים וְקוֹפִים מִלְּמַעְלָה,
וְלַהֵט הַחֶרֶב הַשְּׂנוּנָה מְמַנָּה עַל כָּל [בְּמַח] הַצְּבָאוֹת
וְהַמַּחְנוֹת.

אוֹתָהּ הַחֶרֶב הַלּוֹהֶטֶת הִיא חֶרֶב אֲדָמָה, שְׂפָתוֹב
(ישעיה לז) חֶרֶב לַח' מְלֹאָה דָם. הַחֶרֶב הַזֹּאת
שֶׁתְּלוּיָהּ בַּחַיִּים הַחַפּוּדִים, הֵם שְׂפֹת־הַפְּכִים לְבַמָּה
צוּרוֹת. הוּא נְשִׁים, הוּא גְבָרִים, בְּצִדְדֵים רַבִּים,
נְפָרְדוֹת הַצּוּרוֹת הַאֲחֵרוֹת לְבַמָּה דְרָגוֹת.

מִהַצַּד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים הֵם יוֹצְאִים, שְׁמַת־יְחָדִים
 בְּיַחְדָּד בְּקֶשֶׁר. אֵלֹהֵי הַקְּדוּשִׁים נִשְׁאַבִּים
 תָּמִיד מִטַּל הַשָּׁמַיִם. הַשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהִים מִתְתַקֵּן
 בָּהֶם. [ועל זה אמר משמני הארץ ונתקון] בְּאַרְבַּעַת הַצְּדָדִים שֶׁל
 הָעוֹלָם נַעֲשׂוּ לְעִמּוּדֵי הַכֶּסֶף. כֻּלָּם מְרֻנְלִיּוֹת
 וְאִיבָרִים וְעִמּוּדִים, לֹא נִפְרָדִים לְעוֹלָם מִתּוֹךְ הַשֵּׁם
 הַזֶּה, הֵם הַקְּשָׁרִים שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁפָּתַח לְחֻלְקוֹ
 וְנִקְשָׁרִים בַּשֵּׁם הַזֶּה, כֻּלָּם יִצְאוּ [בְּעֶרְבָא].

וַיַּעֲקֹב, כְּשִׁינֵצָא לְלֶכֶת לְדַרְכּוֹ, הִקִּיפוּ אוֹתוֹ
 לְאַרְבַּעַת צְדָדִים. לְאַרְבַּע הַזּוּיּוֹת שֶׁל
 הָעוֹלָם שָׁמְרוּ אוֹתוֹ. בְּשַׁעַת קִלְחַת הַתְּרֻנָּשׁ מִהָעֵץ
 [מִהַמְּקוֹם] שְׁלִמְעֵלָה לְשֹׁמֵר אֶת הָעֵץ שְׁלִמְטָה, וְאִז
 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מִחֲנֵה אֱלֹהִים זֶה. אִז
 וַיִּקְרָא שֵׁם הַמְּקוֹם הַהוּא מִחֲנֵים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּי רָאָה אֶת שְׁלֵמוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב
 שְׁלֵא רָצָה לְלֶכֶת אֵלָּא בְּרִשּׁוֹתוֹ שֶׁל לְבָן.
 וְאִם הֵאמֵר, בְּכַפֵּם אֲחֶרֶת לָמָּה לֹא? אֵלָּא מִשּׁוּם
 שִׁיעֲקֹב פָּתַח שְׁלֵא יַעֲזֹב אוֹתוֹ, וַיִּשְׁתַּלְּמוּ שְׁנַיִם עֶשְׂרִי

השִׁבְטִים בְּאֶרֶץ אַחֲרַת. וְעַל כֵּן, כִּינּוּן שְׂרָאָה
 שֶׁהִגִּיעָה הַשָּׁעָה שֶׁל בְּנֵי־מִין, בָּרַח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. כִּינּוּן שֶׁנּוֹלַד בְּנֵי־מִין,
 נִקְשְׂרָה הַשְּׂכִינָה עִם כָּל הַשִּׁבְטִים, וְנִטְלָה אֶת
 הַבַּיִת עִמָּם. וַיַּעֲקֹב הָיָה יוֹדֵעַ בְּרוּחַ הַחֲכָמָה,
 שֶׁכִּאֲשֶׁר יִשְׁתַּלְּמוּ שָׁנִים עֶשְׂרֵי הַשִּׁבְטִים, שֶׁהַשְּׂכִינָה
 תִּתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם וְרַחֵל תָּמוּת, וְהוּא נוֹטֵלֵת אֶת
 הַבַּיִת.

וּבֵא וּרְאֵה, כִּי לְמַדְנֹו, הָעוֹלָם הִתְחַתּוֹן רְאוּי לוֹ
 לַיַּעֲקֹב כְּמוֹ שְׂרָאוּי לְמֹשֶׁה, אֲלָא שְׂלֵא יִכְלָה
 עַד שֶׁהָיוּ שָׁנִים עֶשְׂרֵי שִׁבְטִים בַּבַּיִת לְהִתְקַשֵּׁר
 עִמָּהֶם, וְאִז נִדְחָתָה רַחֵל, וְהוּא נִטְלָה אֶת הַבַּיִת
 עִם כָּל הַשִּׁבְטִים וְהִיָּתָה עֶקֶר הַבַּיִת, וְאִז (תהלים קיג)
 מוֹשִׁיבֵי עֶקֶרֶת הַבַּיִת. אָמַר יַעֲקֹב, הִנֵּה הִגִּיעַ הַיּוֹמָן
 שֶׁיִּשְׁתַּלְּמוּ שָׁנִים עֶשְׂרֵי הַשִּׁבְטִים, וּוְדָאֵי שֶׁהָעוֹלָם
 שֶׁלְמַעַלָּה יָרַד לוֹ לַבַּיִת וַיִּתְקַשֵּׁר [הָעוֹלָם שֶׁלְמַעַלָּה יָרַד לוֹ
 בְּבֵיתוֹ וְהִתְקַשֵּׁר] בָּהֶם, וְהָעֲנִיָּה הַזֹּאת נִדְחִית לְפָנָיו. אִם
 תָּמוּת כָּאֵן, לֹא יֵצֵא מִכָּאֵן לְעוֹלָמִים. וְלֹא עוֹד,
 אֲלָא בְּאֶרֶץ הַזֶּה לֹא רְאוּי לְהַשְׁלִים אֶת הַבַּיִת.

מִשׁוּם כָּךְ, (בראשית ל) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יִלְדָה רָחֵל אֶת
 יוֹסֵף, מִתָּרֵם שְׂשִׁיטַתְלָמוֹ הַשְּׂבָטִים.

שָׁמַע רַבִּי שְׂמַעוֹן, אָמַר, וְדַאי שְׂפָל דְבָרֵי רַבִּי
 יְהוּדָה יָפִים, וְזֶה עוֹלָה עַל הַכֹּל. וְאִם
 תֵּאמַר, לָמָּה לֹא הִלֵּךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ מִיָּד? אֵלֵּא כֹּל
 זְמַן שָׁרְחֵל לֹא הִתְעַבְּרָה מִבְּנֵימִין, הִתְעַכֵּב שָׁם.
 בִּיּוֹן שְׂהַגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁל בְּנֵימִין, בָּרַח, וְלֹא בִקֵּשׁ
 רְשׁוּת, כִּדִּי שְׂלֵא יִתְעַכֵּב שָׁם, וְהִתְחַבֵּר יַעֲקֹב עִם
 כָּל הַשְּׂבָטִים בַּמָּקוֹם שְׂצָרִיף. ע"כ סתרי תורה

צורי מעם השם עושה שמים וארץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֹּהַר

הַזֹּהַר הַמְּתַרְגֵּם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

הַמְּנַקֵּד

עַל חֲמֻשָּׁה חֲמֻשֵׁי תּוֹרָה

מִהַתְנַא הָאֱלֹקִי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי זִיע"א

פְּרָשֵׁת וַיִּשְׁלַח

תְּרַגּוּם קַל וְנִחְמָד לְמַעַן יִרְוֶיךָ חֵלּוּמֵי בּוֹ

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"

בעיה"ק בית שמש תובב"א

אלול תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות,

לכל החברים וידידים, ולכל אחד ואחד מישראל,

לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

לעילוי נשמת

מרת הינדע לאה, מנחם מוניש וחנה בר"ב יצחק אהרון
הרב צבי יצחק, נטע מאיר, מלכה דבורה בר"ב גבריאל הכהן

לקנות הספרים במחיר מסובסד:

אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו

ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8

Ramat Beth Shemesh 99093, Israel

Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

פְּרָשֶׁת וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלְאָכִים וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח,
(תהלים צא) כִּי מִלְאָכָיו יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרֶךָ
בְּכָל דְּרָכֶיךָ. פָּסוּק זֶה פְּאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים, שְׁתֵּרִי
בְּשָׁעָה שְׂאֵדָם בָּא לְעוֹלָם, מִיַּד מוֹדֵמֵן עִמּוֹ יִצָּר
הָרַע שֶׁהוּא מְקַטְרֵג לְאָדָם תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(בראשית ד) לִפְתַּח חַטָּאת רַבִּין. מִי זֶה חַטָּאת רַבִּין?
זֶה יִצָּר הָרַע.

וְכֵן גַּם דָּוִד קָרָא לוֹ חַטָּאת, (תהלים נא) וְחַטָּאתִי
נִגְדִי תָּמִיד, מִשּׁוּם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כָּל יוֹם
לְאָדָם לְחַטָּא לְפָנָי רַבּוֹנוֹ, וַיִּצָּר הָרַע הַזֶּה לֹא זָו
מִבֶּן הָאָדָם מִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד הָאָדָם לְעוֹלָמִים, וַיִּצָּר
הַטּוֹב בָּא לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁבָּא לְחַטָּתוֹ.

וּמַתִּי בָּא אָדָם לְחַטָּתוֹ? כִּשְׁהוּא בֶּן שָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
שָׁנִים, אִזּוּ מוֹדֵיג הָאָדָם בְּשִׁנְיָהֶם, אַחַד
מִיָּמִין וְאַחַד מִשְּׂמָאל. יִצָּר טוֹב לְיָמִין, וַיִּצָּר הָרַע
לְשְׂמָאל. וְאֵלֶּה הֵם שְׁנֵי מִלְאָכִים מִמַּשׁ מְמַנִּים,
וְהֵם נִמְצְאִים תָּמִיד עִם הָאָדָם.

בָּא בֶן אָדָם לְהַטְהֵר - אוֹתוֹ יִצַּר הָרַע נִכְפָּה
 לְפָנָיו, וְשׁוֹלֵט הַיְמִין עַל הַשָּׁמַאֵל. וּשְׁנֵיהֶם
 מוֹדוּנִים לְשֹׁמֵר אֶת הָאָדָם בְּכָל דְּרָכָיו שֶׁהוּא
 עוֹשֶׂה. וְהוּא שְׂפָתוֹב בִּי מִלְּאֲכָיו יִצְוֶה לָךְ לְשֹׁמְרֶךָ
 בְּכָל דְּרָכֶיךָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר מְבַאֵר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּיַעֲקֹב,
 שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַזְּמִין עִמּוֹ מִלְּאֲכִים
 מַחְנֹת מְמַנִּים, מִשּׁוֹם שֶׁהָרִי הוּא בָּא שָׁלֵם
 בְּשִׁבְטִים עֲלִיוֹנִים כֻּלָּם שְׁלֵמִים כָּרְאוּי, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲקֹב הֲלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מִלְּאֲכֵי
 אֱלֹהִים, וְנִתְבָּאֵר. וְכֵאֵן, בִּיּוֹן שֶׁנֶּצֶל מִלְּבָן וַחֲרִי
 נִפְרַד מִמֶּנּוּ, אִזּוֹ הַזְּדוּנָה עִמּוֹ שְׂכִינָה, וְכֵאֵן
 מַחְנֹת קְדוּשִׁים לְחִקּוֹף אוֹתוֹ, וְאִזּוֹ (דף קסו ע"א) וַיֹּאמֶר
 יַעֲקֹב כִּי אֲשֶׁר רָאִם וְגו', וּמֵאוֹתָם מִלְּאֲכִים שָׁלַח
 לַעֲשׂוֹ, וְהוּא שְׂפָתוֹב וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלְּאֲכִים.
 מִלְּאֲכִים מִמֶּשׁ הָיוּ וְדֹאֵי.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, כְּתוּב (תהלים לד) חֲנָה
 מִלְּאֲךָ ה' סְבִיב לִירְאָיו וַיִּתְלַצֶם. חֲרִי

פְּרִשׁוּתָּהּ. אֲבָל בְּמָקוֹם אֶחָד כְּתוּב כִּי מִלְּאֲכָיו
 יֵצְוָה לָךְ, מִלְּאֲכָיו רַבִּים, וְכֵאֵן אֶחָד, שְׂכַתוֹב
 חֲנָה מִלְּאֲךָ ה' סָבִיב לִירְאָיו וַיַּחֲלֵצֵם. אֲלֵא כִּי
 מִלְּאֲכָיו יֵצְוָה לָךְ - אֵלּוּ שְׂאָר מִלְּאֲכָיִם. מִלְּאֲךָ
 ה' סָבִיב - זו שְׂכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ג) וַיֵּרָא
 מִלְּאֲךָ ה' אֵלָיו בְּלִבַּת אִשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּפֶה. וְלִכּוֹן
 חֲנָה מִלְּאֲךָ ה' סָבִיב לִירְאָיו, לְהַקִּיפוֹ בְּכָל
 הַצְּדָדִים בְּדִי לְהַצִּיל אוֹתוֹ, וּכְשֶׁהֲשִׁינָה שׁוֹרָה
 בְּתוֹךְ הָאָדָם, בְּמָה מַחֲנֹת קְדוּשִׁים בְּלֵם
 מוֹדֵמִים לְשֵׁם.

בֵּא רְאֵה, בְּשִׁדּוֹד הַמֶּלֶךְ נִצַּל מֵאֲכִישׁ מֶלֶךְ נִתְּ,
 אִז אָמַר אֶת זֶה, מִשּׁוֹם שֶׁהֲשִׁינָה הַקִּיפָה
 אוֹתוֹ וְנִצַּל מֵהֶם מֵאֲכִישׁ וּמַעֲמוֹ, כָּל אוֹתָם
 שֶׁהֲתִקִּיפוּ [שְׁהַקִּיפוּ] אוֹתוֹ. מַה כְּתוּב? (שמואל א-א כא)
 וַיִּתְּהִל בְּיָדָם, לָמָּה וַיִּתְּהִלֵּל? הִיָּה צָרִיךְ לְכַתֵּב
 וַיִּשְׁתַּנַּע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) כִּי הִבֵּאתֶם אֶת זֶה
 לְהִשְׁתַּנַּע עָלַי.

אֵלֶּא חֲזַר עַל אוֹתוֹ דְּבַר שְׁאֲמַר דְּוֹד בְּתַחֲלָה,
 שְׁכַתּוֹב (תהלים עג) כִּי קִנְיַתִּי בְּהוֹלְלִים וְגו' .
 אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: חֲתִיף עֲדִין אַתָּה
 עֲרִיף אֶת זֶה. כִּינּוֹן שְׁנֵכֶנֶם לְבֵית אָכִישׁ וְהַחֲזִיקוּ
 בוֹ, מַה כָּתוּב? וַיִּתְהַלֵּל בְּיָדָם, כָּאוֹתָם הוֹלְלִים
 שְׁקִנְיָא בְּהֵם בְּתַחֲלָה. וְאִזּוּ בָּאָה שְׁכִינָה וְשָׂרְתָה
 סְבִיב דְּוֹד.

וְאִם תֵּאמַר שֶׁהַשְּׁכִינָה לֹא שׁוֹרָה כִּי אִם
 בְּנִחְלָתָהּ, שֶׁהִיא הָאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה - וְדַאי
 לֹא שׁוֹרָה בְּעֵבֹר [שְׁיִנְקִים] לִינֵק מִמֶּנָּה, אֲכַל שׁוֹרָה
 כִּדְרֵי לְחֵגוֹן. וְכֵאֵן כְּשֶׁבָא יַעֲקֹב מִבֵּית לָבָן, כָּל
 הַמַּחֲנֹת הַקְּדוֹשִׁים הִקִּיפוּ אוֹתוֹ, וְלֹא נִשְׂאָר
 לְבָדוֹ.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, אִם כֹּךָ [ס"א שְׁכַל הַמַּחֲנֹת הַקְּדוֹשִׁים כָּאוֹ
 יחד עמו וְהַשְּׁכִינָה עִמּוֹ], לָמָּה כָּתוּב וַיִּזְוֹתָר יַעֲקֹב
 לְבָדוֹ וְגו' ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּהֲנִים
 עֲצָמוּ לְסַכְּנָה וְהָיָה רוּאָה אוֹתָהּ סַכְּנָה בְּעֵינָיו,
 הֵם פָּרְשׁוּ מִמֶּנּוּ, וְאִזּוּ אָמַר, קִטְנֵתִי מִכָּל הַחֲסָדִים

ומכל האמת, אלו הם המתנות הקדושים
שנפדרו ממנו.

רבי יצחק אומר, כדי להשאירו עם אותו ממנה
של עשו שהיה בא ברשות עליונה, ואלה
הלכו לומר שירה, שהגיע זמנם לשבח את
הקדוש ברוך הוא באותה שעה, ואחר כך חזרו.
והו שכתוב קמנתי מכל החסדים ומכל האמת
אשר עשית את עבדך וגו', ועתה הייתי לשני
מחנות. מחנה שכינה, וכל ביתו. [ס"א ממנה אחד הנה,
שכתוב מחנה אלהים זה]. לשני מחנות - שהיה שלם מכל
הצדדים משני חלקים, לבן ואדם.

רבי אלעזר אומר, הרי נתבאר אותו לילה
שלטון של צד של עשו היה באותה שעה,
שהרי כתוב (בראשית א) יהי מארת חסר, ומשום כך
ויותר יעקב לברו, שנשאר יעקב, שהוא שמש
לברו, שהתפסטה הלכנה מן השמש. ואף על גב
ששמירת [ועם כל זה השמירה של] הקדוש ברוך הוא לא

זוֹה מִמֶּנּוּ מְבַל וְכַל, וְעַל זֶה לֹא יִכַּל לוֹ, שְׁכַתוֹב
וַיֵּרָא כִּי לֹא יִכַּל לוֹ.

הַסִּתְּכַל יְמִינָה וְרָאָה אֶת אַבְרָהָם, הַסִּתְּכַל
שְׂמֵאלָה וְרָאָה אֶת יִצְחָק, הַסִּתְּכַל
בְּגוֹף וְרָאָה שְׂנֵכְלָל מֵצַד זֶה וְנִכְלָל מֵצַד זֶה, וְאִז
וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ, בְּעַמּוּד אֶחָד הַסְּמוּךְ לַגּוֹף, שֶׁהוּא
מַחֲוִין לַגּוֹף.

וְלִכֵּן חָנָה מִלְּאֲדָה ה' סָבִיב לִירְאֵיו וַיִּחַלְצֵם, הַקִּיפּוֹ
בְּכָל צְדָדָיו כִּדִּי לְהַצִּילוֹ. וּכְשֶׁשָּׁרְתָה שְׂכִינָה
בְּתוֹכוֹ [ס"א אֱלִיז], בְּמַה תִּילוֹת וּמַחֲנוֹת כָּאוֹ עֲמֹה,
וּמֵאוֹתָם מִלְּאֲכִים שְׁלַח לְעֵשׂוֹ.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלְּאֲכִים. אָמַר רַבִּי אַבְא, וְכִי מַה
הוּא הַתְּעוֹרֵר אֶל עֵשׂוֹ? וְטוֹב הִיָּה לוֹ
לְשִׁתְּק מִמֶּנּוּ. אֲלֵא, אָמַר יַעֲקֹב, יוֹדַע אֲנִי שֶׁעֵשׂוֹ
חוֹשֵׁשׁ לְכַבוֹד אַבְא וּלְעוֹלָם לֹא תִרְגִּיז אוֹתוֹ, וְתִרְיָנִי
יוֹדַע, שֶׁהוּאִיל וְאַבְא קָיָם, אִינִי שׁוֹחֵד מִמֶּנּוּ, אֲבָל
עֲבָשׁוֹ שֶׁאַבְא קָיָם, אֲנִי רוֹצֵה לְהַתְּפִים עִמּוֹ. מִיָּד
- וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלְּאֲכִים לְפָנָיו.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלְאָכִים, רַבֵּי שְׁמֵעוֹן פָּתַח וְאָמַר,
(משלי יב) טוֹב נִקְלָה וְעֶבֶד לוֹ מִמַּתְכַּבֵּד
וְחֶסֶד לְחָם. פָּסוּק זֶה נִאָּמַר עַל יֵצֵר (דף קסו ע"ב) הָרָע,
מִשּׁוּם שֶׁהוּא תָּמִיד מְקַטְרֵג לְבְנֵי אָדָם, וַיֵּצֵר הָרָע
מֵרִים לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּנִאָּוָה, וְהוֹלִיךְ אַחֲרָיו,
מִסְּלִסְל בְּשַׁעְרוֹ וּבְרֵאשׁוֹ, עַד שֶׁמִּתְנַאֵה עֲלָיו וּמוֹשֵׁךְ
אוֹתוֹ לַגִּיהֶנֶם.

אַבְל טוֹב נִקְלָה - אוֹתוֹ שְׁלֵא הוֹלִיךְ אַחֵר יֵצֵר הָרָע
וְלֹא מִתְנַאֵה כָּלָל וּמְנַמֵּךְ רוּחוֹ וְלְבוֹ וּרְצוֹנוֹ
אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִזּוֹ אוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע מִתְהַפֵּךְ
לוֹ לְעֶבֶד, שְׁלֵא יָכוֹל לְשַׁלֵּט עָלָיו, וְאוֹתוֹ אִישׁ
שׁוֹלֵט עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁנִּאָּמַר (בראשית ד) וְאַתָּה תִּמְשָׁל
בּוֹ.

מִמַּתְכַּבֵּד - כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, שֶׁהוּא מְכַבֵּד עַצְמוֹ,
מִסְּלִסְל בְּשַׁעְרוֹ, מִתְנַאֵה בְּרוּחוֹ, וְהוּא
חֶסֶד לְחָם - חֶסֶד אֲמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁנִּאָּמַר (ויקרא כא)
לְחָם אֱלֹהֵיוּ וְגו', (שם) לְחָם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מִקְרִיבֵם
וְגו'.

דָּבָר אַחַר טוֹב נִקְלָה וְעָבַד לוֹ - זֶה יַעֲקֹב שֶׁהִנְמִיד
רוּחוֹ לַעֲשׂוֹ כְּדֵי שְׂאֲחַר כָּךְ יִהְיֶה לוֹ עָבַד
וַיִּשְׁלַט עָלָיו וַיִּתְקַיֵּם בּוֹ (בראשית כו) יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים
וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְךָ לְאֲמִים וְגו', וְעַדִּין לֹא הָיָה זְמַנוּ כְּלָל,
אֲלֵא מִשׁוֹם שֶׁהֶעֱבִירוּ יַעֲקֹב לְסוּף הַיָּמִים. וְעַל זֶה
הָיָה מִיַּד נִקְלָה, וְאַחַר כָּךְ אוֹתוֹ שֶׁמֵתְכַבֵּד יִהְיֶה
עָבַד לוֹ. אוֹתוֹ שֶׁהוּא חֶסֶד לָחֵם יִהְיֶה עָבַד לְאוֹתוֹ
שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ רֵב דָּגָן וְתִירוֹשׁ.

בֵּיא רֵאָה, עַל זֶה, מִשׁוֹם שֶׁיִּדְעַע יַעֲקֹב שֶׁהֶצְטַרַךְ לוֹ,
עָבָשׁוּ הַתְּהַפֵּךְ לוֹ לְנִקְלָה, וַיּוֹתֵר חֲכָמָה
וְעַקְמוּמִיּוֹת עָשָׂה בְּזֶה מְכַל מַה שֶׁעָשָׂה לַעֲשׂוֹ.
שָׂאֵלוּ הָיָה יוֹדַע עָשׂוּ חֲכָמָה זוֹ, יַחַרְגֵּ אֶת עֲצָמוֹ
וְלֹא יָבֵא לִיְדֵי זֶה, אֲבָל חֶבֶל עָשָׂה בְּחֲכָמָה, וְעָלָיו
אָמְרָה חֲנָה (שמואל-א ב) ה' יַחַתּוּ מְרִיבּוֹ וְגו' וַיִּתֵּן עֹז
לְמַלְכוֹ וְגו'.

וַיִּצְוּ אֹתָם לְאֹמֵר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֹדְנִי לַעֲשׂוֹ כֹּה
אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן נִרְתִּי וְאַחַר עַד
עָתָה. מִיַּד פָּתַח יַעֲקֹב לְהַתְּהַפֵּךְ לוֹ לַעֲבָד כְּדֵי שֶׁלֹּא

יִסְתַּכַּל עֲשׂוּ בְּאוֹתָן בְּרָכוֹת שְׁבָרְכוּ אָבִיו, שְׁהָרִי
יַעֲקֹב הַעֲבִיר אוֹתָן לִסּוֹף, כְּפִי שְׁאִמְרָנוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָה רָאָה יַעֲקֹב שֶׁשָּׁלַח לְעֲשׂוֹ
וְאָמַר עִם לָבָן גְּרָתִי, וְכִי מָה עָשָׂה
בְּשִׁלְיחוֹתָיו שֶׁל עֲשׂוֹ [שְׁאִמַּר] דָּבָר זֶה? אֵלֶּא לָבָן
הָאֲרָמִי, קוּלוּ הַלֵּךְ בְּעוֹלָם, שְׁלֵא הָיָה אָדָם שֶׁיִּנְצֵל
מִמֶּנּוּ, וְהוּא הָיָה מְכַשֵּׁף בְּכַשְׁפִּים וְגָדוֹל בַּקּוֹסְמִים,
וְאָבִי בְּעוֹר הָיָה, וּבְעוֹר אָבִי בַלְעָם, שְׁפָתוֹב (יהושע
י) בַלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסִים, וְלָבָן חָכֵם בְּמְכַשְׁפִּים
וּבַקּוֹסְמִים יוֹתֵר מִכָּלָם, וְעַם כָּל זֶה לֹא יָכַל
לְיַעֲקֹב, וְרָצָה לְאַבְדֹּת אֶת יַעֲקֹב בְּכַמָּה כְּלֵי זִיָּן. זְהוּ
שְׁפָתוֹב (דברים כו) אֲרָמִי אֲבִד אָבִי.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל הָעוֹלָם הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁלָּבָן הָיָה
גָּדוֹל הַחֲכָמִים וְהַמְכַשְׁפִּים וְהַקּוֹסְמִים, וְמִי
שָׁרְצָה לְאַבְדֹּת אוֹתוֹ בְּכַשְׁפָּיו, לֹא נִצֵּל מִמֶּנּוּ, וְכָל
מִה שֶׁיִּדְעַת בַּלְעָם - מִמֶּנּוּ הָיָה, וְכַתוּב בְּבַלְעָם (במדבר
כג) כִּי יִדְעָתִי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָדָר
יוֹאֵר, וְכָל הָעוֹלָם הָיוּ פוֹחֲדִים מִלָּבָן וּמְכַשְׁפָּיו.

וְדַבֵּר רֵאשׁוֹן שְׁשָׁלַח יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ - אָמַר עִם לְבָן
גִּרְתִּי.

וְאִם תֹּאמַר שְׁמַעַט הָיָה, חֲדָשׁ אִו שָׁנָה - לֹא כָּךְ,
אֲלֵא וְאַחַר עַד עָתָה, עֲשָׂרִים שָׁנָה הִתְאַחַרְתִּי
עִמּוֹ. וְאִם תֹּאמַר שְׁלֹא עָלָה בְּיָדִי כְּלוּם - וַיְהִי לִי
שׁוֹר וְחִמּוֹר. אוֹתָם שְׁנֵי גִזְרֵי דִין, שְׁכַפְשֵׁנִיהֶם
מִתְחַבְּרִים יַחַד, לֹא מִתְחַבְּרִים אֲלֵא לְהִרְעֵ לְעוֹלָם,
וְלָכֵן כָּתוּב (דברים כב) לֹא תִחַרְשׁ בְּשׁוֹר וּבְחִמּוֹר יַחְדָּו.

צֵאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה - אֵלוֹ הֵם כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים
שֶׁתֵּרַג הַקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, (שמות יב)
כְּבוֹר בְּהֶמְתָּה, (שם) כְּבוֹר הַשְּׂבִי, (שם יא) כְּבוֹר
הַשִּׁפְחָה. וְהִי שְׁכֵתוֹב צֵאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה. מִיָּד הָיָה
עֲשׂוֹ פּוֹחַד וַיֵּצֵא כְּנַגְדּוֹ, וּפְחַד הָיָה לוֹ מִיַּעֲקֹב כְּמוֹ
שֶׁהָיָה לַיַּעֲקֹב מִעֲשׂוֹ.

לְאִישׁ שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בְּדַרְךְ. עַד שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ, שָׁמַע
עַל לְסָטִים אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹרֵב בְּדַרְךְ. פָּגַשׁ
אוֹתוֹ אִישׁ אַחֵר, אָמַר לוֹ: מִמֵּי אַתָּה? אָמַר לוֹ:
אֲנִי מִלְּגִיוֹן פְּלוֹנִי. אָמַר לוֹ: סִטָּה לָךְ מִלְּפָנַי, שְׁכָּל

מי שקרב אלי, אני מביא נחש אחד שהורג אותו.
הלך אותו האיש לאותו הלגיון. אמר לו: איש
אחד בא, וכל מי שקרב אליו, נושף אותו נחש
אחד שהוא מביא, (דף קסז ע"א) ומת.

שמע אותו לגיון ופחד. אמר: יפה שאלך עמו
ונאתפים עמו. עד שראתה אותו אותו האיש,
אמר: אוי ואבוי שעכשו יהרג אותו אותו הלגיון.
התחיל להשתחוות ולברע פנגדו. אמר אותו
לגיון: אלמלא היה לו בידו נחש להרג, לא היה
משתחוה כל זה פנגדי. התחיל הלגיון להתנאות.
אמר: הואיל וכל כך ברע לנגדי, לא אהרג אותו.
כך אמר יעקב, עם לבן גרתי ואחר עד עתה.
עשרים שנה התאחרתי עמו, ואני מביא נחש
להרג בני אדם. שמע עשו, אמר, אוי מי יקום
לפניו, שעכשו יהרג אותו יעקב בפיו. התחיל
לצאת פנגדו להתפים עמו.

בין שראתה אותו מה פתוב? ויירא יעקב מאד
וייצר לו. בין שקרב אליו, התחיל לברע

וְלִסְגָר לְפָנָיו, וְהוּ שְׂפָתוֹב וַיִּשְׁתַּחֲוּ אֶרְצָה שְׂבַע
 פְּעָמִים עַד גְּשָׁתוֹ עַד אָחִיו. אָמַר עֲשׂוּ, אֱלֹמֵלֵא כָּל
 כֹּף הָיָה עִמּוֹ, לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה כְּנַגְדִּי. הַתְּחִיל
 לְהַתְנַאֲוֹת.

בֹּא רֵאֵה מַה פָּתוֹב בְּבִלְעָם, (במדבר כב) וַיָּבֵא אֱלֹהִים
 אֶל בִּלְעָם לַיְלָה. בְּלָכֵן פָּתוֹב (בראשית לא) וַיָּבֵא
 אֱלֹהִים אֶל לָכֵן הָאֲרָמִי בַחֲלוֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ
 הַשְּׁמַר לָךְ מִן תְּדַבֵּר עִם יַעֲקֹב מִטוֹב וְגו'. מִן
 תְּדַבֵּר? מִן תַּעֲשֶׂה לְיַעֲקֹב רְעָה צָרִיךְ לְכַתֵּב! אֱלֵא
 לָכֵן לֹא רָדַף אַחֲרַי יַעֲקֹב בְּכַח גְּבוּרִים לְעַרְףְּ בּוֹ
 קָרַב, שְׁתַּרְי חֵיל יַעֲקֹב וּבְנָיו גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, אֱלֵא
 לְחַרְגּוֹ בְּפִיו וּלְחַשְׁמִידוֹ אֶת הַכֹּל. וְהוּ שְׂפָתוֹב אֲרָמִי
 אֲבַד אָבִי.

וְלָכֵן פָּתוֹב מִן תְּדַבֵּר וְלֹא מִן תַּעֲשֶׂה. וְכַתוֹב יֵשׁ
 לְאֵל יָדֵי לַעֲשׂוֹת. מִנֵּיִן הָיָה יוֹדַע שְׂיִכְלֹת
 הַיְתָה בְּיָדוֹ? אֱלֵא כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֱלֹהֵי אַבְיָכֶם אָמַשׁ
 אָמַר אֵלַי.

וְזוּהִי הָעֲדוּת שְׂצוּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲדָה,
שְׂכָתוּב (דברים כו) וְעֲנִיתָ וְאָמַרְתָּ לְפָנַי ה'
אֵלֶיךָ אֲרָמִי אֲבִד אָבִי וְגו'. וְעֲנִיתָ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(שמות ב) לֹא תַעֲנֶה בְרִיעַךְ, (דברים יט) עֲנֶה בְּאָחִיו.

כְּתוּב בְּבַלְעָם (במדבר כד) וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם כְּפַעַם
לְקַרְאֵת נְחָשִׁים, שְׂכָךְ הוּא דְרָכּוֹ - שֶׁהוּא
הָיָה מְנַחֵשׁ. בְּלָבֵן כְּתוּב (בראשית ל) נְחֹשֶׁתִי, שֶׁהִשְׁנִיחַ
בְּכַשְׁפִּיו וּבְקֶסְמָיו בְּעֶסֶק שָׁל יַעֲקֹב, וּכְשֶׁרָצָה
לְהֶאֱבִיד אֶת יַעֲקֹב בְּנְחָשִׁים וּבְכַשׁוּפִים שָׁלוּ, רָצָה
לְאֲבִדּוֹ, וְלֹא עֲזָבוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְהִינּוּ שֶׁנֶּאֱמַר בְּלַעַם בֶּן בְּנֹו, כִּי לֹא נֶחֱשׁ בְּיַעֲקֹב
וְלֹא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל. מִי יָכוֹל לָהֶם? שְׁחֵרֵי
סְבִי רָצָה לְאֲבִד אֶת אֲבִיהֶם בְּנְחָשִׁים וּבְקֶסְמִים
שָׁלוּ וְלֹא עָלָה בְּיָדוֹ, שֶׁלֹּא הִשְׁאִירוּ לְקַלֵּל. וְהוּ
שְׂכָתוּב כִּי לֹא נֶחֱשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל.

וּבְכָל עֲשֻׁרֵת מִיְּנֵי כְּשָׁפִים וּקְסָמִים מִהֶאֱרַת
הַכְּתָרִים הַתְּחִתוֹנִים עֲשֵׂה לָבֵן בְּנֶגֶד
יַעֲקֹב, וְלֹא יָכַל. וְהוּ שְׂכָתוּב (בראשית לא) וַתַּחֲלֵף אֶת

מִשְׁכַּרְתִּי עֲשָׂרַת מִנִּים. שְׂכָלָם עֲשֵׂה לָבֵן כְּנִגְדּוֹ וְלֹא
 עָלָה בְיָדוֹ לְהִרְעֵ לּוֹ, שְׂכַתּוֹב (שם) וְהַחֲלָף אֶת
 מִשְׁכַּרְתִּי עֲשָׂרַת מִנִּים וְלֹא נִתְּנוּ אֱלֹהִים לְהִרְעֵ
 עֲמָדִי. מַה זֶה מִנִּים? כְּתָרְנוֹם מִינִים, וְכַתּוֹב (ויקרא
 י) לְשַׁעִירִם אֲשֶׁר הֵם זָנִים אַחֲרֵיהֶם. מוֹנִים - מִינִים
 כְּמִשְׁמָעוֹ. וְעֲשָׂרָה מִנִּים הֵם שָׁל כְּשָׁפִים וְקָסָמִים
 בְּכַתְרִים הַתַּחְתּוֹנִים, וְכֻלָּם עֲשֵׂה כְּנִגְדּוֹ.

עֲשָׂרָה מִנִּים הֵם, שְׂכַתּוֹב (דברים יח) קָסָם קָסָמִים
 מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף וְחֹכֵר חֶכֶר וְשֹׂאֵל
 אוֹב וַיִּדְעֵנִי וְדָרַשׁ אֶל הַמֵּתִים. הֲרִי הֵם עֲשָׂרָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נַחֵשׁ וְקָסָם הֵם שְׁנֵי מִינִים, וּבְדַרְגָּה
 אַחַת עוֹלִים, וּכְשָׂבֵא בַלְעָם, בְּקָסָם עֲשֵׂה
 כְּנִגְדּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְהִינּוּ שְׂכַתּוֹב (כמדבר כג) וְקָסָמִים
 בְּיָדָם. וּכְנִגְדּוֹ יַעֲקֹב בָּא לָבֵן כְּנַחֵשׁ. זֶה וְזֶה לֹא עָלָה
 בְּיָדָם. זֶהוּ שְׂכַתּוֹב (שם כג) כִּי לֹא נַחֵשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא
 קָסָם בְּיִשְׂרָאֵל. כִּי לֹא נַחֵשׁ בְּיַעֲקֹב - בַּתַּחֲלָה בְּיַמֵּי
 לָבֵן. וְלֹא קָסָם בְּיִשְׂרָאֵל - אַחֲרֵי כֵּן בְּיַמֵּי בַלְעָם.

אמר בלעם לבלק, בא ראה מי יכול להם, שכל
הקסמים והכשפים שפכתרים שלנו
מהארת המלכות שלמעלה [ומטה] מתעטרים, [שחרי]
והוא התקשר בהם, שכתוב ה' אלהיו עמו
ותרועת מלך בו.

אמר רבי יהודה, חם וחלילה שהיה יודע בלעם
בקדשה שלמעלה (דף קסז ע"ב) כלל, שחרי הקדוש
ברוך הוא לא התרצה בעם ולשון אחר שישתמש
בכבודו אלא בניו הקדושים, ואמר (ויקרא יא)
והתקדשתם והייתם קדושים. מי שהם קדושים
ישתמשו בקדשה. ישראל הם קדושים, שכתוב
(דברים יד) כי עם קדוש אתה. אתה קדוש ולא עם
אחר.

מי שהם טמאים, טמאה מזדמנת להם להטמא
עליו. כתוב (ויקרא יג) טמא הוא כרד יושב מחוץ
למחנה מושבו, וטמא לטמא קורא, שכתוב (שם)
וטמא טמא יקרא. מי שהוא טמא לטמא יקרא,
הכל הולך אחר מינו.

אמר רבי יצחק, נאה הוא ליַעקב, שְׁתִּיה קְרוֹשׁ,
 לומר שְׁנַמְמָא בְּלָבָן וּבְכַשְׁפִּיו, או שְׁבַח הוא
 שְׁלוֹ? אמר לו רבי יוסי, אף על גב שְׁאמר רבי
 יהודה - אַנִּי מְסִיעַ לָךְ, שְׁתִּירי פְּתוּב (בראשית כז) אַנְכִי
 עָשׂוּ בְּכַרְךָ. וְכִי יָפָה הוּא לְצַדִּיק בְּיַעקב לְהַחֲלִיף
 שְׁמוֹ בְּשֵׁם טַמְאָה? אֵלָא אַנְכִי, פּוֹסֵק טַעַם,
 וְאוֹמֵר אַנְכִי מִי שְׁאַנִּי, אֲבָל עָשׂוּ בְּכַרְךָ, וְתִירי
 פְּרִשׁוּתָּהּ.

אף כּאֵן. וַיְהִי לוֹ שׁוֹר וְחֹמֶר. לומר, אֵל תְּשִׁים
 לְבָרְךָ וּרְצוֹנָךְ לְאוֹתָהּ בְּרָכָה שְׁבַרְכְּנִי אֲבֵא
 שְׁתִּתְקַיְמָה בִּי. הוּא בְּרַךְ אוֹתִי הָיָה גְבִיר לְאַחִיךָ
 וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ בְּנֵי אִמְךָ - מִשׁוּם כְּךָ עֲבַדְךָ יַעקב
 לְאֵדְנִי לְעָשׂוּ. הוּא בְּרַךְ אוֹתִי בְּרַב דְּגָן וְתִירוֹשׁ -
 תִּירי לֹא הִתְקַיְמָה בִּי, שְׁלֹא אֶצְרְתִּי אוֹתָם, אֵלָא
 וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחֹמֶר צֵאן וְעַבְדָּה, רוּעָה צֵאן בְּשַׁדָּה.
 הוּא בְּרַךְ אוֹתִי מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַיִ הָאָרֶץ -
 תִּירי לֹא הִתְקַיְמָה בִּי, מִשׁוּם שְׁתִּירי עִם לָבָן גְּרַתִּי,
 בְּגֵר, שְׁלֹא הָיָה לִי בֵּית אַחֵר, כָּל שְׁכֵן מִשְׁמַיִ

הָאָרֶץ. וְכָל זֶה בְּרִי שְׁלֵא יִסְתַּכֵּל בְּיַעֲקֹב עַל
אוֹתָן בְּרָכוֹת וַיִּקְטְרַג עִמּוֹ.

רַבִּי אֲבָא אָמַר, כָּתוּב בְּיַעֲקֹב (שם כה) אִישׁ תָּם
יָשֵׁב אֲהֵלִים, גָּבַר שָׁלֵם, מְשׁוּם שְׁהוּשׁ יוֹשֵׁב
בְּשָׁנַי מְשַׁכְּנִים עֲלֵיוֹנִים, וְהַשְּׁלִים לְצַד זֶה וּלְצַד
זֶה. וְהוּא לֹא אָמַר שְׁנַטְמָא בְּכַשְׁפִּיו. אֲבָל עַל מַה
שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מְשׁוּם שְׁלָבוֹ שָׁלֵם עַל טוֹב
וְאִמַּת שְׁעָשָׂה לוֹ הַקְּדוּשׁ כְּרוּף הוּא, שְׁכָל הָעוֹלָם
יִוְדְעִים מַעֲשֵׂי לָבֵן מַה הֵם וּמִי יָכוֹל לְהַנְצִיל [ס"א
מִמֶּנּוּ, כָּל עֲשָׂרִים הַשָּׁנִים שְׁחִיתִי עִמּוֹ] מִקְטְרוֹנּוֹ, וְרָצָה לְאִבְדַּ
אוֹתִי [ס"א וְאֲנִי יִשְׁכַּתִּי וְעָשִׂיתִי עִמּוֹ עֲשָׂרִים שָׁנָה] וְהַקְּדוּשׁ כְּרוּף
הוּא הַצִּילָנִי מִמֶּנּוּ. וְהַכֹּל תְּיָה בְּרִי שְׁלֵא יִסְתַּכֵּל
בוֹ עֲשׂוֹ שְׁהַתְקַיְמוֹ בוֹ אוֹתָן בְּרָכוֹת וְלֹא יִשְׁמַר
לוֹ מִיָּנָה. וְעַל זֶה כָּתוּב (הוֹשֵׁעַ יד) כִּי יִשְׂרָאֵל דָּרְבִי
ה' וְגו', וְכָתוּב (דְּבָרִים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה'
אֱלֹהֶיךָ.

וַיֵּשְׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֵל
אֲחִיךָ אֶל עֲשׂוֹ וְגַם הִלֵּךְ לְקַרְאֲתֵךְ

וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ. כִּי־זֶן שָׁאֵמַר בָּאֲנֹי אֵל
 אַחִיךָ, לֹא יִדְעֶנּוּ שֶׁהוּא עֹשֶׂה? וְכִי אַחִים אַחֲרִים
 הָיוּ לְיַעֲקֹב? אֵלֶּא בָּאֲנֹי אֵל אַחִיךָ. וְאִם תֹּאמַר
 שֶׁתִּזְרַח בְּתִשׁוּבָה וְהוֹלִיךְ בְּדַרְךְ תִּקְיֶנָּה - לֹא כָּךְ,
 אֵלֶּא עֹשֶׂה הַרְשָׁע כְּמוֹ מַעֲקָרוֹ. וְגַם הִלִּיךְ
 לְקַרְאֲתֶךָ. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהוּא הוֹלִיךְ לְבִדּוֹ - לֹא,
 אֵלֶּא אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ.

וְכָל כֶּךָ לָמָּה? [אֵלֶּא הֵם] אָמְרוּ לוֹ, מִשּׁוֹם שֶׁתִּקְדּוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא תָּמִיד מְרַצֶּה בְּתַפְלוֹת הַצַּדִּיקִים
 וּמְתַעַטֵּר בְּתַפְלוֹתֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרָנוּ שֶׁאוֹתוֹ
 הַמַּלְאָךְ הַמְּמַנֶּה עַל תַּפְלוֹת יִשְׂרָאֵל, סֵנְדִלְפוֹ"ן
 שָׁמוֹ, נוֹטֵל כָּל אוֹתָן תַּפְלוֹת וְעוֹשֶׂה מֵהֶם עֲטָרָה
 לְחֵי הָעוֹלָמִים וּבְאֲרוֹתָ, וְכָל שָׂכֵן תַּפְלוֹת
 הַצַּדִּיקִים שֶׁתִּקְדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְתַרְצֶה בָּהֶן,
 וְנַעֲשׂוֹת עֲטָרָה לְהַתְעַטֵּר בָּאוֹתָן תַּפְלוֹת
 לְקַדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְאִם תֹּאמַר, מִתְּנֹת קְדוּשִׁים
 הָיוּ בָּאִים עִמּוֹ, אִזּוֹ לָמָּה פָּחַד? אֵלֶּא צַדִּיקִים לֹא
 סוֹמְכִים עַל זְכוּתֵיהֶם, אֵלֶּא עַל תַּפְלוֹתֵיהֶם
 וּבִקְשׁוֹתֵיהֶם לְרַבּוֹנָם.

וּבֵא וּרְאֵה וְשֹׁמֵר רַבִּי שְׂמֵעוֹן, תְּפִלַּת רַבִּים
 עוֹלָה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִתְעַטֵּר
 בְּאוֹתָהּ תְּפִלָּה, מִשּׁוֹם שְׂעוֹלָה בְּגוֹנִים רַבִּים
 וְנִכְלָלָת מִכַּמָּה צְדָדִים, וּמִשּׁוֹם שְׂנִכְלָלָת מִכַּמָּה
 גּוֹנִים, נֶעֱשִׂית עֲטָרָה, וּמִנַּחַת עַל רֹאשׁ צְדִיק חַי
 הָעוֹלָמִים. וּתְפִלַּת הַיְחִיד אֵינָה כְּלוּלָה וְאֵינָה
 אֶלָּא בְּגִיזוֹן אֶחָד, וְעַל בֶּן תְּפִלַּת יְחִיד אֵינָה
 מְתַקְּנֶת לְהַתְקַבֵּל [אֶלָּא בְּתְפִלָּה] בְּתְפִלַּת רַבִּים. וּבֵא
 וּרְאֵה, יַעֲקֹב הָיָה כְּלוּל, וְעַל כֵּן תְּפִלָּתוֹ
 הִשְׁתַּוְּקָה לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מַה כְּתוּב?
 וַיִּרְא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֵר לוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (מְשִׁלֵּי כַח) אֲשֶׁרִי אָדָם
 מִפִּיחַד תְּמִיד וּמִקְשָׁה לְבוֹ יִפּוֹל בְּרָעָה. (דף קסח)
 אֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל שְׂתַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה (ע"א)
 בָּהֶם וְנָתַן לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת כִּדְרֵי לְזִכּוֹת כָּהֵן לְחַיֵּי
 עוֹלָם, שְׁכָל מִי שְׂמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו חַיִּים עֲלִיוֹנִים וּמְכַנְּסוֹ לְחַיֵּי
 הָעוֹלָם הַבָּא, שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ל) כִּי הִיא חַיִּיךָ וְאֶרְךָ
 יְמֵיךָ, וְכָתוּב (שֵׁם לב) וּבְדָבָר הַזֶּה

תִּתְּנֵנוּ יְמֵינוּ. חַיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְחַיִּים בְּעוֹלָם
הַבָּא.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כָּל מִי שֶׁשָּׂמַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, אֵין
מִיתָתוֹ עַל יְדֵי יֵצֵר הָרָע, מִשּׁוּם [שֶׁהוּא נֹחֵשׁ, וְהוּא

מִלְּאֹד הַמָּוֶת, אֵלֹא מִיִּתְתֶם בְּנִשְׁיָקָה, שְׂפָתוֹב (שִׁיר א) יִשְׁקֵנִי מִנִּשְׁיָקוֹת פִּיהוּ.

כְּלוּמַר עַל פִּי ה'. וְהִיא הַנִּשְׁיָקָה שֶׁהִיא דְבָקוֹת שֶׁל הַנֶּפֶשׁ בְּעַקְרָהּ, וְאוֹתוֹ שֶׁשָּׂמַשְׁתַּדֵּל

בַּתּוֹרָה] שֶׁהִתְחַזַּק בְּעֵץ הַחַיִּים וְלֹא הִרְפָּה מִמֶּנּוּ,

וְלִכֵּן צְדִיקִים שֶׁשָּׂמַשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה לֹא נִטְמָא

גוֹפֵם [אֵלֹא הוּא טָהוֹר, כִּמוֹ אֵלֶיֶהוּ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת שֶׁמִּצְאוּ אוֹתוֹ רַבֵּנּוּ וְשָׂאוּ

אוֹתוֹ, וְלֹא כֵתֵן הוּא מַר? אָמַר לָהֶם, צְדִיקִים לֹא טְמֵאִים בְּמִיתָתָם, כִּמוֹ שֶׁשָּׂנִינוּ,

כִּיּוֹם שֶׁמֵת רַבִּי בְּטָלָה כְּהִנֵּה. כְּלוּמַר שֶׁהִתְעַסְקוּ בּוֹ] שְׂלֵא שְׂרָתָה

עֲלֵיהֶם רוּחַ טְמֵאָה.

יַעֲקֹב הָיָה עֵץ הַחַיִּים, לָמָּה פָּחַד, שְׁהָרִי לֹא

יָכוֹל לְשַׁלֵּט עֲלָיו? וְעוֹד, שְׁהָרִי כָּתוּב

וְהִנֵּה אֲנֹכִי עֹמֵד וְגו', לָמָּה הָיָה פּוֹחֵד? וְעוֹד,

שְׁהָרִי כָּתוּב וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים, אִם

מִחֲנֻנֹת קְדוּשִׁים הָיוּ עִמּוֹ, לָמָּה הָיָה פּוֹחֵד?.

אֵלָא הַכֹּל הָיָה נְאֻתָהּ, וַיַּעֲקֹב לֹא הָיָה רוֹצֵה
 לְסַמֵּךְ עַל גַּם שֶׁל הַקְּדוּשׁ פְּרוּךְ הוּא,
 מִשּׁוֹם שֶׁחָשַׁב שֶׁאֵינוֹ בְּדַאי שֶׁהַקְּדוּשׁ פְּרוּךְ הוּא
 יַעֲשֶׂה לוֹ גַּם, מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא עָבַד אֶת
 אָבִיו וְאִמּוֹ בְּרָאוּי וְלֹא הִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וּנְשָׂא
 שְׂתֵי אֲחִיוֹת, וְאָף עַל נֹב שֶׁחִכָּל נִתְּבָאָר. וְעַם כָּל
 זֶה צָרִיךְ לְאָדָם לְפָחַד תְּמִיד וּלְהִתְפַּלֵּל לְפָנָי
 הַקְּדוּשׁ פְּרוּךְ הוּא בַּתְּפִלָּה, שֶׁכֶּתוּב אֲשֶׁרִי אָדָם
 מִפְּחַד תְּמִיד [וּלְפָחַד תְּמִיד מִלְּפָנָי הַקְּדוּשׁ פְּרוּךְ הוּא], וְהִרִי
 פְּרִשׁוּתָהּ.

בֵּא רֵאָה, תְּפִלַּת הָאֲבוֹת הַעֲמִידוֹ עוֹלָם, וְכֹל בְּנֵי
 הָעוֹלָם עֲלֵיהֶם עוֹמְדִים וְסִמּוּכִים, וְלְעוֹלָם
 וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים לֹא נִשְׁכַּחַת זְכוּת הָאֲבוֹת,
 מִשּׁוֹם שֶׁזְכוּת הָאֲבוֹת הִיא קִיּוּם שֶׁל מַעֲלָה
 וּמִטָּה, וְקִיּוּם שֶׁל יַעֲקֹב הוּא קִיּוּם שְׁלֵם יוֹתֵר
 מִכָּלֶם. וְלָכֵן בְּשָׁעָה שֶׁצָּרָה לְבָנָי יַעֲקֹב, הַקְּדוּשׁ
 פְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה אֶת דְּמוּת יַעֲקֹב וְחָס עַל
 הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת פְּרִיִּי

יַעֲקֹב. יַעֲקֹב"ב בְּוֹא"ו, לָמָּה בְּוֹא"ו? מִשּׁוּם
שֶׁהוּא דְמוֹת שֶׁל יַעֲקֹב מִמֶּשׁ.

בֹּא רְאֵה, כָּל מִי שֶׁרוֹאֶה אֶת יַעֲקֹב, כְּמִי
שֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּאַסְפֵּק לְרִיחַ הַמַּאֲיָרָה (תַּפְּאֲרָת),
וְהָרִי נֹאמֵר שֶׁיִּפְּיוֹ שֶׁל יַעֲקֹב כְּיִפְּיוֹ שֶׁל אָדָם
הָרֹאֵשׁוֹן. אָמַר רַבִּי יִיסָא, אֲנִי שָׁמַעְתִּי, שֶׁכָּל מִי
שֶׁמִּסְתַּכֵּל בַּחֲלוּמוֹ וְרוֹאֶה אֶת יַעֲקֹב מְעַטָּף
בְּמַלְבוּשָׁיו, מִתּוֹסְפִים לוֹ חַיִּים.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הָרִי נֹאמֵר שֶׁדוֹד הַמְּלָךְ, עַד
שֶׁלֹּא הָיָה, לֹא הָיוּ לוֹ חַיִּים כְּלָל, פָּרַט לָזֶה
שֶׁאָדָם הָרֹאֵשׁוֹן נִתֵּן לוֹ שִׁבְעִים שָׁנָה מִשְׁלוֹ, וְכֹךְ
הָיָה קִיוּמוֹ שֶׁל דּוֹד הַמְּלָךְ שִׁבְעִים שָׁנָה הָיוּ, וְקִיוּם
שֶׁל אָדָם הָרֹאֵשׁוֹן אֶלֶף שָׁנָה חֹסֵר שִׁבְעִים. נִמְצְאוּ
בְּאֵלֶּה אֶלֶף שָׁנִים רֵאשׁוֹנוֹת אָדָם הָרֹאֵשׁוֹן וְדוֹד
הַמְּלָךְ.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים בא) חַיִּים שָׂאֵל מִמֶּךָ נִתְתָּה לוֹ
אֶרֶץ יָמִים עוֹלָם וְעַד. חַיִּים שָׂאֵל מִמֶּךָ - זֶה
דּוֹד הַמְּלָךְ. שֶׁהָרִי כְּשֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גִּן

עָדוּן, הַטִּיל בּוֹ נִשְׁמַת דָּוִד הַמֶּלֶךְ, וְהִסְתַּכַּל בּוֹ וַיִּרְאֶה
 שְׂאִיִן לוֹ חַיִּים מִשָּׁלוֹ כְּלוּם וְעוֹמֵד לְפָנָיו כָּל הַיּוֹם.
 כִּיּוֹן שֶׁנִּבְרָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן, אָמַר, הֲרֵי וַיֵּרֵא קִיּוּמוֹ.
 וּמֵאָדָם הָרֵאשׁוֹן הָיוּ שִׁבְעִים שָׁנִים שֶׁהִתְקַיַּם דָּוִד
 הַמֶּלֶךְ בְּעוֹלָם.

עוֹד הָאֲבוֹת הַשְּׂאִירוֹ לוֹ מִחַיֵּיהֶם כָּל אֶחָד וְאֶחָד.
 אֲבָרְהָם הַשְּׂאִיר לוֹ, וְכַד יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף. יִצְחָק
 לוֹ הַשְּׂאִיר לוֹ כְּלוּם, מִשּׁוּם שֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ בָּא מִצִּדּוֹ.
 וַיֵּרֵא אֲבָרְהָם הַשְּׂאִיר לוֹ חֲמִשׁ שָׁנִים, שֶׁהָיָה לוֹ
 לְהִתְקַיַּם מֵאָה וּשְׁמוֹנִים שָׁנִים, וְהִתְקַיַּם
 מֵאָה וּשְׁבַעִין וְחֲמִשׁ שָׁנִים, חֲסֵרִים חֲמִשׁ. יַעֲקֹב הָיָה
 לוֹ לְהִתְקַיַּם בְּעוֹלָם כִּימֵי אֲבָרְהָם, וְלֹא הִתְקַיַּם ^{דף}
 אֲלָא מֵאָה וָאַרְבָּעִים וּשְׁבַע שָׁנִים. חֲסֵרִים ^{קסח ע"ב}
 עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה. נִמְצָא שֶׁאֲבָרְהָם וַיִּנְקֹב הַשְּׂאִירוֹ לוֹ
 מִחַיֵּיהֶם שְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשׁ שָׁנִים. יוֹסֵף שֶׁהִתְקַיַּם מֵאָה
 וְעֶשְׂרִי שָׁנִים, הָיָה לוֹ לְהִתְקַיַּם מֵאָה וָאַרְבָּעִים וּשְׁבַע
 שָׁנִים כִּימֵי יַעֲקֹב, וְחֲסֵר מֵהֶם שְׁלֹשִׁים וּשְׁבַע שָׁנִים.
 הֲרֵי שִׁבְעִים שָׁנִים שֶׁהַשְּׂאִירוֹ לְדָוִד הַמֶּלֶךְ לְהִתְקַיַּם

בָּהֶם, וּבָהֶם הַתְּקִיִּים דָּוֵד בְּכָל אוֹתָם הַשָּׁנִים
שֶׁהַשָּׂאִירוֹ לוֹ הָאֲבוֹת.

וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה יִצְחָק לֹא הַשָּׂאִיר לוֹ כָּלוּם
כִּי אֵלֶּהָ? מִשּׁוּם שֶׁהוּא חֹשֶׁה, וְדוֹד כָּאֵל מִצַּד
הַחֹשֶׁה, וּמִי שֶׁהוּא בְּחֹשֶׁה אֵין לוֹ אֹזֶר כָּלֵל וְאֵין לוֹ
חַיִּים, וְלִכֵּן לֹא הָיוּ לְדוֹד חַיִּים כָּלֵל. אֲבָל אֵלֶּה
שֶׁהָיָה לָהֶם אֹזֶר, הַשָּׂאִירוֹ לְדוֹד הַמְּלֶכֶה, וּמֵהֶם
הַצָּטִרֵךְ לְהַשָּׂאִיר וְלִהְיוֹת לוֹ חַיִּים, שֶׁהָרִי מִצַּד הַחֹשֶׁה
אֵין לוֹ חַיִּים כָּלֵל, וְעַל זֶה כָּאֵל יִצְחָק בְּחֹשֶׁבֶן.

וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה יוֹסֵף יוֹתֵר מִכָּלֶם? אֵלֶּה וְדֹאֵי
יוֹסֵף בְּלִבְדוֹ כִּמּוֹ כָּלֶם, מִשּׁוּם שֶׁנִּקְרָא
צַדִּיק, וְזֶהוּ שֶׁמֵּאִיר לְלִבְנָה יוֹתֵר מִכָּלֶם, וְלִכֵּן זֶה
הַשָּׂאִיר לְדוֹד הַמְּלֶכֶה יוֹתֵר מִכָּלֶם חַיִּים, שֶׁכֶּתוּב
(בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקְיעַ הַשָּׁמַיִם
לְהַשָּׂאִיר עַל הָאָרֶץ.

כֹּאֵל רֵאָה, יַעֲקֹב, תְּפַלְתּוֹ הַגְּנֵה עָלָיו מִעֲשׂוֹ
מִשּׁוּם שֶׁרָצָה לְהַעֲבִיר זְכוּתוֹ לְבָנָיו אַחֲרָיו
וְלֹא לְהוֹצִיא אוֹתָהּ עִבְשׁוֹ אֲצֵל עֲשׂוֹ, וְעַל זֶה

הַתַּפְּלִיל תַּפְּלֵתוּ לְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא סָמַךְ עַל זְכוּתוֹ לְהַצִּילוֹ בְּגִלְגָּלָה.

וַיֹּאמֶר אִם יָבוֹא עֲשׂוֹ אֵל הַמַּחְנֶה הָאֶחָד וְהִכְהוּ וְהָיָה הַמַּחְנֶה הַנִּשְׁאָר לְפִלִיטָה. כֵּן רָאָה מַה כָּתוּב, וַיַּחֲזִק אֶת הָעַם אֲשֶׁר אֵתוֹ וְאֵת הַצֹּאן וְאֵת הַבְּקָר וְהַגְּמִלִים לְשָׁנֵי מַחְנוֹת. לָמָּה לְשָׁנֵי מַחְנוֹת? מִשּׁוֹם שֶׁאָמַר, אִם יָבוֹא עֲשׂוֹ אֵל הַמַּחְנֶה הָאֶחָד וְהִכְהוּ וְהָיָה הַמַּחְנֶה הַנִּשְׁאָר לְפִלִיטָה.

כֵּן רָאָה שֶׁשְׂכִינָה לֹא זָזָה מֵאֶהָל לֵאלֹהֵי וּמֵאֶהָל רַחֵל. אָמַר יַעֲקֹב, יָדַעְתִּי שֶׁהָרִי שְׂמִירָה לְאֵלֹהֵי מִתְקַדֵּשׁ בְּרוּךְ הוּא. מַה עָשָׂה? וַיִּשָּׂם אֶת הַשְּׂפָחוֹת וְאֵת יְלִדֵיהֶן רֹאשְׁנָה. אָמַר, אִם יִהְרַג עֲשׂוֹ - יִהְרַג אֶת אֵלֶּה, אֲבָל אֵלֹהֵי אֵינִי פּוֹחֵד מֵהֶם, מִשּׁוֹם שֶׁשְׂכִינָה עִמָּהֶם, וְעַל זֶה - וְהָיָה הַמַּחְנֶה הַנִּשְׁאָר לְפִלִיטָה. כִּיּוֹן שֶׁעָשָׂה אֶת זֶה, תִּקַּן תַּפְּלֵתוֹ עֲלֵיהֶם, מַה כָּתוּב? וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב

אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְכֶם וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק ה' הָאֹמֵר
אֵלַי שׁוּב לְאֶרְצְךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאִיטִיבָה עִמָּךְ.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח וְאָמַר, (תהלים קב) תִּפְלָה לְעֵנִי כִּי
יַעֲטֹף וּלְפָנַי ה' יִשְׁפֹךְ שִׁיחוֹ. פָּסוּק זֶה
בְּאֵרוֹהוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֵלֶּא דָּוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר
אֵת זֶה כְּשֶׁהִסְתַּכַּל וּרְאָה בְּדַבְרֵי הָעֵנִי, וְהִסְתַּכַּל
בּו כְּשֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וּבּוֹרַח מִלְּפָנַי חָמִיו אָמַר זֶה.
תִּפְלָה לְעֵנִי - זֹהֵי תִפְלָה שְׂמֵכְקֵשׁ הָעֵנִי לְפָנַי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזוֹ הַתִּפְלָה שְׂמֵקְדִימָה אֵת
כָּל תִּפְלוֹת הָעוֹלָם.

כָּתוּב כָּאֵן תִּפְלָה לְעֵנִי, וּכְתוּב שָׁם (שם ז) תִּפְלָה
לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים. מַה בֵּין זֶה לְזֶה?
אֵלֶּא זוֹ תִפְלָה שֶׁל יֵד, וְזוֹ תִפְלָה שֶׁל רֹאשׁ, וְאֵין
לְהַפְרִיד בֵּין הַתִּפְלָה לְעֵנִי הַזֶּה וּבֵין תִּפְלָה לְמֹשֶׁה
אִישׁ הָאֱלֹהִים, וְשִׁתִּיחֵן שְׂקוּלוֹת כְּאַחַת.

וְעַל זֶה תִּפְלַת הָעֵנִי מִקְדִּימָה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא מִכָּל תִּפְלוֹת הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שְׂכַתוּב (שם
כב) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁבְחָן עֲנוֹת עֵנִי וְגו'. בֵּא רְאֵה,

תַּפְּלָה לְעַנִּי זוּ תַּפְּלָה שָׁל יָד, שְׁהַעֲנֵי דְבוּק בְּעַנְיִי
כְּמִי שְׂאִין לוֹ מִעֲצָמוֹ כְּלוּם.

דְּבַר אַחַר, תַּפְּלָה - זֶה מִשָּׁה, לְעַנִּי - זֶה דְּוָד, כִּי
יַעֲטֹף - כְּשִׁמְת־כֶּסֶף הַלְבָנָה וּמִת־כֶּסֶף הַשָּׁמַשׁ
מִמְנָה, וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ - כִּדְרֵי לְהַתְחַבֵּר עִם
הַשָּׁמַשׁ.

בֵּא רְאֵה, הַתַּפְּלָה שָׁל כָּל בְּנֵי אָדָם תַּפְּלָה,
וּתַפְּלַת הָעַנִּי הִיא תַּפְּלָה שְׁעוֹמְדַת לִפְנֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשׁוֹכְרַת שְׁעָרִים וּפְתָחִים
וּנְכַנְסַת לְהַתְקַבֵּל לִפְנֵיו. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת כב) וְהָיָה
כִּי יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי חֲנוּן אָנִי, וְכָתוּב שָׁמַע
אֲשָׁמַע צַעֲקָתוֹ. וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ - כְּמִי
שְׁמַתְרַעַם עַל דֵּין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תַּפְּלוֹת הַצַּדִּיקִים תְּדוּוּהָ לְכַנְסַת
יִשְׂרָאֵל ^(דף קסט ע"ב) לְהַתְעַטֵּר לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. מִשּׁוּם זֶה חֲבִיבָה הִיא יוֹתֵר לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְלָכֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תֵּיֵאֵב לְתַפְּלוֹת

הַצְדִּיקִים בְּשַׁעַת שְׁצַרְיָךְ לָהֶם, מִשּׁוֹם שְׂיֹדְעִים
לְרַצּוֹת אֶת רְבוֹנָם.

מַה כָּתוּב בְּיַעֲקֹב? אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְחָם וְאֱלֹהֵי אָבִי
יִצְחָק ה' הָאֵמֵר אֵלַי שׁוּב וְגו'. הַתְּעַטֵּר וְנִקְשֵׁר
קֶשֶׁר בְּקֶשֶׁר אֶחָד כְּרֵאוֹי. אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְחָם לְיָמַי,
וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק לְשִׁמְאֵל. הָאֵמֵר אֵלַי - כָּאֵן תִּלָּח
הַדָּבָר לְהַתְּעַטֵּר לְמְקוֹמוֹ בְּיַנְיָהֶם. שׁוּב לְאַרְצְךָ
וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאִי־טִיבָה עִמָּךְ.

קְטַנְתִּי מִכָּל תַּחֲסָדִים. לָמָּה הָיָה צָרִיךְ זֶה עִם זֶה?
אֵלֶּא, אָמַר יַעֲקֹב, אַתָּה הַבְּטַחְתָּ לִּי
לְהִיטִיב עִמִּי, וְאֲנִי יָדַעְתִּי שְׂכָל מַעֲשֵׂיךָ בְּכֶל יָמַי
עַל תְּנַאי, חֲרִי אֲנִי אֵין בִּי זְכוּת, שְׁחֲרִי קְטַנְתִּי מִכָּל
הַתַּחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ. וְכָל
מַה שְׁעָשִׂיתָ לִּי עַד הַיּוֹם, לֹא בְּשִׁבִיל זְכוּתִי הָיָה,
אֵלֶּא בְּגִלְגָּלְךָ הוּא שְׁעָשִׂיתָ לִּי. וְאוֹתוֹ טוֹב וְאֱמֶת
בְּגִלְגָּלְךָ הָיוּ, שְׁחֲרִי כְּשֶׁעֲבַרְתִּי בַּתְּחִלָּה, שְׁחֲרִיתִי
הוֹלֵךְ מִלִּפְנֵי עֲשׂוֹ, יְחִידִי עֲבַרְתִּי אֶת אוֹתוֹ נָהַר,

ואתה עשית עמי טוב ואמת, והרי אני עכשו
עוֹבֵר אוֹתוֹ בְּשֵׁנֵי מַחְנֹתַי, הֵם שְׁנֵי הַמַּחְנֹת שְׁחֵלְקִי.

עַד כָּאֵן סִדּוֹר הַשֵּׁבַח שֶׁל רַבּוֹנוֹ. מִכָּאֵן וְלַהֲבֵיא
בִּקְשׁ מַה שְּׁצָרִיךְ לוֹ, לְהִרְאוֹת לְכֹל בְּנֵי
הָעוֹלָם שְׁצָרִיךְ לוֹ לְאָדָם לְסִדֵּר שֵׁבַח שֶׁל אֲדוֹנוֹ
בַּתְּחִלָּה, וְאַחֵר יִבְקֹשׁ בִּקְשׁוֹתָיו. שְׂכָךְ עָשָׂה יַעֲקֹב
- בַּתְּחִלָּה סִדֵּר שְׂבָחָיו שֶׁל קוֹנוֹ, וְאַחֵר שְׂסִדֵּר
הַשֵּׁבַח, אָמַר בִּקְשָׁתוֹ שְׁהֲצַטְרִיךְ לָהּ.

וְהוֹ שְׂפָתוֹב: הַצִּילֵנִי נָא מִיֵּד אַחֵי מִיֵּד עֲשׂוּ כִי יֵרָא
אֲנֹכִי אֶתוֹ פֶּן יָבוֹא וְהַכִּינִי אִם עַל פְּנִים. מִכָּאֵן,
מִי שְׂמַת־פֶּלֶל תִּפְלֹתוֹ שְׁצָרִיךְ לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו כְּרֵאוֹי.
הַצִּילֵנִי נָא. וְאִם תֵּאמַר שְׁתֵּרִי הַצִּלְתֵּנִי מִלְּבָן - מִיֵּד
אַחֵי. וְאִם תֵּאמַר קְרוֹבִים אַחֵרִים סָתָם נִקְרָאִים
אַחִים - מִיֵּד עֲשׂוּ. מָה הַטַּעַם? בְּשֵׁבִיל לְפָרֵשׁ הַדָּבָר
כְּרֵאוֹי. וְאִם תֵּאמַר, אֲנִי לָמָּה אֲצַטְרִיךְ? כִּי יֵרָא
אֲנֹכִי אֶתוֹ פֶּן יָבוֹא וְהַכִּינִי. כִּדִּי לְהוֹדֵעַ דָּבָר לְמַעַלָּה
וּלְפָרֵשׁוֹ כְּרֵאוֹי, וְלֹא יִסְתִּיר הַדָּבָר.

וְאֵתָה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב עִמָּךְ וְגו'. וְאֵתָה
 אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב, מַה זֶה וְאֵתָה? כִּמּוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (נחמיה ט) וְאֵתָה מִתְּיָה אֶת כָּלָם. אַף כֵּן
 וְאֵתָה אָמַרְתָּ.

כֵּן רֵאֵה, דָּוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר, (תהלים יט) יִהְיוּ לְרֵצוֹן
 אֱמֹרֵי פִי, אֵלֹו דְבָרִים שֶׁהִתְפָּרְשׁוּ. וְהִגִּיזוֹן לְבִי
 - אֵלֹו דְבָרִים נִסְתָּרִים שֶׁלֹּא יָכוֹל בֶּן אָדָם לְפָרְשׁם
 בְּפִיו, זֶהוּ הִגִּיזוֹן, שֶׁהוּא בְּלֵב, שֶׁלֹּא יָכוֹל לְהִתְפָּרֵשׁ.
 וְעַל זֶה צָרִיךְ הַדָּבָר לְהִתְפָּרֵשׁ בְּפֶה, וְדָבָר שֶׁתְּלוֹי
 בְּלֵב, וְהַכֹּל סוּר הוּא. אַחַד בְּנֶגֶד דְּרָגָה
 תַּחְתּוֹנָה, וְאַחַד בְּנֶגֶד דְּרָגָה עֲלִיוֹנָה. דָּבָר
 שֶׁהִתְפָּרֵשׁ, בְּנֶגֶד דְּרָגָה תַּחְתּוֹנָה שֶׁהִצְטַרַּךְ
 לְהִתְפָּרֵשׁ. אוֹתוֹ שֶׁתְּלוֹי בְּלֵב הוּא בְּנֶגֶד דְּרָגָה
 פְּנִימִית יוֹתֵר, וְהַכֹּל הוּא כְּאַחַד. וְעַל זֶה אָמַר יִהְיוּ
 לְרֵצוֹן אֱמֹרֵי פִי וְהִגִּיזוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ וְגו'.

כִּמּוֹ זֶה אָמַר יַעֲקֹב. בְּתַחֲלָה פָּרַשׁ הַדָּבָר כְּרֵאוֹי,
 וְאַחַר כֵּן הִסְתִּיר הַדָּבָר שֶׁתְּלוֹי בְּהִגִּיזוֹן הַלֵּב
 שֶׁלֹּא צָרִיךְ לְפָרֵשׁ, שֶׁכֵּתוּב (בראשית לב) וְשִׁמְתִי אֶת

וְרַעַף כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִסְפֵּר מֵרַב. כָּאֵן הוּא
 דְּבַר הַתְּלוּי בַּלֵּב שֶׁלֹּא צָרִיךְ לְפָרֵשׁ, וְכֵן צָרִיךְ כְּמוֹ
 שְׂאֵמְרָנוּ, כִּדְרֵי לִיחַד יַחֲוֹד שְׁלָם כְּרֵאוּי. אֲשֶׁרֵי
 הַצְּדִיקִים שְׂיִוְדָעִים לְסִדֵּר שְׁבַח רַבּוֹנָם כְּרֵאוּי
 וּלְבַקֵּשׁ בְּקִשְׁתָּם, וְלִכְּוֹן כְּתוּב (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי
 עֲבָדֵי אֲתָהּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר. [ס"א כְּתוּב גַּם אֵת
 הַשְּׁנֵי גַם אֵת הַשְּׁלִישִׁי וְגו'. שְׁלֹשׁ פְּעָמִים גַּם, רַבּוֹ (ג"ם רֵאשִׁי תְבוּת: גּוֹאֵל מִשָּׁה.
 גּוֹאֵל מְרַדְּכֵי. גּוֹאֵל מְשִׁיחַ) לְשֹׁלֵשׁ גּוֹאֵלוֹת עַל יְדֵי שְׁלֹשָׁה צְדִיקִים, מִשָּׁה מְרַדְּכֵי מְשִׁיחַ,
 שְׁעֵתִיד לְגַאֲלָנוּ בְּקָרוֹב].

וַיִּזְתַּר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וְגו'. רַבִּי חֲנִינָא פָּתַח וַאֲמַר,
 (תהלים צא) לֹא תִאֲנָה אֵלֶיךָ רָעָה וְנִנְעֵ לֹא
 יִקְרַב בְּאֵהָלֶךָ. בֵּא רֵאָה, כְּשִׁפְרָא תְקַדּוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא אֵת הָעוֹלָם, עֲשֵׂה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם (דף קסט ע"ב) מַעֲשֵׂהוּ
 תְרֵאוּי לוֹ, וְחֲרֵי פִרְשׁוּתָהּ. וְנִתְפָּאֵר, [וְאִם תֹּאמַר] בַּיּוֹם
 הַרְבִּיעִי עֲשֵׂה מְאֹרֹת, וְאִזּוּ נִבְרָאָה הַלְּבָנָה חֲסָרָה,
 אִזּוּ שְׁתַּקְּטִינָה עֲצָמָהּ, וּמִשׁוּם שְׁתִּיָּא מְאֹרֹת חֲסָר
 וְא"ו, נִתֵּן מְקוֹם לְשֵׁלֵט בְּכָל הַרוּחֹת וְהַשְּׂדִים
 וְרוּחֹת סְעָרָה וּמִזִּיקִים וְכָל רוּחֹת הַטְּמָאָה.

בְּכֹל עוֹלָיִם וּמִשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם לְהַסְטוֹת, וְנִתְמַנּוּ
 בְּמִקוֹמוֹת חֲרָבִים וּבְשָׂדוֹת חֲזָקִים
 וּבְמִדְבָּרוֹת חֲרָבִים, וּבְכֹל מִצַּד רוּחַ הַטְּמֵאָה. וַהֲרִי
 נִתְבָּאֵר שְׁהָרִי רוּחַ הַטְּמֵאָה בָּאָה שְׂפָאָה מִנְחָשׁ
 הַעֵקֶלֶתוֹן, הוּא רוּחַ טְמֵאָה מִמַּשׁ, וְהוּא הִתְמַנֶּה
 בְּעוֹלָם לְהַסְטוֹת בֵּין אָדָם אֱלִיּוֹ, וְעַל זֶה יֵצֵר הָרַע
 שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם.

וְהוּא הִתְמַנֶּה אֲצֵל בְּנֵי אָדָם וְנִמְצָא עִמָּם,
 וּבְעַקְמוּמִיּוֹת וּבְתַחְבּוּלוֹת בָּא אֵלֵיהֶם
 לְהַסְטוֹתָם מִדְּרָכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כִּמוֹ שֶׁהַסְטָה
 אֶת אָדָם הָרָאשׁוֹן וְגַרְם מְוֹת לְכָל הָעוֹלָם, כִּי גַם
 מִסְטָה בְּנֵי אָדָם וְגוֹרֵם לָהֶם לְהַטְמֵא.

וּמִי שְׂפָא לְהַטְמֵא, מוֹשֵׁד עָלָיו אוֹתוֹ רוּחַ טְמֵאָה
 וְנִדְבֵק עִמּוֹ. וְכַמָּה הֵם שְׂמוֹמָנִים לְטֵמֵא אוֹתוֹ,
 וּמִטְמֵאִים אוֹתוֹ וְהוּא טְמֵא, וּמִטְמֵאִים אוֹתוֹ
 בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְאוֹתוֹ עוֹלָם, וַהֲרִי נִתְבָּאֵר.

וּבְשַׁעָה שְׂפָא בֵּין אָדָם לְהַטְהָר, אוֹתוֹ רוּחַ טְמֵאָה
 נִכְפָּה לְפָנָיו וְלֹא יְכוּל לְשַׁלֵּט עָלָיו, וְאִי

בְּתוֹב לֹא תֵאָנֶה אֵלַיךָ רָעָה וְנִנְע לֹא יִקְרַב בְּאֵהֶלְךָ.
אָמַר [בְּשִׁמְרָה] רַבִּי יוֹסֵי, לֹא תֵאָנֶה אֵלַיךָ רָעָה - זֶה
לִילִית. וְנִנְע לֹא יִקְרַב בְּאֵהֶלְךָ - אֵלּוּ שְׂאֵר מַזִּיקִים,
וְהִרִי פְרִשׁוּהָ וְנִתְבַּאֵר.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הִרִי אָמַרְנוּ שְׁלֹא יֵצֵא אָדָם
יְחִידִי בְּלִילָה, וְכָל שְׂכֵן בְּשֵׁהֲלַבְנָה נִבְרָאָה
וְהִיתָה חֲסֵרָה, וּבְאֵרוּהָ שְׁהִרִי אִזּוּ רוּחַ טְמֵאָה
שׁוֹלְטָת, וְזוּהִי רוּחַ רָעָה. מִי רָעָה? זֶה נִחַשׁ הָרַע,
וְנִנְע זֶהוּ מִי שְׂרוּכֵב עַל הַנְּחָשׁ. רָעָה וְנִנְע הֵם
בְּאֶחָד.

וְאֵף עַל גַּב שְׁשֵׁנִינוּ שְׁנִנְע אֵלּוּ נִנְעִי בְּנִי אָדָם
שְׁיֵצֵאוּ מֵאָדָם, שְׁהִרִי כָּל אוֹתָן שְׁנִים שְׁלֹא
קָרַב אָדָם לְאִשְׁתּוֹ, רוּחֹת טְמֵאָה הִיוּ בְּאוֹת
וּמִתְחַמְּמוֹת מִמֶּנּוּ וּמוֹלִידוֹת מִמֶּנּוּ, וְאֵלֶּה נִקְרְאוּ
נִנְעִי בְּנִי אָדָם.

וְהִרִי נֵאָמַר, שְׁכַּשְׁכַּן אָדָם בְּחִלּוּמוֹ וְלֹא שׁוֹלֵט
בְּגוּפוֹ וְחַנוּף שׁוֹכֵף, רוּחַ טְמֵאָה בְּאֵה
וְשׁוֹרָה עָלָיו, וְלִפְעָמִים רוּחֹת נִקְבוֹת טְמֵאָת

בְּאוֹת וּקְרִבּוֹת אֵלָיו וּמוֹשְׁכוֹת אוֹתוֹ אֵלֵיהֶן
 וּמִתְחַמָּמוֹת מִמֶּנּוּ, וּמוֹלִידוֹת אַחַר כֵּךְ רוּחוֹת
 וּמִזִּיקִים [נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם, כִּמוֹ בְּנֵי אָדָם], וְלִפְעָמִים נִרְאִים
 כְּמִרְאֵה בְּנֵי אָדָם, פָּרַט לָזֶה שְׂאִין לָהֶם שְׁעָרוֹת
 בְּרֵאשׁ.

וּבְכָל יֵשׁ לְאָדָם לְהִשְׁמַר מִלְּפִנֵיהֶם כְּדֵי שְׂיִלְךָ
 בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְלֹא יִטָּמֵא עִמָּם, שְׁחֲרֵי אֵין
 לָךְ מִי שְׂיִשֵּׁן בְּלִילָה בְּמִטָּתוֹ וְלֹא טוֹעֵם טַעַם מָוֶת
 וַיּוֹצֵאת נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ, וְכִיּוֹן שְׂנַשְׂאָר הַגּוֹף בְּלֵי
 נִשְׁמָה קְדוֹשָׁה, רוּחַ טְמֵאָה זְמִינָה וְשׁוֹרָה עָלָיו
 וְנִטָּמֵא. וְחֲרֵי בְּאֲרָנוֹ דָּבָר, שְׂאִין לְאָדָם לְהַעֲבִיר
 יָדָיו עַל עֵינָיו בְּבִקְרָה, מִשּׁוּם שְׁחֲרֵי רוּחַ טְמֵאָה
 שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, וְחֲרֵי נִתְבָּאֵר.

בֵּא רְאֵה שְׁחֲרֵי יַעֲקֹב, אֵף עַל נֵב שְׂנַיָּאֵהֵב עַל יָדֵי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם שְׂנַשְׂאָר לְבַדּוֹ, רוּחַ
 אֶחָדָה נוֹעֵדָה לְהוֹדִיג עִמּוֹ.

רַבִּי שְׂמַעוֹן אָמַר, בֵּא רְאֵה מַה פְּתוּב בּוֹ בְּבִלְעָם
 הַרְשָׁע, וַיִּלְךְ שְׂפִי. מַהוֹ שְׂפִי? יְחִידִי, כְּמוֹ

שָׁנָאֵמַר שְׁפִיפּוֹן עָלַי אֲרַח. כְּנַחֵשׁ תְּזַה שְׁהוּלָךְ יְחִידִי
וְאוֹרֵב עַל דְּרָכַי וְשִׁבְלִים, כִּךְ גַּם בְּלָעַם תְּזַה
הוּלָךְ יְחִידִי. מָה הַטַּעַם? כִּדִּי לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו רוּחַ
טְמֵאָה. שָׁכַל מִי שְׁהוּלָךְ יְחִידִי בְּזִמְנֵי יְדוּעִים
אֲפֹלוּ בְּעִיר בְּמִקְוֹמוֹת יְדוּעִים, מוֹשֵׁךְ עָלָיו רוּחַ
טְמֵאָה.

לָכֵן בְּכָל זְמַן לֹא יֵלֵךְ אָדָם יְחִידִי בְּדַרְךְ וּבְעִיר,
אֲלֹא בְּמִקּוֹם שְׁכֵנֵי אָדָם הוֹלְכִים וְשֹׁבִים
וְנִמְצְאִים שָׁם, וְעַל כֵּן לֹא יֵלֵךְ אָדָם יְחִידִי בְּלִילָה,
הוֹאִיל וּבְנֵי אָדָם לֹא נִמְצְאִים, וְהִינוּ הַטַּעַם שֶׁלֹּא
תָּלִין נִבְלָתוֹ, ^(דף קע ע"א) שֶׁלֹּא לְהַחְזִיק גּוֹף יַת כְּלֵי רוּחַ
עַל הָאָרֶץ בְּלִילָה. מִשּׁוֹם כִּךְ אוֹתוֹ בְּלָעַם הַרְשָׁע
תְּזַה הוּלָךְ יְחִידִי כְּנַחֵשׁ תְּזַה, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרוּהוּ.

וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ. מַה זֶה וַיֵּאבֶק? [שָׁמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן

לוֹי, מִלְּמַד שֶׁהֵעִילוּ אֶבֶק בְּרַגְלֵיהֶם עַד כִּסֵּא הַכְּבוֹד. כְּתוּב כִּי

בְּהֵאבְקוֹ עִמּוֹ, וְכְתוּב (נחום א) אֶבֶק רַגְלָיו. וְאוֹתוֹ מִלְּאֵךְ שָׂרוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ תְּזַה, וְהוּא

סְמָא"ל, לָכֵן הִינוּ הוּא שֶׁנִּעְלָה אֶבֶק רַגְלָיו עַד כִּסֵּא הַכְּבוֹד, שֶׁהוּא מְקוֹם הַמְּשֻׁשָׁט].

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, מִן אֶבֶק. אֶבֶק טָפַל לְעֶפֶר. מַה

בֵּין עֶפֶר לְאַבְקָה? זֶה אַבְקָה שֶׁנִּשְׁאָר מִהָאֵשׁ וְלֹא
 עוֹשֶׂה פְּרוֹת [בְּעוֹלָם] לְעוֹלָמִים, עֶפֶר שֶׁכָּל הַפְּרוֹת
 יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, וְהוּא כָּלֵל שֶׁלְמַעְלָה וּמִטָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, אִם כֹּה־, מַה זֶה מְקוּמָה מִמֶּנּוּ
 דָּל? אָמַר לוֹ, כְּמִשְׁמַעוֹ, אֲבָל בְּגוּן זֶה מְקוּמָה
 מִמֶּנּוּ דֵּל מִשּׁוֹם שְׂאִין לוֹ מִעֲצָמוֹ כְּלוּם, וּמֵאוֹתוֹ
 עֶפֶר יֵצֵא דֵּל שְׂאִין בּוֹ כְּלוּם, וּמֵאוֹתוֹ עֶפֶר כָּל
 הַפְּרוֹת וְכָל טוֹב הָעוֹלָם יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ וְבוֹ נַעֲשִׂים
 כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קהלת ג) הַכֹּל הָיָה
 מִן הָעֶפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֶפֶר.

וְשִׁנִּינוּ, הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר - אֲפֹלוּ גִלְגָּל חֲמָה,
 אֲבָל אַבְקָה לֹא עוֹשֶׂה פְּרוֹת וְנִצְנִים [לְעוֹלָם]
 לְעוֹלָמִים, וּמִשּׁוֹם כֹּה־ וַיֵּאבֶק אִישׁ, שָׂבֵא כְּאוֹתוֹ
 אַבְקָה וְרַב־עָלְיוֹ כְּדִי לְקַטְרֵג לְיַעֲקֹב.

עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר, שֶׁנִּעְבַּר שְׁלִטוֹנוֹ וְהִתְחַלֵּף. וְכֹה־
 הוּא לְעֵתִיד לָבֵא, מִשּׁוֹם שֶׁתְּגַלּוֹת עֲבָשׁוֹ דוֹמָה
 לְלִילָה, וְהִיא לִילָה, וְשׁוֹלֵט אוֹתוֹ אַבְקָה עַל יִשְׂרָאֵל
 וְהֵם שׁוֹכְבִים לְעֶפֶר [אחרי], עַד שֶׁיַּעֲלֶה הָאוֹר וַיֵּאִיר

היום, ואז ישלטו ישראל, ולהם תנתן המלכות,
 אֲשֶׁר קְדוּשִׁים עֲלֵיוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל ז'
 וּמַלְכוּת וְשִׁלְטוֹן וְגִדְלָה שְׁמוּלָכָת תַּחַת כָּל
 הַשָּׁמַיִם תִּנָּתֵן לְעַם קְדוּשִׁים עֲלֵיוֹנִים. מַלְכוּתוֹ
 מַלְכוּת עוֹלָם, וְכָל הַשְּׁלֵיטִים לוֹ יַעֲבְדוּ וַיִּשְׁמְעוּ.
 וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא
 אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בִּרְכָתֵנִי. רַבִּי יְהוּדָה
 פֶּתַח וְאָמַר, (שיר ו') מִי זֹאת הַנְּשָׁקָפָה כְּמוֹ שָׁחַר
 יָפָה בְּלִבָּנָה בָּרָה כַּחֲמָה יָפָה כַּנְּדָגְלוֹת. פְּסוּק זֶה
 פֶּרְשׁוֹהוּ וְנִתְבָּאֵר. אֲבָל מִי זֹאת הַנְּשָׁקָפָה - אֵלּוּ
 הֵם יִשְׂרָאֵל, בְּזִמְן שֶׁתְּקַדּוּשׁ פְּרוּף הוּא יָקִים אוֹתָם
 וַיּוֹצִיאֵם מִן הַגְּלוּת, אִזּוּ יִפְתַּח לָהֶם פֶּתַח שֶׁל אֹר
 [שְׁחוּא] וַדְּקִי קָטָן, וְאַחַר כֵּן פֶּתַח אַחַר שֶׁהוּא
 גְּדוֹל מְאֹד, עַד שֶׁתְּקַדּוּשׁ פְּרוּף הוּא יִפְתַּח לָהֶם
 שְׁעָרִים עֲלֵיוֹנִים פְּתוּחִים לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם.
 וְכֵן כָּל מֵה שֶׁעָשָׂה תְּקַדּוּשׁ פְּרוּף הוּא לְיִשְׂרָאֵל
 וְלִצְדִיקִים שֶׁבָּהֶם, כֵּן בְּלֵם וְלֹא בְּזִמְן אַחֵר.
 לְאָדָם שֶׁנָּתַן בַּחֲשֵׁךְ וְדִיּוּרוֹ תִּיהָ תָּמִיד בַּחֲשֵׁךְ,

בְּשִׁירְצוֹ לְהָאִיר לוֹ, אָרִיכִים לְפִתְחָ לֹא אִזְרָ קָטָן
 בְּעֵינַי הַמַּחֲטָ, וְאַחַר כֵּן גָּדוֹל מִמֶּנּוּ, וְכֵן בְּכָל
 פַּעַם עַד שִׁיאִירוּ לוֹ כָּל הָאִזְרָ בְּרָאוּי.

כֵּן הֵם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כ"ג) מְעַט מְעַט
 אֶנְרָשְׁנוּ מִפְּנֵיךְ עַד אֲשֶׁר תִּפְרָח וְגו'. וְכֵן
 לְמִי שֶׁהוּא בָּא לְהִרְפֹּא, אֵינּוּ בִּשְׁעָה אַחַת, אֶלֶּא
 מְעַט מְעַט עַד שִׁיתְחַזְּקוּ. אֲבָל לְעֵשׂוֹ לֹא כֵּן, אֶלֶּא
 בְּפַעַם אַחַת מֵאִיר לוֹ, וְנֶאֱבָר מִמֶּנּוּ מְעַט מְעַט

[וְלַעֲתִיד לָבֹא לְאֲמוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה (ישעיה מב) ה' בְּגִבּוֹר יֵצֵא] עַד
 שִׁיתְחַזְּקוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמִירוּ [וַיִּשְׁבּוּ] אוֹתוֹ מִהַכּוֹל,
 מִהָעוֹלָם תְּהִי וּמִהָעוֹלָם הִבָּא. וּמִשׁוֹם שֶׁמֵּאִיר
 בִּשְׁעָה אַחַת, יִהְיֶה לוֹ הַשְּׂמֵדָה מִהַכּוֹל. אֲבָל
 יִשְׂרָאֵל, אִזְרָ שְׁלָהֶם מְעַט מְעַט, עַד שִׁיתְחַזְּקוּ,
 וַיֵּאִיר לָהֶם תְּקֵדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים.

וְכֹלָם שׂוֹאֵלִים אוֹתָם וְאוֹמְרִים, מִי זֹאת
 תִּנְשָׁקָפָה כְּמוֹ שְׁחַר, זֹהִי קִדְרוֹת
 תִּבְרָרָה, וְזֶהוּ אִזְרָ דְּקִיָּק. וְאַחַר יָפָה כְּלָבָנָה, מִשׁוֹם
 שֶׁתִּלְבְּנָה, הָאִזְרָ שְׁלָה מֵאִיר יוֹתֵר מִשְׁחַר. וְאַחַר

בָּרָה כַּחֲמָה, מִשּׁוֹם שְׂאוּרָה חֹזֵק וּמֵאִיר יוֹתֵר
מִהַלְבָּנָה. וְאַחַר כֵּךְ אֵינָמָה כַּנְדָּנְלוֹת, חֹזְקָה כְּאוֹר
חֹזֵק כְּרֵאוֹי.

כֹּאֲ רֵאָה, בְּעוֹד שְׂנֵחַשָׁךְ הַיּוֹם וּמִתְכַּפֶּסֶה הָאוֹר
וּבֹא הַבֶּקֶר, יוֹאֵר בְּתַחֲלָה מְעַט מְעַט עַד
שִׁיתְרַבָּה הָאוֹר כְּרֵאוֹי. שְׁתֵּרֵי כִּיּוֹן שְׂתֵּקְדוּשׁ כְּרוּךְ
הוּא יִתְעוֹדֵר לְהָאִיר לָהּ לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, יֵאִיר
בְּתַחֲלָה כְּמוֹ שְׁחַר, שְׁתּוֹא שְׁחַר, וְאַחַר כֵּךְ יָפָה
כַּלְבָּנָה, וְאַחַר כֵּךְ בָּרָה כַּחֲמָה, וְאַחַר כֵּךְ אֵינָמָה
כַּנְדָּנְלוֹת, כְּמוֹ שְׂנֵחַת־כֶּאֱר. (דף קע ע"ב)

וּבֹא רֵאָה, כִּיּוֹן שְׂעוּלָה הַבֶּקֶר, שְׁתֵּרֵי לֹא כְּתוּב
כִּי בֹא הַשְּׁחַר, אֶלְאֵ כִּי עָלָה, שְׁתֵּרֵי כִּיּוֹן
כִּי בֹא הַשְּׁחַר, אִזּוֹ הַתְּחִיב אוֹתוֹ מְמַנָּה וְהַכִּישׁ
אֶת יַעֲקֹב, מִשּׁוֹם שְׂאוֹתוֹ מְמַנָּה הַכִּישׁ אֶת יַעֲקֹב
לְתֵת כַּח לְהַתְּחִיב לְעֵשׂוֹ.

וּבְשִׁעְלָה אוֹתוֹ שְׁחַר שֶׁל שְׁחַר וְנִרְאָה, כֹּאֲ
הָאוֹר וְהַתְּחִיב יַעֲקֹב, שְׁתֵּרֵי אִזּוֹ הַנִּיעַ
וּמִנּוֹ לְהֵיוֹת מוֹאֵר, מֵהַ כְּתוּב? וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ

בְּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צִלַּע עַל יָרְכוּ.
וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁתַּרְי אִזְ הַזְּמַן לְהִיּוֹת מוֹאָר.

וְהוּא צִלַּע עַל יָרְכוּ. אִזְ הוּא רָמוּ, שְׁתַּרְי בְּעוֹד
שִׂישְׁרָאֵל בְּגִלוֹת וְסוּבְלִים פְּאֵבִים וְצַעַר
וּכְמָה רְעוֹת, בְּשִׁמְאִיר לָהֶם הַיּוֹם וַיָּבִיֵא לָהֶם
מִנוּחָה, אִזְ יִסְתַּכְּלוּ וַיִּכְאָבוּ בְּעֲצֵמוֹתֵיהֶם מִכְּמָה
רְעוֹת וְצַעַר שֶׁסָּכְלוּ וַיִּתְמָהוּ עֲלֵיהֶם, מִשׁוּם כֶּךָ
וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. שְׁאֹתוֹ זְמַן הַמְּנוּחָה, וְאִזְ הוּא
צִלַּע עַל יָרְכוּ, כּוֹאֵב וּמְצַעַר עֲצָמוֹ עַל מָה
שֶׁעָבַר.

וְהוּא, בְּשִׁעוּלָה קְדְרוֹת הַשָּׁחַר, אִזְ מִתְחִזֵּק
וְנִאָחֵז בּוֹ, שְׁתַּרְי נְחָלָשׁ כּחוֹ, שְׁאִיֵּן לוֹ
שְׁלֵטוֹן אֶלָּא בְּלִילָה, וַיַּעֲקֹב שְׁלֵטוֹנוֹ בַּיּוֹם. וְעַל
זֶה אָמַר שְׁלֵחְנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, שְׁתַּרְי אֲנִי
בְּרִשׁוֹתֶיךָ עוֹמֵד, וְחַרִּי נִתְּבָאָר וּפְרָשׁוּהוּ.

[עַל כֵּן לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנֶּשֶׁה וְגו', כִּי נִנְעַ כִּכְפָּה יִרְדָּה וַיַּעֲקֹב בְּגִיד
הַנֶּשֶׁה. שְׁאֵפְלוּ בְּהַנְּאָחָה אִסוּר, וְאֵפְלוּ לְתֵת אוֹתוֹ לְכֻלָּב. וְלָמָּה נִקְרָא גִיד הַנֶּשֶׁה?
כְּלוּמַר, גִּיד שְׁחוּא מְשֻׁכָּח אֶת בְּנֵי הָאָדָם מִעֲבוּרַת רְבוּנָם, וְשֵׁם רוּבֵּן הַיָּצֵר הָרַע.

ובינן שנדבק עם יעקב, לא מצא מקום שיכול להתגבר על יעקב, משום שכל איברי הגוף סייעו ליעקב, וכלם היו חזקים ולא היתה בהם חלשה. מה עשה? וינע ככה ורכו בגיד הנשה, במינו של יצר הרע שהוא מינו למקומו, ומשם פא יצר הרע על בני האדם.

ולבן אמרה תורה לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, כמו שאמרו החכמים באיברי האדם שרמוזו למעלה, אם טוב - טוב, ואם רע - רע. ולבן כל איבר מחזק איבר. ודאי גיד הנשה מחזק את יצר הרע שהוא מינו, ובני ישראל לא יאכלו אותו, שאינם מאדו ומיניו, אבל עמים עובדי עבודה זרה יאכלו אותו, שהוא מאד וממין המלאך שלהם, שהוא סמא"ל, כדי לחזק להם. משום שיש באדם מאתים ארבעים ושמונה איברים כנגד מאתים ארבעים ושמונה מצוות התורה שהם נתנו להעשות, וכנגד מאתים ארבעים ושמונה מלאכים שהתלבשה בהם שכינה והשם שלהם בשם רבובם.

ויש באדם שלש מאות ששים וחמשה גידים, וכנגדם שלש מאות ששים וחמש מצוות שלא נתנו להעשות וכנגד שלש מאות ששים וחמשה ימות השנה. ודברי תשעה באב אחד מהם, שהוא כנגד סמא"ל, שהוא אחד מאותם שלש מאות ששים וחמשה מלאכים [ימים], ולבן אמרה תורה לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. א"ת - לרבות תשעה באב שלא אוכלים בו ולא שותים. ולבן ראה הקדוש ברוך הוא חבל, ונרמו בהם רמו ליעקב. ויאבק איש עמו, בכל ימות השנה ובכל איברי יעקב, ולא נמצא פרט לאותו גיד הנשה. מיד תשש פח יעקב. ובימות השנה מצא

יום השעיה בָּאב שָׁבוּ הַתְּחוּק וְנִגְזַר דִּין עֲלֵינוּ וְנִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל מִי שְׁאוּבֵל
 בַּתְּשֻׁעָה בָּאב בָּאֵלוּ אֲכַל אֶת גֵּיד הַנְּשֻׁחַ. רַבִּי חֵיִיא אָמַר, אֱלֹמְלֵא
 לֹא נִחְלַשׁ כַּח [שָׁל מְקוּם] זֶה שָׁל יַעֲקֹב, הָיָה מִתְקַיֵּם
 יַעֲקֹב אֱלֵיו, וְנִשְׁפַּר כַּח שָׁל עֲשׂו לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (יחזקאל לא) בְּמִרְאֵה הַקִּשְׁת
 אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינַי בְּיוֹם הַנְּשֻׁחַ כִּן מִרְאֵה הַנְּגִי
 סְבִיב הוּא מִרְאֵה דְמוּת כְּבוֹד ה' וְאִרְאָה וְאֶפֶל עַל
 פְּנֵי וְגו'. פְּסוּק זֶה נִתְּפֵאֵר. אֲכַל בֹּא רֵאָה, שְׁחֵרִי
 פְּתוּב (דברים לד) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה.
 מַה בֵּין מֹשֶׁה לְשָׂאֵר נְבִיאֵי הָעוֹלָם? מֹשֶׁה הִסְתַּכֵּל
 בְּאַסְפְּקֻלְרֵיהַּ הַמְּאִירָה - שְׂאֵר הַנְּבִיאִים לֹא הָיוּ
 מִסְתַּכְּלִים אֱלֹא בְּאַסְפְּקֻלְרֵיהַּ (דף קעא ע"בא) שְׁאִינָה
 מְאִירָה. מֹשֶׁה הָיָה שׁוֹמֵעַ וְעוֹמֵד עַל רִגְלָיו וְכַחוֹ
 מִתְּחוּק וְהָיָה יוֹדֵעַ דְּבַר עַל בְּרִיו, כְּמוֹ שְׁפִתוּב
 (במדבר יב) וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידוּת - שְׂאֵר הַנְּבִיאִים הָיוּ
 נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם וְנִחְלַשׁ כַּחם וְלֹא הָיוּ יְכוּלִים
 לְעִמֵּד עַל בְּרִיו שָׁל דְּבַר. מִי גַרַם לָהֶם אֶת זֶה?
 מְשׁוּם שְׁפִתוּב כִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב וְהוּא צִלַּע
 עַל יָרְכוּ.

וְכָל אֹתָם נְבִיאִים לֹא יָכְלוּ לַעֲמֹד עַל מַה שְּׁעָתִיד
לַעֲשׂוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹ, פָּרַט
לְעֹבְדֵיהָ הַנְּבִיא שְׁחָיָה גֵר, שָׂפָא מִצַּד שָׁל עֲשׂו -
זֶה עֲמֹד בְּקִיּוּמוֹ עַל עֲשׂו וְלֹא נַחֲלֵשׁ כַּחוּ.

וְעַל זֶה כָּל שְׂאָר הַנְּבִיאִים נַחֲלֵשׁ כַּחַם וְלֹא הָיוּ
יְכוּלִים לַעֲמֹד לְקַבֵּל דְּבַר עַל בְּרִיו פְּרָאוּי.
מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם כִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד
הַנְּשֵׂא. שְׁלָקַח וְשָׂאב כָּל כַּח הַיָּרֵךְ, וְעַל זֶה נִשְׁפָּר
כַּח הַיָּרֵךְ וְנִשְׂאָר צוֹלֵעַ עַל יָרְכוּ, שְׁחָרִי כָּל נְבִיאִי
הָעוֹלָם לֹא יָכְלוּ לְהַדְבִּק וְלַעֲמֹד בּוֹ.

בֹּא רְאֵה, כָּל הַנְּבִיאִים פָּרַט לְמַשָּׁה לֹא עֲמָדוּ
בְּכַחַם כְּרָאוּי, וּמִי שְׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וְאִין מִי
שְׁתוּמָךְ בּוֹ, לֹא נִמְצָא מִי שְׁמַטִּיל מְלֵאֵי לְכִיסוֹ
לְהַתְתוֹק. עַל זֶה הַתּוֹרָה מְשַׁתְּכַחַת בְּכָל הוֹר וְדוֹר
וְנַחֲלֵשׁ כַּח הַתּוֹרָה כָּל יוֹם וְיוֹם, מִשׁוּם שְׂאִין לָהֶם
לְאֵלוֹ שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה עַל מַה שְּׁסוּמְכִים, וּמְלָכוֹת
הַרְשָׁעָה מִתְתוֹקָת בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

בַּא רְאִיָּה כַּמָּה גָרַם חֲטָא זֶה, וּמִשּׁוֹם שְׂאִינ [לז] מִי
 שְׂיִתְמָךְ בַּתּוֹרָה כְּרֵאוֹי, אֹתָם עֲמוּדִים
 חֲלָשִׁים, וְגוֹרְמִים לְהִתְחַזֵּק אֶת אֹתוֹ שְׂאִינ לוֹ
 שׁוֹקִים וְרַגְלִים לְעֵמֵד עֲלֵיהֶם.

פָּתַח וְאָמַר, (בראשית ב) וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים אֵל הַנְּחָשׁ
 כִּי עָשִׂיתָ זֹאת אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וְגוֹ'
 עַל גְּחֹנֶךָ תֵּלֵךְ. מַה זֶה עַל גְּחֹנֶךָ תֵּלֵךְ? שְׂנֵשְׁבְרוּ
 הַתּוֹמְכִים שְׁלוֹ וְקִצְצוּ אֶת רַגְלָיו וְאִינ לוֹ עַל מַה
 שְׂיַעֲמֵד. כְּשִׂישְׂרָאֵל לֹא רוֹצִים לְתַמְךָ בַּתּוֹרָה, הֵם
 נוֹתְנִים לוֹ תּוֹמְכִים וְשׁוֹקִים לְעֵמֵד וּלְהִתְחַזֵּק בָּהֶם.

בַּא רְאִיָּה כַּמָּה עֲקִימוֹת וְהִתְחַכְּמוֹת הִתְחַכְּבִים
 בְּאֹתוֹ לִילָה אֹתוֹ הָרוּכֵב עַל הַנְּחָשׁ כְּנִגְד
 יַעֲקֹב, שְׁחֵרִי הוּא הָיָה יוֹדֵעַ שְׂכָתוֹב (שם כז) הַקַּל קוֹל
 יַעֲקֹב וְהִדְרִים יְדֵי עֲשׂוֹ, וְאִם פּוֹסֵק קוֹל יַעֲב, אִז
 וְהִדְרִים יְדֵי עֲשׂוֹ. לָכֵן הִסְתַּכַּל לְכָל הַצְּדָדִים לְהִרְע
 לְיַעֲקֹב וּלְהַפְסִיק קוֹלוֹ.

וְרָאָה אֹתוֹ חָזֵק בְּכַל; וְרוֹעוֹת מַצַּד זֶה וּמַצַּד זֶה
 שֶׁהֵם חֲזָקֵי הַגּוֹף שְׂמֵת־חֵזֵק בִּינֵיהֶם, וְרָאָה

כח התורה שהתחזק בכל, אז וירא פי לא יכל לו.
 מה עשה? מיד - ויגע בכף ירכו, שהתחכם פנגדו.
 אמר, כיון שנשברו עמודי ותומכי התורה, מיד
 התורה לא מתחזקת, אז יתקיים מה שאמר אביהם
 הקל קול יעקב והידים ידי עשו, (שם) ותיח באשר
 תריד ופרקת עלו מעל צוארך.

ובזה התחכם פנגד יעקב. שהרי משום שנשבר
 כח התורה, הלך והתחזק עשו. וכשראה
 שלא יכל לתורה, אז החליש כח אותם התומכים
 אותה. וכשלא נמצא מי שסומך את התורה, אז
 לא יתיח קול יעקב, ויהיו הידים ידי עשו.

וכשראה יעקב כך פשעלה הבקר, החזיק [יעקב]
 בו והתגבר עליו, עד שהוא ברח אותו
 והודה לו על אותן ברכות, ואמר לו, לא יעקב
 יאמר עוד שמך כי אם ישראל. לא יעקב
 בעקימות, אלא בנאותה וכת, שאין מי שיוכל לך.

ובא וראה, מהנחש הוה פמה כחות נפרדים לכל
 צד ונמצאים בעולם אצל בני אדם, ורוצים

לְקַיֵּם אֹתוֹ גִּיד הַנְּשִׂאָה. שְׂאֵף עַל גַּב שְׂקָרְב אֱלֹוֹ
 אֹתוֹ רוֹכֵב עַל גְּחָשׁ, עוֹמֵד הוּא וְהַתְּקַיִּים בְּצוּרָה
 וְלֹא נִשְׁפָּר.

וְכַח צְרִיכִים לְהַתְּחִיק בְּעוֹלָם וּלְהִרְאוֹת, כִּי שְׂרִיף
 עִם אֱלֹהִים וְעִם אֲנָשִׁים וְתוֹכֵל. וְכִשְׂרָאָה
 שְׂהִירֵי לֹא נִשְׁפָּר וְלֹא נֶאֱכַל אֹתוֹ מְקוֹם, אִזּוּ נִשְׁפָּר
 בַּחוּ וְחִזְקוּ ^(דף קעא ע"ב) וְלֹא יָכֹל לְהִרְעֵ לְבַנְי יַעֲקֹב, וְעַל
 זֶה לֹא צְרִיכִים לָתֵת מְקוֹם לְבְרִיּוֹת הָעוֹלָם לֶאֱכֹל
 אֹתוֹ וְלֹא לְהַנּוֹת מִמֶּנּוּ כָּלֵל.

רַבִּי יִיסָא תוֹקֵן דְּרִשׁ, כִּי נִנְעַ בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב -
 בְּתוֹב כָּאֵן כִּי נִנְעַ בְּכַף, וְכַתוּב שָׁם (במדבר יט)
 כָּל הַנִּנְעַ בְּכַף בְּנִפְשׁ הָאָדָם [וְטַמְא]. מַה לְּהִלָּן טַמְאָה
 - אֵף כָּאֵן גַּם טַמְאָה, שְׂטַמְאָה אֹתוֹ מְקוֹם, וּמִמְקוֹם
 טַמְאָה אִין לָנוּ [לְהַתְּמַקֵּן] לְהַנּוֹת מִמֶּנּוּ כָּלֵל. כָּל שְׂכֵן
 בְּמְקוֹם שְׂקָרְב אֹתוֹ צַד הַטַּמְאָה, וְהַתּוֹרָה לֹא
 אָמְרָה אֱלֹא כִּי נִנְעַ, וְכַתוּב וַיִּנְעַ בְּכַף יָרְכוּ, כְּמוֹ
 שְׂנַאֲמַר (שם) וְכֹל אֲשֶׁר יִנְעַ בּוֹ הַטַּמְאָה יִטַּמְא. בְּרוּךְ
 הַרְחֵמֵן שְׂנַתֵּן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל לְזִכּוֹת בָּהּ בְּעוֹלָם

הָיָה וּבְעוֹלָם הֵבֵא, שְׂפָתוֹב (משלי ג) אַךְ חַיִּים
בִּימִינָהּ בְּשִׂמְאֵלָה עֵשֶׂר וְכָבוֹד.

וְהוּא עֵבֶר לְפָנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אֶרְצָה שְׁבַע פְּעָמִים
עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר,
(שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר כִּי ה' קָנָא
שְׁמוֹ. וְכִי יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בָחִיר הָאֲבוֹת, שֶׁנִּבְחַר חֵלֶק
שָׁלֵם לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהוּא הִתְקַרַּב אֵלָיו יוֹתֵר
[ס"א וְנִשְׁלַם לְמַעַלָּה וּלְמַסָּתָה], אִיךָ הִשְׁתַּחֲוֶה לְאוֹתוֹ עֲשׂו
הָרָשָׁע שֶׁהוּא בְּצַד שֶׁל אֵל אֲחֵר, וּמִי שֶׁסּוֹגֵד לוֹ -
סּוֹגֵד לְאֵל אֲחֵר? אִם תֹּאמַר מִשּׁוֹם שֶׁאָמְרוּ, שׁוֹעֵל
בְּשַׁעְתּוֹ הִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ - לֹא כֹה, שֶׁחֲרִי עֲשׂו כָמוֹ אֵל
אֲחֵר תְּהִי, וַיַּעֲקֹב לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה לְאוֹתוֹ צַד וּלְאוֹתוֹ
חֵלֶק כָּלֵל.

[פֶּתַח רַבִּי אֶבְיָא וְאָמַר], אֶלָּא כָּתוּב (שמואל-א ב) וַאֲמַרְתֶּם
כֹּה לְחַי וְאִתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם וְכָל אֲשֶׁר
לְךָ שָׁלוֹם. וְחֲרִי נִתְבָּאָר שְׁאָסוּר [לו] לְהִקְדִּים
שָׁלוֹם לְרָשָׁעִים, וְכִיּוֹן שְׁאָסוּר, אִיךָ מְצִאֲנוּ
שְׁדוּד אָמַר פְּסוּק זֶה לְנִבְלָ? אֶלָּא חֲרִי פִּרְשׁוּהָ

שָׂאֵמַר לְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּרִי לְקֹשֶׁר אוֹתוֹ לְחַי, וְחָשַׁב נָבֵל שְׁעָלָיו אָמַר.

כְּמוֹ זֶה (בראשית מז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמָּטָה, וְכִי אֵל בָּנוּ הוּא הַשְׁתַּחֲוָה? אֵלָּא לְמָקוֹם הַשְׁכִּינָה בְּרַע וְהַשְׁתַּחֲוָה, אִם כָּאֵן וְהוּא עָבַר לְפָנֵיהֶם. מַה זֶה וְהוּא? זוֹ שְׁכִינָה עֲלִיוֹנָה שְׁתִּיחָה הוֹלֶכֶת לְפָנָיו [בְּרַע], וְזוֹהִי שְׁמִירָה עֲלִיוֹנָה. בֵּינוֹן שְׂרָאָה יַעֲקֹב, אָמַר, הִנֵּה זְמַן לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׁתִּיחָה הוֹלֶךְ עִמּוֹ.

בְּרַע וְהַשְׁתַּחֲוָה שְׁבַע פְּעָמִים עַד גְּשִׁתּוֹ עַד אָחִיו, וְלֹא כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְעֵשָׂו. אֵלָּא בֵּינוֹן שְׂרָאָה שְׁתִּירֵי הַקַּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלֶךְ עִמּוֹ, אִזּוֹ הַשְׁתַּחֲוָה בְּנִגְדּוֹ, בְּרִי שְׁלֹא לָתֵת כְּבוֹד לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְאַחַר פָּרֵט לוֹ, וְהַכֹּל הוּא בְּרִאיוֹ. אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים שְׁפָל מַעֲשֵׂיהֶם שְׁעוֹשִׂים בְּשִׁבִיל כְּבוֹד רְבוּנָם הוּא, וְכִרְי שְׁלֹא יִסְטוּ יְמִינָה וּשְׂמֹאלָה.

וַיִּרְץ עֵשָׂו לְקַרְאָתוֹ וַיַּחֲבֹקְתוּ וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ. צְוָאָרוֹ כְּתוּב חֶסֶד. וַיִּשְׁקְתוּ וַיִּבְכּוּ. רַבִּי

יִצְחָק אָמַר, (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים בַּיָּם נִגְרָשׁ כִּי הִשְׁקַט
לֹא יוּכַל וַיִּנְגְרָשׁוּ מִיָּמָיו רָפֵשׁ וְטִיט. פְּסוּק זֶה
נִתְּבָאָר. וּבְדַבְרֵי תוֹרָה יֵשׁ כַּמָּה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים
מִשָּׁנִים זֶה מִזֶּה, וְהֵכֵל אַחֵר.

וְהִרְשָׁעִים בַּיָּם נִגְרָשׁ כִּי הִשְׁקַט לֹא יוּכַל - זֶה
עָשׂוּ שָׂפָל מֵעָשׂוּ בְּרָשָׁע וּבַחֲטָא,
שְׁתַּרְי בְּשָׂבָא יַעֲקֹב אֱלִיו, מֵעָשׂוּ לֹא הָיוּ בְּשָׁלוֹם.
וַיִּפֹּל עַל צְוֹאָרוֹ - אַחֵר. צְוֹאָרוֹ זֶה יְרוּשָׁלַיִם, שְׁהִיא
צְוֹאָרוֹ שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. וַיִּפֹּל עַל צְוֹאָרוֹ וְלֹא עַל
צְוֹאָרָיו, מִשּׁוֹם שְׁפַעֲמִים נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ - אַחֵר
מִבְּבָל, וְאַחֵר מִזֵּדְעוֹ שֶׁל עָשׂוּ, שְׁהִפִּיל עֲצָמוֹ עָלָיו
פַּעַם אַחֵר וְהִחְרִיבוֹ, וְעַל זֶה וַיִּפֹּל עַל צְוֹאָרוֹ -
אַחֵר.

וַיִּשְׁ"קְהוּ נְקוּד לְמַעְלָה, כִּי לֹא נִשְׁקוּ בְּרָצוֹנוֹ.
וְשָׁנִינוּ, מַה זֶה שְׂפָתוֹב (משלי כז)
וְנַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא? זֶה בְּלָעַם בְּשִׁפְרָךְ אֶת
יִשְׂרָאֵל, שְׁתַּרְי לֹא בִרְכָם בְּרָצוֹן הִלְב. אַף כָּאֵן
נַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא - זֶה עָשׂוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּתוּב (תהלים ג) קוֹמָה ה' הוֹשִׁיעֵנִי
 אֱלֹהֵי כִּי הַבֵּית אֶת כָּל אֵיבֵי לְחֵי שְׁנֵי
 רָשָׁעִים שִׁבְרָתָּ. וְשָׁנִינוּ, אֵל תִּקְרֵי שִׁבְרָתָּ אֵלֹא
 שִׁבְרָבְרָתָּ, שְׁחַרְי גָּדְלוֹ שְׁנָיו וְחָשַׁב לְנִשְׁךְ אוֹתוֹ וְכוּ'.
 וְעַל זֶה וַיִּכְבּוּ, זֶה בָּכָה וְזֶה בָּכָה, וּבְאֵרוּחַ הַחֲבָרִים.
 בֵּא רֵאֵה כְּמָה הָיָה (דף קעב ע"א) לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ
 לְיַעֲקֹב, שְׁחַרְי אֶפְלוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה חָשַׁב לְאֶרֶךְ
 זְמַן [בְּמַרְיבוֹת הַיָּמִים] לַעֲשׂוֹת לוֹ רָעוֹת וּלְקַטְרֵג לוֹ, וְעַל
 זֶה וַיִּכְבּוּ. זֶה הָיָה בּוֹכָה שְׁלֵא הָיָה חוֹשֵׁב לְהַנְצִיל
 מִיָּדוֹ, וְזֶה הָיָה בּוֹכָה מִשּׁוֹם שְׁאֵבֵי הָיָה קָיָם וְלֹא
 יָכוֹל לוֹ.

אָמַר רַבִּי אַבְאָ, וַדַּאי נִחְלַשׁ רַגְזוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ בְּשָׁעָה
 שֶׁרָאָה אֶת יַעֲקֹב. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׁחַרְי
 הַסְּבִים עִמּוֹ אוֹתוֹ מִמְּנָה שֶׁל עֲשׂוֹ, וְעַל זֶה לֹא יָכַל
 עֲשׂוֹ לְשַׁלֵּט בְּרַגְזוֹ, שְׁחַרְי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם
 הָיָה תְלוּוִים לְמַעְלָה, וּבְשִׁהֶסְבִּימוֹ לְמַעְלָה בַּתְּחִלָּה
 - הַסְּבִימוֹ לְמַטָּה. הַשְּׁלֵטוֹן אֵינּוֹ לְמַטָּה עַד שֶׁנִּתְּן
 הַשְּׁלֵטוֹן לְמַעְלָה, וְהַכֹּל תְלוּוִי זֶה בְּזֶה.

יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי וְאֲנִי אֶתְנַחֵלָה לְאִשִּׁי
וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הִינּוּ מַה שְּׁאָמְרָנוּ
בְּתַחֲלָה, שְׂיַעֲקֹב לֹא רָצָה עֲבָשׁוּ אוֹתָן בְּרָכוֹת
רֵאשׁוֹנוֹת שְׂפָרְכוּ אָבִיו, [מִשּׁוֹם שְׂפָתוֹב (אִיכָה ג) מִזֵּב לְנֶגֶד פִּי
יִשָּׂא עַל בְּנֵעוּרָיו, וְכֵתוֹב (מִשְׁלִי לֹא) וַתִּשְׁחַק לַיּוֹם אַחֲרוֹן] וְעַדִּין לֹא
הִתְקַיְּמוּ בּוֹ אֲפִלוּ אֶחָד מֵהֶם, מִשּׁוֹם שְׂחֵעֲבִיר
אוֹתָם לְסוֹף הַיָּמִים בְּשַׁעַה שְׂיִצְטָרְכוּ לְבָנָיו מִוֹל כָּל
עַמֵּי הָעוֹלָם.

וְלָכֵן בְּשַׁעַה שְׂאָמַר עָשׂוּ נִסְעָה וְנִלְכָה, וְנַחֲלֵק
הָעוֹלָם הַזֶּה כְּאֶחָד וְנִשְׁלַט כְּאֶחָד - מַה
אָמַר יַעֲקֹב? יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי. יְקַדִּים עָשׂוּ
שְׁלִטוֹנוֹ עֲבָשׁוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, יַעֲבֹר נָא, כְּמוֹ שְׂנֵאמַר
(מִיכָה ב) וַיַּעֲבֹר מִלְכָּם לִפְנֵיהֶם וְה' בְּרֵאשֵׁם, תְּקַדִּם
אֶתְּהָ שְׁלִטוֹנָךְ בְּתַחֲלָה בְּעוֹלָם הַזֶּה - וְאֲנִי אֶתְנַחֵלָה
לְאִשִּׁי, אֲנִי אֶעֱלֶה עֲצָמֵי לְאוֹתוֹ עוֹלָם תָּבֵא וְלְסוֹף
הַיָּמִים, לְאוֹתָם יָמִים שְׂחֵוֹלָכִים לְאֵט.

לְרַגְלֵי הַמְּלָאכָה - אֵיזוֹ מְלָאכָה? זוֹ אִם־פְּקַלְרִיָּה
שְׁלֹא מְאִירָה שְׂפָה נִעֲשֶׂה מִעֲשֶׂה הָעוֹלָם.

אֲשֶׁר לְפָנַי - זֹהִי מִלְפָּנַי ה' בְּכָל מְקוֹם. וּלְרַגְלֵי
הַיְלָדִים - זֶהוּ סוּד שֶׁל הַכְּרוּבִים לְהִרְאוֹת סוּד
הָאֲמוּנָה שֶׁהוּא נִדְבָק בָּהֶם.

עַד אֲשֶׁר אָבִיא אֶל אֲדֹנָי שְׁעִירָה - אֲנִי אֶסְבֵּל גְּלוֹת
שְׁלֹךְ עַד שְׂיָבֵא וַיִּגִיעַ זְמַנִּי לְשִׁלֹּט עַל הַר עֲשׂוֹ,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (עובדיה א) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן
לְשַׁפֵּט אֶת הַר עֲשׂוֹ, וְאִזּוֹ וְהִיתָה לְה' הַמְּלוּכָה.

וַיַּעֲקֹב נָסַע סִכְתָּה וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת וּלְמַקְנֵהוּ עָשָׂה
סִכְתָּה עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הַמְּקוֹם סִכְוֹת. רַבִּי
חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קכז) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמוֹה
אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת וְגו', אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר
וְגו'. בֵּא רֵא, בְּשָׁעָה שֶׁעָלָה בְּרִצּוֹן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְבָרֵא עוֹלָם, הוֹצִיא מִתּוֹךְ נִיצוּץ חֲזָק קָשֶׁר
אֶחָד, וְהִתְלַהֵט מִתּוֹךְ הַחֲשָׁה, וְנִשְׁאָר בְּעֲלִיָּה וַיֵּרֵד
לְמַטָּה. אוֹתָהּ חֲשָׁכָה לְהַטָּה [וְהִתְלַהֵטָה] בְּמֵאָה שְׁבִילִים
דְּרָכִים בְּקִיּוּמֵי גְדוּלִים, וַנִּעֲשֶׂה בַּיִת שֶׁל הָעוֹלָם.

בַּיִת זֶה הוּא בְּתוֹךְ אֲמִצַּע הַכּוֹל. כַּמָּה פְּתָחִים
וְחֻדְרִים לוֹ סְבִיב סְבִיב, מְקוֹמוֹת עֲלִיוֹנִים

קדושים, שם מקננות צפרי השמים כל אחד ואחד
למינו. בתוכו יוצא אילן גדול אחד וחזק, ענפיו
ופריו רב, מזון לכל בו. אותו האילן עולה לענני
השמים, ונממן בין שלשה הרים. מתחת לשלשת
ההרים הללו יוצא, עולה למעלה ויורד למטה.

הבית הזה משקה ממנו וגונו בתוכו כמה גנוזים
עליונים שלא נודעו, בזה נבנה בית זה
ונתקן. אותו האילן מתנלה ביום ומתכסה בלילה.
והבית זה שולט בלילה ומתכסה ביום.

בשעה שנגנם החשך ונקשר בו שולט, וכל
הפתחים סתומים מכל הצדדים. אז כמה
רוחות פורחות באויר, תאבות לדעת ולהכנס בו,
ונכנסות בין אותן צפריים, ולוקחות עדות, ושטות
ורואות מה שרואות.

עד שמתעורר אותו חשך שנקשר בו, ומוציא
שלהבת אחת, ומכה בכל הפטישים החזקים,
ופותח פתחים ובוקע סלעים. עולה ויורדת אותה

שְׁלֵחֶת וּמִכָּה בְּעוֹלָם וּמְעוֹרֶרֶת קוֹלוֹת לְמַעֲלָה
וּלְמַטָּה.

וְאֵז (דף קעב ע"ב) כָּרוֹז אֶחָד עוֹלָה וְנִקְשָׁר בְּאָוִיר וְקוֹרֵא.
אוֹתוֹ אָוִיר יוֹצֵא מִתּוֹךְ עַמּוּד עֲנַן שֶׁל הַמּוֹבֵחַ
הַפְּנִימִי, וּבְשִׁיזָצָא מִתְּפִישׁ לְאַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם.
אֵלֶּה אֱלֹפִים עוֹמְדִים מִצַּד שֶׁהוּא שְׂמֵאל, וְרַבּוֹא
רַבּוֹת עוֹמְדִים מִצַּד שֶׁהוּא יָמִין, וְהַכָּרוֹז עוֹמֵד
בְּקִיּוּמוֹ, קוֹרֵא בְּחֵיל וּמְכַרְיִז. אֵז כִּמְה אֹתָם
שְׂמֵת־קָנִים שִׁירָה וְעוֹבְדִים עֲבוּדָה, וְשָׁנֵי פְתָחִים
נִפְתָּחִים, אֶחָד לְצַד דָּרוֹם וְאֶחָד לְצַד צָפוֹן.

עוֹלָה הַבַּיִת הַזֶּה וְנִתֵּן וּמִתְקַשֵּׁר בֵּין שְׁנֵי צַדֵּימֵי,
וְשִׁירִים מְזוּמְרִים וְתִשְׁבְּחוֹת עוֹלוֹת. אֵז נִכְנָם
מִי שֶׁנִּכְנָם בְּלַחֲשׁ, וְהַבַּיִת מִתְּלַהֵט בְּשִׁשָּׁה אֹזְרוֹת
מְאִירִים זֵיו לְכָל צַד, וְנִהְרֹת בְּשָׁמַיִם יוֹצְאִים
וּמְשָׁקִים כָּל חַיּוֹת הַשָּׁרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד)
יִשְׁקוּ כָּל חַיּוֹת שָׂדֵי יִשְׁכְּרוּ פְּרָאִים צִמָּאִם וְגו',
וּמְזוּמְרִים עַד עֲלוֹת הַבֶּקֶר. וּבְשִׁעוֹלָה הַבֶּקֶר, אֵז
בּוֹכְבִים וּמְזוֹלוֹת הַשָּׁמַיִם וְחִילוֹתֵיהֶם, כְּלָם

מִשְׁבְּחִים וְאוֹמְרִים שִׁירָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לח) בְּרֶן
יַחַד כִּכְבִּי בְּקֶר וַיִּרְיֵעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

בֹּא רְאֵה, (תהלים קכז) אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת שְׁוֹא
עֲמְלוֹ בּוֹנֵיו בּוֹ, אִם ה' לֹא יִשְׁמֵר עִיר שְׁוֹא
שֹׁקֵד שׁוֹמֵר. אִם ה' וְגו' - זֶה הַמְּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא
בּוֹנֶה אֶת הַבַּיִת הַזֶּה תָּמִיד וּמְתַקֵּן אוֹתוֹ. אֵימָתִי?
כְּשֶׁעוֹלָיִם הִרְצוּנוֹת וְהִעֲבֹדוֹת מִלְּמַטָּה כְּרֹאוּ.

אִם ה' לֹא יִשְׁמֵר עִיר, אֵימָתִי? כְּשֶׁעָה שֶׁנֶּחֱשָׁד
הַלְיָלָה וְהַצְּדָדִים הַמְּוַיְגִיִּים שׁוֹרִים וּמְשׁוֹטְטִים
בְּעוֹלָם, וְהַפְּתָחִים סְתוּמִים, וְנִשְׁמֵר מִכָּל הַצְּדָדִים
שְׁלֵא יִתְקַרֵּב בּוֹ עֶרֶל וְטָמֵא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נב)
לֹא יוֹסִיף לָבֹא בָּךְ עוֹד עֶרֶל וְטָמֵא, שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲבִירָם מִן הָעוֹלָם.

מִי עֶרֶל וּמִי טָמֵא? אֵלֶּא הַכֹּל אֶחָד עֶרֶל וְטָמֵא.
זֶהוּ שֶׁהַתְּפִתָּה בּוֹ וְהַלֶּךְ אַחֲרָיו אָדָם וְאִשָּׁתוֹ
וְגַרְמוֹ מְוֹת לְכָל הָעוֹלָם, וְהוּא הַמְּטַמֵּא אֶת הַבַּיִת
הַזֶּה עַד אוֹתוֹ וְזֵמַן שֶׁיַּעֲבִירוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִן

הָעוֹלָם. מִשּׁוֹם כֵּךְ אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר, שָׁוְא
וַדַּאי.

בֹּא רֵאה, וַיַּעֲקֹב נָסַע סִבְתָּהּ, נָסַע כְּנָגֵד חֶלְקוֹ שָׁל
הָאֱמוּנָה. מַה כָּתוּב לְמַעְלָה? וַיָּשָׁב בַּיּוֹם
הַהוּא עֲשׂוּ לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה, וְכָתוּב וַיַּעֲקֹב נָסַע
סִבְתָּהּ. אֵלֶּא כָּל אֶחָד נִפְרָד לַצַּד שָׁלוֹ - עֲשׂוּ לַצַּד
שָׁל שְׁעִיר, מַה זֶה שְׁעִיר? זֶה אִשָּׁה זָרָה, אֵל נִכְר.
וַיַּעֲקֹב נָסַע סִבְתָּהּ, זֶה הָאֱמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה.

וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) בַּיִת יַעֲקֹב. אָמַר
רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁתִּקַּן תְּפִלַּת עַרְבֵי בְרָאוּי.
וּלְמַקְנֵהוּ עָשָׂה סִבְתָּהּ, שָׁאֵר סִבּוֹת לְשִׁמּוֹר אוֹתָם,
וְזֶהוּ חֶלְקוֹ. וְאִזּוֹ וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֵם - שָׁלֵם מִהַכֹּל,
וּבְאֲרוּחֹהּ. וְכָתוּב (תהלים עו) וַיְהִי בְשָׁלֵם סִבּוֹ וְגו',
וּבְאֲרוּחֹהּ, וְהַכֹּל סוּר אַחֲרָהּ.

אִזּוֹ הִתְחַבְּרָה עִמּוֹ הָאֱמוּנָה כְּשֶׁהָיָה שָׁלֵם,
כְּשֶׁהִתְעַטַּר בְּמָקוֹם שְׂרָאוּי לוֹ, וְאִזּוֹ סִבְתָּהּ זֶה
הִתְעַטַּרָה עִמּוֹ, שֶׁהָיָה שָׁלֵם מִהַאֲבוֹת, שֶׁהָיָה שָׁלֵם
מִבְּנָיו, וְזֶהוּ שָׁלֵם, שָׁלֵם לְמַעְלָה שָׁלֵם לְמַטָּה, שָׁלֵם

בְּשָׂמִים שָׁלֵם בְּאֶרֶץ. שָׁלֵם לְמַעַלָּה - שֶׁהוּא כָּלֵל
הָאֲבוֹת, תְּפִאֶרֶת יִשְׂרָאֵל. שָׁלֵם לְמַטָּה - בְּבָנָיו
הַקְּדוּשִׁים. שָׁלֵם בְּשָׂמִים שָׁלֵם בְּאֶרֶץ. וְאִי וַיְהִי
בְּשָׁלֵם סִפּוֹ, וּבִאֲרוּחוֹ. מִיָּד מַה פְּתוּב? וַתֵּצֵא דִינָה
בַּת לֵאָה, וּבִאֲרוּחוֹ הַחֲבָרִים

בֵּיא רֵאָה כַּמָּה דְּרָגוֹת וְצָדְדִים נִפְרָדִים לְמַעַלָּה,
וְכֵלָם מְשֻׁנִּים זֶה מִזֶּה, חֵיוֹת מְשֻׁנּוֹת אֵלּוּ
מֵאֵלּוּ, אֵלֶּה מִקְטָרְגִים לְשֵׁלֵט עַל אֵלֶּה וְלִטְרַף טְרַף
כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמִינוֹ. מֵצַד שֶׁל רוּחַ הַטְּמֵאָה כַּמָּה
דְּרָגוֹת נִפְרָדוֹת, וְכֵלָם אֲוִרְבִּים לְקְטָרְגֵי אֵלֶּה כְּנֻגָד
אֵלֶּה, שְׁחֲרֵי פְתוּב (דְּבָרִים כג) לֹא תִחַרֵּשׁ כְּשׂוֹר וּבְחִמְר
יִחָדוּ, שְׁכַשְׁמֵת חֲבָרִים, מִקְטָרְגִים עוֹלָם.

וּבֵיא וּרְאָה, תְּשׁוּבַת הַדְּרָגוֹת הַטְּמֵאֹת אֵינָה אֵלֶּה
לְקְטָרְגֵי בְּצָדְדִים הַקְּדוּשִׁים. יַעֲקֹב, שֶׁהוּא
קְדוּשׁ, כֵּלָם אָרְבוּ לוֹ וְקְטָרְגוּ עִמּוֹ. בַּתְּחִלָּה נִשְׁכּוּ
נְחָשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּנְע כַּכָּף יָרְכוּ. עֲבָשׁוּ נִשְׁכּוּ
חֲמוֹר.

שָׁם הוּא עוֹמֵד אֵצֶל הַנְּחָשׁ. עֲבָשׁוּ שְׂמֵעוֹן וְלוֹי,
 שָׁבְאוּ מֵצַד ^(דף קעג ע"א) הַדִּין הַקָּשָׁה, עָמְדוּ כְּלִפֵּי
 הַחֲמוֹר וְשָׁלְטוּ עֲלָיו בְּכָל הַצְּדָדִים וְנִכְפָּה לְפָנֵיהֶם,
 כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵת חֲמוֹר וְאֵת שְׂכֵם בְּנוֹ הָרְגוּ לְפִי
 חָרַב. וְשְׂמֵעוֹן שְׁתִּיחַ [שׁוֹר], מְזוּלוֹ [הוּא] שׁוֹר, כָּאֵל
 חֲמוֹר וְקַטְרֵג בּוֹ כִּדְרֵי שְׂלֵא יִתְחַבְּרוּ כְּאַחַד, וְנִמְצָא
 שֶׁהוּא מְקַטְרֵג שָׁלוֹ.

וְכֻלָּם בָּאִים לְקַטְרֵג לְיַעֲקֹב, וְהוּא נֶצֶל, וְאַחַר כֵּךְ
 הוּא שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם. אַחַר כֵּךְ כָּאֵל שׁוֹר
 וְנִשְׁלָם בְּחֲמוֹרִים שְׂכָלָם מֵצַד הַחֲמוֹר - יוֹסֵף שֶׁהוּא
 שׁוֹר, וּמְצָרִים שֵׁהֶם חֲמוֹרִים, שְׂכָתוֹב בָּהֶם (יחזקאל כג)
 אֲשֶׁר בָּשָׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם.

וְעַל זֶה אַחַר כֵּךְ בְּנֵי יַעֲקֹב נִפְלוּ בֵּין אֹתָם
 חֲמוֹרִים, מִשּׁוֹם שֶׁהִזְדוּג שׁוֹר עִמָּם וְנִשְׁכּוּ
 אֹתָם עֲצָמוֹת וּבָשָׂר, עַד שֶׁחֲתָעוֹרֵר לְוִי כְּמוֹ מִקְדָּם
 וּפְיֹר אֹתָם הַחֲמוֹרִים [שֶׁהִזְדוּגוּ] לְכַפּוֹת אֹתָם, וְשָׂבַר
 בָּחֶם מִהָעוֹלָם, וְהוֹצִיא אֶת הַשׁוֹר מִשָּׂם. זֶהוּ
 שְׂכָתוֹב (שמות יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ.

בא ראה, כשפא שמעון בהתחלה על אותו חמור,
 התעורר עליהם דם שנמולו, ואחר כך ויחרגו
 כל זכר. כמו זה עשה הקדוש ברוך הוא על ידי
 לוי, זה משה, באותם חמורים במצרים. פתחלה
 דם, אחר כך (ש) ויחרג ה' כל בכור בארץ מצרים
 וגו'. כאן בחמור הנה פתוב, ואת כל חילם ואת
 כל טפם ואת כל בהמתם וגו'. שם באותם
 חמורים פתוב, (ש) כלי כסף וכלי זהב ושמלת,
 וכתוב (ש) וגם ערב רב עלה אתם וצאן ופקר וגו'.
 ושמעון ולוי - זה עומד אצל החמור הנה, וזה
 עומד אצל כל אותם חמורים. כלם רצו
 להשתתף עם יעקב הקדוש ונתקנו לנשף אותו,
 והוא בכניו עומד לגביהם וכופה אותם תחתיו.
 עבשו שעשו נשף אותו ואת בניו, מי יקום מולו?
 יעקב ויוסף, זה מצד זה וזה מצד זה, שפתוב
 (עובדיה א) והנה בית יעקב אש ובית יוסף להכה ובית
 עשו לקש וגו'.

וַיִּסְעוּ וַיְהִי חַתַּת אֱלֹהִים עַל הָעָרִים אֲשֶׁר
 סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרַי בְּנֵי יַעֲקֹב.
 אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּכֹל הָיוּ מִתְכַּנְּסִים, וְכִשְׁהָיוּ
 חוֹנְרִים כְּלִי זֵיז לְקָרְב, הָיוּ מִרְתָּתִים וְעוֹזְזִים
 אוֹתָם, וְלֹכְזֵי לֹא רָדְפוּ אַחֲרַי בְּנֵי יַעֲקֹב.

הַסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנִּבְר וְגו'. הַסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי
 הַנִּבְר - אֵלֶּה הֵם שְׁנֵטְלוּ מִשְׁכָּם כְּלֵי כֶסֶף
 וְזָהָב שֶׁהָיָה חָקוּק עֲלֵיהֶם עֲבוֹדָה זָרָה שְׁלָהֶם. רַבִּי
 יְהוּדָה אָמַר, עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ מְכַסְּפִים וְזָהָב, וַיַּעֲקֹב
 הַטְּמִין אוֹתָם שָׁם כְּדֵי שְׁלֹא יִהְיוּ מֵצֵד שָׁל עֲבוֹדָה
 זָרָה, שְׂאֵסוֹר לְאָדָם לְהַנּוֹת מִמָּנָה לְעוֹלָמִים.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חֲזַקְיָה הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר
 רַבִּי חֲזַקְיָה לְרַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶה שְׁכַתוֹב
 (שְׁמוּאֵל ב' יב) וַיִּקַּח אֶת עֲטָרַת מִלְכָּם מֵעַל רֹאשׁוֹ
 וּמִשְׁקָלָהּ כֶּסֶף וְזָהָב וְאָבֹן יִקְרָה וַתְּהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד.
 וְשָׁנִינוּ, שְׁקוּיץ בְּנֵי עַמּוּז מִלְכָּם שְׁמוֹ, וְזָהוּ עֲטָרַת
 מִלְכָּם. מָה הַטַּעַם וַתְּהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד, וּמָה הַטַּעַם
 בְּתוֹב שְׁקוּיץ, שֶׁהָרִי בְּשֵׁאֵר אֱלֹהֵי הָעַמִּים עוֹבְדֵי

עבודה זרה כתוב אלהי העמים, אלהים אחרים,
אל נכר, אל אחר, וכזה אמר שקוין אחד.

אמר לו, וככל אלהי העמים עובדי עבודה זרה
כך קרא להם הקדוש ברוך הוא, שכתוב
(דברים כג) ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם. ומה
שאמר ויבא את עטרת מלכם, שהוא מלכום - כך
הוא נדאי. אלא אתי הגתני, עד שלא התגזיר, אז
הוא שבר את אותה עטרת של אותו מלכום,
אותה דמות שחקוקה עליה ופנם אותה, אז הוא
עשה אותה הטר להנות מפנה, והיתה על ראשו.
ובא וראה, שקוין בני עמון, נחש אחד בחקיקה
עמקה תיה חקוק על אותו בטה, ולכן נקרא
שקוין, וזכא.

רבי יצחק אמר, הסירו את אלהי הנכר - אלו
שאר נשים שהיו מביאות בתוכן כל עדדיהן,
ועל זה כתוב ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר,
אלו נשים וכל עדדיים וכל עבודה זרה של זכב

וְכִסְתָּ. וַיִּטְמֵן אֹתָם יַעֲקֹב, בְּדֵי שְׂלֵא (דף קעג ע"ב) יִהְיוּ
מֵצֵד שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה כָּלָל.

בֵּא רֵאָה שְׂיַעֲקֹב אִישׁ שָׁלֵם בְּכָל הָיָה, וְהָיָה נִדְבָק
בְּקִדּוּשׁ-פְּרוּךְ-הוּא. מַה פְּתוּב? וְנִקְוָמָה וְנִנְעָלָה
בֵּית אֵל וְאֶעֱשֶׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הָעֵנָה אֹתִי בַיּוֹם
צָרְתִי וַיְהִי עֹמְדִי בַדְרֹךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִּי. מִיָּד - וַיִּהְיוּ
אֶת יַעֲקֹב. מִכָּאן שְׁצַרִיךְ הָאָדָם לְשַׁבֵּחַ אֶת הַקִּדּוּשׁ
פְּרוּךְ הוּא וּלְהוֹדוֹת לוֹ עַל נַסִּים וְעַל טוֹבוֹת שְׁעֵשֶׂה
עִמּוֹ, זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיְהִי עֹמְדִי בַדְרֹךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִּי.

בֵּא רֵאָה, בַּהֲתַחֲלָה פְתוּב וְנִקְוָמָה וְנִנְעָלָה בֵּית אֵל
וְגו', הַכְּלִיל בְּנִיּוֹ עִמּוֹ, וְאַחַר כֵּן פְתוּב
וְאֶעֱשֶׂה שָׁם מִזְבֵּחַ, וְלֹא כְתוּב וְנִנְעָשֶׂה, שְׁהוֹצִיא
אֹתָם מִכָּלָל זֶה. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׁעָלְיוֹ הָיָה
הַדְּבָר. יַעֲקֹב תִּקַּן תְּפִלַּת עֲרֻבֵית וַדָּאִי, וְהוּא
עָשָׂה מִזְבֵּחַ וְעָלְיוֹ הָיָה הַדְּבָר, וּמִשּׁוֹם שְׁהוּא עֹבֵר
כָּל אֹתָן צָרוֹת מִיּוֹם שְׁפָרַח מִלְּפָנַי אֲחִיו,
שְׁפָתוֹב וַיְהִי עֹמְדִי בַדְרֹךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִּי, וְהֵם בָּאוּ
אַחַר כֵּן לְעוֹלָם, וְעַל זֶה לֹא הִכְנִים אֹתָם עִמּוֹ.

רבי אלעזר אומר, מבאן מי שנעשה לו גם, צריך להודות. מי שאוכל לחם בשלחן, הוא צריך לברך, ולא אחר שלא אכל דבר.

ויבן שם מזבח וגו'. בא ראה, פתוב ויבן שם מזבח, ולא כתוב [באלו המזבחות] שהעלה עליו נסכים ועולות, אלא משום שתקן אותה דרנה הראויה להתתקן. מזבח לה', לתקן דרנה תחתונה לחברה בדרנה עליונה, ועל זה ויבן שם מזבח - זו דרנה תחתונה. לה' - זו דרנה עליונה. ויקרא למקום אל בית אל - שם זה פשם העליון, משום שפשעה אירה מהאם, אז באמה בפתח והכל אחר.

כי שם נגלו אליו האלהים - משום שהם לא נמצאים אלא בשכינה, שחרי שבעים היו שהם נמצאים תמיד עם השכינה, ושבעים קתדראות סביב השכינה, ועל זה כי שם נגלו אליו האלהים, במקום זה שהתנלה, שחרי פתוב והנה ה' נצב עליו.

וַיַּעַל מֵעַלְיוֹ אֱלֹהִים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶתֹּו. רַבִּי
 שְׁמַעוֹן אָמַר, מִכָּאן שֶׁנֶּעֱשָׂה מְרַכְּבָה
 קְדוּשָׁה עִם הָאֲבוֹת. וּבֵא וּרְאֵה, יַעֲקֹב הוּא
 מְרַכְּבָה קְדוּשָׁה עַל־יוֹנָה שְׁעוֹמֶדֶת לְהַאֲדִיר לְלִבְנָהּ,
 וְהוּא מְרַכְּבָה לְבָדוֹ. וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיַּעַל מֵעַלְיוֹ
 אֱלֹהִים.

פֶּתַח וְאָמַר, (דברים ה) כִּי מִי גוֹי גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ
 אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו בְּכָל קְרֹאָנוֹ. אֵלָיו
 בֵּא רְאֵה כִּמָּה הֵם חֲכִיבִים יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, שְׂאִין לָךְ עִם וְלִשׁוֹן בְּכָל הָעַמִּים
 עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁבְּעוֹלָם שֵׁישׁ לוֹ אֵלֹהִים
 שֵׁישְׁמַע אוֹתָם כְּמוֹ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן
 לְקַבֵּל תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכָל שָׁעָה
 שֶׁהֵם צָרִיכִים לְהַשְׁמִיעַ תְּפִלָּה שֶׁהֵם רוֹצִים בְּשִׁבְלֵי
 אוֹתָהּ בְּרָגָה שְׁלָהֶם.

בֵּא רְאֵה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לְיַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל,
 שְׁפָתוֹב לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם
 יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ. מִי וַיִּקְרָא? זֶה

שְׂכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. וַיֹּאמֶר לוֹ
אֱלֹהִים, לְמַעַלְהָ בְּאָרְנוֹ שְׁהָרִי נִשְׁלַם בְּכָל כְּרֵאוֹי,
וְאִזּוֹ הִתְעַלָּה בְּדַרְגָּתוֹ וְנִשְׁלַם בְּשֵׁם זֶה, וְעַל זֶה
וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל, וְהָרִי נִתְּכָאָר.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי
יוֹסֵי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי מַה שְּׂאֵמַרְתָּ שֶׁיַּעֲקֹב
בְּחִיר הָאָבוֹת הוּא, וְהוּא אֶחָזוּ לְכָל תְּצַדְדִים, וְקָרָא
שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל, וְכַתוּב לֹא יִקְרָא שְׁמֹךְ עוֹד יַעֲקֹב כִּי
אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֹךְ, וְכַתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
יִשְׂרָאֵל, לָמָּה חֲזַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָרָא לוֹ
יַעֲקֹב בְּכַמָּה פְּעָמִים, וְהַכֵּל קָרָאוּ לוֹ יַעֲקֹב כְּמוֹ
מִקְדָּם? אִם כֵּן, מַה זֶה וְלֹא יִקְרָא שְׁמֹךְ עוֹד
יַעֲקֹב?

אָמַר לוֹ, יָפָה אָמַרְתָּ. פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מב) ה'
בְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעֲרִיר קִנְיָאָה,
פְּסוּק זֶה פִּרְשׁוּהוּ. אֲבָל בַּא רְאֵה, בְּגִבּוֹר יֵצֵא?
גִּבּוֹר צָרִיךְ לְכַתֵּב! כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת? אִישׁ מִלְחָמוֹת
צָרִיךְ לְכַתֵּב!

אַלָּא תְּהִי נִתְבָּאֵר, ה' בְּכָל מְקוֹם זֶה רַחֲמִים, וְדַאי
 שְׁתַּקְדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁמוֹ הוּא ה',
 (דף קעד ע"א)

שְׁפָתוֹב (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי. וְרֵאֵינוּ
 שְׁלִפְעָמִים נִקְרָא שְׁמוֹ אֱלֹהִים, וְהוּא דִין בְּכָל
 מְקוֹם. אַלָּא בְּזִמְנֵי שְׁמֵת־רַבִּים תַּצְדִּיקִים בְּעוֹלָם, ה'
 שְׁמוֹ, וְנִקְרָא בְּשֵׁם תְּרַחֲמִים. וּבְזִמְנֵי שְׁמֵת־רַבִּים
 תְּרַשְׁעִים בְּעוֹלָם, אֱלֹהִים שְׁמוֹ, וְנִקְרָא בְּשֵׁם
 אֱלֹהִים. כִּד בְּזִמְנֵי שְׁיַעֲקֹב לֹא תָּיָה בֵּין שׁוֹנְאִים וְלֹא
 תָּיָה בְּאַרְצָא אַחֲרַת, קָרָא לוֹ יִשְׂרָאֵל. וְכַאֲשֶׁר תָּיָה
 בֵּין שׁוֹנְאִים אוֹ בְּאַרְצָא אַחֲרַת, קָרָא לוֹ יַעֲקֹב.

אָמַר לוֹ, עֲדִין לֹא תִּישַׁב תְּדַבֵּר שְׁפָתוֹב לֹא
 יִקְרָא, וְתְּהִי אָנוּ קוֹרְאִים לוֹ. וּמָה שְׁאֲמַרְתָּ
 שְׁכַשְׁתִּיהָ בֵּין שׁוֹנְאִים אוֹ בְּאַרְצָא אַחֲרַת קָרָא לוֹ
 יַעֲקֹב - בַּא רְאָה, פְּתוֹב (בראשית לו) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב
 בְּאַרְצָא מְגוּרֵי אָבִיו בְּאַרְצָא בְּנַעֲזָא, וְתְּהִי לֹא תָּיָה
 בְּאַרְצָא אַחֲרַת?

אָמַר לוֹ, תְּהִי בְּתַחֲלָה נֶאֱמַר כְּמוֹ שְׁתַּקְדּוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא לְפַעְמִים נִקְרָא ה' וְלְפַעְמִים נִקְרָא

אֱלֹהִים, כִּדְּנָם לְפַעֲמִים נִקְרָא יִשְׂרָאֵל וְלְפַעֲמִים
נִקְרָא יַעֲקֹב, וְהַכֹּל בְּדַרְגּוֹת יְדוּעוֹת. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר
לֹא יִקְרָא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב, לְהַתִּישׁב בְּשֵׁם זֶה.

אָמַר לוֹ, אִם כֵּן, הֲרֵי כְּתוּב (שם י"י) וְלֹא יִקְרָא
עוֹד אֶת שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שִׁמְךָ אַבְרָהָם.
אָמַר לוֹ, שָׁם כְּתוּב וְהָיָה, וְעַל זֶה עוֹמֵד בְּאוֹתוֹ
שֵׁם, אֲבָל כָּאֵן לֹא כְּתוּב וְהָיָה, אֲלֵא כִּי אִם
יִשְׂרָאֵל יְהִי שִׁמְךָ, וְלֹא כְּתוּב וְהָיָה שִׁמְךָ
יִשְׂרָאֵל, וְאִפְלוּ בְּפַעַם אַחַת מִסְּפִיק לוֹ, כָּל שֶׁכֵּן
שְׁלֹפְעָמִים כִּדְּנָם וְלְפַעֲמִים כִּדְּנָם. וּכְשֶׁהֲתַעֲטְרוּ בְּנֵי
בְּכֹהֲנִים וְלוֹוִים וְהִתְעַלּוּ בְּדַרְגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת, אִז
הֲתַעֲטֵר בְּשֵׁם זֶה תָּמִיד.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי
נִתְבָּאֵר, הֲרֵי נִתְבָּאֵר שֶׁכְּשֶׁמָּתָה רַחֵל, נִטְלָה
הַבַּיִת מִי שֶׁצָּרִיךְ לְהַתְקִין בְּשָׁנִים עֶשְׂרִים שְׁכָטִים
כָּרְאוּ. לָמָּה מָתָה רַחֵל מִיָּד? אָמַר לוֹ, הֲרֵי
לְהִיזוֹת שְׁכִינָה מִתַּעֲטָרֵת כָּרְאוּ וְלְהִיזוֹת אִם
הַבָּנִים שִׁמְחָה, וְבוֹ שׁוֹרָה [לְמַעְלָה] לְטַל הַבַּיִת

וְלַהֲתַקֵּן. וְעַל זֶה בְּנִימִין הוּא תָּמִיד בַּמַּעֲרָב וְלֹא
בְּצַד אַחֵר.

וְכוּ שׁוּרָה לְהַתַּקֵּן בְּשָׁנִים עֶשְׂרֵי שָׁבָטִים, וְכוּ
שׁוּרָה מִלְּבוֹת תְּרַקִּיעַ לְהַוְדֵעַ בְּאֶרֶץ. וְסוּד
זֶה, שָׁפֵל הַתְּחִלָּה שְׁבָאָה לְהַתְּוַדֵּעַ, הִיא בְּקִשְׁיוֹת,
וְעַל זֶה יֵשׁ בָּהּ דִּין שָׁל מְוֹת וּמְשָׁם מִתֵּי־שִׁבַת.

כָּאֵן בְּשִׁרְוֹצָה לְהַתַּתַּקֵּן וְלִטַּל הַבַּיִת, נַעֲשֶׂה דִין
בְּרַחֵל, וְאַחֵר כֶּךָ הַתְּתַקְנָה לְהַתִּישָׁב.
בְּשִׁרְצָה לְהוֹדִיעַ מִלְּבוֹת בְּאֶרֶץ, שׁוּרָה בְּדִין, וְלֹא
מִתֵּי־שִׁבַת הַמִּלְּבוֹת בְּמָקוֹם כָּרְאוּי עַד שְׁמַתְעוֹרֵר
דִּין בְּשִׂאוֹל לְפִי מַעֲשָׂיו, וְאַחֵר כֶּךָ הַתִּישָׁבָה
הַמִּלְּבוֹת וְנִתְקַנָּה.

כֹּא רְאָה, כָּל הַתְּחִלָּה קָשָׁה וְאַחֵר כֶּךָ נוֹחָה.
בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הַתְּחִלָּה קָשָׁה, שָׁפֵל הָעוֹלָם
נְדוּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲשָׂיו, וְאַחֵר כֶּךָ נוֹחָה,
סְלִיחָה וְכַפּוּרִים. מְשׁוּם שְׁהִרְאֵשִׁית הִיא
מְשֻׁמָּאל, וְעַל זֶה דִּינָיו קָשִׁים, וְאַחֵר כֶּךָ מִתְעוֹרֵר
תִּימִין, וְעַל זֶה נַעֲשִׂית נוֹחָה.

וְלַעֲתִיד לָבֵא עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְהַתְּעוֹרֵר בְּשִׁלּוֹה עַל שְׂאֵר עַמִּים
 עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וְאַחַר כֵּן יִתְחַזַּק עֲלֵיהֶם
 בְּדִין קָדְשָׁה. וְהוּא שְׂפָתוֹב (ישעיה מב) ה' בְּגִבּוֹר יֵצֵא
 בְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קִנְיָאָה יִרְיַע אֶפֶס יִצְרִיחַ עַל
 אֵיבָיו יִתְגַּבֵּר. ה' בַּתְּחִלָּה, שְׂהוּא רַחֲמִים, וְאַחַר
 כֵּן בְּגִבּוֹר וְלֹא גִבּוֹר, וְאַחַר כֵּן בְּאִישׁ מִלְחָמוֹת
 וְלֹא אִישׁ מִלְחָמוֹת, אַחַר כֵּן יִתְגַּלֶּה תְּחִזּוֹק
 עֲלֵיהֶם וְיִתְחַזַּק לְהַשְׁמִיד אוֹתָם, שְׂפָתוֹב יִרְיַע אֶפֶס
 יִצְרִיחַ עַל אֵיבָיו יִתְגַּבֵּר, וְכָתוּב (זכריה יד) וַיֵּצֵא ה'
 וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם כִּיּוֹם הַלְחָמוֹ כִּיּוֹם קָרָב,
 וְכָתוּב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים
 מִבְּצָרָה וְגו'.

וַיְהִי בְּצֵאת נִפְשָׁהּ כִּי יִמָּתֵחַ וְתִקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי
 וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְּנִימִין. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח
 וְאָמַר, (נחום א) טוֹב ה' לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה וַיֵּדַע חֲסִי
 בּוֹ. אֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ שֶׁל הָאִישׁ שְׂמַתְחִזּוֹק
 בְּקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּשִׁבִיל שְׂתַחֲזֹק שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא הוּא חֲזֹק, וּבְאֲרוּחֵו טוֹב ה', כְּמוֹ

שְׁנַאֲמַר (תהלים קמה) טוֹב ה' לְכֹל. לְמַעֲוֹז - זֶהוּ חֲזֹק
 יֵשׁ בּוֹ יְשׁוּעוֹת, שְׁפָתוֹב (שם כח) וּמַעֲוֹז (דף קעד ע"ב)
 יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ הוּא. בְּיוֹם צָרָה - בְּיוֹם שֶׁל
 מְצוּקָה שְׁמֻצִיקִים שָׂאָר הָעַמִּים לְיִשְׂרָאֵל

בֹּא רֵאֵה מַה פְּתוֹב, (משלי כד) הַתְּרַפִּית בְּיוֹם צָרָה
 צַר כְּחָכָה. מַה זֶה הַתְּרַפִּיתָ? מִי שְׁמַרְפָּה
 יָדָיו מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֵא לְהִתְחַזֵּק בּוֹ. וְאִיךְ
 יִחְזִיק הָאָדָם בְּקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא? יִחְזִיק בַּתּוֹרָה.
 שְׁכָל מִי שְׁמַחְזִיק בַּתּוֹרָה, מִחְזִיק בְּעֵץ חַיִּים, כְּבִיכּוֹל
 נוֹתֵן חֲזֹק לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל לְהִתְחַזֵּק. וְאִם
 הוּא יִתְרַפָּה מִהַתּוֹרָה מַה פְּתוֹב? הַתְּרַפִּיתָ. אִם
 הוּא הַתְּרַפָּה מִן הַתּוֹרָה - בְּיוֹם צָרָה צַר כְּחָכָה.
 בְּיוֹם שֶׁתֵּבֵא לוֹ מְצוּקָה, כְּבִיכּוֹל דוֹחֵק אֶת
 הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא כְּחוֹ שֶׁל הָעוֹלָם.

דָּבָר אַחֵר צַר כְּחָכָה - בֹּא רֵאֵה, בְּשַׁעַת שְׁכָן
 אָדָם מִתְרַפָּה מִן הַתּוֹרָה וְהוֹלֵךְ בְּדַרְךְ לֹא
 כְּשֶׁרָה, כְּמָה בְּעֵלֵי רֵיב וּמִינִים לוֹ לְהִיּוֹת לוֹ
 קַמִּגְזָרִים בְּיוֹם צָרָה. וְאַפְלוּ נִשְׁמַת הָאָדָם, שֶׁהִיא

כח וחזק שלו, היא יריבה שלו פנגדו, שכתוב
צר כחכה, משום שהוא צר אליו. אמר רבי אבא,
בשעה שפן אדם הולך בדרכי התורה וכל דרכיו
מתקנות פראוי, פמה סנגורים עומדים עליו
להזכירו לטוב.

פתח ואמר, (איוב לג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד
מני אלה להגיד לאדם ישרו ויחננו ויאמר
פדעוהו מרדת שחת מצאתי כפר. בפסוקים הללו
יש להתבונן, וכי לא גלוי הכל לפני הקדוש ברוך
הוא שהוא צריך מלאך שיאמר לפניו טוב או רע?
אלא ודאי שצריך, שכאשר יש לאדם סנגורים
להזכיר זכות שלו לפניו ואין לו [לאדם] קטגורים,
או ויחננו ויאמר פדעוהו מרדת שחת מצאתי כפר.

בא ראה, בפסוק הזה תמצא ברור הדבר. כתוב
אם יש עליו מלאך. אם לא כתוב יותר - יפה
הוא. אבל מלאך מליץ אחד מני אלה כתוב,
ומיהו? זהו המלאך הממנה עם האדם בצד

שְׁמַאל, שְׁפָתוֹב (תהלים צא) יִפְּל מִצְדָּךְ אֵלֶּךָ, וְזָהוּ צַד
שְׁמַאל, שְׁפָתוֹב אֲחֵרֵיו וּרְבָבָה מִיִּמִּינֶךָ.

אֲבָל אַחַד מִנֵּי אֵלֶּךָ, זָהוּ יִצָּר יִצָּר הָרַע, שֶׁהוּא
אַחַד מֵאוֹתָם [שֶׁהוּא] אֵלֶּךָ שֶׁחֵיו לְצַד שְׁמַאל,
מִשּׁוֹם שֶׁהוּא עוֹלָה לְמַעְלָה וְנוֹטֵל רְשׁוֹת. וְעַל זֶה,
אִם בֶּן אָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְךְ אֱמֶת, אוֹתוֹ יִצָּר הָרַע הוּא
עֹבֵד לוֹ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שְׁפָתוֹב (משלי יב) טוֹב נִקְלָה
וְעֹבֵד לוֹ, אִזּוּ הוּא עוֹלָה וְנִבְעֵשָׁה סִנְגוֹר, וְאוֹמֵר לְפָנַי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זְכוֹת עַל הָאָדָם, וְאִזּוּ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר, פְּדָעָהוּ מִרְדַּת שַׁחַת.

וְעַם כָּל זֶה לֹא חוֹזֵר רִיקָם, מִשּׁוֹם שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ
אַחַר לְשַׁלֵּט עֲלָיו וְלַטֵּל מִמֶּנּוּ אֶת נְשָׁמָתוֹ,
מִשּׁוֹם שֶׁהַקְּדִים חֲטָאֵי אוֹתוֹ הָאִישׁ וְהוּא כֹּפֵר עַל
זֶה. זָהוּ שְׁפָתוֹב מְצַאֲתֵי כֹפֵר, לְפָדוֹת אוֹתוֹ.

דָּבָר אַחַר מְצַאֲתֵי כֹפֵר - אוֹתָהּ זְכוֹת שֶׁאֲמַרְתָּ,
הִיא עֲלָיו כֹּפֵר לְפָדוֹת אוֹתוֹ שֶׁלֹא יִרַד
לִגְיָהֶנּוּם וְלֹא יָמוּת. וְלִבֵּן צָרִיךְ לְאָדָם לְלַכֵּת בְּדַרְךְ
אֱמֶת כִּדֵי שְׂיִהְיֶה לוֹ הַקְּטִינּוֹר סִנְגוֹר.

כִּמּוֹ זֶה יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁנוֹתַיִם לוֹ שְׁעִיר
וּמִתְעַסְקִים עִמּוֹ עַד שְׁהוּפָךְ לְהִיּוֹת לָהֶם
עֶבֶד, וְעוֹלָה וּמַעִיר עֲדוּת לְפָנַי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְנַעֲשֶׂה לָּהֶם סַנְגוּר. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, (שם
כה) אִם רָעַב שִׁנְאָךְ הֵאֱכִילְהוּ לָחֶם וְאִם צָמָא
הִשְׁקֵהוּ מַיִם, וְעַל תֵּיצֵר תָּרַע תְּהֵא זֶה נֶאֱמַר.

וּמִשּׁוּם זֶה בְּיוֹם צָרָה, כְּשֶׁבֶן אָדָם מִתְרַפֵּחַ מִן
הַתּוֹרָה, כְּבִיכּוֹל דוֹחֵק אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עִם אוֹתוֹ יֵצֵר תָּרַע שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה קַמְגוּר. צַר
כְּחֶכֶה - צַר כַּח כַּח, מִשּׁוּם שֶׁהַתְּקַרֵּב לְפָנָיו
לְקַטְרֵג וְנַחֲלֵשׁ הַכַּח.

בֵּא רֵאָה, טוֹב ה' לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה, מַה זֶה בְּיוֹם
צָרָה? זֶה יַעֲקֹב כְּשֶׁבֵא עָלָיו עֲשׂוֹ לְקַטְרֵגוֹ.
וַיִּדַע חוֹסֵי בּוֹ, כְּשֶׁבֵאָה עָלָיו צָרַת דִּינָה. וּבֵא
וּרְאָה, אִיזֵן הַמְּקַטְרֵג נִמְצָא עַל הָאָדָם אֵלֶּא כְּשַׁעַת
סַכָּנָה.

וּבֵא וּרְאָה, מִשּׁוּם שֶׁיַּעֲקֹב אַחַר נִדְרוֹ שֶׁנִּדְרָה לְפָנָיו
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַתְּחִיב הַדִּין עַל יְדֵי

הַמְקַטְרֵג שֶׁקַטְרֵג עַל יַעֲקֹב, (דף קעה ע"א) וְרָצָה דַּיִן בְּשַׁעַת
הַסִּפְּנָה שֶׁהִיְתָה בָּהּ בְּרַחֵל. אָמַר לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְהָרִי יַעֲקֹב נָדַר נְדָרוֹ וְלֹא שָׁלַם, וְהָרִיחוּ חֲזָק
מִהַכֹּל בְּעֵשָׂר וּבְכַנִּיּוֹם וּבְכָל מַה שֶׁצָּרִיךְ, וְלֹא שָׁלַם
נְדָרוֹ שֶׁנֶּדְרָה לְפָנָי, וְלֹא לְקַחַת מִמֶּנּוּ עֲנִשׁ?.

מִיָּד - וְתֵלֵד רַחֵל וְתִקְּשׁ בְּלִדְתָהּ. מַה זֶה וְתִקְּשׁ?
שֶׁתִּקְּשֶׁה הַדַּיִן לְמַעַלָּה אֲצֵל מִלְּאָד הַמּוֹת.
וְנִעְנֵשׁ יַעֲקֹב בְּזֶה, מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (משלי
כב) וְאִם אִיזֵן לָךְ לְשֵׁלֶם לָמָּה יִקַּח מִשְׁכָּבְךָ מִתַּחְתֶּיךָ,
וְעַל זֶה יִמָּתֵה רַחֵל וְנִמְסַר הַדַּיִן עַל יְדֵי מִלְּאָד
הַמּוֹת.

וּבֵא וּרְאֵה, בְּשַׁעַת שֶׁבֵּא עֲשׂו, מָה עָשָׂה? וַיִּשָּׂם
אֶת הַשְּׂפָחוֹת וְאֶת יַלְדֵיהֶן רֵאשֻׁנָּה וְאֶת לֵאָה
וַיִּלְדֶּיָּהּ אַחֲרָנִים וְאֶת רַחֵל וְאֶת יוֹסֵף אַחֲרָנִים. מָה
הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁשָּׂחַד עַל רַחֵל שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל אוֹתוֹ
רָשָׁע בְּיַפְיָה וְלֹא יִקְטְרֵג לוֹ עָלֶיהָ.

עוֹד מַה כָּתוּב? וְתִנְשָׁנָה הַשְּׂפָחוֹת הִנֵּה וַיִּלְדֶּיָּהּ
וְתִשְׁתַּחֲוֶינָה וְהִנֵּשׁ גַּם לֵאָה וַיִּלְדֶּיָּהּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ.

נָשִׁים מִלְפָּנַי גְּבָרִים. אֲבָל בְּרַחֵל מַה כָּתוּב? וְאַחַר
נָגַשׁ יוֹסֵף וְרַחֵל, יוֹסֵף מִלְפָּנַי אִמּוֹ, וְהוּא כִסָּה
עָלֶיהָ, וְעַל זֶה כָּתוּב (בראשית מט) בֵּין פָּרַת יוֹסֵף בֵּין
פָּרַת עָלַי עֵינַי, שְׁתַּגְדִּיל גּוֹפּוֹ וְכִסָּה עַל אִמּוֹ. עָלַי
עֵינַי - עָלַי עֵינַי שָׁל אוֹתוֹ רָשָׁע.

וְכֵאן נִעְנְנָה עַל יְדֵי הַיָּצָר הָרַע שְׁקִטְרַג בְּשַׁעַת
הַסִּפְּנָה, וְנִעְנְנָה יַעֲקֹב עַל נֶדֶר שְׁלֵא שְׁלָם,
וְזֶה קִנְיָה לַיַּעֲקֹב מִכָּל הַצָּרוֹת שְׁעָבְרוּ עָלָיו. וּמִנֵּינַי
לָנוּ שְׁמִשׁוּם יַעֲקֹב זֶה הִיָּה? שְׁכָתוּב (שם מח) מִתָּה
עָלַי רַחֵל, עָלַי וְדָאֵי, עַל שְׁאַחֲרָתִי נִדְרֵי.

רַבֵּי יוֹסֵי אָמַר, כָּתוּב (משלי כו) קָלְלַת חַנּוּם לֹא תִבְאֵ,
וּבִאֲרוּהוּ לוֹ בְּוֹא"ו. שְׁאִם קָלְלַת צְדִיק הִיא,
אִפְלוּ שְׁלֵא הַתְּבוּן בָּהּ, בִּיזוֹן שְׁיַצָּאָה מִפִּיו נִטְלָ
אוֹתָהּ אוֹתוֹ יַצָּר הָרַע וְקִטְרַג בָּהּ בְּשַׁעַת הַסִּפְּנָה.

יַעֲקֹב אָמַר (בראשית לא) עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת אֱלֹהֶיךָ
לֹא יִחְיֶה. וְאַף עַל גַּב שְׁתוּא לֹא הָיָה יוֹדֵעַ,
נִטְלָ אוֹתוֹ דָּבָר אוֹתוֹ שְׁטָן שְׁנִמְצָא תָמִיד אֲנַעַל בְּנֵי
אָדָם. וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ, לְעוֹלָם לֹא יִפְתַּח אָדָם פִּיו

לְשֹׁטֵן, מִשּׁוֹם שְׁנוּטִיל אוֹתוֹ הַדְּבוּר וּמְקַטְרֵג בּוֹ
לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, כָּל שֹׁכֵן מְלָה שֶׁל חָכָם אוֹ מְלָה
שֶׁל צַדִּיק, וְעַל שְׁנֵי אֵלֶּה נֶעֱנְשָׁה רַחֵל.

וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁה בִּי מֵתָה. אָמַר רַבִּי אַבְיָ, וְכִי
כִּיּוֹן שָׁאֵמַר וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁה לֹא יִדְעֵנוּ בִּי
מֵתָה? אֵלֶּה צָרִיךְ מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא חֲזָרָה לְגוּפָה יוֹתֵר,
וּמֵתָה רַחֵל מִיִּתַת הַגּוּף, מִשּׁוֹם שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי אָדָם
שֶׁנִּשְׁמָתָם יוֹצֵאת וְחוֹזֶרֶת לְמְקוֹמָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(שְׁמוּאֵל א' ל) וַתָּשָׁב רוּחוֹ [נִפְשׁוֹ] אֵלָיו, (בְּרֵאשִׁית מ"ב) וַיֵּצֵא
לְבָב, (שִׁיר ה') נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ, (מַלְכִים א' י"ז) לֹא
נֹתְרָה בּוֹ נִשְׁמָה. אֲבָל זֶה יִצְאָה נִשְׁמָתָה וְלֹא חֲזָרָה
לְמְקוֹמָהּ וּמֵתָה רַחֵל.

וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי, הַקְּשִׁיּוֹת שֶׁל הַדִּין שֶׁנִּגְזַר
עָלֶיהָ. וַיַּעֲקֹב הַחֲזוֹר אוֹתוֹ וְקָשַׁר אוֹתוֹ
לְיָמִין, מִשּׁוֹם שֶׁאֵת הַמַּעְרָב צָרִיךְ לְקָשְׁרוֹ לְיָמִין.
וְאִם עַל גַּב שֶׁהוּא בֶּן אוֹנִי, צַד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה -
בֶּן יָמִין הוּא, שֶׁחֲרִי בְּיָמִין הַתִּקְשָׁרָה, וְנִקְבְּרָה בְּדַרְךְ
כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאֵר, חֲרִי הַתְּנַלְתָּה מִיִּתְתָּה וְקַבְּרָתָהּ,

אָבֵל לַאֲהָ לֹא הִתְנַלְתָּה מִיַּתְתָּה וְקִבַּרְתָּהּ, וְאִף עַל
גַּב שְׂאֵרְבַּע הָאֲמָהוֹת הִלְלוּ סוּד יֵשׁ לָהֶם, וּבְאֲרוּחוֹ.

וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מִצְבָּה עַל קְבוּרָתָהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הִתְכַּפָּה מְקוּמָה
עַד הַיּוֹם שֶׁעָתִיד הַקְּדוֹשׁ פָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת מֵתִים,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עַד הַיּוֹם, עַד אוֹתוֹ יוֹם מִמֶּשׁ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, עַד יוֹם שֶׁתִּחְזֹר שְׂכִינָה מְנַלּוֹת
יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לא)

וַיֵּשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרֵיתֶךָ נְאֻם ה' וְשָׁבוּ בָנִים לְגִבּוֹלָם.

וְזוֹ שְׂבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּע לָהּ הַקְּדוֹשׁ פָּרוּךְ הוּא, וְעַתִּידִים

יִשְׂרָאֵל כְּשִׁיָּשׁוּבוּ מִהַגְּלוֹת לַעֲמֹד עַל אוֹתָהּ קְבוּרָת

רַחֵל וְלִבְכוֹת שָׁם, כְּמוֹ שֶׁהִיא כְּבָתָה עַל גְּלוֹת

יִשְׂרָאֵל, וְעַל זֶה כָּתוּב (שם) כְּכִי יָבֹאוּ וּבִתְחִנּוּנֵים

אוֹבִילֵם וְגו', וְכָתוּב (שם) כִּי יֵשׁ שָׂכָר לַפְּעֻלָּתֶךָ.

וּבְאוֹתָהּ (דף קעה ע"ב) שָׁעָה עֲתִידָה רַחֵל, שֶׁהִיא בְּדֶרֶךְ,

לְשִׁמְחַ בְּיִשְׂרָאֵל וְעַם הַשְּׂכִינָה, וּבְאֲרוּחוֹ הַחֲבֵרִים.

וַיְהִי בְשָׁבוֹן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַחַיָּא וַיִּלְךְ רְאוּבֵן

וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָחָה פִּילָגְשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע

יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר. רַבִּי אֶלְעָזָר
אָמַר, וַיְהִי בְשֹׁכֵן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַחַיָּא, שְׁתַּרְי לֵאמֹה
וְרַחֵל מֵתָה, וְנָטְלָה חַבִּית מִי שֶׁנָּטְלָה.

וְכִי יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שְׂרָאוּבֵן הַלֵּךְ וְשָׁכַב עִם
בְּלָחָה? אֵלֶּא כָּל זְמַנְךָ שֶׁל לֵאמֹה וְרַחֵל,
שְׁכִינָה שָׂרְתָה עֲלֶיךָ, וְעָכְשָׁו שְׁמִתָּהּ, שְׁכִינָה לֹא
נִפְרְדָה מִחַבִּית, וְשׁוֹרָה בְּבֵית בְּמִשְׁכַּן שֶׁל בְּלָחָה.
וְאִם עַל גַּב שֶׁשְׁכִינָה רָצְתָה לְטַל חַבִּית כְּרֵאוֹי,
אֵלְמָלֵא יַעֲקֹב לֹא נִמְצָא בְּזוּוֹג זָכָר וְנִקְבָּה, לֹא
שׁוֹרָה שְׁכִינָה בְּגִלּוֹי בְּבֵית, וְעַל זֶה עֲמָדָה שְׁכִינָה
בְּמִשְׁכַּן בְּלָחָה. וְכֹא רֵאוּבֵן, מִשׁוּם שֶׁרָאָה שֶׁבְּלָחָה
יִרְשָׁה מְקוֹם אָמוֹ, הַלֵּךְ וּבְלִבֵּל חֲמִטָּה, וְעַל שֶׁעֲמָדָה
שְׁכִינָה עֲלֶיךָ כְּתוּב בּוֹ וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָחָה.

רַבִּי יִיסָא אָמַר, שִׁישָׁן עַל אוֹתָהּ מִטָּה וְלֹא חָשַׁשׁ
לְכַבּוֹד הַשְׁכִינָה, וּמִשׁוּם כֶּף לֹא נִפְגַּם
מִחֲשִׁבּוֹן הַשְׁכְּבִימִים, וְכֹא חֲפְסוּק וְעֲשָׂה חֲשִׁבּוֹן,
מִשׁוּם כֶּף כְּתוּב בְּכּוֹר יַעֲקֹב רֵאוּבֵן, וְחֲפְסוּק עֲשָׂה
אוֹתוֹ רֵאשׁ לְכָל הַשְׁכְּבִימִים.

רַבִּי יְהוֹדָה פָּתַח וְאָמַר, (חושע יד) כִּי יִשְׁרִים דְּרָכֵי ה' וְגו' - כָּל דְּרָכֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כֻּלָּם יִשְׁרִים וְדְרָכֵי אָמֶת, וּבְנֵי הָעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִשְׁנִיחִים עַל מָה הֵם עוֹמְדִים. וְעַל זֶה וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם - מִשׁוּם שֶׁהֵם יוֹדְעִים דְּרָכֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, שְׂכָל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, הוּא יוֹדֵעַ וְהוֹלֵךְ בָּהֶם שְׂלֵא סוּמָה יְמִינָה וּשְׂמָאלָה.

וּפְעֻעִים יִכְשְׁלוּ בָם - אֵלֶּה הֵם הַרְשָׁעִים שְׂלֵא מִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בְּדְרָכֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא יוֹדְעִים לְאֵן הַדְּרָכִים הוֹלְכוֹת, וּמִשׁוּם שְׂלֵא יוֹדְעִים לְהִסְתַּכֵּל וְלֹא מִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, הֵם נִכְשָׁלִים בָּהֶם בְּאוֹתָם דְּרָכָיו בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֵּא רֵאָה, כָּל אָדָם שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, כְּשִׁיוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה בְּאוֹתָם דְּרָכִים וּשְׂבִילִים [שֶׁהֵם בַּתּוֹרָה] שֶׁל הַתּוֹרָה, וְאוֹתָם דְּרָכִים וּשְׂבִילִים שֶׁל הַתּוֹרָה הֵם יְדוּעִים, וְאוֹתָם

שְׂיֹדְעִים וְדַרְכֵי הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה יִלְכוּ בָּהֶם
בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, בְּשִׁינְאוֹ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה.

וְאִם לֹא הִשְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא
יֹדְעִים וְדַרְכֵים וּשְׂבִילִים, בְּשִׁינְאוֹ מִן
הָעוֹלָם הַזֶּה לֹא יִדְעוּ לְלַבֵּת בְּאוֹתָם וְדַרְכֵים
וּשְׂבִילִים, וְנִכְשְׁלִים בָּהֶם. וְאִזּוּ יִלְךְ בְּדַרְכֵים
אֲחֵרוֹת שְׂאִינָן וְדַרְכֵי הַתּוֹרָה, וְיִתְעוֹדְרוּ אֵלָיו
בְּכַמָּה דִּינִים וְיַעֲנֶשׂ בָּהֶם.

וְכִי שָׂמֵשׁתִּדְּל בַּתּוֹרָה מַה כְּתוּב? (משלי ו) בְּשִׁכְבְּךָ
תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ וְהִקִּיצוֹתָ הִיא תְּשִׁיחֶךָ. בְּשִׁכְבְּךָ
- בְּקִבְרָה, הַתּוֹרָה תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ מִדִּין אוֹתוֹ הָעוֹלָם.
וְהִקִּיצוֹתָ - בְּשִׁתְּקוֹדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר רִחוּת
וְנִשְׁמוֹת לְהַחִיֹּת מֵתִים, אִזּוּ הִיא תְּשִׁיחֶךָ, הִיא
תַּהֲיֶה סִנְגוֹר עַל הַגּוֹף בְּשִׁבִיל שְׂיִקוּמוֹ אוֹתָם
גּוֹפִים שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה בְּרֵאוּי, וְאֵלֶּה הֵם
שְׂיִקוּמוֹ בַּתְּחִלָּה לְחַיֵי עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל
יב) וְדַרְכֵים מִיִּשְׁנֵי אֲדָמַת עֶפְרַי יִקִּיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵי

עוֹלָם וְגו'. וְאַלְהָהּ הֵם לְחַיֵּי עוֹלָם, מִשּׁוּם
שֶׁהַתַּעֲסָקוֹ בְּחַיֵּי עוֹלָם שְׁהִיא הַתּוֹרָה.

וּבֵּא רְאֵה, כָּל אֱלוֹהֵי שְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה, אוֹתוֹ
הַגּוֹף יִתְקַיֵּם וְהַתּוֹרָה תִּגַּן עָלָיו, מָה
הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁבְּאוֹתָהּ שָׁעָה יְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא רוּחַ אֶחָת שֶׁכְּלוּלָה מֵאַרְבַּע רוּחוֹת,
וְאוֹתָהּ רוּחַ הַכּוֹלֵלֶת אַרְבַּע רוּחוֹת תּוֹדֵמֵן לְכָל
אוֹתָם שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה לְהַחֲיוֹתָם בְּרוּחַ זוֹ
בְּשִׁבְלֵי שִׁיתְקַיֵּם לְעוֹלָמִים.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כְּתוּב (יחזקאל לו') מֵאַרְבַּע רוּחוֹת
בָּאֵי הָרוּחַ, לָמָּה לֹא הִתְקַיְּמוּ, שֶׁהֲרֵי בְּלֹם
מִתּוֹ בְּמִקְדָּם? בֵּא רְאֵה, אוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִקִּים
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי יְחֻזְקָאֵל אוֹתָם
הַמֵּתִים, אוֹתוֹ [זְמַן מִעֲתִיד] רוּחַ, אִם עַל גַּב שֶׁהָיָה
מֵאַרְבַּע רוּחוֹת, לֹא יֵרֵד לְקִיּוּמָם בְּקִיּוּם, אֲלֵא
לְהִרְאוֹת שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת
מֵתִים בְּאוֹתָהּ צוּרָה וּלְקִיּוּמָם בְּרוּחַ
(דף קעו ע"א)
שֶׁנִּכְלָלָה בְּצוּרָה זוֹ.

וְאֵף עַל גַּב שְׁחִזְרוּ הַעֲצָמוֹת בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כְּמוֹ
 שְׁתֵּיהֶן, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְהִרְאוֹת
 לְכָל הָעוֹלָם שֶׁהוּא עֲתִיד לְהַחְיֹת מֵתִים [מִה כְּתוּב?
 (ישעיה כו) יִחְיוּ מִתֵּיבָה נִבְלְתֵי יְקוּמוּן, עַל זֶה אוֹתָהּ רוּחַ שְׁעִתִּידָה לְרַדֵּת בָּהֶם
 צְדִיקִים] [ס"א וְעַל זֶה אוֹתָהּ רוּחַ שְׁעִתִּידָה לְרַדֵּת בָּהֶם צְדִיקִים מִה כְּתוּב?
 מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הַרוּחַ, רוּחַ שְׁנִבְלָלָה בְּאַרְבַּע], מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד לְקַיֵּם אוֹתָם קִיּוּם שְׁלָם בְּעוֹלָם
 בְּרָאוֹי, וְאוֹתָם שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה,
 הִיא עוֹמֶדֶת עַל הָאָדָם וְנַעֲשִׂית סִינְגוּרִיָּה לְפָנָי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל אוֹתָם דְּבָרֵי תּוֹרָה וְכָל
 אוֹתָהּ תּוֹרָה שֶׁהִשְׁתַּדְּלָה בָּהּ הָאָדָם בְּעוֹלָם
 הַזֶּה, אוֹתָם דְּבָרִים וְאוֹתָהּ תּוֹרָה עוֹמְדִים לְפָנָי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹמְרֵת לְפָנָיו, וְהִיא מְרִימָה
 קוֹלוֹת וְלֹא שׁוֹכְכֵת, וְלֹא אוֹתוֹ זְמַן הִיא תְּשִׁיחַ
 וְתֹאמַר כִּפִּי שֶׁהִתְדַבַּק בָּהּ הָאָדָם וְהִשְׁתַּדְּלָה בָּהּ
 בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל זֶה הֵם יְקוּמוּ בְּקִיּוּם שְׁלָם לְחַיֵּי
 עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאִמְרָנוּ, וּמִשּׁוּם כֵּן (הוֹשַׁע יד) כִּי

יִשְׂרָאֵל וְרַבִּי ה' וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים
 יִכְשְׁלוּ בָם.

רַבִּי חֵיִיא פִּתַּח וְאָמַר, (שמואל-א-ב) וְעָלִי זָקֵן מְאֹד
 וְשָׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בְּנֵי לְכָל
 יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֵן אֶת הַנְּשִׂיִם הַצְּבָאוֹת
 פִּתַּח אֶהְל מוֹעֵד. וְכִי יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שְׂכֵחַנִי ה'
 יַעֲשׂוּ מַעֲשֵׂה זֶה, וְהָרִי מִקֶּדֶם לְכָךְ נֹאמַר וּפְרָשָׁה
 תּוֹרָה אוֹתוֹ הַחֲטָא שְׁלָהֶם, שְׂכָתוֹב (שם) כִּי נֹאצִּו
 הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת ה', וְכָתוֹב וּמִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים
 מֵאֵת הָעָם כָּל אִישׁ זִבְחַ זִבְחַ וְגו', וְכָתוֹב גַּם
 בְּטָרָם יִקְטְרוּן אֶת הַחֲלָב וּבָא נַעַר הַכֹּהֵן וְאָמַר
 לְאִישׁ הַזִּבְחַ תִּנֶּה בָשָׂר לְצִלוֹת לַכֹּהֵן וְגו', וְכָתוֹב
 וְאָמַר לוֹ כִּי עֲתָה תִּתֵּן וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בְּחֻזְקָה,
 וְעַל זֶה וַתְּהִי חַטָּאת הַנְּעָרִים גְּדֹלָה מְאֹד וְגו', וְכָל
 זֶה לֹא הָיוּ נוֹטְלִים אֲלָא מֵאוֹתָם חֲלָקִים שְׁהָיוּ
 לַכֹּהֲנִים לְאֹכַל מֵהֶם, וְעַל שְׁהִיָּה תְּקַרְבָּן קָלִיל
 בְּעֵינֵיהֶם נִעְנְשׂוּ, וְכֹאֵן אָמַר אֶת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֵן אֶת
 הַנְּשִׂיִם הַצְּבָאוֹת?

אֵלֶּא חַם וְחַלִּילָה שְׁהִיוּ עוֹשִׂים עֲבָרָה זֹה, כָּל שֶׁבֶן
בְּאוֹתוֹ מְקוֹם קְרוֹשׁ, שְׁלֵא יִקוּמוּ כָּל יִשְׂרָאֵל
וַיַּחֲרִגוּ אוֹתָם. אֵלֶּא מַשׁוּם שְׁהִיוּ מְעַכְבִּים אוֹתָם
לְהַכְפִּינֵם לַמְּקַדָּשׁ וּמוֹחִים בִּידֵיהֶם שְׁלֵא לְהַכְפִּינֵם
לְהַתְפַּלֵּל תְּפִלָּה עַד שֶׁתִּקְרָפְנוֹת נַעֲשׂוּ, מַשׁוּם שֶׁחַן
לֹא מְבִיאֹת קְרָפְנוֹת לְטַל חֶלֶק מֵהֶם, וּמַשׁוּם כִּי
מְעַכְבִּים אוֹתָן, וּמַשׁוּם כִּי אוֹתָן נָשִׂים הָיוּ
מְבַקְשׁוֹת מֵהֶם לְהַכְפִּינֵם לְשָׁם, וְעַל זֶה כָּתוּב אֵת
אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּ אֶת הַנָּשִׂים, שְׁמַעְבָּדִים אוֹתָן כְּמוֹ
שְׂאֵמָרְנוּ.

כְּמוֹ זֶה וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה. חַם וְשָׁלוֹם שֶׁהוּא שְׁכַב
עִמָּה, אֵלֶּא מַשׁוּם שְׁעַכְבֵּב אוֹתָהּ לְשִׁמּוֹשׁ עִם
אָבִיו שְׁמוֹשׁ שֶׁל מִצְוָה, וְזֶה הוּא בְּלִבּוֹל הַמַּטָּה,
וְעָשָׂה כְּנֶגֶד הַשְּׂכִינָה הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה. שְׁכַבְל מְקוֹם
שְׁשִׁמּוֹשׁ מִצְוָה נְמִצָּא, שְׂכִינָה שׁוֹרָה עַל אוֹתוֹ
מְקוֹם וְנְמִצָּאת שָׁם, וּמִי שֶׁגִּזְרָם לְעַכְבֵּב שְׁמוֹשׁ שֶׁל
מִצְוָה, גִּזְרָם שֶׁתִּסְתַּלֵּק שְׂכִינָה מִן הָעוֹלָם, וְעַל זֶה
כָּתוּב (בראשית מט) כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אִזּו חֲלִלָתָ
יִצְוְעִי עָלָה. וּמַשׁוּם זֶה כָּתוּב וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה

פִּילְגָשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם
עָשָׂר. כֹּלָם הָיוּ בַּמִּנְיָן, וְלֹא נִגְרָעָה מִזְכוּת שְׁלָחָם
כָּלֹם.

רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר, מָה הַטַּעַם בַּתְּחִלָּה יִשְׂרָאֵל
וְאַחַר כֵּן יַעֲקֹב, שְׁכָתוּב וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל
וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר? אֵלָּא כְּשָׂבָא רְאוּבֵן
וּבְלֵבֶל אוֹתָהּ מִטָּה, אָמַר: וּמָה שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁכָבִים
הָיוּ לְאַבְרָם בְּעוֹלָם וְלֹא יוֹתֵר, וְעַכְשָׁיו רוּצָה לְהוֹלִיד
בָּנִים, אוֹלֵי אָנּוּ פְּגוּמִים שְׁהוּא רוּצָה לְהוֹלִיד
אַחֲרֵיהֶם כְּמוֹ מִקְדָּם. מִיָּד בְּלֵבֶל אוֹתָהּ מִטָּה
וְהַתְּעַבֵּב אוֹתוֹ שְׁמוּשׁ כְּבָאֵלּוּ עָשָׂה קְלוֹן לְשִׁכְיִנָּה
שְׁשָׂרְתָה עַל אוֹתָהּ מִטָּה, וְעַל זֶה כָּתוּב וַיִּשְׁמַע
יִשְׂרָאֵל, שְׁחֲרֵי בָשִׂם זֶה הַתְּעַלָּה תוֹךְ שְׁנַיִם עָשָׂר
שְׁהַתְּכַסּוּ, שְׁחֵם שְׁנַיִם עָשָׂר נִהְרֹת אֲפִרְסָמוֹן וְדָ.

וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר - אֵלּוּ שְׁנַיִם עָשָׂר
שְׁכָבִים שְׁהַשְׁכִּינָה הַתְּתַקְנָה בָּהֶם, וּמִי הֵם?

אֵלּוּ שְׁהַתּוֹרָה חֲזָרָה וְעָשָׂתָה לָּהֶם חֲשִׁבּוֹן
כְּמוֹ מִקְדָּם, כֹּלָם קְדוֹשִׁים, כֹּלָם רְאוּיִים לְשִׁכְיִנָּה

לְהַסְתַּכֵּל בְּקִרְשֵׁי רַבּוֹנָם. שְׂאֵלוֹ עֲשֵׂה אוֹתוֹ
מֵעֲשֵׂה, לֹא יבֹא רְאוּבֵן בַּמִּנִּין.

וְעַם כָּל זֶה נִעְנַשׁ שֶׁנִּמְלָה מִמֶּנּוּ בְּכוּרָתוֹ וְנִתְּנָה
לְיוֹסֵף, כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דח"א ה) וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר
יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא הַבְּכוֹר וּבְחַלְלוֹ יִצְוְעֵי אָבִיו נִתְּנָה
בְּכוּרָתוֹ [לְבְנֵי] לְיוֹסֵף.

בֹּא רְאֵה, (דניאל ב) שְׂיִהְיֶה שֵׁם הָאֵל מְבָרָךְ מִן
הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. שְׁכָל מַעֲשָׂיו אִמֶּת
וְדַרְכָּיו דִּין, וְכָל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, הַכֹּל הוּא
בְּחִכְמָה עֲלִיוֹנָה.

בֹּא רְאֵה בְּמַה גּוֹרֵם מַעֲשֵׂה אָדָם, שְׁתַּרְי כָּל מִי
[מֵה] שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, נִרְשָׁם וְעוֹמֵד לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא. שְׁתַּרְי יַעֲקֹב, בְּשַׁעַה שֶׁנִּבְנִים לְלֵאָה, כָּל
אוֹתוֹ תִּלְיָלָה תִּיָּה רְצוֹנוֹ וְלִבּוֹ בְּרַחֵל, שֶׁחָשַׁב שֶׁהוּא
רַחֵל, וּמֵאוֹתוֹ שְׂמוּשׁ וְטַפָּה רֵאשׁוֹנָה וּמֵאוֹתוֹ רְצוֹן
הַתַּעֲבָרָה לֵאָה, וּבְאַרְוֵהוּ, שְׁתַּרְי אֶלְמֵלֵא שֶׁיַּעֲקֹב
לֹא יֵדַע, לֹא יַעֲלֶה רְאוּבֵן בְּחֻשְׁבוֹן. וְעַל זֶה לֹא
הַתַּעֲלָה בְּשֵׁם יְדוּעַ, אֶלָּא שְׂמוֹ סֶתֶם רְאוּבֵן.

וְעַם כָּל זֶה חִזַּר מֵעֲשָׂיו לְמִקְוֹמוֹ, כְּמוֹ שְׂאֵתוֹ רְצוֹן
 רֵאשׁוֹן נִעְשָׂה בְּרַחֵל, אוֹתוֹ רְצוֹן חִזַּר בָּהּ,
 שְׁתֵּרֵי בְכוֹרְתוֹ חִזְרָה לְיוֹסֵף בְּכוֹר רַחֵל, מְקוֹם
 שְׁתֵּרֵרְצוֹן הָיָה בְּרַחֵל, וְהַכֵּל עוֹלָה לְמִקְוֹמוֹ, מִשׁוֹם
 שָׁכַל מֵעֲשֵׂי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲמַת וּזְכוּת.

רַבִּי חֲזַקְיָה מְצָא יוֹם אֶחָד אֶת רַבִּי יוֹסֵי שְׁתֵּי־תָה
 נִשְׁמָטָת חֲתִיבֶת בְּשָׂר לְתוֹךְ לַהֲבוֹת הָאֵשׁ,
 וְהָיָה עוֹלָה קַטוֹר הֶעֱשָׂן לְמַעְלָה. אָמַר לוֹ, אֵלֹהֵי
 קַטוֹר הֶעֱשָׂן שָׁל הַקָּרְבָּן שְׁתֵּי עוֹלָה עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ
 הָיָה עוֹלָה תָּמִיד כְּמוֹ זֶה, לֹא שׁוֹרָה רִגְזוּ בְּעוֹלָם,
 וַיִּשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ גוֹלִים מֵעַל הָאָרֶץ.

פֶּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (שיר ג) מִי זֹאת עָלָה מִן
 הַמִּדְבָּר בְּתִימְרוֹת עֵשָׂן מִקְטָרֶת מִר וּלְבוֹנָה
 מִכָּל אֲבָקַת רוּבֵל. מִי זֹאת עָלָה? בֹּא רֵאֵה, בְּזִמְנֵי
 שְׁתֵּי יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בַּמִּדְבָּר, הַשְּׂכִינָה הִלְכָה
 לְפָנֵיהֶם, וְהֵם הִלְכוּ אַחֲרֶיהָ, שְׂכָתוֹב (שמות יג) וְה'
 הִלְךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוֹד עֵנָן לְנַחֲתָם הַדֶּרֶךְ וּלְלִילָה
 בְּעַמּוֹד אֵשׁ לְהַאִיר לָהֶם וְגו'. וְלָכֵן פֶּתַח (ירמיה ב)

כֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵּת
כָּל־וּלְתֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר וְגו'.

וּשְׂכִינָה הִיְתָה הוֹלֶכֶת וְכָל עֲנִי הַכְּבוֹד עָמָה.
וּכְשֶׁהִיְתָה שְׂכִינָה נוֹסַעַת, הָיוּ נוֹסְעִים,
בְּכַתוּב (במדבר ט) וּלְפִי הַעֲלוֹת הָעֲנָן מֵעַל הָאֹהֶל
וְאַחֲרַי כֵּן יָסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. וּכְשֶׁהִיא עוֹלָה,
אוֹתוֹ עֲנָן עוֹלָה עַד לְמַעְלָה, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם רוֹאִים
וְשׂוֹאֲלִים וְאוֹמְרִים, מִי זֹאת עֹלָה מִן הַמִּדְבָּר
כְּתִימְרוֹת עֲשָׂן.

אוֹתוֹ עֲנָן שֶׁל הַשְּׂכִינָה שֶׁנִּרְאָה עֲשָׂן. מָה הַטַּעַם
הִיא עֲשָׂן? מִשּׁוּם שֶׁהָאֵשׁ שֶׁחַדְלִיקוֹ אֲבָרָהָם
וַיִּצְחַק בְּנֵו הִיְתָה אֲחֻזָּה כֹּה וְלֹא זֹזָה מִמָּנָה,
וּכְאֲשֶׁר נֶאֱחָזָה אוֹתָהּ הָאֵשׁ בְּתוֹכָהּ, הִיְתָה עוֹלָה

עֲנָן [נ"א עֲשָׂן].

וְעַם כָּל זֶה, מְקַטְרֵת מֵר וּלְבוֹנָה. מָה זֶה מְקַטְרֵת?
מִתְקַטְרֵת בְּשָׁנֵי צָרָדִים אַחֲרֵיכֶם, עֲנָן שֶׁל
אֲבָרָהָם לְיָמֵינוּ, עֲנָן שֶׁל יִצְחָק לְשִׁמְאֵל. מִכָּל אַבְקַת
רוֹכֵל - זֶה יַעֲקֹב.

דְּבַר אַחַר - זֶה יוֹסֵף תִּצְדִּיק, מִשּׁוֹם שְׂאֲרוֹנוֹ שָׁל
 יוֹסֵף הָיָה הוֹלֵךְ אֵלָיו. לָמָּה רוּכַל? מִשּׁוֹם
 שְׁתֵּיהֶם רָכִיל אֶת אֶחָיו לְאָבִיו. דְּבַר אַחַר לָמָּה רוּכַל
 - אֵלָּא מֵה חֲנּוּנֵי זֶה שְׂצֻרוֹת עֲצֵי בְּשָׁמִים
 וְאַבְקוֹת עֲלִים מְרִיחִים כֻּלָּם בִּידּוֹ - כִּי גַם יוֹסֵף,
 הוּא כִּיּוֹם תְּתוּרָה, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא קָיָם אוֹתָהּ, מִשּׁוֹם
 שְׁכָל מְצוּוֹת תְּתוּרָה קְשׁוּרוֹת לְשִׁמִּירַת בְּרִית קִדְשׁ.
 וְלָכֵן שְׂכִינָה קְשׁוּרָה לְאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְיוֹסֵף,
 כְּאַחַד הֵם, וּדְמוּת אַחַת לָהֶם. זֶהוּ שְׁכַתוֹב
 (בראשית לו) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. וּמִשּׁוֹם כִּי מִכָּל
 אַבְקַת רוּכַל, מִשּׁוֹם שְׂמִמָּקוֹם שֶׁחֲנָהָר שְׁשׁוּפֵעַ
 וַיּוֹצֵא, הַכֹּל מִשְׁקִים וְכָל הַפְּנִים מְאִירוֹת.

וּבֹא וּרְאֵה, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ וְהָיוּ מִקְרִיבִים
 קִרְבָּנוֹת, כֻּלָּם הָיוּ מִתְקַרְבִּים
 לְקָדוֹשׁ-כְּרוֹן-הוּא כְּרֵאוֹי, וְכִשְׁקִרְבָן נַעֲשֶׂה וְהַעֲשֵׂן
 עוֹלָה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, אִזּוֹ הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁעֲשֵׂן הַמִּזְבֵּחַ
 הַדְּלִיק (דף קעז ע"א) מְנוּרָה שְׂרָאוּיָה לְהַדְלִיק, וְכָל הַפְּנִים
 מְאִירוֹת וְהַמְנוּרוֹת הוֹלְקוֹת.

וּמִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ אֵין לָךְ יוֹם וַיּוֹם שְׂאִין
 בּוֹ זַעַם וְרָגוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ז) וַיֵּאל זַעַם
 בְּכָל יוֹם, וּפְרָשָׁה הַחֲדוּהַ מְלַמְעָלָה וּמְלַמְטָה,
 וַיִּשְׂרְאֵל הוֹלְכִים בַּנְּלוֹת, וְהֵם בְּרָשׁוֹת שֶׁל עֲבוֹדוֹת
 זְרוֹת אַחֲרוֹת, וְאִז הַתְּקִיִּים הַפְּסוּק שֶׁכְּתוּב (דברים כח)
 וְעַבְדְּתָ שֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵיהֶם.

וְכָל זֶה לָמָּה? מִשּׁוֹם שֶׁכְּתוּב (שם) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא
 עַבְדְּתָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב
 יִרְבֵּה כָּל. מַה זֶה יִרְבֵּה כָּל? כָּאֵן יִרְבֵּה כָּל, וְשֵׁם
 מִחֶסֶד כָּל.

עַד שִׁיתְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וַיִּפְדֶּה אוֹתָם
 מִבֵּין הָעַמִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ל) וְשָׁב ה'
 אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוֹתֶךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבְּצֶךָ מִכָּל
 הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְּיִצְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה. וְכְתוּב אִם
 יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ וְגו'.

וַיֵּאֱלֶה תַלְדוֹת עֲשׂוּ הוּא אֲדוֹם. כֹּא רֵאָה, בְּחַיִּי
 יִצְחָק לֹא נִמְנוּ בְּנֵי עֲשׂוּ כְּמוֹ שֶׁנֶּמְנוּ בְּנֵי
 יַעֲקֹב, שֶׁחֲרֵי עַד שֶׁלֹּא מֵת יִצְחָק הֵם נִמְנוּ, אֲבָל

בַּעֲשׂוֹ מַה פְּתוּב? וַיְגִזֵּעַ יִצְחָק וַיָּמַת וַיֵּאָסֶף אֶל
עַמּוּי וְקָן וּשְׁבַע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֲשׂו וַיַּעֲקֹב בְּנָיו.
אַחֲרָיו מַה פְּתוּב? וְאַלֶּה תִלְדוֹת עֲשׂו הוּא אָדוּם.
מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂאִינֹו בְּחֶלְקוֹ וּבִירְשָׁתוֹ
וּבְגוֹרְלוֹ, אֲלֵא יַעֲקֹב וּבְנָיו.

וְלָכֵן יַעֲקֹב וּבְנָיו הֵם חֶלְקוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְנִכְנָסִים בְּחֻשְׁבוֹן. אֲבָל עֲשׂו שְׂאִינֹו בְּחֶלְק
שֶׁל צַד הָאֱמוּנָה, עֲשָׂה חֻשְׁבוֹנוֹ אַחַר שְׁמֵת יִצְחָק,
וְנִפְרַד חֶלְקוֹ לְמָקוֹם אַחֵר.

בֵּיא רֵאָה, אַחֲרֵי שְׁמֵת יִצְחָק וְעֲשׂו נִפְרַד לְצַד שְׁלוֹ,
מַה פְּתוּב? וַיִּקַּח עֲשׂו אֶת נָשָׂיו וְגו' מִפְּנֵי
יַעֲקֹב אָחִיו. שְׁהֶשְׂאִיר לְיַעֲקֹב קָרָן וְרוּחַ שְׁעֵבוֹד
מִצְרַיִם, וְהָאָרֶץ, וּמִכַּר לוֹ חֶלְקוֹ בְּמַעֲרַת הַמַּכְבֵּלָה,
וְהַלֵּךְ לוֹ מִן הָאָרֶץ וּמִן הָאֱמוּנָה וּמִחֶלְקוֹ, שְׁהַלֵּךְ
לוֹ מִהַכֹּל.

בֵּיא רֵאָה פְּמָה הָיָה חֶלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב טוֹב בְּכֹל
מִשּׁוּם שֶׁלֹא נִשְׂאָר עֲשׂו עִמּוֹ וְנִפְרַד מִמֶּנּוּ
וְהַלֵּךְ לוֹ לְחֶלְקוֹ וּלְגוֹרְלוֹ, וְנִשְׂאָר יַעֲקֹב אָחִיו

בִּירֵשֶׁת אָבִיו וּבִירֵשֶׁת אֲבוֹתָיו. וְעַל זֶה וַיִּלְךָ אֶל
 אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו. מַה זֶה מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו?
 שְׂלֵא רָצָה חֶלְקוֹ וִירֵשֶׁתוֹ וְגוֹרֵל הָאֲמוֹנָה שְׂלוֹ.
 אֲשֶׁרִי חֶלְקוֹ שָׁל יַעֲקֹב, עָלָיו כָּתוּב (דברים לב) כִּי
 חֶלֶק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ.

וְאַלְהַ הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי
 מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי יִיסָא פָּתַח
 וְאָמַר, (עובדיה א) הִנֵּה קָטָן נִתְתִּיף בְּגוֹיִם כְּזוֹי אֶתְהַ
 מְאֹד. בֵּא רֵאֵה, כְּשֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
 הָעוֹלָם וְחֵלֶק אֶת הָאֶרֶץ לְשִׁבְעָה תְּחוּמֵי חֵלְקִים
 כְּנֶגֶד שִׁבְעִים מְמַנִּים גְּדוּלִים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 חֵלֶק אוֹתָם לְשִׁבְעִים עַמִּים, כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 כְּרֵאוֹי לוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) כִּתְּנֶחֱל עֲלֵיוֹן
 גּוֹיִם כְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יַצֵּב גְּבֻלַת עַמִּים.

וּמִכָּל הַמְּמַנִּים הַגְּדוּלִים שֶׁנִּמְסְרוּ לְשָׂאֵר הָעַמִּים
 אֵין בָּהֶם כְּזוֹי לְפָנָיו כְּמִמְנָה שֶׁל עֲשׂוֹ,
 מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהֵצֵד שֶׁל עֲשׂוֹ הוּא צַד
 הַטַּמָּאָה, וְצַד הַטַּמָּאָה הוּא קָלוֹן לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ

בְּרוּךְ הוּא מֵאוֹתָן דְּרָגוֹת קְטִינֹת שְׂאֵחַר הָרִיחִים,
 שָׂבֵא מִחֲרִיקְנוֹת שָׁל הַמְדוֹת הָאֲדָמוֹת, וְעַל זֶה
 הֵנִיחַ קִטְוֹן נְתִיבָה בְּגוֹיִם בְּזוּי אֶתְּחָה מְאֹד, שְׂכַת־וֹב
 (בראשית ג) עַל גְּחִינְךָ תִּלְךָ וְעַפְרֵה תֹאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ.
 מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֶתְּחָה מְכַל הַבְּהֵמָה וּמְכַל חַיֵּית
 הַשָּׂדֶה.

בֵּיא רְאֵה, בְּדִרְגוֹת הַתְּחִתּוֹנוֹת יֵשׁ דְּרָגוֹת עַל
 דְּרָגוֹת, בְּכֹל מְשֻׁנִּים זֶה מְזֵה, וְכֹל הַדְּרָגוֹת
 נִפְרָדוֹת הֵן, וְקִשּׁוּרוֹת אֵלֶּה בְּאֵלֶּה, וּמְלָכוֹת
 נִפְרָדוֹת זֶה מְזֵה, וּמְלָכוֹת קִשּׁוּרָה בְּמְלָכוֹת, זֶה
 נִכְנָס וְזֶה עוֹלָה, אֲחוּזִים בְּקִשּׁוּר אֶחָד.

לְאוֹתוֹ קִשּׁוּר יֵשׁ קוֹמָה אַחַת, וּשְׁלֹשָׁה קִשּׁוּרִים
 לְאוֹתָהּ קוֹמָה. בְּכֹל קִשּׁוּר וְקִשּׁוּר עֲטָרָה
 אַחַת, וּבְכֹל עֲטָרָה וְעֲטָרָה שְׁלִיטָה אַחַת,
 וְהַתְּמִנָּה בְּעֵטוֹר שְׁלִמְעָלָה, וְהַתְּמִנָּה וַיִּרְדַּ לְמִטָּה,
 עַד שֶׁהִתְקִשְׁרוּ בוֹ כּוֹכָבִים וּמְזוֹלוֹת. כָּל אֶחָד
 וְאֶחָד נִפְרָד בוֹ (דף קעז ע"ב) כּוֹכָב אֶחָד וּמְזוֹל אֶחָד, וְכֹל
 הַכּוֹכָבִים מְזוּמְנִים הֵם בְּאוֹתָן דְּרָגוֹת שְׁלִמְעָלָה. וְעַל

זֶה כָּל דִּרְגָה וְדִרְגָה מִתְעַטָּרֶת בְּמִקְוֹמוֹת יְדוּעִים
בְּרֵאשִׁי.

וּבְשֵׁנֵיפְרָדוֹת הַדִּרְגוֹת נִמְצָא קִישׁוֹר הַמִּפְסִיק, עַד
שְׁמֵת־קִישׁוֹרִים לִצַּד שֶׁנִּרְאָה לָהֶם,
וְהַצְדָדִים שֶׁל דִּרְגוֹת הַטְּמֵאָה שֶׁהֵם בְּצַד שְׂמֹאל,
בְּכֹל נִפְרָדִים לְכַמָּה דְרָכִים וְשִׁבְלִים מִצְדֵי
הַגְּבוּרֹת הָאֲדָמוֹת, וְלִבֵּן תְּלוּיוֹת הַגְּבוּרֹת לְמִטָּה
לְאַלְפֵי אֲלָפִים וְרַבּוּא רְבֻבוֹת. וְעַל זֶה הֵינָה קִטְוֵן
נִתְתִּיף בְּגוֹיִם בְּזוּי אֶתָּה מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁאֶמְרֵנוּ.

בֵּא רֵאָה, וְאַלְהַ הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאַרְץ אֲדוֹם,
בְּאַרְץ - בְּצַד שֶׁל הַדִּרְגָה שֶׁלּוֹ שֶׁהִיא דִּרְגַת
עֲשׂוֹ, שְׁכֵתוֹב עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם, וּבְכֹל בָּאִים מִצַּד
שֶׁל רוּחַ הַטְּמֵאָה. לְפָנַי מְלָךְ מְלָךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל -
מִשׁוֹם שֶׁאוֹתָן דִּרְגוֹת שֶׁעוֹמְדוֹת בְּבֵית הַשְּׁעָרִים
לְמִטָּה קוֹדְמוֹת.

וְלִבֵּן אָמַר יַעֲקֹב יַעֲבֹר נָא אֲדָנִי לְפָנַי עַבְדּוֹ,
בְּשִׁבִיל דִּרְגוֹתָיו הָרֵאשׁוֹנוֹת הֵן לְהַפְנִים,
וּמִשׁוֹם כִּךְ לְפָנַי מְלָךְ מְלָךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁעַד

עֲבָדוּן מִיָּד הַגִּיעַ זְמַנָּהּ שֶׁל מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם לְשֵׁלֵט
וּלְהֶאֱחֹז בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלִבֶּן אָמֵר יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי
לְפָנַי עֲבָדוּ.

וּבְשֵׁהֲשִׁלְמוּ יְדִגּוֹת אֱלֹהֵי בְּתַחֲלָה, אַחֲרַי כִּי
מִתְעוֹרְרֵת מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם לְשֵׁלֵט
עַל הַתַּחְתּוֹנִים, וּבְשֵׁשׁוֹרָה, שׁוֹרָה בְּקִטּוֹן שֶׁל כָּל
הַשְּׂבָטִים, שֶׁהוּא בְּנֵימִין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים סח) שָׁם
בְּנֵימִין צָעִיר רוֹדֵם וְגו'. וְבוֹ שׁוֹרָה לְהַתְעוֹרֵר
הַמַּלְכוּת. אַחֲרַי כִּי בָּאָה הַמַּלְכוּת לְמְקוֹמָהּ
וְעוֹמְדֵת עִמּוֹ שֶׁלֹּא תִזְוֶז לְעוֹלָמִים.

רַבִּי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה מד) וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב
עֲבָדֵי וַיִּשְׂרָאֵל בְּחִרְתִּי בּוֹ. כִּי אָמַר ה' עֲשׂוּ
וַיִּצְרָךְ מִכְּטָן יַעֲזֹרְךָ אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב וַיִּשְׁרוּן
בְּחִרְתִּי בּוֹ. כִּי רָאָה כִּפְּתַח הַבְּטִיחַ לָהֶם הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּכַפָּה מְקוֹמוֹת [כְּדִין] לְזִכּוֹתָם
לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁחֲרִי לֹא הִתְרַצָּה לְחַלְקוֹ לְכָל עַם
וּלְשׁוֹן פָּרַט לְיִשְׂרָאֵל לְבָדָם.

וְלִכְּזֶן נָתַן לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת, לְזִכּוֹת בָּהּ וּלְדַעַת
 דְּרָכֵי הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא כִּי שִׁירְשׁוּ אֶרֶץ
 הַקְּדוּשָׁה, שָׁכַל מִי שְׂזוּכָה בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה,
 יֵשׁ לוֹ חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט)
 וְעַמֶּךָ כֻּלָּם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ, וַחֲרֵי
 נִתְּבָאֵר. שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת כָּאֵן: בְּתַחֲלָה יַעֲקֹב, אַחַר
 כֵּן יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כֵּן יִשׁוּרוּן.

בֵּא רֵאֵה, יַעֲקֹב הָרִי כְּבֹר בְּאֶרְוַחוֹ, יִשְׂרָאֵל אֵף
 גַּם כֵּן, וְאֵף עַל גַּב שְׂדֵרְגוֹת אֵלוֹ כְּאַחַת.
 יִשׁוּרוּן לָמָּה נִקְרָא יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם זֶה? אֵלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל וַיִּשׁוּרוּן הַכֹּל אַחֵד. יִשׁוּרוּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (איוב לג) יָשָׁר עַל אַנְשֵׁי־מַשׁוֹם שֶׁנִּטְלָה שׁוֹרֵה לְצַד
 זֶה וּלְצַד זֶה, וּמִשׁוֹם אוֹתָן שְׁתֵּי שׁוֹרוֹת נִקְרָא
 יִשׁוּרוּן, וְזֶהוּ יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁנִּטְלָה גְּדֻלָּה
 וְתִקְוָה מִהַכֹּל. יִשְׂרָאֵל [יִשׁוּרוּן] עַל אוֹתָם חֲלָקִים שְׁנֵי
 צְדָדִים שְׁתֵּי שׁוֹרוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַרְנוּ, וְהַכֹּל אַחֵד.
 וְכֹל אוֹתָם שְׁמוֹת עוֹלָיִם לְאַחֵד. יַעֲקֹב עֲבָדִי,
 לְפַעֲמִים הוּא עֹבֵד, כְּמוֹ עֹבֵד שֵׁיִשׁ לוֹ

מַצִּוֹת אֲדוֹנוּ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוּ. וְכֵן יִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי
 בוֹ, לְהַשְׁרֹת עָלָיו, וְהַכֹּל הוּא בְּסוּד עֲלִיוֹן. כְּתוּב
 (ישעיה מג) בְּרֵאשִׁי יַעֲקֹב וַיִּצְרֹךְ יִשְׂרָאֵל, וְכְתוּב כֹּה
 אָמַר ה' עֲשֶׂה. כָּל הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ עוֹלוֹת לְאַחַד,
 וְהִרִי נֹאמֵר, בּוֹר"א, יוֹצ"ר, עוֹשֵׁ"ה, וְכֹל הַדְּרָגוֹת
 אֵלֶּה עַל אֵלֶּה וְכֹלָן אַחַד.

אֲשֶׁרִי חֲלָקֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 הַתְּרַצָּה בָּהֶם מִכָּל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
 כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, מִשׁוּם שֶׁכֻּכָּלָם כְּתוּב (ירמיה י)
 הַכֹּל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים בְּעֵת פְּקוּדָתָם יֵאבְדוּ,
 בְּשַׁעַת שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד לְבַעַר אוֹתָם מִן
 הָעוֹלָם וַיִּשְׁאַר הוּא לְבַדּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ב)
 וְנִשְׁנָב ה' לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (שם מא) אֵל תִּירָאִי
 תוֹלַעַת יַעֲקֹב מִתִּי יִשְׂרָאֵל אֲנִי עוֹדֵתִיךְ
 נֹאֵם ה' וְנֶאֱלָךְ קְדוּשׁ יִשְׂרָאֵל. בֵּא רְאֵה, כָּל
 הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת שֶׁל
 הָעוֹלָם, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן אוֹתָם לְמַמְנִים

שְׁלִיטִים יְדוּעִים כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וְכָל־הַזֹּלָכִים
 אַחֲרַי אֶלְהִיחֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִיכָה ד) כִּי כָל
 הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו. וְכָל־שׁוֹפְכֵי
 דָּמִים וְעוֹרְכֵי קִרְבוֹת אֵלֶּיךָ בְּאֵלֶיךָ, גּוֹזְלֵי
 רוֹצְחֵי וְנוֹאֲפִים, וְמַעֲרָבִים (דף קעח ע"א) בְּכַמָּה מַעֲשֵׂים
 רָעִים, וּמִתְחַזְּקִים בְּכַחֲם לְהַרְעוֹ.

וְלִישְׂרָאֵל אֵין תִּקְוָה וְכִחַ לְנִצְחָה אוֹתָם פָּרַט לְפָנָה
 שְׁלָחָם, כִּתּוּלְעַת הַזֶּה שְׂאִין לָהּ תִּקְוָה
 וְכִחַ אֵלֶּיךָ בְּפִיָּה, וּבְפִיָּה הִיא שׁוֹבֶרֶת הַכֹּל, וְלִכְנֹ
 נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹלְעֵת.

עוֹד, אֵל תִּירָאֵי תּוֹלְעַת יַעֲקֹב - מַה תּוֹלְעַת אֵין
 בְּרִיָּה בְּעוֹלָם כְּמוֹ תּוֹלְעַת הַמַּשִּׁי הַזֶּה
 שֶׁטּוֹנִים בּוֹ, שֶׁמִּמֶּנָּה יּוֹצְאִים כָּל לְבוּשֵׁי כְבוֹד,
 לְבוּשֵׁי הַמַּלְכִים, אַחַר כֵּן זּוֹרְעַת זְרָעִים וּמִתָּה,
 וּמֵאוֹתוֹ הַזֶּרַע שֶׁנֶּשְׂאָר מִמֶּנָּה מִתְקַיֶּמֶת כְּמוֹ
 מִקְדָּם וַחֲרִיָּה בְּקִיּוֹם - כֵּן יִשְׂרָאֵל הֵם כְּמוֹ
 הַתּוֹלְעַת הַזֶּה, שֶׁאֵף עַל פִּי שְׂמֵתִים, יַחֲזִרוּ
 וַיִּתְקַיְּמוּ בְּעוֹלָם כְּמוֹ מִקְדָּם.

וַהֲרִי נֹאמֵר [שְׁפָתוֹב] (ירמיה יח) (בי) [הגה] בַּחֲמֹר בְּיַד
הַיּוֹצֵר בֵּן אֲתֶם בְּיַדִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל. מַה זֶה
בַּחֲמֹר? אֵלֶּא זֶהוּ חֲמֹר שֶׁל אוֹתָהּ זְכוּכִית, שְׂאֵף
עַל נֵב שְׁנֵשְׁבֵר - נִתְקַן, וַיֵּשׁ לוֹ תַקְנָה כְּמוֹ
מִקְדָּם.

מִתִּי יִשְׂרָאֵל - זֶה עֵץ הַחַיִּים. שְׁמֵשׁוּם שִׁישְׂרָאֵל
דְּבוֹקִים בְּעֵץ הַחַיִּים, לָכֵן יִהְיוּ לָהֶם חַיִּים
וַיִּקְוֹמוּ מִן הָעֶפֶר וַיִּתְקַיְמוּ בְּעוֹלָם וַיִּהְיוּ לְעַם
אֶחָד לְעַבְדֵי אֵת הַקְּדוֹשׁ פְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֹּאמֵר
(צפניה ג) לְקִרְאֵי כָּלֵם בְּשֵׁם ה' לְעַבְדוֹ שְׂכֵם אֶחָד.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ,
וְהִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, וְקָם רַבִּי אֶלְעָזָר
וְקִרְאֵי קְרִיאַת שְׁמַע וְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. אַחֲרַי כִּי
אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק, וַהֲרִי שְׁנִינוּ, שְׁעַד שְׂלֵא יֵצֵא
אָדָם לְדַרְכּוֹ, צְרִיךְ לְטַל רְשׁוֹת מִרְבוּנוֹ וּלְהִתְפַּלֵּל
תְּפִלָּתוֹ.

אָמַר לוֹ, מֵשׁוּם שְׂכַשְׂיִצְאֵתִי לֹא הָיָה זְמַן תְּפִלָּה
וְלֹא הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע. עֲבָשׁוּ

שְׁהַשְׁמֵשׁ מְאִירָה, הַתְּפִלָּתִי. אֲבָל עַד שֶׁלֹּא
 יֵצְאֵתִי לְדֶרֶךְ, בְּקִשְׁתִּי בְּקִשְׁתִּי מִמֶּנּוּ וְנִמְלֶכְתִּי
 בּוֹ, אֲבָל תִּפְלָה זֶה לֹא הַתְּפִלָּתִי.

שְׁתֵּרִי אֲנִי עוֹסֵק בַּתּוֹרָה מִחֲצוֹת הַלַּיְלָה,
 וּבֹאֲשֶׁר הִגִּיעַ הַבֶּקֶר, עַד עֲבָשׁוּ לֹא הָיָה
 זְמַן לְהַתְּפִלָּל תִּפְלָה, מִשּׁוּם שְׂאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁל
 קְדֻרוֹת הַשַּׁחַר נִמְצְאוֹת אֲשֶׁה מְדַבְּרֶת עִם בַּעֲלָהּ
 וְהֵם בְּסוּד בְּאֶחָד, שֶׁהוּא רוֹצֵה לְלַכֵּת לְמִשְׁכַּנָּה עִם
 עֲלְמוֹתֶיהָ שְׁיוֹשְׁבוֹת עִמָּה, וְלִכְּן לֹא צָרִיךְ הָאָדָם
 לְהַפְסִיק דְבוּרָם בְּשִׁמְחָנְרִים בְּאֶחָד וּלְהַכְנִים דְּבַר
 אַחֵר בֵּינֵיהֶם.

וְעֲבָשׁוּ שֶׁהָאִיר הַשְּׁמֵשׁ, הוּא זְמַן הַתְּפִלָּה
 לְהַתְּפִלָּל, כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְוָהוּ, שְׁכַתּוֹב (תהלים
 עב) יִירְאוּךָ עִם שְׁמֵשׁ. מֵהוּ עִם שְׁמֵשׁ? לְשֹׁמֵר אֹר
 הַשְּׁמֵשׁ עִמֶּנּוּ לְהָאִיר לָהּ, שְׁתֵּרִי יִרְאֶה עִם הַשְּׁמֵשׁ
 צָרִיךְ, וְלֹא לְהַפְרִידָם. וּבְשֶׁלֹּא מְאִיר הַיּוֹם, הוּא לֹא
 יִרְאֶה עִם הַשְּׁמֵשׁ, וְצָרִיךְ לְחַבֵּר אוֹתָם בְּאֶחָד, וְזֶהוּ
 עִם שְׁמֵשׁ.

הִלְכוּ. בְּשֶׁהִגִּיעוּ לְבֵית שָׂדֵה אֶחָד יָשְׁבוּ. וְקָפוּ
 עֵינֵיהֶם וַרְאוּ הֵר אֶחָד שָׁהוּ עוֹלָיִם בְּרוֹמֹו
 בְּרִיּוֹת מְשֻׁנוֹת. פָּחַד רַבִּי יִצְחָק. אָמַר לוֹ רַבִּי
 אֶלְעָזָר, לָמָּה אַתָּה פּוֹחֵד? אָמַר לוֹ, רָאִיתִי שָׁתֵּהָר
 תּוֹהָ קָשָׁה, וְרָאִיתִי אֶת הַבְּרִיּוֹת הַלְלוֹ שָׁהֵן מְשֻׁנוֹת,
 וּפְחַדְתִּי שֶׁלֹּא יֵצְרוּ לָנוּ. אָמַר לוֹ, מִי שֶׁפּוֹחֵד -
 מַחֲטָאִים שֶׁפְּגִידוֹ יֵשׁ לוֹ לְפָחַד. בֵּא רְאֵה, אֵינִן אֵלֶּה
 מֵאוֹתָן בְּרִיּוֹת קָשׁוֹת שָׁהוּ נִמְצְאוֹת בְּהָרִים.

פָּתַח וְאָמַר: וְאֵלֶּה בְּנֵי צַבְעוֹן וְאֵיֶּה וַעֲנָה הוּא עֲנָה
 אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיָּמִם וְגו'. פָּסוּק זֶה
 בְּאֶרְוֵהוּ, אֲבָל בֵּא רְאֵה, אֵינִן אֵלֶּה אוֹתָם שֶׁכָּתוּב
 בָּהֶם (דברים ב) הָאֱמִים לְפָנִים יָשְׁבוּ בְּהַ וְגו', וּבְנֵי עֲשׂו
 יִרְשׁוּם וְגו'.

אֲבָל אֵלֶּה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיָּמִם
 בְּמַדְבָּר, יָמִם כָּתוּב (חֲסֵד י'), אֵלֹהֵי הַיּוֹם בְּרִיּוֹת
 מְשֻׁנוֹת. שֶׁבֵּאֲשֶׁר גִּרַּשׁ קִיִּן מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה,
 כָּתוּב (בראשית ד) הֵן גִּרַּשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי

הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵי אֶסְתֵּר, וְכִתּוּב וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ גּוֹר,
וּבְאֲרוּחֹהוּ.

מִבְּנֵי בְּנֵי בְּצַד שֶׁל רוּחֹת וּסְעָרוֹת וּמִזִּיקִים וְאֵלֶּה
עָמְדוּ, שֶׁהָרִי פִּשְׁרָצָה לְהִתְקַדֵּשׁ יוֹם הַשַּׁבָּת,
נִבְרָאוּ מֵאוֹתוֹ צַד רוּחֹת קְיָמוֹת מְעוֹפְפוֹת [מְאִירוֹת]
בְּלִי גוֹף, וְאֵלֶּה אֵינָם לֹא מִיּוֹם שַׁבָּת וְלֹא מִיּוֹם
שֵׁשִׁי, וְנִשְׁאַרוּ אֵלּוּ יוֹמִים בָּהֶם בְּסִפְקוֹ, וְלִכּוֹן לֹא
הִתְקַיְּמוּ לֹא (דף קעח ע"ב) מִזֶּה וְלֹא מִזֶּה.

וְהִלְכוּ וְהִתְפַּשְׁטוּ בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁל קִיּוֹן, וְהִתְלַבְּשׁוּ
בְּאוֹתוֹ צַד, וְלֹא הִתְלַבְּשׁוּ לְהִתְקַיֵּם,
וְנִבְרָאוּ ימ"ם חֹסֶר, שֶׁלֹּא הִתְקַיְּמוּ לֹא בִּיּוֹם זֶה
וְלֹא בִּיּוֹם זֶה, וְנִרְאִים לְבְנֵי אָדָם. וְהוּא מְצַא
אוֹתָם וְלִמְדוֹ אוֹתוֹ לְהִבְיֵא מְמוֹרִים לְעוֹלָם, וְהֵם
הוֹלְכִים בֵּין הַהָרִים וְעוֹמְדִים בְּגוֹף פֶּעַם אַחַת
בִּיּוֹם, וְאַחַר כֵּךְ מִתְפַּשְׁטִים מִפְּנֵי.

בֹּא רֵאֶה, הָעֲנָה הַזֶּה הִיָּה מְמוֹר, שֶׁבֹא צְבָעוֹן
עַל אִמּוֹ וְהוֹלִיד מְמוֹר, וְזֶה בֹּא מִצַּד רוּחַ

הַטְּמֵאָה שְׁנֵדְבֵק בּוֹ, וְלִכְּזֵן מִצֵּא אוֹתָם וְלַמְדּוֹ
אוֹתוֹ כָּל מִינֵי צַד הַטְּמֵאָה בְּשָׂבִיל זֶה.

וּבֵא וּרְאֵה, אֵלֶּה הֵם וּבִמָּה אַחֲרִים נִפְרָדִים אֵלֶּה
מֵאֵלֶּה, בְּלֵם בָּאִים מֵאוֹתוֹ צַד וְהוֹלְכִים
בַּמְדָּבָר וְנִרְאִים שָׁם, מִשּׁוֹם שֶׁהַמְדָּבָר הוּא מְקוֹם
חֲרָב וְהוּא בֵּית מוֹשָׁבָם. וְעַם כָּל זֶה, כָּל אָדָם
שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְיֵרָא מִהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, לֹא פוֹחֵד מֵהֶם. הִלְכוּ וְנִכְנְסוּ בְּתֵר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כִּמוֹ זֶה כָּל אוֹתָם הָרִים
חֲרָבִים, מְקוֹם מוֹשָׁב שְׁלֵהֶם הוּא. אָמַר
לוֹ, כִּדּוֹ זֶה, וְכָל אוֹתָם שְׁמֵשֶׁת־דָּלִים בַּתּוֹרָה כְּתוּב
עֲלֵיהֶם (תהלים קכא) ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע יִשְׁמַר אֶת
נַפְשֶׁךָ ה' יִשְׁמַר צִיאֲתֶךָ וּבּוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (שם קיא) הִלְלוּיָהּ אוֹדָה
ה' בְּכָל לֵבב בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעֲדָה, פְּסוּק
זֶה פִּרְשׁוּתוֹ, אֲבָל בֵּא רְאֵה, דָּוִד הַמֶּלֶךְ כָּל יָמָיו
הָיָה מִשְׁתַּדֵּל בְּעֲבוּרַת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהָיָה

קָם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וּמָשַׁבַּח וּמוֹדָה בְּשִׁירוֹת
 וְתַשְׁבְּחוֹת כְּדִי לְתַקֵּן מְקוֹמוֹ בַּמַּלְכוּת שֶׁל מַעֲלָה.
 שְׁבַשְׁמַתְעוֹרֵר רוּחַ צָפוֹן בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, הִיָּה
 יוֹדֵעַ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מִתְעוֹרֵר בְּנֵן עֶדֶן לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם
 הַצַּדִּיקִים, וְהוּא הִיָּה קָם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה וּמִתְנַבֵּר
 בְּשִׁירִים וְתַשְׁבְּחוֹת עַד שֶׁעוֹלָה הַשַּׁחַר.

מִשּׁוֹם שְׁבַשְׁמַתְעוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא בְּנֵן עֶדֶן,
 הִרִי בְּאֲרָנוֹ שֶׁהוּא וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּנֵן,
 בָּלָם מִקְשִׁיבִים לְקוֹלוֹ, בַּכָּתוּב (שִׁיר ה') חֲבֵרִים
 מִקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְּׁמִיעֲנִי. וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא חוּט
 שֶׁל חֶסֶד מְשׁוּךְ עָלָיו בַּיּוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שְׁכַתוֹב
 (תְּהִלִּים מ"ב) יוֹמָם יֵצֵא ה' חֶסֶדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עָמִי.
 וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא שֶׁאוֹתָם דְּבָרֵי תוֹרָה שֶׁהוּא אוֹמֵר,
 בָּלָם עוֹלָיִם וּמִתְעַטְרִים לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 וְלִבֵּן דָּוִד הַמְּלִיךְ הִיָּה מִשְׁתַּדֵּל בַּלַּיְלָה בַּעֲבוּרַת
 אֲדוֹנָו.

בא ראה, הללויה, בכל אותן שירות ותשכחות
 שדוד אמר, הרי שנינו שלמעלה מכלם הוא
 הללויה, ובארוהו, מה הטעם? משום שכולל השם
 והשבח באחד. מה שם ומה שבת? שם זה י"ה.
 השבח מהו? אלא זו פגסת ישראל שהיא (הלל
 בגימטריא ה"ם, שהוא אדנ"י) מתקנת שבת תמיד
 לקדוש-ברוך-הוא ולא שוקטת, כמו שנאמר (שם
 פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל.
 משום שדוד השבח היא מסדרת ומשבתת תמיד
 אליו, ולכן שם ושבת באחד.

אודה ה' בכל לבב, כמו שבארוהו - בייצר הטוב
 וביצר הרע, משום שהם נמצאים תמיד
 אצל האדם, כמו שנאמר (דברים ו) בכל לבבך,
 ובארוהו. בסוד ישרים ועדה - אלו הם ישראל
 שכל הדרגות מתעשרות בהם, כהנים ולוים,
 צדיקים וחסידים, ישרים. ועדה, כמו שנאמר (תהלים
 פג) נצב בעדת אל. והם סוד שהקדוש ברוך הוא
 מתעשר בהם.

וְלִכְּנֹן צָרִיף הָאָדָם לְשֵׁבַח אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 תְּמִיד, מִשׁוּם שֶׁהוּא מִתְרַצֵּה בְּשִׁירִים
 וְתִשְׁבָּחוֹת, וְמִי שִׁיזְדַּע לְשֵׁבַח לוֹ לְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא בְּרֵאוֹנִי, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִקְּבֵל תְּפִלָּתוֹ
 וּמְצִילוֹ. וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב (שם צא) אֲשֶׁנְּבַחֵהוּ כִּי יִדַּע שְׁמִי
 וְגו', אַרְךְ יָמִים וְגו'.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שם לב) אֶתְּה סֵתֵר לִי מִצַּר
 תִּצְרֵנִי רַגְי פִּלְט תְּסוּבְּבֵנִי סָלָה. אֶתְּה סֵתֵר
 לִי - זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא סֵתֵר וּמִגֵּן לְאָדָם
 שֶׁהוּלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה, וְהוּא מִסְתַּתֵּר בְּצֵל כְּנָפָיו,
 שְׁלֵא יְכוּלִים לְהַרְע לוֹ. מִצַּר תִּצְרֵנִי - מְלַמְעָלָה
 וּמְלַמְטָה. לְמַעְלָה יֵשׁ לְאָדָם יְרִיבִים, אַף לְמִטָּה כֶּף
 גַּם, וּמִיָּהוּ? זֶהוּ יִצָּר הָרַע ^(דף קעט ע"א) שֶׁהוּא צַר לְמַעְלָה
 וְצַר לְמִטָּה, וְאֵלְמָלֵא יִצָּר הָרַע - לֹא נִמְצָא בְּעַל
 רִיב לְאָדָם בְּעוֹלָם. בְּשִׁבִיל כֶּף מִצַּר תִּצְרֵנִי.

רַגְי פִּלְט תְּסוּבְּבֵנִי סָלָה, הִיָּה צָרִיף לְכַתֵּב
 יְסוּבְּבֵנִי סָלָה, מַה זֶה תְּסוּבְּבֵנִי? אֵלּוֹ
 שִׁירִים שִׁישׁ בָּהֶם דְּרָגוֹת לְהַצְלָה, תְּסוּבְּבֵנִי בָּהֶם

לְהַצִּילֵנִי בְּדַרְךְ. וּפְסוּק זֶה הוּא גַם בְּסֵדֶר וְגַם
לְמַפְרָע, מֵצַד זֶה וּמֵצַד זֶה.

בֹּא רְאֵה, בְּשִׁירִים וְתַשְׁבְּחוֹת הִלְלוּ שְׂאֵמֵר דָּוִד
יֵשׁ בָּהּ סוּדוֹת וּדְבָרִים עֲלִיוֹנִים בְּסוּדוֹת
הַחֲכָמָה, מִשּׁוֹם שְׂבָלָם נְאֻמְרוּ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ,
שֶׁתְּהִי שׁוֹרָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל דָּוִד וְתְהִי אוֹמֵר
שִׁירָה, וְלִבְּנֵי בָלָם נְאֻמְרוּ בְּסוּדוֹת הַחֲכָמָה.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים קיח) דְּחַה דְּחִיתַנִּי
לְנֶפֶל וְה' עֲזָרְנִי. דְּחַה דְּחִיתַנִּי, דְּחַה דְּחִיתַנִּי
הָיָה צָרִיךְ לְכַתּוּב! מַה זֶה דְּחַה דְּחִיתַנִּי? אֵלֶּא זֶה
צַד הָאֲחֵר שְׂדוּחָה אֶת הָאָדָם תָּמִיד וְרוּצָה
לְדַחוֹת אוֹתוֹ וּלְהַסְטוֹתוֹ מֵעַם הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְזֶהוּ יֵצֵר הָרַע שְׂנֵמְצָא תָּמִיד אֶצְלֵ הָאָדָם, וּכְנַגְדּוֹ
חֲזַר דָּוִד וְאָמַר דְּחַה דְּחִיתַנִּי לְנֶפֶל, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא
הָיָה מְשַׁתְּדֵל אֵלָיו בְּכָל אוֹתָן צָרוֹת לְהַסְטוֹתוֹ
מֵעַם הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעֲלִיו אָמַר דָּוִד, דְּחַה
דְּחִיתַנִּי לְנֶפֶל - בְּנִיחָנָם, וְה' עֲזָרְנִי - שְׁלֵא
נִמְסַרְתִּי לְיָדָךְ.

וְעַל זֶה יֵשׁ לְאָדָם לְהִזְהָר מִמֶּנּוּ כִּי שְׂלֵא יִשְׁלַט
 עָלָיו, וְאִזּוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתוֹ
 בְּכָל דְּרָכָיו, שְׂכָתוֹב (מְשַׁלֵּי יג) אִזּוּ תִלְךָ לְכַטַּח הַדְּרָכָךְ
 וְרַגְלְךָ לֹא תִגּוֹף, (שם ד) בְּלִכְתָּךְ לֹא יִצַּר צִעְדְּךָ
 וְאִם תִּרְוִץ לֹא תִכָּשֵׁל, וְכָתוֹב (שם) וְאֵרַח צְדִיקִים
 כְּאֹר נִגְהָ הוֹלֵךְ וְאֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲשַׁרְיָהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה
 וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׂכָתוֹב (ישעיהו ט) וְעִמְךָ כָּל־צְדִיקִים
 לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

צורי מעם השם עושה שמים וארץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֹּהַר

הַזֹּהַר הַמְּתַרְגֵּם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

הַמְּנַקֵּד

עַל חֲמֻשָּׁה הַמְּשִׁי תּוֹרָה

מִהַתְנַא הָאֱלֹקִי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי זִיע"א

פְּרָשֵׁת וַיֵּשֶׁב

תְּרַגּוּם קַל וְנִחְמָד לְמַעַן יִרְוֶיךָ חֵלּוּמֵךְ בּוֹ

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"

בעיה"ק בית שמש תובב"א

אלול תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות,

לכל החברים וידידים, ולכל אחד ואחד מישראל,

לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

לעילוי נשמת

מרת הינדע לאה, מנחם מוניש וחנה בר"ב יצחק אהרון
הרב צבי יצחק, נטע מאיר, מלכה דבורה בר"ב גבריאל הכהן

לקנות הספרים במחיר מסובסד:

אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו

ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8

Ramat Beth Shemesh 99093, Israel

Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

פְּרִישֵׁת וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְנוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. רַבִּי
 חֲזִיָּא פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) רַבּוֹת רָעוֹת
 צְדִיק וּמִכָּלֵם יִצְיָלְנוּ ה' בֵּא רֵאָה פְּמָה מְקַטְרָגִים
 יֵשׁ לוֹ לְאָדָם מִן הַיּוֹם שֶׁתִּקְדוּשׁ פְּרוּךְ הוּא נָתַן בּוֹ
 נִשְׁמָה [ד"א לְאָדָם] [לְהַתְּנִיחַ] בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׂכִינּוֹן שְׂאָדָם
 יוֹצֵא לְאִוִיר הָעוֹלָם, מִיַּד מוֹדֵמֵן לְהַשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ יֵצֵר
 הָרַע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שְׂכַתוֹב (בראשית ד) לְפַתַּח חַטָּאת
 רַבִּין וְגו', וְאִזּוּ מִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ יֵצֵר הָרַע.

וּבֵא וּרְאָה שְׂכָךְ הוּא, שְׁחֵרֵי הַפְּהֵמוֹת מִיּוֹם
 שֶׁנּוֹלְדִים, שׁוֹמְרִים אֶת עֲצָמָם וּבוֹרְחִים
 מֵתוֹךְ הָאֵשׁ וּמִכָּל הַמְּקוֹמוֹת הָרָעִים, וְאָדָם מִיַּד בֵּא
 לְזַרְק אֶת עֲצָמוֹ לְתוֹךְ הָאֵשׁ, מִשּׁוֹם שֶׁיֵּצֵר הָרַע
 שְׂרוּי בְּתוֹכוֹ, וּמִיַּד מִסִּיט אוֹתוֹ לְדַרְךְ רָעָה.

וּבֵאֲרָנוּ, שְׂכַתוֹב (קהלת ד) טוֹב יֶלֶד מִסֶּבֶן וְחָכָם
 מִמְּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל אֲשֶׁר לֹא יָדַע לְהוֹתֵר
 עוֹד. טוֹב יֶלֶד - זֶהוּ יֵצֵר הַטּוֹב, שֶׁהוּא יֵצֵר טוֹב

שְׁהוּא יֶלֶד מִיָּמִים מוֹעֲטִים עִם הָאָדָם, שְׁהָרִי
מִשְׁלָשָׁה עָשָׂר שָׁנִים וְאֵילָף [צמיו], כְּמוֹ שֶׁנִּתְּבָאָר.

בְּמִלְךָ זָקֵן וְכִסִּיל. בְּמִלְךָ - זֶה הוּא יֵצֵר הָרַע,
שְׁהוּא נִקְרָא מִלְךָ וְשְׁלִיט בְּעוֹלָם עַל בְּנֵי
אָדָם. זָקֵן וְכִסִּיל - שְׁהוּא זָקֵן וְדַאי, כְּמוֹ שֶׁבִּיאָרוּהוּ,
שֶׁבִּיאָשָׁר אָדָם נוֹלָד וְיוֹצֵא לְאֹוִיר הָעוֹלָם, (דף קעט ע"ב)
הוּא מוֹדֵמֵן עִם הָאָדָם, וְעַל כֵּן הוּא מִלְךָ זָקֵן
וְכִסִּיל.

אֲשֶׁר לֹא יָדַע לְהִזְהָר עוֹד, לֹא כָּתוּב לְהִזְהָר אֶלָּא
לְהִזְהָר, מִשּׁוּם שֶׁהוּא כִּסִּיל, וְעַלֵּיו אָמַר
שְׁלֵמָה, עַלֵּיו הַשְּׁלוֹם, (קהלת ב) וְהַכִּסִּיל בַּחֲשָׁד הוֹלֵךְ,
שְׁהָרִי מִפְּסֻלַּת הַחֲשָׁד הוּא בָּא, וְאִין לוֹ אֹזֶר
לְעוֹלָמִים.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בֹּא רֵאֵה, כָּתוּב טוֹב יֶלֶד מִסְּבִין
וְחָכָם, מִי זֶה יֶלֶד מִסְּבִין? תְּרִי בִּיאָרוּהָ,
וְנִתְּבָאָר שְׁהוּא יֵצֵר טוֹב. אֲבָל טוֹב יֶלֶד, זֶהוּ
שְׁכָּתוּב (תהלים לז) נֶעֶר תְּיִיתִי גַם זְכַנְתִּי, וְזֶה הוּא נֶעֶר
שְׁהוּא יֶלֶד מִסְּבִין, שְׁאִין לוֹ מַעֲצָמוֹ בְּלוּם. וְלָמָּה

נקרא נער? משום שיש לו חדוש הלבנה שתמיד מתחדשת, ותמיד הוא ילד מסכן, כמו שאמרנו. וחקבם, משום ששורה בו חכמה.

במלך זקן - זהו יצר הרע, כמו שנאמר, שחרי מיום שתיה לא יצא מטמאתו לעולמים. והוא כסיל, שכל דרכיו הם לדרך רעה, והולך ומסטה את בני האדם ולא יודע לתהור, והוא בא עם אדם בעלילות כדי להסמותם מדרך טובה לדרך רעה.

בא ראה, על זה מקדים עם אדם פיום שנולה, כדי שיאמין לו, שחרי כשפא יצר הטוב, לא יכול האדם להתאמין לו, ודומה עליו כמעמסה. כמו זה שנינו, מי הוא רשע ערום? זהו מי שמקדים לטען דבריו לפני תדין טרם יבא חברו בעל תדין, כמו שנאמר (משלי יח) צדיק הראשון בריבו וגו'.

כמו זה [הוא נ"א תנה] רשע ערום, כמו שנאמר (בראשית ג) ותנחש תיה ערום, והוא מקדים

וְשׁוֹרָה עִמּוֹ שֶׁל אָדָם בְּטָרֵם יָבֵא חֲבֵרוֹ לְשָׂרוֹת
 עָלָיו. וּמִשּׁוֹם שֶׁהוּא מִקְדִּים, וְהֵנָּה טוֹעֵן מִעֲנָתוֹ
 עִמּוֹ - בְּשִׁפְא חֲבֵרוֹ, שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב, מִרַע אֶת
 הָאָדָם עִמּוֹ וְלֹא יָכוֹל לְזַקֵּף רֹאשׁוֹ כְּאִלּוֹ הַטְּעִין
 עַל כְּתִפּוֹ כֹּל הַמִּשְׁאֵאוֹת שֶׁל הָעוֹלָם בְּגִלְגַּל אוֹתוֹ
 רָשָׁע עָרוֹם שֶׁהַקְדִּים עִמּוֹ. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה
 (קהלת ט) וְחִכְמַת הַמָּסַכֵּן בְּזוּיָהּ וּדְבָרָיו אֵינָם
 נִשְׁמָעִים, מִשּׁוֹם שֶׁהֵנָּה הַקְדִּים אַחֵר.

וְעַל כֵּן, כָּל דִּין שֶׁמִּקְבֵּל מֵאָדָם דָּבָר בְּטָרֵם יָבֵא
 חֲבֵרוֹ, כְּאִלּוֹ קִבֵּל עָלָיו תּוֹעֵבָה אַחֲרַת
 לְאַמוּנָה, אֵלֶּי (משלי שם) וּבֵא רַעְהוּ וַחֲקְרוּ, וְזֶה
 הוּא דִּרְךְ שֶׁל אָדָם צַדִּיק. שֶׁחֲרֵי הָאָדָם הַצַּדִּיק
 הֵזֶה שְׂלֵא הָאֱמִין לְאוֹתוֹ רָשָׁע עָרוֹם שֶׁל יֵצֵר הַרַע
 בְּטָרֵם יָבֵא חֲבֵרוֹ, שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב. וּמִשּׁוֹם זֶה
 בְּנֵי אָדָם נִכְשָׁלִים לְעוֹלָם הַבָּא.

אֲבָל אוֹתוֹ צַדִּיק שֶׁפּוֹחַד מִרְבּוֹנוֹ, כִּפָּה רַעוֹת
 סוֹבֵל בְּעוֹלָם הֵזֶה כִּדֵּי שְׂלֵא יֵאֱמִין וְלֹא
 יִשְׁתַּתֵּף עִם אוֹתוֹ יֵצֵר הַרַע, וַחֲקָרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

מִצִּיל אֹתוֹ מִכָּלָם. וְהוּא שְׂכָתוֹב (תהלים לד) רַבּוֹת
 רְעוֹת צַדִּיק וּמִכָּלָם יִצִּילָנוּ ה'. לֹא כָתוֹב רַבּוֹת
 רְעוֹת לְצַדִּיק, אֲלָא צַדִּיק, מִשּׁוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ פָּרוּף
 הוּא מְרַצֶּה בּוֹ, וּמִשּׁוֹם כִּי הַקְּדוֹשׁ פָּרוּף הוּא
 מְרַצֶּה מֵאוֹתוֹ הָאָדָם וּמִצִּיל אֹתוֹ מִן הַכֹּל
 בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. אֲשֶׁרֵי חֲלָקוֹ.

בֵּיא רֵאֵה כִּמָּה רְעוֹת עָבְרוּ עָלָיו עַל יַעֲקֹב בְּדֵי
 שְׁלֹא יִתְדַבֵּק בְּאוֹתוֹ הַיִּצָּר הָרַע וַיִּתְרַחֵק
 מִחֲלָקוֹ, וּמִשּׁוֹם כִּי סָבַל כִּמָּה עֲנָשִׁים וְכִמָּה
 רְעוֹת וְלֹא שָׁקַט. פָּתַח וְאָמַר, (א"י"ב ג) לֹא שָׁלוֹתֵי
 וְלֹא שָׁקֵטֵי וְלֹא נִחֵתֵי וַיִּבֹא רָגֹז. בֵּיא רֵאֵה כִּמָּה
 רְעוֹת סוּבְלִים הַצַּדִּיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, רְעוֹת עַל
 רְעוֹת, כְּאֲבִים עַל כְּאֲבִים, כִּדֵּי לְזוֹכֹת אוֹתָם
 לְעוֹלָם הַבָּא.

יַעֲקֹב כִּמָּה רְעוֹת סָבַל, רְעוֹת עַל רְעוֹת תָּמִיד,
 כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לֹא שָׁלוֹתֵי - בְּבֵית לָבֶן, וְלֹא
 יִכְלֹתֵי לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ. וְלֹא שָׁקֵטֵי - מִעֲשׂוֹ,
 מֵאוֹתוֹ הַצַּעַר שֶׁצַּעַר אוֹתֵי הַמְּמַנֶּה הַחַוָּא שְׁלוֹ,

ואחר כך הפחד של עֲשׂוֹ. וְלֹא נִחַתִּי - מִן דִּינָה
וּמִן שָׁכָם.

וַיָּבֵא רִגְזוֹ - וְהָעֲרֵבוּכָה שֶׁל יוֹסֵף שֶׁהוּא
קָשָׁה מִן הַכֹּל, וּמִתּוֹךְ אֲהַבְתּוּ שֶׁל יַעֲקֹב
אֶל יוֹסֵף, שֶׁהוּא סוֹד הַבְּרִית, נִכְנָס לְמִצְרַיִם, כִּי
אַחַר כֵּן כָּתוּב (שְׁמוֹת ו') וַאֲזָכֹר אֶת בְּרִיתִי,
שֶׁתִּמְצֵא הַשְּׂכִינָה [נ"א שְׁמֵשׁ] שָׁם עִמּוֹ.

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. (דף קפ
ע"א) רַבִּי יוֹסֵי פֶתַח, (ישעיה נז) הַצְּדִיק אָבִיר
וְאִין אִישׁ אִישׁ שָׁם עַל לֵב וְאִנְשֵׁי חֶסֶד נְאֻסִים כְּאִין
כִּבִּין כִּי מִפְּנֵי הַרְעָה נְאֻסֵי הַצְּדִיק. הַצְּדִיק אָבִיר,
בְּזִמְנֵי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַשְׁנִיחַ בְּעוֹלָם וְאִין
הָעוֹלָם כְּרֵאוּי, וּמְזַדְמֵן הַדִּין לְשָׂרוֹת עַל הָעוֹלָם,
אִז הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹטֵל אֶת הַצְּדִיק שֶׁנִּמְצָא
בִּינֵיהֶם כְּדִי שִׁישְׁרָה הַדִּין עַל כָּל הָאֲחֵרִים וְלֹא
יִמְצָא מִי שִׁיגִן עֲלֵיהֶם.

שְׁתָּרִי כָּל זִמְנֵי שֶׁהַצְּדִיק שׁוֹרָה בְּעוֹלָם, הַדִּין לֹא
יָכוֹל לְשַׁלֵּט עַל הָעוֹלָם. מִנֵּין לָנוּ?

ממִּשָּׁה, שְׁפָתוֹב (תהלים קו) וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידֵם לוֹלֵי
 מִשָּׁה בְּחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו וְגו'. וּמִשׁוֹם כֶּךָ
 הַקְּדוֹשׁ כָּרוֹךְ הוּא נוֹטֵל אֶת הַצְּדִיק מִכִּינִיָּהֶם
 וּמִסְּלָק אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם, וְאִזּוּ נִפְרָע וְגוֹבֵה אֶת
 שָׁלוֹ. סוּף הַפְּסוּק - כִּי מִפְּנֵי הַרְעָה נִאֶסְף
 הַצְּדִיק. בְּטָרֵם תִּבְנֵא הַרְעָה לְשִׁלֵּט עַל הָעוֹלָם.
 נִאֶסְף הַצְּדִיק [ד"א כִּי מִפְּנֵי הַרְעָה נִאֶסְף, טָרֵם תְּשִׁלֵּט הַרְעָה בְּעוֹלָם].
 דְּבַר אַחֵר כִּי מִפְּנֵי הַרְעָה - זֶה יֵצֵר הַרְעָה.

בֵּא רֵאָה, יַעֲקֹב הָיָה בְּחִיר הָאָבוֹת, וְהוּא עוֹמֵד
 לְהַתְּקִיִּים בְּגִלוֹת, אֲבָל מִתּוֹךְ שֶׁהוּא צְדִיק,
 הַתְּעַכֵּב הַדִּין שָׁלֵא יִשְׁלֵט בְּעוֹלָם, שְׁחֵרֵי כָּל יְמֵי
 יַעֲקֹב לֹא שָׁרָה הַדִּין עַל הָעוֹלָם וְהַרְעֵב הַתְּבַטֵּל.

וְאֵף כֶּךָ בִּימֵי יוֹסֵף, שֶׁהוּא דְמוּת אָבִיו, [כִּינּוּן שֶׁהוּא
 מֵת מִיָּד] לֹא שָׁרְתָה הַגְּלוֹת [הַדִּין עַל הָעוֹלָם], מִשׁוֹם
 שֶׁהוּא הִגִּן עֲלֵיהֶם כָּל יָמָיו. כִּינּוּן שֶׁהוּא מֵת, מִיָּד
 שָׁרְתָה עֲלֵיהֶם הַגְּלוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות א) וַיָּמָת
 יוֹסֵף וְגו', וְסִמוּךְ לוֹ - הִכָּה נִתְחַכְּמָה לוֹ. וְכֹתוּב
 וַיִּמָּרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבְלִבָּנִים

וְגו'. כִּמּוֹ כֵּן בְּכָל מְקוֹם שֶׁשָּׂרְוֵי צַדִּיק [על] בְּעוֹלָם,
בְּשִׁבְלֵי הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא יִגַּן עַל הָעוֹלָם, וְכָל זְמַן
שֶׁהוּא בָּנִים, תְּדִין לֹא שׁוֹרָה עַל הָעוֹלָם, וְהִנֵּה
נִתְּבָאֵר.

בֵּא רֵאָה, וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו, מִה זֶה
מְגוּרֵי אָבִיו? כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ו) מְגוּר
מִסְכֵּיב, שָׁכַל יָמָיו הָיָה פּוֹחַד וְהָיָה בְּפִתְחָהּ. וַיֵּשֶׁב
יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר,
שֶׁהִתְקַשֵּׁר וַיֵּשֶׁב בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנֶּאֱחָזוּ בַּחֲשָׁד. אֶרֶץ
מְגוּרֵי אָבִיו דְּוָקָא, בְּאֶרֶץ בְּנֵעוּן, נִקְשֵׁר הַמְּקוֹם
לְמְקוֹמוֹ. מְגוּרֵי אָבִיו - זֶה תְּדִין הַקְּשָׁה. בְּאֶרֶץ
מְגוּרֵי אָבִיו, כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אוֹתוֹ תְּדִין תְּרַפָּה, שֶׁהִיא
הָאֶרֶץ שֶׁנֶּאֱחָזָה מִן תְּדִין הַקְּשָׁה, וְכוּ הִתְיַשֵּׁב יַעֲקֹב
וְנֶאֱחָזוּ בּוֹ [וְאוֹתָהּ אֶרֶץ הִיא הַאֲסִפְקָלְרִיָּה שֶׁאֵינָה מְאִירָה].

אֵלֶּה תְּלֻדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף וְגו'. אַחַר שֶׁהִתְיַשֵּׁב יוֹסֵף
עִם יַעֲקֹב וְהוֹדוּג הַשֶּׁמֶשׁ עִם הַלְּבָנָה, אִז
הִתְחִיל לַעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת. וְכִי הוּא שֶׁעוֹשֶׂה
תּוֹלְדוֹת? תֹּר וְאָמַר יוֹסֵף. שְׁתֵּרֵי אוֹתוֹ נִתְּר

שְׁשׁוּפֵעַ וַיּוֹצֵא הוּא עוֹשֶׂה תּוֹלְדוֹת, מִשּׁוּם שְׂאִין
מִיָּמיו פּוֹסְקִים לְעוֹלָמִים, וְהוּא עוֹשֶׂה תּוֹלְדוֹת
בְּאָרֶץ הַזֶּה וּמִמֶּנּוּ יוֹצְאִים תּוֹלְדוֹת לְעוֹלָם.

שְׁתֵּרֵי הַשָּׁמַשׁ, אֵף עַל גַּב שְׁהַתְקַרֵּב לְלִבְנָה, לֹא
עוֹשֶׂה פְרוֹת, רַק אוֹתָהּ הַדְרָגָה שֶׁנִּקְרָאת
צְדִיק, וַיּוֹסֶף הוּא הַדְרָגָה שֶׁל יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹת פְרוֹת
וְלִהְיוֹת תּוֹלְדוֹת לְעוֹלָם, וּמִשּׁוּם כֵּךְ כָּתוּב אֵלֶּה
תּוֹלְדוֹת יוֹסֵף.

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף - כָּל מִי שֶׁהָיָה מְסַתְּכֵל
בְּדַמּוֹת יוֹסֵף, הָיָה אוֹמֵר שְׂזוֹן הִיא דַמּוֹת
יַעֲקֹב. בֹּא רְאֵה שֶׁכָּכֵל פְּנֵי יַעֲקֹב לֹא כָּתוּב אֵלֶּה
תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב רְאוּבֵן, פָּרַט לְיוֹסֵף, שֶׁדַמּוֹתָו דוֹמָה
לְדַמּוֹת אָבִיו.

בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה - אָמַר רַבִּי אֲבָא, רָמַז לוֹ
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהֵנָּה כְּשֶׁנֶּאֱבָר מִמֶּנּוּ
יוֹסֵף הָיָה בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנִים, וְכָל אוֹתָם יָמִים
שֶׁנִּשְׁאַרוּ שְׁלֹא רָאָה אֶת יוֹסֵף, הָיָה בּוֹכָה עַל
אוֹתָם שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה הַשָּׁנִים, וּכְמוֹ שֶׁהָיָה בּוֹכָה

עָלְיוֹ - הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן לוֹ שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה
שָׁנִים אַחֲרֵי שֶׁהִתְקַיֵּים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁמְחָה,
בְּכַבּוֹד וּבְשִׁלְמוֹת הַכֹּל. שָׁכְנוּ יוֹסֵף הֵיחָ מְלֶכֶה,
וְכָל בָּנָיו הָיוּ לְפָנָיו. אוֹתָן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנִים הָיוּ
חַיִּים אֲצִלּוֹ, וּמִשׁוּם כִּף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הוּא
תָּיַח בְּשִׁנְאֵיבֵד מִמֶּנּוּ.

רַבִּי תִיָּא פָּתַח וְאָמַר, (איו"ב לד) לָכֵן אֲנִישֵׁי לִבְבִּי
שָׁמְעוּ לִי חֲלָלָה לְאֵל מִרְשָׁע וְשָׂדֵי מַעְוֹל,
כִּי פִעַל (דף קפ ע"ב) אָדָם יִשְׁלָם לוֹ וּכְאִרְחֵי אִישׁ
יִמְצְאוּנּוּ. בֵּא רֵאֵה, בְּשִׁפְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֶת הָעוֹלָם, עָשָׂה אוֹתוֹ עַל הַדִּין, וְעַל הַדִּין
הִתְקַיֵּים, וְכָל הַמַּעֲשִׂים שֶׁל הָעוֹלָם הֵם עוֹמְדִים
בְּדִין חוּץ מִשָּׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּדִּי לְקַיֵּים אֶת
הָעוֹלָם שְׂלֵא יֵאבֵד. פֶּרֶשׁ עָלְיוֹ רַחֲמִים, וְאוֹתָם
הַרְחַמִים מְעַכְבִּים אֶת הַדִּין שְׂלֵא יִכְלֶה אֶת
הָעוֹלָם, וְעַל הַרְחַמִים מִתְנַהֵג הָעוֹלָם וּמִתְקַיֵּים
בְּשִׁבְיָלָם.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִין בְּאָדָם
 בְּלִי דִין, הֲרֵי נֹאמַר, שֶׁכֵּאֲשֶׁר הִדִּין שׁוֹרָה
 עַל הָאָדָם כְּשֶׁהוּא צָדִיק, מִשּׁוֹם אֲהַבְתּוּ שָׁל
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֱלֹוֵי הַיָּא, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר,
 שֶׁהֲרֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַחֵם עָלָיו בְּאַהֲבָה
 לְקָרֵב אוֹתוֹ אֱלֹוֵי, מְשַׁבֵּר אֶת הַגּוֹף בְּדִי לְהַשְׁלִיט
 אֶת הַנְּשָׁמָה, וְאִזּוּ מִתְקָרֵב הָאָדָם אֱלֹוֵי בְּאַהֲבָה
 כְּרֵאוּי, וְהַנְּשָׁמָה שׁוֹלֶטֶת וְהַגּוֹף נִחְלָשׁ. וְצָרִיךְ גּוֹף
 חֲלָשׁ וְנֶפֶשׁ חֲזָקָה שֶׁמִּתְנַפֶּרֶת בְּחֲזָקָה, וְאִזּוּ הוּא
 אֶהוּב שָׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ
 הַחֲבֵרִים, נוֹתֵן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצָדִיק צֶעַר
 בְּעוֹלָם הַיָּה בְּדִי לְזִכּוֹת אוֹתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.

וְכֵאֲשֶׁר הַנְּשָׁמָה חֲלָשָׁה וְגוֹף חֲזָק, הוּא שׁוֹנֵא
 שָׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁאֵינּוּ מְרַצָּה
 בוֹ, לֹא נוֹתֵן לוֹ צֶעַר בְּעוֹלָם הַיָּה, אֲלֹא דְרָכֵיו
 מִתְקַנּוֹת וְהוּא בְּשִׁלְמוֹת יִתְרָה, מִשּׁוֹם שֶׁאֵם
 עוֹשֶׂה צְדָקָה אוֹ חֶסֶד, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁלֵּם
 לוֹ אֶת שְׂכָרוֹ בְּעוֹלָם הַיָּה, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק
 בְּעוֹלָם הַהוּא. וְהוּוּ שֶׁתְּרַגְּם אוּנְקָלוּם (דְּבָרִים ז')

וּמִשְׁלָם לְשׁוֹנְאָיו וְגו' - מִשְׁלָם לְשׁוֹנְאָיו מִזְבוֹת
 אֲשֶׁר עוֹשִׂים [הוא], וּמִשׁוֹם כָּךְ אֹתוֹ צְדִיק שֶׁנִּשְׁפָּר
 תָּמִיד הוּא אֲהוּב שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהַדְּבָרִים
 הַלְלוּ בְּשִׁבְדָּק, וְלֹא מִצָּא חֲטָא בְּיָדוֹ שֶׁנֶּעֱנַשׁ עָלָיו.

כָּאֵן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בְּכַמָּה צְדָדִים, אַחַד - שֶׁהֵנָּה
 רָאִינוּ שְׂאִין הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה בְּמָקוֹם עָצוּב,
 אֲלֵא בְּמָקוֹם שְׂיֵשׁ בּוֹ שְׂמֻחָה. אִם אֵין בּוֹ שְׂמֻחָה,
 אֵין שְׂכִינָה שׁוֹרָה בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (מלכים-ב ג) וְעָתָה קָחוּ לִי מִנְּגִן וְהָיָה כִּנְגִן הַמִּנְּגִן וְתָחִי
 עָלָיו יַד ה'! שְׁתָּרִי וְדַאִי שֶׁשְּׂכִינָה לֹא שׁוֹרָה בְּמָקוֹם
 עָצוּב. מִנֵּין לָנוּ? מִיַּעֲקֹב, שֶׁמִּשׁוֹם שְׁתָּחִה עָצוּב עַל
 יוֹסֵף הִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה. כִּיּוֹן שֶׁכָּאֵה לּוֹ
 הַשְּׂמֻחָה עַל בְּשׁוֹרַת יוֹסֵף, מִיָּד וְתָחִי רוּחַ יַעֲקֹב
 אֲבִיהֶם. כָּאֵן בְּצְדִיק תֵּיהָ שֶׁנִּשְׁפָּר, כִּיּוֹן שֶׁהוּא חֲלָשׁ
 וְנִשְׁפָּר בְּמַכְאוּבִים, אֵיפֹה הַשְּׂמֻחָה? שְׁתָּרִי הוּא
 בְּעֶצֶב וְאֵין עֲמוֹ כֹּלֵל שְׂמֻחָה.

וְאַחַד - שֶׁהֵנָּה רָאִינוּ כַּמָּה אֲהוּבִים הָיוּ צְדִיקִים
 לְפָנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא נִשְׁפְּרוּ

בְּחֻלָּאִים וְלֹא בְּמִכְאוּבִים, וְלֹא נְחֻלָּשׁ גּוֹפֶם
לְעוֹלָמִים, לָמָּה לֹא אֵלֶּה בְּאֵלֶּה - שְׂאֵלֶּה נְשַׁבְּרוּ,
וְאֵלֶּה עוֹמְדִים בְּגוֹפֶם כְּרֵאוֹי?

וְאִם תֵּאמֹר שֶׁהִנֵּה אֵלֶּה שְׁעָמְרוּ בְּקִיּוּם כְּרֵאוֹי
מִשׁוּם שֶׁהֵם צְדִיקִים בְּנֵי צְדִיקִים הֵם, כְּמוֹ
שֶׁבְּאֵרוּהוּ, וְאֵלּוּ הָאֲחֵרִים צְדִיקִים וְלֹא בְּנֵי צְדִיקִים
- הִנֵּה רָאִינוּ צְדִיקִים בְּנֵי צְדִיקִים, שֶׁהִנֵּה אָבִיו שָׁל
זֶה צְדִיק בֶּן צְדִיק, וְהוּא צְדִיק, לָמָּה נְשַׁבְּר גּוֹפּוֹ
בְּמִכְאוּבִים וְכָל יָמָיו בְּצַעַר?

אֵלֶּה בָּאֵן הוּא סוּד, שֶׁהִנֵּה כָּל מַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּאֵמֶת וְצַדִּיק, (איו"ב לד) כִּי פִעֵל
אָדָם יִשְׁלָם לוֹ וּכְאֲרַח אִישׁ יִמְצְאוּנּוּ. מְצִאוּנוּ בְּסִפְרֵי
הַרְאֵשׁוֹנִים סוּד אֶחָד, וְאֶצְלוֹ סוּד אֶחָד אֶחָד שֶׁהוּא
שְׁנַיִם, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לְפַעֲמִים שֶׁהַלְבָּנָה בְּחִסְרוֹן וְשׁוֹרָה
בְּדִין וְאִין הַשָּׁמַשׁ נִמְצָא אֶצְלָהּ, וּבְכָל זְמַן וּבְכָל
שָׁעָה יֵשׁ לָהּ לְהוֹצִיא נְשָׁמוֹת לְבָנֵי אָדָם כְּמוֹ
שֶׁלְקָטָה בְּרֵאשׁוֹנָה, וּמוֹצִיָּאָה אוֹתָם כְּעֵת בְּזְמַן
שֶׁהִיא עוֹמְדַת בְּדִין, וּמִי שְׁלוֹקַח אוֹתָהּ בְּאוֹתוֹ זְמַן,

יְהִי תָמִיד בְּחֶסֶד וְהֶעֱנֵי הוֹלֵךְ אֵלָיו, וְנִשְׁכַּר
 תָּמִיד בְּדִין כָּל יְמֵי הָאָדָם, בֵּין חַיֵּב בֵּין זָכַי, רַק
 שְׁתַּכְּלָה מִבְּטָלָת אֶת כָּל גְּזָרֵי הַדִּינִים וַיִּכּוֹל
 לְסַלְּקָם בְּתַכְּלָה.

וְאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁאוֹתָהּ הִדְרָגָה עוֹמֶדֶת בְּשִׁלְמוֹת,
 וְאוֹתוֹ נָהַר שֶׁשׁוֹפֵעַ וַיּוֹצֵא מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ,
 אִזּוֹ אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה שֶׁיִּצְאָה וְנִדְבְּקָה בּוֹ בְּאוֹתוֹ
 הָאָדָם, אוֹתוֹ הָאָדָם מִשְׁלָם בְּכָל - בְּעֵשֶׂר, בְּכַנִּים
 וּבְשִׁלְמוֹת הַגּוֹף.

וְהַכֹּל מִשׁוּם ^(דף קפא ע"א) אוֹתוֹ הַמְּזוֹל שֶׁשׁוֹפֵעַ וַיּוֹצֵא
 וּמִתְחַבֵּר בְּאוֹתָהּ הִדְרָגָה לְהִשְׁתַּלֵּם בּוֹ
 וּלְהִתְבָּרֵךְ מִמֶּנּוּ, וְעַל כֵּן הַכֹּל בְּמִזְל הַדְּבָר תְּלוּי.
 וְעַל כֵּן שְׁנֵינּוּ, בְּנִים, חַיִּים וּמְזוֹנוֹת - לֹא בְּזָכוֹת
 תְּלוּיִם, אֲלָא בְּמִזְל הַדְּבָר תְּלוּי, שֶׁחֲרֵי בְּזָכוֹת אֵינּוּ
 אֲלָא עַד שְׁמִתְמִילָתָהּ וּמְאִירָה מִן הַמְּזוֹל.

וּמִשׁוּם כֵּן, כָּל אוֹתָם שֶׁנִּשְׁכְּרוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהֵם
 צְדִיקֵי אֱמֶת, בְּלָם נִשְׁכְּרִים בְּעוֹלָם הַזֶּה
 וְנִדְוָנִים בְּדִין. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁאוֹתָהּ הַנְּפִשׁ

גְרָמָה לָהֶם, וְעַל כֵּן חָם עָלִיָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כָּל מֵה שְׁעוֹשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הוּא בְּרִין, בְּרִי לְטַהַר אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ
לְהַבִּיא אוֹתָהּ לְעוֹלָם הַבָּא [ומשום כך כל מעשיו של הקדוש
ברוך הוא] [ג"א משום שכל מעשיו הקדוש ברוך הוא] הם בְּרִין וְאַמֶּת,
וּבְרִי לְהַעֲבִיר מִמֶּנּוּ אוֹתָהּ וְהָמָּה שְׂקִיבָה בְּעוֹלָם
הַזֶּה, וְעַל כֵּן נִשְׁפָּר אוֹתוֹ הַגּוֹף וְנִטְהָרַת הַנֶּפֶשׁ,
וּמִשׁוּם כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לְאוֹתוֹ הַצְּדִיק
שְׂיִסְכַּל יְסוּרִים וּמְכַאוּבִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וְיִתְנַקֵּה מִן
הַכֹּל וְיִזְכֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם, וְעַל כֵּן כָּתוּב (תהלים יא) ה'
צְדִיק יִבְחֵן, וַדַּאי, וְהִנֵּה נִתְבָּאֵר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח, (ויקרא כג) אַךְ אֵל הַפְּרֻכָּת לֹא יָבֵא
וְאֵל הַמְּזִבַּח לֹא יִנָּשׁ כִּי מוֹם בּוֹ וְלֹא יִחַלֵּל
אֶת מִקְדָּשֵׁי כִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשׁוֹ. אַךְ אֵל הַפְּרֻכָּת לֹא
יָבֵא - בֹּא רְאֵה, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׂאוֹתוֹ הַנְּחָר
שְׁשׁוּפֵעַ וְיִוצֵא, מוֹצִיא כָּל אוֹתָן הַנִּשְׁמוֹת וְהַנְּקֵבָה

מִתְעַבְרָת, כָּלֶם עוֹמְדִים בְּפָנִים בְּחֹצֵר לְפָנִים
מִחֹצֵר מִצָּפָה שְׂטִיחִים.

וּכְשֶׁהֲלַבְנָה נִפְגַּמַת בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁל הַנְּחֹשׁ הָרַע,
אִז כָּל אוֹתָן נִשְׁמֹת שְׂיוֹצְאוֹת, אֵף
עַל גַּב שֶׁכֵּלָן מְהוֹרֹת וְכֵלָן קְדוֹשׁוֹת - הוֹאִיל וְנִפְלוּ
בְּפָנֵם, בְּכָל אוֹתָם מְקוֹמוֹת שֶׁהִגִּיעוּ אוֹתָן
הַנְּשָׁמוֹת, כָּלֶם נִשְׁבְּרוּ וְנִפְגַּמוּ בְּכַמָּה צַעַר וְכַמָּה
כְּאֵבִים, וְאֵלוֹ הֵם [נְשָׁמוֹת וּמְקוֹמוֹת] [נ"א נְשָׁמוֹת שֶׁל מְקוֹמוֹת שֶׁל
פָּנֵם] שְׂמֵת־רָצָה בָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אַחַר
שֶׁנִּשְׁבְּרוּ, וְאֵף עַל גַּב שֶׁהַנְּשָׁמוֹת בְּעֶצֶב וְלֹא
בְּשִׂמְחוֹת.

סוֹד הַדָּבָר שׁוֹרִים כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה, הַגּוֹף נִפְגַּם,
וְהַנְּשָׁמָה בְּפָנִים כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה, וְזֶה כְּמוֹ
זֶה. וּמִשׁוֹם כֵּךְ אֵלוֹ הֵם שֶׁצָּרִיכוֹת לְהַתְחַדֵּשׁ
בְּהַתְחַדְּשׁוֹת הַלְבָנָה, וְעַל אֵלוֹ כָּתוּב (ישעיה 50)
וְהָיָה מִיָּדִי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ וּמִיָּדִי שִׁבְתָּ בְּשִׁבְתּוֹ יִבֹּא
כָּל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנָי אֲמַר ה'. כָּל בָּשָׂר

וַדַּאי, שְׂאֵלוֹ יתְחַדְּשׁוּ בְּכֹל. וְצָרִיכִים לְהִתְחַדְּשׁ
בְּהִתְחַדְּשׁוֹת הַלְּבָנָה.

וְאֵלּוֹ הֵם בְּשִׁתְּפוֹת אַחַת עִם הַלְּבָנָה פְּנוּמִים
בְּאוֹתוֹ הַפְּנִים שְׁלָה, וּמִשׁוֹם כֶּךָ הִיא
תְּמִיד שׁוֹרָה בְּתוֹכָם, שְׂאִינָה עוֹזֶבֶת אוֹתָם, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שם נז) וְאֵת דְּבָא וְשִׁפְל רִוַח, וְכַתוּב (תהלים
לד) קְרוֹב ה' לְנִשְׁבְּרֵי לֵב. לְאוֹתָם שְׁפוֹכְלִים עִם
הַלְּבָנָה, אוֹתוֹ הַפְּנִים הֵם קְרוֹבִים לָהּ תְּמִיד. וְעַל
זֶה לְהַחֲיוֹת לֵב נְדָכָאִים, בְּאוֹתָם הַחַיִּים שְׂכָאִים
לָהּ לְהִתְחַדְּשׁ יִהְיֶה לָהֶם חֶלְקָם, אוֹתָם שְׁפוֹכְלִים
עָמָה יתְחַדְּשׁוּ עָמָה.

וְאֵלּוֹ נִקְרָאִים יְסוּרִים שְׁל אַהֲבָה. שְׁל אַהֲבָה
הֵם, וְלֹא מֵאוֹתוֹ הָאָדָם. שְׁל אַהֲבָה,
אוֹתָם שְׁנִפְנִים הָאֵזֶר שְׁל הָאֲהָבָה הַקְּטַנָּה
שְׁנִדְחִית מֵאַהֲבָה רַבָּה. מִשׁוֹם כֶּךָ אֵלֶּה הֵם
חֲבֵרִים מִשְׁתַּפִּים עָמָה. אֲשֶׁרֵי חֶלְקָם בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׁהֵם זְכוּ לָזֶה לְהִיּוֹת חֲבֵרִים עָמָה,
עֲלֵיהֶם כְּתוּב (שם קכב) לְמַעַן אֲחֵי וְרַעֲי וְגו'.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה נב) הִנֵּה יִשְׁכְּלֵל עַבְדֵי יְרוּם
וְנִשְׂאָ וְנִגְבָּה מְאֹד. אֲשֶׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל
הַצַּדִּיקִים שֶׁהִקְדוּשׁ פְּרוּךְ הוּא וְנָלַח לָהֶם בְּרִכֵּי
הַתּוֹרָה לְלָכֶת בָּהֶם. כֹּא רְאִיה, הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא
סוּד עֲלִיּוֹן, הִנֵּה יִשְׁכְּלֵל עַבְדֵי וּבְאֲרוּחַ. אֲכַל כֹּא
רְאִיה, כְּשֶׁפָּרָא הַקְּדוּשׁ פְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם,
עָשָׂה אֶת הַלְּבָנָה וְהַקְּטִיין לָהּ אֶת אֹרֶה, שְׁחֵרֵי
אֵין לָהּ מַעֲצָמָה כְּלוּם. וּמִשׁוּם שֶׁהַקְּטִינָה אֶת
עַצְמָה, הָאִירָה בְּגִלְלַת הַשֶּׁמֶשׁ וּבְחֻזֵק הָאֹרוֹת
הָעֲלִיּוֹנִים.

וּבְזִמְנֵן שֶׁתְּיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כְּנִים, יִשְׂרָאֵל הָיוּ
מִשְׁתַּדְּדִים בְּקַרְפָּנוֹת וְעוֹלוֹת וְעַבּוֹדוֹת
שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים הַכֹּהֲנִים וְלוֹוִים וְיִשְׂרָאֵלִים כְּדֵי לְקַשֵּׁר
קִשְׁרִים וּלְהָאִיר אֹרוֹת. וְלֹאֲחֵר שֶׁנִּחְרַב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, נִחְשַׁד הָאֹר, וְהַלְּבָנָה לֹא הוּאֲרָה מִן
הַשֶּׁמֶשׁ, וְהַשֶּׁמֶשׁ ^(דף קפא ע"ב) הִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הָאִירָה,
וְאֵין לָךְ יוֹם שֶׁלֹּא שׁוֹלְטִים כּוֹן קְלָלוֹת וְצַעַר
וּכְאֲבִים, כְּמוֹ שֶׁנִּתְּכָאֵר.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַלְבָּנָה לְהָאִיר, מַה
כָּתוּב? הִנֵּה יִשְׁכִּיל עֲבָדֵי. נֵאמַר עַל

הַלְבָּנָה הִנֵּה יִשְׁכִּיל עֲבָדֵי, וְהוּ סוּד הָאֲמוּנָה. הִנֵּה
יִשְׁכִּיל - שְׁמֵתְעוֹדֶרֶת הַתְּעוֹדְרוֹת שְׁלֹמֶעֱלָה, כְּמִי
שֶׁהָרִיחַ רִיחַ וּבָא לְהַתְּעוֹדֵר וּלְהַסְתַּכֵּל. יְרוּם - מְצַד
הָאוֹר הַעֲלִיּוֹן שֶׁל כָּל הָאוֹרוֹת.

יְרוּם - כְּמוֹ שֶׁנֵּאמַר (ישעיה ל) וְלִכֵּן יְרוּם לְרַחֲמֶכֶם.
וּנְשָׂא - מִהַצַּד שֶׁל אֲבָרְהָם. וְנָבִיחַ - מִהַצַּד
שֶׁל יִצְחָק. מְאֹד - מִצִּדּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. וְאִף עַל גַּב
שֶׁבְאַרוּחוֹ, וְהַכֹּל אֶחָד בְּסוּד שֶׁל הַחֲכָמָה.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן יְעוֹדֵר תְּקוּדָשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּעוֹדְרוֹת
עֲלִיוֹנָה לְהָאִיר לְלִבָּנָה כְּרֵאוּי, כְּמוֹ
שֶׁנֵּאמַר (שם) וְהָיָה אוֹר הַלְבָּנָה כְּאוֹר הַחֲמָה וְאוֹר
הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבָעֵתִים כְּאוֹר שְׁבָעֵת הַיָּמִים. וּמִשּׁוּם
כִּי תִתּוּסַף לָהּ רוּחַ עֲלִיוֹנָה, וּמִשּׁוּם כִּי יִתְעוֹדְרוּ
אִז כָּל אוֹתָם הַמֵּתִים שֶׁהֵם בְּתוֹךְ הָעֶפֶר. וְזֶהוּ
עֲבָדֵי, הַסּוּד שֶׁמִּפְתָּחוֹת רְבוּנוֹ בִּידוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֵּאמַר
[אֵל עֲבָדָיו זְמַן בִּיתוֹ, וְכְמוֹ שֶׁנֵּאמַר] (בראשית כד) וַיֹּאמֶר אֲבָרְהָם אֶל

עֲבָדוּ. זוּ הַלְבָנָה כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, מִטַּטְרוּ"ן שֶׁהוּא
עֶבֶד שְׁלִיחַ רַבּוֹנוֹ.

זְקֵן בֵּיתוֹ, כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לו) נֶעַר הָיִיתִי גַם
זְקֵנְתִי. הַמַּשָּׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁכָּל
הַגּוֹנִים נִרְאִים בּוֹ יִר"ק וְלָב"ן וְאֲר"ם.

שִׁים נָא יָדָךְ תַּחַת יָרְכִי - זֶהוּ הַצַּדִּיק, סוּד הַדָּבָר
קִיּוּם הָעוֹלָם, שְׁחָרִי אֲזוּ הָעֶבֶד הַזֶּה מִמְּנָה
בְּסוּד עֲלִיּוֹן לְתַחִיּוֹת אֶת שׁוֹכְנֵי הָעֶפֶר, וַיַּעֲשֶׂה
שְׁלִיחַ בְּרוּחַ שָׁל מַעֲלָה לְהַשִּׁיב הַרוּחֹת וְהַנְּשָׁמוֹת
לְמַקוֹמָן לְאוֹתָם גּוֹפִים [שֶׁנֶּאֱבָלוּ] שֶׁהִתְבַּלּוּ וְנִרְקְבוּ
תַּחַת הָעֶפֶר.

וַאֲשַׁבְּיַעֲךָ בַּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם. וַאֲשַׁבְּיַעֲךָ - מַה זֶה
וַאֲשַׁבְּיַעֲךָ? לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּסוּד שָׁל שְׁבָעָה
אוֹרוֹת עֲלִיּוֹנִים, שֶׁהֵם סוּד הַשְּׁלֵמוֹת הָעֲלִיּוֹנָה.
אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה - זֶהוּ הַגּוֹף שֶׁתַּחַת הָעֶפֶר
שִׁישׁ לוֹ קִיּוּם לְהַקִּים מִהָעֶפֶר, שֶׁכָּל אוֹתָם שֶׁנִּקְבְּרוּ
בָּהּ וּזְכוּ לְהַקְבֵּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הֵם יִתְעוֹדְרוּ
בְּרֵאשׁוֹנָה, כָּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ, שְׁכַתוֹב (ישעיה כו) יִחִיו

מתיה, בראשונה - אלו המתים של ארץ ישראל.
 נבלתי יקומו - אותם המתים של שאר הארצות.
 ועל זה לאותם גופים של ישראל שנקברו שם,
 ולא לגופות שאר העמים עובדי עבודה זרה
 שהארץ נטמאה מהם.

ועל כן, אשר לא תקח אשה לבני. מה זה לבני?
 שכל נשמות העולם שיוצאות מאותו נהר
 ששופע ויוצא, הם בנים לקדוש-ברוך-הוא. ועל
 זה אשר לא תקח אשה - זה הנוף. לבני - זו
 הנשמה. מבנות הפנעני - אלו גופות של עמים
 עובדי עבודה זרה שעתיד הקדוש ברוך הוא לנער
 אותם מהארץ הקדושה, כמו שנאמר (איוב לח)
 וינערו רשעים מפנה, כמי שפנער מלית מתוהמה
 שלה.

כי אל ארצי ואל מולדתי תלך. ארצי - זו הארץ
 הקדושה שהיא ראשונה לכל שאר הארצות,
 כמו שנתבאר. [ועל זה כי אל ארצי, זו הארץ הקדושה, שהיא שלו בין
 כל שאר הארצות שחלק אותם למינים אחרים], ועל זה כי אל ארצי

וְאֵל מוֹלְדֹתַי. כִּי־זֶן שָׁאֵמַר אֵל אֶרְצִי, מַה זֶה וְאֵל
 מוֹלְדֹתַי? אֵלֶּא אֵל אֶרְצִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. [מה זֶה] וְאֵל
 מוֹלְדֹתַי? אֵלוֹ הֵם יִשְׂרָאֵל

בֹּא רֵאֵה מַה פְּתוּב, וַיִּקַּח הָעֶבֶד - כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָאֵר.
 עֲשָׂרָה גִמְלִים - אֵלוֹ הֵם עֶשֶׂר דְּרָגוֹת שֶׁהָעֶבֶד
 הָיָה שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה. מִגְמְלֵי אֲדָנָיו -
 שֵׁהֶם בְּאוֹתוֹ גִּזּוֹן מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָאֵר, וְהָעֶבֶד הָיָה
 שׁוֹלֵט וְנִתְקַן בָּהֶם.

וְכָל טוֹב אֲדָנָיו בְּיָדוֹ - כָּל אוֹתוֹ טוֹב הִרְיחוֹת
 הָעֲלִיּוֹנִים שִׁיּוּצָאִים מִתּוֹךְ אוֹתָם אוֹרוֹת
 וּמְאוֹרוֹת עֲלִיּוֹנִים. וְכָל טוֹב אֲדָנָיו - אוֹתוֹ הִשְׁמוּשׁ
 שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁנִּמְשָׁכָה בָּהּ בְּלִבְנָה.

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֵל אֶרֶם גַּתְרִים - זֶהוּ הַמָּקוֹם שֶׁל
 הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה שֶׁשָּׁם בְּכַתָּה רָחֵל
 בְּשֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וַיִּבְרַךְ הַגִּמְלִים מִחוּץ
 לְעִיר אֵל בְּאֵר הַמַּיִם - לְהִתְחַזֵּק כַּחַה בְּחֻזְקָה
 כְּרֵאוֹי טָרָם תִּפְגַּם לְהַקִּים אֶת אוֹתָם הַגּוֹפִים.

לְעֵת עֶרֶב, מַה זֶה לְעֵת עֶרֶב? זֶה עֶרֶב שֶׁכָּתוּב ^{(דף}
שֶׁהוּא הַזְּמַן שֶׁל הַאֵלֶּף הַשְּׁשִׁי. לְעֵת ^{קפב ע"א)}
עֶרֶב - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד) וְלַעֲבוֹדָתוֹ עֲדֵי עֶרֶב,
וְכַתוּב (ירמיה ו) כִּי יָנִטוּ צְלִילֵי עֶרֶב.

לְעֵת יְצִאת הַשָּׂאֵבֶת - שֶׁבָּאוּתוֹ זְמַן עֲתִידִים
לְקוּם וּלְהַחְיֹת. בְּרֵאשׁוֹנָה מְכַל שְׂאֵר בְּנֵי
הָעוֹלָם אוֹתָם שֶׁשׂוֹאֵבִים מִיְמֵי הַתּוֹרָה [וְשׂוֹאֵבִים],
בְּדֵי שִׁיתְעַסְקוּ לְשֹׂאֵב מִיְמֵי הַתּוֹרָה, וְהַתְּחִיבוּ
בְּעֵץ הַחַיִּים, וְהֵם יֵצְאוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, שְׂעֵץ הַחַיִּים
בָּרָם לָהֶם שִׁיקוּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְּבָאֵר.

וּבְנֹת אֲנָשֵׁי הָעִיר יֵצְאוּ, מַה זֶה יֵצְאוּ? כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כו) וְאֶרֶץ רְפָאִים תְּפִיל,
שֶׁעֲתִידָה הָאֶרֶץ לְפֹלֵט מְמַנָּה כָּל הַגּוֹפּוֹת שֶׁהֵם
בְּתוֹכָהּ, וְעַל כֵּן כָּתוּב יֵצְאוּ. לְשֹׂאֵב מַיִם - לְטַל
נִשְׁמָה וּלְקַבְּלָהּ בְּרֵאוּי מְתַקְנֶת מְמַקְוֶמָה בְּרֵאוּי.

וְהָיָה הַנְּעֲרָה אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיהָ הֲטִי נָא בְּרִדְךָ
וְאַשְׁתָּה, מִשּׁוּם שֶׁהָרִי נִתְּבָאֵר, שֶׁכָּל אוֹתָן
נִשְׁמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהִתְקַיְּמוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה

וְהַשְׁתַּדְּלוּ לְדַעַת אֶת רַבּוֹנָם בְּסוֹד הַחֲכָמָה
הָעֲלִיּוֹנָה, הִיא עוֹלָה וּמִתְקַיֶּמֶת בְּדַרְגָּה עֲלִיּוֹנָה
עַל כָּל אוֹתָם שְׁלֵא נִדְבְּקוּ וְלֹא יָדְעוּ, וְהֵם
מִתְקַיֶּמִים בְּרֵאשׁוֹנָה. וְזוֹ הַשְּׂאֵלָה שְׁעֵמַד אוֹתוֹ
הָעֶבֶד לְדַעַת וְלִשְׂאֵל, בְּמָה הִתְעַסְקָה אוֹתָהּ
הַנְּשֻׁמָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְאִמְרָה אֵלַי גַּם אֶתָּה שְׂתֵּה, אֶתָּה צָרִיךְ לְשִׁתּוֹת
וְלִהְיוֹת מִשְׁקָה בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאִחְרִיךְ -
וְגַם (ל) גַּמְלִיךְ אֲשַׁקָּה, מִשּׁוֹם שְׁכָל אוֹתָם שְׁאֵר
הַמְרַכְבוֹת, אֵיךְ עַל גַּב שְׁנֵשְׁקִים מִהַדְרָגָה הַזֹּאת,
כִּלְמַד נְשֻׁקִים מִעֲבוּדַת הַצְּדִיקִים שִׁיּוּדָעִים עֲבוּדַת
רַבּוֹנָם בְּרֵאשׁוֹנָה, שְׁהַצְּדִיקִים יוֹדְעִים לְסַפֵּק לְכָל
דְּרָגָה וְדְרָגָה בְּרֵאשׁוֹנָה. וְעַל זֶה וְגַם (ל) גַּמְלִיךְ אֲשַׁקָּה.
וְדַאי הִיא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הִכִּיחַ ה' לְבֵן אֲדָנִי. וְדַאי
תְּהִיֹּא [ס"א בְּהַתְעוֹרְרוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה שְׁלִי] הוּא הַגּוֹף שֶׁהוֹדְמָן
לְאוֹתָהּ הַנְּשֻׁמָּה הָעֲלִיּוֹנָה.

בֵּא רְאֵה, שְׁתֵּה נִתְבָּאֵר שְׁתֵּשׁוּקַת הַזִּכָּר לְנִקְבָּה
עוֹשֶׂה נְשֻׁמָּה, וְתֵשׁוּקַת הַנִּקְבָּה לְזָכָר עוֹלָה

וּמִתְעַרֵב עִמָּה שְׁלִמְעָלָה, וְנִכְלָלִים זֶה עִם זֶה
וְעוֹשֶׂה נְשָׁמָה. וּמִשׁוֹם כֵּן, הִיא הָאִשָּׁה - זֶהוּ הַגּוֹף
וְדַאי, שֶׁהוּא זָמִין לְאוֹתוֹ רְצוֹן שֶׁל הַנְּשָׁמָה שֶׁיִּצְאָה
מִן הַזָּכָר.

וְאוֹתָם הַגּוֹפִים עֲתִידִים לְהִתְעוֹרֵר בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּמוֹ
שֶׁאֶמְרָנוּ. וְלֵאחֵר שֶׁאֵלּוּ יָקוּמוּ, יָקוּמוּ כָּל
הָאֲחֵרִים שֶׁבְּשָׂר הָאָרְצוֹת וַיִּתְקַיְמוּ בְּקִיּוֹם שָׁלֵם,
וַיִּתְחַדְּשׁוּ בְּהִתְחַדְּשׁוֹת הַלְּבָנָה, וַיִּתְחַדֵּשׁ הָעוֹלָם
כְּמוֹ מִקְדָּם, וְאִז כָּתוּב בְּאוֹתוֹ הַזָּמָן (תהלים קד) יִשְׁמַח
ה' בְּמַעֲשָׁיו.

וּמִשׁוֹם כֵּן, הִנֵּה יִשְׁכִּיל עֲבָדֵי - לְהַחְזִיר הַנְּשָׁמוֹת
כָּל אַחַת וְאַחַת לְמְקוֹמָהּ. יְרוֹם וְנִשְׂא
וְנִבְּה מְאֹד - מֵהֵצֵד שֶׁל כָּל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת
הָעֲלִיּוֹנוֹת, כְּמוֹ שֶׁאֶמְרָנוּ.

(ישעיה נב) כִּי אֲשֶׁר שָׁמְמוּ עָלֶיךָ רַבִּים בֵּין מִשְׁחַת מֵאִישׁ
מֵרֵאֵהוּ וְתֹארוּ מִבְּנֵי אָדָם, כִּי רָאֵה, שֶׁהִנֵּה נֹאמֵר
שֶׁכִּי אֲשֶׁר נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהַשְׂכִּינָה נִלְתָּה לְתוֹךְ
אָרְצוֹת נְכַרְיֹת בִּינֵיהֶם, מֵה כָּתוּב? (שם לג) הֲיֵן

אֲרֵאֲלֶם צַעֲקוּ חֲצֵה מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מִר יִבְכּוּן, כָּלֶם
 בָּכוּ עַל זֶה וְקָשְׁרוּ בְּכִיָּה וְאֶבֶל, וְכָל זֶה עַל
 הַשְּׂכִינָה שֶׁנִּלְתָה מִמְּקוֹמָהּ. וְכַמָּה שֶׁהִיא מִשְׁתַּנֵּית
 מִכְּמוֹ שֶׁהִיְתָה, אַף כִּי בַּעֲלָה לֹא מֵאִיר אִורוּ
 וְהַשְׁתַּנָּה מִכְּמוֹ שֶׁהִיְתָה, שֶׁכֶּתוּב (שם יג) תִּשְׂרַף הַשָּׁמַיִשׁ
 בְּצֵאתוֹ, וְעַל זֶה כֶּתוּב כִּן מִשְׁחַת מֵאִישׁ מֵרֵאֵהוּ.

דָּבָר אַחֵר כִּן מִשְׁחַת מֵאִישׁ מֵרֵאֵהוּ - מִהֶעֱבַד הַזֶּה
 שֶׁהַשְׁתַּנָּה דִּיּוֹקְנוּ וְגוֹנוּ מִכְּמוֹ שֶׁהִיְתָה. דָּבָר
 אַחֵר כִּן מִשְׁחַת מֵאִישׁ מֵרֵאֵהוּ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם
 ט) אֲלֵבִישׁ שָׁמַיִם קִדְרוֹת וְשָׁק אֲשִׁיִּים כְּסוּתָם. שֶׁהִרִי
 מִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֹא עָמְדוּ הַשָּׁמַיִם
 בְּאִזְרָם, וְסוּד הַדָּבָר - הַתְּרָכוֹת לֹא שׁוֹרֹת אֶלָּא
 בְּמָקוֹם שֶׁנִּמְצְאִים זָכָר וְנִקְבָּה, וּבְאִזְרוֹהוּ כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ט) זָכָר וְנִקְבָּה בְּרָאִם וַיְבָרֶךְ אֹתָם,
 וּמִשׁוֹם כִּי מִשְׁחַת מֵאִישׁ מֵרֵאֵהוּ.

וְזֶהוּ כֶּכֶתוּב (ישעיה נז) תִּצְדִּיק אָבֶד. אָבוֹד אוּ נֶאֱבָד
 לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אָבֶד, שֶׁאִין שׁוֹרֹת בְּרָכוֹת
 אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁנִּמְצְאִים זָכָר וְנִקְבָּה יַחַד, כְּמוֹ

שְׁנֵת־בְּאֵר. מִשּׁוֹם זֶה בָּאוּתוֹ זְמַן שֶׁלֹּא נִמְצָא
(דף קפב ע"ב) הַזִּכָּר עִמָּה, וְאִז כָּל אוֹתָן נִשְׁמָוֹת שִׁיּוּצָאוֹת, לְכַלּוֹן
הָיָה לָהֶן שְׁנוּי מִכְמוֹ שֶׁהָיוּ בְּזִמְנֵן שֶׁהַשְּׁמַשׁ מִתְחַבֵּר
בְּלִבְנָה, כְּמוֹ שְׁנֵת־בְּאֵר. וְלִכֵּן אֵלֶּה תִּלְדוּת יַעֲקֹב
יוֹסֵף וְגו', וְנִתְבְּאֵר.

וְהוּא נֵעַר, מִשּׁוֹם שֶׁאִין נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים, צְדִי"ק
וְצַד"ק הֵם יַחַד. כְּמוֹ שֶׁהֵיא נִקְרָאת בַּשֵּׁם
שֶׁל הַזִּכָּר, גַּם כִּף הוּא נִקְרָא בַּשֵּׁם שֶׁלָּהּ, שְׁכָתוֹב
וְהוּא נֵעַר.

אֵת בְּנֵי בְלָחָה וְאֵת בְּנֵי זִלְפָּה. בְּכֻלָּם עוֹמְדֵת
לְחִדּוֹשׁ אוֹתָם כְּרֵאֵי וְלִהְשִׁתְעִשֶׂע לָהֶם
בַּשְּׂמֻחָה שְׁלוֹ. שְׁכָל הַעֲנָפִים וְכָל הָעֵלִים, בְּכֻלָּם
מִתְבָּרְכִים בַּשְּׂמֻחָתוֹ.

אֵלֶּה תִּלְדוּת יַעֲקֹב יוֹסֵף, כְּמוֹ שְׁנֵת־בְּאֵר, שְׁכָל
דְּמוּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הָיְתָה בְּיוֹסֵף, וְכָל מֵה
שֶׁאֵרֶע לָזֶה אֵרֶע לָזֶה, וְשִׁנְיָהֶם הוֹלְכִים יַחַד. וְזֶהוּ
הַסּוּד שֶׁל הָאוֹת ו'ו', שֶׁשִּׁנְיָהֶם הוֹלְכִים יַחַד, מִשּׁוֹם
שֶׁהֵם סוּד אֶחָד וְדְמוּת אֶחָת.

וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתָּם רָעָה, תְּרֵי פִרְשׁוֹהָ שְׁתֵּיהָ
 אֹמֵר לְאָבִיו עֲלֵיהֶם שְׁהִיו אוֹכְלִים אֵיבֹר
 מִבְּעַלְי חַיִּים כְּשֶׁהֵם חַיִּים. וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתָּם
 רָעָה, וְכִי זֶה כְּמִנְיֵן הָיוּ אוֹתָם פְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת, אֵיךְ
 הָיוּ מְזוֹלְזָלִים בָּהֶם פְּנֵי לְאֹה, וְאֵיךְ הָיוּ אוֹכְלִים
 אֵיבֹר מִן תְּחִי וְהָיוּ עוֹבְרִים עַל מִצְוֹת רַבּוֹנָם, שְׁתֵּרֵי
 צִוָּה עַל פְּנֵי נֹחַ מִצְוָה זֹה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ט) אֵךְ
 בָּשָׂר בְּנִפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ, וְהֵם הָיוּ אוֹכְלִים
 אוֹתָם וְעוֹבְרִים עַל מִצְוֹת רַבּוֹנָם? אֵלֶּא יוֹסֵף הָיָה
 אֹמֵר, וְעַל זֶה נִעְנְשׁ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֶת דְּבַתָּם רָעָה - כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרוּהוּ
 שֶׁנִּתְּנוּ עֵינֵיהֶם בְּכַנּוֹת הָאָרֶץ, וְזֶהוּ דְבַתָּם
 רָעָה, לְהִינִיק אֶת כָּל אוֹתָן תְּדַרְגוֹת שְׂאֵינָן קְדוֹשׁוֹת
 [ד"א א"ב על גב] שְׂבָאוֹת מִצַּד הַטְּמֵאָה.

וַיִּשְׂרָאֵל אֶהֱבֵךְ אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו כִּי בֶן זְקֵנִים
 הוּא לוֹ וְעָשָׂה לוֹ כְּתוּבָת פְּסִים. רַבִּי
 אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו) לֵךְ עִמִּי בֹא בְּחֻדְרֵיךְ

וּסְגַר דְּלִתָּךְ בַּעֲדָךְ חֲבִי כַמַּעַט רָגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם.
לֶךְ עַמִּי בֹא בַחֲדָרֶיךָ.

בֹּא רֵאֵה כַּמָּה אֹהֵב הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
יִשְׂרָאֵל, וּבְשִׁבִיל אֲהַבְתָּם שְׂאֹהֵב אוֹתָם עַל
כָּל הָעַמִּים עֹזְבֵי עֲבוֹרֹת בּוֹכָבִים וּמְזֹלוֹת,
הַזֹּהֵר אוֹתָם וְרוֹצֵחַ לְשֹׁמֵר אוֹתָם כָּכֵל מִה שֶׁהֵם
עוֹשִׂים.

בֹּא רֵאֵה, שְׁלֹשׁ פְּעָמִים יֵשׁ בַּיּוֹם שְׁתֵּדִין שׁוֹרָה
בְּעוֹלָם, וּבְשִׁבְעָא אוֹתוֹ הַזְּמַן, צָרִיךְ הָאָדָם
לְהִזָּהֵר וּלְהִשָּׁמֵר שְׁלֵא יִפְגַּע בּוֹ אוֹתוֹ הַדִּין, וְהֵם
זְמַנִּים יְדוּעִים, וְהֵרִי בְּאֲרוּחָה.

מִשׁוֹם שְׁתֵּרֵי כְּשִׁעוּלָה הַבְּקָר, אֲבָרְהֵם מִתְּעוֹרֵר
בְּעוֹלָם וְאוֹחִזוּ אֶת הַדִּין לְקִשְׁרֵי אוֹתוֹ
עִמוֹ, וּבְרֵאשִׁית שְׁלֹשׁ הַשָּׁעוֹת הַרְאֵשׁוֹנוֹת נוֹסַע
הַדִּין מִמְּקוֹמוֹ לְהַתְּעוֹרֵר בּוֹ בְּיַעֲקֹב, עַד
שְׁמֵתְעוֹרֵרֶת תְּפִלַּת הַמִּנְחָה שְׁמַחֲזִירָה אֶת הַדִּין
לְמִקוֹמוֹ, וּמִתְּעוֹרֵר הַדִּין שְׁלֵמָטָה לְהַתְּקַשֵּׁר בְּדִין

שָׁל מַעֲלָה, שְׁחֵרֵי אִזּוּ נִקְשָׁר דִּין עִם דִּין, וְצָרִיךְ
לְהִזְחֵר.

עוֹד, בְּשִׁחְדֵינ מִתְעוֹרֵר בְּעוֹלָם וְהַמּוֹת נִמְצָא
בְּעִיר, לֹא צָרִיךְ הָאָדָם לְלַכֵּת יְחִידֵי
בְּשׁוּק, וְחֵרֵי בְּאֲרָנוּ אֶת הַדְּבָרִים, אֵלָּא צָרִיךְ
לְסַנֵּר אֶת עֲצָמוֹ שֶׁלֹּא יֵצֵא חַחוּצָה, כְּמוֹ
שֶׁבְּאֲרוֹחוֹ בִּנְחָ שֶׁסַּנֵּר אֶת עֲצָמוֹ בְּתִבָּה שֶׁלֹּא
יִמְצָא לְפָנָי הַמְּשֻׁחֵית.

וְעַל זֶה לֵךְ עִמִּי בְּחִדְרֵיךָ, סַנֵּר אֶת עֲצָמְךָ, וּסַנֵּר
דְּלִתְךָ בְּעֵדְךָ, שֶׁלֹּא יִתְרָאֶה לְפָנָי הַמְּשֻׁחֵית.
חֲבִי כְּמַעַט רָגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם, שֶׁאַחַר שֶׁעוֹבֵר
הַדִּין אֵין רֵשׁוֹת לַמְּשֻׁחֵית לְהִשְׁחִית.

בֵּא רֵאֵה, שֶׁתִּקְדוּשׁ פְּרוּךְ הוּא בְּשִׁבִיל הָאֲהָבָה
שֶׁהוּא אוֹהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל וְקָרַב אוֹתָם אֵלָיו,
כֹּל שֶׁאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלֹת שׁוֹנְאִים
אֶת יִשְׂרָאֵל, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מְרַחֲקִים וַיִּשְׂרָאֵל
קְרוֹבִים.

וּבֵּא רְאֵה, מִשּׁוֹם הָאֲהָבָה שְׂאָהֵב יַעֲקֹב אֶת
יוֹסֵף יוֹתֵר מֵאֶחָיו, אֵפֶּה עַל גַּב שְׂכָלָם הָיוּ
לוֹ אֲחִים, מַה כְּתוּב? וַיִּתְנַכְּלוּ אֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ. כָּל
שָׁכֵן הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמִזֹּלוֹת
לְיִשְׂרָאֵל.

בֵּא רְאֵה כִּמָּה גִרְמָה לוֹ אוֹתָהּ אֲהָבָה שְׂאָהֵב אוֹתוֹ
יוֹתֵר, שְׁגָרָם לוֹ שְׁהַגְלָה מֵאֶבְיוֹ, וְגָלָה אֶבְיוֹ
עִמּוֹ, וְגָרָם לָהֶם גָּלוֹת ^(דף קפג ע"א) וְלִשְׂכִינָה שְׁנֹלְתָהּ
בֵּינֵיהֶם, וְאֵפֶּה עַל פִּי שְׁנַגְזָרָה הַגְזָרָה, וּבִאֲרוּהוּ
שְׂבֻשְׁבִיל כְּתַנַּת הַפְּסִים שְׁעָשָׂה לוֹ יוֹתֵר, מַה
כְּתוּב? וַיִּרְאוּ אֶחָיו.

וַיִּחַלֵּם יוֹסֵף חֵלוֹם וְגו'. רַבִּי חֲזִיָּא פָּתַח וְאָמַר,
(במדבר יב) וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ נָא דְבָרֵי אִם יִהְיֶה
נְבִיאֵכֶם ה' בְּמִרְאָה אֱלֹוֵי אֶתְנֹדַע בְּחֵלוֹם אֲדַבֵּר בּוֹ.
בֵּא רְאֵה כִּמָּה דְרָגוֹת לְדְרָגוֹת עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, כֵּלָם עוֹמְדִים זֶה עַל זֶה, דְרָגָה עַל דְרָגָה, זֶה
לְמַעְלָה מִזֶּה, וְכֵלָן יוֹנְקוֹת אֵלּוּ מֵאֵלּוּ כְּרֵאוּי לָהֶם,

אלו מימין ואלו משמאל, וכלם ממנות אלו על
אלו הכל כראוי.

בא ראה, כל נביאי העולם, כלם יונקים מצד
אחד מתוך שתי דרגות ידועות, ואותן
הדרגות היו נראות בתוך האספקלריה שאינה
מאירה, שפתוב במראה אליו אתודע. מה היא
המראה? כמו שנאמר [שמראה] המראה שכל הגונים
נראים בתוכה, וזוהי האספקלריה שאינה מאירה.
בחלום אדבר בו, זהו אחד מששים בנבואה, כמו
שפארוהו, והיא הדרגה הששית מאותה הדרגה
של נבואה, והיא הדרגה של נביאל שממנה על
חלום, וחרו נתבאר.

בא ראה, כל חלום שהוא כראוי, בא מן הדרגה
הזו, ועל פניו אין לך חלום שלא יתערבו בו
דברים כוזבים, כמו שפארנו. ומשום כך מהם
אמת ומהם כוזבים, ואין לך חלום שאין בו מצד
זה ומצד זה.

וּמִשׁוּם שְׂיֵשׁ בַּחֲלוּם הַכֹּל כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ, כָּל
הַחֲלוּמוֹת שֶׁבְּעוֹלָם הוֹלְכִים אַחַר פְּתָרוֹן

הַפֶּה, וּבְאֲרוּחוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית מא) וַיְהִי כִּאֲשֶׁר פָּתַר
לָנוּ בֶּן תִּיָּה. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׂיֵשׁ בַּחֲלוּם כּוֹבֵב
וְאִמֵּת, וְתִדְבּוֹר שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, וּמִשׁוּם כֶּךָ צָרִיךְ
הַחֲלוּם פְּתָרוֹן טוֹב. רַבֵּי יְהוּדָה אָמַר, מִשׁוּם שֶׁכָּל
חֲלוּם הוּא מִתְמַדְרֶגֶה שְׁלֵמָה, וְתִדְבּוֹר שׁוֹלֵט
עָלָיו, וּמִשׁוּם כֶּךָ כָּל חֲלוּם הוֹלֵךְ אַחַר הַפְּתָרוֹן.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב לג) בַּחֲלוּם חֲזִיוֹן לַיְלָה בְּנִפְל
תִּרְדָּמָה עַל אֲנָשִׁים בְּתַנּוּמוֹת עָלִי מִשְׁכָּב

אִזּוּ יִגְלֶה אֵזֶן אֲנָשִׁים וּבְמִסְרָם יַחֲתֵם. כֹּא רְאָה,
כְּשֶׁעוֹלָה אָדָם לְמִטָּתוֹ, הוּא צָרִיךְ לְהִמְלִיךְ עָלָיו
מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֶּךָ יֹאמַר פְּסוּק
אֶחָד שֶׁל רַחֲמִים, וּבְאֲרוּחוֹ תַחֲבִירִים. מִשׁוּם שֶׁהִנֵּה
כִּאֲשֶׁר אָדָם יֵשֵׁן עַל מִטָּתוֹ, הִנֵּה נִשְׁמָתוֹ יוֹצֵאת
מִמֶּנּוּ וְהוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטְטֶת לְמַעְלָה, כָּל אֶחָד וְאֶחָד
כְּפִי דְרָבוֹ, וְכֶךָ עוֹלָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

מה כתוב? בחלום חזיון לילה, כשפני אדם
 שוכבים במטותם ישנים והנשמה יוצאת
 מהם. והו שכתוב בתנומות עלי משכב אז יגלה
 און אנשים. ואז הקדוש ברוך הוא מודיע לנשמה,
 באותה הדרגה שעומדת על החלום, אותם
 הדברים שעתידים לבא על העולם, או אותם
 דברים כפי אותם התהוירים של לבו, משום
 שאדם נוטל דרך של תוכחות העולם.

משום שהנה לא מודיעים לאדם בעוד שהוא
 עומד בכח הגוף [נ"א של הרוח] כמו שאמרנו,
 אלא מלאך מודיע לנשמה, והנשמה לאדם, ואותו
 החלום הוא מלמעלה, כשהנשמות יוצאות מן
 הגופים ועולות כל אחת ואחת כפי דרכה. וכמה
 דרגות על דרגות בסוד החלום, כלן בסוד
 החכמה. ובא וראה, החלום דרגה אחת, המראה
 דרגה אחת, הנבואה דרגה אחת, וכלם דרגות
 לדרגות אלה על אלה.

וַיַּחְלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּיד לְאָחָיו וַיּוֹסְפוּ עוֹד שְׁנָא
אֶתְּוּ עַל חֲלוֹמוֹתָיו. מִכָּאֵן שְׁלֹא צָרִיךְ
הָאָדָם לֵאמֹר אֶת חֲלוֹמוֹ בַּקְּלָיִם לְאוֹתוֹ הָאָדָם שְׂאוֹהֵב
אוֹתוֹ, וְאֵם לֹא - הוּא גוֹרֵם לוֹ. שְׂאֵם אוֹתוֹ הַחֲלוֹם
מִתְּהַפֵּךְ לְגִזָּן אַחֵר - הוּא גוֹרֵם לְסִלְקוֹ

בֵּיא רֵאָה שְׂיוֹסֵף אָמַר אֶת הַחֲלוֹם לְאָחָיו, וְעַל כֵּן
נִרְמָו לוֹ לְסִלְקֵי אֶת חֲלוֹמוֹ עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם
שָׁנִים שְׁהַתְּעַכֵּב. רַבֵּי יוֹסֵי אָמַר, מִנֵּיִן לָנוּ? שְׂכַתוֹב
וַיּוֹסְפוּ עוֹד שְׁנָא אֶתְּוּ. מַה זֶה שְׁנָא אֶתְּוּ? שְׂנִרְמָו
לוֹ בְּזוּה קְטָרוֹנִים.

מַה פְּתוֹב? וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׂמַעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה
אֲשֶׁר חָלְמָתִי. שְׂרַצָּה מֵהֶם שְׂשִׁשְׂמַעוּ לוֹ,
(דף קפג ע"ב)
וְהוּא הוֹדִיעַ לָהֶם אוֹתוֹ הַחֲלוֹם, שְׂאֵלְמִלָּא הֵם
שְׂהַפְּכוּ אוֹתוֹ לְגִזָּן אַחֵר - כֶּף הַתְּקִיִּים, וְהֵם הִשְׁבִּיבוּ
וְאָמְרוּ, הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ עָלֵינוּ אִם מְשׁוּל תְּמַשְׁל
כָּנוּ?! מִיָּד אָמְרוּ לוֹ אֶת פֶּשֶׁר הַחֲלוֹם וְנִגְדְּרוּ גִזְרָה,
וּמַשׁוּם כֶּף וַיּוֹסְפוּ עוֹד שְׁנָא אֶתְּוּ.

רַבִּי תִיִּיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ מְצוּיִים לְפָנַי רַבִּי שְׁמַעוֹן.
אָמַר רַבִּי תִיִּיא, הִנֵּה שְׁנֵינוּ, חֵלּוֹם שְׁלֵא נִפְתָּר
כְּמוֹ אֲנֶרֶת שְׁלֵא נִקְרָאָהּ, אִם מְשׁוֹם שְׁהִתְקַיֵּים וְהוּא
לֹא יָדַע, אִו שְׁלֵא הִתְקַיֵּים כָּלֵל. אָמַר לוֹ, הִתְקַיֵּים
וְלֹא נוֹדַע, שְׁחֲרִי אֹתוֹ חֵחֵלּוֹם תְּלוּי עֲלִיו כֶּתַּ, וְהוּא
לֹא נוֹדַע וְלֹא יָדוּעַ אִם הִתְקַיֵּים וְאִם לֹא הִתְקַיֵּים.

וְאִין לָךְ דְּבַר בְּעוֹלָם שְׁטָרָם יָבֵא לְעוֹלָם שְׁאִינוּ
תְּלוּי בְּחֵלּוֹם אִו עַל יְדֵי כְּרוּז, שְׁחֲרִי נֶאֱמַר
שְׁכַּל דְּבַר וְדְבַר בְּטָרָם יָבֵא לְעוֹלָם מִכְּרִיזִים עֲלִיו
בְּרַקִּיעַ, וּמִשָּׁם מִתְּפַשֵּׁט בְּעוֹלָם וְנִתֵּן עַל יְדֵי הַכְּרוּז,
וְהַכֵּל מְשׁוֹם שְׁכַתּוּב (עמוס ג) כִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹהִים
דְּבַר כִּי אִם נִלְחָה סוּדוֹ אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים, בְּזִמְנָן
שְׁנִבְיָאִים נִמְצְאִים בְּעוֹלָם, וְאִם לֹא - אַף עַל גַּב
שְׁנִבְיָאָה לֹא שׁוֹרָה, חֲכָמִים עֲדִיפִים מִנְּבִיאִים, וְאִם
לֹא - נִתֵּן בְּחֵלּוֹם, וְאִם לֹא - הַדְּבַר נִמְצָא בְּצִפְרֵי
הַשָּׁמַיִם, וְחֲרִי בְּאֶרֶזָה.

וַיִּלְכוּ אֲחֵיו לְרַעוֹת אֶת צֵאן אֲבִיהֶם בְּשַׁכְּם. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אָמַר, לְרַעוֹת צֵאן אֲבִיהֶם תִּהֵי

צָרִיךְ לְהִיּוֹת! מַה זֶה אֲ"ת נִקּוֹד מֵעַלְיוֹ? לְרַבּוֹת
שְׂכִינָה עִמָּהֶם, שֶׁהִיא שְׂרוּיָה עִמָּהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם
הָיוּ עֲשָׂרָה, שְׁחָרֵי יוֹסֵף לֹא הָיָה עִמָּהֶם, וּבְנֵי־מִין
הוּא קָטָן בַּבַּיִת, וּמִשּׁוּם כִּן הֵם הָיוּ עֲשָׂרָה,
וּכְשֶׁהֲלָכוּ, הַשְׂכִּינָה הִיָּתָה בֵּינֵיהֶם, וְעַל כֵּן נִקּוֹד
מִלְּמַעְלָה.

וּמִשּׁוּם כֵּן, בְּזִמְנֵי שְׂמֻכְרוּ אֶת יוֹסֵף, הִשְׁתַּתְּפוּ
בְּלֵם עִם הַשְׂכִּינָה, וְשִׁתְּפוּ אוֹתָהּ עִמָּהֶם
כְּשֶׁעָשׂוּ שְׂבוּעָה, וְעַד שֶׁהִתְנַלְּהָ דָבָר יוֹסֵף, לֹא
שָׂרְתָה שְׂכִינָה עַל יַעֲקֹב.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהַשְׂכִּינָה לֹא נִמְצְאָה עִמָּהֶם - בֵּלַי
רְאֵה, שְׂכֵת־טוֹב (תהלים קכב) שָׁשִׁים עָלוּ שְׂכֵטִים
שְׂכֵטֵי יְהוָה עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'. בְּלֵם
צַדִּיקִים וַחֲסִידִים, הַקְּיוּם שָׁל כָּל הָעוֹלָם, הֵם קְיוּם
לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

פֶּתַח וְאָמַר, (שם) שְׂמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית ה' גִּלְיָה.
אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹתָיו, שְׂדוּד הָיָה עִם
לְבוֹ לְבָנוֹת הַבַּיִת, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים-א ח) וַיְהִי עִם

לְבַב דְּדוּד אָבִי לְבָנוֹת בֵּית לְשֵׁם ה' וְגו'. וְאַחַר כֵּן
 מַה כָּתוּב? רַק אַתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי אִם בְּנֵךְ
 הַיֵּצֵא מִחֻצֵיךָ הוּא יִבְנֶה הַבַּיִת לְשָׁמַי. וְכָל יִשְׂרָאֵל
 הָיוּ יוֹדְעִים אֶת זֶה, וְהָיוּ אוֹמְרִים מִתֵּי יָמוֹת דְּדוּד
 וַיָּקוּם שְׁלֹמֹה בְּנוֹ וַיִּבְנֶה אֶת הַבַּיִת, וְאִז עֲמָדוֹת הָיוּ
 רְגֵלֵינוּ בְּשַׁעְרֵיךָ יְרוּשָׁלַם, אִז נַעֲלָה וְנִקְרַיב שָׁם
 קַרְבָּנוֹת.

וְעַם כָּל זֶה, אַף עַל גַּב שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים מִתֵּי יָמוֹת
 הַזֶּקֶן הַזֶּה, אֲנִי שִׂמְחָתִי וְשִׂמְחָה הִיְתָה לִי
 בְּשִׁבְלִי בְּנִי, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים שֶׁבְּנֵי יָקוּם פִּתְחָתִי לְגַמֵּר
 אֶת הַמְצֻוָה לְבָנוֹת אֶת הַבַּיִת. אִז הִתְחִיל לְשַׁבַּח
 אוֹתָהּ וְאָמַר, יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחִבְרָה לָהּ
 יִחְדוּ.

שְׁנֵינּוּ, עָשָׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְרוּשָׁלַיִם לְמִטָּה
 כְּמוֹ שְׁלֹמֹה לָהּ, וְזוֹ מִתְקַנֶּת [ו] כְּבָנֵד זוֹ,
 שְׁכַתוּב (שְׁמוֹת טו) מְכוּן לְשִׁבְתֶּךָ פְּעֻלָּת ה'. הַבְּנוּיָה,
 שְׁעֵתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהוֹרִיד אֶת יְרוּשָׁלַיִם
 שְׁלֹמֹה לָהּ כְּרֵאוּי, וּמִשׁוּם כֵּן הַבְּנוּיָה. שֶׁחִבְרָה לָהּ

יְחַדְּנוּ, וְהָרִי בְּאֵרוֹתָ, שְׂחַבְרָה? הֲיִהַ צָרִיךְ לְהִיּוֹת
שְׂחַבְרָנוּ! אֵלֶּיךָ שֶׁהִתְחַבְּרָה הָיִים עִם הַבַּת וְנִגְהִיּוּ יַחַד,
וּבְאֵרוֹתָיו.

וְנֵאמָר שְׁשֵׁם עָלוּ שְׂבָטִים, אֵלֵינוּ הֵם קִיּוּם שָׁל
הָעוֹלָם וְהַתְּקוּן שָׁל הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן. וְאֵל
הַנְּאֵמָר שֶׁהָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן לְבָדוֹ, אֵלֶּיךָ אֶפְלוּ שָׁל
הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שְׂפָתוֹב שְׂבָטֵי יְהוָה עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל,
דְּוִקָא לְיִשְׂרָאֵל, מִשּׁוּם שֶׁהֵם הַקִּיּוּם לְמַטָּה, עֲדוּת
הֵם לְמַעְלָה, וְהַכֹּל - לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה', לְהוֹדוֹת
לְשֵׁם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָל הַצְּדָדִים, שְׂפָתוֹב
לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'.

וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תַעֲהָ בַשָּׂדֶה וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ
לֵאמֹר מַה הַבְּקָשׁ. (דף קפד ע"א) מַה כָּתוּב
לְמַעְלָה? וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֵל יוֹסֵף הֲלוֹא אֲחִיךָ רַעִים
בְּשִׁבְכֶם לָכֵה וְאֲשַׁלְּחֶךָ אֲלֵיהֶם. וְכִי יַעֲקֹב הַשָּׁלֵם,
שֶׁהָיָה אוֹהֵב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו וְהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁכָּל
אֲחָיו הָיוּ שׁוֹנְאִים אוֹתוֹ, לָמָּה שָׁלַח אוֹתוֹ אֲלֵיהֶם?
אֵלֶּיךָ הוּא לֹא חָשַׁד עֲלֵיהֶם, שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁכָּלֵם הָיוּ

צְדִיקִים וְלֹא חָשַׁד אֹתָם, אֲלֵא הֶקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
נָרַם אֶת כָּל זֶה כְּדֵי לְקַיֵּם אֶת הַגְּזֵרָה שְׁגֹזֵר בֵּין
הַבְּתָרִים.

מִצָּאֵנוּ בְּסִפְרֵי הַקְּדֻמוֹנִים, שֶׁצְּרִיכִים בְּנֵי יַעֲקֹב
הִלְלוּ לְשֵׁלֹט עֲלָיו בְּטָרָם יָרַד לְמִצְרַיִם,
שֶׁאֵלֹו הוּחַ יָרַד לְמִצְרַיִם וְהֵם לֹא הָיוּ שׁוֹלְטִים בּוֹ
בְּרֵאשׁוֹנָה, יָבֹלוּ הַמִּצְרַיִם לְשֵׁלֹט עַל יִשְׂרָאֵל
לְעוֹלָמִים, וְהַתְּקִיִּם בְּיוֹסֵף שֶׁנִּמְכַּר לְעֵבֶד, וְהֵם
שִׁלְטוּ עֲלָיו, וְאֵת עַל גַּב שְׁיוֹסֵף הָיָה אַחֵר כִּדְּ מִלְּךְ
וְהַמִּצְרַיִם הָיוּ עֲבָדִים שְׁלֹו, נִמְצָאוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁשִׁלְטוּ
עַל בָּלָם.

בֵּא רֵאָה שְׁיוֹסֵף הוּא הַבְּרִית הָעֲלִיוֹנָה, כָּל זְמַן
שֶׁמִּתְקַיֵּם הַבְּרִית, הַשְּׂכִינָה מִתְקַיֶּמֶת עִם
יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁלֹם כְּרֵאוּי. בֵּינֵן שֶׁהִסְתַּלַּק יוֹסֵף,
הַבְּרִית הָעֲלִיוֹנָה, מִן הָעוֹלָם, אִזּוּ הַבְּרִית וְהַשְּׂכִינָה
וְיִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ כֻלָּם לְגִלוּת, וְהֵנָּה בְּאַרְנוֹ שֶׁכְּתוּב
(שְׁמוֹת א) וַיָּקָם מִלְּךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע

את יוסף, והכל הָיָה מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּרֵאיוֹי.

בַּא רֵאָה, וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ - זֶה גְּבְרִיאֵל. וּפְרָשׁוּהוּ,
כְּתוּב כָּאֵן וַיִּמְצְאוּהוּ אִישׁ, וְכְתוּב שָׁם (דניאל ט)
וְהָאִישׁ גְּבְרִיאֵל אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּחֻזֵן בְּתַחֲלָתָהּ. וְהִנֵּה
תַּעֲה - תוֹעָה בְּכָל, שְׁכַבְתָּח עַל אַחֲיוּ שְׁחָיָה מִבְּקֵשׁ
אֶת הָאֲחֻוֹת שְׁלָחָם וְלֹא מִצְאָ, וּבְקֵשׁ אֹתָם וְלֹא
מִצְאָ, וְעַל כֵּן תוֹעָה בְּכָל. וְעַל זֶה, וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ
לֵאמֹר מַה תְּבַקֵּשׁ.

וַיֹּאמֶר אֶת אַחֵי אֲנֹכִי מִבְּקֵשׁ וְגו'. וַיֹּאמֶר הָאִישׁ
גַּם עוֹי מוֹתָה וְגו'. רַבִּי יְהוֹדָה פֶּתַח (שיר ח) מִי
יִתְנֶךָ כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אִמְצֹאָךְ בְּחוּץ אֲשֶׁקְךָ
גַּם לֹא יָבוֹז לִי. אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה כְּאֵרוּ הַחֲבָרִים,
אֲבָל אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה אֲמָרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְמִלְךָ
שְׁהַשְׁלוֹם שָׁלוֹ, מִי יִתְנֶךָ כְּאֵחַ לִי, כִּי־וְסָף עַל אַחֲיוּ,
שְׁאֵמֶר וְעַתָּה אֵל תִּירָאוּ אֲנֹכִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת
טַפְּכֶם. נָתַן לָהֶם מְזוֹן וְזֵן אֹתָם פְּרָעַב. מִשׁוּם כֹּה־
מִי יִתְנֶךָ כְּאֵחַ לִי.

דְּבַר אַחֵר מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי - זֶה יוֹסֵף, אֵל
הַשְּׂכִינָה, שֶׁנֶּאֱחָז עִמָּה וְנִדְבַק עִמָּה. יוֹנֵק
שְׂדֵי אֲמִי - שְׁתֵּרֵי אִזּוֹ אֶחָוָה וְשִׁלְמָה עִמָּהֶם. אֶמְצֵאֲךָ
בַּחוּץ - בְּתוֹךְ הַנְּלוֹת, שֶׁהֵיא בְּאֶרֶץ אַחֲרֵת. אֲשַׁקֶּךָ
- בְּדֵי לְהַדְבִּיק רוּחַ עִם רוּחַ. גַּם לֹא יִבּוּז לִי - אִף
עַל גַּב שְׂאֵנֵי נִמְצְאוֹת בְּאֶרֶץ אַחֲרֵת

בֵּא רֵאָה שְׂיוֹסֶהָ, אִף עַל גַּב שְׂאֵחָיו לֹא הָיוּ לוֹ
כְּמוֹ אֲחִים כְּשֶׁנִּפְּלוּ בִּידֵיהֶם, הוּא הָיָה לָהֶם
כְּמוֹ אֶחַ כְּשֶׁנִּפְּלוּ בִּידוֹ, וַחֲרֵי פִרְשׁוֹתָ שְׂכָתוֹב (כְּרֵאשִׁית
וּ) וַיִּנַּחֵם אוֹתָם וַיִּדְבֵּר עַל לִבָּם, כֹּל הוּא דִבֵּר, עַל
לִבָּם.

וּבֵא וּרְאָה מַה פָּתוּב, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחָיו. זֶה
שִׁמְעוֹן וְלוֹי שֶׁהֵם הָיוּ וַדַּאי אֲחִים כֹּל, מִשׁוֹם
מִשׁוֹם שֶׁבָּאוּ מִצֵּד הַדִּין הַקָּשָׁה, וּמִשׁוֹם כִּדְ רָגוּם
הוּא רָגוּ שֶׁל הָרֵג בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם מט) אָרוּר
אִפְּס כִּי עָז וְעִבְרָתָם כִּי קָשָׁתָה

בֵּא רֵאָה אֵת סוּד הַדְּבָר, יֵשׁ רָגוּ וַיֵּשׁ רָגוּ. יֵשׁ רָגוּ
שֶׁהוּא מְבָרֵךְ מִמַּעַלָּה וּמִמַּטָּה, וְנִקְרָא בְּרוּךְ,

כְּמוֹ שְׁנַת־בְּאֵר שְׁכֵתוֹב (שם יד) בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל
עֲלִיּוֹן קִנְיָה שָׁמַיִם וָאָרֶץ, וַהֲרִי פִרְשׁוּהָ. וַיֵּשׂ רִגְזוֹ
מִקָּלָל לְמַעְלָה וּמִמָּטָה, כְּמוֹ שְׁנַת־בְּאֵר, שְׁנִקְרָא
אָרוּר, שְׁכֵתוֹב (שם נ) אָרוּר אֶתְּהָ מִכָּל הַכְּהֵמָה וּמִכָּל
חַיַּת הַשָּׂדֶה. אָרוּר אֲפָם כִּי עָזוּ.

וְעַל הַסּוּד הַזֶּה יֵשׁ שְׁנֵי הָרִים, שְׁכֵתוֹב (דברים יא)
וְנַתְתָּה אֶת הַבְּרָכָה עַל הַר גְּרִזִים וְאֶת
הַקְּלָלָה עַל הַר עֵיבָל, כְּנִגְדֵי שְׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הַלְלוּ.
וְעַל כֵּן זֶה נִקְרָא אָרוּר וְזֶה נִקְרָא בְרוּךְ. וְשִׁמְעוּן
וְלוֹי הֵם מֵצַד הַדִּין הַקָּשָׁה, וּמֵצַד הַדִּין הַקָּשָׁה
הַחֲזוֹק יוֹצֵא רִגְזוֹ שְׁמִקְלָל.

וּבֵא וּרְאֵה, מֵצַד הַדִּין הַקָּשָׁה יוֹצֵא רִגְזוֹ לְשְׁנֵי
צְדָדִים - אֶחָד שֶׁהַתְּבָרָךְ וְאֶחָד שֶׁהַתְּקַלָּל, (דף
קפד ע"ב) אֶחָד בְּרוּךְ וְאֶחָד אָרוּר. כְּמוֹ כֵּן מֵהַצַּד שֶׁל
יִצְחָק יוֹצֵאוֹ שְׁנֵי בָנִים - אֶחָד מְבָרָךְ, וְאֶחָד
שֶׁהַתְּקַלָּל לְמַעְלָה וּלְמִמָּטָה. זֶה נִפְרָד לְצַדּוֹ וְזֶה נִפְרָד
לְצַדּוֹ. זֶה דִּיּוּרוֹ בְּאָרֶץ תְּקַדוּשָׁה, וְזֶה דִּיּוּרוֹ בְּהַר
שְׁעִיר, שְׁכֵתוֹב (בראשית כד) אִישׁ יִדַע צֵיד אִישׁ שָׂדֶה.

זֶה מְקוֹמוֹ בְּמָקוֹם שֶׁל מִדְבָּר, חֲרֻבָה וְשִׁמְמָה, וְזֶה יֵשֵׁב אֲהֵלִים, וְהִכָּל כְּמוֹ שִׁצְרִיף.

וּמִשּׁוֹם כֵּן שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן - בְּרוּךְ וְאֲרוּר, זֶה לְצַדוֹ וְזֶה לְצַדוֹ. מִיָּה יּוֹצֵאוֹת כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁל הָעוֹלָמוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה וְכָל הַטּוֹב וְכָל הָאֵוִר וְכָל גְּאֻלָּה וְכָל הַצְּלָה, וּמִיָּה יּוֹצֵאוֹת כָּל הַקְּלָלוֹת וְכָל חֲרָב וְכָל דָּם וְכָל שִׁמְמָה וְכָל הַרְעוּת וְכָל הַטְּמָאָה שֶׁל הָעוֹלָם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים כו) אֲרַחֵץ בְּנִקְיוֹן כַּפֵּי וְאִסְוִנְכָה אֶת מוֹפְתֶיךָ ה'. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֲרוּתוֹ. אֲבָל בֵּא רֵאֵה כָּאֵן אֶת סוֹד הַדְּבָר, שְׁחֵרֵי אֵין לָךְ אָדָם בְּעוֹלָם שְׂאִינֹו טוֹעִים אֶת טַעַם הַמְּוֹת בְּלִילָה, וְרוּחַ הַטְּמָאָה שׁוֹרָה עַל אוֹתוֹ הַגּוֹף, מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהַנְּשָׁמָה הַקְּדוּשָׁה מְסַתְּלָקֶת מִן הָאָדָם וְיוֹצֵאת מִמֶּנּוּ, וְעַל שֶׁהַנְּשָׁמָה הַקְּדוּשָׁה יּוֹצֵאת וּמְסַתְּלָקֶת מִמֶּנּוּ, שׁוֹרָה רוּחַ שֶׁל טְמָאָה עַל אוֹתוֹ הַגּוֹף וְנִטְמָא.

בַּשָּׂהֲנֵשֶׁמָּה חוֹזֵרֶת לְגוֹף, עוֹבְרֶת אוֹתָהּ הַזֵּהָמָה,
 וְהֵרִי נִתְפָּאֵר שְׂפִירֵי הָאָדָם נִשְׁאָרֶת
 זְהֵמַת הַטְּמֵאָה, וְעַל כֵּן אֵל יַעֲבִיר יָדוֹ עַל עֵינָיו,
 מִשּׁוֹם שְׂאוֹתָהּ רוּחַ הַטְּמֵאָה שׁוֹרָה עָלָיו עַד שְׁנוּמֵל
 אוֹתָם, וּבְשִׁנוּמֵל יָדוֹ כָּרְאוּי, אִזּוּ מִתְקַדֵּשׁ וְנִקְרָא
 קָדוֹשׁ.

וְאֵיךְ צָרִיךְ לְהִתְקַדֵּשׁ? צָרִיךְ כָּלִי אֶחָד לְמִטָּה וּכְלִי
 אֶחָד מִלְּמַעְלָה, כְּדֵי שִׁיתְקַדֵּשׁ מֵאוֹתוֹ
 שְׁלִמְעָלָה, וְאוֹתוֹ שְׁלִמְטָה שִׁיּוֹשֵׁב בְּזֵהָמָה שְׁטֵמֵאָה
 בּוֹ. וְזֶה הַכָּלִי לְקַבֵּל טְמֵאָה, וְזֶה לְהִתְקַדֵּשׁ מִמֶּנּוּ.
 זֶה כְּרוּךְ וְזֶה אָרוּר. וְלֹא צָרִיךְ לְשַׁפֵּךְ בְּבֵית אֶת
 אוֹתָם מִיָּמִים שֶׁל הַזֵּהָמָה, שְׁלֹא יִקְרַב אֲלֵיהֶם אִישׁ,
 שְׁתֵּרִי בָּהֶם מִתְכַּנְּסִים הַצַּד שְׁלָהֶם, וַיִּכּוֹל לְקַבֵּל
 נִזְק מֵאוֹתָם הַמִּיָּמִים הַטְּמֵאִים.

וְעַד שִׁיעֲבֹר הַזֵּהָמָה מִיָּדוֹ לֹא יִבְרָךְ, וּבְאֲרָנוֹ.
 וּמִשּׁוֹם כֵּן, בְּטָרָם יִקְדֵּשׁ הָאָדָם אֶת יָדָיו
 בַּבִּקְרָה, נִקְרָא טְמֵא. כִּיּוֹן שֶׁהִתְקַדֵּשׁ, נִקְרָא טָהוֹר.
 וּמִשּׁוֹם כֵּן אֵל יִטַּל אֶלָּא מִיָּד שְׁנִטְתְּרָה כְּרֵאשׁוֹנָה,

שְׁכַתוֹב (במדבר יט) וְהָזָה הַטְּהוֹר עַל הַטָּמֵא. זֶה נִקְרָא
טְהוֹר, וְזֶה נִקְרָא טָמֵא.

מִשּׁוּם כִּךְ כָּלִי אֶחָד לְמַעַלָּה וּכְלִי אֶחָד לְמַטָּה, זֶה
קְדוּשׁ וְזֶה טָמֵא. וְאִסּוּר לַעֲשׂוֹת דְּבָר עִם
אוֹתָם הַמִּיּוֹם, אֲלָא צָרִיךְ לְשַׁפֵּךְ אוֹתָם בְּמָקוֹם
שְׂאֵאנָשִׁים לֹא עוֹבְרִים עֲלֵיהֶם וְלֹא יֵלִין אוֹתָם
בְּבֵית, שְׁתֵּרֵי כִּיּוֹן שְׁנַשְׁפְּכוּ בְּאֶרֶץ, רוּחַ הַטְּמֵאָה
נִמְצֵאת שָׁם וַיְכוּלָה לְהוֹיֵק. וְאִם חָפַר לָהֶם
מִדְּרוֹן תַּחַת הָאֶרֶץ שְׁלֹא יֵרְאוּ - יָפָה.

וְלֹא יִתֵּן אוֹתָם לְנָשִׁים מְכַשְׁפוֹת שְׂיִוְכְלוּ לְהַרְע
בָּהֶם לְבְנֵי אָדָם, מִשּׁוּם שְׂאוֹתָם הַמִּיּוֹם
שֶׁהִתְקַלְלוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְטַהֵר אֶת
יִשְׂרָאֵל שְׂיִהְיוּ קְדוּשִׁים, שְׁכַתוֹב (יחזקאל לו) וְזָרַקְתִּי
עֲלֵיכֶם מִיּוֹם טְהוֹרִים מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל
גִּלּוּלֵיכֶם אֶטְהַר אֶתְכֶם.

וַיִּקְרָחֻהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אוֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר רַק אֵין כּוּ
מִיּוֹם. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים יט)
תּוֹרַת ה' תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. [מִי שֶׁמְכַבֵּל דְּבָרֵי תּוֹרָה

באלו הקריב עולם שלם] כִּמְה יֵשׁ לְבָנֵי אָדָם לְהַשְׁתַּדֵּל
 בַּתּוֹרָה, שְׁכָל מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה, יִהְיוּ לוֹ חַיִּים
 בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא וְזוֹכֵה בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת.
 וְאִפְלוּ מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה וְלֹא מְשַׁתְּדֵל בָּהּ
 לְשָׂמָה כְּרֵאוּי, זוֹכֵה לְשָׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַזֶּה,
 וְאֵין דְּנִים אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַהוּא.

וְבֹא וּרְאֵה, כְּתוּב (משלי ג) אַרְךָ יָמִים בִּימִינָה
 בְּשִׂמְאַלָּה עֵשֶׂר וּכְבוֹד. אַרְךָ יָמִים בְּאוֹתוֹ
 שֶׁמְשַׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה לְשָׂמָה, שְׂיֵשׁ לוֹ אַרְךָ יָמִים
 בְּעוֹלָם הַהוּא שְׂבֹו אַרְךָ הַיָּמִים, וְאוֹתָם הַיָּמִים
 הֵם וְדַאי יָמִים, שָׁם הוּא בְּטַחֲוֹן הַקִּדְשָׁה
 שְׁלִמְעָלָה שְׂבֹוּטָה אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהַשְׁתַּדֵּל
 בַּתּוֹרָה, לְהַתְּחִיב בְּעוֹלָם הַהוּא, ^(דף קפה ע"א) בְּשִׂמְאַלָּה
 עֵשֶׂר וּכְבוֹד, יֵשׁ לוֹ שְׂכָר טוֹב וְשְׁלוֹה בְּעוֹלָם
 הַזֶּה.

וְכָל מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה לְשָׂמָה, בְּשִׂוְצָא מִן
 הָעוֹלָם הַזֶּה, הַתּוֹרָה הוֹלְכָת לְפָנָיו
 וּמְכַרְיָוָה לְפָנָיו וּמְנַנְּה עָלָיו שְׁלֵא יִקְרְבוּ אֵלָיו

בְּעֵלֵי הַדִּין. כְּשֶׁשׁוֹכֵב הַגּוֹף בְּקֶבֶר, הִיא שׁוֹמֶרֶת
 אוֹתוֹ. כְּשֶׁהַנְּשָׁמָה הוֹלֶכֶת לְהַסְתַּלֵּק לְשׁוֹב
 לְמִקוּמָהּ, הִיא הוֹלֶכֶת לְפָנָי הַנְּשָׁמָה הַהִיא.
 וְכִּמָּה שְׁעָרִים נִשְׁפָּרִים מִלְּפָנָי הַתּוֹרָה עַד
 שְׁנִכְנְסָת לְמִקוּמָהּ, וְעוֹמְדָת עַל הָאָדָם עַד
 שְׁיִתְעוֹרֵר בְּזִמְנֵי שִׁיקוּמוֹ הַמַּתִּים שֶׁל הָעוֹלָם,
 וְהִיא מְלַמְּדָת עָלָיו סִינְגוּרִית.

זֶהוּ שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי ו) בְּהַתְהַלְכְּךָ תִּנְחָה אֶתְךָ בְּשִׁכְבְּךָ
 תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ וְהִקִּיצוֹתָ הִיא תְּשִׁיחֶךָ.
 בְּהַתְהַלְכְּךָ תִּנְחָה אֶתְךָ - כְּמוֹ שְׁנִתְכַּבֵּר. בְּשִׁכְבְּךָ
 תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ - בְּשִׁעָה שֶׁשׁוֹכֵב הַגּוֹף בְּקֶבֶר, שְׁחֵרֵי
 אֵז בְּזִמְנֵי הַהוּא נְדוּן הַגּוֹף בְּקֶבֶר, וְאֵז הַתּוֹרָה מְגַנָּה
 עָלָיו. וְהִקִּיצוֹתָ הִיא תְּשִׁיחֶךָ - כְּמוֹ שְׁנִתְכַּבֵּר, בְּזִמְנֵי
 שְׁיִתְעוֹרְרוּ הַמַּתִּים שֶׁל הָעוֹלָם מִן הָעֶפְרָה, הִיא
 תְּשִׁיחֶךָ לְהִיּוֹת עֲלֶיךָ סִינְגוּר.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הִיא תְּשִׁיחֶךָ, מֵה זֶה הִיא
 תְּשִׁיחֶךָ? מִשּׁוֹם שֶׁאֵף עַל נֹב שֶׁעֲכָשׁוּ יְקוּמוּ
 מִהָעֶפְרָה, הַתּוֹרָה לֹא תִשְׁתַּבַּח מֵהֶם, שְׁחֵרֵי אֵז יִדְעוּ

את כל אותה התורה שעזבו בפשהסתלקו מן
העולם הזה. אותה התורה שמורה מאותו זמן,
ותפנים למעיהם כמו מקדם, והיא תדבר במעיהם.
וכל הדברים מתקנים יותר מכמו שהיו
בראשונה, שהרי כל אותם הדברים שהיא
לא יכל להשיג אותם כראוי והוא השתדל בהם
ולא נדבק בהם - כלם נכנסים למעיו מתקנים
והתורה תדבר בו. והו שפתוב והקיצות היא
תשיחה. רבי יהודה אמר, כמו זה כל מי שמשתדל
בתורה בעולם הזה, זוכה להשתדל בה לעולם
הבא, והנה נתבאר.

בא ראה, אותו האיש שלא זוכה להשתדל בעולם
הזה בתורה והוא הולך בחשכה, פשיוצא מן
העולם הזה, נוטלים אותו ומכניסים אותו לגיהנם
למקום התחתון, שלא יהיה מרחם עליו, שנקרא
בור שאון טיט הנון, כמו שנאמר (תהלים ט) ויעלני
מבור שאון מטיט הנון ויגם על סלע רגלי פונין
אשורי.

וּמִשּׁוֹם כֶּךָ, אֹתוֹ שָׁלַא מִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה בְּעוֹלָם
 הַזֶּה וּמִתְטַנֵּף בַּטְנוּפוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, מֵה
 כְּתוּב? וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ הַכָּרָה - זֶה הוּא
 הַגִּיחֵנֶם, הַמָּקוֹם שֶׁדָּנִים אֶת אֹתָם שָׁלַא הַשְׁתַּדֵּלוּ
 בַּתּוֹרָה. וְהַבּוֹר יֵק - כָּמוֹ שֶׁהוּא תָּיָה רִיק, מֵה
 הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שָׁלַא תָּיָה בּוֹ מִיָּם.

וּבֵא וְרֵאָה כִּמָּה הוּא הָעֲנֵשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁתִּירֵי לֹא
 גָּלוּ יִשְׂרָאֵל מִהָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה אֲלֵא מִשּׁוֹם
 שֶׁהִסְתַּלְּקוּ מִן הַתּוֹרָה וְנִעְזְבוּ מִמְּנָה, זֶהוּ שְׁכַתּוּב
 (ירמיה ט) מִי הָאִישׁ הֶחֱכַם וַיִּבֶן אֶת זֹאת וְגו' עַל מָה
 אֲבָרָה הָאָרֶץ וְגו'. וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזוֹכֶם אֶת תּוֹרָתִי
 וְגו'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, מִכָּאן (ישעיה ה) לָכֵן נָלְחָה עִמִּי
 מִבְּלִי דַעַת.

מִשּׁוֹם כֶּךָ הַכֵּל עוֹמֵד עַל קִיּוֹם הַתּוֹרָה, וְהָעוֹלָם
 לֹא מִתְקַיֵּם בְּקִיּוּמוֹ אֲלֵא בַתּוֹרָה, שֶׁהוּא
 קִיּוֹם הָעוֹלָמוֹת, מִעֲלָה וּמִטָּה, שְׁכַתּוּב (ירמיה לג) אִם
 לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא
 שָׁמַתִּי.

וַיִּקְרָחֵהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ הַבְּרָה, רָמְזוּ עַל שְׂזָרְקוֹ אֹתוֹ
 לְתוֹךְ הַמַּצְרִים, הַמָּקוֹם שֶׁלֹּא נִמְצָא בוֹ
 סוּד הָאֱמוּנָה כָּלֵל. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִם נִחְשִׁים
 וְעִקְרָבִים הָיוּ בוֹ, לָמָּה כָּתוּב בְּרֵאוּבֵן לְמַעַן הֲצִיל
 אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבוֹ אֶל אָבִיו, וְכִי לֹא חָשַׁשׁ רֵאוּבֵן
 לָזֶה שְׁתַּהַנֶּה אוֹתָם נִחְשִׁים וְעִקְרָבִים וַיִּזְקוּ אֹתוֹ,
 וְאֵיךְ אָמַר לְהַשִּׁיבוֹ אֶל אָבִיו, וְכָתוּב לְמַעַן הֲצִיל
 אֹתוֹ?.

אֵלָּא שְׂרָאָה רֵאוּבֵן שְׁתַּנּוּק נִמְצָא בְיַדִּי אֶחָיו,
 מִשּׁוֹם שֶׁיָּדַע כִּפָּה הֵם שׁוֹנְאִים אֹתוֹ
 וְרִצּוֹנָם לְהַרְגוֹ אֹתוֹ. אָמַר רֵאוּבֵן, טוֹב לְהַפִּיל אֹתוֹ
 לְתוֹךְ בּוֹר הַנְּחָשִׁים וְהָעִקְרָבִים וְלֹא יִמָּסר בְּיַדִּי
 שׁוֹנְאָיו שֶׁלֹּא מִרְחָמִים עָלָיו. מִכָּאֵן אָמְרוּ, יִפִּיל
 אָדָם עֲצָמוֹ לָאֵשׁ אוֹ לְבוֹר שֶׁל נִחְשִׁים וְעִקְרָבִים
 וְלֹא יִמָּסר בְּיַדִּי שׁוֹנְאָיו (דף קפה ע"ב) [שְׁמַעְטִים הֵם שְׂיֻכּוּלִים לְהַנְצִיל,

וּמִשּׁוֹם כִּךָּ אָמַר לְמַעַן הֲצִיל אֹתוֹ מִיָּדָם].

מִשּׁוֹם שֶׁכָּאֵן בְּמָקוֹם הַנְּחָשִׁים וְהָעִקְרָבִים - אִם
 הוּא צְדִיק, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִרְחִישׁ לוֹ

גם, וּלְפַעֲמִים שְׂזוּכוֹת אָבוֹת מְסִיעִים לְאָדָם וַיִּנְצֵל
מֵהֶם. אֲבָל כִּיּוֹן שְׁנַמְסֵר בְּיַדֵּי שׁוֹנְאָיו, מְעַטִּים הֵם
שְׂיִכּוּלִים לְהִנְצִל.

וּמִשּׁוּם כֵּן אָמַר לְמַעַן הֲצִיל אֶתְּךָ מִיָּדָם, מִיָּדָם
וְיִקָּא, וְלֹא כָּתוּב לְמַעַן הֲצִיל אֶתְּךָ
וַיִּזְתַּר לֹא. אֲלֵא אָמַר רַאזְבִּין, יִנְצֵל מִיָּדָם, וְאִם
יָמוּת בְּבוֹר - יָמוּת. וּמִשּׁוּם כֵּן כָּתוּב וַיִּשְׁמַע
רַאזְבִּין וַיִּצְלָהוּ מִיָּדָם

כֹּא רֵאָה בְּמָה הִיא חֲסִידוּתוֹ שֶׁל רַאזְבִּין, שְׂמִשּׁוּם
שֶׁיִּדַּע שֶׁשְׂמַעוֹן וְלוֹי, הַשְּׂתָפוֹת וְהַחֲכָמָה
וְהַחֲבָרוֹת שֶׁלָּהֶם הֵם קְנָשִׁים, שֶׁפֹּאֲשֵׁר תִּתְּחַבְּרוּ
בְּשִׁכְּם הָרְגוּ כָּל זָכָר [ס"א וְזֶה שֶׁהָרְגוּ כָּל זָכָר], לֹא דִי לָהֶם,
אֲלֵא שְׁנוּטְלִים נָשִׁים וְטַף וְכֶסֶף וְזָהָב וְכָל הַבְּהֵמוֹת
וְכָל כְּלֵי יָקָר וְכָל מִי שְׁנַמְצָא בְּקִרְיָה, וְלֹא דִי, אֲלֵא
שְׂאֵפְלוֹ כָּל מַה שֶׁבִּשְׂדָה נְטָלוֹ, שְׂכָתוּב (בראשית לד)
וְאֵת אֲשֶׁר בָּעִיר וְאֵת אֲשֶׁר בִּשְׂדָה לָקָחוּ.

אָמַר, וּמָה הַקִּרְיָה הַגְּדוּלָּה כִּזּוֹ לֹא נִצֵּל מֵהֶם -
אֲלֵמְלֵא הָעֵלָם הַזֶּה יִפֹּל בְּיַדֵּיהֶם, לֹא

יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ חֲתִיכַת בְּשָׂר בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן אָמַר
טוֹב לְהִנָּצֵל מֵהֶם, שְׂלֵא יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ שְׂאֲרֵית
בְּעוֹלָם וְלֹא יִרְאֶה מִמֶּנּוּ אֲבָא כְּלוּם לְעוֹלָמִים.

וְכֵאֵן אִם יָמוּת, לֹא יְכוּלִים לוֹ, וַיִּשְׁאֵר כָּל גּוֹפוֹ
שְׁלֵם וְאֲשִׁיב אוֹתוֹ לְאֲבָא שְׁלֵם, וְעַל כֵּן
לְמַעַן הַצִּיל אוֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבוֹ אֶל אָבִיו, אִף עַל
גַּב שְׂיָמוּת שָׁם. וּמִשׁוּם כֵּךְ אָמַר תִּילְד אֵינְנוּ, וְלֹא
אָמַר אֵינְנוּ חַי, אֲלֵא אָמַר אֵינְנוּ - אֲפִלוּ מֵת.

כֹּל רֵאָה מַה שְּׁעָשְׂתָּ, שֶׁהוּא בְּחֻכְמָה הָיָה מִשְׁתַּף
עֲצָמוֹ עִמָּהֶם, שְׁכַתוּב לֹא נִכְּנֵנוּ נִפְשָׁ, וְלֹא
כַתוּב לֹא תִפְוֶהוּ, וְהוּא לֹא הָיָה שָׁם כְּשֶׁנִּמְכַּר
יוֹסֵף, שְׁחֲרֵי כָּלֵם שְׁמִשׁוֹ אֶת אֲבִיהֶם, כָּל אֶחָד
וְאֶחָד יוֹם אֶחָד, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הָיָה שָׁל רְאוּבֵן, וְעַל
כֵּן רָצָה שְׁכַתוֹתוֹ הַיּוֹם שְׁחֲרֵיהֶם הַשְּׂמוּשׁ שְׁלוֹ לֹא
יֵאָבֵד יוֹסֵף, וּמִשׁוּם כֵּךְ כַתוּב וַיֵּשֶׁב רְאוּבֵן אֶל
הַבּוֹר וְהִנֵּה אֵין יוֹסֵף בְּבוֹר וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו. וְהִנֵּה
אֵין יוֹסֵף בְּיֹקָא, אֲפִלוּ [מי אין] מֵת, מִיָּד וַיֵּשֶׁב אֶל
אָחִיו וַיֵּאמֶר תִּילְד אֵינְנוּ.

וְאֵפֶלּוּ רְאוּבֵן לֹא יָדַע מֵאוֹתָהּ הַמְכִירָה שֶׁל יוֹסֵף.
 וְהָרִי בְּאֲרוֹהוּ שֶׁהִשְׂכִּינָה הַשְּׂתִתְפָּה עִמָּהֶם,
 וְעַל כֵּן לֹא יָדַע רְאוּבֵן מִהַמְכִירָה הַהִיא שֶׁל יוֹסֵף,
 וְלֹא הִתְנַלְּתָה לוֹ עַד אוֹתוֹ הַזְּמַן שִׁיוֹסֵף הִתְנַלְּתָה
 לְאָחָיו.

בא רֵאָה כִּמָּה גָרַם לְרְאוּבֵן מִשּׁוֹם שֶׁהוּא הִשְׂתַּדֵּל
 לְהַחֲיוֹת אֶת יוֹסֵף. מַה כָּתוּב? (דברים לג) יְחִי
 רְאוּבֵן וְאֵל יָמַת וְגו'. שְׂתֵרִי מִשּׁוֹם זֶה, אֵף עַל גַּב
 שִׁידַע שֶׁנִּלְקַחָה בְּכוֹרְתוֹ מִמֶּנּוּ וְנִתְּנָה לְיוֹסֵף,
 הִשְׂתַּדֵּל לְהַחֲיוֹת אוֹתוֹ, וְהִתְפַּלֵּל מִשָּׁה וְאָמַר יְחִי
 רְאוּבֵן וְאֵל יָמַת, וְהִתְקַיֵּם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם
 הַבָּא. מַה הַפְּעַם? מִשּׁוֹם זֶה, וּמִשּׁוֹם שֶׁעָשָׂה
 תְּשׁוּבָה מִהַמְעָשָׂה הַהוּא. שָׁכַל מִי שֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה,
 תְּקַדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַיֵּם אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם
 הַבָּא.

בא רֵאָה מַה כָּתוּב? וַיִּקְחוּ אֶת כְּתֻנֹת יוֹסֵף וְגו'.
 הָרִי בְּאֲרוֹהוּ, שֶׁמִּשּׁוֹם שֶׁדָּם הַשְּׂעִיר דוֹמָה לְדָם
 שֶׁל אָדָם. אֲבָל בֹּא רֵאָה, אֵף עַל גַּב שֶׁתְּדַבֵּר בֹּא

בְּרֵאשִׁי, הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם הַצְּדִיקִים
אֲפֹלוּ כְחוּט הַשִּׁעָרָה.

יַעֲקֹב עָשָׂה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁי, בַּמָּה? מִשּׁוֹם שֶׁהַקְּרִיב
לְאָבִיו שְׁעִיר, שֶׁהוּא צַד הַדִּין הַקָּשֶׁה, וְעִם
כָּל זֶה, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא הַקְּרִיב שְׁעִיר וְהַכְּחִישׁ אֶת
אָבִיו שֶׁהוּא הַצַּד שְׁלוֹ, נִעְנַשׁ בַּשְּׁעִיר הָאֲחֵר הַזֶּה
שֶׁהַקְּרִיבוּ לוֹ בְּנָיו אֶת הַדָּם שְׁלוֹ.

בּוֹ כְּתוּב (בראשית כו) וְאֵת עֶרְת גְּדֵי הָעֵזִים הִלְבִּישָׁה
עַל יָדָיו וְעַל חֶלְקֵת צִוְּאָרָיו, מִשּׁוֹם כִּךְ -
וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכְּתָנֹת בַּדָּם, הַקְּרִיבוּ לוֹ כְּתָנֹת
לְהַכְּחִישׁ אוֹתוֹ. וְהַכֹּל זֶה כְּנֶגֶד זֶה. הוּא גֵרָם
שְׁכַתוּב וַיִּחַרְד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדֹלָה עַד מְאֹד, מִשּׁוֹם
כִּךְ גֵּרָמוֹ לוֹ שֶׁחֲרַד חֲרָדָה בְּזִמְנֵי הַהוּא, שְׁכַתוּב הַכֹּר
נָא הַכְּתָנֹת בְּנֶגֶד הִיא אִם לֹא. (דף קפו ע"א)

רַבִּי חֵיִיא אָמַר, כְּתוּב בּוֹ (שם) תֵּאֲתָה זֶה בְּנִי עֲשׂו
אִם לֹא - לוֹ כְּתוּב, הַכְּתָנֹת בְּנֶגֶד הִיא אִם לֹא.
וּמִשּׁוֹם כִּךְ הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם הַצְּדִיקִים
בְּכָל מַה שֶׁהֵם עוֹשִׂים.

רַבִּי אֲבָא אָמַר [ג"א אָמַר רַבִּי אֲבָא], בֵּינוֹן שְׁכָל הַשְּׂכֵטִים
 רָאוּ אוֹתוֹ הַצֶּעַר שֶׁל אַבְיָהֶם, וְדָאֵי הַתְּנַחְמוּ
 וְנִתְּנוּ עֲצָמָם עַל יוֹסֵף שִׁיפְדוּ אוֹתוֹ אֶלְמִלָּא יִמְצְאוּ
 אוֹתוֹ. בֵּינוֹן שְׁרָאוּ שְׁלֵא יְכוּלִים, תְּזוּרוּ אֶל יְהוּדָה
 וְהַעֲבִירוּ אוֹתוֹ מֵעֲלֵיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא תָּיָה מְלֻךְ
 עֲלֵיהֶם, [וְאִי ס"א וְבֵינוֹן שֵׁ] הַעֲבִירוּהוּ מֵעֲלֵיהֶם, מַה
 כְּתוּב? וַיְהִי בַּעַת הַחַיָּא וַיֵּרֶד יְהוּדָה וְגו'.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים יח) וַיִּרְעַם בַּשָּׁמַיִם ה'
 וְעֲלִיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ בְּרָד וְנִחְלִי אֵשׁ. כֹּא רָאָה,
 בְּשִׁפְרָא הַקְּדוּשׁ כְּרוּף הוּא אֶת הָעוֹלָם, הַתְּקוּן לוֹ
 שְׂבָעָה עֲמוּדִים עַל מַה שֶׁעוֹמֵד, וְכָל הָעֲמוּדִים
 עוֹמְדִים בְּעֲמוּד אֶחָד יְחִידִי, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ שְׂכַתוֹב
 (משלי ט) חֲכָמוֹת בְּנִתָּה בֵּיתָה תְּצַבֵּה עֲמוּדֵיהָ שְׂבָעָה,
 וְכָל אֵלֶּה הֵם עוֹמְדִים בְּדַרְגָּה אַחַת מֵהֶם שֶׁנִּקְרְאוֹת
 (שם י) צְדִיק יִסֹּד עוֹלָם.

וְכִשְׁנִבְרָא הָעוֹלָם, נִבְרָא מֵאוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁהוּא
 הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם וְתַקּוּנוֹ, שֶׁהוּא
 נִקְרָה אַחַת שֶׁל הָעוֹלָם וְהָאֲמִצֵּעַ שֶׁל הַכּוֹל, וְמִי

הוא? ציון, שְׁפָתוֹב (תהלים ג) מְזִמּוֹר לְאַסֵּף אֶל
 אֱלֹהִים ה' דָּבָר וַיִּקְרָא אֶרֶץ מִמְּזִרָה שְׁמֵשׁ עַד
 מְבֹאוֹ. וּמֵאֵיזָה מְקוֹם? מְצִיּוֹן, שְׁפָתוֹב מְצִיּוֹן מְכַלֵּל
 יְפֵי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ. מֵאֵתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁהוּא צַד
 הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל הָאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה כְּרֵאוֹי [וְנִכְצֵת יִשְׂרָאֵל
 חֲחִיקוֹ בּוֹ בְּסוּדוֹת הַמְּצִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, מִשׁוּם שֶׁכָּל יוֹם וַיּוֹם מְחִזֵּק אֶדָם בְּצִיּוֹת
 שְׁמֵתָעֲשֶׂה פֶה], וְצִיּוֹן חֲחִיק וְהַתְּנַקְדָּה שֶׁל כָּל הָעוֹלָם,
 וּמֵהַמְּקוֹם הַהוּא נִתְקַן כָּל הָעוֹלָם וְנַעֲשֶׂה, וּמֵתוֹכוֹ
 נִזּוֹן כָּל הָעוֹלָם.

וּבֵא וּרְאֵה, וַיִּרְעַם בְּשָׁמַיִם ה' וְעֲלִיּוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ וְגו'.
 כִּיּוֹן שְׁאָמַר וַיִּרְעַם בְּשָׁמַיִם ה', לָמָּה כָּתוּב
 וְעֲלִיּוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ? הִנֵּה [ס"א אֶלָּא] כָּאֵן סוּד הָאֱמוּנָה
 [עַל מֵה עוֹלָם] שְׁאָמַרְנוּ שְׁצִיּוֹן הִיא הַשְּׁלֵמוֹת וְהַיְפֵי שֶׁל
 הָעוֹלָם, וְהָעוֹלָם נִזּוֹן מִמֶּנּוּ, מִשׁוּם שֶׁשְׁתֵּי דְרָגוֹת
 הֵן, וְהֵן אַחַת, הֵם צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם, זֶה דִין וְזֶה
 רַחֲמִים, וְשֵׁנֵיהֶם אַחַד, מְכַאֵן דִּין וּמְכַאֵן רַחֲמִים.

מִמְּעַלָּה לְמְעַלָּה יוֹצֵא קוֹל שֶׁנִּשְׁמָע. לְאַחַר
 שְׁאוֹתוֹ הַקּוֹל יוֹצֵא וְנִשְׁמָע, אִזּוֹ יוֹצֵאִים

הדינים ודרכי הדין, והרחמים יוצאים ונפרדים
 משם. וירעם בשמים ה', זה בית הדין ברחמים.
 ועליון, אף על גב שאינו נמצא ואינו נודע, כיון
 שהקול הוא יוצא, אז נמצא הכל, דין ורחמים.
 זהו שכתוב ועליון יתן קולו. כיון שיתן קולו, אז
 בָּרַד וּנְחָלֵי אֵשׁ, מים ואש.

בא ראה, בשעה שנולד יהודה, מה כתוב? (בראשית
 כט) ותעמד מלדת, משום שזה הוא היסוד
 הרביעי מאותם הארבעה שהם המרכבה העליונה,
 עמוד אחד מאותם ארבעה העמודים, מה כתוב
 בו? ויהי בעת ההיא ויגד יהודה מאת אחיו, שתיה
 מלך עליהם. מה הפעם? משום שהורידו את יוסף
 למצרים, כמו שאמרנו.

וירא שם יהודה בת איש פנעני, וכי פנעני היה?
 אלא הנה פרשוהו החברים. ותהר ותלד בן
 ויקרא את שמו ער. שלשה בנים היו ליהודה,
 ולא נשאר מהם רק אחד, וזה הוא שלח.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חֲזִיָּא הָיוּ הוֹלְכִים
בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, לָמָּה
כָּתוּב בְּבִנְיַי יְהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹן - וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
עַר, וּבְשֵׁנֵי הָאַחֲרִים כָּתוּב, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
אוֹזָן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֹחַ?

אָמַר לוֹ, בֵּא רְאֵה, הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת הִיא סוּד עֲלִיוֹן,
וְהַכֹּל הוּא בְּרֵאשׁוֹן. וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אֲחִיו,
שְׁהֵנָה נִכְסְתָה הַלְּבָנָה וַיֵּרְדָה מִהַדְרָגָה שֶׁל תְּקוּן
לְתוֹךְ דְּרָגָה אַחֲרַת, שְׁהִתְחַבֵּר בָּהּ הַנְּחָשׁ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאמַר וַיֵּט עַד אִישׁ עַדְלָמִי וּשְׁמוֹ חִירָה.

וַתִּהְיֶה וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עַר, וְהוּא רַע,
וְהַכֹּל אַחַד, שְׁבֵא מֵעַד הַיַּצָּר הָרַע,
וּמִשׁוּם כֶּף כָּתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ וְלֹא כָּתוּב
וַיִּקְרָא שְׁמוֹ. (דף קפו ע"ב) בְּיַעֲקֹב כָּתוּב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ,
שְׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לוֹ יַעֲקֹב, וְכֹאן אֶת -
לְרַבּוֹת דְּרָגָה אַחֲרַת שְׁזַהְמַת הַטְּמֵאָה נוֹלַד, וְזֶה
הוּא עַר רַע, וְהַכֹּל אַחַד.

אַחַר כֵּן לֹא הִתְבַּסֵּם הַמָּקוֹם עַד שֶׁבָּא שְׁלַח
 שָׁהִיָּה הָעֵקֶר שֶׁל כָּלֵם. מַה פְּתוּב? וַיְהִי
 עַר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי ה'. פְּתוּב כָּאן רַע,
 וּכְתוּב שָׁם (בראשית ח) כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע
 מִנְעֻרָיו. רַע שְׁשׁוּפָף דְּמַיִם, שׁוּפָף זֶרַע עַל הָאָרֶץ,
 וּמִשׁוּם כֵּן וַיִּמְתְּחוּ ה'. מַה פְּתוּב אַחֲרָיו? וַיֹּאמֶר
 יְהוּדָה לְאוֹנָן בֹּא אֵל אִשְׁתִּי אַחִיף וְגו'.

וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן בֹּא אֵל אִשְׁתִּי אַחִיף וְגו'.
 רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה מא)
 הֶעִירוֹתִי מִצְפוֹן וַיָּאֵת מִמְּזֻרַח שָׁמֶשׁ יִקְרָא בְשָׁמַי
 וַיָּבֵא סַנְבָנִים כְּמוֹ חֶמֶד וּכְמוֹ יוֹצֵר יְרָמָם טִיט. בֹּא
 רֵאֵה כַּמָּה בְּנֵי אָדָם הֵם טַפְּשִׁים שְׂאִין יוֹדְעִים
 וְאִין מִסֵּתְפָלִים לְדַעַת דְּבָרֵי הַקְּדוּשׁ כְּרוּף הוּא,
 שְׁהֵנָּה כָּלֵם יִשְׁנִים, שְׂאִין מִתְעוֹרְרִים, וְשָׁנָה
 בְּנִקְבֵי עֵינֵיהֶם.

בֹּא רֵאֵה, הַקְּדוּשׁ כְּרוּף הוּא עֹשֶׂה אֶת הָאָדָם
 כְּמוֹ שְׁלִמְעָלָה, הַכֹּל הוּא בְּחֻכְמָה, וְאִין לָךְ
 אֵיבָר וְאֵיבָר בְּאָדָם שְׂאִינוֹ עוֹמֵד בְּחֻכְמָה עֲלִיוֹנָה.

שְׁתֵּרֵי בִּיּוֹן שְׁנֵתְקַן כָּל הַגּוֹף בְּאִיבָרָיו כְּרֵאוּי,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַשְּׁתַּתֵּף [הַתְּחַוֵּךְ] עִמּוֹ וְהַכְּנִים
בוֹ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה בְּרֵי לְלַמֵּד אֶת הָאָדָם לְלַכֵּת
בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו, בְּרֵי שְׁאָדָם
יִתְתֵּקַן כְּרֵאוּי.

[וּמְשׁוּם זֶה] [וּבְעוֹד] שְׁיֵשׁ בוֹ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה, צָרִיךְ לְאָדָם
לְהַגְדִּיל אֶת דְּמוּת הַמַּלְאָךְ הָעֲלִיּוֹן בְּעוֹלָם. וְסוּד
זֶה, שְׁתֵּרֵי אוֹתוֹ הַנֶּהָר שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא לֹא פּוֹסְקִים
מִימָיו לְעוֹלָמִים, וְעַל זֶה צָרִיךְ לְאָדָם שְׁלֹא
יִפְסִיק אֶת הַנֶּהָר וְהַמְקוֹר שְׁלוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה. [נְהַר
רְמֵז לְבְרִית הַקְּדוֹשׁ שְׁחֵתוּם בְּבִשְׂרוֹ, שֶׁהוּא הַנְּמָא שֶׁל אוֹתוֹ הַנְּהַר הַסּוּד שֶׁל צְדִיק
שְׂמַתְחַבֵּר עִם צְדִיק יַחַד לְמַעְלָה. מְשׁוּם כֵּן צָרִיךְ אָדָם לְמַטָּה לְהִתְחַבֵּר עִם אֱשֶׁתוֹ
בְּקִדְשָׁה בְּרֵי שְׁיִתְחַוֵּךְ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם]. וְכֹל זְמַן שְׁאָדָם לֹא יַעֲלֶיחַ
בְּעוֹלָם הַזֶּה [ס"א וְעַל כֵּן צָרִיךְ לְאָדָם שְׁלֹא יִפְסִיק אֶת הַנֶּהָר וְהַמְקוֹר
שְׁלוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאִם לֹא] הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹקֵר אוֹתוֹ
וְנוֹטֵעַ אוֹתוֹ בְּכַמָּה פְּעָמִים כְּמוֹ מְקַדֵּם.

בֵּא רֵאָה מַה כָּתוּב, הַעִירוּתִי מִצְפוֹן וַיָּבֵאת.
הַעִירוּתִי - זֶה הַהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל הַזְּיוֹג שֶׁל

הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהִיא הַתְּעוֹרְרוֹת מִצַּד
הַצָּפוֹן. וַיֵּאת - זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁבָּאָה
מִלְּמַעְלָה, וְהַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלַח אוֹתָהּ
מִלְּמַעְלָה, בָּאָה לְעוֹלָם הַזֶּה וְנִכְנָסֶת לְתוֹךְ פְּנֵי
אָדָם, כְּמוֹ שֶׁאֶמְרָנוּ.

מִמְזוּרַח שָׁמֶשׁ - זֶה הַמְּקוֹם שֶׁל אוֹתוֹ הַנְּהָר
שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, שֶׁמֶשֶׁם יוֹצֵאת הַנְּשָׁמָה
וּמְאִירָה. וַיָּבֵא סְגָנִים [כְּמוֹ חֶמֶד] - אֵלֵינוּ הֵם חֵילוֹת
הָעוֹלָם שֶׁבָּאִים מִשׁוֹם [בְּתוֹךְ] אוֹתָהּ הַתְּעוֹרְרוֹת
שֶׁל הַנְּשָׁמוֹת. כְּמוֹ חֶמֶד - כְּמוֹ שֶׁמֶתְעוֹרֵר אָדָם
בְּגוֹת.

שֶׁתְּהִי מִשׁוֹם זֶה הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה וְיוֹגִים
וּמִטִּיל נְשָׁמוֹת בְּעוֹלָם, וְנִמְצֵאת חֲבֵרוֹת
לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְהַמְּקוֹר שֶׁל הַכֹּל הוּא [ס"א יתנית]
בְּרוּךְ. וּמִשׁוֹם כֶּף הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה אֶת
הָאָדָם, בְּדִי לְהַשְׁתַּדֵּל בְּדַרְכָיו, וְלֹא יִפְסִיק אֶת
מְקוֹרוֹ וּמַעֲיָנוֹ לְעוֹלָמִים.

וְכָל מִי שֶׁמִּפְסִיק מְקוּרָו [מלמטה ומינבש אותו, בכניכול גורם

להפסיק למעלה, אז (איוב יד) אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם וְנָהָר יַחֲרֹב וַיִּבֶשׁ.

והואיל וכן אדם הוקם למטה בהנמא שלמעלה - מי שמקורו ימיש מעשות

פרות, כמו זה שלא רצה לשא אשה, או שנשא אותה והשתדל ולא יכל, אלו

ששני הפכים הם זה מזה, (או אותו) שימיש מעשות פרות, אין לו תקנה לעולם.

(קהלת א) מענות לא יוכל לתקן, משום שלא רצה לשא אשה ולהשתדל בפריה

ורביה. ואותו שהשתדל ונשא אשה ולא יכל, זה מתקן בגואלו שקרוב לו, שהוא

אחיו של אותו מת פלי בנים]. **בְּשִׁיּוּצָא מִן הָעוֹלָם הָיָה,**

אוֹתוֹ הָאִישׁ לֹא נִבְנָם לַפְּרִנּוֹד וְלֹא נוּטַל חֵלֶק

בְּעוֹלָם הַהוּא [ונשמתו לא נכללת במקום שכל הנשמות נכללו, ונגזרת

דמותו משם, זהו שפיתוב ונבדרתה הנפש התיא מלפני. הואיל וקד הוא, בורא

לו הקדוש ברוך הוא גואל (דף קפו ע"א) שיינאלנו מיד המשחיתים, וזה אחיו שקרוב

אליו, שנאמר (דברים כה) כִּי יֵשְׁבוּ אֲחִים יַחְדָּו וְגו'. וכתוב בא אל אשת אחיך

ויבם אתה וכו', משום שנשמתו לא נבנסת לפני הקדוש ברוך הוא, אלא היא

עומדת בחוץ, משום שלא זכה להאיר בעולם הזה בגוף החוץ.

מי שלא זוכה במקום הזה, ילך למקום אחר ויזכה בו. כמו בן עין שדולק

ואורו לא עולה, וכו' אותו ויעלה בו אור ויאיר. עין הוא אדם, שפיתוב (שם

ב) כי האדם עין השדה. רוצה לומר, שהאדם בשווא בעולם הזה והולך

ותאב ואוכל ושותה ומדונג עם אשה ולא זוכה לבנים, זהו עין שדולק ואורו

לא עולה, בלומר, נשמתו לא זוכה באותו הגוף להיות מוארת, אלא היא
בחשכה].

בא ראה, כתוב (ישעיה מה) לא תהו בראיה ל'שבת
י'צרה, שמשום כך עשה הקדוש ברוך הוא
את האדם בראוי, כמו שאמרנו, והקדוש ברוך
הוא עושה חסד עם העולם בא ראה מה כתוב,
(בראשית כה) ויסף אברהם ויקח אשה וישמה קטורה.
סוד הנשמה שפאה להתתקן כמו מקדם.

בא ראה באותו הגוף מה כתוב, (ישעיה נג) וה' חפץ
דבאו החלי אם תשים אנשים נפשו יראה ורע
יאריו ימים וחפץ ה' בידו יצלת. וה' חפץ דבאו,
בפסוק הזה יש להסתכל, למה חפץ? כדי שיטתה.
אם תשים אנשים - הנה צריך להיות אם ישים
אנשים! מה זה אם תשים? אלא על הנשמה חוזר
הדבר. אם הנשמה תהיא רוצה להתתקן בראוי -
יראה ורע, משום שאותה הנשמה הולכת
ומשופטת ומזמנת להכניס לאותו תורע שהתעסק

בַּהּ הָאָדָם בְּפָרְיָה וּרְבִיָּה, וְאִזּוּ יֵאָרִיךְ יָמִים, וְחַפְּזֵי
ה' - זוּ הַתּוֹרָה - בְּיָדוֹ יַעֲלֶה.

בַּא רְאֵה, אֵף עַל גַּב שְׂאֲדָם מִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹמָם
וְלַיְלָה וּמְקוֹרוֹ וּמַעְיָנוּ עוֹמֵד בּוֹ לְחֲנָם, אִין לוֹ
מָקוֹם לְהַכְנִים לַפְּרָגוֹד. וְהָרִי נֵאָמַר שְׂבֵאֵר הַמַּיִם,
אִם לֹא נִכְנָם בָּהּ אוֹתוֹ הַמְּקוֹר וְהַמַּעְיָן, אִינָה בָּאֵר,
שְׂהַבָּאֵר וְהַמְּקוֹר הֵם יַחַד וְהֵם סוּד אֶחָד, וּבִבְאֲרָנוּ.

בַּתּוֹב (תהלים קכז) שְׂוֹא לָכֶם מִשְׁפִּימֵי קוּם מְאַחֲרֵי
שְׂבֵת אֲכִלִי לָחֶם הַעֲצָבִים בֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ
שְׂבֵא. בַּא רְאֵה בַּמָּה הֵם חֲבִיבִים דְּבָרֵי הַתּוֹרָה,
שְׂבֵכֵל דְּבָר וְדְבָר בַּתּוֹרָה יֵשׁ בּוֹ סוּדוֹת עֲלִיזוֹנִים
קְדוּשִׁים, וְהָרִי נֵאָמַר שְׂבֵאֲשֶׁר נָתַן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, אֵת כָּל הַגְּנוּזִים הַעֲלִיזוֹנִים
הַקְּדוּשִׁים כֻּלָּם נָתַן לָהֶם [וְכָלָם] בַּתּוֹרָה, וְכָלָם נָתַנוּ
לְיִשְׂרָאֵל בְּשַׁעֲהָ שְׂקִבְלוֹ הַתּוֹרָה בְּסִינֵי.

בַּא רְאֵה, שְׂוֹא לָכֶם מִשְׁפִּימֵי קוּם - אֵלוֹ הֵם
הַיְחִידִים שְׂנַמְצָאִים, שְׂאִינָם זָכָר וּנְקֵבָה
בְּרֵאִוֵי, וּמְקוּדֵימִים בְּבִקָּר לַעֲבוּדָתָם, כְּמוֹ שְׂבֵאֲמַר

(קהלת ד) יש אחד ואין שני וגו', ואין קץ לכל עמלו.
מאחרי שבת - מאחרים המנוחה, כמו שנאמר כי
בו שבת, משום שהאשה אל האדם היא נחת ודאי
אצלו.

אכלי לחם העצבים, מה זה לחם העצבים?
שכאשר לאדם יש בנים, אותו הלחם
שאוכל, אוכל אותו בשמחה וברצון הלב. וזה
שאיין לו בנים, אותו לחם שאוכל הוא לחם של
עצב, ואלו הם אכלי לחם העצבים ודאי.

בן יתן לידידו שגא, מה זה יתן לידידו? זהו
שמקורו מברך, שתקדוש פרוץ הוא נותן לו
שנה פעולם שהוא, כמו שנאמר (משלי ג) ושכבת
וערבה שנתך, משום שיש לו חלק פעולם הבא,
כדי שאותו האיש ישכב ויהנה פעולם הבא שהוא
בראוי.

יש אחד ואין שני וגו', יש אחד - זהו אדם שהוא
יחיד פעולם, לא יחיד בראוי, אלא שהוא
בלי זיווג. ואין שני - שאין עמו סמך. גם בן -

שְׂיָקִים שְׂמוּ בְּיִשְׂרָאֵל לֹא הַשָּׂאִיר. וְאֵח אֵין לוֹ -
שְׂיָבִיא אוֹתוֹ לְתַקּוֹן.

וְאֵין קוֹץ לְכָל עֲמָלוֹ - שֶׁהוּא עֲמַל תְּמִיד, שְׂמִקְדִּים
יוֹם וְלַיְלָה. גַּם עֵינָיו לֹא תִשְׁבַּע עֲשָׂר - וְאֵין
לוֹ לֵב לְהִשְׁנִיחַ וְלוֹמַר, לְמִי אֲנִי עֲמַל וּמְחַסֵּר אֶת
נַפְשִׁי (דף קפו ע"ב) מִטּוֹבָה.

וְאִם תֵּאמַר שְׂפָדֵי שְׂיָאֲכַל וְיִשְׁתֶּה יוֹתֵר וְיַעֲשֶׂה
מִשְׁתֶּה בְּכָל יוֹם תְּמִיד - לֹא כֹה, שְׂחָרֵי
הַנֶּפֶשׁ אֵינָה נְהַיִית מִמֶּנּוּ. אֶלָּא וְדַאי הוּא מְחַסֵּר
אֶת נַפְשׁוֹ מִטּוֹב שֶׁל הָאֹזֵר שֶׁל הָעוֹלָם הַבֶּא מִשׁוּם
שְׂזוּהֵי נֶפֶשׁ חֲסֵרָה, שְׂלֹא הִשְׁלָמָה כְּרָאוּי. בֵּא רְאֵה
כִּמָּה חָס הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא עַל מַעֲשָׂיו, מִשׁוּם
שְׂרוּצָה שְׂיִתְקַן וְלֹא יֵאבֵד מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם הַבֶּא,
כְּמוֹ שְׂאֵמַרְנוּ.

רַבִּי חֵיִיא שְׂאֵל, זֶה שֶׁהוּא צַדִּיק שְׂלָם וּמִשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה יָמִים וְלַיְלֹת וְכָל מַעֲשָׂיו לְשִׂמּוֹ שֶׁל
הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא וְלֹא זָכָה לְבָנִים בְּעוֹלָם הַזֶּה,
כְּמוֹ שֶׁהִשְׁתַּדֵּל בָּהֶם וְלֹא זָכָה, אִו שְׂחָיו לוֹ וּמִתּוֹ

- מה הם לעולם הבא? אמר לו רבי יוסי, מעשיו
והתורה היא מגנים עליו לעולם ההוא.

אמר רבי יצחק, עליהם ועל אותם צדיקי האמת,

[כמו רבי יוחנן שהיו לו בנים ומתו, וכמו רבי חזקיה שהוא עקר]

עליהם פתוב (ישעיה נז) פה אמר ה' לסריסים אשר
ישמרו את שבתותי ובחרו באשר חפצתי
ומחזיקים בכריתתי. מה פתוב אחריו? ונתתי להם
בביתתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומפנות שם
עולם אתן לו אשר לא יכרת, משום שלא אלה יש
חלק לעולם הבא. אמר לו רבי יוסי, נאח הוא
ויפה.

בא ראה, צדיק שלם שהיו בו כל אלה והשלם
כראוי ומת בלי בנים, והנה יורש מקומו
בעולם ההוא - האם אשתו צריכה יבום או לא?
אם תאמר שצריכה להתיבם, הרי זה לריקנות,
שהרי את מקומו ירש בעולם ההוא.

אלא ודאי צריכה ליבום, משום שאיננו יודעים
אם הנה שלם במעשיו ואם לא. ואם היא

מתנבמת, זה לא היה בריקנות, משום שיש
מקום לקדוש-ברוך-הוא לאיש הזה שהיה
בעולם ומת בלי בנים וגואל לא היה לו בעולם.
בין שהצדיק השלים הזה מת ואשתו מתנבמת,
והוא ירש את מקומו, בא האיש ההוא ומשתלם
באן, ובין כך ובין כך הקדוש ברוך הוא מזמין
לו מקום לעולם עד שימות הצדיק השלים הזה
והוא ישתלם בעולם. והו שכתוב (כמדבר לב) כי
בעיר מקלמו ישב עד מות הכהן הגדול וגו'.

וזהו ששנינו, בנים מזמנים לצדיקים במיתתם.
בחייהם לא זכו, ובמיתתם זכו. ומשום כך
כל מעשיו של הקדוש ברוך הוא כלם אמת
וזכות, [והם] ותיים על הכל. (קהלת ד) טובים השנים
מן האחד אשר יש להם שָׂכָר טוב בעמלם - אלו
הם שמתעסקים בעולם הזה להוליד בנים,
שאותם בנים שהשאירו, בגללם יש להם שָׂכָר
טוב בעולם הזה ובגללם יורשים אבותיהם חלק
בעולם ההוא, ובארוהו.

בַּא רְאֵה, הַקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא נוֹטֵעַ אֵילָנוֹת
 בְּעוֹלָם הַזֶּה. אִם הִצְלִיחוּ - יָפֵה. לֹא
 הִצְלִיחוּ - עוֹקֵר אוֹתָם וְשׂוֹתֵל אוֹתָם אֶפְלוּ כַּמָּה
 בְּעַמִּים, וּמִשׁוֹם כֶּךָ כָּל דְּרָכֵי הַקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא
 הֵן לְטוֹב וּלְתִקּוֹן אֶת הָעוֹלָם.

בַּא אֵל אֲשֶׁת אַחִיךָ וַיִּבֶם אֶתָּה. שְׁחֵרֵי יְהוּדָה
 וְכָל הַשְּׂבָטִים הָיוּ יוֹדְעִים אֶת זֶה וְעָקַר
 הַדְּבָר וְהִקָּם זָרַע, מִשׁוֹם שְׂאוֹתוֹ הַזָּרַע צָרִיךְ
 לְהִתְתַּקֵּן הַדְּבָר וְלִגְלֹם גְּלֹם לְתִקּוֹן שְׂלֵא יִפְרֹד
 הַזָּרַע מִשְׂרָשׁוֹ כְּרֵאוּי, וְהוּ שְׂכָתוֹב (אִיוב ל"ד) וְאָדָם
 עַל עֲפָר יִשׁוּב.

וּכְשֶׁנִּתְקַן אַחַר כֶּךָ כְּרֵאוּי, אֵלוּ מִשְׂתַּכְּחִים
 בְּעוֹלָם הַהוּא, מִשׁוֹם שֶׁהַקְדוּשׁ כְּרוּךְ
 הוּא מִתְרַצֶּה בָּהֶם, וּמִשׁוֹם כֶּךָ כְּתוֹב (קֹהֶלֶת ד')
 וְשָׁכַח אֲנִי אֶת הַמִּתִּים שְׂכַכְּר מִתּוֹ, דְּוִקָא, מִן
 הַחַיִּים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עֲדָנָה. מַה זֶה עֲדָנָה? כְּמוֹ
 שְׁנַאֲמַר (בְּרֵאשִׁית י"ח) אַחֲרַי בְּלִתִּי הִיְתָה לִי עֲדָנָה,
 וְכָתוֹב (אִיוב ל"ג) יִשׁוּב לִימֵי עֲלוֹמָיו.

וְטוֹב מִשְׁנִיָּהֶם אֵת אֲשֶׁר עָדֵן לֹא הָיָה [שְׁלֹא שָׁב לִימֵי
 עֲלוֹמָיו] אֲשֶׁר לֹא רָאָה אֶת הַמַּעֲשֵׂה הָרַע אֲשֶׁר
 נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמַשׁ. וְטוֹב מִשְׁנִיָּהֶם אֵת אֲשֶׁר עָדֵן
 לֹא הָיָה, שְׁלֹא שָׁב לִימֵי עֲלוֹמָיו וְלֹא צָרִיךְ
 לְהִתְתַּקֵּן וְלֹא סוֹבֵל חַטָּאִים רְאוּשׁוֹנִים, מִשּׁוּם
 שֶׁתְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא ^(דף קפח ע"א) נָתַן לוֹ מְקוֹם מְתַקֵּן
 בְּעוֹלָם תְּהוֹא בְּרֵאוֹי.

בֵּא רְאֵה מַה כְּתוּב? (קהלת ח) וּבְכֵן רְאִיתִי רְשָׁעִים
 קְבָרִים וְגו', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מִשּׁוּם שֶׁתְּקַדּוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה חֶסֶד וְלֹא רוֹצֵחַ לְכֹלֹת אֶת
 הָעוֹלָם, אֲלֵא כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאֵר, וְכָל דְּרָכָיו בָּלֵם אֱמֶת
 וְזִכּוֹת לְהִיטִיב לָהֶם בְּעוֹלָם תְּהוֹה וּבְעוֹלָם תְּבֵא.
 אֲשֶׁרִי חֶלְקָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ
 הָאֱמֶת, עֲלֵיהֶם כְּתוּב (תהלים לו) צַדִּיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ.
 וַיִּרַע בְּעֵינַי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה וַיָּמַת גַּם אֶתּוֹ. רַבִּי חֵינַי
 פָּתַח, (קהלת יא) בִּבְקָר זֶרַע אֶת זֶרַעוֹ וְלַעֲרֹב
 אֵל תִּנַּח יָדָךְ וְגו'. בֵּא רְאֵה כִּפְּחָה רְאוּי לְאָדָם
 לְהִזְהָר מִחַטָּאִיו וּלְהִזְהָר בְּמַעֲשָׂיו לְפָנֵי תְּקַדּוּשׁ

בְּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם שֶׁכִּמְה שְׁלוּחִים וְכִמְה מְמַנִּים הֵם
 בְּעוֹלָם שָׁהֵם הוֹלְכִים וּמַשׁוּטְטִים וְרוֹאִים אֶת מַעֲשֵׂי
 בְּנֵי הָאָדָם וּמַעֲיָדִים עָלָיו ^[ו"ח עליהם], וְהַכֹּל כְּתוּבִים
 בַּסֵּפֶר.

וּבֵא וּרְאֵה, בְּכֹל אוֹתָם הַחֲטָאִים שֶׁנִּטְמָא בָּהֶם
 הָאָדָם יוֹתֵר בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהוּ חֲטָא שֶׁנִּטְמָא
 בּוֹ אָדָם יוֹתֵר בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא - מִי
 שֶׁשׁוֹפֵךְ זֵרַעוֹ לְרִיק וּמוֹצִיא זֵרַע לְחִנָּם בְּיַד אִוּוּ בְּרִגְלֵ
 וְנִטְמָא בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ה) כִּי לֹא אֵל חַפְזִין
 רָשָׁע אֶתָּה לֹא יִגְדֹךְ רָע.

בְּגִלְגַּל זֶה לֹא נִכְנָם לְמַחְצָה וְלֹא רוֹאֵה תֵּאֵר פָּנָיו
 שֶׁל עֵתִיק יוֹמִין, כְּמוֹ שֶׁלְמִדְנּוּ, כְּתוּב כָּאֵן
 לֹא יִגְדֹךְ רָע, וְכְתוּב וַיְהִי עַר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינַי
 ה', וּמִשּׁוּם כֶּךָ כְּתוּב (ישעיה א) יְדִיכֶם דְּמִים מְלֵאוּ.
 אֲשָׁרֵי חֲלָקוֹ שֶׁל הָאִישׁ שֶׁיֵּרָא מִרְבוּנוֹ וַיְהִיָּה שְׁמוֹר
 מִדְּרָךְ רָעָה, וַיִּטְהַר עֲצָמוֹ לְהַשְׁתַּדֵּל בְּיִרְאֵת רְבוּנוֹ.
 בֵּא רְאֵה, בַּבִּקּוּר זֵרַע [אֵת] זֵרַעְךָ. תִּפְסוּק הַזֶּה
 בְּאֵרוֹהוּ, בַּבִּקּוּר - וְהוּ בּוֹמֵן שֶׁאָדָם עוֹמֵד

בְּכַחוֹ וַיְהִיָּה בְּעֵלוֹמָיו, אָז יִשְׁתַּדֵּל לְהוֹלִיד בְּנִים עִם
אִשָּׁה שְׂרָאוּיָה לוֹ, שְׂכָתוֹב בַּבְּקָר זְרַע אֶת זְרַעָךְ.

שְׁתַּרְי אָז הוּא הַזְּמַן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכז) כְּחֲצִים
בְּיַד גִּבּוֹר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים, מִשּׁוּם שֶׁיִּכּוֹל
לְלַמַּד אוֹתָם דְּרָכֵי הַקְּדוֹשׁ פְּרוּךְ הוּא, וַיְהִיָּה לוֹ
שָׂכָר טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא, שְׂכָתוֹב אֲשֶׁרִי הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר
מִלֵּא אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מֵהֶם לֹא יבּוֹשׁוּ כִּי יִדְבְּרוּ אֶת
אוֹיְבֵים בְּשִׁעָר. לֹא יבּוֹשׁוּ - בְּעוֹלָם הַהוּא, בְּזְמַן
שֶׁבְּעָלֵי הַדִּין יבּוֹאוּ לְקַטְרַג עָלָיו, שְׂאִין לָךְ שָׂכָר
טוֹב בְּעוֹלָם הַהוּא כְּמוֹ הַהוּא שֶׁמְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ
יִרְאֵת רַבּוֹנוֹ בְּדְרָכֵי הַתּוֹרָה.

בֵּא רְאֵה מָה אָמַר בְּאַבְרָהָם, שְׂכָתוֹב (בראשית יח) כִּי
יִדְעֵתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא אֶת בְּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ
אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, וְעַל
כֵּן אוֹתָהּ הַזְּכוּת קִיַּמַת לוֹ בְּעוֹלָם הַהוּא אֲנֵל כָּל
בְּעָלֵי הַדִּין.

וּמִשּׁוּם כֵּךְ בַּבְּקָר זְרַע אֶת זְרַעָךְ, וְלַעֲרַב אֶל תַּנַּח
יְדָךְ - אֲפִלוּ בִימֵי הַזְּקֵנָה, שֶׁהוּא הַזְּמַן

שְׂאֲדָם זָקֵן, [לא יאמר בְּכֹר הַשְּׂמִדָּלְתִּי וְנִי לֹה או - בְּכֹר הַשְּׂמִדָּלְתִּי וְאִינִי
 יְכוּל, וְכַעַת שְׂאֵנִי זָקֵן אִינִי רוּצָה. וְעַם כָּל זֶה] מַה כְּתוּב? אֵל תִּנַּח
 יָדְךָ. לֹא יִנִּיחַ מִלְּהוֹלִיד בְּעוֹלָם הַזֶּה. מָה הַטַּעַם?
 מִשּׁוּם שֶׁלֹּא תִדַּע אֵיזָה יִכְשַׁר הַזֶּה אוּ זֶה. לְפָנַי
 הָאֱלֹהִים - בְּדִי שִׁיעֲמֵדוּ בְּשִׁבְלִי בְּעוֹלָם הַהוּא.

וְעַל כֵּן כְּתוּב (תהלים קכז) הִנֵּה נִחַלְתָּ ה' בְּנִים. זֶהוּ
 צָרוּר הַנְּשָׁמוֹת, הַצָּד שֶׁל הָעוֹלָם הַבֹּא.
 וְלִנְחֹלָה הַזֶּה, מִי מְזַכֶּה אֶת הָאָדָם לְהַכְנִים לְאוֹתָהּ
 נִחַלְתָּ ה'? הַכְּנִים. אוֹתָם הַכְּנִים מְזַכִּים אוֹתוֹ
 לְנִחַלְתָּ ה', וְעַל כֵּן אֲשַׁרִּי אוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁמְזַכֶּה
 אוֹתָם לְלַמֵּד אוֹתָם וְדַכִּי הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁנִּתְּכַאֵר.

וְתַסֵּר בְּגִדֵי אֱלֻמְנוֹתָהּ מֵעֲלֶיהָ וְגו'. בֹּא רֵאֵה, תִּמְר
 הִיְתָה בַת כַּהֵן, וְכִי תִעְלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהִיא
 הִלְכָה בְּדִי לְזִנוּת עִם חָמִימָה? שְׁחֲרִי הִיא, צְנִיעוּת
 נִמְצְאָה בָּהּ תָּמִיד. אֲלָא הִיא הִיְתָה צְדֻקָּתָה,
 וּבְחֻכְמָה עֲשִׂתָה אֶת זֶה, שְׁחֲרִי הִיא לֹא הִפְקִידָה
 אֶת עֲצָמָהּ אֵלָיו, אֲלָא מִשּׁוּם שֶׁיִּדְעָה יְדִיעָה
 וּבְחֻכְמָה הַתְּבוּנָה, וְעַל כֵּן הִיא בָּאָה אֵלָיו לַעֲשׂוֹת

[עמ'ו] חֶסֶד וְאֱמֶת, וְעַל זֶה בָּאָה [בַּפְּרָהֶסְיָא] וְהִשְׁתַּדְּלָה
בְּעֶסֶק הַזֶּה.

בֵּן רֵאָה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא יִדְעָה יְדִיעָה וְהִשְׁתַּדְּלָה
בְּעֶסֶק זֶה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה שָׁם סִיּוּעַ
בַּמַּעֲשֵׂה הַהוּא וּמִיָּד הִתְעַבְּרָה, וְהִכַּל הָיָה (דף קפח ע"ב)
מִמֶּנּוּ. וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה לֹא הִבִּיא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֹתָם בָּנִים מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת? לָמָּה מוּזוּ? אֵלֶּא
וְדַאי שֶׁהִיא הִצְרָכָה לַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה וְלֹא אִשָּׁה
אַחֶרֶת.

שְׁתֵּי נָשִׁים הָיוּ שָׂמְחִין נִבְנָה הַיָּדַע שֶׁל יְהוּדָה,
וּבָאוּ מֵחֵן דְּוֹד הַמְּלָךְ וּשְׁלֵמָה הַמְּלָךְ וּמְלָךְ
הַמְּשִׁיחַ, וּשְׁתֵּי הַנָּשִׁים הִלְלוּ זו כְּמוֹ זו, תָּמַר
וְרוּת שָׂמְחוּ בְּעֲלִיָּהֶן בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהֵן הִשְׁתַּדְּלוּ
לַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה.

תָּמַר הִשְׁתַּדְּלָה אֲצֵל חַמִּיהָ, שֶׁהִיא יוֹתֵר קְרוֹב
לְבָנָיו שָׂמְחוּ. מָה הַטַּעַם הִיא הִשְׁתַּדְּלָה
אֲצֵלוֹ? שְׂכָתוֹב כִּי רָאָתָה כִּי גִדַּל שִׁלָּה וְהִיא לֹא

נְתַנָּה לוֹ לְאַשָׁה, וּמִשּׁוּם זֶה הִשְׁתַּדְּלָה בַּמַּעֲשֵׂה
הַזֶּה אֲצֵל חַמִּיתָּ.

רוֹת מִת בַּעֲלָהּ, וְאַחַר כֵּן הִשְׁתַּדְּלָה בַּמַּעֲשֵׂה
הַזֶּה אֲצֵל בַּעַז, שְׂפָתוֹב (רוֹת ג) וְתַגֵּל
מִרְגְּלֵתִיו וְתִשְׁכַּב, וְהִשְׁתַּדְּלָה עִמּוֹ, וְאַחַר כֵּן
הוֹלִידָה אֶת עוֹבֵד. וְאִם הִיא אֹמֶר, לָמָּה לֹא יֵצֵא
עוֹבֵד מֵאַשָׁה אַחֲרָתָּ? אֵלָּא וְדַאי הִיא הַצְּרָכָה
וְלֹא אִשָּׁה אַחֲרָתָּ. וּמִשְׁתִּי אֵלּוֹ נִבְנָה וְנִתְקַן וְרַעוּ
שָׁל יְהוּדָה, וְשִׁתִּיחֵן עָשׂוּ בְּכִשְׁרוֹת, לַעֲשׂוֹת חֶסֶד
עִם אוֹתָם הַמֵּתִים לְתַקֵּן אֶת הָעוֹלָם לְאַחַר מִבְּנֵי.

וְזֶהוּ כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ד) וְשִׁכַח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים
שֶׁכָּבְדוּ מִתּוֹ, שֶׁחֲרִי כְּשֶׁחֲרִי חַיִּים בְּהַתְחַלָּה,
לֹא הָיָה בָּהֶם שִׁכַח (ו"ח וְאַחַר כֵּן הִנֵּה בָּהֶם שִׁכַח), וְשִׁתִּיחֵן
הִשְׁתַּדְּלוּ לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וְאַמֶּת עִם אוֹתָם הַמֵּתִים,
וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סִיעַ בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה וְהַכֹּל
הָיָה כְּרֵאוֹי. אֲשֶׁרִי הוּא מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה
יוֹמָם וְלַיְלָה, כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע א) וְהִנֵּיתָ כּוֹ יוֹמָם

וְלִילָה לְמַעַן תִּשְׁמַר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַכְּתוּב בּוֹ כִּי
אָז תִּצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶךָ וְגו'.

וְיוֹסֵף הוֹרֵד מִצְרַיִם וַיִּקְנֶהוּ פוֹטִיפַר וְגו'. [מה

כתוב למעלה? ויבר יהודה ויאמר. הוא אמר לאביו הכר נא וגו',

ועל כן ויבר יהודה. וכתוב והנה תאומים בכמנה. תאומים היו מקדם לכן אחים

היו. רבי חזקיה אמר, לא כך נשמע, אלא פנים אחרים נולדו. אמר רבי אבא,

משום כך השתדלה למצא האבדה שנאבדה בא ראה מה כתוב, ויהי כמשיב ידו

והנה יצא אחיו ותאמר מה-פראת עליך פרוץ. רמו כאן התפרצות ראשונה שפרץ

זה שמת עליו, כמשמע שכתוב פראת עליך, התפרצות בגלל שהצטרפת להטריח

לאדונו, ומשום כך התפרצות תעשה בשאר אמות עובדי עבודת כוכבים ומזלות.

ועל זה ויקרא שמו פרוץ. ולאחר שכל מעשה של יהודה נאמר שיהודה מכר לו

ליוסף, והוא גרם לו לכל זה, שאם יהודה הנה אומר נחזיר אותו לאבינו, היו עושים

לו אחיו כך, ועל זה הורידו אותו אחיו משלמנו שעליהם. ולכסוף שגלה מאחיו

ובא עליו כל זה, תור ואמר ויוסף הורד מצרימה] מה זה הורד?

שהסבים הקדוש פרוץ הוא לאותו המעשה לקיים

את הגזירה שלו שגזר בין הכתרים, שכתוב (בראשית

טו) ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו'. ויקנהו

פוטיפר, לצד החטא קנה אותו.

פָּתַח וְאָמַר, (איו"ב ט) הָאֵמֶר לַחֶרֶם וְלֹא יִזְרַח וּבָעַד
 כּוֹכְבִים יַחְתָּם. כֹּה רָאָה, שְׂבָעָה כּוֹכְבִים
 עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָקִיעַ, וּבְכָל רָקִיעַ וּרְקִיעַ
 יֵשׁ כֹּמֵה שְׂמָשִׁים מְמַנִּים לְשִׁמוּשׁוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא.

מִשׁוֹם שֶׁאֵין לָךְ שְׂמֵשׁ אִם מְמַנָּה שֶׁאֵין לוֹ עֲבוּדָה
 וְשִׁמוּשׁ לְאֲדוֹנָהּ, וְעוֹמְדִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד
 עַל אוֹתוֹ הַשְּׂמֵשׁ שֶׁנִּתְמַנָּה בּוֹ, וְכָל אֶחָד יוֹדֵעַ
 עֲבוּדָתוֹ לְשִׁמֵשׁ.

מֵהֶם שְׂמֵשִׁים בְּשִׁלְיֹת רְבוּנָם וּמִפְקָדִים
 בְּעוֹלָם עַל כָּל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם, וּמֵהֶם
 שְׂמֵשִׁיחִים אוֹתוֹ, וְהֵם [הַרְי] מִפְקָדִים עַל הַשִּׁירָה.
 וְאֵף עַל גַּב שֶׁהֵם מִפְקָדִים עַל זֶה, אֵין לָךְ כָּל חֵיל
 בְּשָׂמִים וְכוֹכְבִים וּמְזוֹלוֹת שְׂכָלָם לֹא מִשְׂבָּחִים אֶת
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

שֶׁתְּרֵי בְּשָׁעָה שֶׁנִּכְנָם הַלְיָלָה, אִם נִפְרָדִים שְׁלֹשָׁה
 צְדָדִים מִחֲנוֹת לְשִׁלְשֵׁת צְדָדֵי הָעוֹלָם,

וּבְכָל צַד וְצַד אֶלֶף אֶלְפִים וְרַבּוּא רַבּוּת, וְכֹלָם
מִמְנִים עַל (דף קפט ע"א) הַשִּׁירָה.

שְׁלֹשָׁה מַחֲנֹת הֵם, וְחִיָּה קְדוּשָׁה אַחַת מִמֶּנָּה
עֲלֵיהֶם וְעוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶם, וְכֹלָם מְשַׁבְּחִים
אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שְׁפָא הַבְּקָר. כְּשֶׁפָּא
הַבְּקָר, כָּל אוֹתָם שְׁבַצַד דְּרוּם וְכָל הַכּוֹכְבִים
שְׁמַאֲרִים, כֹּלָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים שִׁירָה
לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לח) בָּרֶן יַחַד
כְּכִי בִקֵר וַיִּרְיֵעוּ כָּל פְּנֵי אֱלֹהִים. בָּרֶן יַחַד כְּכִי
בִקֵר - אֵלֹו הַכּוֹכְבִים שְׁבַצַד דְּרוּם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(בראשית יט) וַיִּשְׁבְּחֵם אֲבָרְהָם בַּבְּקָר. וַיִּרְיֵעוּ כָּל פְּנֵי
אֱלֹהִים - אֵלֹו הֵם שְׁבַצַד שְׁמַאֲל שְׁנִכְלָלוּ בַּיָּמִין.

וְאִזּוּ מַאֲר הַבְּקָר, וַיִּשְׂרָאֵל נוֹשְׂאִים שִׁירָה
וּמְשַׁבְּחִים לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בַּיּוֹם, שְׁלֹשׁ
פְּעָמִים בַּיּוֹם כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ פְּעָמִים שָׁל הַלְּיָלָה,
וְעוֹמְדִים אֵלֶּה כְּנֶגֶד אֵלֶּה, עַד שֶׁמִּתְעַלָּה כְּבוֹדוֹ שָׁל
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּיּוֹם וּבַלְּיָלָה כְּרָאוּי, וְהַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מִתְעַלָּה בַּשֶּׁשׁ הַלָּלוּ.

אוֹתָהּ הִחִיָּה הַקְדוֹשָׁה שְׁעוֹמְדַת עֲלֵיהֶם לְמַעַלָּה,
 עוֹמְדַת עַל יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה כִּדְרֵי לְתַקֵּן
 הַכֹּל כְּרָאוּי. מַה כָּתוּב בָּהּ? (מִשְׁלֵי ל"א) וַתִּקֶּם בְּעוֹד
 לַיְלָה וַתִּתֵּן מָטָר לְבֵיתָהּ וְחֶק לְנַעֲרֹתֶיהָ. וַתִּתֵּן
 מָטָר לְבֵיתָהּ - אֵלּוּ אוֹתָם הַמַּחֲנוֹת שְׁלֹמְעָלָה.
 וְחֶק לְנַעֲרֹתֶיהָ - אֵלּוּ הַמַּחֲנוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה.
 וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעַלָּה
 מִכָּל הַצְּדָדִים, מִמַּעַלָּה וּמִמַּטָּה, וְעַל כֵּן הַכֹּל
 תָּיָה [הוּא] עוֹמֵד בְּרִשׁוֹתָיו וְהַכֹּל הוּא בְּרִצּוֹנוֹ.

(אֵיוב ט) הָאֵמֶר לְחֶרֶם וְלֹא יוֹרָח - רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר
 זֶה יוֹסֵף. וּבָעַד כּוֹכְבִים יַחְתָּם - אֵלּוּ הֵם אֶחָיו,
 שְׁכַתוֹב בָּהֶם וְאֶחָד עָשָׂר כּוֹכְבִים מִשְׁתַּחֲוִים לוֹ.
 דָּבָר אַחֵר, הָאֵמֶר לְחֶרֶם - זֶה יַעֲקֹב בְּשַׁעַה
 שֶׁאָמְרוּ לוֹ הִכָּר נָא. וְלֹא יוֹרָח - בְּשַׁעַה
 שֶׁהִסְתַּלְּקָה מִפָּנָיו הַשְּׂכִינָה. וּבָעַד כּוֹכְבִים יַחְתָּם
 - מִשׁוּם כֵּךְ נִתְּנוּ נְחֻמָּה וְנִסְתָּם הָאֵל וְשָׁלוֹ, הַשְּׂמֵשׁ
 חָשַׁךְ וְהַכּוֹכְבִים לֹא הֵאִירוּ, מִשׁוּם שִׁיּוֹסֵף נִפְרַד
 מֵאֲבָיו. וּבֹא וּרְאֵה, מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁל אוֹתוֹ
 הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל יוֹסֵף, נִפְרַד יַעֲקֹב מִשְׁמוֹשׁ הַמַּטָּה,

וּנְשֹׂאֵר אֲבִל עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהִתְבַּשֵּׁר בְּשׁוֹרֵת
יוֹסֵף.

וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מִצְלִיחַ וַיְהִי בְּבֵית
אֲדֹנָיו וְגו'. רַבֵּי יוֹסֵי פָתַח, (תהלים לו) כִּי ה'
אֱהֵב מִשְׁפָּט וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו לְעוֹלָם
נִשְׁמְרוּ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֲרוּחֵהוּ בְּאֲבָרָהֶם. אֶת
חֲסִידָיו, כְּתוּב חֲסִידוֹ, וְהָרִי נִתְּבֵאֵר.

כֹּא רְאָה, בְּכָל מְקוֹם שֶׁהַצְּדִיקִים הוֹלְכִים,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתָם וְלֹא עוֹזֵב
אוֹתָם. דָּוִד אָמַר (שם כג) גַּם כִּי אֵלֶךְ בְּגֵיִא צְלֻמוֹת
לֹא אֵירָא רַע כִּי אֶתָּה עִמָּדִי שְׁבִטָךְ וּמִשְׁעֲנֵתְךָ
וְגו'. בְּכָל מְקוֹם שֶׁהַצְּדִיקִים הוֹלְכִים, הַשְּׂכִינָה
הוֹלֶכֶת עִמָּהֶם וְלֹא עוֹזֶבֶת אוֹתָם.

יוֹסֵף הֵלֵךְ בְּגֵיִא צְלֻמוֹת וְהוֹרִידוּ אוֹתוֹ לְמִצְרַיִם
- הַשְּׂכִינָה הִיָּתָה עִמּוֹ, זֶהוּ שְׂפָתוֹב וַיְהִי
ה' אֶת יוֹסֵף. וּמִשׁוֹם שֶׁשְּׂכִינָה הִיָּתָה עִמּוֹ - בְּכָל
מָה שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה, הָיָה מִצְלִיחַ בְּיָדוֹ. שְׂאֵפְלוֹ מָה
שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ וְהָיָה מְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ אֲדוֹנָו בְּגִנּוֹן אַחַר

- הָיָה מִתְהַפֵּךְ בְּיָדוֹ לְאוֹתָהּ הַצּוֹרֶה שְׂרָצוֹן אֲדוֹנוֹ
 הָיָה רוֹצֵה בָּהּ, כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּרָא אֲדֹנָיו כִּי ה'
 אֵתוֹ וְכָל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ.
 מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ וַדַּאי, כִּי ה' אֵתוֹ.

בֹּא רְאֵה, וַיֵּדַע אֲדֹנָיו כִּי ה' אֵתוֹ לֹא כְּתוּב,
 אֲלֵא וַיֵּרָא אֲדֹנָיו, שְׁחֵרֵי בְּעֵינָיו הָיָה רוֹצֵה
 מַעֲשֵׂה נִסִּים בְּכָל יוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה
 בְּיָדוֹ, וְעַל כֵּן וַיִּבְרָךְ ה' אֶת בֵּית הַמַּצְרִי בְּגִלְל
 יוֹסֵף. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אֶת הַצְּדִיקִים,
 וּבְגִלְלָם הוּא שׁוֹמֵר אֶת הַרְשָׁעִים, שְׁחֵרֵי הַרְשָׁעִים
 מִתְּבַרְכִּים מִשׁוּם הַצְּדִיקִים. כָּמוֹ כֵּן כְּתוּב (שְׁמוּאֵל-ב'
 1) וַיִּבְרָךְ ה', אֶת בֵּית עֶבֶד אָדָם, [חַגְתִּי] בְּעֶבֶר
 אֲרוֹן הָאֱלֹהִים.

הַצְּדִיקִים, מִתְּבַרְכִּים הָאֲחֵרִים בְּגִלְלָן, וְהֵם לֹא
 יָכְלוּ לְהַזִּיז [ס"א לְהַנְצִיל] בְּזִכּוֹתָם, וַחֲרֵי
 פְּרִשׁוּתָהּ. יוֹסֵף הִתְבַּרַךְ אֲדוֹנוֹ בְּגִלְלוֹ, וְהוּא לֹא
 יָכַל לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ בְּזִכּוֹתוֹ וּלְצַאת לְחַרוּת.

וְאַחַר כֵּן הִכְנִים אוֹתוֹ לְבֵית הַסֵּהר, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קה) עָנּוּ בַכֶּכֶל רִגְלוֹ בְרוּל
כָּאֵה נִפְשׁוֹ, עַד שֶׁלְאַחַר מִכֵּן הִקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא
הוֹצִיא אוֹתוֹ לַחֲרוֹת וְהִשְׁלִיט אוֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ
מִצְרַיִם. וּמִשׁוֹם כֵּן כָּתוּב וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידוֹ
לְעוֹלָם (דף קפט ע"ב) נִשְׁמְרוּ. כָּתוּב חֲסִידוֹ וְנִתְכַבָּר,
וְהִקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא מִגֵּן עַל הַצַּדִּיקִים בְּעוֹלָם תְּהִי
וּבְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכָּתוּב (תהלים ה) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי
כֵּן לְעוֹלָם יְרִנְנוּ וְתִסַּךְ עֲלֵימוֹ וַיַּעֲלֶצוּ כֵּן אֶהְיֶה
שְׂמֵךְ.

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אִשְׁתּוֹ אֶדְנָיו
אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף. רַבִּי חֵינָא פִתַּח וְאָמַר,
(שם קג) כָּרְכוּ ה' מִלְּאֲכָיו וְנִפְרִי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ
לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ בֵּא רֵאָה כַּמָּה צָרוּךְ הָאָדָם
לְהִשְׁמַר מִחֲטָאָיו וּלְלַבֵּת בְּדָרֶךְ מִתְקַנָּת, כִּדִּי
שֶׁלֹּא יִסִּיט אוֹתוֹ תֵּיצַר תָּרַע הֵהוּא, שֶׁהוּא
מִקְטָרֵג לוֹ כָּל יוֹם וַיּוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר.

וּמִשׁוּם שֶׁהוּא מְקַטְרֵג לוֹ תָּמִיד, צָרִיךְ הָאָדָם
 לְהִתְנַבֵּר עָלָיו וּלְהִתְעַלּוֹת עָלָיו בְּמָקוֹם
 שֶׁל חֹזֵק, שֶׁצָּרִיךְ לְהִיּוֹת גּוֹבֵר עָלָיו וּלְהִשְׁתַּתֵּף
 בְּמָקוֹם שֶׁל גְּבוּרָה, מִשׁוּם שֶׁכַּאֲשֶׁר אָדָם גּוֹבֵר
 עָלָיו, אִזּוֹ הוּא בּוֹצֵר הַגְּבוּרָה וְנִדְבֵּק בּוֹ לְהִתְנַבֵּר,
 וּמִשׁוּם שֶׁאוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע תְּקִיף, צָרִיךְ הָאָדָם
 לְהִיּוֹת תְּקִיף מִמֶּנּוּ.

וּבְנֵי הָאָדָם הִלְלוּ שְׂמֵתֵינְבָרִים, נִקְרְאִים גְּבוּרֵי
 כַּח, שֶׁיִּמָּצֵא מִיָּן עִם מִינּוֹ, וְיֵאלּוּ הֵם
 מִלְּאֲכָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכַּאֲשֶׁר מִצַּד
 הַגְּבוּרָה הִקְשָׁה, לְהִתְנַבֵּר עָלָיו, גְּבוּרֵי כַּח עֲשִׂי
 דְּבָרוֹ. בְּרָכוּ ה' מִלְּאֲכָיו - כְּמוֹ יוֹסֵף שֶׁנִּקְרָא
 צַדִּיק וְגִבּוֹר וְשָׁמַר בְּרִית הַקְּדוֹשׁ הַרְשׁוּמָה בְּתוֹכוֹ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, מַה
 זֶה הֵיא? הֲרֵי פִרְשׁוּהָ, מָקוֹם זֶה שֶׁיֵּצֵר הָרַע
 מְקַטְרֵג, שֶׁהוּא הַדְּרָגָה אַחֲרֵי הַדְּבָרִים. מִשׁוּם
 שֶׁיוֹסֵף נָתַן לוֹ מָקוֹם לְקַטְרֵג, שֶׁהִיָּה יוֹסֵף מְסֻלָּם
 בְּשָׁעָרוֹ וּמִתְקַן אֶת עֲצָמוֹ וּמְקַשֵּׁט אוֹתוֹ, אִזּוֹ נָתַן

מקום לַיַּצֵּר הָרַע לְקַטְרֵג, שְׁאֵמֵר: וְמָה אָבִיו
מִתְאַבֵּל עָלָיו, וַיּוֹסֶף מְקַשֵּׁט אֶת עַצְמוֹ וּמִסְלֵם
בְּשַׁעְרוֹ?! אִזּוֹ הַתְּנָרָה בּוֹ הַדָּב וְקַטְרֵג לוֹ.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. פֶּאֶר רְאֵה, בְּזִמְנֵי
שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַשְׁנִיחַ בְּעוֹלָם לְדוֹן
אוֹתוֹ וּמוֹצֵא רְשָׁעִים בְּעוֹלָם, מַה כְּתוּב? (דברים יא)
וְעַצֵּר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מְטָר וְהֶאֱדָמָה לֹא
תִּתֵּן אֶת יְבוּלָהּ. וְאִזּוֹ - וְאֵבֶדְתֶּם מִהֲרָה. שְׁחַרְי
מִשׁוֹם תְּטָאִי בְּנֵי הָאָדָם הַשָּׁמַיִם נֶעְצָרִים וְלֹא
נִזְתָּגִים בְּחֻקוֹתֵיהֶם כְּרֵאוּי.

וּבֹא וּרְאֵה, אוֹתָם שְׁלֹא שׁוֹמְרִים אֶת בְּרִית
הַקְדֻשׁ הַזֶּה, גּוֹרְמִים הַתְּפָרְדוֹת בֵּין יִשְׂרָאֵל
לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמַיִם, מִשׁוֹם שְׁכַתוּב וְסֻרְתָּם
וְעִבְדוּתָם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהַשְׁתַּחֲוִיתָם לָהֶם,
וְכַתוּב וְעַצֵּר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מְטָר. שְׁזֵהוּ
כְּמוֹ שְׁמַשְׁתַּחֲוֶה לְאֵלוֹהַ אֲחֵר, שְׁמַשְׁקֵר בְּאוֹת
הַבְּרִית הַקְדוּשָׁה הַזֶּה.

וְכֹאֲשֶׁר הִבְרִית הַקְדוּשָׁה נִשְׁמְרֶת בְּעוֹלָם
 בְּרֵאוּי, אִזּוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן
 בְּרָבוֹת לְמַעַלָּה לְהַרְיֵק בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (תהלים סח) גֹּשֶׁם נְדָבוֹת תִּנְיָף אֱלֹהִים נִחְלָתְךָ וְנִלְאָה
 אֶתָּה כּוֹנֵנְתָה. גֹּשֶׁם נְדָבוֹת - זֶהוּ גֹשְׁמֵי רְצוֹן,
 בְּשִׁמְתֵרְצָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
 וְרוֹצֵה לְהַרְיֵק לָהּ בְּרָבוֹת, אִזּוּ נִחְלָתְךָ וְנִלְאָה
 אֶתָּה כּוֹנֵנְתָה.

נִחְלָתְךָ - הֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם נִחְלָתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) יַעֲקֹב
 חֶבֶל נִחְלָתוֹ. וְנִלְאָה - זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא
 נִלְאָה בְּאֶרֶץ אֶתְרֶת. שֶׁהִיא צִמְאָה לְשִׁתוֹת, וְאִזּוּ
 הִיא נִלְאָה. וּכְשֵׁאוֹתוֹ גֹּשֶׁם שֶׁל רְצוֹן נִתֵּן, אִזּוּ אֶתָּה
 כּוֹנֵנְתָה.

וְעַל כֵּן שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם, כֻּלָּם עוֹמְדִים עַל
 חֲקִיּוֹם הַזֶּה, שְׁכֵתוֹב (ירמיה לב) אִם לֹא בְרִיתִי
 יוֹמָם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי, וּמִשׁוֹם
 כֶּף צָרִיךְ לְהִזְהָר בְּזֶה, וַתְּרִי פִּרְשׁוּתָהּ. וּמִשׁוֹם כֶּף

בְּתוֹב וַיְהִי יוֹסֵף יִפֶּה תֹאֵר וַיִּפֶּה מְרֹאֶה, וַאֲחֲרָיו
בְּתוֹב וַתִּשָּׂא אִשָּׁת אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף.

וַיְהִי כְּדַבְּרָה אֵל יוֹסֵף יוֹם יוֹם. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח
וַאֲמַר, (משלי ו) לְשִׁמְרֵךְ מֵאִשָּׁת רָע וְגו'. אֲשֶׁרִי

הַצְּבִיּוֹת שְׂיִוְדָעִים אֶת הַרְבֵּי הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא
לְלֶכֶת בָּהֶם, מִשׁוֹם שֶׁהֵם מְשַׁתְּדְּלִים בַּתּוֹרָה יוֹמָם
וְלַיְלָה, שְׂכָל מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה יָמִים וְלַיְלוֹת,
נוֹחַל שְׁנֵי עוֹלָמוֹת - הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְהָעוֹלָם

(דף קצ ע"א)

הַתַּחְתּוֹן. נוֹחַל אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה - אֵף עַל גַּב שְׂאִיז
הָאָדָם מִתְעַסֵּק בָּהּ לְשִׁמָּה. וַיּוֹרֵשׁ הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן
הַהוּא - כְּשֶׁמִּתְעַסֵּק בָּהּ הָאָדָם לְשִׁמָּה.

בֵּא רֵאָה מַה בְּתוֹב, (משלי ג) אַרְךְ יָמִים בִּימִינָהּ
כְּשִׁמְאֵלָה עֵשֶׂר וְכָבוֹד. אַרְךְ יָמִים בִּימִינָהּ -
מִי שֶׁהוֹלֵךְ לַיְמִין הַתּוֹרָה, אַרְךְ שָׁל חַיִּים הוּא
לְעוֹלָם הַבָּא, שְׂזוּכָה שֵׁם לְכָבוֹד הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא
כָּבוֹד וְכֶתֶר לְהַתְעַפֵּר עַל הַכֹּל, שְׂכֶתֶר הַתּוֹרָה הוּא
בְּעוֹלָם הַהוּא. כְּשִׁמְאֵלָה עֵשֶׂר וְכָבוֹד - בְּעוֹלָם הַזֶּה,

שָׂאֵף עַל גַּב שְׂאִינּוֹ מִתְעַסֵּק בָּהּ לְשִׁמָּה, וְזוֹכָה
בְּעוֹלָם הַיּוֹה לְעֵשֶׂר וְכַבּוֹד.

שְׁתַּרְי רַבִּי חֵיָא, בַּאֲשֶׁר בָּא מִשָּׁם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
קָרָא בַּתּוֹרָה, עַד שִׁחִיו פָּנָיו מְאִירִים כְּמוֹ
הַשֶּׁמֶשׁ, וּבִשְׁחִיו עוֹמְדִים לְפָנָיו כָּל אוֹתָם שְׁעֵסְקוּ
בַּתּוֹרָה, הָיָה אוֹמֵר: זֶה הַשְּׁתִּדְּל בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה, וְזוֹה
לֹא הַשְּׁתִּדְּל לְשִׁמָּה. וְהָיָה מִתְּפִלָּל עַל אוֹתוֹ
שְׂמֵתְעַסֵּק לְשִׁמָּה, שְׂכַךְ יִהְיֶה תָּמִיד וְיִזְכָּה לְעוֹלָם
הַבָּא. וּמִתְּפִלָּל עַל אוֹתוֹ שֶׁלֹּא הִתְעַסֵּק לְשִׁמָּה,
שְׂיִבֵּא לְהִתְעַסֵּק בָּהּ לְשִׁמָּה וְיִזְכָּה לְחַיֵּי עוֹלָם.

יּוֹם אֶחָד רָאָה תַלְמִיד אֶחָד שֶׁהָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה
וּפָנָיו מוֹרִיקִים. אָמַר, וַדַּאי מְהַרְהֵר בְּעֵבְרָה
הוּא זֶה. אָחִז אוֹתוֹ לְפָנָיו, וְהִמְשִׁיךְ עָלָיו דְּבָרֵי
תּוֹרָה עַד שֶׁהִתְיַשְּׁבָה רוּחוֹ בְּתוֹכוֹ. מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם
וְהִלָּאָה שָׁם עַל רוּחוֹ שֶׁלֹּא יִרְדֵּף אַחֵר אוֹתָם
הַמְהַרְהֵרִים הַרְעִים וְיִשְׁתַּדְּל בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּשִׂאָרָם רוּאָה שְׂפָאִים אֵלָיו
הַמְהַרְהֵרִים רְעִים, יִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, וְאִז

יַעֲבְרוּ מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּשֵׁאוֹתוֹ הֵצֵד
הָרַע בָּא לְפִתּוֹת אֶת הָאָדָם, יִמְשֹׁךְ אוֹתוֹ לַתּוֹרָה,
וַיִּפְרֹד מִמֶּנּוּ.

בֹּא רֵאֵה, שְׂהֵנָה שְׂנִינּוּ, שְׂכַאֲשֶׁר הֵצֵד הָרַע הֵיחָה
עוֹמֵד לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁטִין עַל
הָעוֹלָם מִשׁוֹם מַעֲשִׂים רָעִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
חָם עַל הָעוֹלָם, וְנוֹתֵן עֵצָה לְבְנֵי אָדָם לְהִנָּצֵל
מִמֶּנּוּ, וְלֹא יוּכַל לְשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם וְלֹא עַל מַעֲשֵׂיהֶם.
וּמָה הִיא הָעֵצָה? לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, וְנִצּוֹלִים
מִמֶּנּוּ. מִנֵּין לָנוּ? שְׂכַתוֹב (שם ו) כִּי נִרְמָצוּהָ
וְתוֹרָה אֹר וְדָרְךָ תִּיִם תוֹכְחוֹת מוֹפָר. מָה כְּתוֹב
אַחֲרָיו? לְשַׁמְרֵךְ מֵאִשֶׁת רָע מִחֻלְקַת לְשׁוֹן
נְכַרְיָה.

וְהוּ צֵד הַטְּמָאָה. הֵצֵד הָאֲחֵר - שְׁעוֹמֵד תָּמִיד
לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁטִין עַל חֲטָאֵי
בְנֵי הָאָדָם, וְעוֹמֵד תָּמִיד לְהַשְׁטִין לְמַטָּה לְבְנֵי
אָדָם. עוֹמֵד תָּמִיד לְמַעְלָה כְּדֵי לְחַזְקֵיר חֲטָאֵי בְנֵי

הָאָדָם וְלְהַשְׁטִיין לָהֶם עַל מַעֲשֵׂיהֶם, וּמִשׁוּם
שְׁנֵיתָנוּ בְּרִשׁוֹתָיו, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לוֹ לְאִיּוֹב.

וְכֵן עוֹמֵד עֲלֵיהֶם לְהַשְׁטִיין אֶת יִשְׂרָאֵל וְלְהַזְכִּיר
חַטָּאתֵיהֶם בְּכָל מָה שֶׁעָשׂוּ בְּאוֹתָן הַפְּעָמִים
שֶׁתְּקַדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד עֲלֵיהֶם בְּדִין, אֲזַי עוֹמֵד
לְהַשְׁטִיין לָהֶם וְלְהַזְכִּיר חַטָּאתֵיהֶם, וְתְקַדּוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא חָם עַל יִשְׂרָאֵל וְנוֹתֵן לָהֶם עֵצָה לְהִנָּצֵל
מִמֶּנּוּ, וּבְמָה? בַּשּׁוֹפָר, בַּיּוֹם שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה,
וּבַיּוֹם הַכַּפּוּרִים בַּשַּׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח שְׁנוֹתָנִים לוֹ,
בְּדִי לְהַפְרֵד מֵהֶם וְלְהַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתוֹ הַחֶלֶק שָׁלוֹ,
וְחָרִי בְּאֵרוֹתָ.

בֵּא רְאֵה מַה כָּתוּב, (שם ה) רַגְלֶיךָ יִרְדּוּת מְנוֹת
שְׂאוֹל צְעָדֶיךָ יִתְמַכּוּ. וּבְסוֹד הָאֱמוּנָה מַה
כָּתוּב? (שם ג) דְּרָכֶיךָ דְרָכֵי נֶעֱם וְכָל נְתִיבֹתֶיךָ
שְׁלוֹם. וְאֵלוֹ הֵם דְּרָכֵי וְשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה, וְהַכֹּל
אַחַד. זֶה שְׁלוֹם וְזֶה מְנוֹת, וְהַכֹּל הַפּוֹכִים זֶה מְנוֹת.

אֲשֶׁרִי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּדְבָּקִים
בְּקַדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּרָאִי וְנוֹתֵן לָהֶם

עצה להנצל מכל הצדדים האחרים של העולם,
 משום שהם עם קדוש לנחלתו וחלקו, ועל כן
 נותן להם עצה בכל. אשריהם בעולם הזה
 ובעולם הבא.

בא ראה, פשהצד הרע הזה יורד ומשויטט
 בעולם ורואה את מעשי בני האדם, שהם
 בלם סוטים ורביהם בעולם, הוא עולה ומשטין
 עליהם, ואלמלא שהקדוש ברוך הוא חס על
 מעשי ידיו, הם לא היו נשארים בעולם.

מה פתוב? ויהי פדברה אל יוסף יום יום.
 פדברה - (דף קצ ע"ב) שעולה ומעלה בכל יום
 ויום, ואומר לפני הקדוש ברוך הוא כמה רעות,
 כמה מלשינות, פדי לבלות בני אדם.

מה פתוב? ולא שמע אליה לשבב אצלה
 להיות עמה. ולא שמע אליה - משום
 שהיא חס על העולם. לשבב אצלה, מהו לשבב
 אצלה? פדי לקחת שלטון לשלט על העולם,
 והשלטון לא שולט עד שנתנת לו רשות.

דָּבָר אַחֵר לְשֹׁכֵב אֶצְלָה - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו)
 וְלֹאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם טְמֵאָה. לְהִיזוֹת עִמָּה
 - לָתֵת לָהּ גְדֻלוֹת וּבְרָכוֹת וְסִיּוּעַ, שְׂאֵלְמֵלֵא הָיָה
 לָהּ סִיּוּעַ מִלְּמַעְלָה, לֹא נִשְׁאַר בְּעוֹלָם אִפְלוּ
 אַחֵר, אֲבָל מִשּׁוּם שֶׁתְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תָּם עַל
 הָעוֹלָם, נִשְׁאַר הָעוֹלָם בְּקִיּוּמוֹ.

רַבִּי אַבְיָא אָמַר, הַכֹּל הוּא דֶּרֶךְ אַחַת, אֲבָל יֵצֵר
 הָרָע הוּא שֶׁהוֹלֵךְ וּמַפְתֵּה אֶת בְּנֵי הָאָדָם
 בְּדֵי לְהַסְטוֹת אֶת דְּרָכֵיהֶם וּלְהַדְבִּק בָּהֶם בְּכָל
 יוֹם וַיּוֹם, וּבְכָל עֶדֶן וְעֶדֶן. מִסְּטָה אֶת הָאָדָם
 מִדֶּרֶךְ הָאֱמֶת בְּדֵי לְדַחֲתוֹ מִדֶּרֶךְ הַחַיִּים, לְמַשְׁךְ
 אוֹתוֹ לְגִיהֶנֶם.

אַשְׁרֵי מִי שֶׁעוֹשֶׂה וְשׂוֹמֵר [אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁעוֹשֶׂה, שׂוֹמֵר]
 דְּרָכָיו וְשִׁבְלָיו בְּדֵי שֶׁלֹּא יִדְבֹק בּוֹ,
 הֵינּוּ מַה שֶׁכֶּתוּב וַיְהִי כִּדְבָרָה אֵל יוֹסֵף יוֹם יוֹם
 וְלֹא שָׁמַע אֶלֶיהָ, כְּמוֹ [בְּמַה] שֶׁהִיא אוֹמֶרֶת לוֹ בְּכָל
 יוֹם. שֶׁחֲרֵי רוּחַ הַטְּמֵאָה, יֵצֵר הָרָע, מַפְתֵּה אֶת

הָאָדָם בְּכָל יוֹם לְשָׁכַב אֶצְלָהּ, בְּתוֹךְ הַגִּיחָנִים,
וּלְהַדוֹן שָׁם, לְהִיּוֹת עִמָּהּ.

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁאָדָם נִדְבֵק לְאוֹתוֹ הַצַּד, נִמְשָׁךְ
אֲחֵרֶיהָ, וְנִטְמָא עִמָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְנִטְמָא
עִמָּהּ בְּעוֹלָם הָאֲחֵר. בֹּא רְאֵה, צַד הַטְּמֵאָה הַזֶּה
הוּא מְגוּל, הוּא מְלַכְלָךְ, בְּכַתוּב (ישעיה ל) צֵא
תֹאמַר לוֹ, צוּאָה מִמֶּשׁ, וְבוֹ נִדוֹן מִי שְׂמִסְטָה
דְּרַכּוֹ מִהַתּוֹרָה, וְבוֹ נִדוֹנִים אוֹתָם הַרְשָׁעִים שֶׁל
הָעוֹלָם שְׂאִין לָהֶם אַמוּנָה בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

מַה כְּתוּב? וַיְהִי כִּהְיוּם הַזֶּה וַיָּבֹא הַבַּיִתָּה לַעֲשׂוֹת
מְלֵאכָתוֹ וַאֲיִן אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי הַבַּיִת שָׁם בְּבַיִת.
וַיְהִי כִּהְיוּם הַזֶּה - הַיּוֹם שֶׁיֵּצֵר הָרַע שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם
וַיּוֹרֵד לְהַשְׁטִין לְבְנֵי הָאָדָם. מַתִּי? הַיּוֹם שֶׁבֹא אָדָם
לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה עַל חַטָּאָיו, אוֹ לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה
וּלַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, וְאִזּוֹ יוֹרֵד בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן כִּדְרֵי
לְהַשְׁטִין לְבְנֵי הָאָדָם.

וַיָּבֹא הַבַּיִתָּה לַעֲשׂוֹת מְלֵאכָתוֹ, כִּדְרֵי לְהַשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה וּלַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא

מִלֵּאכֶתוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְכִיּוֹן שְׁעֲבוֹדַת
הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה הִיא עֲבוֹדַת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
צָרִיךְ לָאָדָם לְהִיּוֹת תַּקּוּף בְּאַרְיֵה בְּכָל צַדָּדָיו בְּדֵי
שָׁלֵא יִשְׁלַט עָלָיו הַצַּד הָאַחֵר וְלֹא יוּכַל לְפַתּוֹת
אוֹתוֹ. מַה כְּתוּב? וְאִין אִישׁ, אִין נְבֵר שְׁיַעֲמֹד לְפָנַי
הַיֵּצֵר הָרַע וְיִלְחֶם בּוֹ קָרֵב בְּרֵאוּי.

מַה דְּרָבּוֹ שֶׁל יֵצֵר הָרַע? כִּיּוֹן שְׂרוּיָאָה שְׂאִין הָאָדָם
עוֹמֵד בְּנִגְדּוֹ וְיִוצֵא לְקָרֵב אֹתוֹ, מִיָּד -
וְתַתְּפִשְׁהוּ בְּבִגְדּוֹ לֵאמֹר שְׂכַבְהָ עָמִי. וְתַתְּפִשְׁהוּ
בְּבִגְדּוֹ, מִשּׁוּם שְׂכַבְאֲשֶׁר יֵצֵר הָרַע שׁוֹלֵט עַל הָאָדָם,
מִתְקִין אוֹתוֹ וּמְקַשֵּׁט לוֹ אֶת לְבוּשׁוֹ, מִסְּלִסְלָה
בְּשַׁעְרוֹ. זֶהוּ שְׂכַתוּב וְתַתְּפִשְׁהוּ בְּבִגְדּוֹ לֵאמֹר
שְׂכַבְהָ עָמִי, הַדְּבֵק עָמִי.

מִי שֶׁהוּא צָדִיק, מִתְנַבֵּר בְּנִגְדּוֹ וְנִלְחֵם בּוֹ קָרֵב.
מַה כְּתוּב? וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנֶם וַיִּצֵּא
הַחוּצָה. יַעֲזֹב אוֹתוֹ וַיִּתְנַבֵּר בְּנִגְדּוֹ [וְיִלְחֶם בּוֹ קָרֵב] וַיִּבְרַח
מִפָּנָיו בְּדֵי לְהַנְצִיל מִפָּנָיו, וְלֹא יִשְׁלַט עָלָיו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֲתִידִים הֵם הַצְּדִיקִים לְרֵאוֹת
 אֶת יֵצֶר הָרַע כְּמוֹ הַר גְּדוֹל, וַיִּתְמָהוּ
 וַיֹּאמְרוּ, אֵיךְ יִכְלְנוּ לְהַכְנִיעַ אֶת הָהָר הַגְּדוֹל הָעֲלִיּוֹן
 הַזֶּה?! וְעֲתִידִים הָרָשָׁעִים לְרֵאוֹת אֶת הַיֵּצֶר הָרַע
 וַדְּבִיק כְּמוֹ חוּט שֶׁל שַׁעֲרָה, וַיִּתְמָהוּ וַיֹּאמְרוּ, אֵיךְ
 לֹא יִכְלְנוּ לְהַכְנִיעַ אֶת חוּט הַשַּׁעֲרָה כְּזֶה דְבִיק?!
 אֵלּוּ יִכְבוּ וְאֵלּוּ יִכְבוּ. וְהַקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא יִבְעַר
 אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם וַיִּשְׁחַט אוֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם, וְלֹא יִשְׁלַט
 עוֹד בְּעוֹלָם, וַיִּרְאוּ הַצְּדִיקִים וַיִּשְׂמְחוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (תהלים קמ) אֵךְ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁכּוּ יִשְׂרָאֵל אֶת

פְּנֵיהֶ. (דף קצא ע"א)

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה תָּמְאוּ מִשְׁקָה מְלֶךְ
 מַצְרַיִם וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (עמוס ג) הַיִּשְׂאֵג
 אֲרִיָּה בִּיעַר וְטָרַף אֵינֶן לוֹ תִּיתֵן כְּפִיר קוֹלוֹ
 מִמְּעוֹנָתוֹ בְּלָתִי אִם לָכֵד. הַיִּשְׂאֵג אֲרִיָּה בִּיעַר.

בֵּן רֵאָה כְּמָה יֵשׁ לְאֲנָשִׁים לְהַשְׁנִיחַ בַּעֲבוּרָת
 הַקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא, שְׁכָל מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל
 בַּתוֹרָה וּבַעֲבוּרָת הַקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא, פִּתְחוּ וַיִּרְאוּ

הם על הכל, שְׁחֵרֵי בְּשִׁפְרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת
הָעוֹלָם, עָשָׂה אֵת כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם כָּל אֶחָד
וְאֶחָד בְּדַמּוֹתוֹ בְּרֵאיוֹי לוֹ, וְאַחַר כֵּן בְּרָא אֵת הָאָדָם
בְּדַמּוֹת עֲלִיוֹנָה, וְהִשְׁלִיט אוֹתוֹ עַל כָּל בְּדַמּוֹת
הַזֶּה.

שָׁכַל זְמַן שְׂאָדָם עוֹמֵד בְּעוֹלָם, כָּל אוֹתָם הַבְּרִיּוֹת
שֶׁל הָעוֹלָם זוֹקְפִים רֵאשִׁם וּמִסְתַּכְּלִים
בְּדַמּוֹת הָעֲלִיוֹנָה שֶׁל הָאָדָם, אִי כֵּלָם פּוֹחֲדִים וְזוֹעִים
מִלְּפָנָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) וּמִרְאֵיכֶם וְחִתְּכֶם
יִתְיַה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וְגו'.
וְהַדְּבָרִים הַלְלוּ, בְּשִׁמְסֵת־כְּלִים וְרוֹאִים אוֹתוֹ,
הַדַּמּוֹת הַזֶּה, וְהִנְשָׁמָה בּוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵיךְ עַל גַּב שְׂאִיִן בּוֹ נִשְׁמָה,
הַצְּדִיקִים לֹא מִשְׁתַּנִּים מִכְּמוֹ שֶׁחִתָּהּ
דַּמּוֹתָם בְּהַתְּחַלָּה, וּכְשֶׁאָדָם לֹא הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי
הַתּוֹרָה, הַדַּמּוֹת הַקְדוּשָׁה הַזֶּה מִתְּחַלֶּפֶת לוֹ, וְאִי
חַיַּת הַבֶּר וְעוֹף הַשָּׁמַיִם יְכוּלִים לְשַׁלֵּט עָלָיו, מִשּׁוּם

שְׁהִדְמוֹת הַקְדוּשָׁה הַזֹּאת הַתְּחִלָּה לֹא, הַתְּחִלָּה לֹא
הִדְמוֹת הַזֵּאת שֶׁל בֶּן אָדָם.

וְכֵן וְרָאָה, הַקְדוּשָׁה הַזֵּאת הוּא מִחֲלוּף הַמַּעֲשִׂים
שֶׁלֹּא מֵעֵלָה וּמִמָּטָה כִּי לְהַחֲזִיר הַדְּבָרִים
לְמַקְוָמָם, וְשִׁימְצֵא רְצוֹנָו בְּכָל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם.
הִדְמוֹת שֶׁל הַיִּיָּאֵל לֹא הִשְׁתַּנְּתָה כְּשֶׁהִפִּילוּ אוֹתוֹ
לְגַב הָאֲרִיזוֹת, וּמִשׁוֹם כֶּן נִצְוֶה. אָמַר רַבִּי חֻזְקִיָּה,
אִם כֶּן, הִנֵּה כְּתוּב (הַיִּיָּאֵל) אֱלֹהֵי שְׁלַח אֶת מַלְאָכָו
וְסַנְר אֶת פִּי הָאֲרִיזוֹת וְלֹא חָבְלוּ אוֹתֵי. מִשְׁמַע
שְׁמִשׁוֹם הַמַּלְאָךְ שֶׁסַּנְר אֶת פִּיהֶם, לֹא נִזְוֶק.

אָמַר לֹא, מִשׁוֹם זֶה לֹא נִזְוֶק, שֶׁחֲרִי אוֹתָהּ דְמוֹת
הָאָדָם הַצַּדִּיק הֵיא הַמַּלְאָךְ מִמַּשׁ, שֶׁסַּנְר
אֶת הַפֶּה וְקוֹשֵׁר אוֹתָם לְשֹׁמֵר אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִזְיֶקוּ לֹא,
וּמִשׁוֹם כֶּן אֱלֹהֵי שְׁלַח מַלְאָכָה, אוֹתוֹ שֶׁכָּל
הַדְּמִיוֹת שֶׁכְּעוֹלָם חֻזְקוֹת בּוֹ, וְהוּא הַחֲזִיק בִּי אֶת
דְמוֹתֵי וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁלֵּט בִּי, וְסַנְר אֶת פִּיהֶם. וְעַל
זֶה שְׁלַח וְדַעֵי אֶת מַלְאָכָו.

וְהַמְלֵאךָ הַזֶּה, אֹתוֹ שָׁכַל הַדְּמִיּוֹת הַקּוֹקוֹת בּוֹ,
 שְׁפָתוֹב (תהלים קי) יִדְיִן בְּגוֹיִם מְלֵא גְוִיּוֹת,
 הוּא שְׁלֵא מִשְׁתַּנָּה לְפָנָיו כָּל דְּמִיּוֹת הָעוֹלָם, וְעַל
 בֶּן צְרִיף הָאָדָם לְשֹׁמֵר דְּרָכָיו וְשִׁבְלָיו כִּי שְׁלֵא
 יִחַטָּא לְפָנָיו רַבּוֹנוֹ, וַיִּתְקַיֵּם בְּדַמּוֹת שָׁל אָדָם.

בֵּא רֵאָה, יְחֻזְקָאֵל שְׁמַר אֶת פִּיּוֹ מִמֵּאֲכָלוֹת
 אֲסוּרִים, שְׁפָתוֹב (יחזקאל ד) וְלֹא בָּא בְּפִי בְּשֵׁר
 בְּגוֹל, זָכָה וְנִקְרָא בֶּן אָדָם. מַה פְּתוֹב בְּדַנְיָאֵל?
 (דניאל א) וַיִּשָּׂם דְּנִיָּאֵל עַל לְבוֹ אֲשֶׁר לֹא יִתְנַאֵל בְּפֶת
 בֶּן הַמֶּלֶךְ וּבִיּוֹן מִשְׁתַּיּוֹ, זָכָה הוּא וְהִתְקַיֵּם בְּדַמּוֹת
 שָׁל אָדָם. מִשּׁוֹם שְׁכָל דְּבִרֵי הָעוֹלָם, כָּלָם מִפְּחָדִים
 מִלְּפָנָיו דְּמוֹתוֹ שָׁל אָדָם, שְׁחֵוּא שְׁלִיט עַל כָּלָם
 וְהוּא הַמֶּלֶךְ עַל הַכָּל.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מִשּׁוֹם זֶה צְרִיף לְאָדָם לְהִשְׁמַר
 מִחַטָּאָיו וְלֹא יִסְטָה לְיָמִין וְלִשְׂמָאל, וְעַם כָּל
 זֶה צְרִיף לְאָדָם לְבַדֵּק בְּחַטָּאָיו בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, שְׁחֵרֵי
 כְּשֵׁאָדָם עוֹמֵד מִמִּטָּתוֹ, שְׁנֵי עֵדִים עוֹמְדִים לְפָנָיו
 וְהוֹלְכִים עִמּוֹ כָּל הַיּוֹם.

רוּצָה הָאָדָם לָקוּם - אוֹתָם הָעֵדִים אוֹמְרִים לוֹ
 בַּשָּׁעָה שְׁפוֹתַח עֵינָיו: (משלי ה) עֵינֶיךָ לְנֹכַח
 יִבִּיטוּ וְעַפְעָפֶיךָ יִישִׁירוּ נְגִדָךְ. קָם וּמִסְדֵּר רַגְלָיו
 לְלָכֶת - אוֹתָם הָעֵדִים אוֹמְרִים לוֹ: (שם) פִּלֵּם מֵעַנְל
 רַגְלֶךָ וְגו'. וְעַל כֵּן, בַּשָּׂהוּלֶךְ הָאָדָם בְּכָל יוֹם, צָרִיךְ
 לוֹ לְהִשָּׁמֵר מִחֻטְאָיו.

בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, בַּשָּׁבָא הַלֵּילָה, צָרִיךְ לְהִתְבּוֹנֵן
 וְלִבְדֹק בְּכָל מָה שֶׁעָשָׂה כָּל הַיּוֹם הַהוּא כִּדְי
 שֶׁיָּשׁוּב מֵהֶם וַיִּסְתַּכֵּל בָּהֶם תָּמִיד, כִּדְי שֶׁיָּשׁוּב לְפָנָי
 רְבוּנוּ, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נא) וְחָטָאתִי נְגִדִי תָּמִיד,
 כִּדְי שֶׁיָּשׁוּב מֵהֶם.

וּבֹא וּרְאֵה, בְּזִמְן שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה,
 לֹא נִמְצָא בִּידֵיהֶם חֲטָא, כִּמוֹ שֶׁבְּאֵרוּהוּ,
 מִשׁוּם שֶׁאוֹתָם הַקְּרִבְנוֹת שֶׁהָיוּ מִקְרִיבִים בְּכָל יוֹם
 הָיוּ מְכַפְּרִים עֲלֵיהֶם. עַכְשָׁו שֶׁיִּשְׂרָאֵל נָלוּ מִן
 הָאֶרֶץ וְאִין מִי שֶׁמְכַפֵּר עֲלֵיהֶם, הַתּוֹרָה מְכַפֶּרֶת
 עֲלֵיהֶם וּמַעֲשִׂים כְּשָׂרִים, מִשׁוּם שֶׁהַשְּׂכִינָה עִמָּהֶם
 בְּנִלוֹת, וּמִי שֶׁאִינוּ מִסְתַּכֵּל בְּדַרְכֵי הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ

הוא, גורם לשכינה להפניע בתוך העפר, כמו
שנאמר (ישעיה כו) ישפילנה ישפילה עד ארץ וגו'.

אמר רבי יצחק, וכן מי שמשתדל בתורה
ובמעשים פשרים, גורם לכנסת ישראל
להרים ראש בתוך הגלות. אשרי חלקם של אותם
שמשתדלים בתורה ימים ולילות.

בא ראה, גלגל הקדוש פרוץ הוא גלגולים בעולם
כדי להרים את ראש הצדיקים, שחרי כדי
שיוסף ירים את ראשו בעולם על שנמצא צדיק
לפניו, הרגיו את האדון על עבדיו, כמו שנאמר
חטאו משקה מלך מצרים והאפה לארניהם למלך
מצרים, והכל כדי להרים את ראשו של יוסף
הצדיק. ובא וראה, על ידי החלום נכנע מעם
אחיו, ועל ידי החלום התגדל על אחיו, והתגדל
על כל העולם.

ויחלמו חלום שניהם איש חלמו בלילה אחד איש
בפתרון וגו'. בא ראה שהנה נאמר שכל
החלומות הולכים אחרי הפת. באשר יוסף פתר

לָהֶם אֶת הַחֵלוֹם, לָמָּה לָּזָה פֶּתַח פְּתָרוֹן טוֹב, וְלָזָה פְּתָרוֹן רָע? אֵלֶּיךָ שְׁאוֹתֶם הַחֵלוֹמוֹת הֵיוּ עַל יוֹסֵף, וּמִשּׁוֹם שֶׁיִּדְעַתְּ הַדָּבָר עַל עֲקָרוֹ וְשִׂרְשׁוֹ, מִשּׁוֹם כִּי פֶתַח לָהֶם הַחֵלוֹם כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד פֶּתַח לָהֶם פְּתָרוֹן לְהַחֲזִיר הַדָּבָר עַל מְקוֹמוֹ.

מָה כָּתוּב? וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יוֹסֵף הֲלוֹא לֵאלֹהִים פְּתָרְנִים סִפְרוּ נָא לִי. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁכִּי צָרִיךְ לוֹ לְפֶתַח הַחֵלוֹם - לְהַפְקִיד אֶת הַפְּתָרוֹן לְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מִשּׁוֹם שֶׁשֵּׁם הוּא הַקִּיּוֹם שֶׁל הַכֹּל וְכוּ עוֹמֵד הַפְּתָרוֹן.

בֵּן רֵאשִׁית, הֵרִי נֹאמֵר שֶׁדִּרְגָתוֹ הַחֵלוֹם לְמַטָּה הִיא, וְהִיא הַדִּרְגָּה הַשְּׂשִׁית, מִשּׁוֹם שֶׁהֵרִי מִמְּקוֹם הַנְּבוּאָה הִיא שׁוֹרֵת, עַד הַדִּרְגָּה הַזֹּאת שֶׁל הַחֵלוֹם, שֶׁשׁ דִּרְגוֹת הֵן, וְעוֹלָה הַפְּתָרוֹן מִדִּרְגָּתוֹ הַחֵלוֹם לְדִרְגָּתוֹ אֲחֵרָתוֹ. הַחֵלוֹם הוּא הַדִּרְגָּה שֶׁלְמַטָּה, וְהַפְּתָרוֹן עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, וְהַפְּתָרוֹן עוֹמֵד בְּדַבּוּר, וְעַל כֵּן בְּדַבּוּר עוֹמֵד הַדָּבָר, שֶׁכָּתוּב הֲלוֹא לֵאלֹהִים פְּתָרְנִים. הֲלוֹא לֵאלֹהִים וְדָא.

בֹּא רֵאֵה מָה כְּתוּב. וַיִּסְפֹּר שֶׁר הַמַּשְׁקִים אֶת
חֲלוּמוֹ לְיוֹסֵף וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר,
(מלכים-ב ב) וַיְהִי כְּעֶבְרָם וְאֵלְיָהוּ אָמַר אֶל אֱלִישָׁע
שְׂאֵל מָה אֶעֱשֶׂה לָּךְ בְּטָרָם אֶלְקָח מֵעֶמֶךָ וַיֹּאמֶר
אֱלִישָׁע וַיְהִי נָא פִי שְׁנַיִם בְּרוּחֶךָ אֵלַי. כָּאֵן יֵשׁ
לְהִסְתַּבֵּל, שְׁחַפְסוּק תְּהֵא הוּא תְּמִיחָה. וְאֵלְיָהוּ
אָמַר אֶל אֱלִישָׁע שְׂאֵל מָה אֶעֱשֶׂה לָּךְ, וְכִי
בְּרִשׁוֹתוֹ זֶה עוֹמֵד? וַתְּרִי הוּא בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁל
תְּקֻדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא! וְעוֹד, שְׂאֵלִישָׁע גַּם בֵּן הָיָה
יֹדֵעַ, מָה הַטַּעַם שְׂאֵמַר וַיְהִי נָא פִי שְׁנַיִם בְּרוּחֶךָ
אֵלַי?

אֵלַא וַדַּאי, מִי שְׂאוּחֻז בַּשָּׁמַיִם וְאֶרֶץ וְכָל
הָעוֹלָמוֹת, אֵיךְ זֶה לֹא יִהְיוּ בְּרִשׁוֹתוֹ?
וַדַּאי שְׂאֵלְיָהוּ וּשְׂאֵר הַצְּדִיקִים, תְּקֻדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עוֹשֶׂה תְּמִיד אֶת רְצוֹנָם, שְׂכָתוּב (תהלים קמה)
רְצוֹן יִרְאוּ יַעֲשֶׂה, וְכָל שֶׁבֶן שְׂאוּתָה רוּחַ תְּקֻדָּשׁ
שְׂעֵלְיוֹ הוֹרִישׁ לְאֱלִישָׁע הַצְּדִיק, שְׂחֵיָה הַשְּׂמֵשׁ
שֶׁלּוֹ, וְהֵנָּה תְּקֻדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ (מלכים-א יט)
וְאֵת אֱלִישָׁע בֶּן שֹׁפָט מֵאֵבֶל מְחוּלָה תְּמַשַּׁח

לְנַבִּיא תַחֲתִיךָ, וְעַל בֶּן הָיָה לְאַלְיָשָׁע לְרֵשֶׁת
אוֹתוֹ.

פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחָךְ, מַה יָּהּ פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחָךְ אֵלַי?
וְכִי יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שְׁעַל אַחַד בְּקִשׁ שְׁנַיִם?
וּמַה שְׂלֵא הָיָה בְּרֵשׁוֹתוֹ אִיךָ בְּקִשׁ מִמֶּנּוּ? אֵלֶּא
הוּא לֹא בְּקִשׁ רוּחַ עַל כָּל אַחַד שְׁנַיִם, אֵלֶּא [הוּא]
כְּךָ בְּקִשׁ מִמֶּנּוּ - בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ שְׁהִיָּתָה לוֹ,
שְׁיַעֲשֶׂה שְׁתֵּי הַנְּהַגוֹת בְּעוֹלָם בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ.

מַה כְּתוּב? וַיֹּאמֶר הַקָּשִׁיתָ לְשֵׂאוֹל אִם תִּרְאֶה
אֹתִי לְקַח מֵאִתְּךָ יְהִי לְךָ בֶּן וְאִם אֵינִן לֹא
יְהִי. מַה הַטַּעַם אִם תִּרְאֶה אֹתִי? אֵלֶּא אָמַר לוֹ,
אִם תּוּכַל לַעֲמֹד עַל עַקֵּר הַרוּחַ שְׁהַשְׂאֲרָתִי לְךָ
בְּשַׁעַת שְׂאֵלְקַח מִמֶּךָ - יְהִי לְךָ כּוֹת, שְׁתִּירִי כָּל
אוֹתוֹ הָעַקֵּר שֶׁל הַרוּחַ בְּשַׁעַת שְׁתִּיבּוּיָן כּוֹ,
כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה אֶת אֵלֶיָּהּ, תַּחֲתִי דְבַקוֹת כּוֹ כְּרֵאוּי

♦(דף קצב ע"א)♦

כֹּא רֵאָה, מִי שְׂמִסְתַּכֵּל בְּמַה שְׁלוּמֵךְ מִרְבּוֹ
וְרוֹאֶה אוֹתוֹ בְּאוֹתָהּ הַחֲכָמָה, יְכוּל

לְהַתּוֹסֵף יוֹתֵר בְּאוֹתָהּ הָרוּחַ. בֹּא רֵאֵה, שְׁחֵרֵי
 יוֹסֵף בְּכָל מָה שֶׁעָשָׂה הָיָה רוּאָה בְּרוּחַ שֶׁל
 הַחֲכָמָה אֶת אוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁל אָבִיו. הָיָה
 מִתְבוֹנֵן, וּמִשׁוּם כֵּךְ הָיָה הַדְּבָר מְסֻתָּיֵעַ לוֹ,
 וְנוֹסֵפָה לוֹ רוּחַ אַחֲרַת בְּאוּר יוֹתֵר עֲלֵיוֹן.

בְּשִׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ אוֹתוֹ הָרָשָׁע וְהֵנָּה גִּפְּן לְפָנָי,
 הוֹדְעֵנִי יוֹסֵף, שְׁלֹא הָיָה יוֹדֵעַ עַל מָה
 יֵבֵא הַדְּבָר. כִּיּוֹן שֶׁאָמַר וּבִגְּפֵן שְׁלֹשָׁה שָׁרִיגִים,
 מִיָּד הִתְעוֹרְרָה רוּחוֹ וְנוֹסֵף בְּאוּר, וְהִסְתַּכַּל
 בְּדְמוּת אָבִיו, וְאִזּוּ הֵאִירָה רוּחוֹ וַיֵּדַע אֶת הַדְּבָר.

מָה כָּתוּב? וּבִגְּפֵן שְׁלֹשָׁה שָׁרִיגִים. אָמַר יוֹסֵף,
 הֵנָּה וַיֵּדְאֵי בְּשׁוֹרָה שֶׁל שְׂמִיחָה בְּשִׁלְמוֹת
 הִיא. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁהִגְּפֵן הוּא נִרְאֵית עַל
 בְּנֵסֵת יִשְׂרָאֵל, וְהַתְּבַשֵּׁר יוֹסֵף עַל זֶה. וּבִגְּפֵן
 שְׁלֹשָׁה שָׁרִיגִים - אֵלּוּ הֵם שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת
 שִׁיּוּצָאוֹת מִן הַגְּפֵן הוּא, כְּהַנִּים לְוַיִּם וַיִּשְׂרָאֵלִים.

וְהִיא כְּפִרְחַת עֲלֵתָהּ נִצָּה, שְׁחֵרֵי בְּגִלְלָם עוֹלָה
 בְּנֵסֵת יִשְׂרָאֵל וּמִתְבָּרְכַת מֵעַם הַמְּלֹךְ

הַעֲלִיזוּ. הַבְּשִׁילוּ אֶשְׂכְּלֹתֶיהָ עֲנָבִים - אֵלּוּ
הַצְּדִיקִים שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁהֵם כְּמוֹ עֲנָבִים מִבְּשָׂלִים
כָּרְאוּ. דָּבָר אַחֵר הַבְּשִׁילוּ אֶשְׂכְּלֹתֶיהָ עֲנָבִים -
זֶהוּ תַיִן הַמְּשָׁמֵר בְּעֲנָבָיו מִשִּׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית.
עַד כָּאֵן הַתְּבַשֵּׁר יוֹסֵף בְּחִלּוּמוֹ, מִכָּאֵן וְהִלְאָה
הַחֲלוּם הוּא שָׁלוֹ, מִשּׁוּם שִׁישׁ לוֹ חֲלוּמוֹת,
וְלֹא־חֲרִים. וְאַקַּח אֶת הָעֲנָבִים, שֶׁהוּא לוֹ, לְעֶצְמוֹ.
שְׂנִינּוּ, מִי שְׂרוּאָה עֲנָבִים לְבָנִים בְּחֲלוּם, סִימָן
יָפָה לוֹ. שְׂחֹרִים - לֹא. מָה הַטַּעַם?
מִשּׁוּם שֶׁהוּא הַסּוּד שֶׁל שְׁתֵּי דְרָגוֹת יְדוּעוֹת,
אוֹתָם שְׂחֹרִים וְלְבָנִים. זֶה הוּא טוֹב, וְזֶה הוּא
לֹא טוֹב, וְכָל הָעֲנָבִים תְּלוּיִים בְּסוּד הָאֱמוּנָה,
וְעַל כֵּן נִפְרָדִים בְּחֻכְמָה, הֵן לְטוֹב הֵן לְרָע. אֵלּוּ
צְרִיכִים רַחֲמִים, וְאֵלּוּ הַשְּׁנֵתָה שֶׁל רַחֲמִים.

בֵּא רְאֵה, אָדָם הָרֵאשׁוֹן, אֲשֶׁתּוֹ סָחַטָה לוֹ עֲנָבִים
וְנִרְמָה לוֹ מוֹת וְלָכָל יִשְׂרָאֵל וְלָכָל הָעוֹלָם.
נַח בֵּא לְעֲנָבִים הַלְלוּ, וְלֹא נִשְׁמַר כָּרְאוּ, מָה
כָּתוּב? (בראשית ט) וַיִּשֶׁת מִן תַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְנַל

בְּתוֹךְ אֲהֵלָהּ, בְּה"א. בְּנֵי אֶהֱרֹן שָׁתוּ יַיִן מֵהֶם,
וְהִקְרִיבוּ קָרְבָן בְּאוֹתוֹ הַיַּיִן וּמֵתוּ, וַחֲרִי נִתְּבָאֵר.
וּמִשׁוּם כֹּךְ כְּתוּב (דברים לב) עֲנִבְמוּ עֲנִבֵי רוּשׁ
אֲשַׁכֵּלֶת מְרֹרֶת לָמוֹ, מִשׁוּם שְׂאוֹתֶם הָעֲנִבִים
בָּרְמוּ אֶת זֶה.

רָאָה עֲנִבִים שֶׁהֵם טוֹבִים בְּאוֹתוֹ הַכֶּרֶם שֶׁמִּעֲלִים
נִחַת וְרִיחַ בְּדִרְגוֹת שְׁלֵמוֹת כְּרֵאוֹי. וְעַל זֶה
יוֹסֵף יָדַע אֶת הַדְּבָר וְהִסְתַּכֵּל בְּעֵקֶר וּפְתַר הַחֵלוֹם
עַל בְּרִיו, מִשׁוּם שֶׁהִתְבַּשֵּׂר בְּאוֹתוֹ הַחֵלוֹם כְּרֵאוֹי,
וּמִשׁוּם כֹּךְ פְּתַר הַפְּתָרוֹן לְטוֹב וְכֹךְ הַתְּקִיָּם.

מַה כְּתוּב? וַיֵּרָא שֶׁר הָאֲפִים כִּי טוֹב פְּתַר וַיֹּאמֶר
אֵל יוֹסֵף אַף אֲנִי בַּחֵלוֹמִי וְהִנֵּה שְׁלֵשָׁה סְלֵי
חֲרִי עַל רֵאשֵׁי. כֹּא רֵאָה, אֲרוּרִים הֵם הָרְשָׁעִים,
שְׁכָל מַעֲשֵׂיהֶם כָּלֵם לְרַע, וְכָל אוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁהֵם
אוֹמְרִים, כָּלֵם לְרַע וּלְהַרְע.

כִּיּוֹן שֶׁפְּתַח אֶת פִּיּוֹ בְּאָף, מִיָּד פָּתַח יוֹסֵף, וַיֵּדַע
שְׁכָל דְּבָרָיו הֵם לְהַרְע וּבְשׂוֹרָה שֶׁל רַע בְּפִיו.
וְהִנֵּה שְׁלֵשָׁה סְלֵי חֲרִי עַל רֵאשֵׁי. אִזּוֹ יָדַע יוֹסֵף

שְׁהַתְּבַשֵּׁר עַל חֶרְבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וַיִּשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת,
שְׁיִגְלוּ מִן הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה.

רְאֵה מַה כָּתוּב, וּבִסֵּל הָעֲלִיּוֹן מִכֹּל מֵאֵכֶל פְּרֻעָה
מַעֲשֵׂה אִפָּה וְהַעוֹף אֵכֶל אַתֶּם מִן הַסֵּל מֵעַל
רֵאשֵׁי. אֵלוּ הֵם שְׂאֵר הָעַמִּים שְׂמֹת־כְּנָסִים עַל
יִשְׂרָאֵל וְהוֹרְגִים אוֹתָם וּמַחְרִיבִים בֵּיתָם וּמְפֹזְרִים
אוֹתָם לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם. וְהַכֹּל הַסֵּתֵכֵל יוֹסֵף,
וַיֵּדַע שְׂאוֹתוֹ הַחֲלוּם עַל יִשְׂרָאֵל כְּשִׁיחִיו בְּחִיּוֹב
לְפָנָי הַמְּלָךְ. מִיָּד פָּתַר לוֹ פְּתָרוֹן לְרַע, וְהַתְּקִים בּוֹ.

וּבֹא וּרְאֵה, שְׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ שְׂרָאָה זֶה וּרְאֵה
זֶה - זֶה רְאָה (דף קצב ע"ב) כְּשִׁעוּלָה וְשׁוֹלְטָת
הַדְּרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה וּמֵאִירָה הַלְּבָנָה, וְזֶה רְאָה שְׁנַחֲשׁוֹד
וְשׁוֹלֵט עָלֶיהָ הַנְּחָשׁ הָרַע, וּמִשׁוּם כֶּךָ הַסֵּתֵכֵל יוֹסֵף
בְּחֲלוּם הַחֲוָא, וּפָתַר אוֹתוֹ פְּתָרוֹן לְרַע. וְעַל כֵּן
הַכֹּל עוֹמֵד בְּפְתָרוֹן, וְזֶה וְזֶה רְאוּ, כְּשִׁתֵּי הַדְּרָגוֹת
הִלְלוּ, שְׁשׁוֹלֵט זֶה וְשׁוֹלֵט זֶה.

רְבִי יְהוֹדָה פָּתַח, (תהלים נא) לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי
אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן חִדֵּשׁ בְּקִרְבִּי. אֵת הַפְּסוּק

הָיָה בְּאֵרוֹתָיו, אֲבָל לֵב טָהוֹר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים-א
 א) וְנָתַתָּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ וְגו', וְכֵתוּב (משלי טו) וְטוֹב
 לֵב מְשֻׁתָּה תָּמִיד, וּמִשׁוֹם כָּךְ לֵב טָהוֹר וַדָּאִי.

וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקֶרְבִי - זֶהוּ רוּחַ נְכוֹן וַדָּאִי, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֵף עַל
 פְּנֵי הַמַּיִם, וְהִתְעוֹרְרוּ, זֶה רוּחוֹ שֶׁל הַמְּשִׁיחַ,
 וְהִתְעוֹרְרוּ (יחזקאל יא) וְרוּחַ חֲדָשָׁה אָתֶּן בְּקֶרְבְּכֶם.
 וְדוֹד הַתַּפְּלִל, אוֹתוֹ רוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקֶרְבִי.

מִשׁוֹם שֶׁיֵּשׁ מִהַצַּד הָאֲחֵר לֵב טָמֵא וְרוּחַ עוֹעִים
 שֶׁמְסַטֵּה אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם, וְזוֹ הִיא רוּחַ
 טָמְאָה שֶׁנִּקְרָאת רוּחַ עוֹעִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יט)
 ה' מָסַךְ בְּקֶרְבָּה רוּחַ עוֹעִים, וְעַל כֵּן וְרוּחַ נְכוֹן
 חֲדָשׁ בְּקֶרְבִי. מַה זֶה חֲדָשׁ? זֶה חֲדוּשׁ הַלְבָּנָה.
 בְּשָׁעָה שֶׁמֵּת חֲדָשָׁת הַלְבָּנָה, דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חִי
 וְקַיָּם, וּמִשׁוֹם כָּךְ חֲדָשׁ.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי
 יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה שְׂפָתוֹב (מלכים-א כב) וַיֵּצֵא
 הָרוּחַ וַיַּעֲמֵד לְפָנַי ה' וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶפְתְּנֶנּוּ וַיֹּאמֶר ה'

אָלּוֹי בְּמָה. וַיֹּאמֶר אֵיצָא וְהִיִּיתִי רוּחַ שְׂקָר בְּפִי כָּל
נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תְּפַתַּח וְגַם תּוּכַל צֵא וַעֲשֵׂה כֵן.
וְשָׁנִינוּ שֶׁהִיָּתָה רוּחַ נְבוֹת תִּזְרַעֲלֵנוּ. וְכִי הַנְּשָׁמוֹת,
בִּיּוֹן שְׁעוֹלוֹת וְעוֹמְדוֹת לְמַעְלָה, הֵן יְכוּלוֹת לָשׁוּב
לְעוֹלָם תְּהֵאָה? וְהַדְּבָר תְּמוּנָה שְׂאֵמֶר, אֵיצָא וְהִיִּיתִי
רוּחַ שְׂקָר בְּפִי וְגו'.

וְעוֹד, מָה הַטַּעַם נַעֲנֵשׂ עָלָיו אַחֲאָב? שְׁחַרֵּי דִין
הַתּוֹרָה שְׁשָׁם שְׁמוֹאֵל לְפָנָיו יִשְׂרָאֵל כִּדְ
הוּא, שְׂכַתּוֹב (שְׁמוֹאֵל-א ח) אֶת שְׂדוֹתֵיכֶם וְכַרְמֵיכֶם
וְזִיתֵיכֶם הַטּוֹבִים יִקַּח, וְאִם אַחֲאָב נָטַל אוֹתָהּ כְּרָם
בְּנְבוֹת, דִּין תְּהֵאָה! וְעוֹד, שֶׁהִיָּתָה לוֹ כְּרָם אַחֲרָת, אוֹ
זָהב, וְלֹא רָצָה!

אָמַר לוֹ, יָפָה שְׂאֵלָתָּ. בֵּא רְאֵה, הָרוּחַ הַזֶּה שְׂאֵמֶר
שֶׁהִיא רוּחַ שָׁל נְבוֹת, כָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל -
וְכִי הָרוּחַ שָׁל נְבוֹת יְכוּלָה לְעֹלוֹת וְלַעֲמֹד לְפָנָיו
הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא לְבַקֵּשׁ שְׂקָר, שְׂכַתּוֹב וַיֵּצֵא
הָרוּחַ? וְאִם הוּא צְדִיק, אֵיךְ יְבַקֵּשׁ שְׂקָר בְּעוֹלָם
הַהוּא, שֶׁהוּא עוֹלָם שָׁל אֱמֶת? וּמָה בְּעוֹלָם תְּהֵאָה

לא צריך צדיק שקר, בעולם שהוא לא כל שכן?
 ואם אינו צדיק, איך יכול לעמד לפני הקדוש
 ברוך הוא?

אלא ודאי נבות לא היה כל כך צדיק לעמד לפני
 הקדוש ברוך הוא, אלא רוח אחרת היתה
 ששלטה בעולם, שזוהי רוח שתמיד עומדת ועולה
 לפני הקדוש ברוך הוא, וזוהי שמסטה את בני
 העולם לשקר, ומי שהוא רגיל בשקר, משתדל
 תמיד בשקר, ועל זה אמר אצא ותייתי רוח
 שקר וגו', ועל כן הקדוש ברוך הוא אמר לו צא
 ועשה כן. צא מכאן, כמו שבארנוהו שכתוב
 (תהלים קא) דבר שקרים לא יבון לנגד עיני, ומשום
 זה היא רוח שקר ודאי.

ועוד, על מה שחרג את נבות ונטל את פרמו,
 למה חרג אותו חרג? אלא שחרג אותו
 בלי דין נענש. חרג אותו בלי דין ונטל את
 פרמו, ומשום כך כתוב (מלכים א' כא) הרצחת וגם
 ירשת, ועל כן נענש. ובא וראה כמה הם בני

אדם בעולם שרוח השקר היו מסטה אותם
בשקר, והוא שולט בעולם בכמה צדדים וככמה
מעשים, והנה בארנו את הדברים.

ועל כן דוד המלך בקש להשמר מפניו ורצה
לצאת מתוך הטמאה, שפתוב (תהלים נא) לב
טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי. זו
היא רוח נכון, והאחר הוא רוח שקר. ועל כן
שתי דרגות הן, אחת קדושה ואחת טמאה.

פתח ואמר, (ויאל ב) וה' נתן קולו לפני חילו כי
רב מאד מחנהו כי עצום עשה דברו וגו'.
את הפסוק הזה בארוהו. אבל וה', בכל מקום
הוא ובית דינו. נתן קולו - זהו הקול שפתוב
(דברים ד) קול דברים. וכתוב שם (שמות ד) לא איש
דברים. מי איש הדברים? כמו שנאמר (דברים לג)
איש האלהים. לפני חילו - אלו הם ישראל.

כי רב מאד מחנהו - כמו שנאמר (איוב כה) ה'יש
מספר לגדודיו. (דף קצג ע"א) שפכה ממנים
ושלוחים יש לקדוש-ברוך-הוא, וכלם עומדים

לְהַשְׁטִין עַל יִשְׂרָאֵל [וְ"ח בְּדִי לְטַמֵּא אוֹתָם], וְעַל כֵּן
הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַדְמֵן לְפָנַי יִשְׂרָאֵל בְּדִי
לְשֹׁמֵר אוֹתָם, וְלֹא יוּכְלוּ לְקַטְרֵג לָהֶם.

כִּי עֲצוּם עֲשֵׂה דְבָרוֹ, מִי עֲצוּם? זֶהוּ הַצְּדִיק,
אוֹתוֹ שְׁמַשְׁתִּידֵל בַּתּוֹרָה הִקְדוּשָׁה יוֹמָם
וְלַיְלָה. דְּבַר אַחֵר כִּי עֲצוּם - זֶה הַמְּקַטְרֵג
שֶׁנִּמְצֵא לְפָנַי הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא חֹזֵק
בְּבִרְוֹל, קָשָׁה בְּסֻלְעַ. עֲשֵׂה דְבָרוֹ - שְׁנוּטֵל רְשׁוֹת
מְלֻמְעָה, וְנוּטֵל אֶת הַנְּשָׁמָה מִלְּמַטָּה.

כִּי גְדוֹל יוֹם ה' וְנוֹרָא מְאֹד וּמִי יְכִילָנוּ - שֶׁהוּא
שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל וְעֲלִיוֹן וְתַקְיָה עַל כָּלָם, וְכָלֵם
תַּחַת שְׁלֹטוֹנוֹ. אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא רוֹצֵה בָּהֶם תָּמִיד לְזָכוֹת אוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא
וְלִשְׁמַח אוֹתָם בְּשִׂמְחַת הַצְּדִיקִים שֶׁעַתִּידִים
לְשִׂמְחָה עִם הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתּוּב (תְּהִלִּים ה)
וַיִּשְׂמְחוּ כָּל חוֹסֵי בְךָ לְעוֹלָם יְרִנְנוּ וְתִסְדֵּךְ עֲלֵינוּ
וַיַּעֲלֵצוּ בְךָ אֲהַבֵּי שְׁמֶךָ. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן
וְאָמֵן.

עזרי מעם השם עושה שמים וארץ

ספר

אורות הזהר

- א. ספר "תשובת הרשב"י"
- ב. ספר "נפלאות הזהר"
- ג. ספר "תהלות הזהר"
- ד. ספר "גאילת הרשב"י"
- ה. ספר "במחיצת הרשב"י"
- ו. ספר "מפעלות הזהר"
- ז. ספר "אור הרשב"י"
- ח. ספר "הזהר והערב רב"
- ט. ספר "זכותא דרשב"י"
- י. ספר "גימטריאות הזהר"
- יא. ספר "שער התקונים"
- יב. ספר "שירה וזמרה - בר יוחאי"

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"
בעיה"ק בית שמש תשוב"א
אלול שנת תש"ע לפ"ק

עזרי מעגם השם עושה שמים וארץ

סֵפֶר

זְהַרֵי הַזֶּהָר

גבו תשעה ספרים נפתחים:

- א. ספר "חבל על כל רגע"
- ב. ספר "נשמות הרשב"י"
- ג. ספר "חיים של זהר"
- ד. ספר "השפעות הרשב"י"
- ה. ספר "רחמי הרשב"י"
- ו. ספר "הזהר וזהר סיני"
- ז. ספר "הקדמות פת הזהר"
- ח. ספר "לקוטי זהר תהלות דוד"
- סדר בראשית
- ט. ספר "גדולי ישראל וזהר"

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"
בעיה"ק בית שמש טובב"א - תשרי תשע"א לפ"ק

בשורה משמחת ביותר
לעם ישראל

ערוץ
הזוהר
העולמי

קול הזוהר
0722-990044

"תיבת נח" של הרשב"י

לראשונה בהסטוריה היהודית!
יאכטה בלב ים

המשדרת ערוץ חדש "קול הרשב"י ו-"קול הזוהר"
24 שעות ביממה לכל העולם כולו!

עם ישראל מודה לתורם האוניה
ניתנה להצלחה מרובה ולביטול גזירות רעות מעם ישראל,
ולביאת המשיח בחדס וברחמים.

את קול הזוהר תלמדו, ואת שופרו של משיח תשמעו.

להפעלת הערוץ דרוש לנו משדר רב עוצמה
שעלותו כ-150,000 ₪!

זכה גם אתה להיות שותף בזכות העצומה

חייג עכשיו ותזכה לעולם הבא: 054-4577956 / 0548-436784

ניתן להקדיש לעילוי נשמת, לזיווג הגון, לרפו"ש, לאריכות ימים,
לפרנסה טובה, נחת מהילדים, ולכל הישועות.
אפשרות לפריסת תשלומים.

ט"ל תשכ"ח מפי זרעו

תקליטור אוזרות הזוהר וכו':
12.000
 ספרים, דרשות לשמועה,
 קבצים ותמונות ועוד ...

לא ישיככל ויהימיך לרחבת תורה ויראת שמים בגוים

במות החבור שקי,
 ספר הזוהר המדויק
 יצאו בני ישראל
 מן הגלות
 ברהמים

"בדאי חבורא דילך
 דאיתו ספי הוהר
 יפקון מיה מן גלותא
 ברהמי"

"קול הזוהר"
 שיעורים
 בזוהר היומי
 בטלפון
 0722-990044

מפעל
 הזוהר
 העולמי
 נחל לכיש 24/8
 בית שמש
 054-843-6784

תקון
 הזוהר
 פשרים
 מוסרי
 מילדי
 ספרים
 ערבדים
 פסח
 צינית
 קבלת
 שבת
 שיעור
 עיוני
 תיקון
 הברית
 ועוד

רוצה להיות מליונר בעז"ה?
לימוד שעה אחת זוהר בשבת
שווה 100 מליון שנה תורה
 לקבלת הספרים ערכה של שעה,
 גדולי ישראל והזוהר,
 תיקון הזוהר היומי ועוד, חינם!
פקס: 02-9951300

מפעל הזוהר העולמי
 רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש
 טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

אור הזוהר

ערכה של שעה

עלון 33
תשרי תשע"א

 <p>קובץ אוצרות הזוהר</p> <hr/> <p>כרד א</p> <hr/> <p>אדרא רבא זוטא</p> <p>* ונספחו עלין ו' ספרים</p> <p>תפלות ובקשות גאולת הרשב"י שירה וזמרה תהלות הזוהר תשובת הרשב"י עלון אור הזוהר 27-28 חשבונות הזוהר רשימת 200 ספרי הזוהר</p> <hr/> <p>544 עמודים</p>	 <p>קובץ אוצרות הזוהר</p> <hr/> <p>כרד ד</p> <hr/> <p>זהרי הזוהר</p> <p>ח' ספרים חבל על כל רגע נשמת הרשב"י חיים של זהר השפעות הרשב"י רחמי הרשב"י הזוהר והר סיני הקדמת כח הזוהר ליקוטי זוהר תהלות דוד סדר בראשית</p> <hr/> <p>416 עמודים</p>	 <p>קובץ אוצרות הזוהר</p> <hr/> <p>כרד ג</p> <hr/> <p>אורות הזוהר</p> <p>י"ב ספרים תשובת הרשב"י נפלאות הזוהר תהלות הזוהר גאלת הרשב"י במחיצת הרשב"י מפעלות הזוהר אור הרשב"י הזהר והערב רב זכותא דרשב"י גימטריאות הזוהר שער התקונים שירה וזמרה בר יוחאי</p> <hr/> <p>416 עמודים</p>	 <p>קובץ אוצרות הזוהר</p> <hr/> <p>כרד ב</p> <hr/> <p>מאורות הזוהר</p> <p>ט"ו ספרים מאורות הזוהר התגלות הזוהר אגרות הזוהר הרמח"ל והזוהר עת לעשות לה' המשיח והזוהר הצדיקים והזוהר חשבונות הזוהר קבלתי ונושעתי אלה מקראי קודש הפצת הזוהר מצדיקי הרבים תיבת נח ישועות הזוהר אל הערפל</p> <hr/> <p>416 עמודים</p>	 <p>קובץ אוצרות הזוהר</p> <hr/> <p>כרד א</p> <hr/> <p>אור הזוהר</p> <p>המחולק ל-354 ימות השנה</p> <p>❖ גדולי ישראל והזוהר</p> <p>* ערכה של שעה</p> <hr/> <p>768 עמודים</p>
<p>5</p> <p>מפעל העולמי</p>	<p>4</p> <p>מפעל העולמי</p>	<p>3</p> <p>מפעל העולמי</p>	<p>2</p> <p>מפעל העולמי</p>	<p>1</p> <p>מפעל העולמי</p>

 קובץ אוצרות הזוהר ❖ <hr/> כרדז ❖ כה הזוהר חלק א' 1-34 עלוני אור הזוהר מחודש אלול תש"ע עד תשרי תשע"א ❖ <hr/> 360 עמודים	 קובץ אוצרות הזוהר ❖ <hr/> כרדט ❖ תיקוני הזוהר דף היומי חלק ב' המחולק ל-354 ימות השנה ❖ <hr/> 416 עמודים	 קובץ אוצרות הזוהר ❖ <hr/> כרדח ❖ תיקוני הזוהר דף היומי חלק א' המחולק ל-354 ימות השנה עם שער התיקונים החדש ❖ <hr/> 416 עמודים	 קובץ אוצרות הזוהר ❖ <hr/> כרדז ❖ תיקוני הזוהר עמוד היומי המחולק ל-354 ימות השנה עם שער התיקונים ❖ <hr/> 544 עמודים	 קובץ אוצרות הזוהר ❖ <hr/> כרדו ❖ תורת הרשב"י ❖ המלמדים והזוהר המקוה והזוהר הערב רב והזוהר אמירת הזוהר כהלכתה שער התיקונים זקנים עם נערים אור הזוהר קומיקס ❖ <hr/> 416 עמודים
  הזוהר העולמי	 הזוהר העולמי	 הזוהר העולמי	 הזוהר העולמי	 הזוהר העולמי

הקרב "ה" שלח לנו "תיבת נח" של הרשב"י עשהו "הגהר הקדושי" להצילנו מהמגפה הנורא!

המגפיקים זמירו פתח הדגה.
אליו אינו קרא מושקליו פתח
דא, דאמי ספר החר, דאמי
פתחת הו דמתקפשוו פה לעינז
מוערי, ושבע מולכותא, וקומנו
אחר, מערי, ושנים מושקפה.
במיו, תמזם (שמות א) כל המן
הילוך הלאורה תשלימוה, דא
אורה תספרא דא.

(זהו הלך ג' דה קלמ' בניצא מהמנא).
(ועי' תלמי ויה' קלמ' דה' עמוד
ד', וכתבמות המוציא לאור תלמי ויה'
מוקד'יא, וכן ד' רביעי המל"ק הרב משה
קורדובירו, דה' את אילפי אבה, "א").

התפטר ל' היי' לא קרא עצה תלמי צדקת מוסר וטובא, אלא מלמד "זהו הקדושי" כיון ללא תפסח, שכתבו "זהו הקדושי" לטעם כל גארות וקרב ונאמרו
ברבובים, ויהי' ביהות דבי שמעון בן יוחאי נשכח עמ' המבר, ובעד ביהות אה' התמה הוסיף תפסי, וכנצא שביריות דבי שמעון בן יוחאי עשוהו עמו והקבר,
שכסורה נעשה הנה, אשר מן מלכ' כל השעשע רבא נשכחטו, כמנפח במופנים, ואו נחשב זה לבויהה בללית לכל ישראל, עד שבמות המזים לא יצטרך אלא
ד' יאר, ויהי' שצאמ' (ישעיהו ב' כו'), כי לא בחפזו מצא' המנוחה לית למו מ' יהוה ליתכמו ה' וצאמלכס אלקי יערי אה' ... כל מי שישתדל פתח מן המנוחה פתח
המנוחה אחרת ואלץ תכיל' משה, ואלמות כי ספר החר' נצאר אחריו (אמר' רשב"י) ו' ע' שכל מי שיתדבק בה וקרא שמהו מן המנוחה אחרת, עד שלא יצטרך
לי (באחריות המזים) אלא יצאיהו, ואחריו פתח תולעיה ונצא פתח, והמנוחה כי תעלה דהוי הוא, כי הוא תולעיה משהו (המנוחה פתחה, ויהיה ל' פתחה, ויהיה פתח המנוחה).

זדהר השבת

פרשת בראשית
- שנה א' 1 -

על דיו שמירת שבת יתקיים מאמר רבי שמואל בן זרחי
"אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים..."
שנאמר "והביאותם אל חר קדשיי" (שבת ק"ה ע"ב).

הוצאת: הוצאת אגודת ישראל (הכרך 100, תש"ז)
המחבר: הרב אברהם אביהו, תלמידי אגודת ישראל
המקום: תל אביב, ישראל